

SŁAWOMIR PIESZCZEK

Joomla! 3.x

Spis treści

Wstęp	11
Rozdział 1. Instalacja i wstępna konfiguracja Joomla! 3	21
Wymagania techniczne	22
Pakiet XAMPP	23
Pakiet JAMP	26
Hosting — serwer zdalny	32
Pakiet instalacyjny Joomla! 3	36
Instalacja Joomla! 3	37
Krok 1. Konfiguracja witryny	37
Krok 2. Konfiguracja bazy danych	38
Krok 3. Przegląd	40
Krok dodatkowy — instalacja plików językowych	42
Plik konfiguracyjny	45
Rozdział 2. Zaplecze administracyjne Joomla! 3	51
Pulpit systemu Joomla!	52
Menu zaplecza administracyjnego Joomla!	54
Menu System	55
Menu Użytkownicy	57
Menu Menu	59
Menu Artykuły	59
Menu Komponenty	61
Menu Rozszerzenia	62
Menu Pomoc	63
Konfiguracja globalna Joomla!	65
Zakładka Witryna	66
Zakładka System	72
Zakładka Serwer	74
Zakładka Uprawnienia	79
Zakładka Filtrowanie tekstu	81
Rozdział 3. Zarządzanie treścią witryny	83
Kategorie — tworzenie hierarchii treści	84
Zarządzanie kategoriami	87
Kopiowanie kategorii	90
Przenoszenie kategorii	91
Usuwanie i odzyskiwanie kategorii	92

Tworzenie treści — artykuły	94
Zarządzanie artykułami	104
Kopiowanie artykułów	106
Przenoszenie artykułów	107
Usuwanie i odzyskiwanie artykułów	107
Artykuły wyróżnione	109
Część wstępna (tzw. zajawka) artykułu	111
Opcje publikacji artykułu	111
Menedżer Media	113
Tworzenie katalogów	116
Wczytywanie plików	118
Grafika w artykułach	120
Grafika w kategoriach	127
Jak tworzyć dostępne treści (WCAG 2.0)	129
Jak poprawnie oznaczyć strukturę artykułu?	130
Kiedy i jak stosować listy (wykazy)?	131
Jak oznaczać cytaty?	134
Podział długiego artykułu	135
Jak poprawnie opisywać zawartość obrazów?	135
Jak poprawnie tworzyć odnośniki?	138
Konfiguracja globalna artykułów	139
Zakładka Artykuły	140
Zakładka Edycja artykułu	141
Zakładka Kategoria	142
Zakładka Kategorie	143
Zakładka Przegląd/Wyróżnione	143
Zakładka Opcje listy pozycji	145
Zakładka Opcje wspólne	145
Zakładka Integracja	146
Zakładka Upewnienia	146
Rozdział 4. Menu, czyli system nawigacji Twojej witryny	149
Projekt systemu nawigacji witryny	149
Projektant menu	151
Zmiana właściwości menu	152
Tworzenie nowego menu	153
Pozycje menu	155
Edycja istniejącej pozycji menu	155
Tworzenie nowych pozycji menu	158
Zarządzanie pozycjami menu	167
Tworzenie modułów wyświetlających menu	172
Rozdział 5. Zarządzanie użytkownikami witryny	177
Tworzenie nowych użytkowników i zarządzanie nimi	177
Notatki o użytkownikach	179
Zarządzanie użytkownikami	183
Menu użytkownika	185
Konfiguracja globalna użytkowników	194
Zakładka Komponent	195
Zakładka Historia uwag o użytkowniku	196
Zakładka Korespondencja	196
Zakładka Upewnienia	197
System rejestracji użytkowników witryny	198

Rozdział 6. Praca z komponentami, modułami i dodatkami	201
Komponenty, moduły, dodatki	201
Komponent Kontakty	202
Zarządzanie kategoriami kontaktów	203
Zarządzanie danymi kontaktowymi witryny	205
Tworzenie formularzy kontaktowych	207
Opcje globalne komponentu Kontakty	212
Zakładka Uprawnienia	216
Komponent Reklamy	217
Zarządzanie kategoriami	218
Zarządzanie klientami	220
Zarządzanie reklamami	222
Opcje globalne komponentu Reklamy	226
Tworzenie modułów wyświetlających reklamy	228
Komponent Wyszukiwarka	233
Jak włączyć Wyszukiwarę?	234
Indeks zawartości	234
Mapy treści	236
Filtry wyszukiwania	238
Praca z modułami	241
Zarządzanie modułami	241
Moduł Nowości	243
Moduł Popularne	245
Moduł Migawki	247
Moduł Grafika losowa	248
Moduł Who's online	251
Moduł Chmura tagów	252
Praca z dodatkami	255
Zarządzanie dodatkami	255
Dodatek Captcha – ReCaptcha	257
Dodatek Edytor – TinyMCE	260
Dodatek Edytor – CodeMirror	266
Dodatek Artykuły – podziel stronę	267
 Rozdział 7. Zwiększ funkcjonalność witryny	
— dodatkowe rozszerzenia dla Joomla!	271
Katalog rozszerzeń Joomla!	271
Instalacja rozszerzeń dla Joomla!	272
Instaluj z Internetu	273
Instaluj z pakietu	275
Instaluj z katalogu	275
Instaluj z WWW	275
Fotogaleria	276
Phoca Gallery	276
DJ-MediaTools	288
Slidery	297
DJ-ImageSlider	298
DJ-MediaTools	301
Smart Slider 3	305
Udostępnianie plików	309
Integracja z Social Media — Facebook	317
Mapa witryny	321
Cookie Monster	324

Rozdział 8. Praca z szablonami witryny	331
Zarządzanie szablonami	332
Domyślny szablon serwisu	335
Domyślny szablon zaplecza	338
Dopasowanie szablonu	339
Jeden serwis — wiele szablonów	341
Szablon darmowy czy płatny?	345
Jak utworzyć własny szablon dla Joomla?	348
EF4	349
Gantry 5	357
Helix3	363
SP Page Builder	373
Inne dostępne narzędzia	379
Pliki i foldery szablonu	382
Rozdział 9. Hosting dla Joomla!	385
Jakimi kryteriami kierować się przy wyborze firmy hostingowej?	385
Wymagania techniczne Joomla!	386
Limity miejsca na dysku i przepustowości	386
Wsparcie dla klienta	386
Bezpieczeństwo	388
Rozmiar i liczba baz danych	389
Liczba kont FTP	389
Poczta elektroniczna	390
Dodatkowe opcje	390
Cena	390
Rankingi firm hostingowych	391
Oficjalny hosting Joomla!	391
Subiektywna lista firm hostingowych	393
Smarthost.pl (www.smarthost.pl)	394
Linuxpl.com (www.linuxpl.com)	396
home.pl (www.home.pl)	398
AZ.pl (www.az.pl)	400
1&1 (www.1and1.pl)	402
Rozdział 10. Tworzenie i przywracanie własnej kopii zapasowej witryny	405
Metoda podstawowa	406
Wykonanie kopii zapasowej plików	406
Wykonanie kopii zapasowej bazy danych	407
Przywrócenie kopii zapasowej witryny	408
Jak skopiować swoją witrynę na hosting?	411
Akeeba Backup	416
Krok 1. Utwórz kopię zapasową witryny	417
Krok 2. Przywrócenie serwisu z kopii zapasowej	421
Rozdział 11. Bezpieczeństwo witryny opartej na Joomla!	427
Aktualizacja CMS Joomla! i zainstalowanych rozszerzeń	428
Krok 1. Wykonaj kopię zapasową witryny	428
Krok 2. Sprawdź dostępne aktualizacje	429
Krok 3. Przeprowadź aktualizację CMS Joomla!	429
Krok 4. Przeprowadź aktualizację zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń	431
Lista rozszerzeń podatnych na zagrożenia	432
Plik htaccess	433
Nazwa głównego administratora	435
Tworzenie haseł	436

Korzystaj z Two-Factor Authentication	437
Krok 1. Włącz dodatek Weryfikacja dwuskładnikowa — Google Authenticator	438
Krok 2. Włącz weryfikację dwuskładnikową dla konkretnego użytkownika	438
Ustaw odpowiednie prawa dostępu do katalogów i plików	441
Stosuj mechanizm Captcha w formularzach swojego serwisu	442
Admin Tools	442
JDoctor	446
Perfect Dashboard	448
Inne przydatne narzędzia	451
Skorowidz	455

Podziękowania

Przede wszystkim serdecznie dziękuję licznym czytelnikom mojego bloga (www.slawop.net) i wielu osobom ze społeczności Joomla!, którzy zechcieli podzielić się ze mną swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami. Kochani, to dzięki Wam ta książka jest w księgarniach!

Gorąco dziękuję czytelnikom mojej pierwszej książki - *Joomla! 2.5. Praktyczny kurs*, dzięki którym książka ta już po kilku miesiącach od wydania otrzymała tytuł *Książki Roku 2013!* To bardzo wysoko postawiona poprzeczka dla kolejnych moich publikacji. Mam nadzieję, że udało mi się sprostać oczekiwaniom większości z Was i obecna książka będzie również cieszyć się Waszym uznaniem.

Z całego serca dziękuję mojej kochanej żonie Ani, która wspiera mnie na każdym kroku pozwalając na stukanie w klawiaturę do późnych godzin nocnych i godzi się na to, że pomimo jestem w domu, to mnie nie ma ;-)

Serdecznie dziękuję mojej córce Wiktorii, za to, że zechciała pełnić rolę pierwszej korektorki i recenzentki. To ona wyłapywała większość błędów, przecinków i niejasności oraz wykonała wszystkie ćwiczenia. Dzięki niej jestem pewien, że każdy, na podstawie tej książki jest w stanie utworzyć własną witrynę!

Książka ta jest efektem 4 miesięcznej pracy! Mogłaby powstać zdecydowanie wcześniej, jednak każdy z Nas ma tylko 24 godziny w ciągu każdego dnia. Nie jest łatwo go znaleźć, kiedy człowiek zajęty jest działaniami, które muszą zaspokoić bieżące potrzeby. Zwłaszcza na projekty długoterminowe, które nie gwarantują sukcesu! W takich sytuacjach ważne jest wsparcie osób, które motywują do działania i pracy nad sobą. Serdecznie dziękuję Panu Michałowi Wawrzyniakowi, autorowi takich bestsellerów, jak *Guru Kultu.ry* i *Hejtoholik*, za niezwykle szkolenia i motywację do działania! Gdyby nie jego szkolenie *System 9 Milowych Kroków* i tunelowe widzenie, nie wiem, czy zdołałbym znaleźć tyle siły, determinacji i wytrwałości, aby napisać tę książkę w tak ekstremalnie krótkim dla mnie czasie!

Dziękuję Michałowi Trzepizurowi, Pawłowi Frankowskiemu, Tomaszowi Kowalskiemu oraz Anecie Godynia, za wsparcie merytoryczne. Bez Was byłoby mi znacznie trudniej wyjaśnić część zagadnień zawartych w tej książce.

Szczególnie podziękowania kieruję do mojego redaktora prowadzącego: Pana Michała Mrowca, za niezwykle przyjazną, profesjonalną współpracę.

Wstęp

Witaj, Czytelniku!

Cieszę się, że należysz do grona ludzi, którzy poszukują wiedzy i chcą się nauczyć czegoś nowego. Mam nadzieję, że zakup tej książki zwróci Ci się wielokrotnie! Nieważne, jakie umiejętności posiadasz i czy wiesz, od czego zacząć. Ważne jest to, że **CHCESZ** się dowiedzieć, jak stworzyć własną witrynę internetową. Mam nadzieję, że dzięki tej książce nauczysz się, jak w oparciu o CMS Joomla! zbudować profesjonalny serwis WWW.

Dla kogo jest ta książka?

Dla osób szukających różnych rozwiązań, dzięki którym można w prosty i szybki sposób stworzyć niemal dowolną witrynę internetową.

Znajdziesz w niej dokładne opisy najprzydatniejszych funkcji panelu administracyjnego (tzw. zaplecza), a także opisy proponowanych dodatkowych rozszerzeń, zwiększających funkcjonalność projektowanego serwisu.

Książka będzie pomocna każdemu, kto najbardziej ceni naukę poprzez praktyczne ćwiczenia! Poznasz różne przydatne funkcje systemu Joomla! i innych aplikacji webowych, wykonując ze mną krok po kroku praktyczne ćwiczenia. Zaczniemy od podstaw — wyjaśnię Ci niemal każdy aspekt wykonywanych działań. Zerknij od razu do rozdziału pierwszego, a przekonasz się, co mam na myśli.

Najpierw zainstalujesz i wstępnie skonfigurujesz jeden z najpopularniejszych systemów zarządzania treścią (CMS — *Content Management System*), jakim jest Joomla!. To darmowa i najszybciej rozwijająca się aplikacja webowa na świecie. Jest rozpowszechniana na zasadach open source i pozwala na stworzenie dynamicznego serwisu WWW oraz łatwą jego późniejszą edycję, aktualizację i rozbudowę bez specjalistycznej wiedzy programistycznej. Za jej pomocą możesz zbudować zarówno prostą witrynę WWW, jak i sklep internetowy, własny blog czy serwis informacyjny.

W kolejnych rozdziałach, wykonując razem ze mną poszczególne ćwiczenia, będziesz poznawać coraz więcej tajników pracy z Joomla!. Zapoznasz się z zapleczem administracyjnym systemu, nauczysz się, jak zaprojektować strukturę treści oraz jak zarządzać treścią witryny. Dowiesz się, jak utworzyć menu oraz jak zarządzać zarejestrowanymi użytkownikami witryny. Zagłębiając się coraz bardziej w proces tworzenia serwisu WWW, poznasz poszczególne elementy systemu, takie jak moduły, komponenty i dodatki. Z ich wykorzystaniem możesz dostosować projektowany serwis do własnych, specyficznych wymagań. Poznasz także kilka dodatkowych rozszerzeń, które pozwolą Ci wyposażyć witrynę w dodatkowe funkcjonalności, takie jak na przykład galeria zdjęć, slider, repozytorium plików czy integracja z Facebookiem.

Kiedy Twoja witryna będzie już prawie gotowa, nauczysz się, jak tworzyć własne szablony (tzw. *templates*), dzięki którym dosłownie kilkoma kliknięciami zmienisz wygląd witryny i sposób prezentowania w niej treści.

Na koniec zadbamy o bezpieczeństwo Twojej witryny opartej na CMS Joomla!. Nauczysz się, jak tworzyć kopie zapasowe witryny oraz jak je przywracać. Poznasz podstawowe metody i narzędzia, za których pomocą możesz zwiększyć bezpieczeństwo witryny.

Kiedy zakończysz swoją przygodę z CMS Joomla!, będziesz już znać podstawy pracy z tym systemem i samodzielnie tworzyć oparte na nim witryny i zarządzać nimi.

Dlaczego warto kupić tę książkę?

Przede wszystkim dlatego, że wiele się z niej nauczysz! Książka powstała na bazie kilkuletniej praktyki w wykonywaniu serwisów opartych na CMS Joomla!. Wiem, czego oczekują osoby, które chcą zaistnieć w sieci. Chcą, aby ich serwis był nowoczesny, bezpieczny i łatwy w zarządzaniu.

Jest napisana językiem zrozumiałym także dla osób niezwiązanych z informatyką. Staram się dzielić swoją wiedzę bez zbędnego teoretyzowania, a poszczególne etapy i ćwiczenia opisane są przejrzysto krok po kroku. Znajdziesz w niej mnóstwo zrzutów ekranu (ponad 400!), dzięki czemu będziesz w stanie kontrolować i porównywać efekty swojej pracy.

Dlaczego Joomla!?

Istnieje bardzo dużo CMS-ów, dzięki którym możesz tworzyć własne serwisy WWW. W serwisie OpenSource CMS (www.opensourcecms.com) znajdziesz spis kilkuset różnych rozwiązań. To pokaźna liczba narzędzi, które mogą się różnić funkcjonalnością, wykorzystywanymi technologiami czy wreszcie przeznaczeniem. Jedne doskonale nadają się do tworzenia bloga, inne świetnie sprawdzają się jako platformy do tworzenia sklepu internetowego.

Nie jest łatwo z takiej liczby wybrać narzędzie, które będzie później wykorzystywane przynajmniej przez kilka najbliższych lat.

W internecie znajdziesz mnóstwo różnego rodzaju opinii i rankingów opisujących najpopularniejsze systemy zarządzania treścią. Zauważysz zapewne, że jedne przedstawiają wybrany CMS jako najlepszy, zestawiając go z wybranymi funkcjami innych. Nawet zapoznając się z informacjami publikowanymi w poważnych portalach technologicznych, nie jesteś w stanie stwierdzić, który CMS jest najlepszy. Bo co tak naprawdę oznacza „najlepszy”? Czy najlepszy dla Ciebie będzie jednocześnie najlepszy dla kogoś innego?

Nie zamierzam w tym miejscu udowadniać wyższości jednego CMS-a nad drugim! Sam nie znam większości z nich.

Od ponad sześciu lat korzystam z CMS Joomla! i ciągle uczę się czegoś nowego. Mimo że od lat zgłębiam jego tajniki, to nie ośmieliłbym się powiedzieć, że wiem na temat Joomla! wszystko. Nie dysponuję taką ilością czasu, aby poznać dokładnie inne systemy zarządzania treścią.

To, co mnie przekonało do Joomla!, to fakt, że jest to jeden z najpopularniejszych i najszybciej rozwijających się CMS-ów na świecie. Za jego pomocą możesz stworzyć niemal dowolny serwis WWW. Tworzenie i edycja treści w serwisie powstałym na bazie Joomla! odbywa się za pomocą prostych w obsłudze interfejsów użytkownika (prostego edytora online i panelu administracyjnego). Wystarczy, że uprawniony redaktor serwisu wprowadzi nowe informacje, a system sam zadba o to, aby przenieść je do bazy danych, jednocześnie wypełniając nimi odpowiednie miejsca na stronie WWW. Dzięki takiemu rozwiązaniu możesz samodzielnie prowadzić swój serwis. W każdej chwili możesz dokonywać w nim zmian — od poprawiania literówek po zmianę swojej oferty.

To wszystko są bardzo ważne argumenty, które musisz rozważyć na samym początku swojej przygody z tworzeniem witryn w oparciu o systemy zarządzania treścią. Jednak dla mnie te argumenty nie są wystarczające. Co mi po dobrze zapowiadającym się systemie, skoro nie mam pewności, czy będzie rozwijany i czy jego twórcy będą dbać o aktualizację, kiedy pojawią się jakieś luki bezpieczeństwa w kodzie aplikacji?

Słowo *joomla*, które wymawiamy *dzumla*, pochodzi z języka suahili i oznacza *razem*. Joomla! ma ogromną społeczność skupioną wokół projektu (community.joomla.org), której członkowie wspierają się nawzajem. W ramach tej społeczności funkcjonują grupy, które zajmują się programowaniem i ulepszaniem systemu. Osobna grupa tłumaczy poszczególne jego elementy na inne języki (obecnie 64), jeszcze inna zajmuje się jego testowaniem i wyszukiwaniem błędów. Tych grup jest oczywiście więcej!

Polska społeczność także rozwija się bardzo prężnie. Aby wspierać projekt Joomla! w Polsce, powstała Fundacja PCJ Otwarte Źródła (www.fundacja.joomla.pl). Jej misją jest wsparcie Polskiego Centrum Joomla (www.joomla.pl) w działaniach służących upowszechnianiu w Polsce Joomla! oraz wolnego i otwartego oprogramowania. Jedną z najważniejszych postaci w polskim świecie Joomla! jest **Stefan Wajda** („Zwiastun”) — współtwórca i lider Polskiego Centrum Joomla oraz prezes Fundacji PCJ Otwarte Źródła. Jest autorem pierwszych pełnych tłumaczeń Joomla! na język polski oraz

pierwszych polskich podręczników online o tym systemie i jego pomocy. W witrynach Polskiego Centrum Joomla opublikował ponad 3000 artykułów poświęconych wszystkim aspektom Joomla!, w tym ponad 1000 tłumaczeń. Jest propagatorem tworzenia witryn dostępnych dla wszystkich, także dla osób niepełnosprawnych. Aby wspomagać twórców stron, administratorów i wszystkich, którzy korzystają z systemów zarządzania treścią takich jak Joomla!, powstał projekt Kuźnia Dostępnych Stron (dostepny.joomla.pl). Znajdziesz tam mnóstwo wiadomości i konkretnych instrukcji, pokazujących krok po kroku, jak tworzyć dostępne witryny oraz treści (rysunek W.1).

Rysunek W.1. Witryna projektu Kuźnia Dostępnych Stron

Dla mnie największą wartością systemu Joomla! są ludzie skupieni wokół tego projektu. To osoby pełne pasji, zaangażowania i wiedzy, którą chętnie dzielą się z innymi. **Jednym z najważniejszych wydarzeń, podczas których możesz się bardzo wiele nauczyć i poznać mnóstwo fantastycznych osób, jest coroczne spotkanie JoomlaDay Poland** (<http://www.joomla-day.pl>). To dwudniowe spotkanie, które co roku odbywa się w różnych miastach Polski, podczas którego odbywają się liczne prelekcje, prezentacje i warsztaty. To niebywała okazja do zdobycia wiedzy oraz wymiany doświadczeń i nawiązania relacji z innymi użytkownikami i miłośnikami CMS Joomla!. **Jeżeli poważnie traktujesz zdobywanie wiedzy na temat Joomla!, to obecność na JoomlaDay Poland powinna być dla Ciebie priorytetem.**

Koniecznie sprawdź, czy w Twojej okolicy odbywają się spotkania Joomla! User Group. To lokalne spotkania, podczas których fani Joomla! dzielą się swoją wiedzą i wymieniają swoimi doświadczeniami. Zorientuj się, kiedy odbywają się spotkania,

i przyjdź na jedno z nich. Listę aktualnych grup oraz ich witryny znajdziesz na stronie Fundacji PCJ Otwarte Źródła pod adresem www.fundacja.joomla.pl/projekty/joomla-user-group.

Co znajdziesz w tej książce?

Instalacja i wstępna konfiguracja Joomla! 3

W tym rozdziale zobaczysz, jak niezwykle łatwa jest instalacja Joomla!. Wystarczy podać kilka niezbędnych danych i już zaraz po instalacji możesz rozpocząć pracę nad własną witryną. Sam proces instalacji nie powinien zająć Ci więcej niż 5 minut.

Najpierw jednak pokażę Ci, jak przygotować odpowiednie środowisko, aby możliwa była praca z systemem Joomla!.

Zaplecze administracyjne Joomla! 3

Tutaj dowiesz się, jak zalogować się do panelu administracyjnego (tzw. zaplecza). Poznasz poszczególne elementy pulpitu (ekranu głównego) oraz menu nawigacyjne zaplecza.

Zapoznasz się także ze wszystkimi najważniejszymi ustawieniami związanymi z działaniem, bezpieczeństwem i wydajnością witryny, które mają kluczowe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania serwisu.

Zarządzanie treścią witryny

W tym rozdziale dowiesz się, jak prawidłowo zaplanować serwis i wypełnić go treścią. Poznasz dokładniej poszczególne opcje zawarte w menu *Artykuły*. Przeczytasz, jak zaplanować kategorie artykułów oraz jak tworzyć artykuły. Poznasz domyślny edytor TinyMCE i inne edytory dostępne w systemie. Pokażę Ci także, jak skonfigurować je do własnych potrzeb.

Przedstawiane przykłady będą konkretnymi zadaniami. Zaprezentuję pomysł na witrynę i krok po kroku będziemy go realizować.

Nauczysz się, jak sprawnie korzystać z menedżera mediów oraz w jaki sposób przesłać pliki graficzne na serwer. Pokażę, jak wstawiać grafikę do artykułu i innych części serwisu, takich jak np. kategorie i opisy.

Dla bardzo wielu witryn spełnienie wymagań dostępności to już nie możliwość, lecz obowiązek! Wszystkie witryny podmiotów publicznych powinny być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dlatego w tej części poznasz dodatkowo kilka bardzo ważnych zasad i czynności, jakie należy wykonywać, aby tworzyć treści zgodne z wytycznymi WCAG 2.0.

Menu, czyli system nawigacji Twojej witryny

Hiperłącza to podstawa poruszania się po stronach internetowych. Dzięki nim możesz połączyć ze sobą poszczególne elementy serwisu WWW w jedną całość.

W tym rozdziale pokaże Ci, jak prawidłowo zaprojektować nawigację w serwisie, aby internauta mógł łatwo znaleźć poszukiwane treści. Dowiesz się, jak zarządzać systemem nawigacji w Joomla!, jak dodać nowe menu oraz jak dodać nowe pozycje do menu. Omówię najważniejsze typy pozycji menu, a także pokażę, jak rozbudować menu o tzw. menu podrzędne.

Zarządzanie użytkownikami witryny

W tej części książki wyjaśnię, jak zarządzać użytkownikami witryny. Omówię ekran zarządzania użytkownikami, pokażę, jak dodać nowego użytkownika, jak edytować ustawienia istniejącego użytkownika, jak go usunąć oraz jak sprawić, aby użytkownicy mogli zarejestrować się w Twoim serwisie.

Praca z komponentami, modułami i dodatkami

Wyjaśnię tutaj różnice między komponentami, modułami i dodatkami oraz omówię i pokażę, jak zarządzać tymi, które są domyślnie zainstalowane w serwisie opartym na CMS Joomla! 3.

Nauczysz się, jak zarządzać danymi kontaktowymi witryny oraz jak połączyć konta zarejestrowanych użytkowników z komponentem *Kontakty*. Dowiesz się, jak utworzyć formularze kontaktowe dla tych użytkowników.

Poznasz komponent *Reklamy*, za pomocą którego możesz zarządzać reklamami wyświetlanymi w witrynie. Pokażę Ci także, jak włączyć i skonfigurować wyszukiwarkę, dzięki czemu internauci będą mogli szybciej znaleźć w Twoim serwisie interesujące ich treści.

Dowiesz się, jak umieścić w witrynie elementy, za pomocą których wyświetlisz dodatkowe informacje, takie jak chmura tagów, najnowsze, najpopularniejsze artykuły lub fragmenty wybranych artykułów.

W części poświęconej dodatkom nauczysz się, jak zabezpieczyć formularze kontaktowe za pomocą mechanizmu Captcha, jak dostosować do swoich potrzeb domyślny edytor oraz jak podzielić długi artykuł i przekształcić go w dokument wielostronicowy.

Zwiększ funkcjonalność witryny — dodatkowe rozszerzenia dla Joomla!

W tej części przedstawię dodatkowe rozszerzenia pozwalające na rozbudowę serwisu o nowe funkcjonalności, które według mnie są niezbędne, aby Twój serwis WWW wyglądał profesjonalnie.

Poznasz różne metody instalacji dodatkowych rozszerzeń oraz dowiesz się, jak skonfigurować kilka wybranych rozszerzeń, za pomocą których utworzysz galerię zdjęć, atrakcyjny slider, repozytorium plików lub mapę witryny. Poznasz także rozszerzenia, dzięki którym zintegrujesz swoją witrynę z Facebookiem, a także wyświetlisz informację o korzystaniu z plików cookies.

Praca z szablonami witryny

W tym rozdziale pokażę Ci, jak zmienić domyślny szablon Twojego serwisu, w jaki sposób możesz pozyskać darmowy szablon oraz jak go zainstalować i dostosować do swoich potrzeb. Podam mnóstwo adresów, skąd pobrać oraz gdzie kupić szablon dla Joomla!. Przedstawię Ci także typową budowę oraz elementy składowe szablonu dla Joomla!. Dowiesz się, jak zmienić i zmodyfikować domyślny szablon zaplecha.

Jeżeli jesteś osobą zainteresowaną tematem tworzenia własnych szablonów, to pokażę Ci kilka przydatnych narzędzi, które są w tej kwestii bardzo pomocne.

Hosting dla Joomla!

Przedstawię Ci własny, czysto subiektywny raport na temat znanych mi firm hostingowych oraz napiszę, czym się kierować przy wyborze takiej firmy. Zaprezentuję porównania i ceny. Podam także listę firm, które według mnie będą się najlepiej nadawały, aby umieścić na ich serwerach serwis oparty na CMS Joomla!.

Tworzenie i przywracanie własnej kopii zapasowej witryny

Wyjaśnię tutaj, jak krok po kroku utworzyć własną, pełną kopię zapasową witryny. Pokażę Ci, jak skonfigurować narzędzia usprawniające tworzenie kopii i jak ich używać.

Nauczysz się nie tylko tworzyć kopie zapasowe witryny, ale także odtwarzać witrynę ze sporządzonej wcześniej kopii. Pokażę Ci, jak odtworzyć witrynę na innym serwerze, dzięki czemu będziesz umieć przenosić witrynę na dowolny hosting.

Bezpieczeństwo witryny opartej na Joomla!

W tym rozdziale dowiesz się, w jaki sposób zabezpieczyć swój serwis oparty na systemie Joomla!.

Chociaż Joomla! jest w zasadzie bezpiecznym systemem, to błędy w jego konfiguracji oraz dodatkowe rozszerzenia podatne na atak mogą się przyczynić do poważnych problemów, a nawet upadku serwisu.

Poznasz podstawowe zabezpieczenia, co pozwoli Ci uniknąć niektórych najczęściej popełnianych błędów powodujących zagrożenie bezpieczeństwa. Pokażę Ci, jak używać dostępnych narzędzi, za pomocą których będzie można przetestować witrynę pod kątem słabych punktów, dzięki czemu administrator witryny będzie mógł rozwiązać problemy, zanim ktoś ją zaatakuje.

Więcej wiedzy na temat Joomla!

Od razu postawmy sprawę jasno! Dzięki tej książce jesteś w stanie poznać możliwości CMS Joomla! oraz utworzyć własną witrynę. Jeżeli jednak nie wykonasz wszystkich ćwiczeń, które składają się na ten kurs, z całą pewnością poniesiesz klęskę. Twoja witryna sama się nie zaprojektuje i nie zrobi!

Książka, którą trzymasz w ręku, nie wyczerpuje wszystkich aspektów projektowania i tworzenia witryn za pomocą CMS Joomla!. Jeżeli chcesz poszerzać swoją wiedzę i umiejętności w tym zakresie, musisz się ciągle doskonalić!

Jeżeli jesteś osobą mocno zmotywowaną i poświęcisz na naukę kilka godzin w tygodniu, to utworzenie profesjonalnego serwisu WWW będzie tylko kwestią czasu, nakładu pracy i niewielkich środków finansowych. No tak, niestety, oprócz Twojej chęci, zapłała i poświęconego czasu środki finansowe (pieniądze) również będą potrzebne. Aby zaistnieć w internecie, musisz mieć wykupioną domenę. Co prawda obecnie nie są to wielkie kwoty, a podczas pierwszej rejestracji często nic nie zapłacisz, musisz jednak wiedzieć również o tym, że koszty późniejszego utrzymania domeny są już większe. Chyba nie chcesz umieścić swojego profesjonalnego serwisu na darmowych serwerach? Bez poniesienia choćby minimalnych kosztów nie będziesz w stanie zaistnieć w internecie!

Jednak czas, jaki poświęcisz na własny rozwój i doskonalenie swojego serwisu WWW, będzie najcenniejszą inwestycją, która na dodatek szybko zwróci Ci się z nawiązką.

Najpełniejszą wiedzę na temat Joomla! znajdziesz w dokumentacji pod adresem docs.joomla.org.

Skarbnicą wiedzy na temat Joomla! jest polskojęzyczna *Elektroniczna Biblioteka Dokumentacji Joomla!* (wiki.joomla.pl), która udostępnia blisko 1800 artykułów napisanych przez Stefana Wajdę i innych członków społeczności Joomla!. Mnóstwo wiedzy

i konkretnych instrukcji, krok po kroku rozwiązujących wiele problemów, znajdziesz w serwisie projektu Kuźnia Dostępnych Stron (dostepny.joomla.pl). Wiele porad dotyczących Joomla! jest ponadto na moim blogu www.slawop.net.

Z ogromem wiedzy, której często nigdzie indziej nie znajdziesz, zetkniesz się na różnego typu spotkaniach z innymi użytkownikami systemu Joomla! Najpierw sprawdź, czy w Twojej okolicy odbywają się lokalne spotkania Joomla! User Group. Na stronie Fundacji PCJ Otwarte Źródła (www.fundacja.joomla.pl/projekty/joomla-user-group) znajdziesz adresy stron poszczególnych grup z całej Polski. Zorientuj się, kiedy i gdzie organizowane jest ogólnopolskie spotkanie JoomlaDay Poland (<http://www.joomla-day.pl>). Nawet przez chwilę nie zastanawiaj się, czy warto być na tym spotkaniu! WARTO! I nie jest ważne, czy dopiero zaczynasz, czy też już coś na temat Joomla! wiesz.

Jeżeli podczas pracy nad tworzeniem witryny napotkasz problemy, których nie potrafisz rozwiązać samodzielnie, na pewno znajdzie się ktoś, kto jest w stanie Ci pomóc. Gorąco polecam forum pod adresem forum.joomla.pl. Pamiętaj jednak, aby przed zadaniem pytania sprawdzić, czy przypadkiem ktoś już wcześniej nie zgłosił się z podobnym problemem. Dzięki temu zaoszczędzisz czas zarówno swój, jak i osób zaangażowanych w pomoc na forum. I jeszcze jedna bardzo ważna uwaga! Nie oczekuj, że na Twój palący problem natychmiast ktoś odpowie. Wszyscy uczestnicy forum robią to dobrowolnie i w czasie, kiedy mogą sobie na to pozwolić.

Każdy może pomóc rozwijać Joomla!. Zerknij na stronę www.fundacja.joomla.pl/pomagaj i sprawdź, jak Ty możesz pomóc.

Pozdrawiam z uśmiechem
Sławomir Pieszczyk

Rozdział 1.

Instalacja i wstępna konfiguracja Joomla! 3

Proces instalacji CMS Joomla! jest bardzo łatwy. Wystarczy podać kilka niezbędnych danych — instalator Joomla! poprowadzi Cię krok po kroku. Zaraz po instalacji możesz rozpocząć pracę nad własną witryną.

Przed instalacją będą Ci potrzebne pliki instalacyjne. Istnieje kilka rozwiązań, które pozwolą Ci stworzyć środowisko dopasowane do Twoich potrzeb. Możesz to zrobić na własnym komputerze lub komputerze zdalnym udostępnionym przez firmę świadczącą usługi hostingowe.

Zanim Twój serwis rozpocznie swoje życie w internecie, proponuję, abyś najpierw zainstalował, skonfigurował i przetestował wszystko na swoim komputerze. Nie martw się, nie będziesz musiał instalować żadnych dodatkowych programów w swoim systemie! Niemniej jednak będziesz potrzebował kilku niezbędnych technologii, aby móc ruszyć z miejsca.

Potrzebujesz serwera WWW, interpretera PHP oraz bazy danych MySQL. To wszystko (i trochę więcej) znajdziesz w pakietach *XAMPP* (*X*[Cross-platform], *A*pache, *M*ySQL, *P*HP, *P*erl) i *JAMP* (*J*oomla!, *A*pache, *M*ySQL, *P*HP), które mogą stanowić Twoje środowisko testowe.

Projekty, które wykonasz w swoim środowisku testowym, będą widoczne tylko dla Ciebie, jednak przeniesienie ich na zdalny serwer jest niezwykle proste. Poza tym rozwiązanie takie ma kilka bardzo istotnych zalet:

- ◆ **Wydajność systemu** — możesz przeznaczyć maksymalne zasoby systemu na działanie projektowanego serwisu. W przypadku zdalnej instalacji istnieją ograniczenia związane z przepustowością łącza — Twojego i serwera.
- ◆ **Wygoda testowania** — masz bezpośredni dostęp do plików projektowanego serwisu. Dokonane przez Ciebie zmiany możesz testować bezpośrednio po ich wprowadzeniu.

- ◆ **Tworzenie kopii zapasowych** — możesz łatwiej i szybciej stworzyć kopie zapasowe projektowanego serwisu. Mimo że masz do dyspozycji rewelacyjne narzędzia, za których pomocą możesz łatwo i szybko utworzyć pełną kopię zapasową serwisu na zdalnym serwerze, musisz za pośrednictwem klienta FTP przesłać je na swój komputer.
- ◆ **Mniejsze ryzyko unieruchomienia serwisu** z powodu braku dostępu do serwera zdalnego, na którym znajduje się witryna.
- ◆ **Działanie niezależnych rozszerzeń** możesz sprawdzić przed zainstalowaniem ich na serwerze zdalnym.

Wymagania techniczne

CMS Joomla! ma niewielkie wymagania techniczne i działa prawidłowo praktycznie na wszystkich serwerach. Instalowanie systemu jest proste i nie powinno wymagać konfigurowania dodatkowych ustawień serwera.

Preferowane wymagania techniczne obejmują serwer WWW, serwer baz danych oraz interpreter języka PHP. W oficjalnym serwisie projektu, pod adresem <https://www.joomla.org/about-joomla/technical-requirements.html>, znajdziesz szczegółowe informacje dotyczące zarówno minimalnych, jak i zalecanych wymagań dla wszystkich dotychczasowych wersji Joomla! (rysunek 1.1).

Technical Requirements			
Requirements for Supported Software			
Requirements for Joomla! 3.x			
Software	Recommended	Minimum	More information
PHP ^[1] (Magic Quotes GPC off)	5.6 or 7.0 +	5.3.10	http://www.php.net
Supported Databases:			
MySQL ^[2] (InnoDB support required)	5.5.3 +	5.1	http://www.mysql.com
SQL Server	10.50.1600.1 +	10.50.1600.1	https://www.microsoft.com/sql
PostgreSQL	9.1 +	8.3.10	http://www.postgresql.org/
Supported Web Servers:			
Apache ^[3] (with mod_mysql, mod_xml, and mod_zlib)	2.4 +	2.0	http://www.apache.org
Nginx	1.8 +	1.0	https://www.nginx.com/resources/wiki/
Microsoft IIS ^[4]	7	7	https://www.iis.net

Rysunek 1.1. Wymagania techniczne dotyczące Joomla! 3 opublikowane w serwisie www.joomla.org

Większość firm świadczących usługi hostingowe oferuje serwer WWW Apache i serwer baz danych MySQL. Zatem zwróć uwagę, aby wersja serwera była przynajmniej 2.0, natomiast wersja MySQL przynajmniej 5.1. Interpreter PHP koniecznie powinien być w wersji 5.3.10 lub wyższej.

Pakiet XAMPP

XAMPP jest darmowym, łatwym w instalacji i dostępnym praktycznie dla wszystkich najpopularniejszych systemów operacyjnych (Windows, Linux i OS X) pakietem umożliwiającym stworzenie środowiska WWW na komputerze lokalnym. Wydaje mi się, że większość użytkowników komputerów w Polsce korzysta z systemu Windows, skupię się więc na przykładach wykonanych w tym systemie.

W skład pakietu XAMPP w wersji 5.6.15 (była to najnowsza wersja, gdy powstawała ta książka) wchodzi m.in. serwer WWW Apache w wersji 2.4.17, interpreter PHP w wersji 5.6.15 oraz baza MariaDB w wersji 10.1.9.

MariaDB to niezależna baza, która tworzona jest przez programistów i współtwórców MySQL z uwagi na niepewny status licencji MySQL. Część deweloperów uważa, że MySQL po przejściu przez Oracle przestaje już być wolnym oprogramowaniem.

Przygotuj teraz swój komputer. Poza oprogramowaniem Joomla! nie będziesz musiał niczego instalować — wszystkie programy będą działały bez ich instalowania.

Jeżeli chcesz korzystać z pakietu XAMPP, najpierw pobierz odpowiedni plik i zapisz go w dowolnej lokalizacji na dysku Twojego komputera. Otwórz w przeglądarce internetowej stronę www.apachefriends.org, a następnie kliknij link *Pobieranie* (rysunek 1.2).

W oknie *Pobieranie* kliknij link *Więcej pobrań*, a następnie w kolejnym oknie link *XAMPP Windows*. Teraz kliknij link z wersją pakietu *5.6.15* i na koniec link *xampp-portable-win32-5.6.15-1-VC11.zip*.

Pobrany plik rozpakuj, a następnie przenieś folder *xampp* **bezpośrednio** na któryś z dysków dostępnych w systemie lub jeżeli chcesz mieć wersję przenośną — na pendrive.

To ważne! Jeżeli tego nie zrobisz, to całość nie będzie działać!

Jeżeli wszystko zostało wykonane jak trzeba, to na wybranym przez Ciebie dysku (lub pendrivie) jest folder o nazwie *xampp*. Rozwiązanie takie jest o tyle fajne, że możesz mieć ten folder na dysku przenośnym lub pendrivie i uruchamiać oraz testować swoje projekty na dowolnym komputerze z systemem Windows. Jak widzisz, niczego nie instalujesz — kopiujesz tylko pliki na dysk!

Rysunek 1.2. Strona projektu XAMPP

Teraz przydałby się program, który będzie uruchamiał to, co trzeba, czyli serwer WWW i serwer baz danych. Dzięki XAMPP Launcher możesz uruchamiać poszczególne komponenty pakietu XAMPP. Program ten możesz pobrać pod adresem http://downloads.sourceforge.net/portableapps/XAMPP_1.6.paf.exe?download.

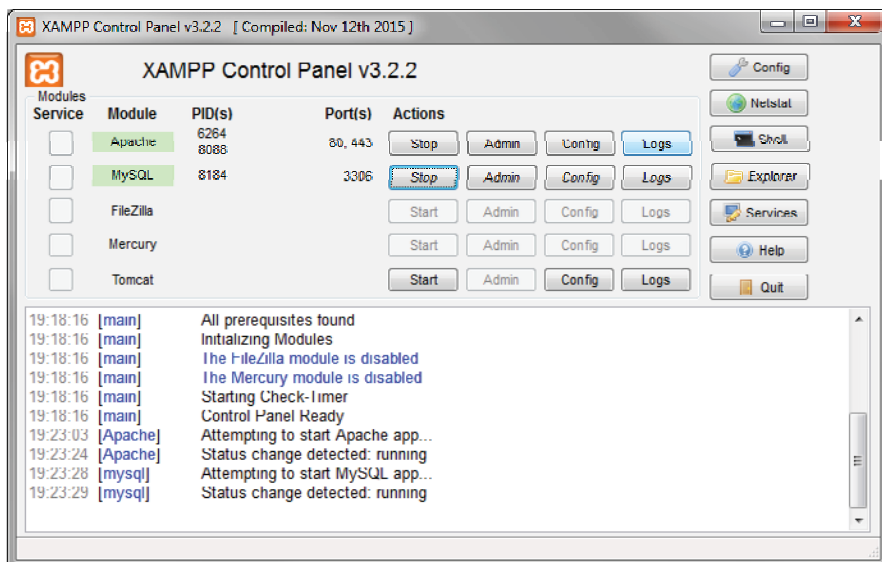
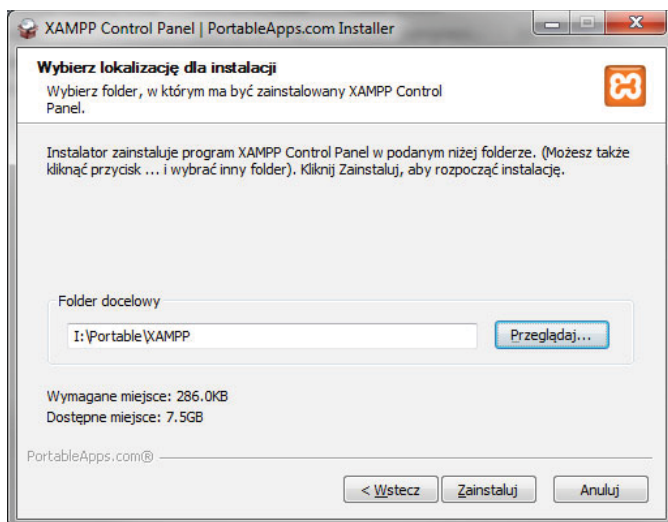
Jego instalacja polega na skopiowaniu plików we wskazane w okienku instalatora miejsce. Przenośne aplikacje, które nie wymagają instalacji (tzw. *portable*) kopiuje do folderu `Dysk:\Portable` (rysunek 1.3). Ważne jest, aby XAMPP Launcher znajdował się na tym samym dysku co folder `xampp`. Jeżeli zainstalujesz go podobnie jak ja, to w folderze `Portable` będziesz mieć folder `XAMPP` ze starterem pakietu XAMPP (plik `XAMPPLauncher.exe`). Aby mieć do niego szybki i wygodny dostęp, utwórz na pulpicie skrót do tego pliku.

Pamiętaj, że XAMPP Launcher powinien być uruchomiony z tego samego dysku, na którym znajduje się folder `xampp`!

Aby uruchomić swoje środowisko testowe oparte na pakiecie XAMPP, uruchom program `XAMPPLauncher.exe` i kliknij przycisk `Start` dla pozycji `Apache` i `MySQL`. Jeżeli wszystko poszło jak trzeba, to w kolumnie `Module` pozycje `Apache` i `MySQL` zostaną podświetlone zielonym tłem (rysunek 1.4).

Jeżeli masz włączony program, który korzysta z portu 80, np. Skype, to serwer Apache nie zostanie uruchomiony. W takim przypadku zamknij program, który wykorzystuje ten port, i spróbuj ponownie uruchomić Apache.

Rysunek 1.3.
Instalacja XAMPP
Control Panel

Rysunek 1.4. XAMPP Control Panel z włączonymi modułami Apache i MySQL

Teraz uruchom swoją przeglądarkę internetową i wpisz w pasku adresu local host. Na ekranie pojawi się strona podobna do tej pokazanej na rysunku 1.5. Jest to interfejs pakietu XAMPP, w którym znajdziesz linki do informacji związanych z konfiguracją interpretera PHP oraz zarządzaniem bazami danych.

Foldery z plikami projektowanych i testowanych przez Ciebie serwisów powinny znajdować się w lokalizacji `xampp\htdocs`. Zatem utwórz własny folder, w którym będziesz przechowywał swój serwis. Załóżmy, że tematyka tworzonego serwisu będzie dotyczyła moich e-booków na temat Joomla! oraz e-booków innych autorów o tworzeniu stron WWW, wydanych przez Helion. W moim przykładzie utworzę folder o nazwie *mojeebooki*.

Rysunek 1.5. Interfejs pakietu XAMPP

Pakiet JAMP

JAMP to program stworzony specjalnie dla Joomla!. Spełnia on wszystkie wymagania techniczne dla Joomla!. Dzięki JAMP-owi praca nad własną witryną staje się szybka i prosta.

W skład pakietu JAMP w wersji 3. (była to wersja aktualna, gdy powstawała ta książka) wchodzi m.in. serwer WWW Apache w wersji 2.4.16, interpreter PHP w wersjach 5.3, 5.4, 5.5, 5.6 i 7.0 oraz baza MySQL w wersji 5.5.28.

Twórcą programu jest Michał Trzepizur, wiceprezes fundacji PCJ Otwarte Źródła oraz administrator wielu serwisów opartych na CMS Joomla!, w tym m.in. Polskiego Centrum Joomla! (www.joomla.pl).

Pakiet JAMP to oprogramowanie komercyjne, ale w pełni funkcjonalną wersję testową, z której możesz korzystać przez 14 dni od momentu uruchomienia, pobierzesz pod adresem <http://jamp.joomla.pl/pobierz-trial>.

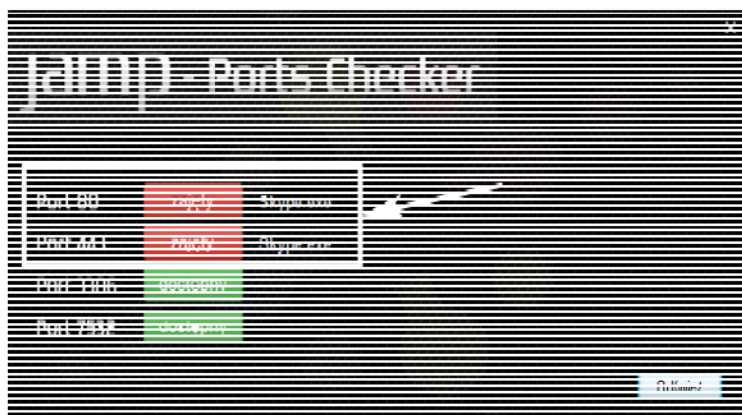
Jeżeli przekonasz się do tego programu i zobaczysz, jak łatwa i nieprzysparzająca nawet laikowi problemów jest jego obsługa, możesz zakupić pełną wersję programu w jednym z trzech planów subskrypcyjnych. Koszt rocznej subskrypcji wynosi 99 zł i moim zdaniem jest śmiesznie niski, biorąc pod uwagę wygodę i niezawodność działania, jakie oferuje ten program. Aby sprawa była jasna — **nabywając JAMP-a w dowolnym planie, otrzymujesz pełną wersję programu i możesz z niej korzystać BEZ OGRANICZEŃ CZASOWYCH.** Jeżeli jednak Twoja subskrypcja wygaśnie, to tracisz dostęp do kolejnych wydań programu JAMP, pomocy oraz do zamkniętego forum użytkowników JAMP-a.

Niezależnie od Twojej decyzji rozpakuj pobrany plik. Ja korzystam z pełnej wersji JAMP-a, więc pobrany przeze mnie plik ma nazwę *jamp3.zip*. Jeżeli korzystasz z wersji próbnej, plik będzie miał nazwę *jamp3-trial.zip*. W rozpakowanym folderze znajdziesz dwa pliki: *jamp.exe* i *port_checker.exe* oraz folder *mnt*.

Plik *port_checker.exe* to program JAMP – Ports Checker, który służy do sprawdzania, czy na Twoim komputerze możliwe jest uruchomienie środowiska serwerowego JAMP. Serwer WWW Apache wykorzystuje port 80, więc jeżeli masz włączony jakiś program, który korzysta z tego portu, nie będzie możliwe uruchomienie serwera. Uruchom program JAMP – Ports Checker, aby sprawdzić, czy Twój komputer jest gotowy do uruchomienia środowiska JAMP.

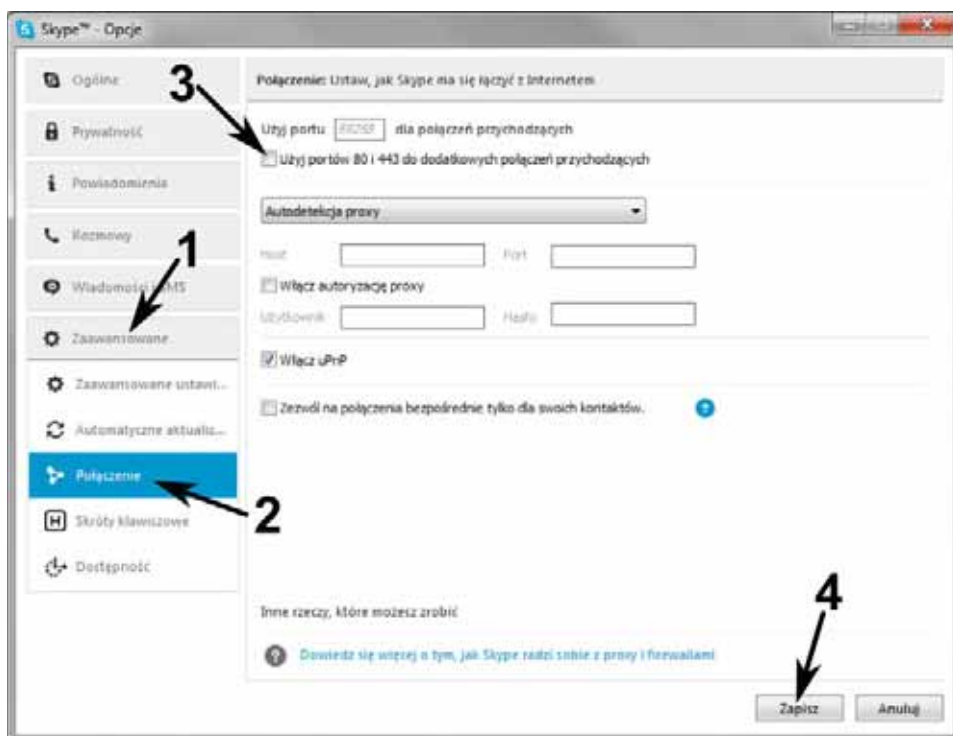
Jeżeli jakiś inny program używa danego portu, to JAMP – Ports Checker wyświetli odpowiedni komunikat oraz nazwę tego programu (rysunek 1.6). Co należy zrobić? Po prostu wyłącz ten program! W moim przypadku, kiedy uruchamiałem program JAMP – Ports Checker, miałem włączonego Skype’a.

Rysunek 1.6.
Program
JAMP – Ports
Checker
wyświetlający
informacje
o zajętych portach
przez program
Skype

Nie musisz obawiać się, że nie będzie można korzystać ze Skype’a! **Musisz po prostu najpierw włączyć JAMP-a, a dopiero później uruchomić Skype’a.** Możesz także na stałe zmienić ustawienia Skype’a. Kliknij w menu *Narzędzia* pozycję *Opcje*,

a następnie kliknij po lewej stronie przycisk *Zaawansowane* i *Połączenie*. Na koniec anuluj zaznaczenie pola wyboru przy pozycji *Użyj portów 80 i 443 do dodatkowych połączeń przychodzących* (rysunek 1.7).

Rysunek 1.7. Zmiana ustawień połączeń w Skype

Jeżeli wszystkie wymagane porty są wolne, to komunikat wyświetlany przez JAMP – Port Checker powinien wyglądać tak jak na rysunku 1.8.

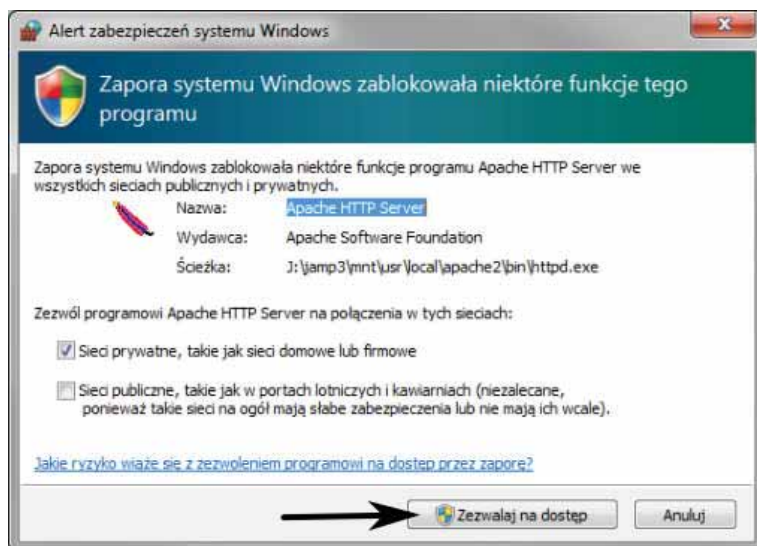
Rysunek 1.8.
Program
JAMP – Ports
Checker
wyświetlający
informacje
o dostępnych
wszystkich
niezbędnych
portach

Po sprawdzeniu portów możesz uruchomić program JAMP. Uruchom po prostu plik *jump.exe*. Po chwili zobaczysz okienko *Alert zabezpieczeń systemu Windows*. Kliknij w nim przycisk *Zezwalaj na dostęp*, aby dodać tzw. wyjątek, dzięki czemu

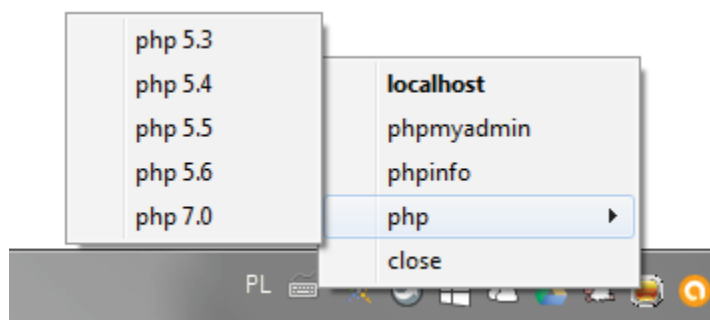
zapora systemu Windows nie będzie blokowała niektórych funkcji serwera Apache (rysunek 1.9).

Rysunek 1.9.
Okno Alert zabezpieczeń systemu Windows

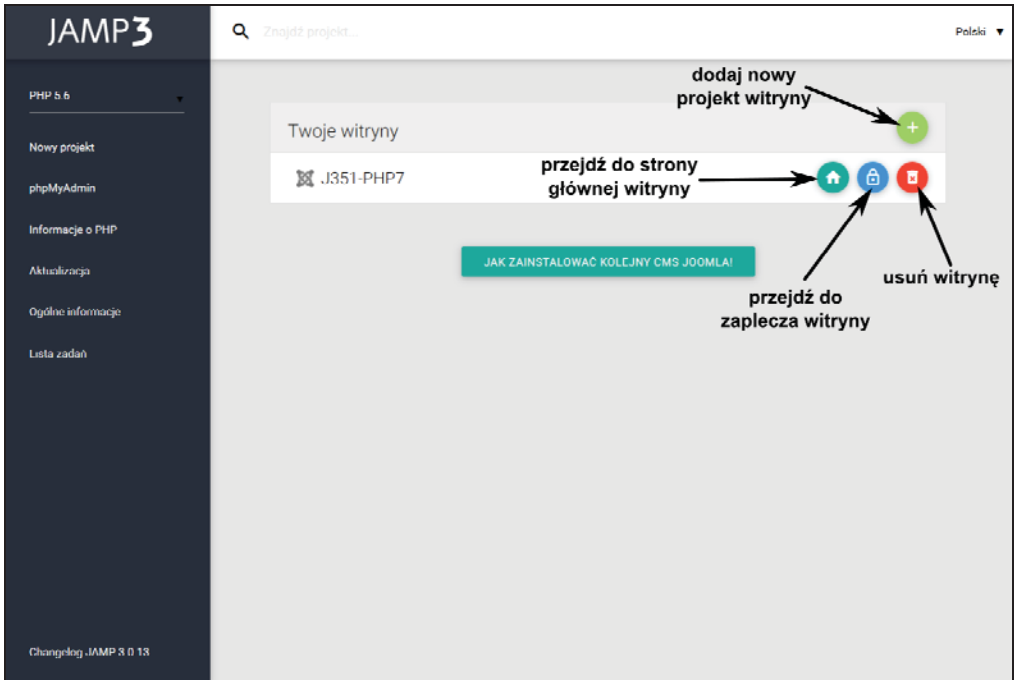

JAMP jest już gotowy do działania! Zwróć uwagę na ikonę tego programu, która widoczna jest w obszarze powiadomień paska zadań. Dwukrotne jej kliknięcie spowoduje otwarcie domyślnej przeglądarki internetowej z uruchomionym interfejsem JAMP-a. Jeżeli klikniesz tę ikonę prawym przyciskiem myszy, zobaczysz menu podręczne, za którego pośrednictwem możesz uruchomić przeglądarkę wyświetlającą interfejs JAMP-a, narzędzie do zarządzania bazami danych, wyświetlić informacje dotyczące ustawień interpretera PHP oraz wybrać jego wersję, a także zakończyć działanie pakietu JAMP (rysunek 1.10).

Rysunek 1.10.
Menu podręczne programu JAMP

Wiesz już, jak uruchomić interfejs JAMP-a. Możesz także wpisać w pasku adresu swojej przeglądarki słowo localhost lub adres IP: 127.0.0.1 (pl.wikipedia.org/wiki/Localhost). Interfejs JAMP jest bardzo prosty i składa się dosłownie z kilku elementów (rysunek 1.11).

Rysunek 1.11. Interfejs programu JAMP

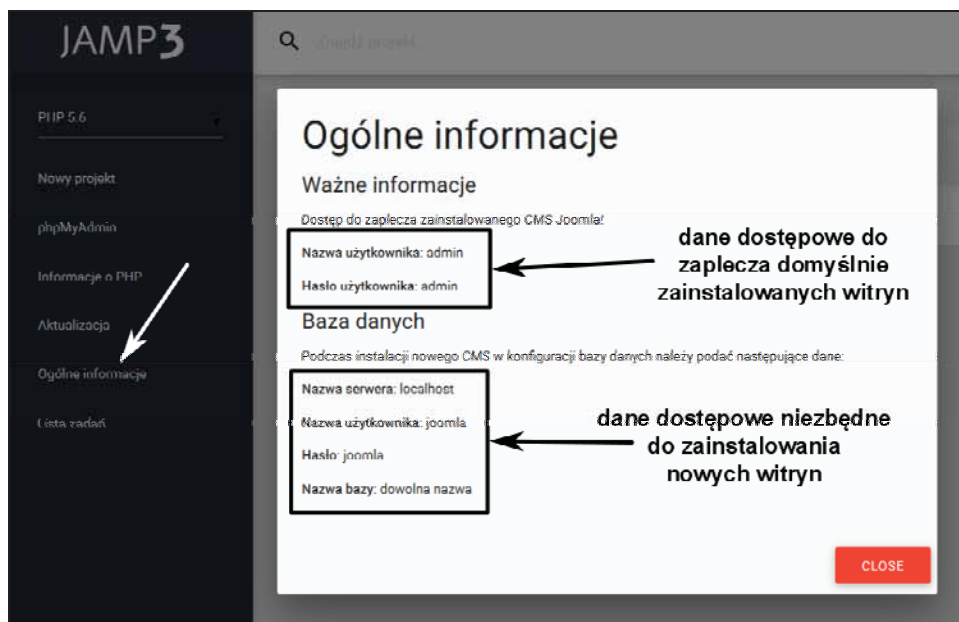
Zaraz po uruchomieniu środowiska *JAMP* masz już domyślnie zainstalowaną i gotową do użycia witrynę. Po lewej stronie znajduje się menu z kilkoma odnośnikami prowadzącymi do wszystkich funkcji aplikacji. Pierwszy z nich wyświetla aktualnie używaną wersję interpretera PHP. Kliknij ten odnośnik, aby wybrać z listy inną wersję (rysunek 1.12).

Rysunek 1.12.
Wybór wersji
interpretera PHP
w aplikacji JAMP

Aby utworzyć nowy projekt serwisu, kliknij odnośnik *Nowy projekt* lub zieloną, okrągłą ikonę ze znakiem plusa, znajdującą się w sekcji *Twoje witryny* głównego obszaru roboczego interfejsu JAMP-a. Odnośnik *phpMyAdmin* otwiera w nowej zakładce aplikację do zarządzania bazami danych, natomiast link *Informacje o PHP* otwiera okno z informa-

cjami na temat konfiguracji aktualnie używanej wersji interpretera PHP. Odnośnik *Aktualizacja* uruchamia aktualizator, za którego pomocą zainstalujesz nowe wersje PHP, Apache, MySQL oraz nowe poprawki JAMP-a. Dzięki temu zawsze będziesz mieć najnowszą wersję pakietu. Po kliknięciu odnośnika *Ogólne informacje* wyświetli się okno modalne, w którym znajdziesz dane dostępowe do zainstalowanych witryn oraz dane, które należy podać podczas nowej instalacji witryny opartej na Joomla! (rysunek 1.13).

Rysunek 1.13. Okno modalne widoczne po kliknięciu odsyłacza *Ogólne informacje*

Odnośnik *Lista zadań* otwiera okno, w którym możesz tworzyć listy zadań do wykonania (rysunek 1.14). Jest to bardzo przydatna funkcjonalność, zwłaszcza kiedy pracujesz nad kilkoma różnymi projektami i chcesz mieć w jednym miejscu listę zaplanowanych czynności lub pomysłów do zrealizowania.

Rysunek 1.14. Lista zadań w programie JAMP

Jeżeli chcesz od razu przejść do testowania Joomla!, to kliknij ikonę z domkiem, aby wyświetlić stronę główną projektu, lub kliknij ikonę z kłódką, aby przejść do jego zaplecza administracyjnego. Masz już gotowy w pełni funkcjonalny serwis oparty na Joomla! wraz z załadowanymi przykładowymi danymi.

Instalacja CMS Joomla! przy wykorzystaniu pakietu JAMP może odbywać się na dwa sposoby:

- ◆ **Automatycznie** — kliknij w menu odnośnik *Nowy projekt* lub zieloną, okrągłą ikonę ze znakiem plusa, znajdującą się w sekcji *Twoje witryny* głównego obszaru roboczego interfejsu JAMP-a. Następnie w oknie modalnym wpisz nazwę dla swojego projektu i wybierz wersję Joomla!, którą chcesz zainstalować. Program pobierze odpowiedni pakiet i rozpocznie instalację Joomla!.
- ◆ **Ręcznie** — foldery z plikami projektowanych i testowanych przez Ciebie serwisów powinny znajdować się w lokalizacji `jamp\mnt\var\www`. Zatem utwórz własny folder, w którym będziesz przechowywał swój serwis. Załóżmy, że tematyka projektowanego serwisu będzie dotyczyła stworzonych przeze mnie e-booków na temat Joomla! oraz e-booków innych autorów o tworzeniu stron WWW, wydanych przez Helion. Utwórz folder o nazwie *mojebooki*.

Jedną z bardzo ważnych różnic pomiędzy pakietami JAMP i XAMPP jest to, że w przypadku tego pierwszego nie ma kompletnie znaczenia, gdzie (w jakiej lokalizacji na Twoim dysku lub pendrivie) został skopiowany i uruchomiony. W przypadku pakietu XAMPP niestety takiej możliwości nie ma! Poza tym JAMP nie wymaga dodatkowego programu do uruchomienia poszczególnych modułów. Aby wygodnie uruchamiać poszczególne moduły XAMPP, musisz posiadać program XAMPP Launcher. Ostatnia ważna różnica — JAMP został stworzony jako środowisko dedykowane CMS Joomla! i dlatego możesz być pewny, że będzie prawidłowo działał z tym CMS-em.

Hosting — serwer zdalny

Wybór firmy świadczącej usługi hostingowe to jedna z najważniejszych decyzji, które musisz podjąć w odniesieniu do swojej witryny. Jakimi kryteriami kierować się przy wyborze takiej firmy, dowiesz się z rozdziału 9., „Hosting dla Joomla!”.

Wybierając firmę świadczącą usługi hostingowe, pamiętaj o tym, że powinna ona spełniać zarówno obecne, jak i przyszłe wymagania Twojego serwisu.

Niezależnie od Twojego wyboru — działania, jakie musisz podjąć, aby zainstalować swój serwis Joomla! na serwerze firmy hostingowej, są bardzo podobne.

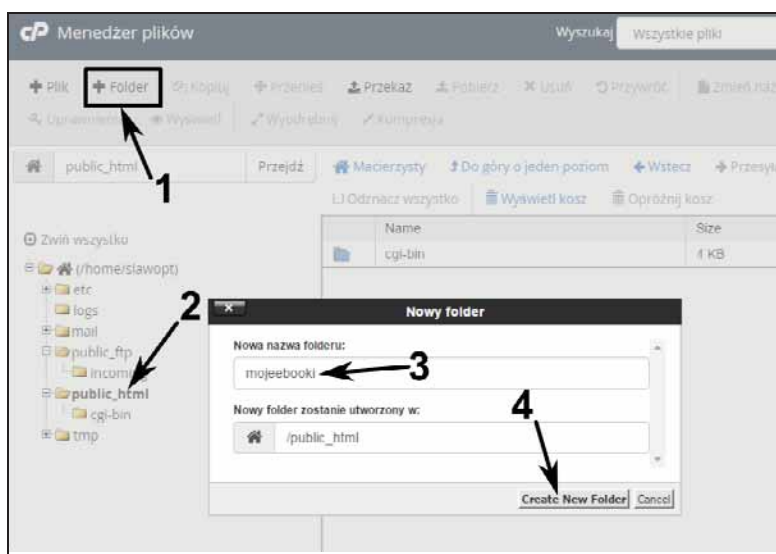
Często do dyspozycji masz dwie możliwości. Możesz skorzystać z autoinstalatora udostępnionego przez firmę hostingową lub „ręcznie” zainstalować Joomla!. Autoinstalatory umożliwiają zainstalowanie CMS-a bezpośrednio z poziomu panelu administracyjnego konta hostingowego.

Instalacja Joomla! za pomocą autoinstalatora jest prosta, ale czasem może powodować różne problemy. W większości przypadków nic się nie dzieje. Jeżeli jednak zamierzasz uniknąć potencjalnych kłopotów, polecam samodzielną instalację.

Aby samodzielnie zainstalować CMS Joomla! na serwerze zdalnym, najpierw musisz zadbać o kilka bardzo ważnych kwestii:

1. **Uzyskaj dostęp do serwera WWW.** Najczęściej wystarczą dane dostępowe otrzymane podczas rejestracji konta.
2. **Utwórz nowy katalog na swoją witrynę.** Możesz skorzystać z menedżera plików firmy hostingowej (rysunek 1.15) lub klienta FTP (programu do przesyłania plików za pomocą protokołu FTP, takiego jak np. *FileZilla* czy *Total Commander*).

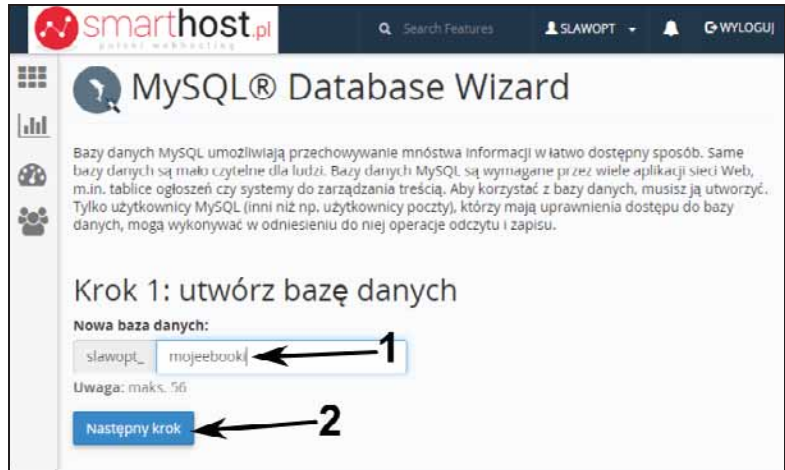
Rysunek 1.15.
Tworzenie nowego folderu za pomocą menedżera plików firmy hostingowej

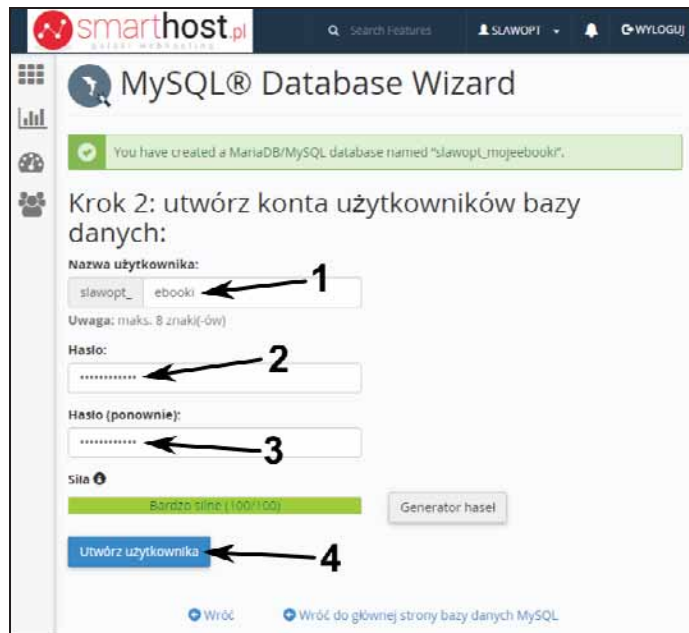
3. Utwórz nową bazę danych dla swojej witryny (rysunek 1.16). Proces ten może wyglądać różnie w różnych hostingach. Najczęściej nie możesz dowolnie definiować nazwy bazy. Chyba ogólnie przyjętą normą jest tworzenie nazw na podstawie nazwy utworzonego konta. Na przykład w Smarthost.pl, jeżeli utworzysz konto o nazwie *jakasnazwa*, to wszystkie Twoje bazy danych będą składały się z nazwy konta, znaku podkreślenia i dowolnego ciągu znaków, przy czym nazwa wpisana przez Ciebie nie może przekroczyć 56 znaków.
4. Utwórz nowego użytkownika dla bazy danych (rysunek 1.17).

Pamiętaj, aby użytkownik ten miał pełne uprawnienia do bazy danych (rysunek 1.18).

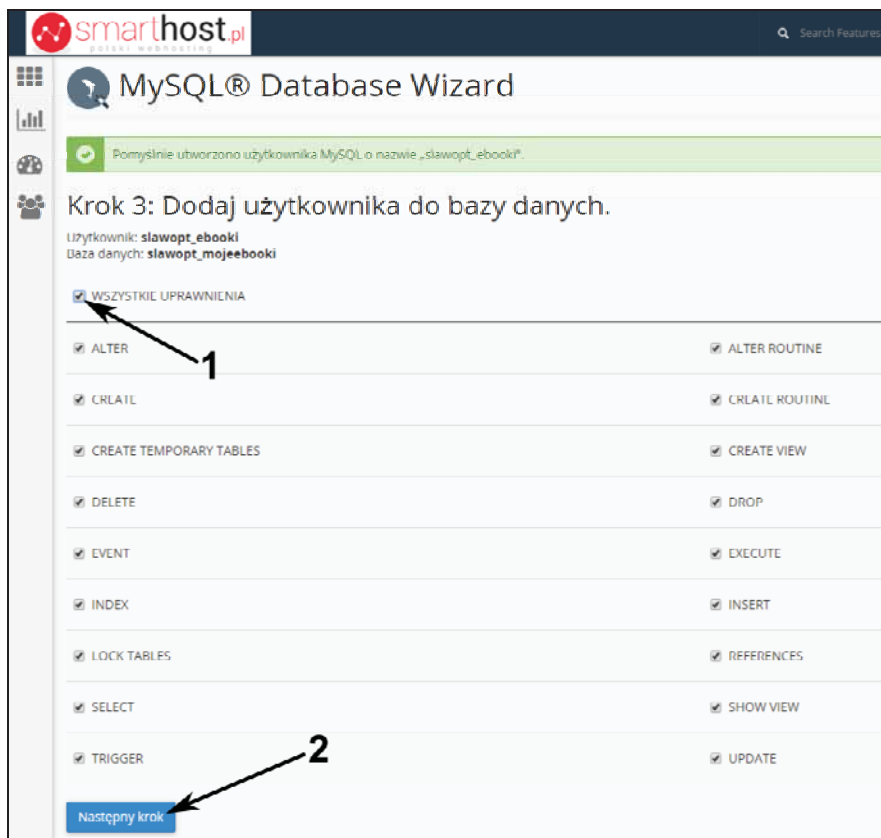
Rysunek 1.16.
Tworzenie nowej bazy danych za pomocą kreatora MySQL Database Wizard

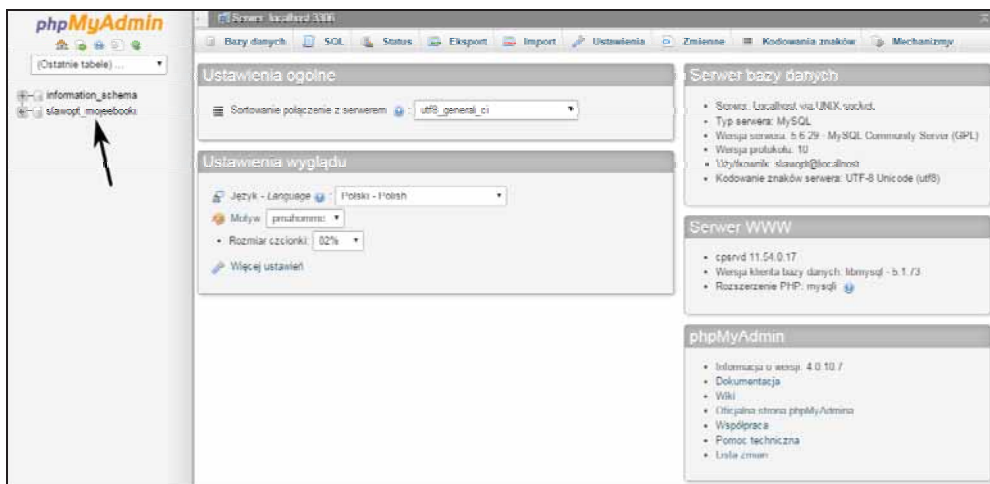
Rysunek 1.17.
Tworzenie nowego użytkownika bazy danych za pomocą kreatora MySQL Database Wizard

Zakładam, że masz już utworzoną swoją bazę danych. Dostęp do niej może wyglądać różnie w różnych hostingach. Często do dyspozycji masz kilka narzędzi, jednak jednym z najpopularniejszych jest phpMyAdmin. Sprawdź, jak to wygląda na Twoim hostingu. Jeżeli użyjesz narzędzia phpMyAdmin, to powinieneś zobaczyć ekran podobny do tego pokazanego na rysunku 1.19.

Rysunek 1.18. Ustawienia uprawnień użytkownika bazy danych

Rysunek 1.19. Okno narzędzia phpMyAdmin

Pakiet instalacyjny Joomla! 3

Skoro masz już przygotowane środowisko, w którym będziesz instalować CMS Joomla!, pora pobrać najnowszą wersję pakietu instalacyjnego. Możesz to zrobić, odwiedzając stronę projektu Joomla!, www.joomla.org, lub witrynę Polskiego Centrum Joomla!, www.joomla.pl.

Pakiet z instalatorem Joomla! dostępny jest najczęściej w postaci skompresowanej, zwykle w formacie *zip*, choć można go także pobrać w innych formatach, takich jak *tar.bz2* i *tar.gz*. Pobierz go i zapisz w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze.

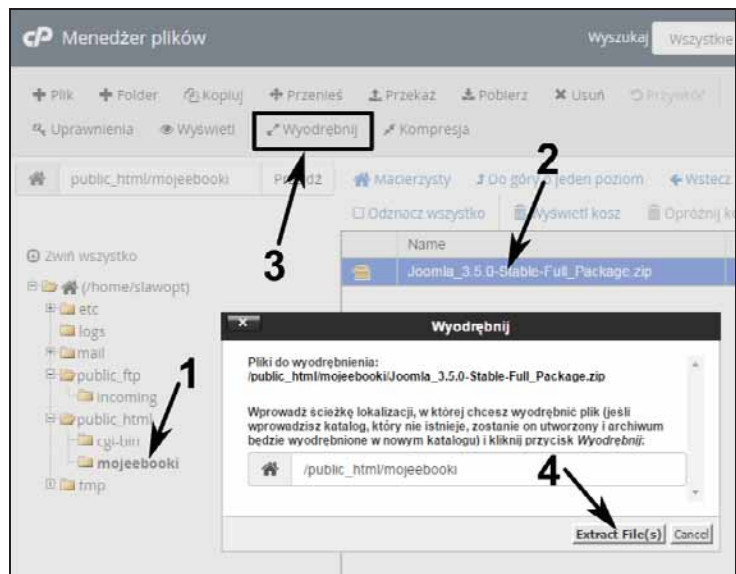
Zakładam, że masz już przygotowane środowisko, w którym zainstalujesz swój serwis oparty na Joomla!. Jeżeli nie masz folderu, w którym umieścisz pliki swojego serwisu, to teraz jest odpowiedni moment na jego utworzenie.

Rozpakuj do tego folderu pobrany wcześniej plik z pakietem instalacyjnym Joomla!. W moim przykładzie utworzyłem folder o nazwie *mojeebooki*. Przypomnę tylko, że jeżeli korzystasz z pakietu XAMPP, to folder ten powinien znajdować się w lokalizacji *xampp\htdocs*, natomiast w przypadku programu JAMP: *jamp/mnt/var/www*.

Jeżeli instalujesz serwis Joomla! na serwerze zdalnym, korzystając z usług firmy hostingowej, to pliki witryn najczęściej są umieszczane w folderze o nazwie *public_html*, jednak musisz to sprawdzić w dokumentacji usługi.

Za pomocą menedżera plików lub programu klienta FTP prześlij pobrany wcześniej plik z pakietem instalacyjnym Joomla!, a następnie rozpakuj go (rysunek 1.20). Pamiętaj, aby po wypakowaniu usunąć plik archiwum!

Rysunek 1.20.
Wypakowanie archiwum z instalatorem Joomla! na zdalnym serwerze

Jeżeli Twoja firma hostingowa nie oferuje opcji wypakowywania archiwów na serwerze, to musisz zrobić to na swoim komputerze, a następnie przesłać rozpakowane pliki i foldery na serwer. Musisz jednak pamiętać, że potrwa to znacznie dłużej, ponieważ do przesłania będzie sporo plików i folderów.

Instalacja Joomla! 3

Na początku tego rozdziału wspomniałem już, że proces instalacji Joomla! jest bardzo łatwy i szybki — składa się jedynie z trzech kroków. Teraz przekonasz się, że to prawda. Instalator wykona większość zadań samodzielnie — Ty musisz tylko podać kilka niezbędnych informacji, o które poprosi.

Jeżeli korzystasz ze środowiska lokalnego, takiego jak XAMPP lub JAMP, to uruchom je, a następnie w pasku adresu przeglądarki internetowej wpisz: `local host/folder-z-instalatorem-joomla`. W moim przykładzie pliki z instalatorem Joomla! umieściłem w folderze *mojeebooki*, więc wpisuję: `local host/mojeebooki`.

Krok 1. Konfiguracja witryny

Jeżeli wpisany przez Ciebie adres jest prawidłowy, na ekranie pojawi się okno pierwszego kroku instalatora Joomla! (rysunek 1.21). Teraz uzupełnij potrzebne informacje, wpisując je w odpowiednie pola.

- ♦ *Nazwa witryny.* Nazwa ta będzie widoczna w pasku tytułowym przeglądarki, kiedy internauta odwiedzi Twoją witrynę, a także w kilku innych miejscach, takich jak e-mail potwierdzający rejestrację użytkownika. Tematyka mojego przykładowego serwisu dotyczyć będzie e-booków na temat Joomla! i tworzenia stron WWW. Wobec tego w polu *Nazwa witryny* wpisuję: Ebooki - Joomla!, projektowanie stron WWW.
- ♦ *Opis witryny.* W polu tym możesz opcjonalnie wpisać streszczenie (opis) witryny. Staraj się, aby opis zawierał maksymalnie 20 słów. Wymaga to wnikliwego przemyślenia, więc na razie nie musisz tam nic wpisywać. Zarówno nazwę witryny, jak i streszczenie będzie można zmienić, kiedy tylko zechcesz — już po instalacji Joomla!.

Tekst, który wprowadzisz w tym polu, będzie wykorzystany w metadanych strony i wyświetlany m.in. w wynikach wyszukiwania wyszukiwarek internetowych.

- ♦ *Email administratora.* Wpisz adres e-mail głównego administratora serwisu.
- ♦ *Nazwa administratora.* W poprzednich wersjach Joomla! domyślną nazwą administratora zawsze było słowo *admin*. Zmiana nazwy głównego administratora możliwa była dopiero po zainstalowaniu systemu. Obecnie już na etapie instalacji możesz zdecydować, jaka ma być nazwa głównego administratora. Wpisz dowolną nazwę.

Joomla!® jest wolnym oprogramowaniem wydanym na licencji GNU Powszechna Licencja Publiczna.

1 Konfiguracja witryny 2 Baza danych 3 Podsumowanie

Wybierz język: Polski (PL)

Podstawowa konfiguracja

Nazwa witryny * 1
Wpisz nazwę swojej witryny Joomla!.

Email administratora * 2
Wpisz swój adres email. Będzie to adres głównego administratora witryny

Opis witryny
Opis zwięźle treść witryny. Opis jest używany przez wyszukiwarki.
Optymalnie: nie więcej niż 20 słów.

Nazwa administratora * 3
Ustal nazwę konta głównego administratora

Hasło administratora * 4
Ustal hasło konta głównego administratora i powtórz je w polu poniżej.

Powtórz hasło administratora * 5

Witryna wyłączona 6
Wyłącz witrynę na czas, dopóki nie zostanie zainstalowana i skonfigurowana. Witrynę można włączyć po zakończeniu instalacji na stronie Konfiguracja globalna.

6 →

Rysunek 1.21. Okno przedstawiające pierwszy krok instalatora Joomla!

- ◆ **Hasło administratora i Powtórz hasło administratora.** Ustal hasło i zapamiętaj je, ponieważ będziesz go używać do zalogowania się do panelu administracyjnego (zaplecza) swojej witryny. Dla celów testowych może to być jakiegokolwiek hasło, ale kiedy opublikujesz witrynę, nie stosuj hasła typu: *1234* lub *admin*.
- ◆ **Witryna wyłączona.** Możesz zdecydować, czy Twój serwis ma być włączony, czy wyłączony, dopóki nie zostanie przez Ciebie zainstalowany i skonfigurowany. Ponieważ obecnie instalujesz CMS Joomla! na własnym komputerze, możesz zostawić włączoną opcję *Nie*, aby włączyć witrynę.

Krok 2. Konfiguracja bazy danych

Na tym etapie musisz posiadać podstawowe informacje dotyczące bazy danych, z którą będzie współpracował projektowany serwis (rysunek 1.22).

- ◆ W polu *Typ bazy danych* wybierz z rozwijanej listy *MySQLi*.
- ◆ W polu *Nazwa serwera bazy danych* wpisz *localhost*.

Konfiguracja bazy danych

Typ bazy danych * Prawdopodobnie "MySQL"

Nazwa serwera bazy danych * Zwykle jest to "localhost"

Nazwa użytkownika * Prawdopodobnie jedno z dwójga: albo "root" albo nazwa użytkownika, którą przekazał ci usługodawca

Hasło W celu zapewnienia bezpieczeństwa twojej witrynie konieczne jest zabezpieczenie konta bazy danych hasłem

Nazwa bazy danych * Niektóre serwery pozwalają na ściśle określoną nazwę bazy danych dla danej witryny. W takim przypadku użyj odmiennych przedrostków nazw tabel do odróżnienia witryn wykorzystujących tę samą bazę danych.

Przedrostek dla tabel bazy danych * Ustal przedrostek dla nazw tabel w bazie danych lub użyj wygenerowanego losowo. Idealnie, gdyby liczył trzy-cztery znaki i zawierał wyłącznie znaki alfanumeryczne. MUSI kończyć się znakiem podkreślenia. Upewnij się, że ustalony przedrostek nie został wykorzystany do oznaczenia innych tabel.

Przetwarzanie starej bazy danych * Istniejące tabele kopii bezpieczeństwa pochodzące z wcześniejszych instalacji Joomla! zostaną zastąpione (nadpisane)

Rysunek 1.22. Okno przedstawiające drugi krok instalatora Joomla!

Jeżeli korzystasz z pakietu XAMPP, to ustawienia domyślne są zdefiniowane tak, że dostęp do bazy danych nie jest chroniony hasłem, więc nie musisz przygotowywać bazy w jakiś szczególny sposób. Domyślnie użytkownikiem o najwyższych uprawnieniach, który może praktycznie wszystko, jest użytkownik o nazwie *root*. W takim przypadku kolejne dwa pola wypełnij w następujący sposób:

- ♦ W polu *Nazwa użytkownika* wpisz *root*.
- ♦ Pole *Hasło* pozostaw puste.

Jeżeli korzystasz z pakietu JAMP, to użytkownikiem o najwyższych uprawnieniach jest *joomla* z hasłem *joomla*. W takim przypadku odpowiednie pola wypełnij w następujący sposób:

- ♦ W polu *Nazwa użytkownika* wpisz *joomla*.
- ♦ W polu *Hasło* wpisz *joomla*.

Niezależnie od tego, czy korzystasz z pakietu XAMPP, czy JAMP:

- ◆ W polu *Nazwa bazy danych* wpisz wymyśloną przez siebie nazwę. Ja stosuję nazwy baz danych takie same jak nazwy folderów, w których umieszczam projektowane witryny. Zatem wpisuję *mojebooki*.

Jeżeli instalujesz Joomla! na zdalnym serwerze (hosting):

- ◆ W polu *Nazwa użytkownika* wpisz nazwę użytkownika z uprawnieniami administracyjnymi do bazy danych (rozdział 9., „Hosting dla Joomla!”).
- ◆ W polu *Hasło* wpisz hasło użytkownika, który posiada uprawnienia administracyjne do bazy danych (rozdział 9., „Hosting dla Joomla!”).
- ◆ W polu *Nazwa bazy danych* wpisz nazwę bazy danych, która została utworzona na serwerze zdalnym (rozdział 9., „Hosting dla Joomla!”).
- ◆ W polu *Przedrostek dla tabel bazy danych* system proponuje losowo generowany przedrostek, który będzie umieszczany na początku każdej tworzonej tabeli w bazie danych. Możesz użyć swojego własnego, np.: *j3pk_*.

W jakim celu stosowany jest ten przedrostek? Aby była możliwość uruchomienia kilku witryn z wykorzystaniem tej samej bazy. Choć jest to obecnie rzadkość, to czasami dostawca usług hostingowych udostępnia tylko jedną bazę danych. W takim przypadku, gdyby trzeba było zainstalować kilka serwisów opartych na Joomla!, to dzięki różnym przedrostkom tabel dla różnych instalacji Joomla! unikniesz błędów i konfliktów systemowych.

Uwaga

Pamiętaj, aby nie używać przedrostka *bak_*. Jest on zarezerwowany do wyróżniania tabel kopii archiwalnych generowanych przez system.

- ◆ W polu *Przetwarzanie starej bazy danych* masz do wyboru dwa przyciski, które umożliwiają utworzenie kopii istniejących w bazie tabel lub ich usunięcie. Jeżeli przeprowadzasz instalację Joomla! z wykorzystaniem nowej bazy danych, to nie jest ważne, którego przycisku użyjesz — i tak nic w tej bazie danych jeszcze nie ma.

Po wpisaniu wszystkich danych kliknij przycisk *Dalej*.

Krok 3. Przegląd

W ostatnim kroku masz do dyspozycji sześć sekcji (rysunek 1.23).

- ◆ *Finalizacja*. W tej sekcji musisz zdecydować, czy zamieścić przykładowe treści w swoim serwisie. Jeżeli chcesz się zapoznać z tym systemem, kliknij jedną z dostępnych opcji, z których najbardziej rozbudowana ma nazwę *Poznaj Joomla!*. Dzięki temu zobaczysz, jak wyglądają poszczególne moduły, menu i artykuły wypełnione gotową treścią — cały serwis. Ponieważ chcę Ci pokazać, jak tworzyć wszystkie elementy serwisu od podstaw, nie trzeba generować przykładowych danych. Zatem kliknij opcję *Bez przykładowych danych*.

Joomla!® jest wolnym oprogramowaniem wydanym na licencji GNU Powszechna Licencja Publiczna.

1 Konfiguracja witryny
2 Baza danych
3 Podsumowanie

Finalizacja

← Cofnij
→ Instaluj

Zaladuj przykładowe dane:

- Licz przykładowych danych **Wymagane, aby utworzyć podstawy witryny wielojęzycznej.**
- Blog - dane przykładowe w języku angielskim (GB)
- Witrytówka - dane przykładowe w języku angielskim (GB)
- Domyślne dane przykładowe w języku angielskim (GB)
- Poznaj Joomla! - dane przykładowe w języku angielskim (GB)
- Testowanie Joomla! - dane przykładowe w języku angielskim (GB)

Początkującym użytkownikom Joomla! stanowczo zaleca się załadowanie (do bazy danych) przykładowych danych. Dzięki temu w bazie znajdują się przykładowe dane dołączone do pakietu instalacyjnego Joomla!

Podsumowanie

Email z konfiguracją: Tak Nie

Ustal ustawienia konfiguracyjne do e-maila dla `admin@mojeeebooki.pl` po instalacji.

Podstawowa konfiguracja

Nazwa witryny	Ebooki - Joomla!, projektowanie stron WWW
Witryna wyłączona	Nie
Email administratora	<code>admin@mojeeebooki.pl</code>
Nazwa administratora	<code>admin</code>
Hasło administratora	***

Konfiguracja bazy danych

Typ bazy danych	mysql
Nazwa serwera bazy danych	localhost
Nazwa użytkownika	joomla
Hasło	***
Nazwa bazy danych	mojeeebooki
Przedrostek dla tabel bazy danych	j3me_
Przetwarzanie starej bazy danych	Archiwizuj starsze tabele

Test przed instalacją

Jeżeli któryś z warunków nie został spełniony (został oznaczony następująco Nie), podejmij stosowne kroki, by to zmienić. Nie można zainstalować Joomla!, dopóki nie zostaną spełnione poniższe wymagania.

Wersja PHP >= 5.3.10	Tak
Magiczne apostrofy GPC wyłączone	Tak
Rejestracja zmiennych globalnych	Tak
Obsługa kompresji Zlib	Tak
Obsługa XML	Tak
Obsługiwane bazy danych: (mysql, mysqli, pdo, pdomysql, sqlite)	Tak
Język wielobajtowy - neutralny	Tak
Nadpisywanie funkcji MB - wyłączone	Tak
Obsługa parsera INI	Tak
Obsługa JSON	Tak
configuration.php zapisywalny?	Tak

Ustawienia zalecane:

Poniższe zalecane ustawienia PHP zapewnią pełną zgodność ze środowiskiem Joomla!.

Joomla! będzie jednak działać, nawet gdy twoje ustawienia niezupełnie odpowiadają tym zalecanym.

Wtyczka	Zalecane	Bieżące
Tryb bezpieczny	Wyłączone	Wyłączone
Wyświetlanie błędów	Wyłączone	Wyłączone
Przesyłanie plików	Włączone	Włączone
Magiczne apostrofy Runtime	Wyłączone	Wyłączone
Buforowanie wyjścia	Wyłączone	Wyłączone
Automatyczny start sesji	Wyłączone	Wyłączone
Rdzenna obsługa ZIP	Włączone	Włączone

← Cofnij
→ Instaluj

Rysunek 1.23. Okno przedstawiające trzeci krok instalatora Joomla!

- ◆ *Podsumowanie.* Możesz zdecydować, czy na adres e-mail, który podałeś, system ma wysłać informacje z ustawieniami konfiguracyjnymi.
- ◆ *Podstawowa konfiguracja.* W tej sekcji widzisz podsumowanie Twoich ustawień wprowadzonych w kroku pierwszym.
- ◆ *Konfiguracja bazy danych.* W tej sekcji widzisz podsumowanie Twoich ustawień wprowadzonych w kroku drugim.
- ◆ *Przegląd ustawień środowiska.* Tutaj sprawdzisz, czy wszystkie niezbędne ustawienia są skonfigurowane prawidłowo. Jeżeli któreś z ustawień jest sprzeczne z wymaganiami Joomla!, instalator wyświetli odpowiedni komunikat na czerwonym tle. Ustawienia w tej sekcji muszą być wyświetlone w kolorze zielonym! Jeżeli którekolwiek z tych ustawień wyświetlone jest w kolorze czerwonym, nie będzie możliwe kontynuowanie instalacji, ponieważ niezbędne do funkcjonowania systemu opcje są skonfigurowane nieprawidłowo lub jest ich brak.
- ◆ *Ustawienia zalecane.* Jeżeli któreś z ustawień w tej sekcji wyświetlone jest na pomarańczowym tle, możesz kontynuować instalację, jednak w późniejszym działaniu serwisu mogą wystąpić jakieś problemy, np. wyświetlanie zbędnych komunikatów.

Jeżeli jest wszystko w porządku, to kliknij przycisk *Instalacja*. Instalator systemu Joomla! rozpocznie tworzenie struktury bazy danych oraz pliku konfiguracyjnego. Wyświetli się okno pokazujące postęp procesu instalacji.

Krok dodatkowy — instalacja plików językowych

Instalacja oraz wstępna konfiguracja serwisu kończy się komunikatem informującym o jej zakończeniu (rysunek 1.24). Pod komunikatem zobaczysz wyraźną informację o konieczności usunięcia folderu instalacyjnego (*installation*) ze struktury katalogów serwisu.

Zanim jednak to zrobisz, warto zainstalować dodatkowe pliki językowe, aby móc korzystać z polskiej wersji językowej CMS Joomla!. Kliknij przycisk *Dodatkowy krok: Instaluj języki*, aby rozpocząć ten proces.

W oknie *Zainstaluj pakiety językowe* odszukaj na liście język, który chcesz zainstalować — w naszym przypadku: *Polish* — zaznacz pole wyboru przy wybranym języku i kliknij przycisk *Dalej* (rysunek 1.25).

Po chwili zobaczysz ekran z zawartością zakładki *Wybierz domyślny język*. Jeżeli planujesz utworzyć serwis, w którym będziesz prezentować treści w różnych językach, to w sekcji *Wielojęzyczność* możesz włączyć odpowiednie funkcje.

Ponieważ nie planuję tworzenia serwisu wielojęzycznego, proponuję pozostawić opcje domyślne.

Rysunek 1.24.
Komunikat informujący o prawidłowym zakończeniu procesu instalacji

Uwaga

Tworzenie witryn wielojęzycznych to zupełnie odrębny temat, który opisałem w e-booku *Kurs Joomla! 2.5. Tworzenie witryn wielojęzycznych*. Możesz go znaleźć na mojej stronie www.slawop.net. Co prawda poradnik ten dotyczy poprzedniej wersji Joomla!, ale większość zasad tworzenia serwisów skierowanych do odbiorców posługujących się różnymi językami nie zmieniła się. A może zanim trafi do Ciebie ta książka, opracuję już nową edycję tego e-booka, ale tym razem dla najnowszej wersji Joomla! 3?

W sekcji *Domyślny język zaplecza* wybierz *Polski (PL)*. To samo zrób w sekcji *Domyślny język witryny*, a następnie kliknij przycisk *Dalej* (rysunek 1.26).

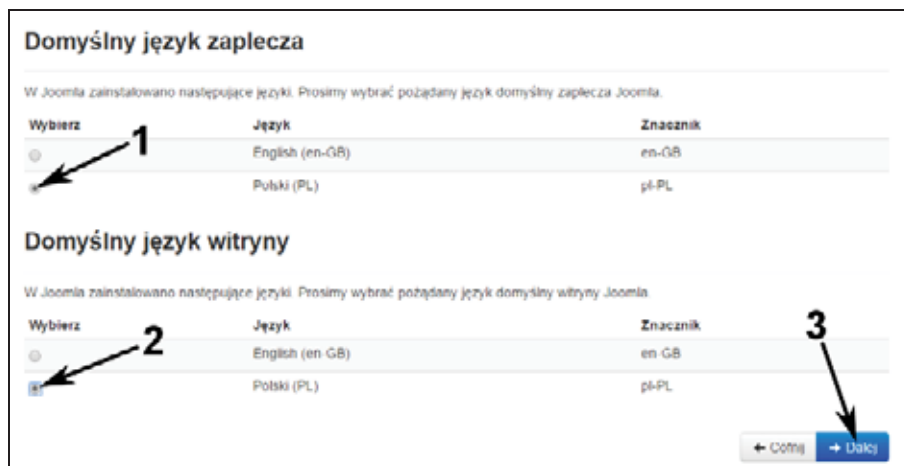
Po chwili zobaczysz komunikat informujący o ustawieniu języka polskiego jako języka domyślnego zarówno dla witryny, jak i zaplecza.

Kliknij przycisk *Usuń folder instalacyjny* (rysunek 1.27) lub usuń folder *installation* znajdujący się w folderze z plikami Joomla! (w moim przykładzie to */mojebokki/installation*).

Jest to krok konieczny, ponieważ pozostawienie katalogu instalacyjnego powodowałoby niebezpieczeństwo, że ktoś niepowołany mógłby ponownie wywołać procedurę instalacyjną systemu i dokonać zmiany danych serwisu. Zresztą system nie pozwoli Ci przejść dalej, dopóki nie wykonasz polecenia.

Rysunek 1.25. Instalowanie pakietu języka polskiego

Rysunek 1.26. Okno z zawartością zakładki Wybierz domyślny język

Rysunek 1.27. Zakończenie procesu instalacji CMS Joomla! — usunięcie folderu instalacyjnego

Uwaga

W strukturze katalogów Twojego instalowanego serwisu tworzony jest plik *configuration.php*. Jeżeli zajdzie potrzeba, aby powtórzyć instalację, musisz usunąć ten plik i pozostawić folder *installation*. Po usunięciu pliku *configuration.php* i wpisaniu do przeglądarki ponownie `localhost/joomla_3-2` proces instalacji rozpocznie się od nowa.

Po usunięciu folderu *installation* możesz kliknąć przycisk *Witryna*, aby zobaczyć, jak wygląda Twój nowy serwis, lub przycisk *Zaplecze*, aby zalogować się do panelu administracyjnego Twojego serwisu.

Plik konfiguracyjny

Większość opcji konfiguracyjnych CMS Joomla! dostępna jest z poziomu panelu administracyjnego. Jednak kiedy dostęp do tego panelu jest utrudniony lub trzeba zarządzać wieloma serwisami opartymi na CMS Joomla!, ręczne modyfikacje przy użyciu interfejsu mogą być uciążliwe.

W takim przypadku niezbędną konfigurację możesz przeprowadzić, edytując plik *configuration.php*, znajdujący się w katalogu głównym serwisu (w naszym przypadku — w folderze *mojebooki*).

Wszystkie ustawienia konfiguracji globalnej oraz hasło i nazwa użytkownika używane do komunikacji z bazą danych zapisane w tym pliku przechowywane są wewnątrz klasy PHP o nazwie *JConfig*. Zawartość tego pliku można podzielić, podobnie jak w panelu administracyjnym, na kilka sekcji:

Witryna

◆ *Ogólne*

Nazwa witryny:

```
public $sitename = 'Ebooki - Joomla!, projektowanie stron WWW';
```

Witryna wyłączona:

```
public $offline = '0';
```

Komunikat o wyłączeniu:

```
public $display_offline_message = '1';
```

Własny komunikat o wyłączeniu:

```
public $offline_message = 'Witryna została wyłączona ze względu na prace konserwacyjne. <br />Proszę, zajrzyj tu ponownie za jakiś czas.';
```

Ilustracja podana w komunikacie:

```
public $offline_image = '';
```

Domyślny edytor:

```
public $editor = 'tinymce';
```

Domyślne zabezpieczenie Captcha:

```
public $captcha = '0';
```

Domyślny poziom dostępu

```
public $access = '1';
```

Liczba pozycji w wykazach:

```
public $list_limit = '20';
```

Liczba wiadomości w kanałach informacyjnych:

```
public $feed_limit = '10';
```

E-mail w kanałach informacyjnych:

```
public $feed_email = 'none';
```

◆ *Metadane*

Streszczenie witryny:

```
public $MetaDesc = 'Moje ebooki - Sławomir Pieszczek. Wszystko na temat Joomla! i projektowania stron WWW';
```

Słowa kluczowe witryny:

```
public $MetaKeys = 'ebook, e-book, joomla!, projektowanie stron WWW, e-booki o joomla, kurs joomla';
```

Wyszukiwarki:

```
public $robots = '';
```

Prawa do treści:

```
public $MetaRights = '';
```

Autor w metadanych:

```
public $MetaAuthor = '1';
```

Pokaż wersję Joomla:

```
public $MetaVersion = '0';
```

♦ *Optymalizacja dla wyszukiwarek*

Proste adresy:

```
public $sef = '1';
```

Zastosuj przepisywanie URL:

```
public $sef_rewrite = '0';
```

Adresy z przyrostkiem:

```
public $sef_suffix = '0';
```

Aliasy w unikodzie:

```
public $unicodeslugs = '0';
```

Nazwa witryny do tytułów stron:

```
public $MetaTitle = '1';
```

♦ *Ciasteczka*

Domena ciasteczka sesji:

```
public $cookie_domain = '';
```

Ścieżka ciasteczka:

```
public $cookie_path = '';
```

System

♦ *Ogólne*

Katalog dzienników:

```
public $log_path = '/logs';
```

Serwer pomocy:

```
public $helpurl =  
'https://help.joomla.org/proxy/index.php?option=com_help&keyref=  
Help{major}{minor}:{keyref}';
```

♦ *Diagnostyka*

Analiza systemu:

```
public $debug = '0';
```

Analiza języka:

```
public $debug_lang = '0';
```

◆ ***Pamięć podręczna***

Buforowanie:

```
public $caching = '0';
```

Obsługa buforowania:

```
public $cache_handler = 'file';
```

Czas przechowywania:

```
public $cachetime = '15';
```

◆ ***Sesja***

Czas sesji:

```
public $lifetime = '15';
```

Obsługa sesji:

```
public $session_handler = 'database';
```

Serwer

◆ ***Ogólne***

Katalog tymczasowy:

```
public $tmp_path = '/tmp';
```

Kompresja stron:

```
public $gzip = '0';
```

Raportowanie błędów:

```
public $error_reporting = 'default';
```

Wymuś SSL:

```
public $force_ssl = '0';
```

◆ ***Lokalizacja***

Strefa czasowa:

```
public $offset = 'UTC';
```

◆ ***FTP***

Włącz FTP:

```
public $ftp_enable = '0';
```

Serwer FTP:

```
public $ftp_host = '';
```

Port FTP:

```
public $ftp_port = '';
```

Użytkownik FTP:

```
public $ftp_user = '';
```

Hasło FTP:

```
public $ftp_pass = '';
```

Główny katalog FTP:

```
public $ftp_root = '';
```

♦ **Ustawienia proxy**

Włącz proxy:

```
public $proxy_enable = '0';
```

Serwer proxy:

```
public $proxy_host = '';
```

Port proxy:

```
public $proxy_port = '';
```

Użytkownik proxy:

```
public $proxy_user = '';
```

Hasło proxy:

```
public $proxy_pass = '';
```

♦ **Baza danych**

Typ bazy danych:

```
public $dbtype = 'mysqli';
```

Serwer bazy danych:

```
public $host = 'localhost';
```

Użytkownik bazy danych:

```
public $user = 'root';
```

Nazwa bazy danych:

```
public $db = 'joomla_3-5';
```

Przedrostek nazw tabel:

```
public $dbprefix = 'j3pk_';
```

♦ **Poczta**

Wyślij e-mail:

```
public $mailonline = '1';
```

Obsługa poczty:

```
public $mailer = 'mail';
```

Wysyłaj z adresu:

```
public $mailfrom = 'jakis@adres.pl';
```

Nazwa nadawcy:

```
public $fromname = 'Sławomir Pieszczyk - Moje ebooki';
```

Wyłącz korespondencję do użytkowników:

```
public $massmailoff = '0';
```

Ścieżka Sendmail:

```
public $sendmail = '/usr/sbin/sendmail';
```

Uwierzytelnianie SMTP:

```
public $smtpauth = '0';
```

Bezpieczeństwo SMTP:

```
public $smtpsecure = 'none';
```

Port SMTP:

```
public $smtpport = '25';
```

Użytkownik SMTP:

```
public $smtpuser = '';
```

Hasło SMTP:

```
public $smtppass = '';
```

Serwer SMTP:

```
public $smtphost = 'localhost';
```

Zanim wprowadzisz jakiegokolwiek zmiany w pliku konfiguracyjnym *configuration.php*, wykonaj jego kopię zapasową. Kiedy nowe ustawienia okażą się nieprawidłowe, będziesz mógł powrócić do wcześniejszych ustawień!

Twój serwis został zainstalowany i wstępnie skonfigurowany! Zapoznaj się teraz z zapleczem administracyjnym CMS Joomla!.

Rozdział 2.

Zaplecze administracyjne Joomla! 3

Mam nadzieję, że udało Ci się wybrać środowisko i zainstalować CMS Joomla!. Wiem, że sam proces instalacji nie zajął Ci więcej niż 5 minut.

Aby móc zarządzać swoją witryną opartą na Joomla!, musisz się zalogować do tzw. zaplecza administracyjnego. Strona logowania domyślnie znajduje się w katalogu *administrator*. Zatem aby móc zalogować się do panelu administracyjnego (zaplecza), musisz pamiętać, aby do adresu serwisu dodać słowo *administrator*. Ponieważ pracuję w środowisku lokalnym, w moim przykładzie będzie to adres *http://localhost/mojebooki/administrator*.

Dostęp do zaplecza Joomla! mogą uzyskać jedynie użytkownicy należący do jednej z grup, które mają odpowiednie uprawnienia dostępu. Podczas instalacji tworzony jest użytkownik z najwyższymi uprawnieniami, należący do grupy *Super Users*.

W oknie logowania do zaplecza administracyjnego wpisz w polu *Użytkownik* nazwę użytkownika (administratora) utworzonego podczas instalacji, w polu *Hasło* wpisz jego hasło, a następnie kliknij przycisk *Zaloguj* (rysunek 2.1).

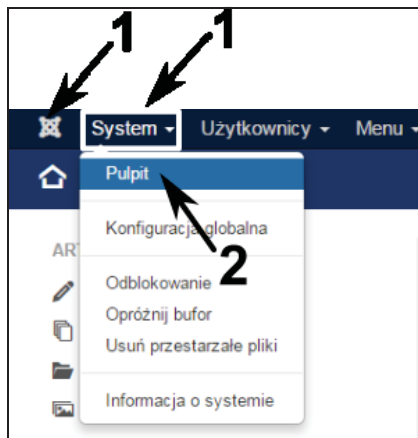
Rysunek 2.1.
Ekran logowania do zaplecza administracyjnego Joomla! 3

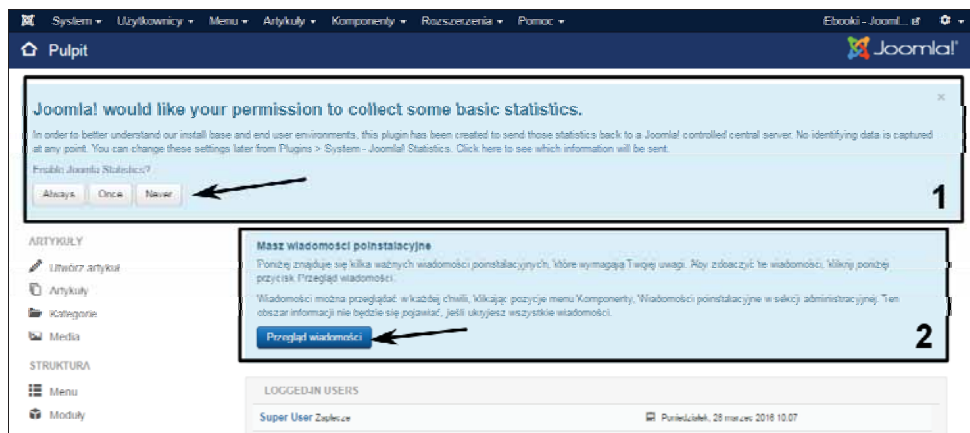
Pulpit systemu Joomla!

Po prawidłowym zalogowaniu zobaczysz **ekran panelu administracyjnego** — tzw. **zaplecze systemu Joomla! 3**. To w tym miejscu będziesz wykonywać większość czynności związanych z zarządzaniem serwisem. Ekran ten to **pulpit (ekran główny)**, który zapewnia dostęp do najczęściej używanych funkcji. Pulpit możesz wyświetlić w dowolnym momencie, klikając ikonę Joomla! znajdującą się w lewym górnym rogu okna zaplecza lub wybierając z menu *System* pozycję *Pulpit* (rysunek 2.2).

Rysunek 2.2.
Dostęp do pulpitu
zaplecza
administracyjnego
Joomla! 3

Kiedy logujesz się po raz pierwszy, Joomla! wyświetla dwa komunikaty (rysunek 2.3).

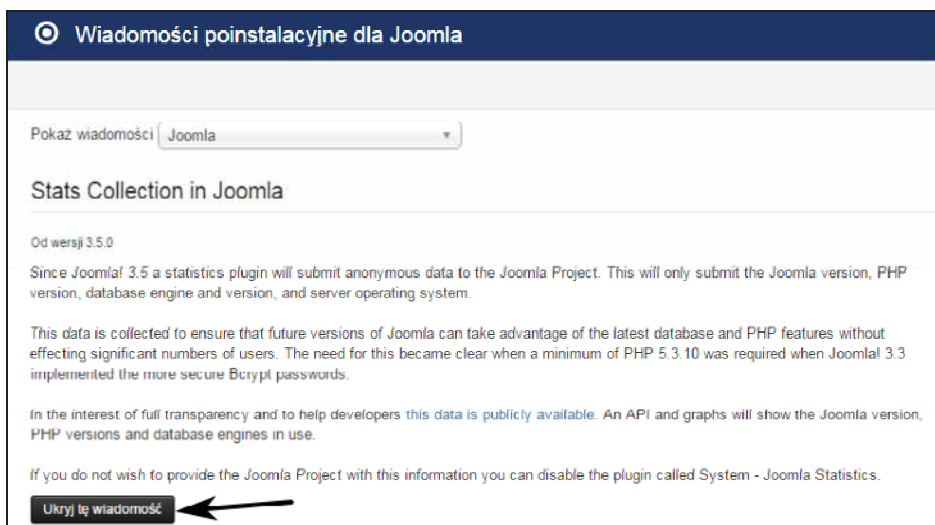

Rysunek 2.3. Komunikaty wyświetlane po zalogowaniu się do zaplecza CMS Joomla!

Pierwszy z nich dotyczy włączenia dodatku *System – Joomla! Statistics*, za pomocą którego system może wysyłać dane o środowisku, w którym pracuje, do centralnego serwera projektu Joomla!. Możesz zdecydować, czy dane te mają być wysyłane zawsze, tylko raz, czy nie mają być wysyłane w ogóle. Niezależnie od tego, jaką decyzję podejmiesz,

w każdym momencie możesz zmienić te ustawienia. Jak to zrobić, dowiesz się w dalszej części książki, w rozdziale 6., „Praca z komponentami, modułami i dodatkami”, w podrozdziale „Praca z dodatkami”.

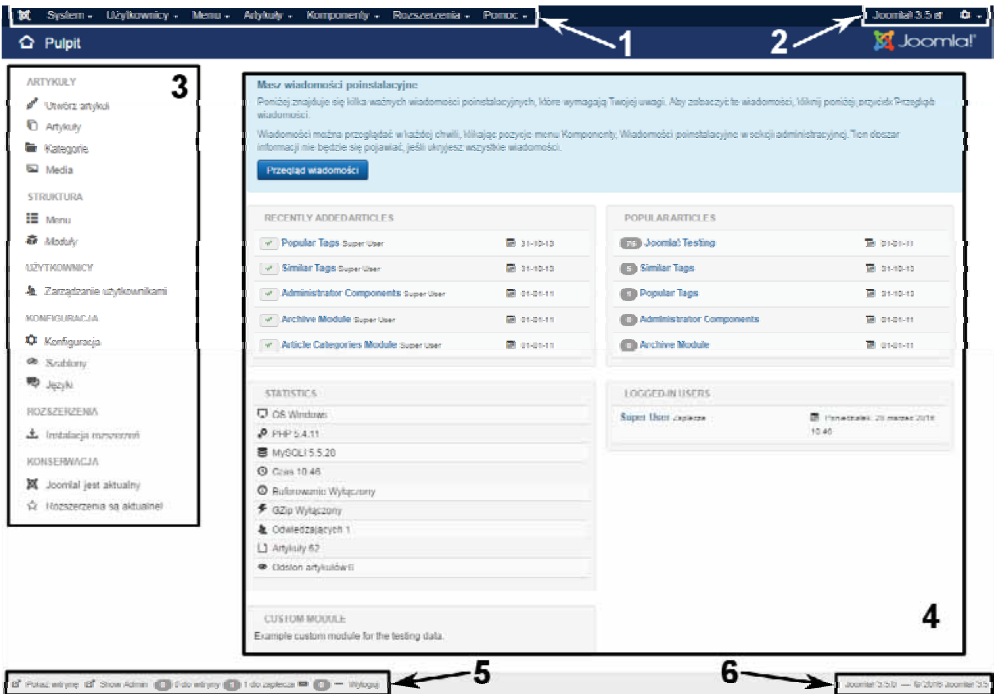
Drugi komunikat dotyczy ważnych **wiadomości poinstalacyjnych**. Będzie wyświetlał się zawsze, kiedy po instalacji aktualizacji CMS Joomla! lub dodatkowego rozszerzenia pojawią się ważne informacje, z którymi należy się zapoznać. Po kliknięciu przycisku *Przełącz wiadomości* zobaczysz okno *Wiadomości poinstalacyjne dla Joomla!* (rysunek 2.4). Możesz ukryć wiadomości, z którymi już się zapoznałeś. Kiedy ukryjesz wszystkie wiadomości, komunikat na pulpicie nie będzie już wyświetlany.

Rysunek 2.4. Okno *Wiadomości poinstalacyjne dla Joomla!*

Pulpit zaplecza administracyjnego podzielony jest na kilka części (rysunek 2.5):

1. **Menu nawigacyjne**, zajmujące górny obszar pulpitu, pozwalające na dostęp do wszystkich opcji systemu.
2. Po prawej stronie paska menu nawigacyjnego znajduje się **menu użytkownika**, zawierające link (nazwa witryny), który pozwala na wyświetlenie strony głównej serwisu, oraz ikonę koła zębatego, udostępniającą opcje pozwalające na zarządzanie kontem oraz wylogowanie z zaplecza.
3. **Menu pionowe** z opcjami umożliwiającymi szybki dostęp do najważniejszych (najczęściej używanych) funkcji administracyjnych. Zwróć uwagę na ostatnie dwie pozycje (sekcja *KONSERWACJA*). Pierwsza pokazuje, czy Twój serwis oparty jest na najnowszym wydaniu Joomla!, czy też należy je zaktualizować. Druga pokazuje, czy aktualne są dodatkowe rozszerzenia zainstalowane w systemie.
4. Najwięcej miejsca zajmuje **część informacyjna** — dostęp do wiadomości poinstalacyjnych, najnowsze artykuły dodane przez autorów, artykuły czytane najczęściej, statystyki oraz lista zalogowanych użytkowników.

Rysunek 2.5. Pulpit zalepca administracyjnego CMS Joomla! 3

5. Na dole po lewej stronie znajduje się **pasek stanu** zawierający m.in. ikony i linki, które pozwalają na podgląd witryny, dostęp do wiadomości w skrzynce pocztowej oraz wylogowanie.
6. Na dole po prawej stronie znajduje się **stopka**, w której znajdziesz informację dotyczącą wersji Joomla! oraz tytuł serwisu.

Menu zalepca administracyjnego Joomla!

Menu nawigacyjne zalepca administracyjnego Joomla! umożliwia dostęp do wszystkich opcji konfiguracyjnych witryny. Poszczególne pozycje menu są intuicyjnie pogrupowane, dzięki czemu łatwo znajdziesz potrzebne funkcje.

Krótko omówię przeznaczenie poszczególnych pozycji menu, dzięki czemu będziesz się orientować, gdzie znajdują się potrzebne opcje do wykonania określonych czynności administracyjnych.

Menu System

Menu *System* zawiera pozycje, które umożliwiają globalne kontrolowanie działania witryny. Po kliknięciu odnośnika *System* zobaczysz następujące pozycje:

- ♦ *Pulpit* — zapewnia dostęp do pulpitu zaplecza administracyjnego Joomla!.
- ♦ *Konfiguracja globalna* — zapewnia dostęp do najważniejszych ustawień serwisu. Dokładnie zapoznasz się z nimi w dalszej części tego rozdziału, w podrozdziale „Konfiguracja globalna Joomla!”.
- ♦ *Odblokowanie* — umożliwia zdjęcie blokady z elementów otwartych do edycji. W serwisie opartym na CMS Joomla! 3 w tym samym czasie dokonywać zmian treści może wiele osób. Aby uniknąć sytuacji, w której w tym samym czasie nad tym samym elementem pracuje więcej niż jedna osoba, w bazie danych na rekordach, na których w danym momencie przeprowadzane są operacje, zakładane są blokady. Dzięki temu tylko jeden użytkownik w danym momencie ma do niego prawo. Inni użytkownicy w tym czasie nie mogą edytować tego elementu (np. artykułu). Po zakończeniu pracy danego użytkownika blokada jest usuwana. Czasami jednak zdarza się, że użytkownikowi podczas edycji zakończy się czas sesji lub użytkownik zamknie okno przeglądarki. W takim przypadku rekord w tabeli bazy danych nadal może być zablokowany. Za pomocą opcji *Odblokowanie* możesz w razie potrzeby zdjąć taką blokadę. Jeżeli w oknie *Konserwacja: Odblokowanie*, na liście tabel bazy danych, w kolumnie *Liczba zablokowanych pozycji*, jest wartość większa od 0, oznacza to, że w tej tabeli są jakieś zablokowane rekordy. Zaznacz tę tabelę, korzystając z pola typu checkbox (kwadracik po lewej stronie nazwy tabeli), a następnie kliknij przycisk *Odblokuj*.

Pamiętaj jednak, aby upewnić się, że aktualnie nikt nie edytuje elementu, który chcesz odblokować, ponieważ kliknięcie przycisku *Odblokuj* powoduje odblokowanie wszystkich elementów, łącznie z tymi, które są aktualnie edytowane.

- ♦ *Opróżnij bufor* — opcja przydatna w sytuacji, kiedy jakieś zmienione elementy lub treści nie są widoczne w witrynie.
- ♦ *Usuń przestarzałe pliki* — umożliwia usuwanie z katalogów pamięci podręcznej plików zawierających nieaktualne, przestarzałe dane.
- ♦ *Informacja o systemie* — wyświetla szczegółowe informacje na temat zainstalowanej wersji CMS Joomla!, a także najważniejszych ustawień konfiguracyjnych serwera, które są rozmieszczone w pięciu zakładkach:
 - *Środowisko* — wyświetla skrócone informacje o systemie, takie jak oprogramowanie serwera i klienta, które są istotne dla poprawnego działania CMS. Możesz sprawdzić numer wersji PHP oraz MySQL, a także numer wersji Joomla! (rysunek 2.6).

Ustawienie	Wartość
System operacyjny	Windows NT 6.0 (Win32) [i386] (Windows 7 Ultimate Edition Service Pack 1) (686)
Wersja bazy danych	5.5.28 ← numer wersji MySQL
Porządek znaków w MySQL	utf8_general_ci
Database Connection Collation	utf8mb1_general_ci
Wersja PHP	5.4.11 ← numer wersji interpretera PHP
Serwer WWW	Apache/2.4.3 (Win32) OpenSSL/0.9.8r PHP/5.4.11 ← wersja serwera WWW
PHP działa na	apache2handler
Wersja Joomla!	Joomla! 3.5.0 (Stable) [Unicom] 24-March-2016 22:00 GMT ← numer wersji CMS Joomla!
Wersja platformy Joomla!	Joomla Platform 13.1.0 (Stable) [Curiosity] 24-Apr-2013 00:00 GMT
Klient użytkownika	Mozilla/5.0 (Windows NT 6.1; AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/49.0.2623.87 Safari/537.36 ← oprogramowanie klienta (przeglądarka internetowa)

Rysunek 2.6. Podstawowe informacje o systemie wyświetlone w zakładce Środowisko

- *Ustawienia PHP* — wyświetla informacje o ustawieniach PHP, z którymi obecnie działa Twój serwis Joomla!.
- *Plik konfiguracyjny* — wyświetla zawartość pliku konfiguracyjnego *configuration.php* (pisałem o nim w poprzednim rozdziale). Zauważ, że w tym miejscu nie możesz edytować ustawień. Opcja ta została udostępniona po to, aby móc w razie problemów z działaniem Joomla! skopiować ustawienia i np. załączyć je w korespondencji e-mail do administratora serwera lub na forum społecznościowym.
- *Prawa do katalogów* — wyświetla listę katalogów, w których Joomla! zapisuje różnego typu informacje. Jeżeli na liście wszystkie pozycje w kolumnie *Stan* mają zielony napis *Zapisywalny*, to wszystko jest w porządku. Jeżeli nie, to w zależności od tego, który folder ma status *Niezapisywalny*, może okazać się, że nie powiodą się próby instalacji dodatkowych rozszerzeń lub będzie problem z wysyłaniem plików. Jedynym wyjątkiem jest plik *configuration.php*, który może mieć status *Niezapisywalny*. Kiedy dokonasz zmian w konfiguracji, Joomla! usunie ten plik i utworzy nowy ze zmienionymi ustawieniami.

Uwaga

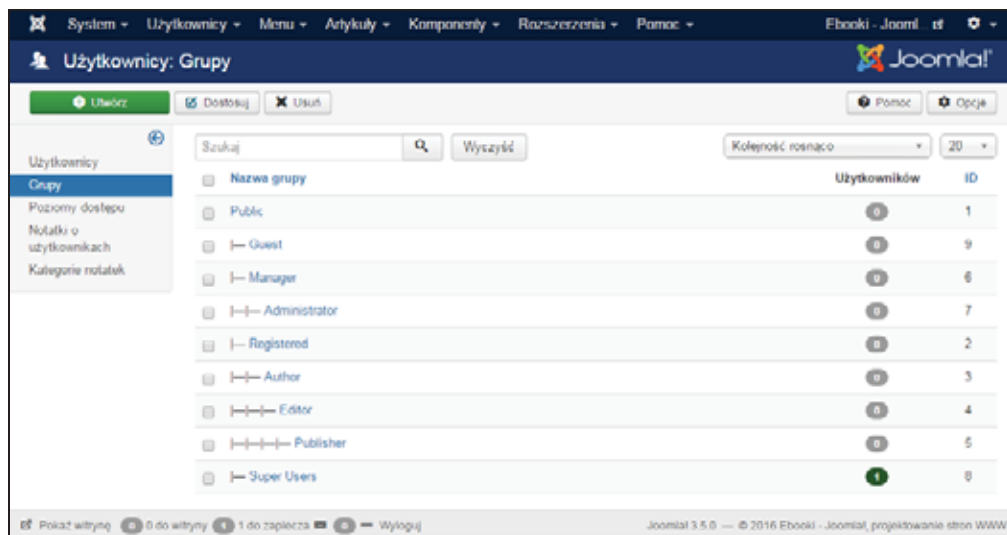
Za pomocą Joomla! nie możesz zmienić praw do zapisu. Możesz to zrobić za pomocą menedżera plików.

- *Informacje o PHP* — wyświetla wszystkie ustawienia interpretera PHP, które mogą być potrzebne do administrowania witryną. Znajdziesz tutaj takie informacje, jak: opcje kompilacji PHP i jego rozszerzeń, zainstalowane moduły, włączone lub wyłączone funkcje itp. Dzięki tym informacjom możesz zorientować się, czy instalacja PHP na serwerze spełnia Twoje oczekiwania.

Menu Użytkownicy

Każdy serwis oparty na CMS Joomla! musi być zarządzany przynajmniej przez jednego użytkownika (*Super User*). Jeżeli zamierzasz stworzyć serwis, który będzie redagowany przez zespół osób odpowiedzialnych za poszczególne działy, lub część prezentowanych przez Ciebie treści serwisu chcesz udostępnić tylko zarejestrowanym użytkownikom (klientom), to w menu *Użytkownicy* znajdziesz wszystkie potrzebne opcje. Po kliknięciu w menu *Użytkownicy* zobaczysz następujące pozycje:

- ♦ *Użytkownicy* — otwiera okno menedżera użytkowników, który umożliwi zarządzanie użytkownikami zarejestrowanymi w Twoim serwisie.
- ♦ *Grupy użytkowników* — służy do zarządzania grupami użytkowników. Możesz tutaj tworzyć nowe grupy, edytować je oraz usuwać. Każdy użytkownik zarejestrowany w Twoim serwisie musi należeć przynajmniej do jednej z domyślnych grup lub grup utworzonych przez Ciebie. Za pośrednictwem grup możesz definiować, jakie działania mogą podejmować należący do nich użytkownicy oraz które obszary serwisu mogą przeglądać. Standardowa instalacja Joomla! zawiera kilka domyślnych grup użytkowników (rysunek 2.7).

Rysunek 2.7. Okno *Użytkownicy: Grupy* z listą domyślnych grup użytkowników

- *Public* — użytkownicy znajdujący się w tej grupie mogą jedynie przeglądać Twoją witrynę. Nie mają dostępu do żadnych czynności administracyjnych ani nie mogą zalogować się do Twojego serwisu. Każdy użytkownik, który odwiedza Twoją stronę, ale nie jest zalogowany, automatycznie przypisywany jest do tej grupy. Jest to grupa nadrzędna w stosunku do wszystkich pozostałych grup.
- *Guest* — użytkownicy z tej grupy, podobnie jak użytkownicy z grupy *Public*, mogą jedynie przeglądać Twoją witrynę. Dla tej grupy przypisany jest poziom dostępu *Guest*, który powoduje, że jeżeli ustawisz dla danego

elementu Twojego serwisu dostęp *Guest*, to będzie on widoczny TYLKO dla niezalogowanych użytkowników. Użytkownik zalogowany nie zobaczy tego obiektu.

- *Registered* — użytkownicy przypisani do tej grupy mogą zalogować się do Twojego serwisu i zobaczyć te treści, które przeznaczone są dla użytkowników zarejestrowanych. Użytkownicy z tej grupy mogą zalogować się tylko do tzw. strony frontowej serwisu — nie mają uprawnień do logowania się do panelu administracyjnego (zaplecza) i nie mogą wykonywać żadnych czynności administracyjnych. CMS Joomla! domyślnie przypisuje do tej grupy wszystkich nowo zarejestrowanych użytkowników.
- *Author* — członkowie tej grupy posiadają takie same uprawnienia jak użytkownicy znajdujący się w grupie *Registered*, dodatkowo mogą tworzyć nowe artykuły, a także edytować własne. Użytkownicy należący do tej grupy nie mają prawa do publikowania napisanych przez siebie artykułów. Oznacza to, że dopiero użytkownik, który ma wyższe uprawnienia, musi dokonać przeglądu artykułów i podjąć decyzję o ewentualnej publikacji ich w serwisie. Użytkownicy z tej grupy nie mogą poddawać edycji artykułów innych użytkowników! Nie mają także uprawnień do logowania się do panelu administracyjnego (zaplecza) serwisu.
- *Editor* — użytkownicy znajdujący się w tej grupie posiadają takie same uprawnienia jak użytkownicy znajdujący się w grupie *Author*, dodatkowo mogą edytować wszystkie artykuły utworzone zarówno przez siebie, jak i przez innych użytkowników. Nie mają także uprawnień do logowania się do panelu administracyjnego (zaplecza) serwisu.
- *Publisher* — członkowie tej grupy mają takie same uprawnienia jak użytkownicy z grupy *Author*, ponadto mogą decydować o statusie publikacji (*Opublikowano*, *Nie opublikowano*, *Zarchiwizowano*, *Wyrzucono do kosza*) każdego artykułu w Twoim serwisie. Nie mają także uprawnień do logowania się do panelu administracyjnego (zaplecza) serwisu.
- *Manager* — użytkownicy z tej grupy mają prawo do logowania się zarówno do strony frontowej, jak i panelu administracyjnego serwisu. Mogą zarządzać wszystkimi artykułami (tworzyć je, edytować, usuwać, decydować o ich statusie) i kategoriami. Posiadają także dostęp do *Menedżera Media*, a także do komponentów *Doniesienia*, *Kontakty*, *Powiadomienia*, *Reklamy*, *Wyszukiwanie*, *Wyszukiwarka*.
- *Administrator* — użytkownicy przypisani do tej grupy mają prawo, podobnie jak użytkownicy z grupy *Manager*, do logowania się zarówno do strony frontowej, jak i panelu administracyjnego serwisu. Mogą zarządzać praktycznie wszystkimi obiektami witryny z wyjątkiem opcji *Konfiguracja globalna*. Nie mają także uprawnień do zmiany lub usuwania ustawień kont użytkowników znajdujących się w grupie *Super Users*.
- *Super Users* — to grupa użytkowników, którzy mają pełny dostęp administracyjny do serwisu. Mają oni uprawnienia do zmiany każdego aspektu witryny. Podczas instalacji Joomla! tworzony jest użytkownik, który domyślnie przypisany jest do tej grupy.

- ♦ *Poziomy dostępu* — służy do zarządzania poziomami dostępu. Za pomocą poziomów dostępu możesz kontrolować, które obiekty serwisu (pozycje menu, moduły, kategorie oraz artykuły, kontakty itp.) mogą przeglądać użytkownicy. Jeżeli użytkownik jest przypisany do jakiejś grupy, która z kolei ma uprawnienia określone danym poziomem dostępu, to użytkownik ten może przeglądać tylko te obiekty, którym przypisano dany poziom dostępu.

Szczegółowe wyjaśnienie wszystkich kwestii związanych z użytkownikami, grupami i poziomami dostępu podaję w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na mojej witrynie www.slawop.net.

- ♦ *Uwagi o użytkownikach* — służy do zarządzania uwagami o użytkownikach. Jeżeli zakładasz, że treść Twojego serwisu będzie tworzyć wielu redaktorów, przyda Ci się możliwość dodawania notatek o użytkownikach. Możesz tworzyć nowe notatki o użytkownikach, edytować istniejące, publikować i usuwać je. Informacje umieszczane w notatkach nie będą widoczne na stronie frontowej witryny.
- ♦ *Kategorie uwag o użytkownikach* — umożliwia kategoryzowanie notatek o użytkownikach. Możesz tworzyć nowe kategorie, edytować istniejące, publikować je, zdejmować z serwisu, umieszczać w archiwum oraz usuwać.
- ♦ *Korespondencja* — umożliwia wysyłanie korespondencji do wszystkich lub wybranych grup użytkowników systemu.

Menu Menu

Hiperłącza to podstawa poruszania się po stronach WWW. Za ich pomocą możesz połączyć ze sobą poszczególne osobne elementy serwisu WWW w jedną całość.

W Joomla! 3 zarządzanie systemem nawigacji możliwe jest za pomocą menu *Menu*, które zapewnia dostęp do wszystkich utworzonych menu witryny. Kliknięcie w menu *Menu* powoduje wyświetlenie następujących pozycji:

- ♦ *Projektant menu* — umożliwia zarządzanie utworzonymi menu witryny. Możesz tutaj tworzyć nowe menu, modyfikować je i usuwać, a także przechodzić do strony umożliwiającej edycję własności istniejących menu.
- ♦ *Nazwy utworzonych menu* — kliknięcie nazwy dowolnego menu spowoduje otwarcie okna *Projektant Pozycji Menu: Pozycje*, które umożliwia zarządzanie pozycjami utworzonymi w tym menu (tworzenie nowych, modyfikowanie istniejących oraz ich usuwanie).

Menu Artykuły

Opcje zawarte w tym menu stanowią podstawę zarządzania treścią za pomocą CMS Joomla!.

Z opcji dostępnych w tym menu będziesz korzystać bardzo często, ponieważ treść stanowi najważniejszą część Twojego serwisu.

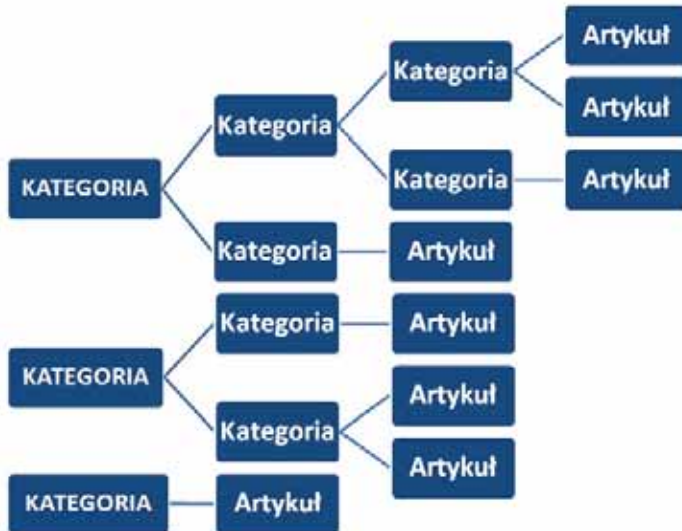
Twój serwis będzie miał wiele odwiedzin każdego dnia, jeżeli użytkownicy znajdą w nim to, co jest dla nich ciekawe i intrygujące. Być może znajdą także informacje rozwiązujące ich problemy. **Twoje publikacje MUSZĄ być po prostu interesujące!**

Zarządzanie treścią jest istotą systemów takich jak Joomla!. Nie powinno Cię więc dziwić, że system udostępnia bardzo wiele możliwości w tym zakresie. Po kliknięciu w menu *Artykuły* masz do dyspozycji następujące odnośniki:

- ◆ *Artykuły* — otwiera okno menedżera artykułów z bogatym zestawem narzędzi służących do zarządzania artykułami. Możesz w tym miejscu przeglądać listę artykułów, dodawać nowe artykuły, edytować lub usuwać istniejące, decydować o stanie ich publikacji, a także archiwizować je.
- ◆ *Kategorie* — otwiera okno menedżera kategorii, które służy do zarządzania kategoriami artykułów. Możesz w tym miejscu tworzyć nowe kategorie oraz edytować już istniejące. W Joomla! treści organizowane są w kategoriach, w których możesz tworzyć kolejne kategorie — tzw. podkategorie lub kategorie podrzędne (rysunek 2.8). Każdy utworzony przez Ciebie artykuł musi należeć do jakiejś kategorii. Jeżeli o tym zapomnisz, to system przydzieli artykuł do domyślnej kategorii o nazwie *Uncategorised* (Nieprzypisane).

Rysunek 2.8.

Przykładowy schemat kategorii artykułów

- ◆ *Wyróżnione* — otwiera okno menedżera artykułów oznaczonych jako wyróżnione, przeznaczonych do publikacji w specjalnym widoku, *Artykuły wyróżnione — przegląd*. Widok ten bardzo często stosowany jest na tzw. stronach startowych witryn.

Pamiętaj, że okno menedżera artykułów wyróżnionych służy jedynie do zarządzania artykułami oznaczonymi jako wyróżnione, a nie do tworzenia strony startowej.

- ♦ *Media* — otwiera okno menedżera multimediów. To bardzo przydatne narzędzie, dzięki któremu możesz wczytywać i usuwać pliki znajdujące się w folderze *images*.

Menu Komponenty

Czym są komponenty? To często najbardziej złożone i rozbudowane z rozszerzeń dla CMS Joomla!. To osobne aplikacje webowe, które zwiększają funkcjonalność projektowanego serwisu. Kilka takich komponentów jest instalowanych razem z CMS Joomla!, natomiast inne dostępne są jako dodatkowe rozszerzenia, które należy zainstalować.

Dzięki komponentom możesz dostosować projektowany serwis do własnych, specyficznych wymagań i potrzeb. Możesz wyposażać projektowaną witrynę WWW w potrzebne funkcje i treści bez konieczności ingerowania w kod.

Możesz dzięki nim stworzyć zarówno serwis informacyjny, jak i sklep internetowy, własny blog, galerię zdjęć czy portal edukacyjny.

Podczas instalacji CMS Joomla! instalowanych jest kilka domyślnych komponentów. Jeżeli zestaw ten nie jest dla Ciebie wystarczający, możesz go bez problemu wzbogacić, korzystając z katalogu rozszerzeń dla Joomla! (<http://extensions.joomla.org>), w którym znajduje się obecnie (marzec 2016 r.) ponad 7600 rozszerzeń. To bardzo dużo — jestem pewien, że znajdziesz tam wszystko, czego Ci potrzeba!

O tym, jak zarządzać komponentami oraz jak zainstalować i wstępnie skonfigurować przykładowe dodatkowe komponenty, dowiesz się w dalszej części książki.

Wszystkie komponenty, zarówno te domyślnie instalowane razem z Joomla!, jak i te zainstalowane przez Ciebie, zgrupowane są w menu *Komponenty*. Zaraz po instalacji Joomla!, po kliknięciu menu *Komponenty*, domyślnie uzyskasz dostęp do następujących pozycji:

- ♦ *Aktualizacja Joomla!* — otwiera okno aktualizacji systemu, w którym zobaczysz informacje o zainstalowanej wersji i o dostępnych aktualizacjach.
- ♦ *Doniesienia* — umożliwia dostęp do menedżera doniesień, za pomocą którego możesz zarządzać kanałami RSS swojego serwisu. Możesz tworzyć nowe kanały informacyjne oraz edytować i usuwać istniejące. Możesz je także publikować, wycofywać z publikacji, archiwizować i blokować.
- ♦ *Kontakty* — umożliwia dostęp do menedżera kontaktów, który jest dosyć ważnym elementem systemu zarządzania treścią Joomla!, ponieważ pozwala w łatwy sposób gromadzić i wyświetlać dane kontaktowe. Za jego pomocą możesz przygotować formularze kontaktowe. Jest to istotne zwłaszcza w przypadku rozbudowanych serwisów, gdzie potrzebne jest rozdzielanie

takich danych. Wówczas dla każdego z działów możesz utworzyć osobny formularz, dzięki czemu użytkownik będzie mógł wysłać swoją wiadomość bezpośrednio do danego działu. W przypadku witryny firmowej możesz utworzyć formularze kontaktowe osobno, np. do działu handlowego, serwisu, kierownictwa itp.

- ◆ *Powiadomienia* — otwiera okno umożliwiające wysyłanie powiadomień (wiadomości prywatnych) do innych zarejestrowanych użytkowników, którzy mają dostęp do zaplecza witryny.
- ◆ *Przekierowania* — otwiera okno z opcjami umożliwiającymi przekierowanie nieistniejących już lub niedostępnych adresów stron internetowych na inne, prawidłowo działające strony.
- ◆ *Reklamy* — umożliwia dostęp do opcji pozwalających na zarządzanie reklamami wyświetlanymi w serwisie. Jeżeli planujesz uruchomić w swoim serwisie działalność promocyjną i chcesz publikować reklamy, ogłoszenia itp., to komponent *Reklamy* nadaje się do tego wysmienicie. Za jego pomocą możesz wyświetlać materiał graficzny o dowolnym kształcie i rozmiarze. Komponent ten umożliwia zarządzanie zarówno reklamami, jak i informacjami o klientach, którzy chcą się u Ciebie reklamować. Możesz także kontrolować liczbę odsłon, liczbę kliknięć i czas publikacji danej reklamy.
- ◆ *Tagi* — otwiera okno menedżera tagów. Tagami możesz oznaczać różne elementy treści witryny, takie jak artykuły, kontakty, kanały informacyjne itp. Dzięki temu możesz efektywnie organizować treść swojej witryny.
- ◆ *Wiadomości poinstalacyjne* — otwiera okno z ważnymi powiadomieniami, które wymagają Twojej uwagi po instalacji lub aktualizacji Joomla! i dodatkowych rozszerzeń.
- ◆ *Wyszukiwanie* — otwiera okno ze statystykami wyszukiwania. Dzięki temu komponentowi możesz zorientować się, jakich informacji poszukują użytkownicy Twojego serwisu. Na podstawie tej analizy możesz dostosowywać treść witryny do potrzeb odwiedzających.

Uwaga

Domyślnie zbieranie statystyk jest wyłączone. Aby możliwe było ich wyświetlanie, musisz włączyć opcję *Zbieraj statystyki*, którą znajdziesz po kliknięciu przycisku *Opcje* znajdującego się w prawym górnym rogu okna *Wyszukiwanie: Statystyki*.

- ◆ *Wyszukiwarka* — umożliwia dostęp do opcji konfiguracyjnych inteligentnej wyszukiwarki. Komponent ten pozwala na indeksowanie treści Twojego serwisu, dzięki czemu wyniki wyszukiwania wyświetlane są dynamicznie — podobnie jak w wyszukiwarce Google.

Menu Rozszerzenia

Podstawowa wersja CMS Joomla! zawiera w zasadzie wszystkie niezbędne narzędzia do budowy profesjonalnego serwisu WWW. Jednak kiedy chcesz rozszerzyć funkcjonalność Twojego serwisu, musisz mieć narzędzie, dzięki któremu zainstalujesz dodatkowe rozszerzenia.

W menu *Rozszerzenia* znajdziesz pozycje prowadzące do opcji, za pomocą których zainstalujesz dodatkowe rozszerzenia oraz odinstalujesz te, których nie potrzebujesz. Znajdziesz tutaj także pozycje, które umożliwiają dostęp do takich elementów witryny, jak moduły, dodatki, szablony i pakiety językowe.

Po kliknięciu menu *Rozszerzenia* do dyspozycji masz następujące pozycje:

- ♦ *Instalacje* — umożliwia dostęp do narzędzi, za pomocą których zainstalujesz lub odinstalujesz rozszerzenia oraz będziesz nimi zarządzać.
- ♦ *Moduły* — otwiera okno menedżera modułów. Moduły stanowią jedną z najprostszych form rozszerzeń w CMS Joomla!, dzięki którym możesz wyświetlać informacje (pobrane z bazy danych lub innych źródeł) w określony przez Ciebie sposób. Zadaniem modułów jest bowiem prezentacja informacji przy jak najmniejszej interakcji z użytkownikiem. Za pomocą menedżera modułów możesz dodawać, usuwać, włączać i wyłączać moduły w Twoim serwisie. Możesz także edytować ich właściwości ogólne oraz zmieniać ich parametry.
- ♦ *Dodatki* — otwiera okno menedżera dodatków. Dodatki (pluginy, wtyczki) to aplikacje pomocnicze udostępniające nowe możliwości lub wzbogacające istniejące funkcje CMS Joomla!. Najczęściej uruchamiane są w wyniku zajścia jakiegoś zdarzenia, np. maskują adres e-mail. Za pomocą menedżera dodatków możesz włączać i wyłączać oraz zmieniać parametry zainstalowanych dodatków.

Uwaga

Spora część dodatków jest niezbędna do prawidłowego działania Twojego serwisu, dlatego możesz je wyłączać jedynie wtedy, gdy wiesz, jakie skutki to wywoła.

- ♦ *Szablony* — otwiera okno menedżera szablonów z narzędziami, dzięki którym możesz wskazać domyślne style stosowane na stronach zarówno witryny, jak i zaplecza administracyjnego. Szablony decydują o tym, jaki układ i wygląd będą mieć treści prezentowane w serwisie. Dzięki takiemu rozwiązaniu można dosłownie za pomocą paru kliknięć zmienić wygląd i sposób prezentowania treści witryny.
- ♦ *Języki* — umożliwia dostęp do menedżerów pakietów językowych zainstalowanych dla witryny i zaplecza. Zapewne pamiętasz, jak podczas instalacji CMS Joomla! zaproponowałem dodatkowy krok, w którym trzeba było zainstalować pliki języka polskiego. Pozycja *Języki* daje także dostęp do narzędzia, za pomocą którego możesz zastąpić wartości wybranych stałych językowych swoimi własnymi.

Menu Pomoc

Podobnie jak większość aplikacji, także CMS Joomla! ma swój system pomocy. Po kliknięciu menu *Pomoc* wyświetlą się następujące pozycje:

- ◆ *Pomoc* — otwiera okno z indeksem tematów dostępnych w systemie pomocy Joomla!.
- ◆ *Wsparcie na Forum oficjalnym* — otwiera w nowym oknie stronę *The Joomla! Forum* (<http://forum.joomla.org>). Jest to oficjalne forum projektu Joomla! — wersja anglojęzyczna. Jego polski odpowiednik, *Joomla! Polskie forum użytkowników*, znajdziesz pod adresem <http://forum.joomla.pl>.
- ◆ *Dokumentacja na Wiki* — otwiera w nowym oknie stronę *Joomla! Documentation* (<http://docs.joomla.org>). Jest to strona z oficjalną dokumentacją projektu Joomla! — wersja anglojęzyczna. Jej polski odpowiednik, *Elektroniczna Biblioteka Dokumentacji Joomla!*, znajdziesz pod adresem <http://wiki.joomla.pl>.
- ◆ *Rozszerzenia* — kliknięcie tej pozycji powoduje otwarcie w nowym oknie katalogu rozszerzeń Joomla! — *Joomla! Extensions Directory* (<http://extensions.joomla.org>).
- ◆ *Thumaczenia Joomla!* — kliknięcie tej pozycji powoduje otwarcie w nowym oknie strony z pakietami językowymi dla CMS Joomla! (<http://community.joomla.org/translations.html>).
- ◆ *Zasoby Joomla!* — otwiera w nowym oknie katalog *Joomla! Resources Directory* (<http://resources.joomla.org>). Znajdziesz w nim skategoryzowane informacje na temat osób i firm z całego świata, które zapewniają pomoc techniczną, usługi programistyczne, usługi związane z bezpieczeństwem witryn czy też usługi edukacyjne.
- ◆ *Społeczność* — otwiera w nowym oknie stronę *The Joomla! Community Portal* (<http://community.joomla.org>) — portal społeczności skupionej wokół projektu Joomla!.
- ◆ *Centrum bezpieczeństwa* — kliknięcie tej pozycji powoduje otwarcie w nowym oknie strony *Joomla! Developer Network* (<https://developer.joomla.org/security-centre.html>) — centrum bezpieczeństwa Joomla!.
- ◆ *Zasoby programistów* — kliknięcie tej pozycji powoduje otwarcie w nowym oknie strony *Joomla! Developer Network* (<https://developer.joomla.org>) — serwisu dla programistów tworzących rozszerzenia dla Joomla!.
- ◆ *Stack Exchange* — otwiera w nowym oknie witrynę dla użytkowników, administratorów, projektantów i programistów Joomla! (<https://joomla.stackexchange.com>). To biblioteka odpowiedzi budowana przez społeczność. Każdy może zadać pytanie i każdy ma prawo udzielić odpowiedzi.
- ◆ *Sklep Joomla!* — otwiera w nowym oknie stronę *The Joomla! Shop* (<http://shop.joomla.org>) — sklep z różnymi gadżetami związanymi z Joomla! — koszulkami, torbami, plecakami, czapkami itp.

Uff, mam nadzieję, że udało Ci się poznać pulpit i wszystkie dostępne pozycje w menu nawigacyjnym CMS Joomla! 3.

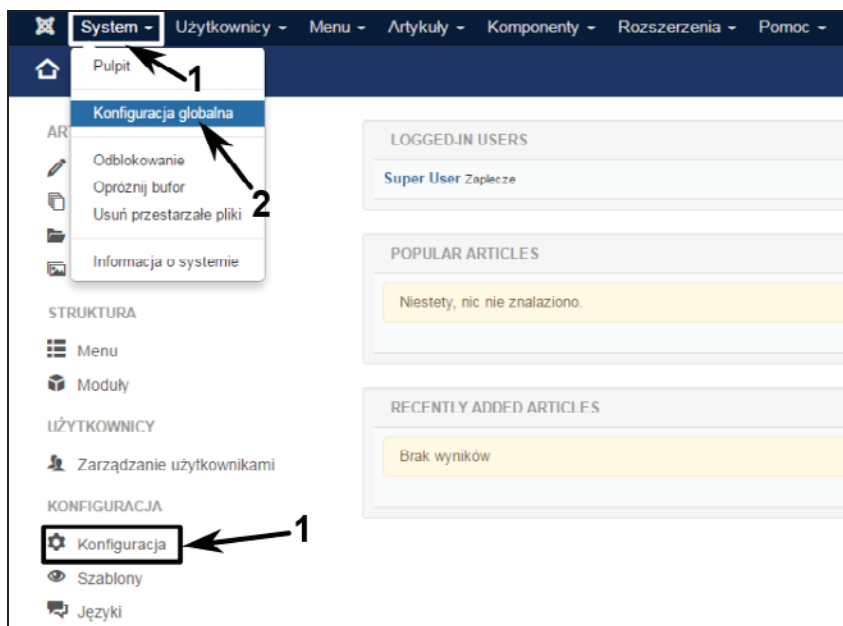
Teraz poznasz dokładnie wszystkie opcje związane z ustawieniami globalnymi Twojego serwisu.

Konfiguracja globalna Joomla!

Konfiguracja globalna to zbiór najważniejszych ustawień związanych z działaniem, bezpieczeństwem i wydajnością witryny. Mają one kluczowe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania serwisu, dlatego zrozumienie opcji dostępnych w tym miejscu jest bardzo ważne.

Mimo że opcji konfiguracyjnych jest sporo, są one logicznie pogrupowane w zakładkach i podzielone na sekcje. Nie powinno być problemu ze znalezieniem właściwej opcji. Poza tym korzysta się z nich stosunkowo rzadko, ponieważ najczęściej wystarczy raz przeprowadzić konfigurację, aby serwis działał prawidłowo.

Dostęp do ustawień globalnych serwisu możliwy jest na dwa sposoby (rysunek 2.9). Pierwszy polega na kliknięciu pozycji *Konfiguracja*, znajdującej się w sekcji *KONFIGURACJA*, w menu pionowym na pulpicie zaplecza administracyjnego Joomla!. Drugi sposób pozwala na dostęp do konfiguracji globalnej z dowolnego miejsca zaplecza. Wystarczy kliknąć w menu nawigacyjnym pozycję *System*, a następnie pozycję *Konfiguracja globalna*.

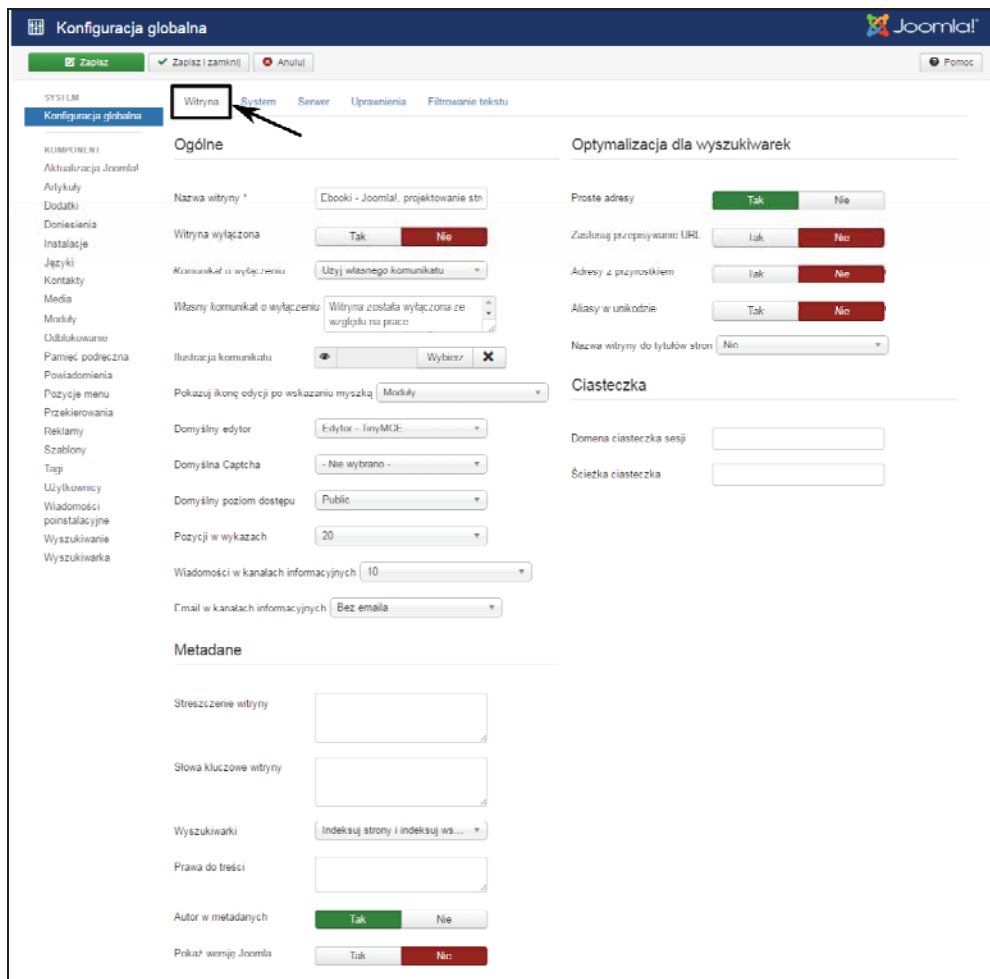

Rysunek 2.9. Dwa sposoby dostępu do opcji ustawień globalnych witryny

Okno *Konfiguracja globalna* podzielone jest na pięć zakładek: *Witryna*, *System*, *Serwer*, *Uprawnienia* i *Filtrowanie tekstu*. Po prawej stronie znajduje się menu pionowe z pozycjami, które prowadzą do opcji ustawień globalnych poszczególnych komponentów systemu.

Zakładka Witryna

Zakładka *Witryna* zawiera ustawienia dotyczące serwisu, które podzielone są na kilka sekcji: *Ogólne*, *Metadane*, *Optymalizacja dla wyszukiwarek* i *Ciasteczka* (rysunek 2.10).

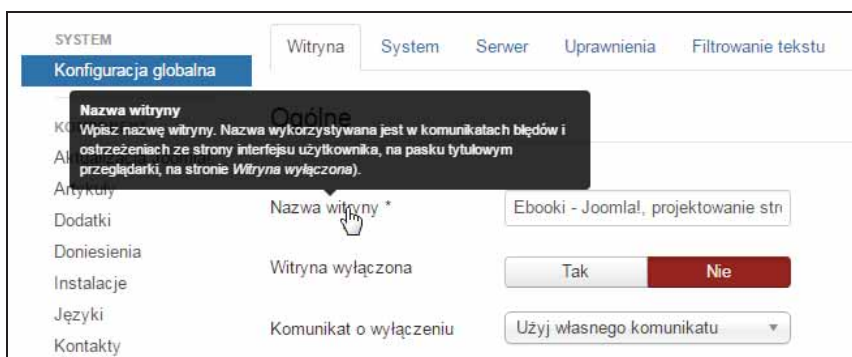

Rysunek 2.10. Zakładka *Witryna* w oknie *Konfiguracja globalna*

Każda opcja jest objaśniana etykietami. Wystarczy, że wskażesz kursorem myszy tekst opcji — i system wyświetli krótką podpowiedź (rysunek 2.11).

Sekcja *Ogólne*

W sekcji *Ogólne* znajdują się informacje konfiguracyjne związane z podstawowymi cechami witryny, takimi jak: nazwa witryny, domyślny edytor, jakim będzie można posługiwać się podczas generowania treści, domyślna liczba pozycji (np. artykułów)

Rysunek 2.11. Każda opcja jest opisana w etykiecie (chmurce) z podpowiedziami

na listach wyświetlanych w Twoim serwisie i panelu administracyjnym. W sekcji tej można wyłączyć witrynę oraz zdefiniować komunikat, który pojawi się w przeglądarce, kiedy użytkownik będzie próbował wyświetlić wyłączoną witrynę. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ♦ *Nazwa witryny* — tekst, który wpiszesz do tego pola, będzie wyświetlany w pasku tytułowym przeglądarki, a także w kilku innych miejscach, takich jak e-mail potwierdzający rejestrację użytkownika. Obecnie widzisz tekst, który został wprowadzony podczas instalacji Joomla!. Możesz go teraz zmienić lub pozostawić w istniejącej formie.
- ♦ *Witryna wyłączona* — kliknij przycisk *Tak*, jeżeli nie chcesz, aby internauci widzieli niekompletną witrynę. Opcja ta przydatna jest wówczas, gdy wykonujesz prace serwisowe związane z aktualizacją poprawek lub instalacją dodatkowych rozszerzeń.
- ♦ *Komunikat o wyłączeniu* — wybierz z listy jedną z dostępnych opcji:
 - *Ukryj* — wybranie tej opcji spowoduje wyświetlenie pustej strony bez komunikatu.
 - *Użyj własnego komunikatu* — wybierz tę opcję, jeżeli chcesz wyświetlić własny komunikat o wyłączeniu strony.
 - *Użyj domyślnego komunikatu* — wybranie tej opcji spowoduje wyświetlenie domyślnego komunikatu o wyłączeniu strony: *Witryna została wyłączona ze względu na prace konserwacyjne. Proszę, zwróć tu ponownie za jakiś czas.*
- ♦ *Własny komunikat o wyłączeniu* — jeżeli w polu *Komunikat o wyłączeniu* została wybrana pozycja *Użyj własnego komunikatu*, to wpisz własną treść komunikatu o wyłączeniu witryny. Możesz używać znaczników języka HTML.
- ♦ *Ilustracja komunikatu* — wybierz lub wczytaj grafikę wyświetlaną razem z komunikatem o wyłączeniu witryny. Wybrana grafika zostanie zastosowana zarówno do domyślnego, jak i własnego komunikatu.
- ♦ *Pokazuj ikonę edycji po wskazaniu myszką* — zdecyduj, czy chcesz, aby po wskazaniu kursorem myszy pokazywana była ikona edycji modułów i pozycji menu. Wybierz jedną z dostępnych pozycji:

- *Moduły i menu* — wybranie tej opcji spowoduje wyświetlanie ikony edycji dla modułów oraz pozycji menu.
- *Moduły* — wybranie tej opcji spowoduje wyświetlanie ikony edycji dla modułów.
- *Brak* — wybranie tej opcji spowoduje, że ikona edycji nie będzie wyświetlana.
- ◆ *Domyślny edytor* — wybierz edytor, który będzie domyślny dla wszystkich użytkowników witryny. Do dyspozycji masz następujące pozycje:
 - *Edytor – CodeMirror* — edytor kodu z numerowaniem wierszy i kolorowaniem składni. Doskonały dla osób, które wolą formatować treść z wykorzystaniem kodu zamiast typowego interfejsu edytora tekstu.
 - *Edytor – Prosty* — zwykły edytor tekstu bez żadnych narzędzi formatowania czy kolorowania składni kodu.
 - *Edytor – TinyMCE* — domyślny edytor tekstu WYSIWYG (*What You See Is What You Get*). Posiada spore możliwości, pozwalające na formatowanie treści bez znajomości kodu HTML i CSS.

Więcej na temat domyślnych edytorów i ich opcji konfiguracyjnych dowiesz się w rozdziale 3., „Zarządzanie treścią witryny”.

- ◆ *Domyślna Captcha* — wybierz domyślny mechanizm ochrony antyspamowej.

Uwaga

Najpierw należy włączyć i skonfigurować odpowiednie rozszerzenia, np. dodatek Captcha — *ReCaptcha*.

- ◆ *Domyślny poziom dostępu* — wybierz z listy poziom dostępu dla nowych elementów (modułów, artykułów, menu) tworzonych w serwisie. Domyślnym poziomem dostępu jest *Public*, który jest przeznaczony dla większości elementów Twojego serwisu. Ustawienie tego poziomu powoduje, że są one widoczne dla każdego użytkownika, zarówno zalogowanego, jak i niezalogowanego.

Poziom dostępu *Public* jest bardzo ważny z punktu widzenia funkcjonalności Twojej witryny, dlatego jeżeli nie masz ku temu naprawdę ważnych powodów, to pozostaw go jako domyślny.

- ◆ *Pozycji w wykazach* — wybierz liczbę definiującą długość list wyświetlanych zarówno na zapleczu, jak i w witrynie.
- ◆ *Wiadomości w kanałach informacyjnych* — wybierz z listy domyślną liczbę wiadomości w kanałach informacyjnych witryny.
- ◆ *Email w kanałach informacyjnych* — w wiadomościach RSS generowanych przez witrynę podawany jest adres poczty elektronicznej. Wybierz z listy jedną z dostępnych pozycji:

- *Email autora* — powoduje, że w wiadomościach RSS będzie podawany e-mail autora.
- *Email witryny* — powoduje, że w wiadomościach RSS będzie podawany e-mail ustawiony dla witryny.
- *Bez emaila* — powoduje, że w wiadomościach RSS nie będzie podawany adres e-mail.

Pamiętaj, że upubliczniając adres e-mail, udostępniasz go także spamerom.

Sekcja Metadane

W sekcji tej znajdziesz opcje pozwalające na dostosowanie tzw. metadanych witryny. Informacje te umieszczane są w części nagłówkowej wynikowego dokumentu HTML. Nie są one widoczne dla użytkowników, ale ponieważ odczytywane są przez roboty wyszukiwarek, mają wpływ na tzw. pozycjonowanie Twojej strony w wynikach wyszukiwania. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ♦ *Streszczenie witryny* — wpisz zwięzły (nie więcej niż 180 znaków) opis treści prezentowanych na stronie. Tekst wpisany w to pole bardzo często wyświetlany będzie na liście wyników wyszukiwarki jako opis zawartości strony. Zatem opis ten ma kluczowe znaczenie i może wpływać na to, czy internauta kliknie odnośnik do Twojej strony. Internauta, który poszukuje interesujących go treści, bardzo często zwraca uwagę na streszczenie. Co więcej, treść ta widoczna jest także wówczas, kiedy udostępniasz link do swojej strony w mediach społecznościowych.

Pamiętaj, że metaopis napisany prostym językiem jest atrakcyjniejszy dla potencjalnych odwiedzających Twój serwis. Dobry metaopis może znacząco zwiększyć wskaźnik odwiedzin witryny. Co więcej, czasami lepiej przygotować krótki (do 100 znaków), treściwy i konkretny opis. Internauta najczęściej nie ma czasu ani ochoty czytać długich, niezrozumiałych opisów.

- ♦ *Słowa kluczowe witryny* — wpisz kilka wyrazów lub wyrażeń charakteryzujących zawartość Twojego serwisu.

Słowa kluczowe nie mają obecnie praktycznie żadnego wpływu na wyniki wyszukiwań, jednak mogą znacząco wpłynąć na zwiększenie dostępności serwisu. CMS Joomla! oraz niektóre rozszerzenia opierają swoje działanie na słowach kluczowych. Jednym z takich przykładów jest moduł wyświetlający linki do artykułów pokrewnych tematycznie z aktualnie przeglądany artykułem. Moduł ten wyświetla odnośniki do artykułów, do których przypisano choć jedno ze słów kluczowych, jakimi opisany jest przeglądany artykuł. Dzięki temu internauta szybciej może dotrzeć do interesujących go treści.

- ♦ *Wyszukiwarki* — wybierz z listy jedną z dostępnych pozycji, aby zdefiniować sposób obsługi serwisu przez wyszukiwarki:

- *Indeksuj strony i indeksuj wskazywane przez odsyłacze* — jeżeli zależy Ci na generowaniu ruchu, to ta opcja jest najodpowiedniejsza. Powoduje, że roboty wyszukiwarek indeksują wszystkie strony witryny oraz podążają za odsyłaczami.
 - *Nie indeksuj stron, ale indeksuj wskazane przez odsyłacze* — powoduje, że roboty wyszukiwarek nie indeksują stron witryny, ale podążają za odsyłaczami.
 - *Indeksuj, nie indeksuj wskazanych przez odsyłacze* — powoduje, że roboty wyszukiwarek indeksują wszystkie strony witryny, ale nie podążają za odsyłaczami.
 - *Nie indeksuj, nie indeksuj wskazanych przez odsyłacze* — powoduje, że Twoja witryna jest zablokowana dla robotów wyszukiwarek i nie pojawia się w wynikach wyszukiwania.
- ◆ *Prawa do treści* — wpisz informację określającą prawa do witryny i publikowanych w niej treści. Chodzi o prawa do kopiowania, powielania, upowszechniania itp. Najczęściej podawane są w tym miejscu informacje o prawach autorskich.
 - ◆ *Autor w metadanych* — zdecyduj, czy chcesz, aby w metadanych strony umieszczone były informacje o autorze materiału aktualnie przeglądanego przez internautę.
 - ◆ *Pokaż wersję Joomla* — zdecyduj, czy chcesz, aby w metadanych została umieszczona informacja o wersji CMS Joomla!, na której jest oparta Twoja witryna.

Wiele osób uważa, że wyświetlanie wersji Joomla! stanowi potencjalne niebezpieczeństwo. Dzięki tej informacji atakujący mają wiedzę o używanym przez Ciebie oprogramowaniu. Jeżeli nie dbasz o aktualizację CMS Joomla!, informacja ta może być zielonym światłem do wykorzystania opublikowanych luk bezpieczeństwa.

Sekcja Optymalizacja dla wyszukiwarek

Wszystkie treści w CMS Joomla! zapisywane są w bazie danych. System, współdziałając z bazą danych, przydziela numery identyfikacyjne każdemu artykułowi, odnośnikowi lub modułowi. Adresy URL generowane przez system zawierają bardzo często zapytania do bazy i inne dodatkowe znaki. Takie adresy są niewygodne dla ludzi i trudne do zapamiętania. Także wyszukiwarki internetowe mają spore trudności z indeksowaniem tych adresów. Zresztą, zerknij na pasek adresu swojej wyszukiwarki (rysunek 2.12).

```
localhost/joomla_3-5/index.php?option=com_content&view=article&id=38&Itemid=238
```

Rysunek 2.12. Skomplikowany adres URL generowany przez CMS Joomla

Twórcy systemu Joomla! wdrożyli specjalne ustawienia optymalizacji (ang. *Search Engine Optimization* — *SEO*), dzięki którym możliwe jest dostosowanie treści dla wyszukiwarek. Opcje te znajdują się w sekcji *Optymalizacja dla wyszukiwarek*.

- ♦ *Proste adresy* — powoduje generowanie adresów URL przyjaznych dla wyszukiwarek. Jeżeli podczas instalacji Joomla! instalator wykryje, że serwer obsługuje tę funkcję, to zostanie ona domyślnie włączona. Wówczas system będzie generował adresy URL z wykorzystaniem tzw. aliasów, które domyślnie tworzone są na podstawie tytułu artykułu czy innego elementu witryny.
- ♦ *Zastosuj przepisywanie URL* — powoduje włączenie funkcji *mod_rewrite* serwera Apache. Jeżeli na przykład serwis generuje adresy typu *http://www.twojserwis/index.php/kontakt* i chcesz uzyskać adres typu *http://www.twojserwis/kontakt*, to musisz kliknąć w tym polu przycisk *Tak*.

Aby móc korzystać z tej opcji, musisz w folderze, w którym znajdują się pliki Twojego serwisu, zmienić nazwę pliku *htaccess.txt* na *.htaccess* (pamiętaj o kropce przed nazwą).

- ♦ *Adresy z przyrostkiem* — powoduje dodanie do każdego adresu URL przyrostka *.html*. Na przykład zamiast adresu *http://www.twojserwis/kontakt* otrzymasz adres *http://www.twojserwis/kontakt.html*.
- ♦ *Alias w unikodzie* — powoduje, że w adresach URL dozwolone będą znaki spoza alfabetu łańciskiego, np.: *http://localhost/recenzje/mój-świetny-artykul.html*.
- ♦ *Nazwa witryny do tytułów stron* — zdecyduj, czy chcesz, aby nazwa witryny (wpisana w sekcji *Ogólne*) była dodawana do tytułów wszystkich stron. Tytuły te będą widoczne m.in. w pasku tytułowym przeglądarki. Możesz zdecydować, czy nazwa witryny ma być umieszczona przed tytułem, czy po tytule.

Sekcja Ciasteczka

Ciasteczka (ang. *cookies*) stosowane są m.in. do śledzenia aktywności użytkowników witryny.

W sekcji *Ciasteczka* znajdziesz dwie opcje, za pomocą których możesz dostosować działanie plików cookies w swoim serwisie.

- ♦ *Domena ciasteczka sesji* — wpisz nazwę domeny, dla której pliki cookies są prawidłowe. Dzięki tej opcji możliwe jest np. jednokrotne logowanie do różnych subdomen — gdy posiadasz np. domenę *mojastrona.pl* i dodatkowo subdomenę *blog.mojastrona.pl*. Bez ciasteczek użytkownicy musieliby logować się osobno na *mojastrona.pl* i osobno na *blog.mojastrona.pl*. Jeżeli chcesz, aby ciasteczko było prawidłowe dla wszystkich subdomen, to przed nazwą domeny wpisz kropkę, np.: *.nazwa-domeny.pl*.
- ♦ *Ścieżka ciasteczka* — wpisz ścieżkę, dla której ciasteczka będą poprawne. Jeżeli chcesz, aby ciasteczka były prawidłowe dla całej witryny, to wpisz ukośnik: */*.

Pamiętaj, że od 22.03.2013 r. w Polsce obowiązują regulacje prawne wymuszające na administratorach stron WWW obowiązek informowania o tym, jakie dane na temat internautów gromadzą w plikach cookies. Możesz zainstalować dodatkowe rozszerzenie, za pomocą którego w łatwy sposób zapewnisz zgodność swojego serwisu z obowiązującymi przepisami. Więcej na temat tego rozszerzenia dowiesz się w dalszej części książki.

Zakładka System

Opcje umieszczone w zakładce *System* podzielone są na cztery sekcje (rysunek 2.13). Opcje te obejmują ustawienia związane z działaniami systemu, takimi jak na przykład lokalizacja katalogu do przechowywania dzienników systemowych, diagnostyką systemu, pamięcią podręczną czy obsługą sesji.

Rysunek 2.13.
Zakładka *System*
w oknie
Konfiguracja
globalna

The screenshot shows the Joomla! Global Configuration interface. At the top, there are buttons for 'Zapisz', 'Zapisz i zamknij', and 'Anuluj'. Below these are navigation tabs: 'Witryna', 'System', 'Serwer', 'Uprawnienia', and 'Filtrowanie tekstu'. The 'System' tab is selected and highlighted with a black box and an arrow. The left sidebar lists various components like 'Aktualizacja Joomla!', 'Artykuły', 'Dodatki', etc. The main content area is divided into four sections: 'Ogólne', 'Diagnostyka', 'Pamięć podręczna', and 'Sesja'. Each section contains specific configuration options with input fields or buttons.

SEKCJA	OPCJA	WARTOŚĆ
Ogólne	Katalog dzienników *	W:\var\www\mojeebooki/logs
	Serwer pomocy	English (GB) - Joomla! help wiki
		Odśwież
Diagnostyka	Analiza systemu	Tak / Nie
	Analiza języka	Tak / Nie
Pamięć podręczna	Buforowanie	Wyłącz pamięć podręczną
	Obsługa buforowania	Plik
	Czas przechowywania *	15
Sesja	Czas sesji *	15
	Obsługa sesji	Baza danych

Sekcja Ogólne

Sekcja Ogólne zawiera dwa pola:

- ♦ *Katalog dzienników* — w tym polu powinna być wpisana ścieżka do folderu, w którym system zapisuje zaistniałe zdarzenia, tzw. logi. W większości przypadków wystarczy wpis: `/logs`.
- ♦ *Serwer pomocy* — wybierz z listy serwer, którego adres URL będzie wykorzystany do wyświetlenia systemu pomocy dostępnego na zapleczu po wybraniu w menu *Pomoc/Pomoc*.

Sekcja Diagnostyka

Tutaj możesz zdecydować, czy Joomla! ma wyświetlać informacje diagnostyczne i błędy SQL, jeśli takie wystąpią.

Uwaga

Jeśli wystąpią błędy, będą one wyświetlane na dole strony, zarówno na stronie frontowej, jak i na zapleczu. Dlatego nie włączaj tych opcji na witrynie, która jest dostępna publicznie (tzw. witrynie produkcyjnej).

Do dyspozycji masz dwa pola:

- ♦ *Analiza systemu* — włączenie tej opcji spowoduje wyświetlenie informacji diagnostycznych, takich jak wydajność, zużycie pamięci, liczba i lista zapytań do bazy danych, liczba błędów SQL.
- ♦ *Analiza języka* — włączenie tej opcji spowoduje włączenie diagnozowania plików językowych i wyświetlanie listy etykiet i komunikatów ekranowych oznaczonych odpowiednimi punktorem jako przetłumaczone i nieprzetłumaczone.

Sekcja Pamięć podręczna

Ustawienia zawarte w sekcji *Pamięć podręczna* umożliwiają włączenie i obsługę pamięci podręcznej systemu Joomla!. Dostępne są trzy pola:

Możesz zdecydować, czy chcesz korzystać z pamięci podręcznej — wówczas Twoja strona będzie się trochę szybciej wczytywała — i wybrać poziom (konserwatywny, progresywny). Dodatkowo możesz zdecydować, czy obsługa buforowania ma być w pliku, czy w postaci uproszczonej pamięci podręcznej. Na koniec możesz określić maksymalny czas przechowywania informacji w pamięci podręcznej.

- ♦ *Buforowanie* — zdecyduj, czy chcesz korzystać z pamięci podręcznej (wówczas Twoja strona będzie się trochę szybciej wczytywała), i wybierz poziom buforowania:
 - *Wyłącz pamięć podręczną* — wyłącza pamięć podręczną.
 - *Włącz – poziom konserwatywny* — uruchamia prosty system pamięci podręcznej.

- *Włącz – poziom progresywny* — uruchamia szybki i większy system pamięci podręcznej. Pozwala na lepsze zarządzanie obciążeniem serwera, ale nie zaleca się stosowania tej opcji dla bardzo dużych witryn.
- ◆ *Obsługa buforowania* — wybierz z listy sposób obsługi pamięci podręcznej:
 - *Cache_Lite (Uproszczona pamięć podręczna)* — uproszczony, ale szybki sposób obsługi pamięci podręcznej.
 - *Plik* — domyślny sposób buforowania danych pamięci podręcznej.
- ◆ *Czas przechowywania* — określ (wpisz liczbę), przez ile minut system ma przechowywać zawartość pamięci podręcznej. Po upływie zdefiniowanego czasu treści stron zostaną ponownie odczytane z bazy danych i zapisane w pamięci podręcznej.

Sekcja Sesja

W tej sekcji decydujesz, po jakim czasie bezczynności zalogowanego użytkownika system powinien go wylogować oraz jaki mechanizm ma zastosować Joomla! do identyfikacji zalogowanych użytkowników, kiedy ciasteczka są wyłączone.

Dostępne są dwa ustawienia:

- ◆ *Czas sesji* — wpisz liczbę minut, po których upływie nastąpi automatyczne wylogowanie użytkownika, kiedy będzie on nieaktywny.

Pamiętaj, że zbyt długi czas ustawiony w tym polu stwarza potencjalne niebezpieczeństwo uszkodzenia witryny poprzez wykorzystanie otwartej sesji przez nieuprawnioną osobę.

- ◆ *Obsługa sesji* — wybierz z listy sposób przechowywania danych sesji w przypadku, kiedy nie można zastosować plików cookies.

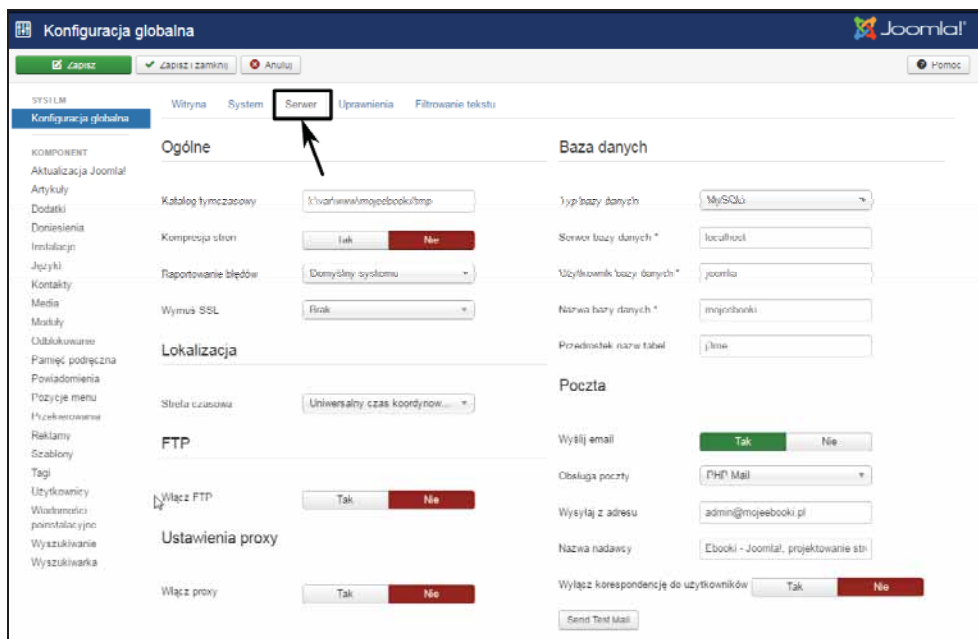
Zakładka Serwer

W zakładce *Serwer* znajdziesz opcje konfiguracyjne dotyczące współpracy CMS Joomla! z serwerem. Chodzi o interakcję z serwerem WWW, FTP, baz danych, a także serwerem pocztowym. Obszar z ustawieniami podzielony jest na sześć części (rysunek 2.14).

Sekcja Ogólne

W tym miejscu znajdziesz opcje ogólnej konfiguracji serwera. Do dyspozycji masz następujące ustawienia:

- ◆ *Katalog tymczasowy* — w tym polu powinna być wpisana ścieżka do katalogu, którego system używa podczas instalacji dodatkowych rozszerzeń czy szablonów. To najpierw do tego katalogu system rozpakowuje pliki instalowanych aktualizacji lub dodatkowych rozszerzeń. W większości przypadków wystarczy wpis */tmp*.

Rysunek 2.14. Zakładka Serwer w oknie Konfiguracja globalna

- ♦ **Kompresja stron** — zdecyduj, czy chcesz włączyć kompresję stron i poprawić wydajność witryny.

Opcja ta działa tylko na serwerach, które obsługują kompresję stron metodą GZIP. Jeżeli Twój serwer udostępnia taką funkcję, to warto włączyć tę opcję, ponieważ może to w istotny sposób zmniejszyć ilość danych przesyłanych do przeglądarki i znacząco skrócić czas ładowania stron.

- ♦ **Raportowanie błędów** — wybierz z listy poziom raportowania błędów:
 - *Domyślny systemu* — oparty na podstawie ustawień w pliku *php.ini*.
 - *Brak* — brak raportowania.
 - *Prosty* — włącza raportowanie komunikatów o błędach powodujących wstrzymanie wykonania skryptów.
 - *Maksimum* — włącza pełne raportowanie wszystkich błędów, ostrzeżeń i uwag.
 - *Rozwój* — włącza pełne raportowanie. Jeżeli nie jesteś programistą tworzącym rozszerzenia lub szablony dla Joomla!, to nie korzystaj z tej opcji. Ilość informacji zwrotnych jest tak duża, że może Cię przytłoczyć i zdezorientować.
- ♦ **Wymuś SSL** — zdecyduj, czy chcesz zapewnić Twoim użytkownikom bezpieczne (szyfrowane) przesyłanie danych, np. podczas logowania. Jeżeli posiadasz odpowiednio skonfigurowany serwer WWW i certyfikat SSL, to możesz zdecydować, czy połączenie szyfrowane ma być zastosowane tylko w przypadku dostępu do zaplecza Twojej witryny, czy też dla całej witryny.

Sekcja Lokalizacja

W sekcji tej dostępne jest tylko jedno pole, *Strefa czasowa*, w którym wybierasz z listy swoją lokalizację, np. *Warsaw*.

Sekcja FTP

Dzięki opcjom dostępnym w tej sekcji możesz skonfigurować system Joomla! do obsługi plików przez FTP bez konieczności korzystania z niezależnego oprogramowania. Opcje te są przydatne, gdy podczas przesyłania plików za pośrednictwem programów klientów FTP, takich jak np. FileZilla, występują problemy z oznaczaniem własności plików.

Jeżeli problemy z oznaczaniem własności plików nie występują, to nie trzeba konfigurować ustawień w sekcji FTP.

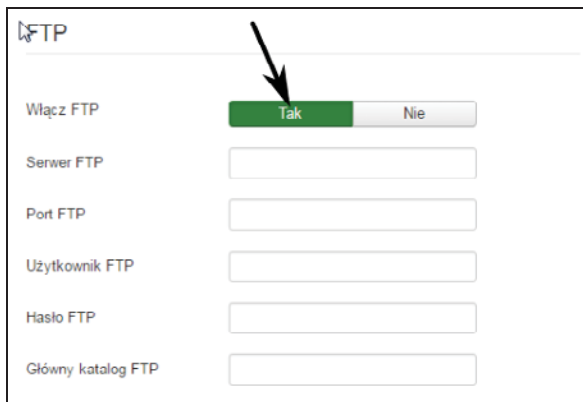
Znajdują się tutaj następujące pola:

- ◆ *Włącz FTP* — zdecyduj, czy chcesz włączyć obsługę FTP w systemie Joomla!.

Jeżeli w polu *Włącz FTP* klikniesz przycisk *Tak*, to zostaną wyświetlone pola niezbędne do dalszej konfiguracji (rysunek 2.15):

Rysunek 2.15.

Opcje konfiguracyjne w sekcji FTP widoczne po włączeniu obsługi FTP

The screenshot shows the Joomla! FTP configuration interface. At the top, the title "FTP" is displayed. Below it, there is a toggle switch for "Włącz FTP" (Enable FTP) with the "Tak" (Yes) option selected. An arrow points to this button. Below the toggle, there are five input fields: "Serwer FTP" (FTP Server), "Port FTP" (FTP Port), "Użytkownik FTP" (FTP Username), "Hasło FTP" (FTP Password), and "Główny katalog FTP" (FTP Root Directory).

- ◆ *Serwer FTP* — wpisz adres URL serwera FTP (np. *ftp.twojdomena.pl*).
- ◆ *Port FTP* — wpisz numer portu, przez który dostępny jest serwer FTP. Najczęściej jest to port 21.
- ◆ *Użytkownik FTP* — wpisz nazwę użytkownika serwera FTP.
- ◆ *Hasło FTP* — wpisz hasło użytkownika serwera FTP.
- ◆ *Główny katalog FTP* — wpisz ścieżkę do katalogu, do którego system ma przesłać pliki.

Sekcja Ustawienia Proxy

Opcje konfiguracyjne w tej sekcji dotyczą ustawień serwera pośredniczącego (proxy). Przydatne są one w sytuacji, kiedy na przykład Twoje środowisko wymaga korzystania z proxy, aby pobrać aktualizacje Joomla!. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ♦ *Włącz proxy* — zdecyduj, czy chcesz włączyć obsługę proxy w systemie Joomla!.

Jeżeli w polu *Włącz proxy* klikniesz przycisk *Tak*, to zostaną wyświetlone pola niezbędne do dalszej konfiguracji (rysunek 2.16):

Rysunek 2.16.

Opcje konfiguracyjne w sekcji FTP widoczne po włączeniu obsługi FTP

- ♦ *Serwer proxy* — wpisz adres URL serwera proxy.
- ♦ *Port proxy* — wpisz numer portu umożliwiającego dostęp do serwera proxy.
- ♦ *Użytkownik proxy* — wpisz nazwę użytkownika, stosowaną, aby uzyskać dostęp do serwera proxy.
- ♦ *Hasło proxy* — wpisz hasło użytkownika serwera proxy.

Sekcja Baza danych

W tym miejscu dostępne są opcje, które już zostały przez Ciebie skonfigurowane podczas instalacji systemu. **Nie zmieniaj ich, jeżeli chcesz, aby serwis działał prawidłowo.**

Zmiana wpisów w polach konfiguracyjnych tej sekcji dokonywana jest niezwykle rzadko. Najczęściej w sytuacji, kiedy przenosisz serwis na inny serwer albo podłączasz go do innej bazy danych. Ale i wtedy wszelkie zmiany wprowadza się zazwyczaj bezpośrednio w pliku *configuration.php*.

W sekcji *Baza danych* masz do dyspozycji następujące pola:

- ♦ *Typ bazy danych* — umożliwia wybranie z listy typu bazy danych używanej przez system.
- ♦ *Serwer bazy danych* — umożliwia wpisanie nazwy serwera baz danych.
- ♦ *Użytkownik bazy danych* — umożliwia wpisanie nazwy użytkownika, który ma uprawnienia administracyjne do bazy danych.

- ◆ *Nazwa bazy danych* — umożliwia wpisanie nazwy bazy danych.
- ◆ *Przedrostek nazw tabel* — umożliwia wpisanie przedrostka bazy danych. Znaczenie przedrostka wyjaśniałem w rozdziale 1., „Instalacja i wstępna konfiguracja Joomla! 3”, w punkcie „Krok 2. Konfiguracja bazy danych”.

Sekcja Poczta

W sekcji *Poczta* definiujesz sposób wysyłania poczty z Twojej witryny. Do dyspozycji masz spore możliwości konfiguracyjne:

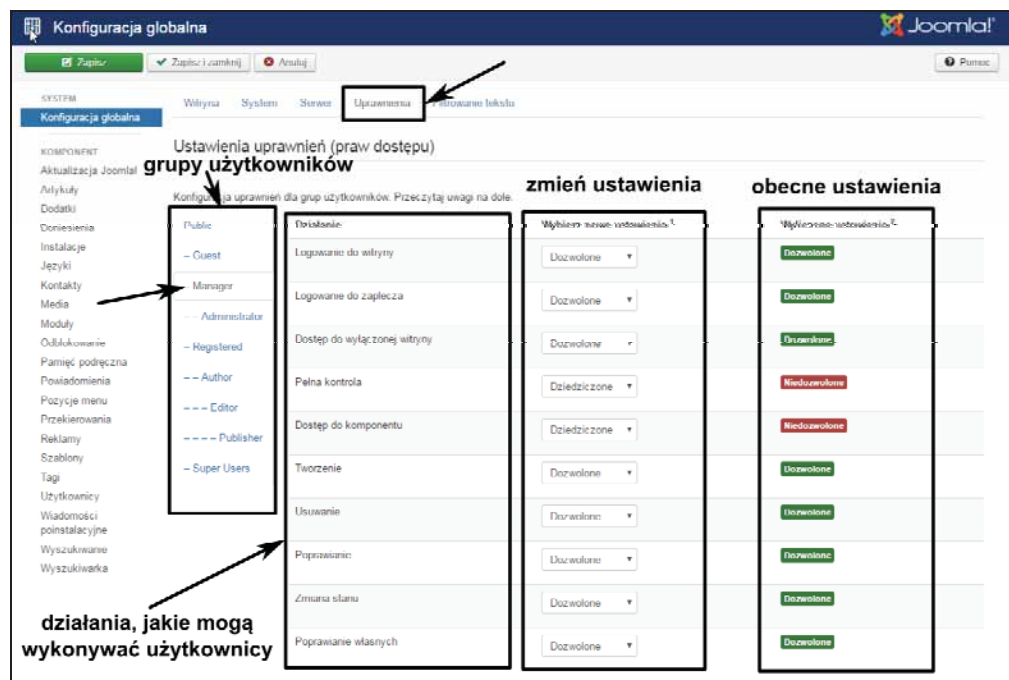
- ◆ *Wyślij email* — zdecyduj, czy chcesz włączyć, czy wyłączyć wysyłanie przez system poczty elektronicznej.
- ◆ *Obsługa poczty* — wybierz z listy program do obsługi poczty:
 - *PHP Mail* — domyślny sposób obsługi poczty e-mail za pomocą funkcji PHP.
 - *Sendmail* — serwer poczty elektronicznej korzystający z protokołu SMTP.
 - *SMTP* — serwer poczty wychodzącej.
- ◆ *Wysyłaj z adresu* — wpisz adres e-mail, który będzie używany jako adres nadawcy wiadomości wysyłanych przez system. Adres ten zdefiniowany został podczas instalacji Joomla! i w każdej chwili możesz go zmienić.
- ◆ *Nazwa nadawcy* — wpisz nazwę, która będzie wyświetlana w polu *Od* dla wiadomości wysyłanych przez system. Domyślnie Joomla! używa nazwy witryny, ale w dowolnym momencie możesz to zmienić.
- ◆ *Wyłącz korespondencję do użytkowników* — zdecyduj, czy chcesz włączyć, czy wyłączyć funkcję wysyłania korespondencji do użytkowników.
- ◆ *Ścieżka Sendmail* — wpisz ścieżkę do programu *Sendmail*. Najczęściej lokalizacja do serwera rozpoznawana jest podczas instalacji Joomla!. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *Sendmail*.**
- ◆ *Uwierzytelnianie SMTP* — jeżeli serwer SMTP wymaga uwierzytelnienia, kliknij przycisk *Tak*. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**
- ◆ *Bezpieczeństwo SMTP* — wybierz z listy protokół bezpieczeństwa używany przez serwer poczty wychodzącej SMTP. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**
- ◆ *Port SMTP* — wpisz numer portu na serwerze SMTP. Najczęściej stosowany jest port 25, natomiast serwery stosujące protokoły bezpieczeństwa SSL lub TTL zwykle używają portu 465. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**
- ◆ *Użytkownik SMTP* — wpisz nazwę konta użytkownika serwera SMTP. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**

- ♦ **Hasło SMTP** — wpisz hasło użytkownika serwera SMTP. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**
- ♦ **Serwer SMTP** — wpisz nazwę serwera SMTP. **Pole będzie widoczne tylko wtedy, gdy w polu *Obsługa poczty* wybierzesz pozycję *SMTP*.**
- ♦ **Wyślij e-mail testowy** — kliknij przycisk, jeżeli chcesz sprawdzić, czy wprowadzone przez Ciebie dane są prawidłowe. To bardzo przydatna funkcja, za pomocą której system wyśle testową wiadomość na adres e-mail podany w polu *Wysyłaj z adresu*.

Zakładka Uprawnienia

Zakładka *Upewnienia* to miejsce, gdzie możesz określić globalne uprawnienia do wykonywania konkretnych działań dla poszczególnych grup użytkowników. Aby zobaczyć, jakie ustawienia są zdefiniowane dla poszczególnych grup, kliknij nazwę danej grupy. Po prawej stronie wyświetlą się ustawienia obecne, natomiast w kolumnie środkowej — ustawienia, które można zmienić.

Kliknij dowolną nazwę grupy, aby wyświetlić zdefiniowane dla niej uprawnienia (rysunek 2.17).

Rysunek 2.17. Zakładka *Upewnienia* w oknie *Konfiguracja globalna*

Działania, które mogą wykonywać użytkownicy

Kolumna *Działanie* określa zakres działań, jakie może realizować użytkownik należący do danej grupy:

- ◆ *Logowanie do witryny* — określa, czy użytkownik może zalogować się do części frontowej witryny.
- ◆ *Logowanie do zaplecza* — określa, czy użytkownik może zalogować się do zaplecza (panelu administracyjnego) witryny.
- ◆ *Dostęp do wyłączonej witryny* — określa, czy użytkownik może zobaczyć część frontową witryny po uprzednim zalogowaniu się, gdy witryna jest wyłączona (jest w trybie offline).
- ◆ *Pełna kontrola* — określa dostęp grupy użytkowników do zmiany każdego aspektu serwisu, niezależnie od ustawionych innych uprawnień, w tym także do zmian w konfiguracji globalnej serwisu. Pamiętaj, że nadanie tego uprawnienia powoduje, że użytkownicy mają takie same prawa jak członkowie grupy *Super Users*.
- ◆ *Dostęp do komponentu* — określa, czy użytkownicy mają dostęp do wszystkich komponentów zainstalowanych w serwisie.
- ◆ *Tworzenie* — określa, czy użytkownik ma prawo tworzyć nowe elementy, takie jak np. artykuły, konta użytkowników, moduły, pozycje menu itp.
- ◆ *Usuwanie* — określa, czy użytkownik ma prawo do usuwania istniejących elementów serwisu, takich jak np. artykuły, konta użytkowników, moduły, pozycje menu itp.
- ◆ *Poprawianie* — określa, czy użytkownicy mają prawo do zmiany istniejących elementów.
- ◆ *Zmiana stanu* — określa, czy użytkownik może modyfikować stan (*Opublikowano*, *Nie opublikowano*, *Zarchiwizowano*, *Wyrzucono do kosza*) publikacji danego elementu serwisu.
- ◆ *Poprawianie własnych* — określa, czy użytkownik ma prawo do zmiany elementów serwisu, które zostały utworzone przez niego samego.

Statusy działań użytkowników

Działania, jakie mogą wykonywać użytkownicy znajdujący się w danej grupie, mogą mieć przypisany jeden z czterech stanów:

- ◆ *Nieustawione* — oznacza, że domyślnie to uprawnienie nie jest dozwolone. Domyślnie grupa *Public* ma dla wszystkich działań ustawiony taki status.
- ◆ *Dziedziczone* — oznacza, że dane uprawnienie jest przejmowane (dziedziczone) z grupy nadrzędnej. Domyślnie status ten ma każda grupa z wyjątkiem grupy *Public*.
- ◆ *Dozwolone* — oznacza, że dane uprawnienie jest jawnie dozwolone.
- ◆ *Zabronione* — oznacza, że dane uprawnienie jest jawnie zabronione.

Ważne jest zrozumienie różnic między statusem *Nieustawione* a statusami *Dozwolone* i *Zabronione*. Jeżeli ustawisz dla danego działania danej grupy status *Dozwolone* lub *Niedozwolone*, to wszystkie grupy podrzędne (tzw. potomne) odziedziczą to ustawienie i nie będziesz mógł tego zmienić. W przypadku statusu *Nieustawione*, mimo że domyślnie odmawia on danego działania, możliwa jest zmiana tego statusu w grupach potomnych.

Generalnie nie trzeba zmieniać domyślnych ustawień w zakładce *Uprawnienia*. Pamiętaj jednak, że jeżeli dokonasz zmian dla jakiejś grupy, to zostaną one również zastosowane dla podgrup, komponentów i zawartości.

Zagadnienia związane z konfiguracją kontroli dostępu do poszczególnych zasobów i usług systemu wyjaśniam w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na mojej witrynie www.slawop.net. Na tym etapie nie warto eksperymentować z tymi ustawieniami.

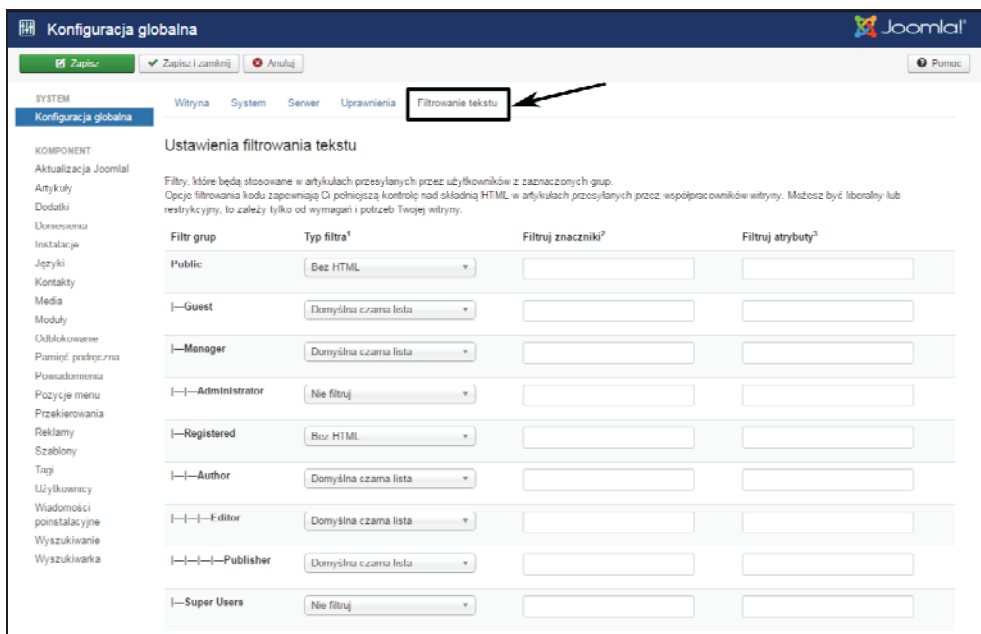
Zakładka Filtrowanie tekstu

Nie każdy autor artykułów zna składnię języka HTML oraz zdaje sobie sprawę z potencjalnego zagrożenia, jakie niesie umieszczenie niebezpiecznego kodu w artykule.

Opcje dostępne w zakładce *Filtrowanie tekstu* mogą być bardzo pomocne w zapewnieniu witrynie bezpieczeństwa. Dzięki nim możesz mieć większą kontrolę nad składnią języka HTML w przesyłanych przez redaktorów (współpracowników) artykułach. W zależności od Twoich potrzeb możesz np. zdecydować, że cały kod HTML zostanie usunięty podczas zapisywania artykułu, niezależnie od tego, czy użytkownik używa edytora WYSIWYG, czy nie. Domyślnie takie ustawienie posiada grupa *Public* oraz *Registered* (rysunek 2.18). W ten sposób możesz ograniczyć możliwość przesłania do witryny złośliwego kodu.

Do dyspozycji masz pięć ustawień, które już zaraz po instalacji CMS Joomla! są skonfigurowane tak, aby chronić witrynę przed stosowaniem znaczników wykorzystywanych w atakach na strony internetowe.

- ♦ **Domyślna czarna lista** — ustawienie tego filtra spowoduje usuwanie następujących znaczników: `applet`, `body`, `bgsound`, `base`, `basefont`, `embed`, `frame`, `frameset`, `head`, `html`, `id`, `iframe`, `ilayer`, `layer`, `link`, `meta`, `name`, `object`, `script`, `style`, `title`, `xml`. Usuwane będą także atrybuty: `action`, `background`, `codebase`, `dynsrc`, `lowsrc`. Możesz uzupełnić tę listę o własne znaczniki, wpisując je w pole *Filtruj znaczniki*, oraz własne atrybuty, wpisując je w pole *Filtruj atrybuty*. **Pamiętaj, aby poszczególne znaczniki i atrybuty oddzielić przecinkami.**
- ♦ **Własna czarna lista** — ustawienie tego filtra spowoduje, że usuwane będą tylko znaczniki i atrybuty, które wpiszesz w pola *Filtruj znaczniki* i *Filtruj atrybuty*.

Rysunek 2.18. Zakładka Filtrowanie tekstu w oknie Konfiguracja globalna

- ◆ *Biała lista* — dopuszcza stosowanie tylko tych znaczników i atrybutów, które wpiszesz w pola *Filtruj znaczniki* i *Filtruj atrybuty*.
- ◆ *Bez HTML* — zastosowanie tego filtra spowoduje, że usuwane będą wszystkie znaczniki HTML.
- ◆ *Bez filtrowania* — ustawienie tego filtra spowoduje, że użytkownicy będą mogli stosować wszystkie znaczniki i atrybuty HTML, nawet te umieszczone na czarnej liście.

Jeżeli na przykład chcesz, aby autorzy nie mieli możliwości wyróżniania fragmentów tekstu kolorami lub różnymi rodzajami czonek, możesz zdefiniować atrybut `style` jako dodatkowy element czarnej listy.

Pamiętaj, aby zmienione ustawienia w oknie *Konfiguracja globalna* zapisać, klikając przycisk *Zapisz* lub *Zapisz i zamknij*.

Rozdział 3.

Zarządzanie treścią witryny

Wiesz już, że instalacja CMS Joomla! to kwestia kilku minut. Liczę na to, że dzięki informacjom zawartym w poprzednim rozdziale znasz już rozmieszczenie poszczególnych elementów pulpitu zaplecza administracyjnego, a także orientujesz się, jakie zastosowanie mają poszczególne pozycje menu nawigacyjnego.

Sporo miejsca poświęciłem dokładnemu omówieniu wszystkich opcji i ustawień globalnych serwisu. To bardzo ważne, ponieważ zmiany dokonane w tym miejscu wpływają na bezpieczeństwo, wydajność i działanie całego serwisu.

Od teraz czeka Cię więcej praktycznych działań zmierzających do stworzenia profesjonalnego serwisu opartego na CMS Joomla!. Z pewnością zgodzisz się ze mną, że więcej nauczysz się, wykonując ćwiczenia, niż jedynie czytając poradniki.

Treść to NAJWAŻNIEJSZA część Twojego serwisu. Twórz regularnie treści interesujące, intrygujące lub rozwiązujące problemy innych, a liczba odwiedzin Twojego serwisu będzie każdego dnia wzrastać.

Joomla! udostępnia bardzo wiele możliwości w zakresie zarządzania treścią — przecież to istota tego typu systemów.

W tym rozdziale pokażę Ci, jak prawidłowo zaplanować i wypełnić serwis treścią. Poznasz dokładniej poszczególne opcje zawarte w menu *Artykuły*. Przeczytasz, jak zaplanować kategorie artykułów oraz jak tworzyć artykuły. Poznasz edytor domyślny *TinyMCE* i inne edytory dostępne w systemie. Pokażę także, jak skonfigurować je do własnych potrzeb.

Mam nadzieję, że dzięki temu będziesz wiedzieć, w jaki sposób zarządzać treścią w Twoim serwisie!

Kategorie — tworzenie hierarchii treści

Aby użytkownik mógł w łatwy i prosty sposób dotrzeć do interesującej go treści, musisz zadbać o to, aby struktura serwisu była spójna i logiczna. Jeżeli tworzysz niezbyt rozbudowany serwis (kilka lub kilkanaście artykułów), to w zasadzie nie będzie z tym żadnego problemu. Jeżeli jednak masz wiele do powiedzenia i planujesz rozbudowaną strukturę, to bez jej odpowiedniego zaplanowania zarządzanie nią będzie bardzo trudne.

W CMS Joomla! każdy rodzaj treści organizowany jest w kategoriach, przy czym w każdej kategorii można utworzyć dowolną liczbę kolejnych kategorii (podkategorii). Zwróć jednak uwagę, że zbytnie rozbudowanie hierarchii może mieć wpływ na sposób wyświetlania informacji oraz łatwość nawigowania i administrowania.

Domyślnie po zainstalowaniu Joomla! masz do dyspozycji jedną kategorię o nazwie *Uncategorised* (Nieprzypisane). Możesz przeznaczyć ją na artykuły, które nie będą pasować do żadnej kategorii.

Zobacz, jak mógłby wyglądać podział na kategorie w wymyślonym przeze mnie przykładowym serwisie (rysunek 3.1). Założyłem, że tematyka witryny będzie dotyczyć e-booków na temat Joomla! i tworzenia stron WWW.

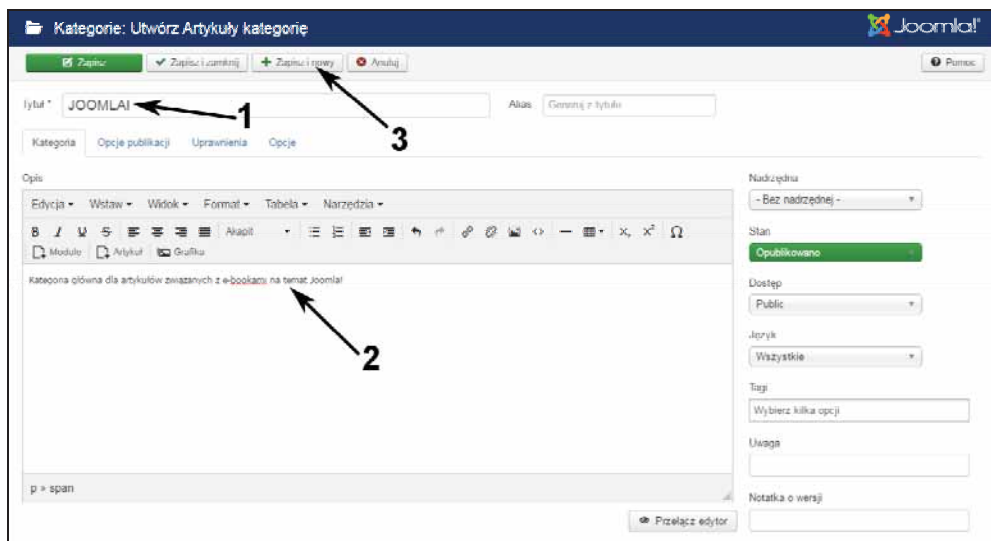
Rysunek 3.1.
*Struktura kategorii
przykładowej
witryny*

Teraz wystarczy odzwierciedlić ten schemat w tworzonym serwisie. Zaloguj się do zaplecza serwisu i w menu nawigacyjnym kliknij pozycję *Artykuły*, wskaż kursorem myszy pozycję *Kategorie*, a następnie kliknij pozycję *Utwórz kategorię*. Ten sam efekt osiągniesz, jeżeli w menu pionowym, w sekcji *ARTYKUŁY*, klikniesz pozycję *Kategorie*, a następnie w przyborniku klikniesz przycisk *Utwórz*.

Gdy tworzysz kategorię główną, jedynym obowiązkowym polem, które musisz wypełnić, jest pole *Tytuł*. Zatem wpisz w tym polu nazwę pierwszej kategorii: *JOOMLA!*. Pola *Alias* nie musisz wypełniać, ponieważ Joomla! wygeneruje wpis automatycznie na podstawie nazwy kategorii. Jeżeli w tytule zostały użyte polskie znaki, to zostaną zastąpione ich odpowiednikami z alfabetu łacińskiego (zamiast *ą, ę, ł* itd. pojawiają się *a, e, l* itd.). Jeżeli w tytule znajdują się spacje, to system zastąpi je łącznikami (-).

Czasami warto w polu *Opis* wpisać tekst, który będzie charakteryzował zawartość kategorii. Tekst ten może być widoczny w serwisie, jeżeli wygenerujesz stronę typu *Wszystkie kategorie* — lista. Ja wpisuję taki tekst: *Kategoria główna dla artykułów związanych z e-bookami na temat Joomla!* (rysunek 3.2).

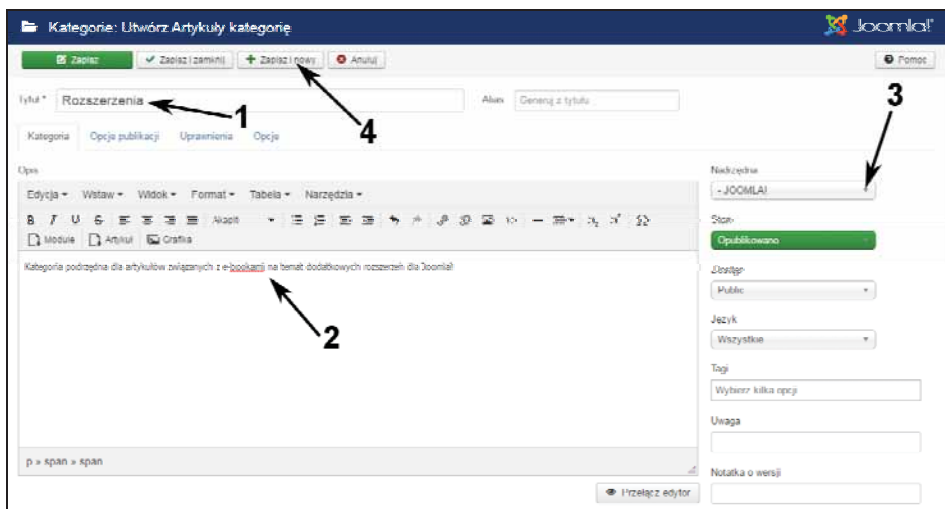

Rysunek 3.2. Tworzenie nowej kategorii głównej w komponencie *Artykuły*

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby nowa kategoria została zapisana i aby była możliwość utworzenia kolejnej.

Utwórz teraz w podobny sposób dwie kolejne kategorie główne: *TWORZENIE STRON WWW* oraz *DARMOWE*.

Teraz utwórz kategorie podrzędne dla każdej z kategorii. Tworząc kategorie podrzędne (podkategorie), musisz pamiętać, że oprócz tytułu kategorii należy jeszcze w polu *Nadrzędna* wybrać z listy kategorię nadrzędną. Na przykład tworząc kategorię podrzędną *Rozszerzenia*, wykonaj następujące czynności (rysunek 3.3):

Rysunek 3.3. Tworzenie nowej kategorii podrzędnej w komponencie Artykuły

- ◆ w polu *Tytuł* wpisz: Rozszerzenia;
- ◆ w polu *Opis* wpisz krótki opis zawartości kategorii lub pozostaw je puste;
- ◆ w polu *Nadrzędna* wybierz z listy pozycję *JOOMLA!*;
- ◆ kliknij przycisk *Zapisz i nowy*.

Zastosowanie pozostałych przycisków znajdujących się w górnej części okna tworzenia nowej kategorii:

- ▶ *Zapisz* — kliknięcie przycisku spowoduje zapisanie wprowadzonych zmian bez zamykania okna tworzenia kategorii.
- ▶ *Zapisz i zamknij* — kliknięcie przycisku spowoduje zapisanie wprowadzonych zmian i powrót do okna menedżera kategorii.
- ▶ *Anuluj* — kliknięcie przycisku spowoduje anulowanie wprowadzonych zmian i powrót do okna menedżera kategorii.
- ▶ *Pomoc* — kliknięcie przycisku spowoduje otwarcie w nowym oknie tematów pomocy związanych z aktywnym ekranem.

W podobny sposób utwórz pozostałe kategorie podrzędne dla wszystkich kategorii głównych, ale przy wprowadzaniu danych dla ostatniej podkategorii kliknij zamiast przycisku *Zapisz i nowy* przycisk *Zapisz i zamknij*.

W oknie menedżera kategorii (*Kategorie: Artykuły*) zobaczysz listę utworzonych przez Ciebie kategorii wraz z kategoriami podrzędnymi.

Zarządzanie kategoriami

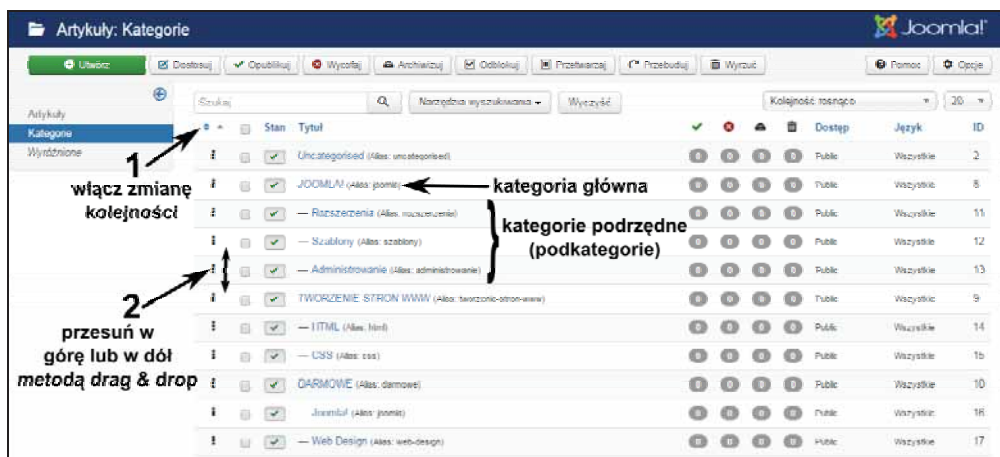
W CMS Joomla! zarządzanie kategoriami artykułów odbywa się za pomocą okna menedżera kategorii artykułów. Menedżery kategorii utworzone są dla każdego komponentu, w którym można grupować treści w kategorii. W standardowej instalacji Joomla! oprócz menedżera kategorii artykułów dostępne są także strony menedżerów kategorii doniesień, kontaktów, reklam, zakładkek.

Strony menedżerów kategorii dostępne są tylko na zapleczu. Możesz się do nich dostać na kilka sposobów, zależnie od tego, w którym miejscu zapleczka się aktualnie znajdujesz. Najprostszym sposobem dotarcia do właściwego menedżera kategorii jest kliknięcie odpowiedniej pozycji w menu nawigacyjnym:

- ♦ *Artykuły/Kategorie* — menedżer kategorii artykułów;
- ♦ *Komponenty/Doniesienia/Kategorie* — menedżer kategorii doniesień;
- ♦ *Komponenty/Kontakty/Kategorie kontaktów* — menedżer kategorii kontaktów;
- ♦ *Komponenty/Reklamy/Kategorie* — menedżer kategorii reklam.

Zarządzanie kategoriami w każdym menedżerze odbywa się tak samo.

Kategorie w strukturze mogą być dowolnie zagnieżdżone. Nie ma w tym zakresie żadnych ograniczeń. W oknie menedżera kategorii zobaczysz listę utworzonych przez Ciebie kategorii wraz z kategoriami podrzędnymi (rysunek 3.4). Zwróć uwagę, że nazwy podkategorii są wcięte w prawo, aby łatwiej można było zorientować się w strukturze kategorii.

Rysunek 3.4. Okno menedżera kategorii artykułów

Pierwsza kolumna reprezentowana przez ikonę strzałek skierowanych w górę i w dół to kolumna o nazwie *Kolejność*. Kliknij tę ikonę, aby uaktywnić możliwość zmiany kolejności elementów wyświetlanych na liście. Po lewej stronie nazwy każdego elementu znajduje się ikona składająca się z pionowej kolumny trzech kropek. Aby zmienić

kolejność wyświetlanych elementów, wystarczy, że wskażesz kursorem myszy ikonę z kolumną trzech kropek obok wybranej kategorii, wciśniesz przycisk myszy i przesuń kursor w górę lub w dół, a następnie zwolnisz przycisk myszy w miejscu, w którym powinien znaleźć się przeciagany element.

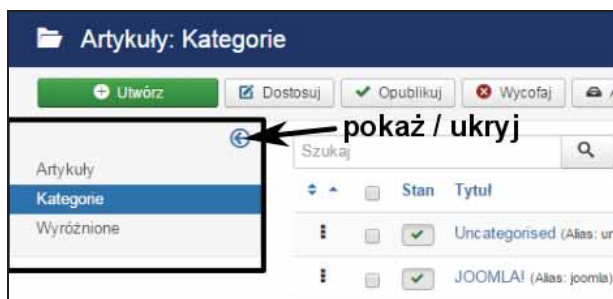
Po lewej stronie okna menedżera kategorii widoczne jest menu z trzema pozycjami:

- ◆ *Artykuły* — otwiera menedżera artykułów;
- ◆ *Kategorie* — otwiera okno menedżera kategorii artykułów;
- ◆ *Wyróżnione* — prowadzi do okna menedżera artykułów oznaczonych jako wyróżnione.

Aby zwiększyć obszar roboczy okna menedżera kategorii, możesz ukryć boczny pasek z menu, klikając niebieską strzałkę skierowaną w lewo (rysunek 3.5). Aby z kolei przywrócić ten pasek, kliknij niebieską strzałkę skierowaną w prawą stronę.

Rysunek 3.5.

Boczny pasek menu w oknie menedżera kategorii artykułów

Pod tytułem okna znajduje się przyborek z zestawem przycisków służących do zarządzania kategoriami artykułów:

- ◆ **Utwórz** — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nową kategorię artykułów.
- ◆ **Dostosuj** — służy do edycji utworzonych wcześniej kategorii. Aby edytować istniejącą kategorię, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij ten przycisk. Możesz także kliknąć na liście tytuł kategorii.

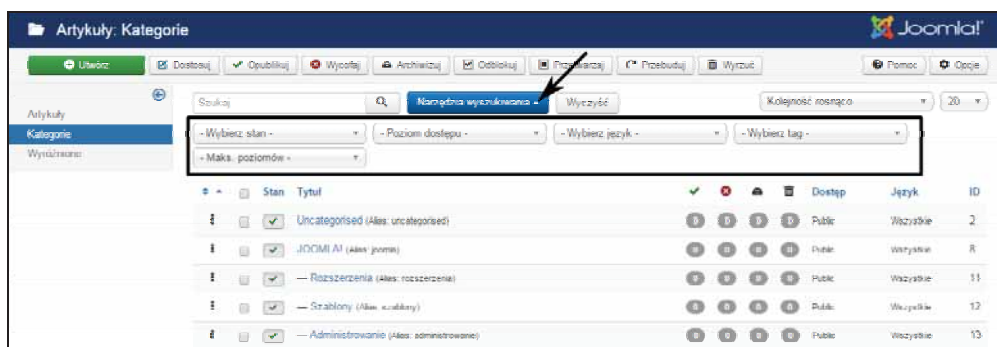
Pamiętaj, że jeżeli na liście kategorii zaznaczysz kilka pozycji i klikniesz przycisk *Dostosuj*, to otworzysz pierwszą z zaznaczonych kategorii.

- ◆ **Opublikuj** — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednej lub wielu pozycji (w zależności od tego, co zaznaczysz na liście kategorii).
- ◆ **Wycofaj** — działanie tego przycisku jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje wstrzymanie publikacji jednej lub wielu kategorii zaznaczonych na liście.
- ◆ **Archiwizuj** — służy do umieszczenia jednej lub wielu kategorii wybranych na liście w archiwum.
- ◆ **Odblokuj** — umożliwia usunięcie blokady i edycję kategorii.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby się upewnić, że aktualnie nikt nie edytuje kategorii, którą chcesz właśnie odblokować.

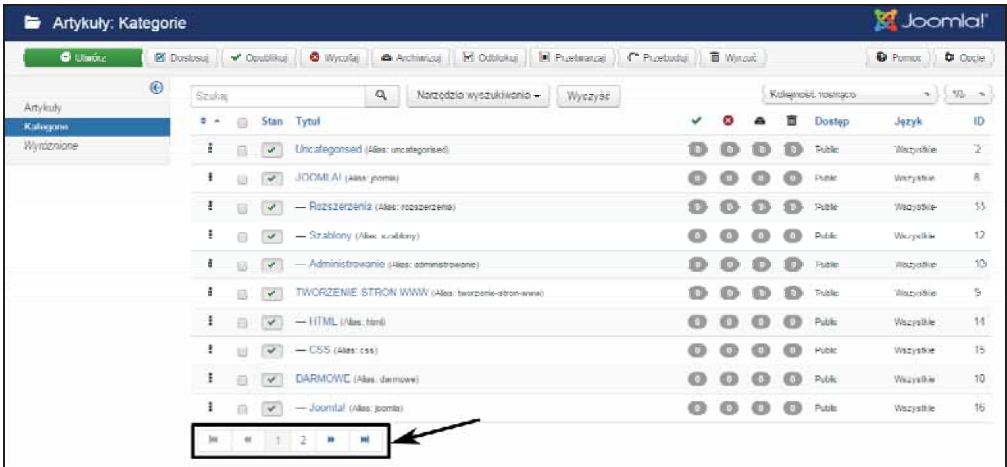
- ♦ **Przetwarzaj** — pozwala wykonać na zaznaczonych kategoriach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych kategorii.
- ♦ **Przebuduj** — opcja ta pozwala zoptymalizować strukturę tabeli kategorii artykułów. Warto ją zastosować, kiedy kategorii jest dużo i zostały wprowadzone liczne zmiany w ich strukturze.
- ♦ **Wyrzuć** — działa podobnie jak kosz w systemie *Windows*; usuwa tymczasowo zaznaczony na liście kategorii element lub zaznaczone elementy. Umieszczone w koszu kategorie możesz jeszcze odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ♦ **Pomoc** — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ♦ **Opcje** — kliknięcie tego przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Artykuły*.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze odszukanie poszukiwanych kategorii. Znajdziesz tam filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić kategorię, wpisując w pole *Szukaj* fragment nazwy kategorii. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* do dyspozycji masz także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić kategorie według stanu publikacji, poziomu dostępu, języka oraz tagów (rysunek 3.6). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 3.6. Filtry dostępne w oknie menedżera kategorii artykułów

Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę kategorii oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie wiele kategorii, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy kategorii (rysunek 3.7).

Rysunek 3.7. Pasek nawigacyjny w oknie menedżera kategorii artykułów

Kopiowanie kategorii

Ponieważ niemal każdy rodzaj treści w Joomla! organizowany jest w kategoriach, które zarządzane są za pomocą menedżerów kategorii, możesz w prosty sposób kopiować i swobodnie przenosić utworzone wcześniej kategorie.

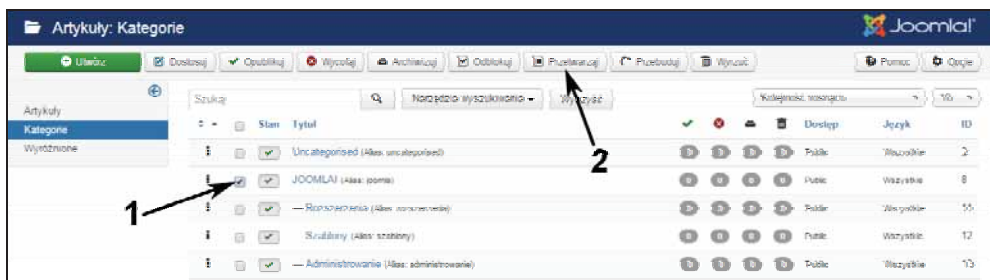
Wiesz już, że w standardowej instalacji Joomla! oprócz menedżera kategorii artykułów dostępne są także strony menedżerów kategorii doniesień, kontaktów, reklam, zakładkek. **Operacje kopiowania i przenoszenia kategorii w każdym menedżerze wykonuje się tak samo.**

Funkcja kopiowania kategorii jest szczególnie przydatna w witrynach wielojęzycznych. Tworząc strukturę kategorii dla jednego języka, wystarczy skopiować ją i przypisać do konkretnego języka. Dzięki temu zachowasz taką samą strukturę i właściwości kategorii.

O tym, jak tworzyć witryny wielojęzyczne oparte na CMS Joomla!, dowiesz się z mojego e-booka *Kurs Joomla!. Tworzenie witryn wielojęzycznych*, który znajdziesz na mojej stronie www.slawop.net.

Funkcja kopiowania znacznie skraca czas pracy administratora, ponieważ nie musi on ręcznie tworzyć wszystkich kategorii. Umożliwia wykonanie kopii wybranych kategorii ze wszystkimi wchodzącymi w ich skład kategoriami podrzędnymi.

Aby skopiować wybraną kategorię, zaznacz na liście kategorie, które chcesz skopiować, a następnie kliknij przycisk *Przetwarzaj* (rysunek 3.8).

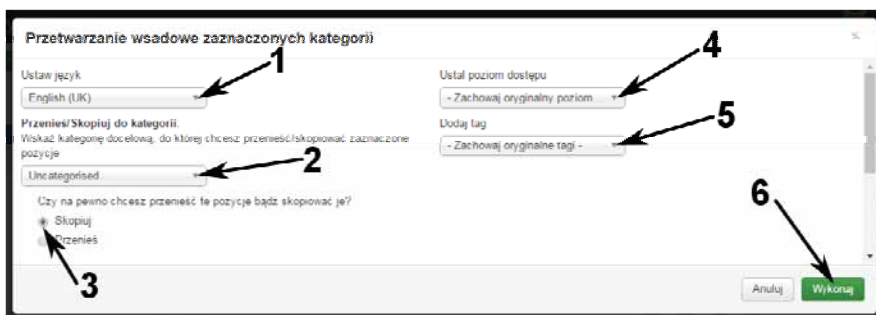

Rysunek 3.8. Okno menedżera kategorii z zaznaczoną kategorią do skopiowania

W oknie *Przetwarzanie wsadowe* dla zaznaczonej kategorii masz do dyspozycji kilka ustawień:

- ♦ w polu *Ustaw język* wybierz z listy odpowiedni język lub zachowaj oryginalny;
- ♦ w polu *Przenieś/Skopiuj do kategorii* wybierz z listy kategorię docelową, do której chcesz skopiować zaznaczone kategorie, a następnie zaznacz pole opcji *Skopiuj*;
- ♦ w polu *Ustal poziom dostępu* wybierz z listy poziom dostępu lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalny poziom dostępu*;
- ♦ w polu *Dodaj tag* wybierz z listy określone tagi lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalne tagi*.

Kliknij przycisk *Wykonaj*, aby skopiować kategorię zgodnie ze zdefiniowanymi ustawieniami przetwarzania wsadowego (rysunek 3.9).

Rysunek 3.9. Okno *Przetwarzanie wsadowe* z zaznaczonymi opcjami dla kopiowanej kategorii

Przenoszenie kategorii

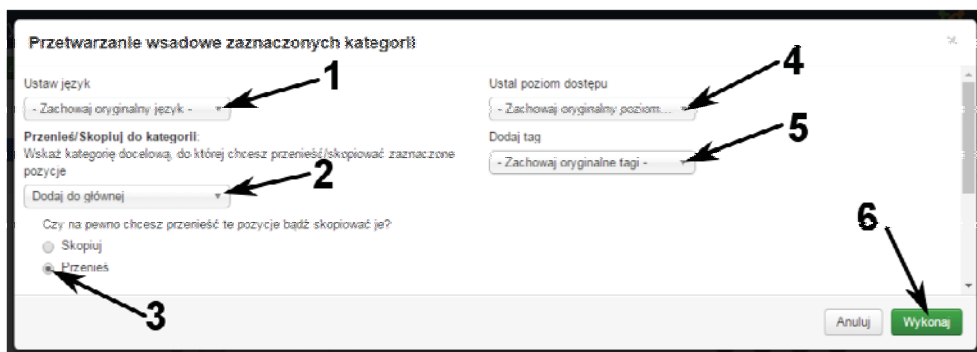
Przenoszenie kategorii umożliwia wprowadzanie zmian w hierarchii treści. Dzięki temu możesz łatwo skorygować strukturę witryny bez konieczności usuwania i tworzenia nowej kategorii.

Funkcja ta pozwala zaoszczędzić sporo czasu, ponieważ możesz przenosić całe kolekcje kategorii (wraz z kategoriami podrzędnymi) w inne miejsce wraz ze wszystkimi przypisanymi do tych kategorii artykułami.

Aby przenieść wybraną kategorię, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij przycisk *Przetwarzaj*. W oknie *Przetwarzanie wsadowe* dla zaznaczonej kategorii wybierz odpowiednie ustawienia:

- ◆ w polu *Ustaw język* wybierz z listy odpowiedni język lub zachowaj oryginalny;
- ◆ w polu *Przenieś/Skopiuj do kategorii* wybierz z listy kategorię docelową, do której chcesz przenieść zaznaczone kategorie, a następnie zaznacz pole opcji *Przenieś*;
- ◆ w polu *Ustal poziom dostępu* wybierz z listy poziom dostępu lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalny poziom dostępu*;
- ◆ w polu *Dodaj tag* wybierz z listy określone tagi lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalne tagi*.

Kliknij przycisk *Wykonaj*, aby przenieść kategorię zgodnie ze zdefiniowanymi ustawieniami przetwarzania wsadowego (rysunek 3.10).

Rysunek 3.10. Okno *Przetwarzanie wsadowe* z zaznaczonymi opcjami dla przenoszonych kategorii

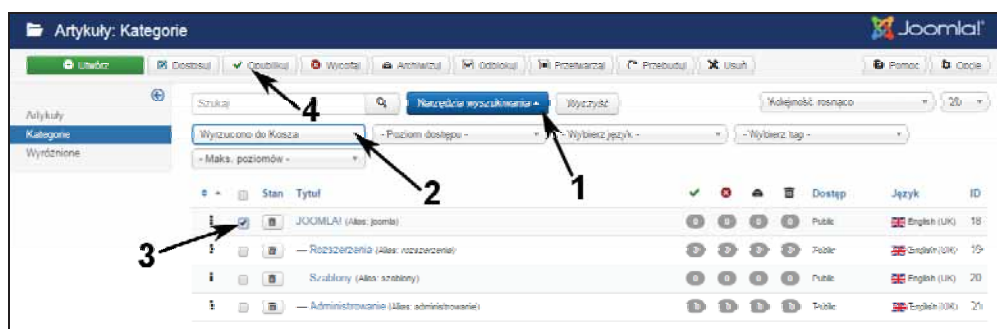
Usuwanie i odzyskiwanie kategorii

W większości systemów operacyjnych zainstalowanych na komputerach, tabletach czy smartfonach wdrożony jest mechanizm kosza. Wprowadzono go, aby użytkownik mógł odzyskać nieumyślnie usunięte dane. Dzięki takiemu rozwiązaniu możesz odzyskać plik lub folder usunięty przez pomyłkę. W Joomla! dostępny jest podobny mechanizm.

Aby usunąć wybraną kategorię, zaznacz pole wyboru obok tytułu kategorii, którą chcesz usunąć, a następnie kliknij przycisk *Wyrzuć*.

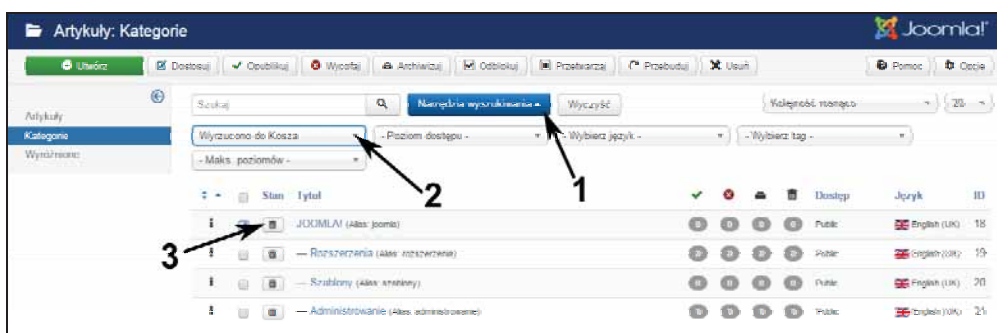
Pamiętaj, że jeżeli kategoria, którą zamierzasz usunąć, zawiera kategorie podrzędne, to one także zostaną wrzucone do kosza.

Usunięta kategoria nie będzie widoczna na liście kategorii, ale można ją jeszcze odzyskać. Aby to zrobić, kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy kategorii, która ma być przywrócona, a następnie kliknij przycisk *Opublikuj* (rysunek 3.11).

Rysunek 3.11. Odzyskiwanie kategorii artykułów wyrzuconej do kosza — metoda 1.

Aby odzyskać umieszczoną w koszu kategorię, możesz także zamiast przycisku *Opcje* kliknąć ikonę znajdującą się w kolumnie *Stan* (rysunek 3.12).

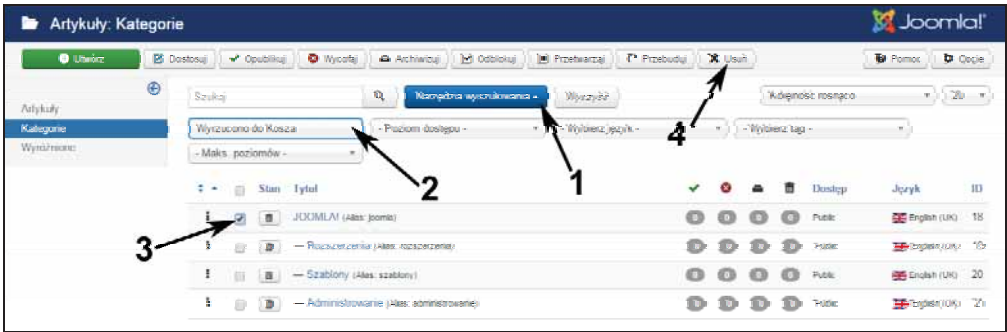

Rysunek 3.12. Odzyskiwanie kategorii artykułów wyrzuconej do kosza — metoda 2.

Aby ostatecznie usunąć kategorie znajdujące się w koszu, w oknie menedżera kategorii kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy kategorii, która ma być ostatecznie usunięta, a następnie kliknij przycisk *Usuń* (rysunek 3.13).

Pamiętaj, że jest to operacja nieodwracalna. Nie da się już przywrócić tak usuniętej kategorii.

Jeżeli do kategorii, którą chcesz definitywnie usunąć z systemu, przypisane są jakieś artykuły, system nie pozwoli na jej usunięcie i wyświetli stosowny komunikat (rysunek 3.14). W takim przypadku musisz przypisać te artykuły do innej kategorii lub je po prostu usunąć. Musisz przy tym pamiętać, że artykuły umieszczone w koszu, a przypisane do kategorii, którą chcesz usunąć, także będą powodowały wyświetlenie tego komunikatu.

Rysunek 3.13. Usuwanie kategorii umieszczonych w koszu

Rysunek 3.14. Komunikat informujący o niedozwolonej operacji usuwania kategorii

Aby usunąć kategorię z systemu, musisz usunąć lub przenieść do innej kategorii wszystkie przyporządkowane do niej artykuły (również znajdujące się w koszu).

O skutecznym usunięciu kategorii system informuje poprzez wyświetlenie właściwego komunikatu (rysunek 3.15).

Rysunek 3.15.
Komunikat informujący o prawidłowym usunięciu kategorii

Pamiętaj, że jeżeli kategoria, którą zamierzasz usunąć, zawiera kategorie podrzędne, to nie zostaną one automatycznie usunięte z kosza. Należy je także zaznaczyć do usunięcia.

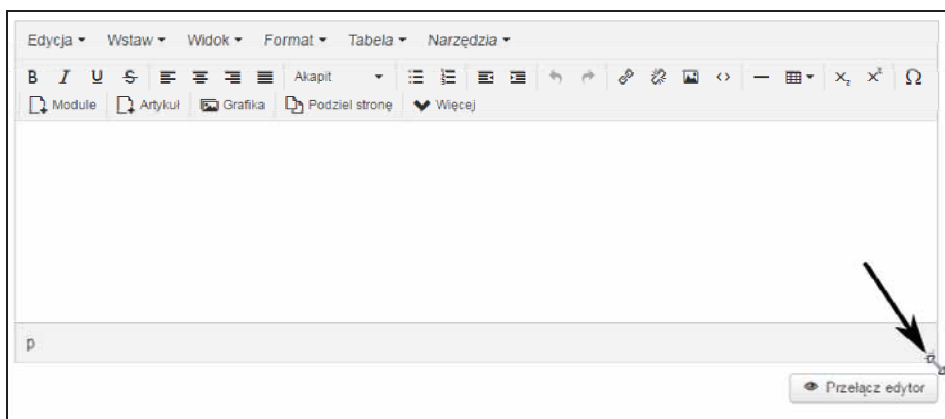
Tworzenie treści — artykuły

Jeszcze raz przypomnę, że **treść to NAJWAŻNIEJSZA część Twojego serwisu.**

W CMS Joomla! masz do dyspozycji wygodne narzędzia, za pomocą których możesz tworzyć treść swojego serwisu. Wprowadzana przez Ciebie treść może być formatowana podobnie jak w znanych edytorach, takich jak *Word* lub *Writer*. Możesz stosować pogrubienie, pochylenie, rodzaj czcionki, jej rozmiar i kolor, a także dodawać grafikę.

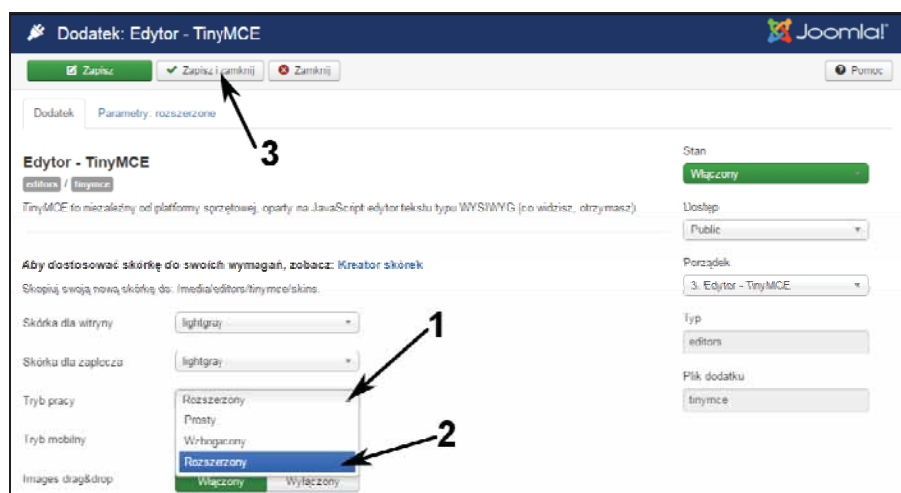
Zanim pokażę Ci, jak tworzyć nowe artykuły i dodawać do nich konkretne treści, najpierw kilka zdań na temat dostępnych w systemie edytorów oraz ich możliwości konfiguracyjnych.

Domyślny edytor *TinyMCE* dostępny w Joomla! ma spore możliwości pozwalające na formatowanie tekstu do satysfakcjonującej Cię postaci. Zwróć uwagę, że rozmiar pola edytora możesz zmieniać za pomocą znacznika znajdującego się w prawym dolnym rogu (rysunek 3.16).

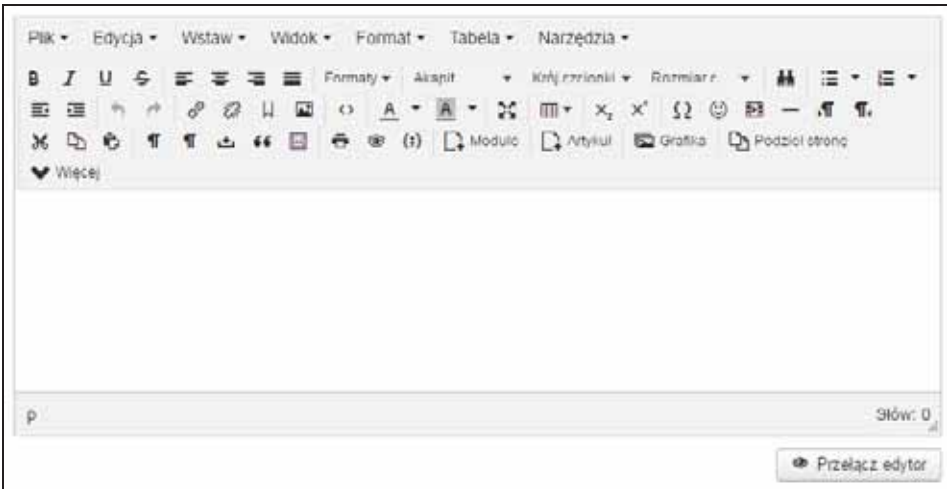
Rysunek 3.16. Wygląd domyślnego edytora *TinyMCE*

Jeżeli jednak standardowy zestaw narzędzi edytora jest niewystarczający, możesz poszerzyć go o większy zestaw i korzystać z jego pełnej funkcjonalności. W tym celu kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Rozszerzenia*, a następnie pozycję *Dodatki*. Odszukaj na wyświetlonej liście dodatek o nazwie *Edytor – TinyMCE* i kliknij jego nazwę. Teraz wystarczy, że w polu *Tryb pracy* wybierzesz z listy pozycję *Rozszerzony* i zapiszesz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 3.17).

Rysunek 3.17. Wybór trybu pracy domyślnego edytora *TinyMCE*

Teraz Twój domyślny edytor został wzbogacony o wiele nowych narzędzi (rysunek 3.18).

Rysunek 3.18. Widok rozszerzony edytora TinyMCE

Jeżeli chcesz udostępnić autorom artykułów tylko podstawowe narzędzia, to w polu *Tryb pracy* wybierz z listy pozycję *Prosty*. Wówczas interfejs edytora zostanie wyposażony tylko w kilka przycisków umożliwiających formatowanie tekstu w podstawowym zakresie (rysunek 3.19).

Rysunek 3.19. Widok prosty edytora TinyMCE

W systemie Joomla! masz do dyspozycji jeszcze dwa edytory: *CodeMirror* i *Prosty*. Pierwszy z nich to edytor kodu z numerowaniem wierszy i kolorowaniem składni (rysunek 3.20). Jest doskonałym edytorem dla osób przyzwyczajonych do formatowania treści z wykorzystaniem kodu.

Edytor *Prosty* to zwykły edytor tekstu, bez żadnych narzędzi formatowania czy kolorowania składni kodu, który nie posiada żadnych dodatkowych opcji konfiguracyjnych (rysunek 3.21).

Rysunek 3.20.
*Standardowy
wygląd edytora
CodeMirror*

Rysunek 3.21.
*Wygląd edytora
Prosty*

Dokładne omówienie opcji konfiguracyjnych edytorów TinyMCE i CodeMirror znajdziesz w rozdziale 6., „Praca z komponentami, modułami i dodatkami”.

Znasz już dostępne w systemie edytory. Teraz utwórz pierwszy artykuł w swoim serwisie.

Mój wymyślony serwis będzie zbiorem informacji, recenzji i ofert związanych z e-bookami na temat Joomla! oraz e-bookami na temat tworzenia stron WWW, wydanymi przez Helion. Aby pokazać Ci, jak tworzyć artykuły i zarządzać nimi, utworzę po kilka artykułów dla każdej kategorii podrzędnej.

Mimo że tworzony serwis jest tylko wymyślonym na potrzeby tej książki przykładem, będę starała się odnosić do pozycji, które osobiście posiadam i z czystym sumieniem polecam.

Zatem do dzieła! Utwórz pierwszy artykuł w swoim serwisie.

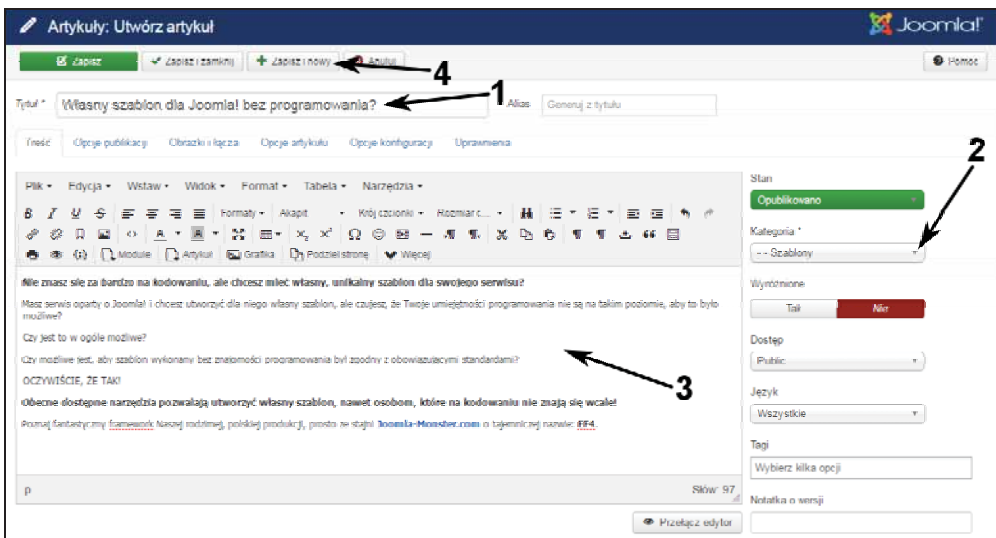
W tym celu kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Artykuły*, wskaż kursorem myszy pozycję *Artykuły*, a następnie kliknij pozycję *Utwórz artykuł*. Ten sam efekt osiągniesz, jeżeli klikniesz w menu nawigacyjnym pozycję *Artykuły*, a następnie pozycję *Artykuły* i w oknie *Artykuły* klikniesz w przyborniku przycisk *Utwórz*.

Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie panelu administracyjnego. Wówczas kliknij w sekcji *ARTYKUŁY* pozycję *Artykuły*, a następnie w przyborniku kliknij przycisk *Utwórz*.

Teraz wystarczy w polu *Tytuł* wpisać tytuł artykułu, zredagować jego treść w edytorze, w polu *Kategoria* wybrać z listy kategorię, do której będzie on przypisany, i zapisać wprowadzone zmiany.

No to już zabieraj się do pracy!

W polu *Tytuł* wpisz tytuł artykułu. Ja wpisuję: *Własny szablon dla Joomla! bez programowania?*. Pole *Alias*, podobnie jak w przypadku kategorii artykułów, możesz pozostawić puste. System sam uzupełni je na podstawie tytułu artykułu. W polu *Kategoria* wybierz kategorię, do której ma być przypisany artykuł. W moim przykładzie wybieram kategorię *Szablony* (rysunek 3.22).

Rysunek 3.22. Tworzenie nowego artykułu w CMS Joomla!

Jeżeli ćwiczysz razem ze mną i tworzysz przykładowy serwis, to w polu *Treść* możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *Kurs Joomla!. Jak stworzyć własny szablon do Joomla!* (www.slawop.net/wsdj-ef4) i skopiować fragment tekstu opisującego książkę.

Pamiętaj, że jest to tylko przykład. Jeżeli tworzysz treść dla swojego prawdziwego serwisu, nie możesz wykorzystywać cudzych tekstów i publikować ich bez zgody autorów.

Najprostsze będzie skorzystanie z generatora tekstu. Wpisz w pasku adresu swojej przeglądarki adres <http://pl.lipsum.com>. W prawym dolnym rogu możesz zdecydować o liczbie akapitów, słów, bajtów lub list, które chcesz wygenerować. Powiedzmy, że potrzebujesz 10 akapitów. Wpisz w pole tekstowe liczbę 10, sprawdź, czy zaznaczone jest pole wyboru przy pozycji *Akapity*, a następnie kliknij przycisk *Generuj Lorem Ipsum* (rysunek 3.23).

Rysunek 3.23.
Generowanie przykładowego tekstu w witrynie pl.lipsum.com

Generowanie przykładowego tekstu w witrynie pl.lipsum.com

1 **2** **3**

Na razie dodatkowe opcje artykułu pozostaw niezmienione. Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby zapisać wprowadzone zmiany i utworzyć nowy artykuł.

Z pozostałych przycisków znajdujących się w górnej części okna tworzenia nowego artykułu korzystamy tak samo jak podczas tworzenia kategorii:

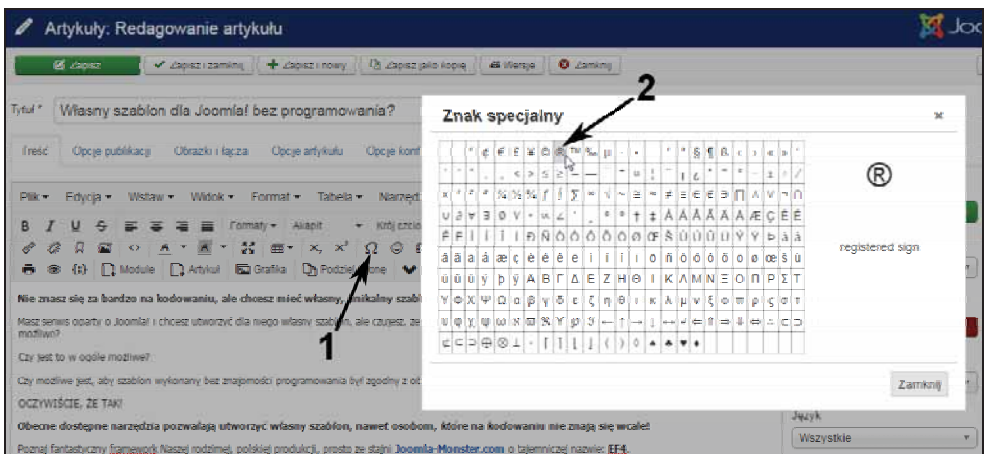
- ▶ *Zapisz* — zapisanie wprowadzonych zmian bez zamykania okna tworzenia artykułu;
- ▶ *Zapisz i zamknij* — zapisanie wprowadzonych zmian i powrót do okna menedżera artykułów;
- ▶ *Anuluj* — anulowanie wprowadzonych zmian i powrót do okna menedżera artykułów;
- ▶ *Pomoc* — otwarcie w nowym oknie tematów pomocy związanych z aktywnym ekranem.

Możesz wprowadzić dowolny tytuł. Jeżeli jednak chcesz od początku do końca tego kursu opierać się na moich wskazówkach, to w polu *Tytuł* wpisz: Stwórz własny szablon dla Joomla!. W polu *Kategoria* wybierz pozycję *Szablony*, natomiast w polu *Treść artykułu* wpisz dowolny tekst, korzystając z generatora tekstów, lub po prostu wejdź na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!. Jak stworzyć własny szablon dla Joomla! Gantry 4* (www.slawop.net/gantry4) i skopiuj fragment tekstu opisujący książkę.

Przypominam, że jest to tylko przykład. Jeżeli będziesz chciał publikować cudze treści w swoim prawdziwym serwisie, to nie możesz tego robić bez zgody ich autorów.

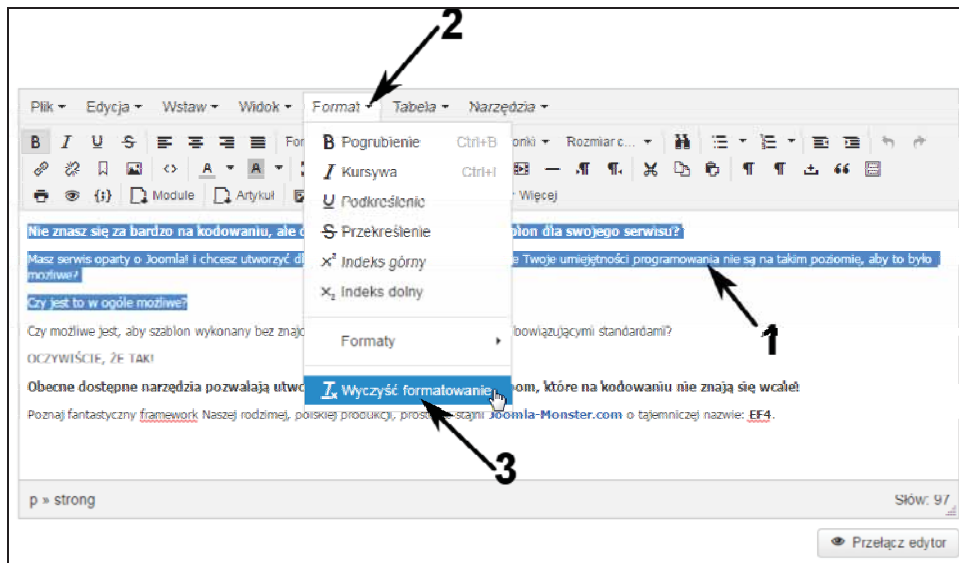
Zakładam, że masz opanowane podstawy edycji tekstu, więc nie będę wyjaśniał, jak pogrubić, podkreślić, wyśrodkować czy wypunktować tekst. Jest jednak kilka opcji, które być może przydadzą Ci się podczas edycji artykułów, a których być może nie znasz lub wykorzystujesz je rzadko:

- ◆ **Znaki specjalne** — kliknij przycisk *Znak specjalny*, następnie w nowym okienku modalnym kliknij wybrany znak (rysunek 3.24).

Rysunek 3.24. Wstawianie znaków specjalnych do artykułu

- ♦ **Czyszczenie kodu** — w menu edytora kliknij pozycję *Format*, a następnie kliknij pozycję *Wyczyść formatowanie*. Opcja bardzo przydatna, kiedy wklejasz teksty pochodzące z różnych źródeł, ponieważ wówczas często wklejasz je razem z kodem HTML (rysunek 3.25).

Rysunek 3.25. Usuwanie formatowanie zaznaczonego tekstu w artykule

Teraz zadanie do samodzielnego wykonania.

Dla każdej kategorii podrzędnej utwórz przynajmniej po dwa artykuły. Możesz skorzystać z moich sugestii:

Artykuł 1.

- ♦ *Tytuł:* DJ-ImageSlider – darmowy slider na Twoją stronę
- ♦ *Kategoria:* Rozszerzenia
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!*. *Darmowy slider na Twoją stronę* (www.slawop.net/dj-imageslider) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 2.

- ♦ *Tytuł:* Pokaż treść w atrakcyjnym wydaniu
- ♦ *Kategoria:* Rozszerzenia
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!*. *Pokaż treść w atrakcyjnym wydaniu* (www.slawop.net/dj-tabs) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 3.

- ◆ *Tytuł:* Jak zarządzać dostępem do treści u usług Twojej witryny?
- ◆ *Kategoria:* Administrowanie
- ◆ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!*. *Access Control List* (www.slawop.net/kj3-acl) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 4.

- ◆ *Tytuł:* Tworzenie witryn wielojęzycznych w Joomla!
- ◆ *Kategoria:* Administrowanie
- ◆ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla! 2.5. Tworzenie witryn wielojęzycznych* (www.slawop.net/kj-tww) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 5.

- ◆ *Tytuł:* Opanuj tajniki HTML i CSS
- ◆ *Kategoria:* HTML
- ◆ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *HTML i CSS. Zaprojektuj i zbuduj witrynę WWW* (bit.ly/e-htmlicss) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 6.

- ◆ *Tytuł:* Najnowsze technologie tworzenia stron WWW
- ◆ *Kategoria:* HTML
- ◆ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *Wstęp do HTML5 i CSS3* (bit.ly/e-whmlicss) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 7.

- ◆ *Tytuł:* Jak wykorzystać potencjał drzewiący w CSS3
- ◆ *Kategoria:* CSS
- ◆ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *CSS3. Tworzenie nowoczesnych stron WWW* (bit.ly/e-css3) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 8.

- ◆ *Tytuł:* Jak tworzyć eleganckie strony internetowe?
- ◆ *Kategoria:* CSS

- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *Bootstrap*. *Praktyczne projekty* (bit.ly/e-bootstrap) i skopiować fragment tekstu.

Bardzo polecam tę książkę, jeżeli chcesz się rozwijać i tworzyć interfejsy aplikacji i stron internetowych. Znajdziesz w niej sporo praktycznych przykładów, które możesz wykorzystać niemal od zaraz. **Michał Kortas**, autor tej książki, to młody, zdolny informatyk związany ze społecznością Joomla!, który często pojawia się jako prelegent i uczestnik spotkań użytkowników i miłośników tego systemu — najczęściej podczas Joomla! User Group Trójmiasto (jug-trojmiasto.pl).

Artykuł 9.

- ♦ *Tytuł*: Chcesz stworzyć własny szablon dla Joomla!? Poznaj framework EF4
- ♦ *Kategoria*: Joomla!
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!. Jak stworzyć własny szablon do Joomla!* (www.slawop.net/wsdj-ef4) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 10.

- ♦ *Tytuł*: Jak zasugerować użytkownikom dodatkowe treści?
- ♦ *Kategoria*: Joomla!
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem mojego e-booka *Kurs Joomla!. Jak sugerować użytkownikom dodatkowe treści? DJ-Suggester* (www.slawop.net/dj-suggester) i skopiować fragment tekstu.

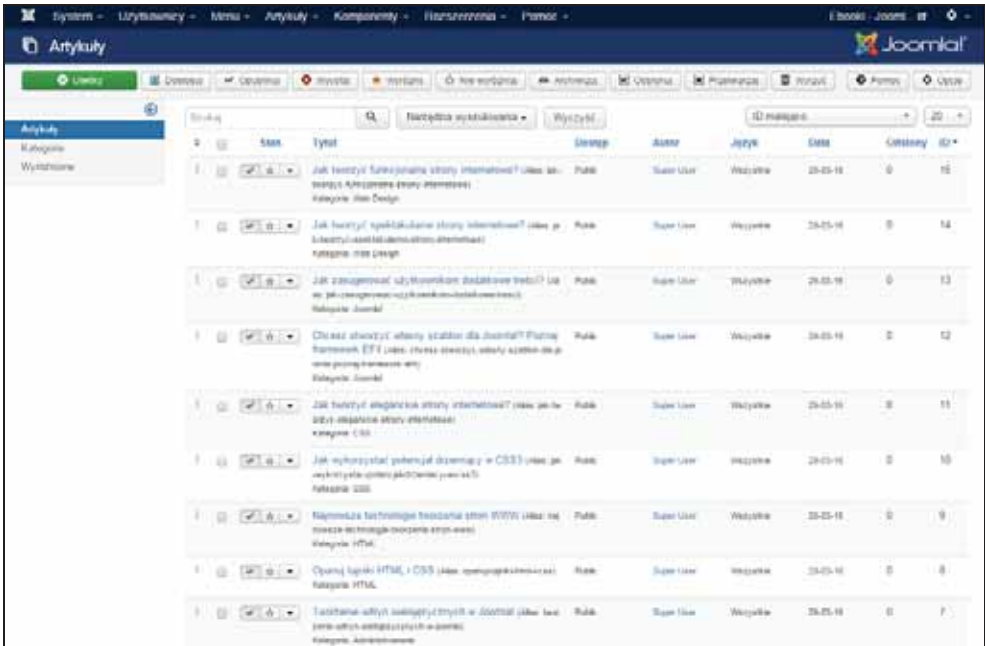
Artykuł 11.

- ♦ *Tytuł*: Jak tworzyć spektakularne strony internetowe?
- ♦ *Kategoria*: Web Design
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *Niezawodne zasady web designu. Projektowanie spektakularnych witryn internetowych* (bit.ly/e-web-design) i skopiować fragment tekstu.

Artykuł 12.

- ♦ *Tytuł*: Jak tworzyć funkcjonalne strony internetowe?
- ♦ *Kategoria*: Web Design
- ♦ *Treść artykułu* — możesz wpisać dowolny tekst, skorzystać z generatora tekstów lub po prostu wejść na stronę z opisem e-booka *Nie każ mi myśleć! O życiowym podejściu do funkcjonalności stron internetowych* (<http://bit.ly/e-nkmm>) i skopiować fragment tekstu.

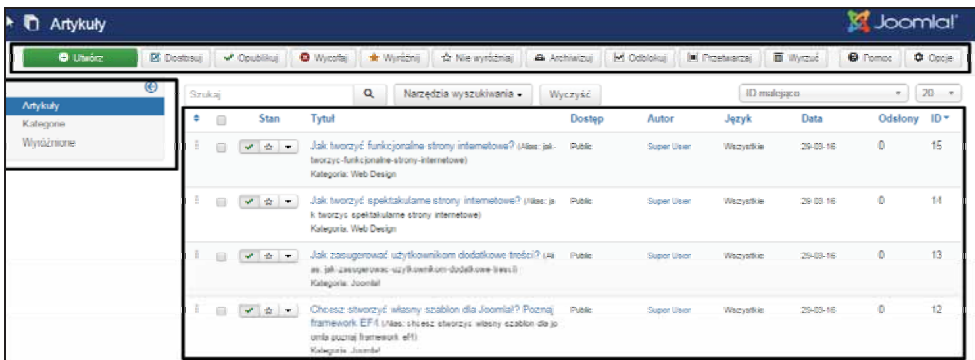
Jeżeli wykonujesz ćwiczenia razem ze mną, to teraz lista artykułów w menedżerze artykułów (okno *Artykuły*) powinna wyglądać podobnie jak na rysunku 3.26.

Rysunek 3.26. Lista artykułów widoczna w menedżerze artykułów

Zarządzanie artykułami

Okno menedżera artykułów to jedno z najważniejszych narzędzi w CMS Joomla!. Udostępnia ono bogaty zestaw narzędzi do zarządzania wszystkimi artykułami utworzonymi w Twoim serwisie (rysunek 3.27). Możesz przeglądać listę artykułów, dodawać nowe artykuły, edytować lub usuwać istniejące, decydować o stanie publikacji, a także archiwizować artykuły w serwisie.

Rysunek 3.27. Okno menedżera artykułów

Aby otworzyć okno menedżera artykułów, kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Artykuły*, a następnie pozycję *Artykuły*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zalepca administracyjnego. Wówczas w sekcji *ARTYKUŁY* kliknij pozycję *Artykuły*.

Podobnie jak w oknie menedżera kategorii, po lewej widoczne jest menu z trzema pozycjami: *Artykuły*, *Kategorie*, *Wyróżnione*, które możesz ukrywać lub przywracać za pomocą odpowiedniej ikony.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania artykułami:

- ♦ **Utwórz** — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nowy artykuł.
- ♦ **Dostosuj** — służy do edycji utworzonych wcześniej artykułów. Aby edytować istniejący artykuł, zaznacz go na liście i kliknij ten przycisk. Jeżeli na liście kategorii zaznaczysz kilka pozycji i klikniesz ten przycisk, to otworzysz do edycji tylko pierwszy z zaznaczonych artykułów.

Aby edytować artykuł, możesz także kliknąć na liście jego tytuł.

- ♦ **Opublikuj** — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednego lub kilku artykułów (w zależności od tego, ile pozycji na liście zostanie zaznaczonych).
- ♦ **Wycofaj** — jego działanie jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednego artykułu lub wielu zaznaczonych na liście artykułów.
- ♦ **Wyróżnij** — umożliwia oznaczenie jednego artykułu lub kilku artykułów jako wyróżnionych. Dzięki temu będzie możliwe zarządzanie nimi w menedżerze artykułów wyróżnionych.

Oznaczenie artykułu jako wyróżnionego powoduje, że może być on widoczny w specjalnym widoku artykułów wyróżnionych (*Artykuły wyróżnione – przegląd*), który bardzo często stosowany jest na stronach głównych witryny.

- ♦ **Nie wyróżniaj** — działanie tego przycisku jest odwrotne do działania przycisku *Wyróżnij*. Kliknięcie go powoduje anulowanie oznaczenia artykułu jako wyróżnionego.
- ♦ **Archiwizuj** — służy do umieszczenia jednego artykułu lub wielu wybranych artykułów w archiwum.

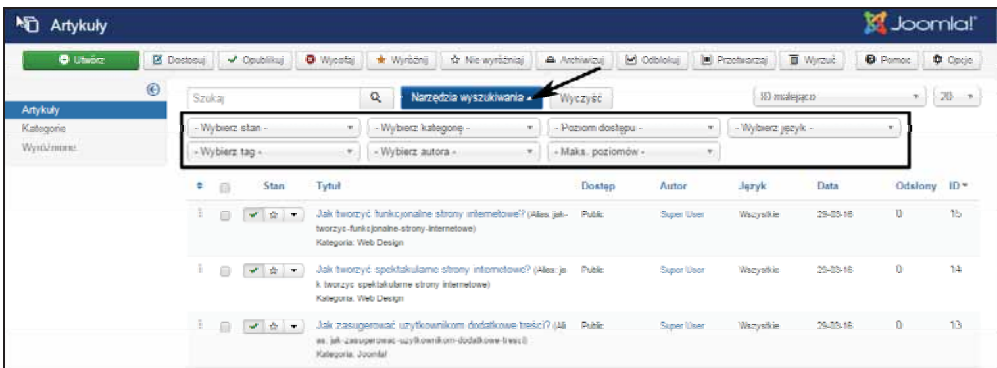
Artykuł, który zostanie przeniesiony do archiwum, nie będzie widoczny na liście w menedżerze artykułów. Artykuł taki nie będzie widoczny także na stronie frontowej witryny. Aby umożliwić użytkownikom witryny dostęp do artykułów archiwalnych, trzeba opublikować moduł o nazwie *Artykuły – Archiwum* lub utworzyć nową pozycję menu o nazwie *Artykuły archiwalne*.

- ♦ **Odblokuj** — umożliwia usunięcie blokady, umożliwiając edycję artykułu.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby upewnić się, że aktualnie nikt nie edytuje artykułu, który chcesz właśnie odblokować.

- ◆ **Przetwarzaj** — pozwala wykonać na zaznaczonych artykułach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych artykułów.
- ◆ **Wyrzuć** — działa podobnie jak kosz w systemie Windows — usuwa zaznaczony na liście kategorii element lub elementy. Umieszczone w koszu artykuły możesz odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ◆ **Pomoc** — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ **Opcje** — kliknięcie przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Artykuły*.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych artykułów. Znajdziesz tam filtr, dzięki któremu możesz szybko znaleźć artykuł, wpisując w pole *Szukaj* fragment jego tytułu. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* do dyspozycji masz także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić artykuły według stanu publikacji, kategorii, poziomu dostępu, języka, tagów oraz autora (rysunek 3.28). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów!

Rysunek 3.28. Filtry dostępne w oknie menedżera artykułów

Ponadto po prawej stronie znajdziesz także filtr pozwalający sortować listę artykułów oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie wiele artykułów, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy artykułów.

Kopiowanie artykułów

Za pomocą narzędzi dostępnych w menedżerze artykułów możesz w prosty sposób kopiować i swobodnie przenosić utworzone wcześniej artykuły.

Czynności, które należy wykonać podczas kopiowania artykułów, są praktycznie takie same jak podczas kopiowania kategorii. Zerknij zatem do punktu „Kopiowanie kategorii”, aby przypomnieć sobie te informacje.

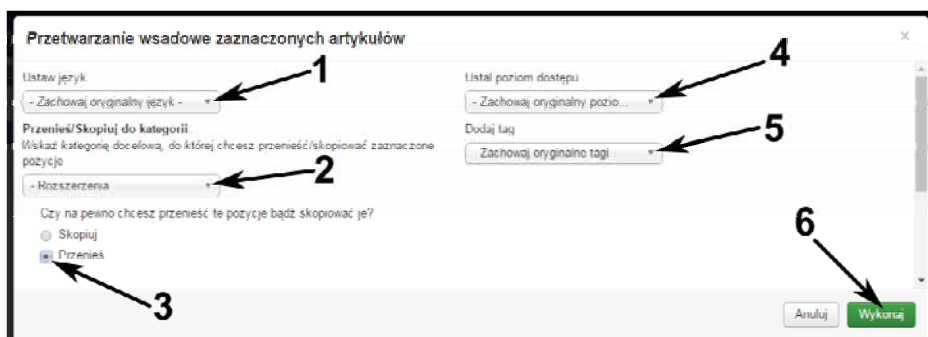
Przenoszenie artykułów

Funkcja przenoszenia artykułów jest bardzo przydatną opcją, kiedy chcesz wprowadzić zmiany w przypisaniu treści do innych kategorii. Pozwala ona zaoszczędzić sporo czasu, ponieważ możesz przenosić wiele artykułów naraz w inne miejsce bez konieczności edycji każdego z nich.

Aby przenieść wybrane artykuły, zaznacz je na liście, a następnie kliknij przycisk *Przetwarzaj*. W oknie *Przetwarzanie wsadowe* dla zaznaczonych artykułów wybierz odpowiednie ustawienia:

- ♦ W polu *Ustaw język* wybierz z listy odpowiedni język lub zachowaj oryginalny.
- ♦ W polu *Przenieś/Skopiuj do kategorii* wybierz z listy kategorię docelową, do której chcesz przenieść zaznaczone artykuły, a następnie zaznacz pole opcji *Przenieś*.
- ♦ W polu *Ustal poziom dostępu* wybierz z listy poziom dostępu lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalny poziom dostępu*.
- ♦ W polu *Dodaj tag* wybierz z listy określone tagi lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalne tagi*.

Kliknij przycisk *Wykonaj*, aby przenieść artykuły zgodnie ze zdefiniowanymi ustawieniami przetwarzania wsadowego (rysunek 3.29).

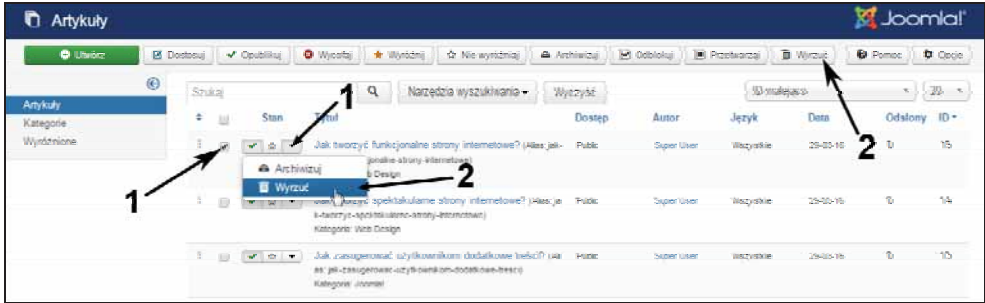

Rysunek 3.29. Okno *Przetwarzanie wsadowe* z zaznaczonymi opcjami dla przenoszonych artykułów

Usuwanie i odzyskiwanie artykułów

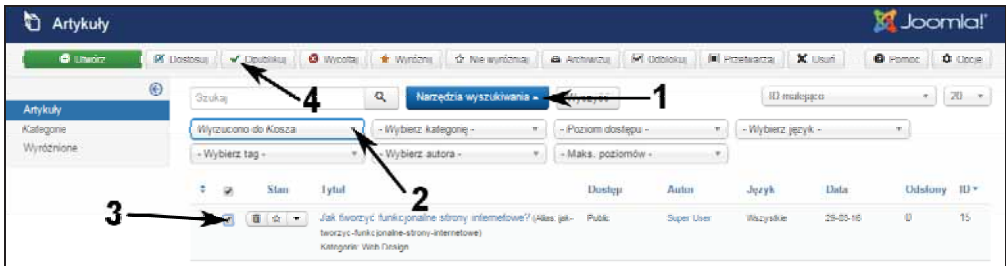
Kiedy usuwasz plik ze swojego komputera, jest on umieszczany w koszu. Dzięki temu masz możliwość odzyskania pliku, który został usunięty przez pomyłkę. W CMS Joomla! dostępny jest podobny mechanizm.

Aby usunąć wybrany artykuł, zaznacz pole wyboru obok tytułu artykułu, który chcesz usunąć, a następnie kliknij przycisk *Wyrzuć*. Możesz także kliknąć strzałkę skierowaną w dół, znajdującą się w kolumnie *Stan*, a następnie wybrać z listy pozycję *Wyrzuć* (rysunek 3.30).

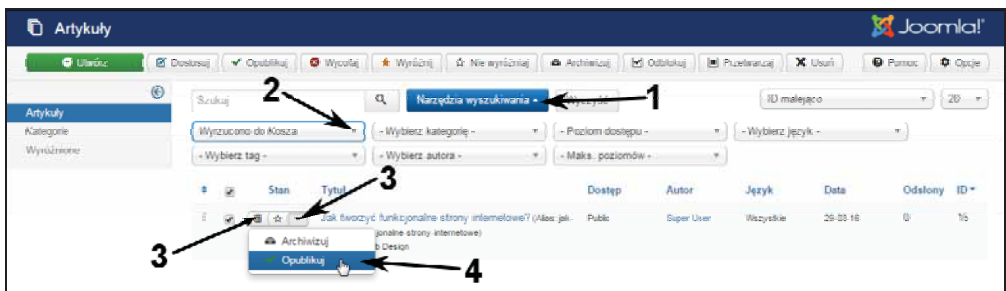
Rysunek 3.30. Wyrzucanie artykułu do kosza

Usunięty artykuł nie będzie widoczny na liście kategorii, ale można go jeszcze odzyskać. Aby to zrobić, kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy artykułu, który ma być przywrócony, a następnie kliknij przycisk *Opublikuj* (rysunek 3.31).

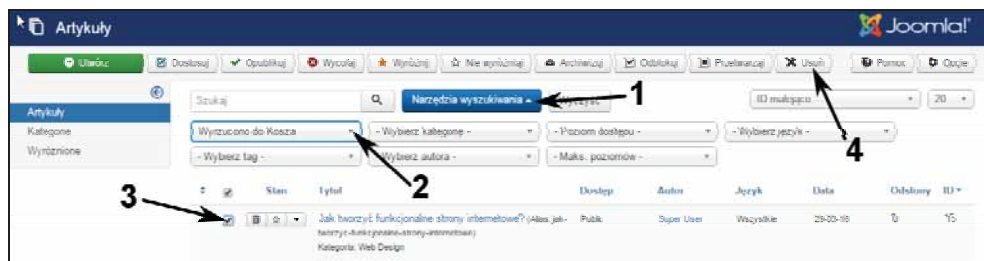
Rysunek 3.31. Odzyskiwanie artykułu wyrzuconego do kosza — metoda 1.

Możesz także kliknąć strzałkę skierowaną w dół, znajdującą się z kolumnie *Stan*, a następnie wybrać z listy pozycję *Opublikuj* lub kliknąć po prostu ikonę kosza (rysunek 3.32).

Rysunek 3.32. Odzyskiwanie artykułu wyrzuconego do kosza — metoda 2.

Aby ostatecznie usunąć artykuły znajdujące się w koszu, w oknie menedżera artykułów kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy artykułów, które mają być ostatecznie usunięte, a następnie kliknij przycisk *Usuń* (rysunek 3.33).

Rysunek 3.33. Usuwanie artykułów umieszczonych w koszu

Pamiętaj, że jest to operacja nieodwracalna. Nie da się już przywrócić tak usuniętych artykułów!

Artykuły wyróżnione

Czy kcorciło Cię już, aby podejrzeć, jak prezentują się Twoje artykuły na stronie startowej witryny? Kliknij link *Pokaż witrynę* (prawy górny róg zaplecza).

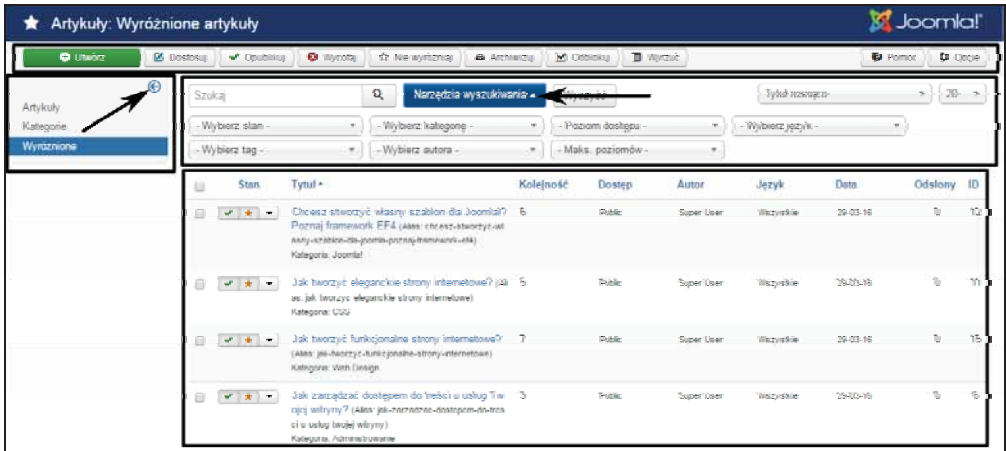
O nie! Tyle pracy i nic nie ma? O co chodzi?

Już wyjaśniam.

Domyślnie na stronie startowej wyświetlane są artykuły oznaczone jako wyróżnione. Jeżeli chcesz zobaczyć, jak prezentują się one w Twojej witrynie, oznacz jako wyróżnione jeden artykuł z każdej kategorii. Otwórz okno menedżera artykułów (*Artykuły/Artykuły*) i kliknij gwiazdkę w kolumnie *Stan* dla wybranych artykułów. Kiedy odświeżysz okno głównej strony witryny, zobaczysz artykuły wyróżnione, przedstawione w widoku przeglądu artykułów wyróżnionych. Nie wygląda to jeszcze zbyt dobrze, prawda? Zaraz to poprawimy, a tymczasem poznaj interfejs do zarządzania artykułami wyróżnionymi.

Do zarządzania artykułami oznaczonymi jako wyróżnione służy **menedżer artykułów wyróżnionych** (rysunek 3.34).

Aby otworzyć okno menedżera artykułów, kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Artykuły*, a następnie pozycję *Wyróżnione*. Po lewej stronie znajdziesz menu z trzema pozycjami prowadzącymi do pozostałych menedżerów komponentu *Artykuły*: *Artykuły*, *Kategorie*, *Wyróżnione*, które możesz ukrywać lub przywracać za pomocą ikony z niebieską strzałką.

Rysunek 3.34. Okno menedżera artykułów wyróżnionych

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania artykułami:

- ◆ **Utwórz** — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nowy artykuł.
- ◆ **Dostosuj** — służy do edycji utworzonych wcześniej artykułów.
- ◆ **Opublikuj** — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednego lub kilku zaznaczonych artykułów.
- ◆ **Wycofaj** — działanie tego przycisku jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednego artykułu lub wielu artykułów zaznaczonych na liście.
- ◆ **Nie wyróżniaj** — kliknięcie tego przycisku powoduje anulowanie oznaczenia artykułu jako wyróżnionego.

Artykuły, dla których zostało anulowane wyróżnienie, automatycznie przestają być widoczne na liście artykułów w oknie menedżera artykułów wyróżnionych.

- ◆ **Archiwizuj** — służy do umieszczenia jednego artykułu lub wielu wybranych artykułów w archiwum.
- ◆ **Odblokuj** — umożliwia usunięcie blokady i edycję artykułu.
- ◆ **Wyrzuc** — usuwa tymczasowo zaznaczony na liście kategorii element lub zaznaczone elementy.
- ◆ **Pomoc** — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ **Opcje** — kliknięcie przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Artykuły*.

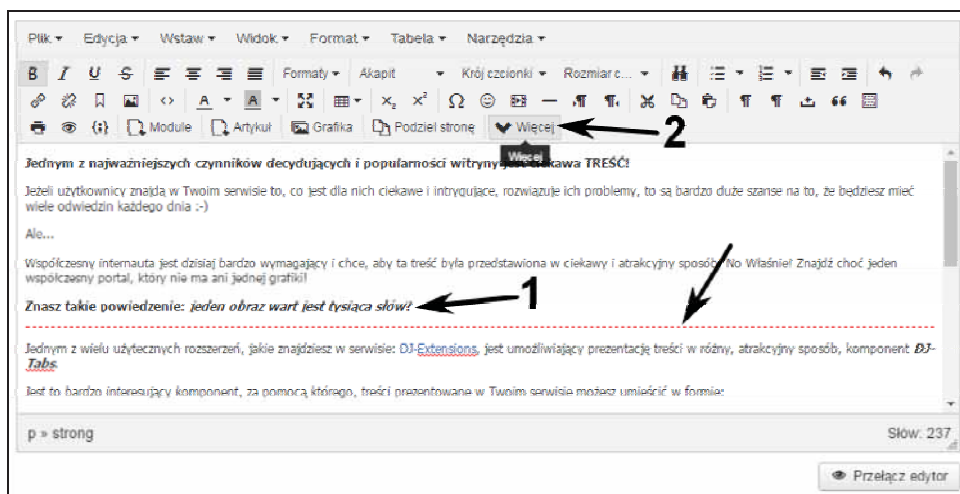
Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych artykułów. Są to dokładnie takie same filtry, jakie znajdują się w menedżerze artykułów, więc nie ma sensu, aby je w tym miejscu szczegółowo omawiać.

Część wstępna (tzw. zajawka) artykułu

Kiedy po oznaczeniu kilku artykułów jako wyróżnionych i odświeżeniu strony głównej witryny okazało się, że artykuły nie prezentują się zbyt elegancko, obiecałem, że jeszcze się tym zajmiemy. Kłopot polega na tym, że prezentowana jest cała treść artykułów.

Bardzo często treści serwisów wyświetlają kilka artykułów naraz, prezentując jedynie fragmenty zachęcające do zapoznania się z ich całą treścią. Pokażę Ci teraz, w jaki sposób zdefiniować w artykule treść wstępną, tzw. zajawkę.

Edytuj dowolny artykuł. W tym celu kliknij na liście artykułów tytuł wybranego artykułu lub zaznacz pole wyboru po lewej stronie tytułu artykułu, a następnie kliknij przycisk *Dostosuj*. Umieść kursor na końcu fragmentu tekstu, który ma być zajawką i kliknij przycisk *Więcej*, znajdujący się na pasku narzędziowym edytora (rysunek 3.35).

Rysunek 3.35. Podział artykułu na część wstępną (tzw. zajawkę) i część główną

W edytorze zobaczysz czerwoną przerywaną linię, natomiast na stronie pojawi się tutaj przycisk *Czytaj więcej* (rysunek 3.36).

Twoje kolejne zadanie — dokonaj takiego podziału (na część wstępną i część główną) we wszystkich artykułach.

Opcje publikacji artykułu

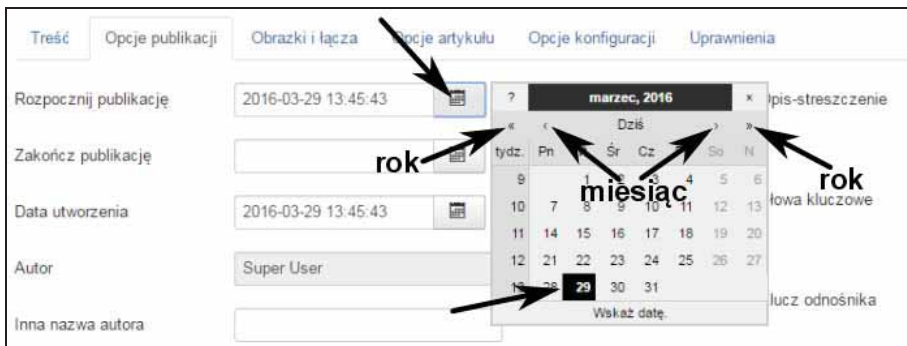
Nie zawsze będziesz mieć wolną chwilę, aby opublikować artykuł o określonej godzinie. W CMS Joomla! możesz napisać artykuł i zaplanować jego opublikowanie w wybranym czasie. Co więcej, nie musisz pamiętać o wycofywaniu z publikacji treści już nieaktualnych. System w zdefiniowanym przez Ciebie czasie zrobi to automatycznie.

Rysunek 3.36. Przycisk *Czytaj więcej* widoczny pod częścią wstępną artykułu

Edytuj dowolny artykuł, a następnie kliknij zakładkę *Opcje publikacji*. Zakładka ta zawiera następujące opcje konfiguracyjne:

- ◆ **Rozpocznij publikację** — w tym polu możesz zdecydować, kiedy artykuł ma zostać opublikowany w serwisie. Domyślnie artykuły publikowane są natychmiast po zapisaniu. Datę i czas publikacji możesz zmienić na dwa sposoby. Pierwszy polega na wpisaniu odpowiednich danych (daty i godziny) w to pole. Drugi natomiast na kliknięciu ikony kalendarza i wyborze roku, miesiąca i dnia (rysunek 3.37).

Rysunek 3.37. Obsługa kalendarza podczas definiowania daty rozpoczęcia publikacji artykułu

- ◆ **Zakończ publikację** — w tym polu możesz wprowadzić datę i czas, kiedy artykuł nie powinien już być publikowany. To bardzo wygodna opcja w odniesieniu do treści mających charakter tymczasowy, takich jak życzenia świąteczne czy informacje zależne od pory roku. Domyślnie pole to pozostaje niewypełnione, co oznacza, że artykuł nie ma zdefiniowanego terminu zakończenia publikacji, czyli nigdy nie zostanie automatycznie wycofany z publikacji.

- ♦ **Data utworzenia** — w tym polu system sam wstawi datę utworzenia artykułu, czyli datę pierwszego zapisania artykułu. Możesz jednak zmienić ją, wpisując odpowiednie dane w to pole lub korzystając z ikony kalendarza.
- ♦ **Autor** — w tym polu możesz za pomocą przycisku *Wybierz użytkownika* wskazać autora artykułu spośród zarejestrowanych w systemie użytkowników.
- ♦ **Inna nazwa autora** — wpisz do tego pola pseudonim lub imię i nazwisko autora, który nie jest zarejestrowanym użytkownikiem w Twoim systemie, albo po prostu inną nazwę zarejestrowanego użytkownika. Wpisanie danych w to pole powoduje, że system nie będzie uwzględniał pola *Autor*.

Kolejne pola to tzw. opcje metadanych:

- ♦ **Opis-streszczenie** — wpisz krótkie (maksymalnie 180 znaków) streszczenie artykułu.
- ♦ **Słowa kluczowe** — wpisz kilka wyrazów lub wyrażen charakteryzujących zawartość artykułu.
- ♦ **Klucz odnośnika** — za pomocą tego pola możesz dodać tekst odnośnika do powiązanych zasobów zewnętrznych (np. w systemie pomocy).
- ♦ **Wyszukiwarki** — wybierz z listy jedną z dostępnych pozycji, aby zdefiniować sposób obsługi serwisu przez wyszukiwarki.
- ♦ **Autor** — zdecyduj, czy chcesz, aby w metadanych strony umieszczone były informacje o autorze artykułu, i wpisz jego dane (imię i nazwisko lub pseudonim).
- ♦ **Prawa do treści** — wpisz informację określającą prawa do publikowanych treści.
- ♦ **Odniesienie zewnętrzne** — za pomocą tego pola możesz dodać odnośnik do powiązanych zasobów zewnętrznych (np. w systemie pomocy).

Szczegółowe wyjaśnienie opcji metadanych znajdziesz w rozdziale 2., w punkcie „Sekcja Metadane”.

Menedżer Media

Obecnie trudno znaleźć witryny, na których nie ma grafik. Mimo że tekst to jedna z najważniejszych części Twojej witryny, czasami warto wzbogacić go o grafikę.

Grafiki są potrzebne choćby jako ilustracje do prezentowanych artykułów. Może zamierzasz prowadzić serwis przedstawiający jakieś produkty? W takim przypadku zapewne zechcesz utworzyć własne galerie grafik.

Tworzeniem galerii obrazów zajmiemy się później, przy okazji omawiania przydatnych rozszerzeń do Joomla!.

Teraz pokażę Ci, **jak sprawnie korzystać z menedżera mediów oraz w jaki sposób przesłać pliki graficzne na serwer**. Wyjaśnię także, **jak wstawiać grafikę do artykułu i innych części serwisu**, takich jak np. kategorie i opisy.

Zatem rozpoczynamy przygodę z menedżerem *Media*.

CMS Joomla! umożliwia pracę z różnymi formatami grafik, choć najlepiej stosować najczęściej używane w internecie. Weź pod uwagę zastosowanie plików typu JPG, PNG lub GIF.

Na razie pracujesz na swoim komputerze, więc zarządzanie plikami w Twoim serwisie jest bardzo proste — kopiujesz przygotowane przez Ciebie pliki do odpowiedniego folderu na dysku Twojego komputera, i TYLE!

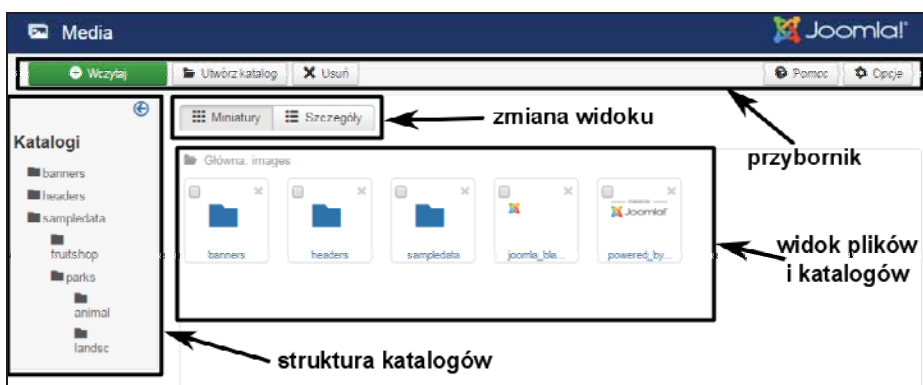
Lecz przecież projektujesz swój serwis po to, aby był w przyszłości dostępny w internecie, prawda?

W Joomla! do zarządzania plikami graficznymi i innymi plikami multimedialnymi służy menedżer *Media*. To bardzo przydatne narzędzie, które umożliwia administratorom dodawanie plików graficznych do systemu oraz pomaga w ich uporządkowaniu. Możesz za jego pomocą przysyłać nowe pliki, usuwać istniejące oraz tworzyć podkatalogi.

Domyślnie wszystkie pliki, którymi można zarządzać w menedżerze *Media*, znajdują się w folderze *folder_główny_twojego_serwisu/images*. W przypadku mojego przykładowego serwisu jest to folder *mojebooki/images*.

Aby otworzyć okno menedżera *Media*, kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Artykuły*, a następnie pozycję *Media*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zalepca administracyjnego. Wówczas w sekcji *ARTYKUŁY* kliknij pozycję *Media*.

Interfejs menedżera *Media* jest niezwykle prosty. Jego obsługa nie powinna Ci sprawić najmniejszych kłopotów (rysunek 3.38).

Rysunek 3.38. Okno menedżera *Media*

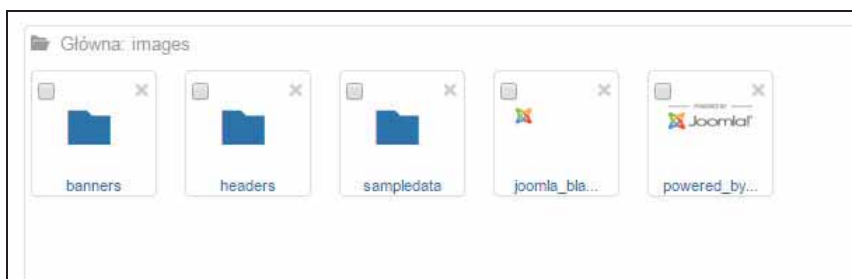
Na samej górze znajduje się przybornik z przyciskami zapewniającymi dostęp do najważniejszych funkcji menedżera:

- ♦ **Wczytaj** — kliknięcie tego przycisku uaktywnia opcje potrzebne do przesłania plików na serwer.
- ♦ **Utwórz katalog** — uaktywnia opcje potrzebne do utworzenia na serwerze nowego katalogu.
- ♦ **Usuń** — umożliwia usunięcie zaznaczonych na liście elementów (plików i folderów).
- ♦ **Pomoc** — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ♦ **Opcje** — otwiera okno z opcjami globalnymi menedżera *Media*.

Po lewej stronie znajdziesz obszar przedstawiający strukturę katalogów w folderze *images*. Obszar ten możesz ukrywać lub przywracać za pomocą ikony z niebieską strzałką.

W głównym obszarze widoczne są dwa przyciski: *Miniatury* i *Szczegóły*. Korzystając z nich, możesz przełączać się między dwoma różnymi widokami, które różnią się sposobem prezentowania plików i folderów.

Po kliknięciu przycisku *Miniatury* wyświetlany jest **widok miniatur**, który jest widokiem domyślnym. Zobaczysz wówczas miniatury plików graficznych i folderów (rysunek 3.39).

Rysunek 3.39. Widok miniatur w menedżerze *Media*

Po kliknięciu przycisku *Szczegóły* wyświetlany jest **widok szczegółowy**. Wyświetlane są wówczas dodatkowo takie informacje, jak wymiary grafik oraz ich wielkość (rozmiar pliku) — rysunek 3.40.

Podgląd	Nazwa pliku	Wymiary w px (szer. x wys.)	Wielkość pliku	Usuwanie
	banners			
	headers			
	sampledata			
	joomla_blaek.png	225 x 50	4.86 kb	
	powered_by.png	150 x 45	2.13 kb	

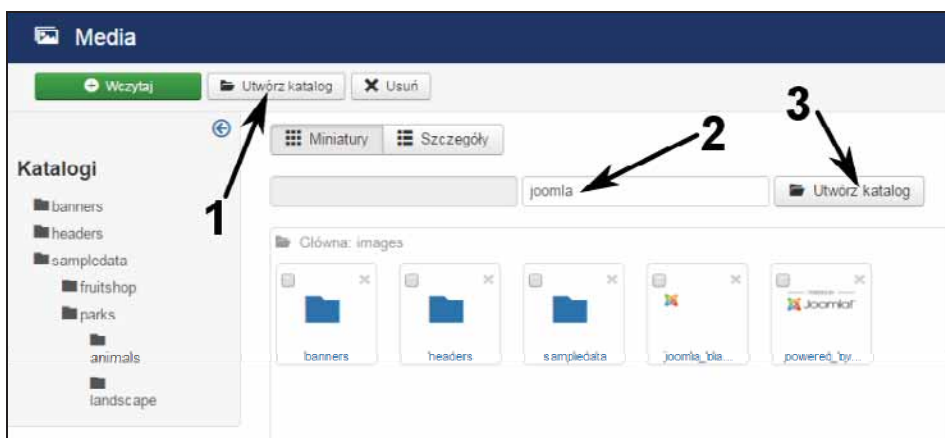
Rysunek 3.40. Widok szczegółowy w menedżerze *Media*

Kliknięcie miniatury lub nazwy folderu spowoduje wyświetlenie zawartości tego folderu, natomiast kliknięcie miniaturki lub nazwy pliku spowoduje wyświetlenie go w oknie modalnym *Preview*.

Tworzenie katalogów

Jeżeli serwis zawiera dużo treści, a co za tym idzie, także grafikę, warto odzwierciedlić strukturę kategorii także w menedżerze *Media*. Dzięki temu nie będzie bałaganu i łatwiej Ci będzie znaleźć potrzebne obrazy.

Aby utworzyć nowy katalog, kliknij przycisk *Utwórz katalog*. Zauważ, że został uaktywniony formularz umożliwiający tworzenie folderów. Pole po lewej stronie wyświetla ścieżkę dostępu względem katalogu *images*. Zawartości tego pola nie możesz edytować. Po prawej stronie dostępne jest pole tekstowe, do którego możesz wprowadzić nazwę katalogu, który chcesz utworzyć. Wpisz dowolną nazwę, a jeżeli wykonujesz ćwiczenia razem ze mną, to wpisz: *joomla*, a następnie kliknij przycisk *Utwórz katalog* (rysunek 3.41).

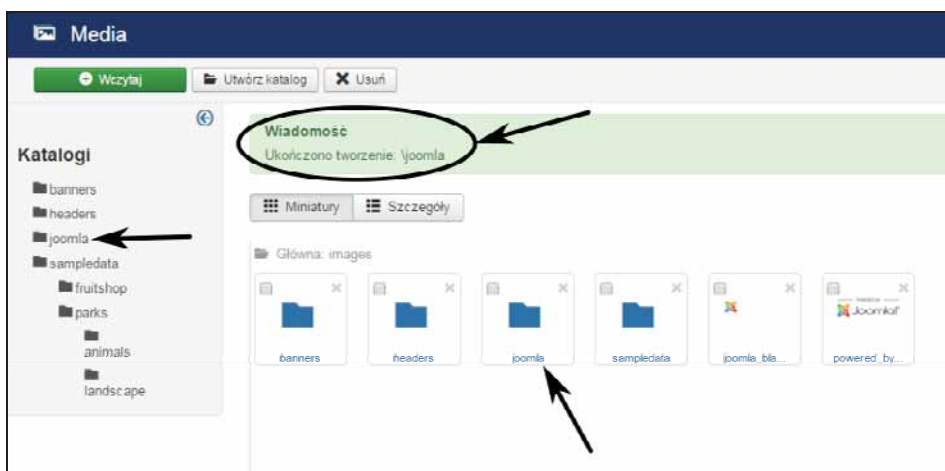
Rysunek 3.41. Tworzenie nowego folderu w menedżerze *Media*

Nie używaj polskich znaków ani spacji w nazwach tworzonych przez Ciebie katalogów.

Jeżeli operacja się powiodła, to zobaczysz komunikat informujący o prawidłowym utworzeniu katalogu, a poniżej pojawi się ikona nowego katalogu. Zostanie także zaktualizowany obszar struktury folderów znajdujący się po lewej stronie (rysunek 3.42).

W podobny sposób utwórz jeszcze dwa kolejne katalogi: *tworzenie-stron-www* i *darmowe*.

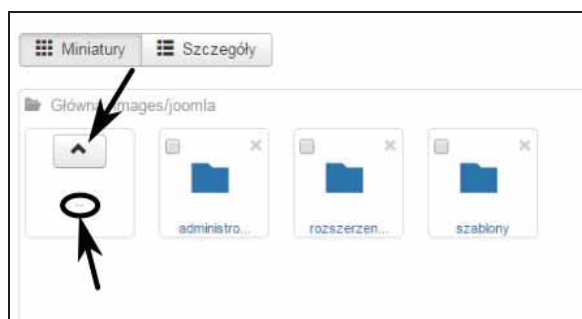
Kolejny krok to utworzenie katalogów podrzędnych. W katalogu *joomla* utwórz trzy dodatkowe podkatalogi: *rozszerzenia*, *szablony* i *administrowanie*. Aby to zrobić, kliknij nazwę lub ikonę katalogu *joomla*, a następnie przycisk *Utwórz katalog* i skorzystaj ze znanego Ci formularza.

Rysunek 3.42. Wygląd menedżera Media po utworzeniu katalogu joomla

Aby wrócić do folderu nadrzędnego, kliknij przycisk ze strzałką skierowaną do góry lub odsyłacz składający się z trzech kropek, znajdujący się pod tym przyciskiem (rysunek 3.43). Szczepcie mówiąc, łatwiej będzie Ci trafić w przycisk ze strzałką.

Rysunek 3.43.
Powrót do katalogu
nadrzędnego

Teraz w katalogu *tworzenie-stron-www* utwórz dwa dodatkowe podkatalogi: *html* i *css*, natomiast w katalogu *darmowe* utwórz dwa kolejne katalogi: *joomla* i *webdesign*.

Jeżeli podczas tworzenia katalogu popełnisz błąd w jego nazwie, to za pomocą menedżera Media nie zmienisz tej nazwy! W takiej sytuacji usuń katalog, a następnie utwórz nowy.

Aby usunąć katalog lub plik za pomocą menedżera Media, wystarczy, że zaznaczysz pole wyboru obok danego elementu, a następnie klikniesz przycisk *Usuń*. Ten sam efekt osiągniesz, klikając ikonę z krzyżykiem znajdującą się w obszarze wybranego elementu (pliku lub folderu). Pamiętaj jednak, że katalog, który zamierzasz usunąć, nie może zawierać podkatalogów ani plików.

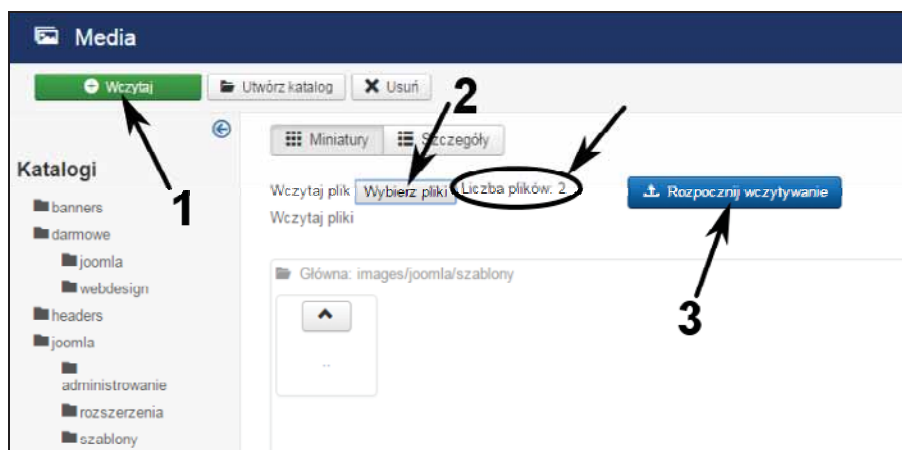
Operacja usuwania plików lub katalogów w menedżerze *Media* jest nieodwracalna. System nie umieszcza ich w koszu, jak ma to miejsce w przypadku innych elementów systemu.

Wczytywanie plików

Liczę na to, że masz już utworzoną strukturę katalogów, która w moim przykładzie odpowiada strukturze kategorii artykułów. Pora przesłać do nich kilka plików. Zakładam, że w każdym artykule znajdzie się przynajmniej jeden obrazek. Zatem potrzebuję przy najmniej 14 grafik.

Aby ułatwić Ci wykonywanie dalszych ćwiczeń, przygotowałem gotowy zestaw plików, które możesz pobrać, korzystając z adresu <ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>.

Za pomocą menedżera *Media* prześlesz teraz pierwsze dwa pliki. W tym celu otwórz zawartość folderu *joomla* (kliknij ikonę folderu lub jego nazwę), a następnie zawartość folderu *szablony*. Zwróć uwagę, czy w górnym obszarze okna wyświetlającego katalogi i pliki wyświetlana jest prawidłowa ścieżka dostępu. Kliknij przycisk *Wczytaj*, a następnie przycisk *Wybierz pliki*. Wskaż plik lub pliki, które chcesz przesłać na serwer, i kliknij przycisk *Otwórz*. Jeżeli chcesz wykonać ćwiczenie razem ze mną, to wybierz pliki: *01_wlasny_szablon_w_joomla_ef4.png* i *02_wlasny_szablon_w_joomla_gantry4.png*. Zauważ, że obok przycisku *Wybierz pliki* pojawił się wpis informujący o liczbie plików wybranych do przesłania. Aby rozpocząć proces wczytywania pliku, kliknij przycisk *Rozpocznij wczytywanie* (rysunek 3.44).

Rysunek 3.44. Wczytywanie plików za pomocą menedżera *Media*

Po chwili zobaczysz komunikat informujący o zakończeniu wczytywania pliku, a poniżej pojawią się miniaturki przesłanych obrazów.

Uwagi dotyczące plików graficznych

- ▶ Zmień nazwy plików na takie, które nie zawierają spacji, znaków specjalnych oraz polskich znaków.
- ▶ Zamiast spacji używaj znaku podkreślenia (_) lub łącznika (-).
- ▶ Stosuj grafiki tylko w formatach JPG, PNG lub GIF.
- ▶ Za pomocą dowolnego edytora grafiki zmień rozmiar grafik na takie, które będą dobrze prezentować się w artykułach Twojego serwisu. Proponuję nie przekraczać 1024 pikseli szerokości.

W ramach ćwiczenia umieść teraz kolejne grafiki do każdego z nowych katalogów. Jeżeli nie masz pomysłu lub chcesz mieć dokładnie takie same pliki jak ja, to wykorzystaj pliki przygotowane przeze mnie:

- ♦ Katalog *joomla/rozszerzenia*:
 - *03_dj-imageslider.png*
 - *04_dj-tabs.png*
- ♦ Katalog *joomla/administrowanie*:
 - *05_acl.png*
 - *06_witryny_wielojezyczne.png*
- ♦ Katalog *tworzenie-stron-www/html*:
 - *07_htm_i_css.png*
 - *08_wstep_do_html_i_css.png*
- ♦ Katalog *tworzenie-stron-www/css*:
 - *09_css3.png*
 - *10_bootstrap.png*
 - *16_responsywne_strony_www.jpg*
- ♦ Katalog *darmowe/joomla*:
 - *11_wlasny_szablon_w_joomla_ef4.png*
 - *12_dj-suggester.png*
- ♦ Katalog *darmowe/webdesign*:
 - *13_webdesign.png*
 - *14_nie_kaz_mi_myslec.png*

Mam nadzieję, że masz już sporą wprawę w zarządzaniu plikami za pomocą menedżera *Media*.

Grafika w artykułach

Kiedy za pomocą menedżera *Media* umieścisz już pliki graficzne w odpowiednim miejscu Twojego serwisu, możesz wykorzystać je m.in. jako uzupełnienie Twoich artykułów. Masz do dyspozycji kilka metod wstawiania grafiki do artykułów.

Otwórz menedżera artykułów (menu *Artykuły/Artykuły*) i edytuj dowolny artykuł. W moim przykładzie będzie to artykuł zatytułowany *Własny szablon dla Joomla! bez programowania?*.

Ilustracja wprowadzenia i ilustracja pełnego tekstu

Do umieszczania obrazów w części wstępnej artykułów możesz posłużyć się zakładką *Obrazki i łącza*. Możesz zastosować dwie różne grafiki lub dwie wersje tego samego obrazu. Możesz osobno zdefiniować obraz wyświetlany w widokach typu przegląd artykułów i osobno obraz pojawiający się, kiedy internauta wyświetli całą treść artykułu.

Jako ilustrację wprowadzenia warto przygotować obraz o mniejszych rozmiarach niż obraz dla całego artykułu. Jeżeli jako ilustrację wprowadzenia umieścisz plik o dużych rozmiarach, to będzie on zajmował także więcej miejsca na dysku serwera. Wczytanie strony, na której będą znajdować się takie obrazy, zajmie zdecydowanie więcej czasu, co może zniechęcić internautów i znacząco wpłynąć na Twoją pozycję w wyszukiwarkach internetowych.

Aby umieścić obraz w części wstępnej artykułu, kliknij zakładkę *Obrazki i łącza*, a następnie w polu *Ilustracja wprowadzenia* kliknij przycisk *Wybierz*. Za pomocą okna modalnego wybierz plik graficzny (*/joomla/szablony/01_wlasny_szablon_w_joomla_ef4.png*) i kliknij przycisk *Wstaw*. Jeżeli na zdalnym serwerze nie ma potrzebnego pliku, w tym samym oknie modalnym kliknij zakładkę *Wczytaj*, a następnie kliknij przycisk *Wybierz pliki*, wybierz plik znajdujący się w zasobach Twojego komputera, a następnie kliknij przycisk *Rozpocznij wczytywanie*.

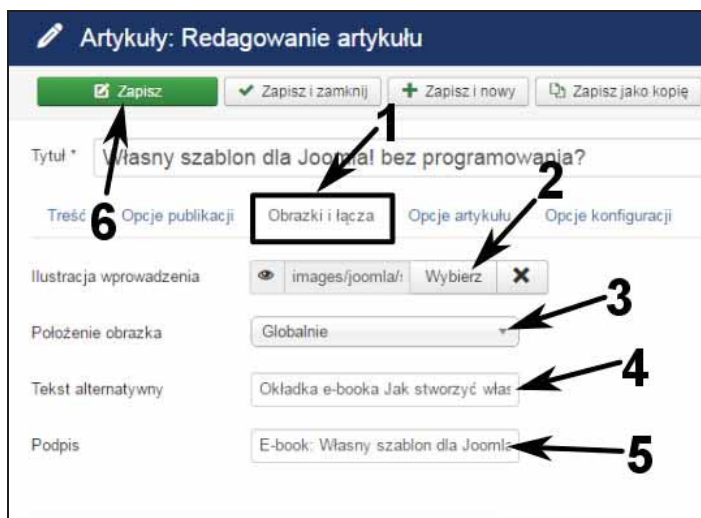
W polu *Położenie obrazka* wybierz z listy pozycję obrazka względem tekstu zajawki. Jeżeli pozostawisz pozycję *Globalne*, to zostaną wprowadzone domyślne ustawienia globalne zdefiniowane dla komponentu *Artykuły*.

W polu *Tekst alternatywny* wpisz tekst opisujący grafikę. Tekst ten wykorzystywany jest przez wyszukiwarki i pojawia się w przeglądarkach z wyłączoną opcją wyświetlania grafiki.

Warto umieszczać wpisy w polu *Tekst alternatywny*, ponieważ wpływają one na większą dostępność witryny dla osób słabowidzących i niewidomych. Dostarczają ważnych informacji i ułatwiają prawidłowe odczytywanie strony przez tzw. czytniki stron stosowane przez osoby niedowidzące.

W polu *Podpis* wpisz tekst, który będzie widoczny pod grafiką oraz po wskazaniu obrazu kursorem myszy (rysunek 3.45).

Rysunek 3.45.
Umieszczanie
ilustracji
wprowadzenia
do przykładowego
artykułu

Obraz zdefiniowany w polu *Ilustracja wprowadzenia* widoczna będzie tylko w widoku przeglądu artykułów. Jeżeli chcesz, aby była widoczna grafika, kiedy użytkownik wyświetli pełną treść artykułu, musisz zdefiniować obraz w polu *Ilustracja pełnego tekstu*. Pamiętaj o zdefiniowaniu pól *Polozenie obrazka*, *Tekst alternatywny* i *Podpis*.

Zadanie dla Ciebie. Dla każdego artykułu umieść odpowiednie ilustracje wprowadzenia i ilustrację pełnego tekstu. W moim przypadku strona startowa witryny wygląda tak jak na rysunku 3.46.

Dodatkowe ilustracje w artykule

Czasem w treści artykułu trzeba umieścić dodatkowe obrazy.

Najprostszą z możliwych metod jest umieszczenie kursora w miejscu, którym chcesz wstawić obraz, a następnie wykorzystanie metody „przeciągnij i upuść” (*drag & drop*). Po prostu przeciągnij właściwy plik obrazu do okna edytora (rysunek 3.47).

Pamiętaj, że pliki umieszczane metodą „przeciągnij i upuść” są wczytywane bezpośrednio do folderu *twoj-serwis/images* na zdalnym serwerze.

Możesz także skorzystać z tradycyjnej metody. Umieść kursor w miejscu, w którym chcesz wstawić obraz, a następnie kliknij przycisk *Grafika* znajdujący się w pasku narzędzi edytora tekstowego (rysunek 3.48).

W oknie modalnym kliknij folder, w którym znajduje się grafika, którą chcesz wstawić do artykułu. W moim wypadku jest to *joomla/rozszerzenia*. Kliknij plik, który ma się znaleźć w artykule. Zauważ, że jego nazwa wraz z całą ścieżką dostępu pojawi się w polu *Adres grafiki*. Zwróć także uwagę na fakt, że masz do dyspozycji jeszcze kilka dodatkowych pól: *Opis grafiki*, *Podpis*, *Wyrównaj*, *Tytuł grafiki* oraz *Klasa: Caption*.

Rysunek 3.46.
Wygląd strony startowej przykładowej witryny po umieszczeniu ilustracji wprowadzenia

Ebooki - Joomla!, projektowanie stron WWW

Home

[Pokaż treść w atrakcyjnym wydaniu](#)

Szczegóły
Super User
Kategoria: Rozrachowania
Opublikowano: 29 marzec 2016
Ciekawość: 0

Jednym z najważniejszych czynników decydujących o popularności witryny jest ciekawy TREŚĆ!

Jakoś użyteczność, można w Twoim serwisie to, czy dla nich ciekawość i intrzygacja: rozwiązywać ich problemy to są bardzo duże szanse na to, że będziecie mieć wiele odwiedzin każdego dnia. :-)

Ala...

Współczesny internauta jest dzisiaj bardzo wymagający i chce, aby ta treść była przedstawiona w ciekawy i atrakcyjny sposób! Nie Właśnie! Znajdź choć jeden współczesny portal, który nie ma ani jednej grafiki!

Znasz takie powiedzenie, jeden obraz wart jest tysiąca słów?

[➤ Czytaj więcej: Pokaż treść w atrakcyjnym wydaniu](#)

Main Menu
[Home](#)

Login Form

Zapamiętaj

Ne pamiętaj nazwy?
Ne pamiętaj hasła?

Własny szablon dla Joomla! bez programowania?

Szczegóły
Super User
Kategoria: Szablony
Opublikowano: 29 marzec 2016
Ciekawość: 0

Ne zmacz się ze banalno nie kodowaniu, ale chcesz mieć własny, unikalny szablon dla swojego serwisu?

Masz serwis oparty o Joomla! i chcesz stworzyć dla niego własny szablon, ale nie chcesz programować? To łatwiej! Umiejętności programowania nie są na takim poziomie, aby to było możliwe?

Czy jest to w ogóle możliwe? Czy możliwe jest, aby szablon wykonany bez znajomości programowania był zgodny z obowiązującymi standardami?

OCZYWIŚCIE. ŻE TAK!

[➤ Czytaj więcej: Własny szablon dla Joomla! bez programowania?](#)

Jak zarządzać dostępem do treści u usług Twojej witryny?

Szczegóły
Super User
Kategoria: Administracja
Opublikowano: 29 marzec 2016
Ciekawość: 0

Kurs Joomla! 3.3. Access Control List

Jedną z wielu banalno użytecznych funkcji CMS Joomla! jest możliwość zarządzania dostępem do treści i usług wlitryny dla poszczególnych grup użytkowników. Wtedy Joomla! umożliwia to narzędzie: Access Control List (ACL), choć możesz spotkać się także z określeniem: Access Control List. :-)

Dzięki ACL masz możliwość pełnej kontroli nad dostępem do treści i usług oferowanych przez swój serwis.

[➤ Czytaj więcej: Jak zarządzać dostępem do treści u usług Twojej witryny?](#)

Najnowsze technologie tworzenia stron WWW

Szczegóły
Super User
Kategoria: HTML
Opublikowano: 29 marzec 2016
Ciekawość: 0

Internet znajdziesz dziś wszędzie i wszędzie w jakiejś formie korzystamy z jego zasobów. Niestety, stosunkowo niewielki użycie go aktualnie — zablieni mamy znaczni ludzie, wni coś do wirtualnej przestrzeni komunikacyjnej, a cała reszta tylko biernie konsumuje treści udostępniane w sieci. Jeśli chcesz wyznać się z obecną masą konsumentów i dotrzeć do elitarnego grona twórców stron internetowych, musisz poznać podstawowe narzędzia ich pracy, którymi są — i z pewnością długo jeszcze pozostaną — języki HTML i CSS. Oczywiście najmniej popularne, aby od razu przystąpić do nauki ich najnowszych wersji, czyli HTML5 i CSS3. Kluczem na naszych oczach powoli staje się standardizacja sieciowych i już dziś wyznaczają przyszłość trendu rozwoju technologii WWW.

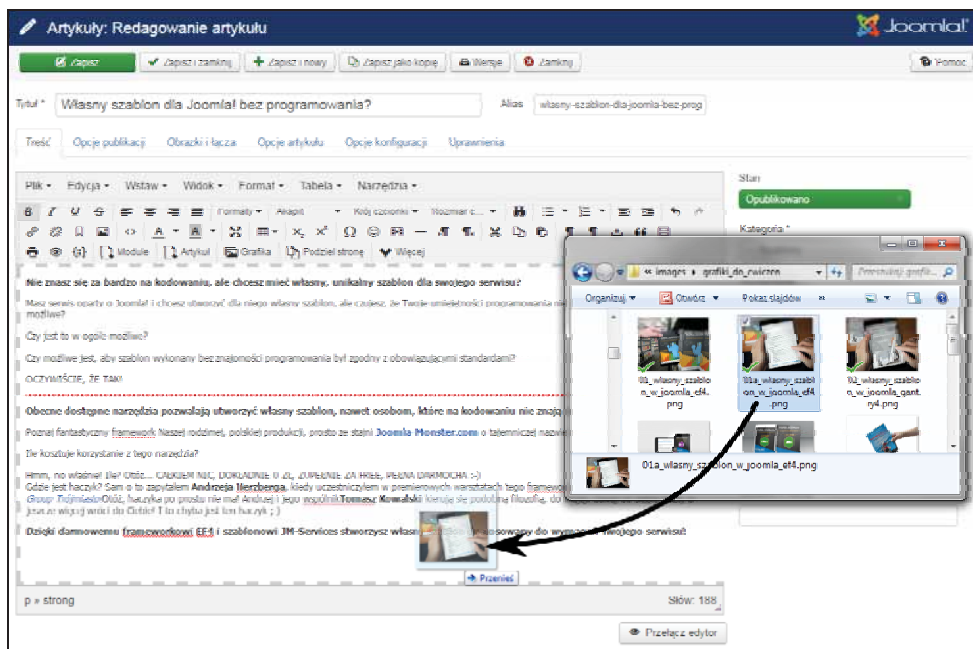
[➤ Czytaj więcej: Najnowsze technologie tworzenia stron WWW](#)

Strona 1 z 2

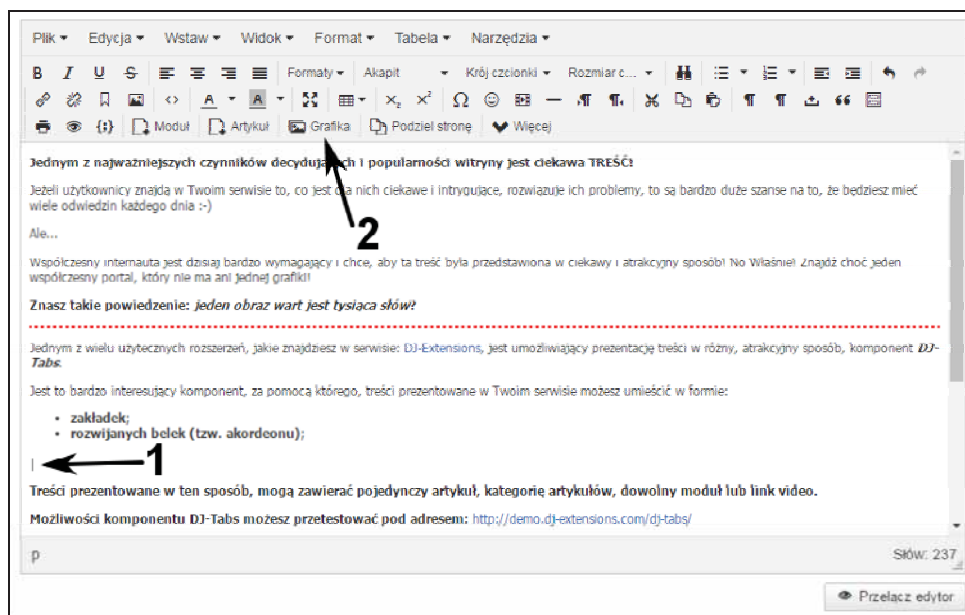
Jeżeli tutaj: Start

© 2016 Joomla! - Joomla!, projektowanie stron WWW

[Do góry](#)

Rysunek 3.47. Umieszczanie grafiki w artykule metodą „przeciągnij i upuść”

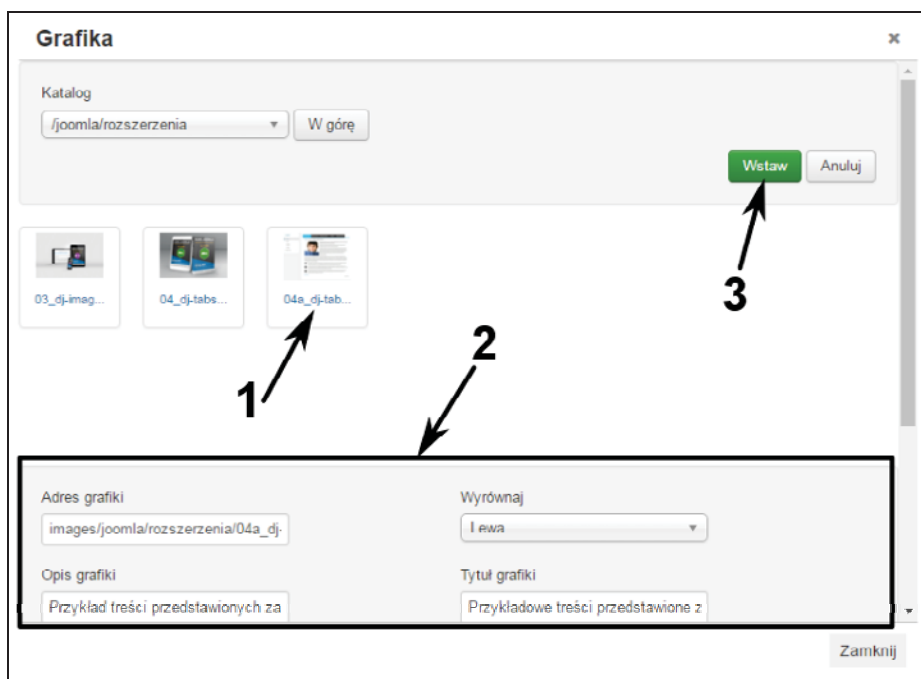
Rysunek 3.48. Umieszczanie grafiki w artykule

W polu *Opis grafiki* wpisz tekst opisujący grafikę. To, co wpiszesz w to pole, będzie się pojawiało, gdy użytkownik wyłączy wyświetlanie grafiki w swojej przeglądarce lub z jakichś przyczyn nie będzie możliwe jej wyświetlanie. Treść wpisana w tym polu zostanie

odczytana przez czytniki ekranowe używane przez osoby niedowidzące lub niewidome. Ja wpisuję: Przykład treści przedstawionych za pomocą zakładek.

W polu *Podpis* możesz wpisać tekst, który będzie wyświetlany bezpośrednio pod grafiką. W polu *Wyrównaj* wybierz z listy sposób wyrównania grafiki względem tekstu. Ja wybieram pozycję *Lewa*. W polu *Tytuł grafiki* wpisz tekst, który będzie wyświetlany w tzw. etykietce (żółtym polu), kiedy wskażesz kursorem myszy grafikę. Ja wpisuję: Przykładowe treści przedstawione za pomocą zakładek.

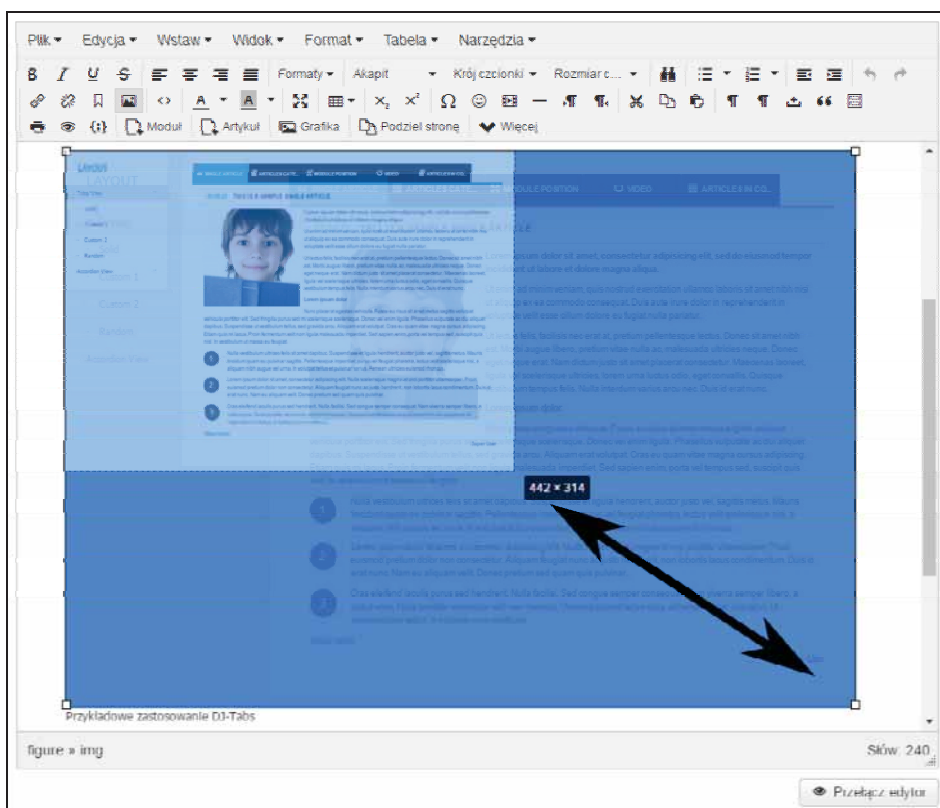
Na koniec kliknij przycisk *Wstaw*, aby wybrana przez Ciebie grafika pojawiła się w artykule (rysunek 3.49).

Rysunek 3.49. Okno modalne menedżera Media podczas wstawiania grafiki do artykułu

Teraz zapisz artykuł i zobacz, jak prezentuje się w Twoim serwisie.

Jeżeli chcesz zmienić podstawowe właściwości wstawionego obrazu, wróć do edycji artykułu i kliknij grafikę, którą chcesz edytować. Zauważ, że została ona podświetlona, a na jej krawędziach pojawiły się kwadratowe znaczniki. Za ich pomocą możesz zmieniać rozmiar wyświetlanego obrazu. Wystarczy, że klikniesz, przytrzymasz lewy przycisk myszy i przesuwniesz kursor. Kiedy będziesz przesuwać kursor myszy, edytor będzie wyświetlał półprzezroczysty obraz o nowym rozmiarze, a pod nim w szarej etykietce nowy rozmiar w pikselach. Gdy ustawisz odpowiedni rozmiar swojej grafiki, zwolnij przycisk myszy (rysunek 3.50).

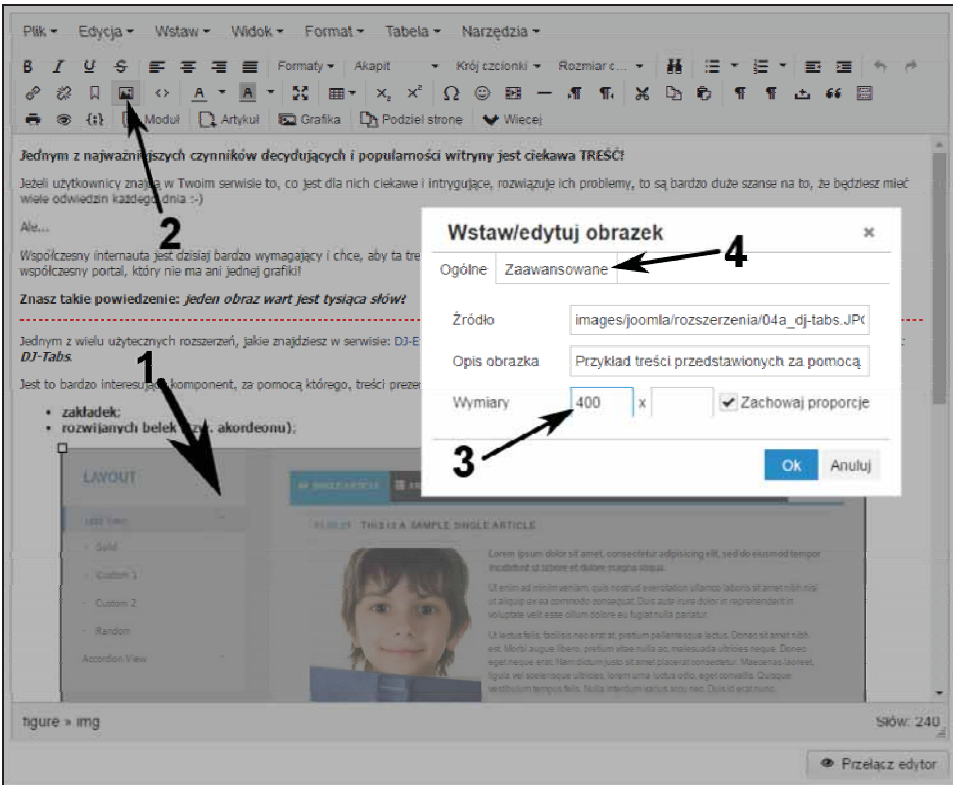
Rysunek 3.50. Zmiana rozmiaru grafiki umieszczonej w artykule metodą „przeciągnij i upuść”

Parametry grafiki możesz także zmienić, korzystając z przycisku *Wstaw/edytuj obrazek*, który znajduje się na pasku narzędziowym edytora *TinyMCE*. W tym celu kliknij grafikę w Twoim artykule, a następnie przycisk *Wstaw/edytuj obrazek*. Ten sam efekt osiągniesz, gdy klikniesz w menu edytora pozycję *Wstaw*, a następnie pozycję *Wstaw/edytuj obrazek*. Możesz także kliknąć grafikę prawym przyciskiem myszy i wybrać z menu podręcznego pozycję *Wstaw/edytuj obrazek*.

W okienku *Wstaw/edytuj obrazek* masz do dyspozycji dwie zakładki: *Ogólne* i *Zaawansowane*. Zakładka *Ogólne* umożliwia zmianę opisu i rozmiarów wyświetlanego obrazu (rysunek 3.51). Kiedy zaznaczona jest opcja *Zachowaj proporcje*, to wystarczy, że wprowadzisz jeden rozmiar — drugi zostanie wpisany automatycznie.

Pamiętaj, że zmiana wymiarów wyświetlanego obrazu nie powoduje, że plik zmniejsza swój rozmiar na dysku. Najlepszym rozwiązaniem jest skorzystanie z odpowiedniego edytora grafiki i wcześniejsze przygotowanie plików o określonej wielkości.

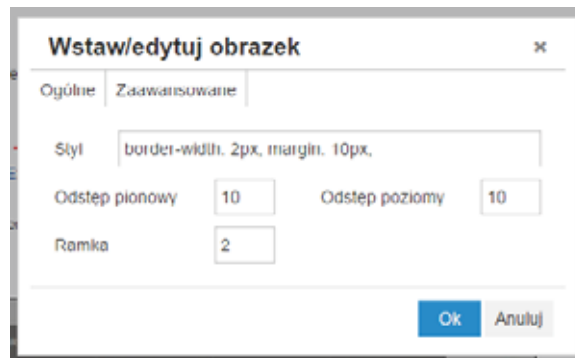
Kliknij teraz zakładkę *Zaawansowane*. W polu *Styl* możesz wpisać własne definicje stylów CSS dla obrazka. W polu *Odstęp pionowy* definiujesz odstęp w pionie, jaki ma być zachowany między grafiką a tekstem. Natomiast w polu *Odstęp poziomy* definiujesz

Rysunek 3.51. Zmiana opisu i wymiarów obrazu umieszczonego w artykule za pomocą opcji *Wstaw/edytuj obrazek*

odstęp w poziomie, jaki ma być zachowany między grafiką a tekstem. Puste pole oznacza brak takiego odstępu. W polu *Ramka* definiujesz grubość obramowania Twojej grafiki (rysunek 3.52). Puste pole oznacza brak obramowania.

Rysunek 3.52.
Zakładka
Zaawansowane
w oknie
*Wstaw/edytuj
obrazek*

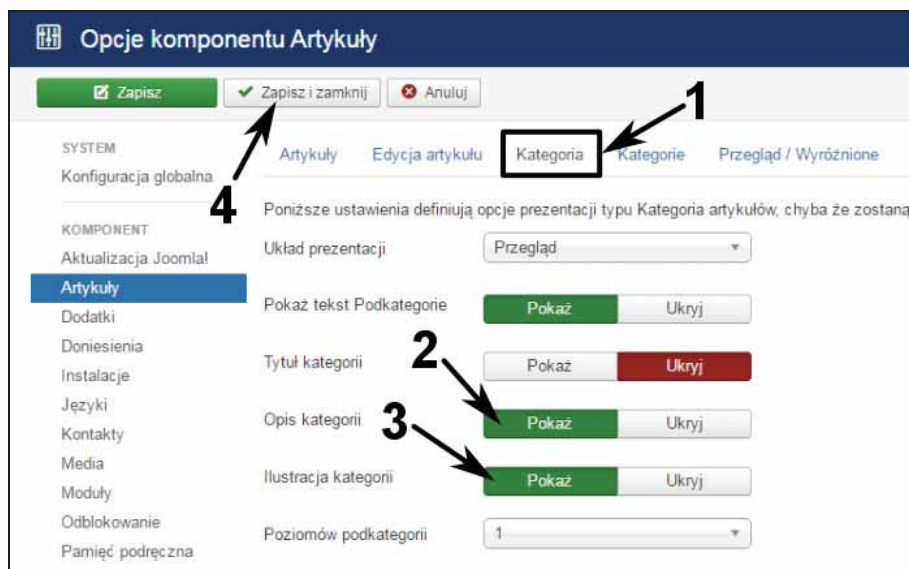

Kliknij przycisk *Ok*, aby zatwierdzić zmiany, a następnie zapisz artykuł i sprawdź, jak prezentuje się w Twoim serwisie.

Grafika w kategoriach

Pliki graficzne możesz dodawać nie tylko do treści artykułów. Możesz także umieszczać obrazy w opisie kategorii lub jako ilustracje kategorii. Co więcej, w podobny sposób umieścisz grafikę w kategorii kontaktów, reklam czy zakładkek.

Najpierw upewnij się, czy włączone są odpowiednie opcje. Kliknij w menu *Artykuły* pozycję *Artykuły*, a następnie kliknij w przyborniku przycisk *Opcje*. Kliknij zakładkę o nazwie *Kategoria*, a następnie sprawdź, czy dla pozycji *Opis kategorii* i *Ilustracja kategorii* aktywne są opcje *Pokaż* (rysunek 3.53).

Rysunek 3.53. Włączenie opcji *Pokaż* dla pozycji *Opis kategorii* i *Ilustracja kategorii* w opcjach globalnych komponentu *Artykuły*

Aby umieścić grafikę w opisie kategorii, edytuj wybraną przez siebie kategorię. W moim przykładzie edytuję kategorię *JOOMLA*. Umieść kursor w sekcji *Opis*, a następnie stosując jedną z poznanych wcześniej metod umieszczania grafiki w artykule, wstaw wybrany przez siebie plik (np. *joomla/Joomla3.png*).

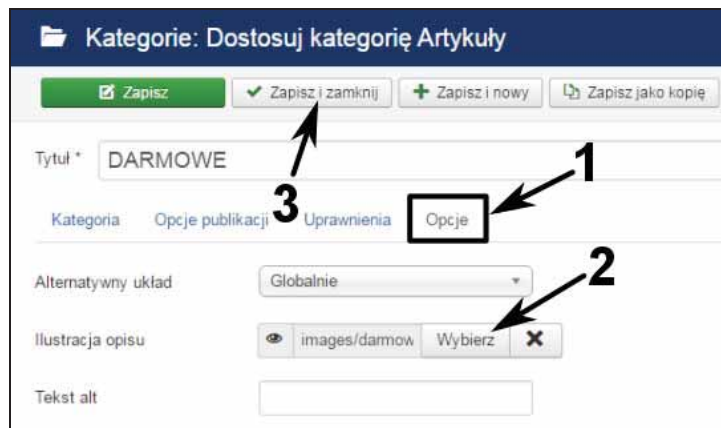
Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie przejdź do strony głównej witryny i kliknij tytuł artykułu *Własny szablon dla Joomla! bez programowania?* lub przycisk *Czytaj więcej* pod zajawką. Wyświetli się cała zawartość artykułu. Pod artykułem w sekcji *Jesteś tutaj* kliknij odsyłacz *JOOMLA*. Teraz widzisz zawartość kategorii wraz z grafiką umieszczoną w jej opisie (rysunek 3.54).

W CMS Joomla! istnieje także inny sposób dodawania grafiki do kategorii. Edytuj inną kategorię, np. *DARMOWE*. Kliknij zakładkę *Opcje*, a następnie w polu *Ilustracja opisu* kliknij przycisk *Wybierz*. Zaznacz wybrany plik (np. *darmowe/free.png*), a następnie kliknij przycisk *Wstaw* (rysunek 3.55).

Rysunek 3.54. Wygląd serwisu z grafiką umieszczoną w opisie kategorii

Rysunek 3.55.
Dodawanie
ilustracji opisu
do wybranej
kategorii

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie przejdź do strony głównej Twojej witryny i kliknij tytuł artykułu *Jak zasugerować użytkownikom dodatkowe treści?* lub przycisk *Czytaj więcej* pod zajawką. Wyświetli się cała zawartość artykułu. Pod artykułem w sekcji *Jesteś tutaj* kliknij odsyłacz *DARMOWE*. Teraz widzisz zawartość kategorii wraz z grafiką umieszczoną jako ilustracja kategorii (rysunek 3.56).

Dokładnie w taki sam sposób możesz umieścić grafikę w kategoriach kontaktów czy zakładek.

Rysunek 3.56. Wygląd serwisu z umieszczoną ilustracją opisu kategorii Joomla

Jak tworzyć dostępne treści (WCAG 2.0)

Kiedy pokazywałem Ci, jak umieszczać grafikę w artykułach lub kategoriach, wspomniałem kilkakrotnie, że warto umieszczać wpisy w odpowiednich polach, ponieważ bardzo często dostarczają one ważnych informacji dla osób słabowidzących lub niewidomych. Dzięki tym wpisom specjalne czytniki stron stosowane przez te osoby mogą je odczytać. To tylko jedna z wielu czynności, które możesz wykonać, aby ułatwić innym życie i aby Twój serwis był dostępny dla większego grona internautów.

W przypadku bardzo wielu witryn spełnienie wymagań dostępności to już nie możliwość, lecz obowiązek.

Od 30 maja 2012 roku obowiązuje w Polsce Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 roku w sprawie krajowych ram interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 526). Zgodnie z tym rozporządzeniem **wszystkie serwisy internetowe podmiotów publicznych powinny być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych**. Na dostosowanie serwisów do wymagań dostępności (WCAG — *Web Content Accessibility Guidelines*) administratorzy serwisów, które powstały po 30.05.2012 r. mieli 3 lata. Oznacza to, że obecnie nie powinno być już serwisów realizujących zadania publiczne, które nie spełniają standardów dostępności.

Aby wspomóc administratorów tych serwisów, powstał projekt *Kuźnia Dostępnych Stron* (dostepny.joomla.pl), który jest źródłem użytecznej wiedzy, dobrych praktyk i pomocnych narzędzi. W ramach tego projektu powstało mnóstwo przydatnych poradników, które krok po kroku tłumaczą i pokazują, jak tworzyć dostępne witryny internetowe.

Miałem zaszczyt i przyjemność pracować nad tymi poradnikami wspólnie ze **Stefanem Wajdą**, człowiekiem nr 1 (moim i nie tylko moim zdaniem) w Polsce, jeżeli chodzi o CMS Joomla!. Dzięki tej współpracy opublikowaliśmy ok. 110 różnych procedur i instrukcji związanych z tworzeniem dostępnych stron internetowych.

Co to znaczy, że strony powinny być dostępne? Dla kogo powinny być dostępne? Otóż znaczy to, że powinny być dostępne dla wszystkich ludzi, szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych. Dla osób pełnosprawnych dostępna jest praktycznie każda strona internetowa. Natomiast dla osób, które są niewidome lub niepełnosprawne ruchowo, już niestety nie.

W tym rozdziale chciałbym przekazać Ci kilka porad, dzięki którym będziesz świadomie tworzyć bardziej dostępne treści.

Jak poprawnie oznaczyć strukturę artykułu?

Osoby dobrze widzące, przeglądając strony w internecie, bardzo często jedynie „skanują” treść. Bez trudu są w stanie zidentyfikować interesujące ich fragmenty na podstawie tytułów, nagłówków itp. Osoby niewidome, które korzystają z czytników stron, także mogą szybko poruszać się po nagłówkach, aby dotrzeć do interesujących ich treści. Czytniki przetwarzają informacje znajdujące się w kodzie strony i informują użytkownika, czy przetwarzany tekst jest nagłówkiem, akapitem, listą, tabelą, czy też jakimś innym elementem witryny.

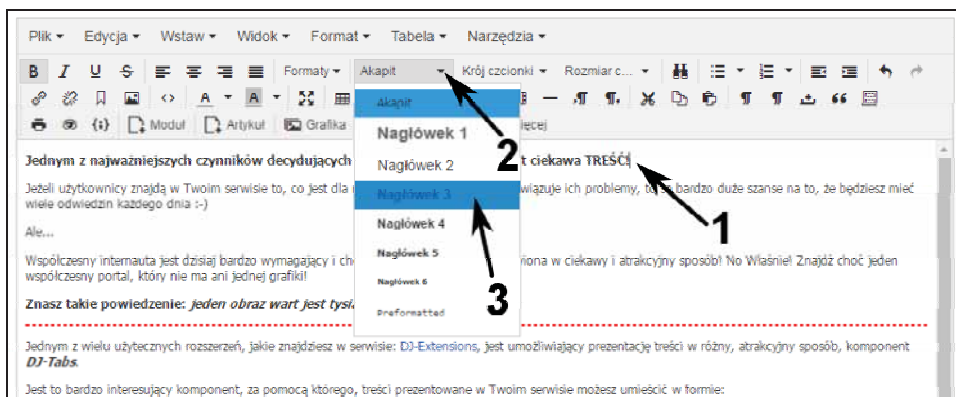
Dlatego **prawidłowa struktura artykułu ma fundamentalne znaczenie** dla wszystkich odwiedzających Twój serwis.

W CMS Joomla! nagłówek pierwszego stopnia stosowany jest dla tytułu strony. Taki nagłówek powinien być tylko jeden na stronie. Nagłówek drugiego stopnia używany jest najczęściej do oznaczania tytułów artykułów. Zatem w samym artykule stosuj pozostałe poziomy nagłówków, od 3 do 6 stopnia. **Nagłówki te powinny odzwierciedlać hierarchiczną strukturę treści artykułu, od najwyższych do najniższych.**

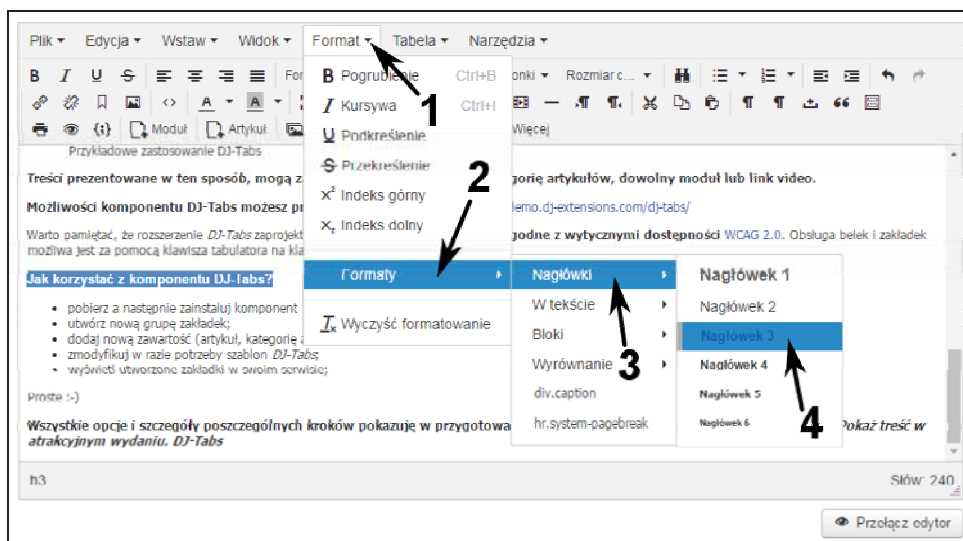
Aby umieścić nagłówek w artykule, możesz skorzystać z dwóch metod. Pierwsza polega na wykorzystaniu listy rozwijanej znajdującej się na pasku narzędzi edytora.

Edytuj istniejący artykuł lub utwórz nowy. W edytorze umieść kursor w miejscu, w którym chcesz utworzyć nagłówek. Wpisz tekst nagłówka, a następnie w pasku narzędzi edytora z rozwijanej listy wybierz *Nagłówek 3* lub inny, w zależności od tworzonej struktury artykułu (rysunek 3.57). Na koniec naciśnij klawisz *Enter*, aby zakończyć tworzenie nagłówka i rozpocząć nowy akapit.

Metoda druga polega na wykorzystaniu opcji ukrytych w menu edytora. Umieść w edytorze kursor w miejscu, w którym chcesz utworzyć nagłówek, a następnie wpisz tekst nagłówka. Jeżeli tekst masz już wcześniej wpisany, wystarczy, że umieścisz w nim kursor tekstowy. W menu edytora kliknij pozycję *Format*, wskaż kursorem myszy pozycję *Formaty*, a następnie pozycję *Nagłówki* i wybierz *Nagłówek 3* lub inny, w zależności od tworzonej struktury artykułu (rysunek 3.58).

Rysunek 3.57. Tworzenie nagłówka za pomocą rozwijalnej listy w pasku narzędziowym

Rysunek 3.58. Tworzenie nagłówka za pomocą menu edytora TinyMCE

Kiedy i jak stosować listy (wykazy)?

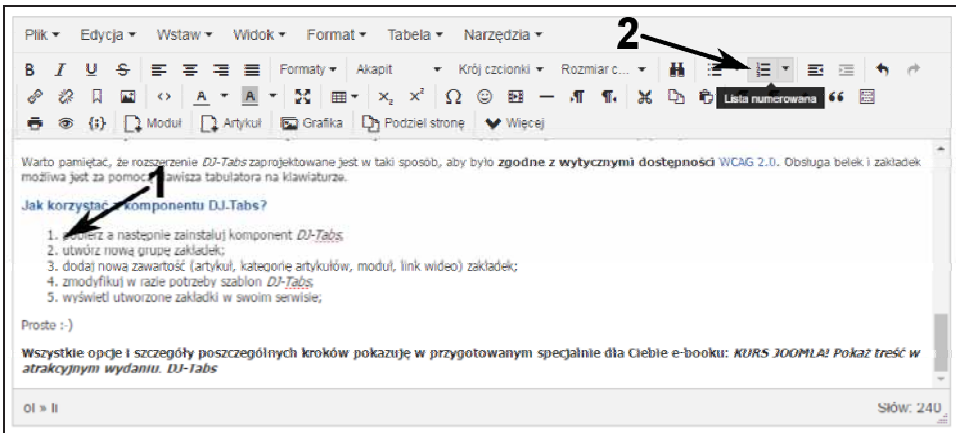
Listy stosuje się do uporządkowania i pogrupowania informacji. Wówczas tekst staje się przejrzysty i zawarte w nim informacje są łatwiejsze do zapamiętania.

Dla osób niepełnosprawnych wzrokowo listy są bardzo ważnym elementem. Są rozpoznawane przez czynniki ekranu, dzięki czemu osoby te mogą swobodnie poruszać się po stronie, przechodząc pomiędzy poszczególnymi listami. Ponadto listy stanowią dla nich dodatkową informację, dzięki czemu są w stanie lepiej zrozumieć czytany tekst.

Kiedy i jak stosować listy numerowane?

Listy numerowane nadają poszczególnym pozycjom logiczną kolejność. Stosowane są wszędzie tam, gdzie istotna jest kolejność poszczególnych elementów. Są szczególnie przydatne na przykład w opisach jakichś procedur składających się z kolejnych kroków.

Aby utworzyć listę numerowaną w artykule, edytuj istniejący artykuł lub utwórz nowy. Umieść w edytorze kursor w miejscu, w którym chcesz utworzyć listę numerowaną, a następnie na pasku narzędzi edytora kliknij przycisk *Lista numerowana*. Wpisz tekst i naciśnij klawisz *Enter*, aby dodać kolejną pozycję listy numerowanej. Naciśnij dwukrotnie klawisz *Enter* lub kliknij ponownie przycisk *Lista numerowana* na pasku narzędzi edytora, aby zakończyć wstawianie kolejnych pozycji listy (rysunek 3.59).

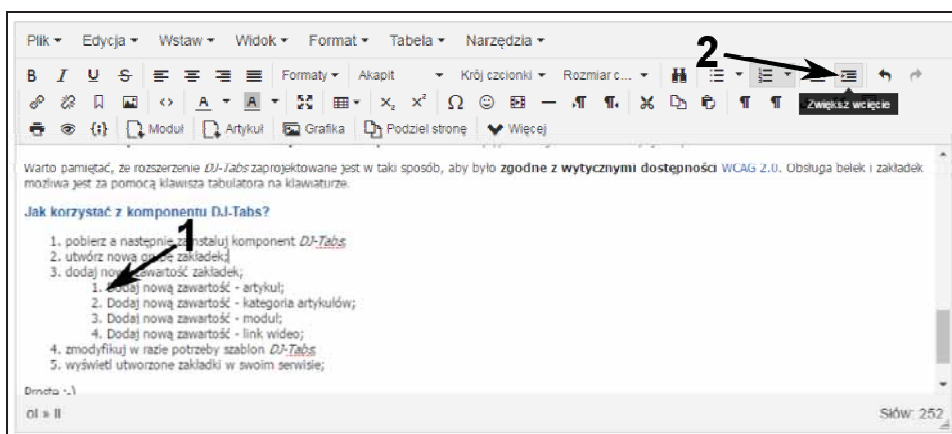
Rysunek 3.59. Tworzenie listy numerowanej w przykładowym artykule

Aby utworzyć **wielopoziomową listę numerowaną**, umieść kursor na końcu tego elementu listy, po którym chcesz utworzyć kolejny poziom listy numerowanej, i naciśnij klawisz *Enter*. Kliknij na pasku narzędzi edytora przycisk *Zwiększ wcięcie*, a następnie wpisz tekst i naciśnij klawisz *Enter*, aby dodać kolejną pozycję listy numerowanej (rysunek 3.60). Naciśnij dwukrotnie klawisz *Enter* lub kliknij przycisk *Zmniejsz wcięcie* na pasku narzędzi edytora, aby wrócić do wyższego poziomu listy numerowanej.

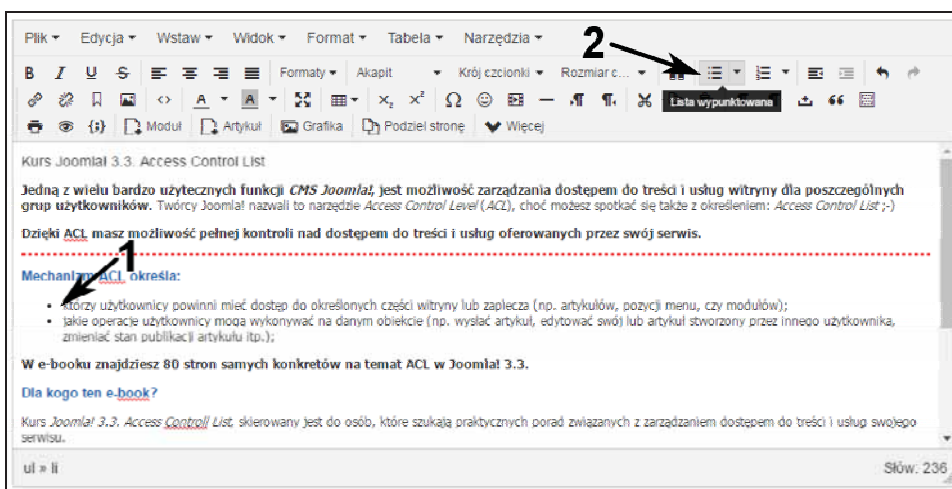
Kiedy i jak stosować listy wypunktowane?

Stosuj je, kiedy kolejność poszczególnych elementów nie jest istotna. W tego typu liście każdy element jest tak samo ważny. Wykorzystuj listy także wtedy, gdy w tekście jest dużo długich wyliczeń.

Tworzenie list wypunktowanych wygląda niemal identycznie jak tworzenie list numerowanych. Różnica polega jedynie na kliknięciu na pasku narzędzi edytora przycisku *Lista wypunktowana* zamiast *Lista numerowana* (rysunek 3.61).

Rysunek 3.60. Tworzenie wielopoziomowej listy numerowanej w przykładowym artykule

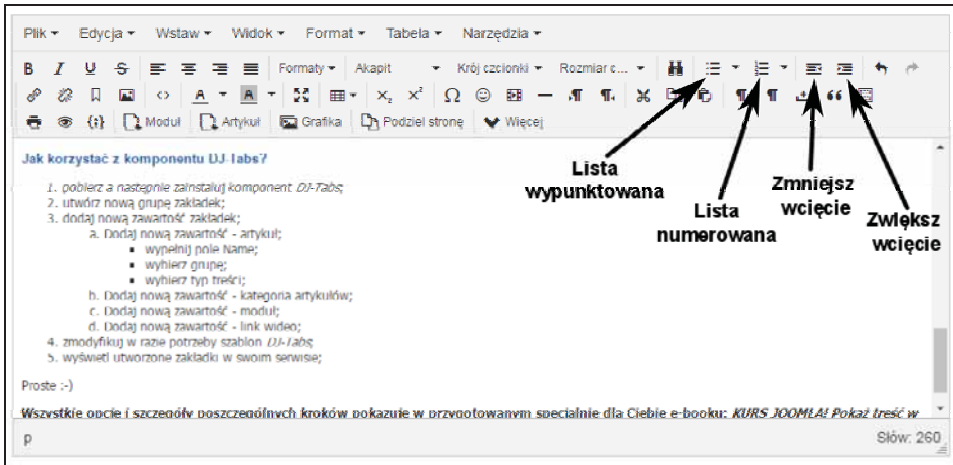
Rysunek 3.61. Tworzenie listy wypunktowanej w przykładowym artykule

Kiedy stosować listy mieszane?

Listy tego typu służą do tworzenia struktur drzewiastych. Są one przydatne, gdy opracowujesz rozbudowane treści zawierające szereg punktów i podpunktów. Dzięki temu podpunkty będą przesunięte w prawo w stosunku do punktów nadrzędnych. Wykaz będzie wówczas bardziej czytelny i estetyczny.

Aby utworzyć w artykule listę mieszaną, edytuj istniejący artykuł lub utwórz nowy. Umieść kursor tekstowy w miejscu, w którym chcesz utworzyć listę mieszaną, a następnie na pasku narzędzi edytora kliknij przycisk *Lista numerowana*. Wpisz tekst i naciśnij klawisz *Enter*, a następnie kliknij przycisk *Zwiększ wcięcie*. Ponownie wpisz tekst i ponownie naciśnij klawisz *Enter* i *Zwiększ wcięcie*. Kliknij przycisk *Lista wypunktowana*, wpisz tekst i naciśnij klawisz *Enter*. Znowu wpisz tekst i naciśnij klawisz *Enter*, aby wprowadzić kolejną pozycję listy. Naciśnij dwukrotnie klawisz *Enter* lub kliknij

przycisk *Zmniejsz wcięcie*, aby wprowadzić tekst do pozycji nadrzędnej. Aby zakończyć tworzenie listy mieszanej, skorzystaj z przycisku *Zmniejsz wcięcie* lub naciśnij dwukrotnie klawisz *Enter* podczas edycji najwyższego poziomu listy (rysunek 3.62).

Rysunek 3.62. Tworzenie listy mieszanej w przykładowym artykule

Jak oznaczać cytaty?

Prawidłowe oznaczenie cytatu pozwala na odpowiednie wyróżnienie go w kontekście. Ma to szczególne znaczenie dla osób niewidomych, które korzystają z czytników.

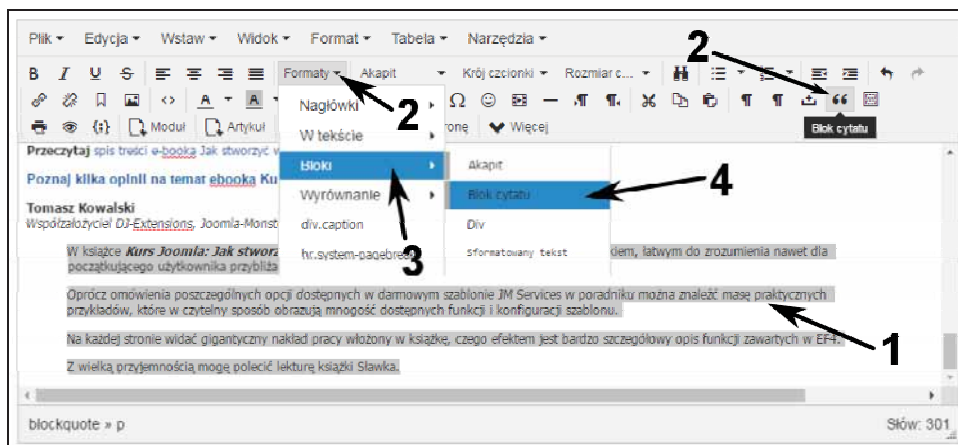
Cytowany tekst często wyróżniany jest kursywą. Dla osób dobrze widzących to wystarczający sposób oznaczania cytatów, jednak dla osób niewidzących nie jest to dobre rozwiązanie. Poważne kłopoty ze zrozumieniem tekstu mogą mieć także osoby słabowidzące i dyslektycy. Dla nich tekst wyróżniony w ten sposób może być po prostu nieczytelny.

Jak zatem prawidłowo oznaczyć cytat, aby czytnik przekazał prawidłową informację osobom niewidomym? Do dyspozycji masz dwa znaczniki HTML:

- ◆ Znacznik `<blockquote>`, który służy do oznaczania tekstów pochodzących z innych źródeł. W specyfikacji HTML 4.01 znacznik ten służył do oznaczania dłuższych fragmentów tekstu, np. kilku zdań czy całego akapitu.
- ◆ Znacznik `<q>` do oznaczania krótkich cytatów składających się z kilku czy kilkunastu słów. W większości przeglądarek tekst oznaczony w ten sposób zostanie automatycznie ujęty w cudzysłów.

W najgorszym przypadku możesz także oznaczyć cytowany tekst za pomocą zwykłych cudzysłówów, wpisując je za pomocą odpowiednich klawiszy na klawiaturze.

Aby oznaczyć cytat, edytuj istniejący artykuł lub utwórz nowy, a następnie wpisz tekst, który ma być oznaczony jako cytat. Zaznacz tekst cytatu, a następnie kliknij przycisk *Blok cytatu* znajdujący się w pasku narzędziowym edytora. Możesz także skorzystać z listy rozwijalnej *Formaty* znajdującej się na pasku narzędzi edytora (rysunek 3.63).

Rysunek 3.63. Oznaczanie cytatu w przykładowym artykule

Podział długiego artykułu

Czasem zdarza się, że tworzony przez Ciebie artykuł jest bardzo długi. Aby wyświetlić treść znajdującą się na końcu, trzeba długo przewijać ekran. Sensownym rozwiązaniem w takim przypadku wydaje się podział artykułu na kilka części.

CMS Joomla! umożliwia taki podział przez wygenerowanie paska nawigacji pomiędzy kolejnymi częściami i wyświetlanie na każdej z nich spisu treści z listą odnośników prowadzących do poszczególnych stron.

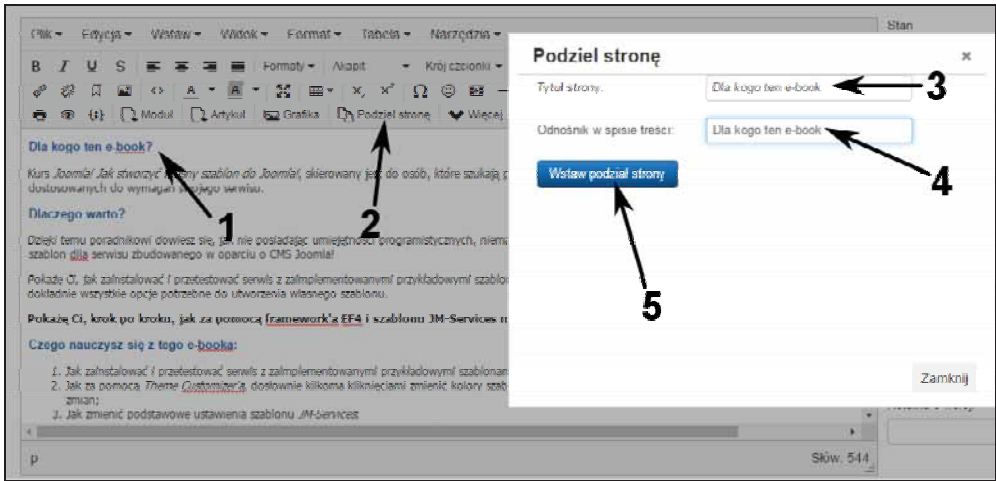
Edytuj artykuł i w miejscu, w którym chcesz dokonać podziału, umieść kursor tekstowy, a następnie kliknij znajdujący się w pasku narzędziowym edytora przycisk *Podziel stronę*. W oknie modalnym, w polu *Tytuł strony*, wpisz tytuł rozpoczynający następną część artykułu. Tytuł ten będzie widoczny obok tytułu całego artykułu. W polu *Odnośnik w spisie treści* wpisz krótki tekst, który będzie stanowił odnośnik w spisie treści, a następnie kliknij przycisk *Wstaw podział strony*, aby wrócić do edytora (rysunek 3.64).

Podział strony w edytorze będzie widoczny jako szara kreskowana linia. Dokonaj podziału kolejnych części tekstu, a następnie zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak teraz Twój artykuł prezentuje się w serwisie. Mój przykładowy artykuł wygląda tak jak ten na rysunku 3.65.

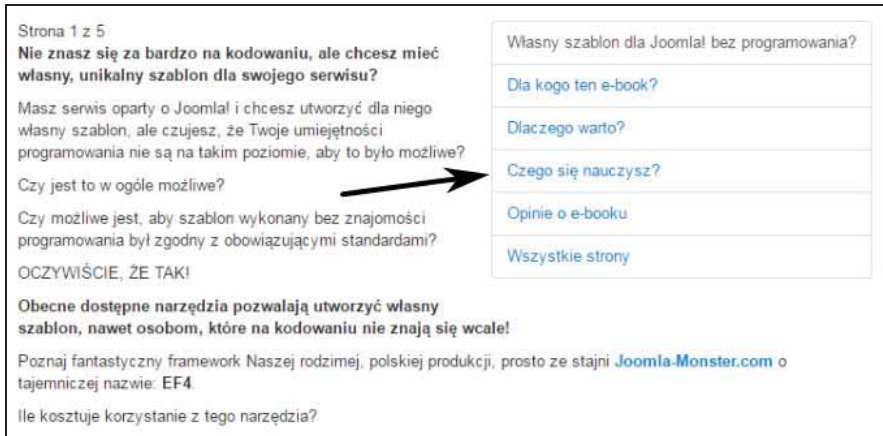
Jak poprawnie opisywać zawartość obrazów?

Dla osób dobrze widzących obrazy są nieodłącznym elementem niemal każdej witryny i wygodnym sposobem prezentacji niektórych treści. Jednak dla osób niepełnosprawnych mogą stanowić spory problem. Co zrobić, aby obrazy stały się dostępne dla wszystkich?

Wytyczna 1.1.1 WCAG 2.0 zaleca, aby informacje nietekstowe na stronach WWW, takie jak m.in. grafiki, mogły być przetworzone przez oprogramowanie użytkownika i dostarczać komplet informacji, jakie ze sobą niosą.

Rysunek 3.64. Definiowanie podziału strony w przykładowym artykule

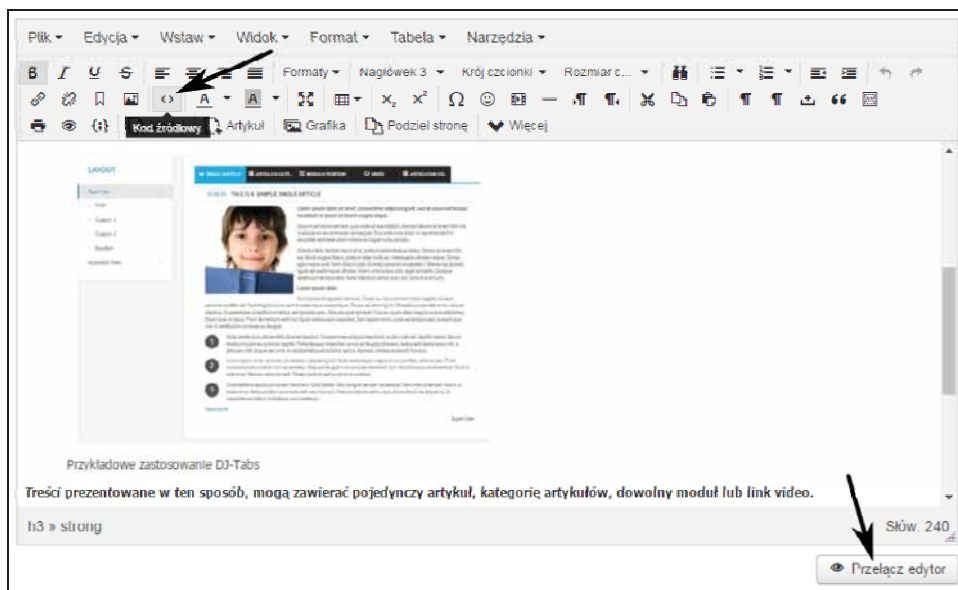

Rysunek 3.65. Wygląd spisu treści po dokonaniu podziału przykładowego artykułu

Najważniejsze, aby istotne obrazy miały zwięzły opis, tzw. tekst alternatywny, który opisuje, co znajduje się na grafice. Jeżeli grafika jest jednocześnie linkiem (odnośnikiem) należy w tekście alternatywnym umieścić opis, dokąd prowadzi ten link.

Istnieją wyjątki, kiedy tekst alternatywny nie powinien być stosowany, ale o tym przeczytasz w dalszej części punktu.

O tym, jak umieszczać opis grafiki, pisałem już w tym rozdziale, w podrozdziale „Grafika w artykułach”. Teraz chciałbym pokazać Ci inną metodę, polegającą na edycji kodu HTML z umieszczonym już wcześniej obrazem. Edytuj artykuł, a następnie kliknij przycisk *Kod Źródłowy* znajdujący się na pasku narzędzi edytora lub przycisk *Przełącz edytor* znajdujący się pod edytorem (rysunek 3.66).

Rysunek 3.66. Przyciski *Kod źródłowy* i *Przełącz edytor*

Odszukaj kod obrazka i do znacznika `img` dodaj atrybut `alt` wraz z tekstem alternatywnym (rysunek 3.67).

```
<p>Jest to bardzo interesujący komponent, za pomocą którego, treści prezentowane w Twoim serwisie możesz umieścić w formie:</p>
<ul>
<li><strong>zakładek</strong></li>
<li><strong>rozwijanych belek (tzw. akordeonu)</strong></li>
</ul>
<figure class="pull-left">
<figcaption>Przykładowe zastosowanie DJ-Tabs</figcaption>
</figure>
<p><strong>Treści prezentowane w ten sposób, mogą zawierać pojedynczy artykuł, kategorię artykułów, dowolny moduł lub link video.</strong></p>
<p><strong>Możliwości komponentu DJ-Tabs możesz przetestować pod adresem: <a href="http://demo.dj-extensions.com/dj-tabs/">http://demo.dj-extensions.com/dj-tabs/</a></strong></p>
```

Rysunek 3.67. Fragment kodu HTML edytowanego artykułu wraz z zaznaczonym kodem dotyczącym umieszczonej grafiki

Kiedy nie stosować opisu obrazu? Tylko wówczas, gdy elementy graficzne na Twojej stronie mają charakter czysto dekoracyjny (np. linia pełniąca funkcję separatora).

Jeżeli umieścisz tekst alternatywny w grafikach służących jako elementy ozdobne Twojego serwisu, to możesz mocno zniekształcić przekaz. Czytniki przeczytają wszystko, co jest w znaczniku `alt`. Wyobraź więc sobie, co usłyszy osoba niewidoma, kiedy do każdej tego typu grafiki dodasz tekst alternatywny typu: „separator”, „narożnik lewy”, „obrazek”, „krawędź prawa” itp.

Jeżeli do tego typu grafik nie dodasz w ogóle atrybutu `alt`, to czytnik przeczyta nazwę pliku. Nazwa ta może być niezrozumiała (np. `DCIM_73562.jpg`) i także może zniekształcić cały przekaz.

Co w takim przypadku należy zrobić? Jak właściwie definiować obrazy pełniące funkcje ozdobne? **Atrybut alt MUSI BYĆ PUSTY!** Umieścić po prostu atrybut alt z pustą zawartością lub stosuj do dekoracji strony język CSS! Poniżej znajdziesz przykładowy kod prawidłowego zdefiniowania obrazka dekoracyjnego.

```

```

Jak poprawnie tworzyć odnośniki?

Odnośniki (hiperłącza, linki, odsyłacze) to jedno z najważniejszych elementów stron internetowych. Łączą one poszczególne części witryny w jedną całość. Będziemy o nich mówić w kolejnym rozdziale.

Tworząc odnośniki w artykułach, musisz trzymać się jednej ważnej zasady: **odnośniki muszą być zrozumiałe**. To znaczy na podstawie tekstowej zawartości hiperłącza musisz być w stanie zrozumieć, dokąd ono prowadzi.

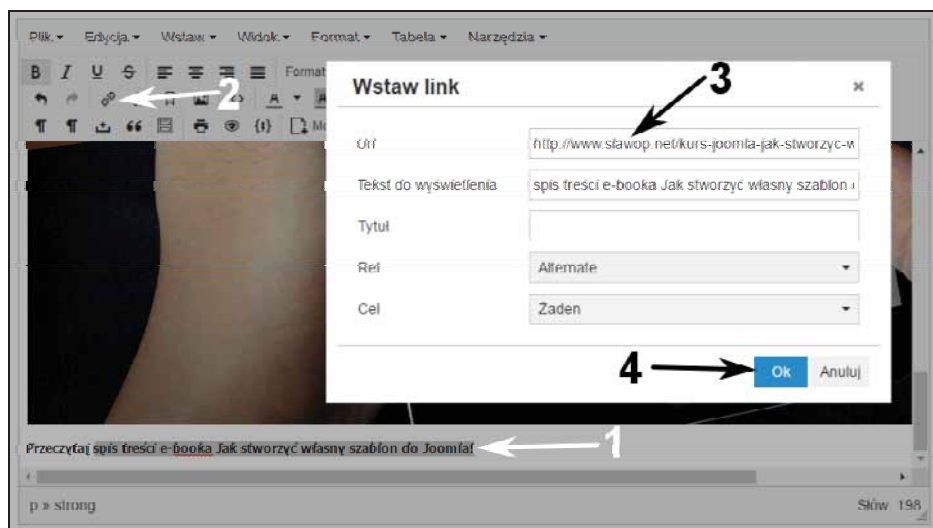
Jeżeli Twoje odnośniki nie będą zrozumiałe, to osoby widzące jakoś sobie poradzą i będą w stanie domyślić się, jakie jest ich przeznaczenie. Niestety, osoby niewidome będą miały spory problem z takimi linkami.

Tworząc odnośniki, trzymaj się następujących zasad:

- ◆ Twórz niepowtarzalne treści odnośników.
- ◆ **Nie twórz odnośników o nic nieznaczącej treści.** Chodzi o takie odnośniki, które poza kontekstem są całkowicie niezrozumiałe. Najczęstsze błędy to tworzenie linków typu: „kliknij tutaj”, „pobierz”, „tutaj”, „więcej” itp. Czytniki dla osób niewidomych posiadają funkcję umożliwiającą przemieszczanie się pomiędzy odnośnikami. Wyobraź sobie, co słyszy osoba niewidoma, kiedy stosujesz tego typu linki.
- ◆ Tworząc długie odnośniki, pamiętaj, aby można było je zrozumieć po przeczytaniu ok. 70 znaków.
- ◆ Informuj użytkownika, że link otworzy się w nowym oknie. Jeśli tego nie zrobisz, osoba niewidoma może mieć kłopot, ponieważ po otwarciu odsyłacza w nowym oknie nie będzie mogła wrócić do poprzedniej strony z wykorzystaniem mechanizmu *Wstecz*.
- ◆ Tworząc odnośniki do plików (np. PDF, DOC itp.), dodaj informacje o tym, że odnoszą się one właśnie do plików, i o wielkości plików (w KB lub MB). Użytkownik powinien mieć informację, że link nie prowadzi do strony internetowej.
- ◆ Unikaj tworzenia odnośników poprzez wklejanie bezpośrednio do tekstu całego adresu internetowego. Takie adresy często składają się z długich niezrozumiałych ciągów zawierających szereg cyfr, liter i znaków specjalnych (np. <a href="http://jakis.adres.pl/index.php?id=198&pc=135").

Jak utworzyć odsyłacz w artykule? Edytuj istniejący artykuł lub utwórz nowy. Umieść w edytorze kursor w miejscu, w którym chcesz utworzyć odnośnik. Wpisz tekst, który

ma się stać odnośnikiem, a następnie zaznacz ten tekst. Kliknij przycisk *Wstaw/edytuj link* znajdujący się na pasku narzędzi edytora, a następnie w oknie modalnym, w polu *Url*, wpisz lub wklej adres, do którego ma prowadzić odnośnik. Kliknij przycisk *Ok* (rysunek 3.68).

Rysunek 3.68. Tworzenie odnośnika w przykładowym artykule

Jak usunąć utworzony wcześniej w artykule odnośnik? To bardzo proste. Zaznacz tekst odnośnika, który chcesz usunąć, a następnie na pasku narzędziowym edytora kliknij przycisk *Usuń link*. Przycisk ten znajdziesz tuż obok przycisku *Wstaw/edytuj link*.

Konfiguracja globalna artykułów

Tworząc artykuł czy kategorię, zawsze masz do dyspozycji pewne dodatkowe ustawienia, które decydują o zachowaniu się danego elementu. Ustawienia te obowiązują dla konkretnego artykułu lub kategorii.

Możesz także zdefiniować ustawienia, które będą obowiązywać dla wszystkich tworzonych elementów. Wówczas będą one stanowiły dla nich domyślne, wyjściowe ustawienia. Możesz je oczywiście dowolnie zmieniać dla poszczególnych elementów osobno.

W CMS Joomla! modyfikacja opcji elementów utworzonych w komponentcie *Artykuły* możliwa jest na trzech poziomach: komponentu (konfiguracja globalna), pojedynczego elementu (kategorii, artykułu) i pozycji menu. System zastosuje te ustawienia, które są najniżej w hierarchii, tzn. najpierw te zdefiniowane w pozycji menu, następnie w artykule lub kategorii, a dopiero na końcu ustawienia globalne.

Dostęp do ustawień globalnych komponentu *Artykuły* możliwy jest z poziomu każdego z trzech menedżerów: *Artykuły*, *Kategorie* i *Wyróżnione* (menu *Artykuły*). Zatem otwórz okno jednego z tych menedżerów, a następnie kliknij w przyborniku przycisk *Opcje*.

Ustawienia konfiguracji globalnej w komponencie *Artykuły* są pogrupowane w dziewięciu zakładkach. Jest ich sporo, ale warto je poznać, aby zorientować się, jaki mają wpływ na działanie Twojej witryny.

Większość opcji jest na tyle zrozumiała, że nie ma sensu, aby je szczegółowo wyjaśniać.

Zakładka Artykuły

Ustawienia zawarte w tej zakładce określają wygląd i zachowanie pojedynczego artykułu. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ◆ *Układ prezentacji* — wybierz z listy domyślny układ wszystkich artykułów.
- ◆ *Pokaż tytuł* — oprócz treści artykułu widoczny będzie także jego tytuł.
- ◆ *Tytuły łączem* — wyświetlony w serwisie tytuł artykułu będzie jednocześnie łączem do tego artykułu.
- ◆ *Wprowadzenie* — tekst wstępny (zajawka) artykułu będzie widoczny w widoku całej treści artykułu.
- ◆ *Położenie informacji o artykule* — zdecyduj, klikając odpowiednią pozycję na liście, czy informacje na temat artykułu mają być wyświetlane nad artykułem, pod nim, czy też powinny być podzielone.

Wybranie pozycji *Podziel* powoduje, że kategoria artykułu, kategoria nadrzędna i data publikacji wyświetlane są powyżej tekstu, natomiast data utworzenia, data modyfikacji i liczba odston są wyświetlane poniżej.

- ◆ *Pokaż kategorię* — wyświetlana będzie nazwa kategorii, do której przypisany jest artykuł.
- ◆ *Kategoria łączem* — wyświetlona nazwa kategorii będzie jednocześnie łączem do niej.
- ◆ *Tytuł kategorii* — wyświetlony będzie tytuł kategorii nadrzędnej, jeżeli artykuł przypisany jest do kategorii podrzędnej.
- ◆ *Łącz z nadrzędną kategorią* — wyświetlona nazwa kategorii nadrzędnej będzie jednocześnie łączem do niej.
- ◆ *Pokaż autora* — wyświetlona będzie nazwa autora artykułu.
- ◆ *Autor łączem* — wyświetlona nazwa autora będzie jednocześnie łączem do strony z jego danymi kontaktowymi.
- ◆ *Pokaż datę utworzenia* — wyświetlana będzie data utworzenia artykułu.
- ◆ *Pokaż datę modyfikacji* — wyświetlana będzie data ostatniej modyfikacji artykułu.
- ◆ *Pokaż datę opublikowania* — wyświetlana będzie data opublikowania artykułu.
- ◆ *Przyciski nawigacji* — udostępnianie internautom przycisków ułatwiających nawigację między artykułami (następny, poprzedni).

- ♦ *Głosowanie, ocenianie* — umożliwienie użytkownikom oceny artykułu.
- ♦ *Pokaż „Czytaj więcej”* — w widoku przeglądu artykułów będą wyświetlane odnośniki *Czytaj więcej* do stron z pełnym tekstem artykułów.
- ♦ *Tytuł z „Czytaj więcej”* — wraz z odnośnikiem *Czytaj więcej* wyświetlany będzie także tytuł artykułu.
- ♦ *Znaków w tytule* — wpisz liczbę znaków w tytule artykułu wyświetlanym w odnośniku *Czytaj więcej*.
- ♦ *Pokaż tagi* — wyświetlane będą tagi, którymi oznaczony jest artykuł.
- ♦ *Pokaż ikony* — wyświetlane będą ikony umożliwiające wykonanie dodatkowych operacji, takich jak wydrukowanie artykułu, wysłanie odnośnika do artykułu na adres e-mail.
- ♦ *Pokaż ikonę Drukuj* — wyświetlana będzie ikona umożliwiająca wydrukowanie artykułu.
- ♦ *Pokaż ikonę Email* — wyświetlana będzie ikona umożliwiająca wysłanie odnośnika do artykułu pocztą e-mail.
- ♦ *Pokaż odsłony* — wyświetlana będzie liczba odsłon artykułu.
- ♦ *Pokaż łącza wszystkim* — niezalogowani użytkownicy Twojego serwisu będą widzieć tytuły i teksty wprowadzające artykułów przeznaczone tylko dla zalogowanych użytkowników.

Jeżeli w polu *Pokaż łącza wszystkim* klikniesz przycisk *Tak*, to niezalogowani użytkownicy zobaczą odnośniki i wstępy artykułów, ale przy próbie wyświetlenia pełnego tekstu artykułu pojawi się komunikat, że artykuł jest przeznaczony tylko dla osób zalogowanych.

- ♦ *Położenie łącza* — zdecyduj, klikając odpowiednią pozycję na liście, czy łącza mają być wyświetlane nad artykułem, czy pod nim.

Zakładka Edycja artykułu

W tej zakładce znajdziesz ustawienia związane z formularzem tworzenia i edycji artykułu.

- ♦ *Pokaż opcje publikacji* — dostępna będzie zakładka z opcjami publikacji artykułu (omawiałem je w tym rozdziale, w punkcie „Opcje publikacji artykułu”).
- ♦ *Pokaż opcje artykułu* — dostępna będzie zakładka *Opcje artykułu*.
- ♦ *Włącz wersje* — włącza wersjonowanie, aby system automatycznie zapisywał starsze wersje artykułu.
- ♦ *Maksimum wersji* — wpisz liczbę określającą liczbę starszych wersji artykułu, które system będzie automatycznie zapisywał.

- ◆ *Witryna: Obrazki i łącza* — autorzy, którzy tworzą artykuły, będą mieć z poziomu witryny dostęp do zakładki *Obrazki i łącza*.
- ◆ *Zaplecze: Obrazki i łącza* — udostępnia zakładkę *Obrazki i łącza* podczas tworzenia artykułu z poziomu zaplecza administracyjnego.
- ◆ *Okno docelowe łącza A* — wybierz sposób otwarcia łącza zdefiniowanego w polu *Łącze A*. Do dyspozycji masz cztery możliwości:
 - *Otwórz w tym oknie*
 - *Otwórz w nowym oknie*
 - *Otwórz w oknie wyskakującym*
 - *Otwórz w oknie modalnym*
- ◆ *Okno docelowe łącza B* — wybierz sposób otwarcia łącza zdefiniowanego w polu *Łącze B*.
- ◆ *Okno docelowe łącza C* — wybierz sposób otwarcia łącza zdefiniowanego w polu *Łącze C*.
- ◆ *Ilustracja wprowadzenia* — wybierz z listy domyślną pozycję obrazka względem tekstu wstępnego (zajawki) artykułu.
- ◆ *Ilustracja pełnego tekstu* — wybierz z listy domyślną pozycję obrazka względem tekstu w widoku całego artykułu.

Zakładka Kategoria

W tej zakładce znajdziesz ustawienia związane z pojedynczą kategorią, czyli tym, co widzi internauta, kiedy kliknie odsyłacz do kategorii. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ◆ *Układ prezentacji* — wybierz z listy domyślny układ prezentacji treści.
- ◆ *Pokaż tekst Podkategorie* — pokazywany będzie tekst *Podkategorie*.
- ◆ *Tytuł kategorii* — wyświetlany będzie tytuł kategorii.
- ◆ *Opis kategorii* — wyświetlany będzie opis kategorii.
- ◆ *Ilustracja kategorii* — wyświetlana będzie grafika zdefiniowana jako ilustracja kategorii.
- ◆ *Poziom podkategorii* — wybierz z listy liczbę wyświetlanych poziomów kategorii podrzędnych.
- ◆ *Kategorie bez pozycji* — wyświetlane będą nazwy kategorii, do których nie ma przypisanych żadnych artykułów.
- ◆ *Komunikat o braku artykułów* — wyświetlany będzie komunikat informujący o braku artykułów w kategorii. System będzie wyświetlał komunikaty, kiedy w polu *Kategorie bez pozycji* klikniesz przycisk *Tak*.
- ◆ *Pokaż opisy podkategorii* — wyświetlane będą opisy dla kategorii podrzędnych.

- ♦ *Artykułów w kategorii* — wyświetlana będzie informacja o liczbie artykułów w kategoriach.
- ♦ *Pokaż tagi* — wyświetlane będą tagi, którymi oznaczona jest kategoria.

Zakładka Kategorie

W tej zakładce znajdziesz ustawienia związane z informacjami widocznymi na stronie z listą kategorii.

- ♦ *Pokaż opis nadrzędnej kategorii* — wyświetlany będzie opis kategorii nadrzędnej
- ♦ *Poziomów podkategorii* — wybierz z listy liczbę wyświetlanych poziomów kategorii podrzędnych.
- ♦ *Kategorie bez pozycji* — wyświetlane będą nazwy kategorii, do których nie ma przypisanych żadnych artykułów.
- ♦ *Pokaż opisy podkategorii* — wyświetlane będą opisy dla kategorii podrzędnych.
- ♦ *Artykułów w kategorii* — wyświetlana będzie informacja o liczbie artykułów w kategoriach.

Zakładka Przegląd/Wyróżnione

Ustawienia dostępne w tej zakładce definiują wygląd i zachowanie elementów znajdujących się w widoku przeglądu artykułów lub przeglądu artykułów wyróżnionych. Dostępne są następujące pola:

- ♦ *Pozycji głównych* — wpisz liczbę artykułów głównych, które zawsze wyświetlane będą w jednej kolumnie na całej szerokości obszaru przeznaczonego na treść strony (rysunek 3.69).
- ♦ *Pozostałych pozycji* — wpisz liczbę określającą, ile pozostałych artykułów może być wyświetlanych w jednej kolumnie lub kilku kolumnach (pole *Kolumn*).
- ♦ *Kolumn* — wpisz liczbę kolumn przeznaczonych do wyświetlania pozostałych pozycji artykułów.
- ♦ *Liczba odnośników* — wpisz liczbę odnośników widocznych w obszarze *Więcej artykułów* pod wstępami artykułów.
- ♦ *Uporządkuj w kolumnach* — wybierz z listy sposób rozmieszczenia artykułów w kolumnach:
 - *W dół* — spowoduje, że artykuły rozmieszczane będą najpierw w kolejnych wierszach pierwszej kolumny (pionowo), a później w następnych.
 - *W poprzek* — spowoduje rozmieszczenie artykułów w kolejnych kolumnach pierwszego wiersza (poziomo), a później w następnych wierszach.

pozycje główne

pozostałe pozycje

odnośniki do artykułów

podział na strony

paginacja

Rysunek 3.69. Widok przeglądu artykułów w przykładowej witrynie

- ♦ *Włącznie z podkategoriami* — wybierz z listy, czy do przeglądu artykułów mają być uwzględniane także kategorie podrzędne. Możesz ustalić maksymalny poziom zagnieżdżenia, wybierając pozycję *Wszystkie* lub poziom od 1 do 5.

Zakładka Opcje listy pozycji

W tej zakładce znajdziesz ustawienia definiujące wygląd układu listy pozycji (kategorii, artykułów).

- ♦ *Ogranicznik liczby* — widoczna będzie lista rozwijana umożliwiająca wybór liczby wyświetlanych pozycji artykułów.
- ♦ *Kryterium filtrowania* — udostępnienie użytkownikom dodatkowego filtrowania listy artykułów. Możesz udostępnić filtrowanie listy według tytułu, autora lub liczby odsłon.
- ♦ *Nagłówki tabeli* — wyświetlane będą nagłówki tabeli z listą artykułów.
- ♦ *Pokaż datę* — na liście artykułów będzie wyświetlana data. Możesz wybrać z listy datę utworzenia (*Utworzono*), modyfikacji (*Poprawiono*) lub publikacji (*Opublikowano*) artykułu.
- ♦ *Format daty* — wpisz inny niż domyślny format daty.

CMS Joomla! domyślnie wyświetla daty w formacie *dd miesiąc yyyy*, np. *21 marzec 2016*. Aby zastosować inny format wyświetlania daty, musisz skorzystać z parametrów zwracanych przez funkcję `date()` języka PHP. Na przykład wpis `d. m. Y H: i` spowoduje wyświetlenie dnia, miesiąca i roku oddzielonych kropkami oraz godziny i minut oddzielonych dwukropkiem, np. *21.03.2016 21:48*. Więcej informacji na temat parametrów funkcji `date()` znajdziesz w dokumentacji języka PHP pod adresem php.net/manual/pl/function.date.php.

- ♦ *Pokaż odsłony* — na liście artykułów będzie wyświetlana liczba odsłon dla danego artykułu.
- ♦ *Pokaż autorów* — na liście artykułów będzie widoczna także nazwa autora każdego wyświetlanego artykułu.

Zakładka Opcje wspólne

W tej zakładce znajdziesz ustawienia wspólne dla wszystkich układów (widoków):

- ♦ *Uporządkuj kategorie* — wybierz z listy sposób sortowania wyświetlanych kategorii.
- ♦ *Uporządkuj artykuły* — wybierz z listy sposób sortowania wyświetlanych artykułów.
- ♦ *Uporządkuj wg daty* — zdecyduj, według której daty — utworzenia (*Utworzono*), modyfikacji (*Poprawiono*), opublikowania (*Opublikowano*) — system ma uporządkować artykuły.

- ◆ *Podział na strony* — pod artykułami będzie wyświetlany pasek nawigacyjny umożliwiający przemieszczanie się między stronami. Jeżeli chcesz, aby system sam „decydował”, kiedy powinien być wyświetlany pasek nawigacyjny, wybierz pozycję *Automatycznie*.
- ◆ *Paginacja* — wyświetlana będzie liczba stron i wyświetlanych na stronie pozycji.
- ◆ *Artykuły wyróżnione* — wyświetlane będą artykuły z atrybutem *Wyróżnione*.

Zakładka Integracja

Ustawienia dostępne w tej zakładce decydują o integracji komponentu *Artykuły* z innymi rozszerzeniami.

- ◆ *Łącze modułu Kolporter* — widoczny będzie odnośnik (ikona) do kanału informacyjnego RSS.
- ◆ *W kanale informacyjnym* — w kanałach informacyjnych będą widoczne tylko zająwki artykułów (*Wprowadzenie*) lub cała treść artykułów (*Pełny tekst*).
- ◆ *Pokaż odnośnik „Więcej”* — w kanałach informacyjnych będzie widoczny odnośnik *Więcej*, jeżeli w polu *W kanale informacyjnym* została wybrana pozycja *Wprowadzenie*.

Zakładka Uprawnienia

Oprócz definiowania uprawnień globalnych dla całej witryny (menu *System/Konfiguracja globalna*) możliwa jest także konfiguracja na poziomie komponentu.

Na zakładce *Upewnienia* możesz określić globalne uprawnienia do wykonywania konkretnych działań w komponentie *Artykuły* dla poszczególnych grup użytkowników. Aby zobaczyć, jakie ustawienia zdefiniowane są dla poszczególnych grup, kliknij nazwę danej grupy. Zobaczysz wówczas po prawej stronie bieżące ustawienia, natomiast w kolumnie środkowej zobaczysz ustawienia, które można zmienić.

Działania, które mogą wykonywać użytkownicy w komponentie Artykuły

Kolumna *Działanie* określa zakres działań, jakie może realizować użytkownik należący do danej grupy:

- ◆ *Konfigurowanie, w tym ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo do przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu (przycisk *Opcje* w przyborniku), w tym uprawnień grup.
- ◆ *Konfigurowanie, ale bez ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo do przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu, ale bez możliwości zmiany uprawnień grup.
- ◆ *Dostęp do komponentu* — określa, czy użytkownicy mają dostęp do pulpitu wybranego komponentu.

- ♦ *Tworzenie* — określa, czy użytkownik ma prawo tworzyć nowe elementy (kategorie, artykuły).
- ♦ *Usuwanie* — określa, czy użytkownik ma prawo do usuwania istniejących elementów komponentu *Artykuły*.
- ♦ *Poprawianie* — określa, czy użytkownik ma prawo do zmiany istniejących elementów komponentu.
- ♦ *Zmiana stanu* — określa, czy użytkownik może modyfikować stan (*Opublikowano*, *Nie opublikowano*, *Zarchiwizowano*, *Wyrzucono do Kosza*) publikacji danego elementu w komponentcie.
- ♦ *Poprawianie własnych* — określa, czy użytkownik ma prawo do zmiany elementów komponentu, które zostały utworzone przez niego samego.

Zagadnienia związane z konfiguracją kontroli dostępu do poszczególnych zasobów i usług systemu wyjaśniam w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na mojej witrynie www.slawop.net. Na tym etapie nie warto eksperymentować z tymi ustawieniami.

Uff, przebrnęliśmy przez wszystkie ustawienia globalne komponentu *Artykuły*. Jak widzisz, jest ich sporo, ale nie martw się, nie musisz ich wszystkich pamiętać. Przecież w razie czego masz tę książkę!

Mnóstwo praktycznych informacji na temat komponentu *Artykuły* znajdziesz w *Elektronicznej Bibliotece Dokumentacji Joomla! — wiki.joomla.pl*.

Proponuję, aby na razie nie dokonywać żadnych zmian w opcjach globalnych komponentu *Artykuły*. Utworzymy nasz przykładowy serwis, bazując na ustawieniach domyślnych.

Jestem pewien, że potrafisz już zamieszczać treść w swoim serwisie WWW oraz nią zarządzać. Potrafisz także zarządzać grafiką i wstawiać ją w artykułach oraz innych elementach serwisu, takich jak na przykład kategorie.

Teraz pora utworzyć system nawigacji, dzięki któremu użytkownicy Twojego serwisu będą mogli dotrzeć do artykułów i innych elementów witryny.

Zrobimy to w kolejnym rozdziale.

Rozdział 4.

Menu, czyli system nawigacji Twojej witryny

Mam nadzieję, że potrafisz zarządzać treścią serwisu za pomocą CMS Joomla!. W poprzednim rozdziale poświęciłem temu zagadnieniu sporo miejsca.

Hiperłącza to podstawa poruszania się po stronach internetowych. Dzięki nim możesz połączyć ze sobą poszczególne elementy serwisu WWW w jedną całość. Warto więc poświęcić trochę czasu na zaprojektowanie nawigacji tworzonej witryny.

W tym rozdziale pokażę Ci, jak prawidłowo zaprojektować nawigację w serwisie, tak aby internauta mógł łatwo znaleźć poszukiwane treści. Dowiesz się, jak zarządzać systemem nawigacji w Joomla!, jak dodać nowe menu oraz jak dodać nowe pozycje do menu. Omówię najważniejsze typy pozycji menu, a także pokażę, jak rozbudować menu o tzw. menu podrzędne.

Jeżeli pracujesz od podstaw i wykonujesz dokładnie to samo co ja, to masz obecnie w swoim serwisie 14 artykułów, ale tylko połowa z nich jest widoczna na stronie głównej. Zatem trzeba utworzyć dodatkowe odnośniki w menu, aby użytkownik mógł do nich dotrzeć.

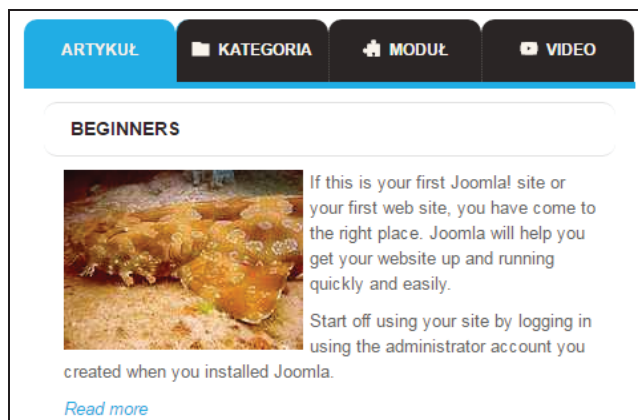
Projekt systemu nawigacji witryny

Prawidłowo zaprojektowana nawigacja pozwala internaucie znaleźć poszukiwane treści, informuje go, gdzie się on aktualnie znajduje, gdzie może się dostać oraz jak powrócić do miejsca, w którym już był.

Nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, gdzie powinno znajdować się menu główne witryny, choć wydaje się, że obecne trendy wskazują na tzw. menu poziome. Takie menu może być przedstawione w różny sposób, na przykład w formie tzw. zakładki (kart). Taka forma prezentacji odzwierciedla elementy występujące w świecie

rzeczywistym (rysunek 4.1). Na przykład w skoroszybie lub w katalogu bibliotecznym wybieramy daną zakładkę — w przypadku stron internetowych klikamy ją.

Rysunek 4.1.
Przykład menu poziomego prezentowanego w formie zakładek

Menu główne umieszczone w poziomie w górnym obszarze strony jest zauważalne przez użytkowników i nie zajmuje zbyt wiele miejsca. Dzięki temu na stronie można umieścić więcej treści. Niestety, takie rozwiązanie ma także swoje minusy. Po pierwsze, trudno jest w tym menu zmieścić wiele pozycji, a po drugie, ich nazwy nie mogą być zbyt długie.

W typowej sytuacji internauta przegląda stronę główną witryny, szukając listy kategorii, i klika nazwę wybranej. Zatem zanim zaplanujesz nawigację w swoim serwisie, sporządź listę najistotniejszych działów (kategorii) projektowanej witryny. To ważne, ponieważ będzie decydować, czy internauta zatrzyma się dłużej w przekonaniu, że znalazł interesujące go treści, czy straci cierpliwość i zrezygnuje z przeglądania strony.

Przypomnę, że opieram przykłady na wymyślonej witrynie, która będzie dotyczyć stworzonych przeze mnie e-booków na temat Joomla! oraz e-booków innych autorów na temat tworzenia stron WWW, wydanych przez wydawnictwo Helion. Najważniejsze pozycje w menu głównym mogłyby wyglądać następująco:

- ◆ *START*
- ◆ *JOOMLA!*
 - *Administrowanie*
 - *Rozszerzenia*
 - *Szablony*
- ◆ *WEBDESIGN*
 - *HTML*
 - *CSS*

- ♦ *DARMOWE*
 - *Joomla!*
 - *WebDesign*
- ♦ *Pliki*
- ♦ *Kontakt*

Po typowej instalacji CMS Joomla! bez wczytywania przykładowych danych dostępne jest menu główne (*Main Menu*), które zawiera tylko jedną pozycję (*Home*), prowadzącą do strony głównej serwisu.

Proponuję następujący plan działania:

- ♦ zmiana nazwy menu *Main Menu* na *Menu Główne*;
- ♦ utworzenie osobnych menu dla kategorii głównych artykułów;
- ♦ zmiana nazwy pozycji *Home* na *Start*;
- ♦ utworzenie w menu głównym pozycji prowadzących do artykułów w poszczególnych kategoriach;
- ♦ utworzenie pozycji w każdym dodatkowym menu.

Pamiętaj, że to na razie tylko zarys Twojego systemu nawigacji. W przyszłości przydadzą się także takie odnośniki jak na przykład:

- ♦ *Mapa strony*
- ♦ *Galeria*
- ♦ *Pliki do pobrania (Download)*

Jednak na razie nie możesz ich tworzyć, ponieważ nie posiadasz albo pewnych danych, albo odpowiednich komponentów. Dlatego też odnośniki *Pliki* i *Kontakt* na obecnym etapie nie zostaną utworzone. Nie martw się, uzupełnisz je później. Po przeczytaniu tego rozdziału i wykonaniu proponowanych przeze mnie ćwiczeń nabędziesz wystarczające umiejętności, aby w przyszłości samodzielnie tworzyć dowolne systemy nawigacji.

No dobrze, wystarczy tych wstępów i planowania, zabieramy się do pracy!

Projektant menu

Za pomocą tego narzędzia możesz tworzyć nowe menu oraz zarządzać nimi. Aby otworzyć okno projektanta menu, kliknij w menu pozycję *Menu*, a następnie kliknij *Projektant menu*.

Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie panelu administracyjnego. Wówczas w sekcji *STRUKTURA* kliknij pozycję *Menu*.

Zobaczysz okno menedżera menu (projektanta menu), które wyświetla listę utworzonych menu w serwisie. Dla każdego menu wyświetlane są także informacje na temat ich zawartości, czyli pozycji (odnośników) opublikowanych, nieopublikowanych i wyrzuconych do kosza. Możesz także sprawdzić, które moduły są powiązane z poszczególnymi menu.

Interfejs projektanta menu jest bardzo prosty. Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania menu:

- ◆ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nowe menu.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej menu.
- ◆ *Usuń* — usuwa menu zaznaczone na liście.

Proces ten jest nieodwracalny. Po usunięciu wybranego menu nie będzie można go odzyskać.

- ◆ *Przebuduj* — służy do odtworzenia struktury menu i pozycji menu. Może być przydatny w przypadku uszkodzenia tabeli menu w bazie danych.
- ◆ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ *Opcje* — powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Menu*.

Po lewej stronie okna projektanta menu widoczne jest menu z dwoma pozycjami:

- ◆ *Menu* — otwiera menedżera menu (projektanta menu).
- ◆ *Pozycje menu* — otwiera okno menedżera pozycji menu.

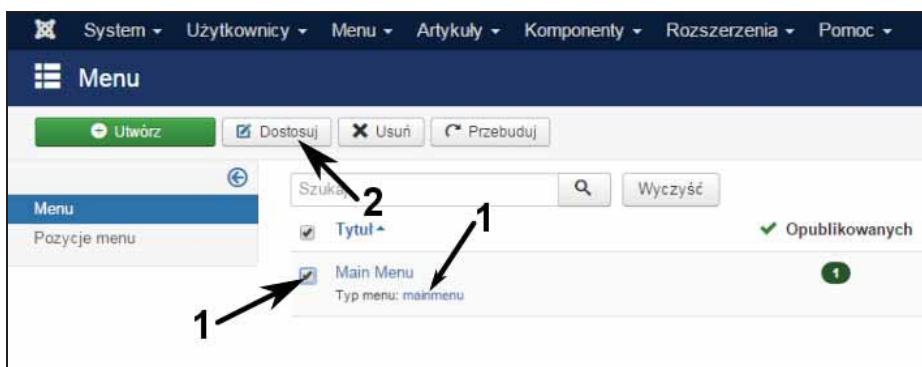
Aby zwiększyć obszar roboczy okna projektanta menu, możesz ukryć boczny pasek, klikając niebieską strzałkę skierowaną w lewo. Aby przywrócić pasek, kliknij niebieską strzałkę skierowaną w prawą stronę.

Zmiana właściwości menu

Wszystkie utworzone wcześniej menu oraz ich pozycje mogą być w każdym czasie dowolnie przez Ciebie modyfikowane.

Aby zmienić nazwę domyślnego menu tworzonego wraz z instalacją Joomla!, kliknij w menu *Menu* pozycję *Projektant menu*.

Zaznacz na liście dostępnych menu pole wyboru obok nazwy *Main Menu*, a następnie kliknij przycisk *Dostosuj*. Możesz także kliknąć nazwę *mainmenu* w polu *Typ menu*, w kolumnie *Tytuł* (rysunek 4.2).

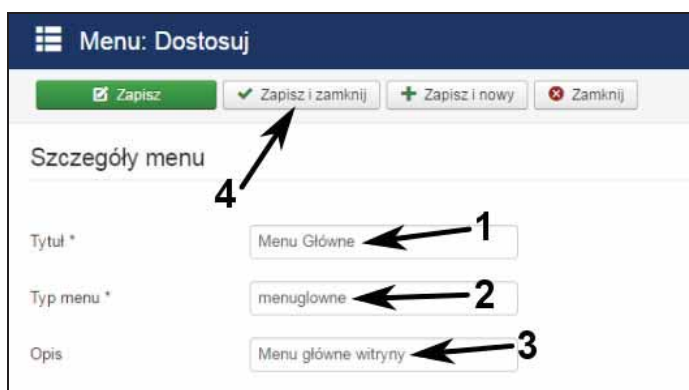
Rysunek 4.2. Wybór menu do edycji w oknie projektanta menu

Założyłem, że zmienimy nazwę menu *Main Menu* na *Menu Główne*. Zatem dokonaj teraz w kolejnych polach następujących zmian (rysunek 4.3):

- ♦ w polu *Tytuł* wpisz: Menu Główne;
- ♦ w polu *Typ menu* wpisz: menuglowne;
- ♦ w polu *Opis* wpisz: Menu główne w witryny.

Na koniec potwierdź wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Rysunek 4.3.
Zmiana właściwości
menu *Main Menu*

Tworzenie nowego menu

W planie działania na początku tego rozdziału zaproponowałem utworzenie osobnych menu dla kategorii głównych artykułów. Zatem trzeba utworzyć trzy nowe menu: *Joomla*, *WebDesign* i *Darmowe*.

Aby utworzyć nowe menu, w oknie projektanta menu kliknij przycisk *Utwórz*. Możesz także z dowolnego miejsca na zapleczu kliknąć w menu pozycję *Menu*, wskazać pozycję *Projektant menu* i kliknąć pozycję *Utwórz menu*.

W oknie *Menu: Utwórz*, wpisz w polu *Tytuł*: Joomla!. W polu *Typ menu* musisz wpisać unikalne jednowyrazowe oznaczenie menu. Może to być dowolny ciąg znaków bez spacji, określający np. położenie danego menu (menudolne, gorne, menuglowne, topmenu itp.). W naszym przykładzie wpisz po prostu: menu_joomla.

Pamiętaj, że to, co wpiszesz w pole *Tytuł*, widoczne będzie tylko na stronach zalepca Joomla!. Możesz więc w tym miejscu wpisać dowolny tekst — nazwę menu.

W pozycji *Opis* wpisz dowolny tekst charakteryzujący rolę tworzonego menu. Tekst ten będzie widoczny tylko w panelu administracyjnym Joomla!. Warto jednak dokładnie opisać, do czego będzie służyć i co ma wyświetlać to menu. Unikniesz w ten sposób zastanawiania się po jakimś czasie, po co zostało utworzone. Poza tym, jeżeli oddasz (sprzedasz) swój serwis, to inny administrator będzie się mógł szybko zorientować w strukturze utworzonych w serwisie menu. Wobec tego wpisz na przykład: Menu wyświetlające linki do artykułów umieszczonych w podkategoriach kategorii JOOMLA! (rysunek 4.4).

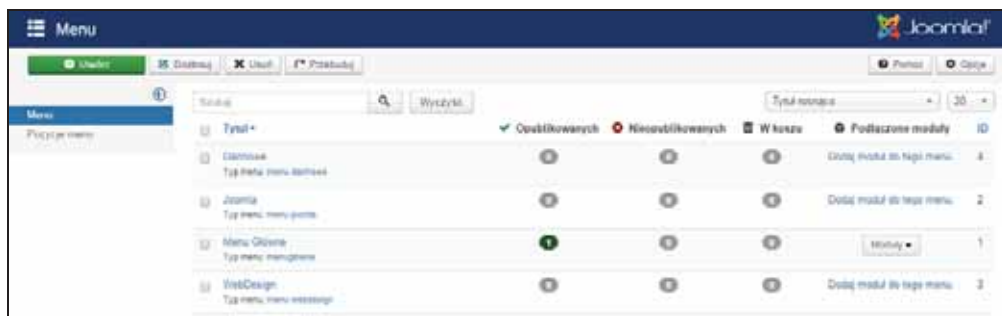
Rysunek 4.4.
Tworzenie menu
o nazwie Joomla

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejne menu.

W polu *Tytuł* wpisz: WebDesign, w polu *Typ menu* wpisz: menu_webdesign, natomiast w polu *Opis* wpisz np.: Menu wyświetlające linki do artykułów umieszczonych w podkategoriach kategorii TWORZENIE STRON WWW. Kliknij przycisk *Zapisz i nowy* i utwórz kolejne menu.

W polu *Tytuł* wpisz: Darmowe, w polu *Typ menu* wpisz: menu_darmowe, natomiast w polu *Opis* wpisz np.: Menu wyświetlające linki do artykułów umieszczonych w podkategoriach kategorii DARMOWE. Teraz kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do okna projektanta menu.

Okno projektanta menu powinno u Ciebie wyglądać podobnie do tego pokazanego na rysunku 4.5.

Rysunek 4.5. Lista utworzonych menu w oknie projektanta menu

Pozycje menu

Pozycje menu to odnośniki tworzone wewnątrz wybranego menu, które mają być widoczne na stronie. W CMS Joomla! każde menu może zawierać wiele pozycji różnego typu. Wybór typu menu ma wpływ na sposób wyświetlania strony oraz zakres treści, które będą udostępnione na stronie.

Do zarządzania pozycjami menu (tworzenie nowych, modyfikowanie istniejących oraz ich usuwanie) służy menedżer pozycji menu (okno *Menu: Pozycje*).

Edycja istniejącej pozycji menu

Podobnie jak utworzone wcześniej menu, tak i pozycje menu mogą być przez Ciebie dowolnie modyfikowane.

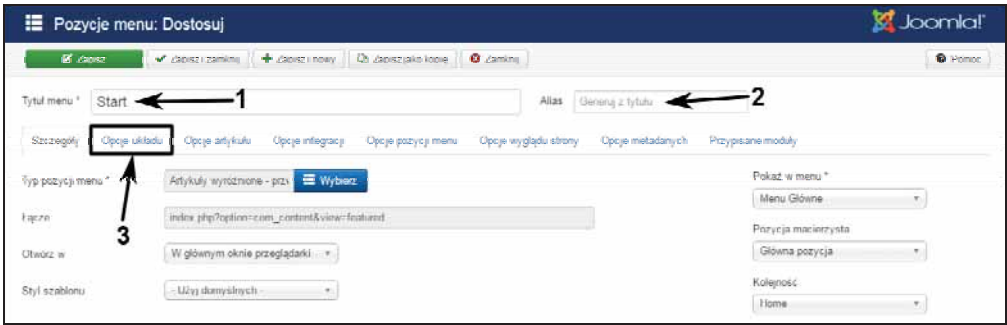
Aby zmodyfikować pozycję utworzoną w menu *Menu Główna*, w oknie projektanta menu kliknij jego nazwę lub w kolumnie *Opublikowanych* kliknij liczbę opublikowanych pozycji w tym menu. Możesz także kliknąć w pasku bocznym odnośnik *Pozycje menu*.

Aby otworzyć ekran edycji wybranej pozycji menu, w oknie *Menu: Pozycje (Menu Główna)* kliknij nazwę pozycji (*Home*) lub zaznacz przy niej pole wyboru, a następnie kliknij przycisk *Dostosuj*.

W oknie *Pozycje Menu: Dostosuj* wpisz w polu *Tytuł menu*: Start lub np.: Strona główna. Wyczyść pole *Alias* (system utworzy go na podstawie tytułu) i kliknij zakładkę *Opcje układu* (rysunek 4.6).

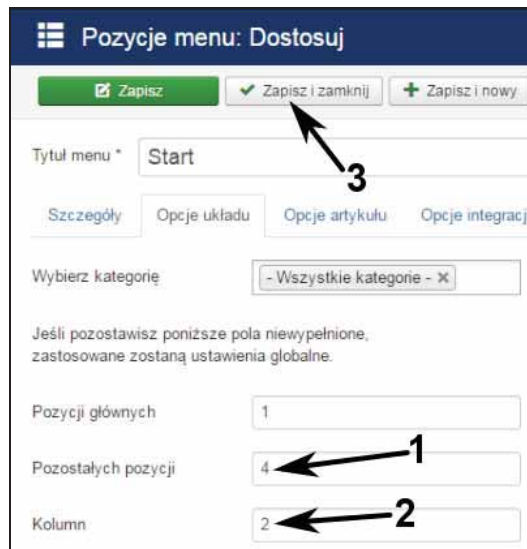
Ponieważ wyświetlanie artykułów na stronie głównej w trzech kolumnach powoduje, że nie są one zbyt czytelne, poza tym taki układ bardziej nadaje się na prezentowanie tzw. newsów, proponuję zmianę w niektórych polach (rysunek 4.7):

- ♦ w polu *Pozostałych pozycji* wpisz: 4;
- ♦ w polu *Kolumn* wpisz: 2.

Rysunek 4.6. Edycja tytułu pozycji menu

Rysunek 4.7.
Zmiana ustawień
w karcie *Opcje*
układu

Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*.

Teraz możesz zobaczyć efekty wprowadzonych zmian. Strona główna Twojego serwisu powinna wyglądać podobnie jak na rysunku 4.8.

Wszystko byłoby w porządku, gdyby nie fakt, że nadal wyświetlana jest nazwa *Main Menu* zamiast *Menu Główne*. Przecież na samym początku nazwa menu została zmieniona. Co w takim razie jest nie tak? Spokojnie, wszystko jest w porządku. Musisz mieć tylko świadomość, że **system tworzenia menu w CMS Joomla! oparty jest na trzech elementach**. Pierwszym z nich jest menu, które stanowią swego rodzaju pojemniki, w których przechowywane są pozycje menu. Pozycje menu to odnośniki, które są widoczne na stronie. Trzeci element stanowią moduły, w których umieszczane są menu. Menu są wyświetlane właśnie za pomocą modułów.

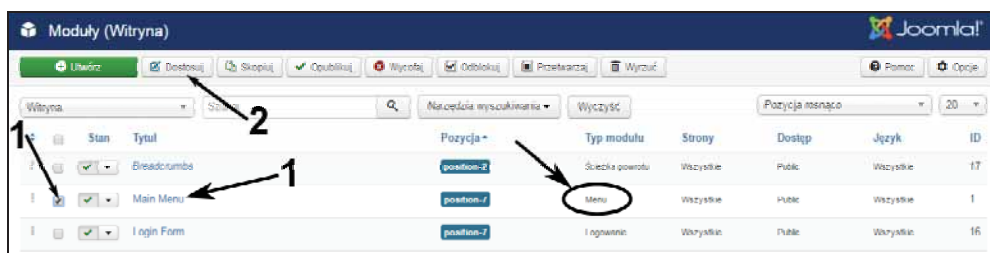
Rysunek 4.8.
Wygląd serwisu
po dokonanych
zmianach

Tak więc nie wystarczy utworzyć menu, a w nim pozycje menu, aby były one widoczne w Twoim serwisie. Musisz jeszcze umieścić menu w odpowiednim module.

Nazwa *Main Menu* wyświetlana obecnie w serwisie to nazwa modułu, który wyświetla menu *Menu Główne*. Trzeba zmienić nazwę modułu. Wobec tego dokonajmy jeszcze tej drobnej zmiany.

Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, aby otworzyć okno menedżera modułów. Zauważ, że na liście modułów znajduje się moduł nazwie *Main Menu*. Zwróć także uwagę na kolumnę *Typ modułu* dla tej pozycji. W ten sposób możesz łatwo rozpoznać, że dany moduł zawiera jakieś menu (rysunek 4.9).

Rysunek 4.9. Okno menedżera modułów z modulem *Main Menu*

Aby otworzyć ekran edycji modułu *Main Menu*, kliknij jego nazwę lub zaznacz pole wyboru przy nazwie modułu i kliknij przycisk *Dostosuj*. Teraz w polu *Tytuł* wpisz: *Menu Główne*, a następnie zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*. Odśwież stronę, aby sprawdzić, czy teraz zamiast *Main Menu* wyświetla się tytuł *Menu Główne*.

Tworzenie nowych pozycji menu

Aby utworzyć nową pozycję menu, kliknij w menu nawigacyjnym zaplecza pozycję *Menu*, a następnie kliknij nazwę menu, w którym chcesz umieścić nową pozycję. Teraz w oknie menedżera pozycji wybranego menu kliknij przycisk *Utwórz*.

Możesz także skorzystać z odnośnika *Utwórz pozycję menu*, który pojawia się po wskazaniu kursorem myszy wybranej nazwy menu.

Utwórz teraz pozycję o nazwie *JOOMLA!*. Jest to kategoria nadrzędna, która zawiera jeszcze trzy podkategorie. Zdefiniuj typ pozycji menu w taki sposób, aby po kliknięciu tej pozycji wyświetliła się lista kategorii podrzędnych.

W oknie *Pozycje Menu: Utwórz* obowiązkowo musisz wypełnić dwa pola: *Tytuł menu* oraz *Typ pozycji menu*. W przeciwnym wypadku system nie pozwoli zapisać wprowadzonych zmian.

W polu *Tytuł menu* wpisz nazwę, która będzie wyświetlała się w witrynie. Ja wpisuję: *JOOMLA!*. Natomiast w polu *Typ pozycji menu* kliknij przycisk *Wybierz*, znajdujący się po prawej stronie tego pola, a następnie w wyświetlonym okienku modalnym wybierz, który z dostępnych typów chcesz zastosować.

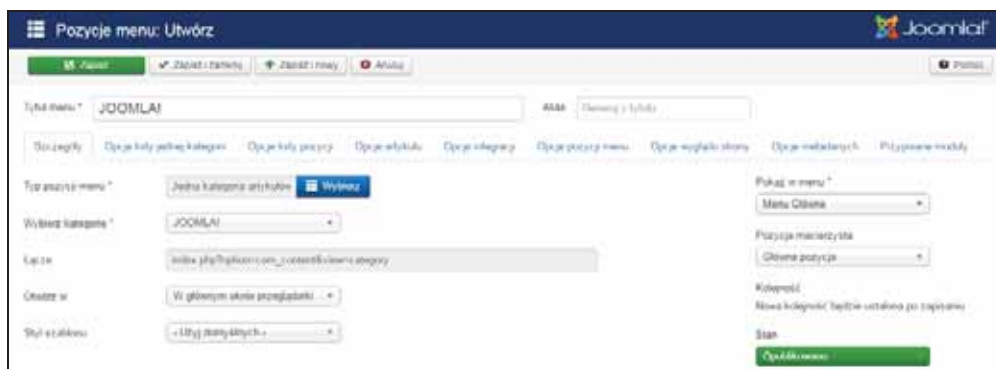
Wybór odpowiedniego typu menu jest bardzo ważny, ponieważ determinuje on sposób prezentacji treści w witrynie. W zależności od Twojego wyboru mogą pojawić się dodatkowe pola, które należy zdefiniować.

Jeżeli chcesz, aby po kliknięciu tworzonej pozycji menu wyświetlona została lista odnośników do artykułów z wybranej kategorii to w oknie modalnym kliknij odnośnik *Artykuły*, a następnie odnośnik *Jedna kategoria artykułów – lista* (rysunek 4.10).

Rysunek 4.10. Wybór typu pozycji menu

W polu *Wybierz kategorię* wybierz z listy kategorię *JOOMLA!* (rysunek 4.11). Pozostałe opcje na razie zostaw bez zmian. Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby zapisać wprowadzone zmiany i rozpocząć tworzenie kolejnej pozycji menu.

Rysunek 4.11. Tworzenie nowej pozycji menu

Zadanie do samodzielnego wykonania:

Utwórz dwie nowe pozycje (*WEBDESIGN* i *DARMOWE*), które także będą wyświetlały listę odnośników do artykułów z wybranej kategorii. Zatem jako typ pozycji menu wybierz: *Jedna kategoria artykułów — lista*, natomiast w polu *Wybierz kategorię* wybierz z listy odpowiednią kategorię artykułów:

- ◆ dla pozycji *WEBDESIGN: TWORZENIE STRON WWW*;
- ◆ dla pozycji *DARMOWE: DARMOWE*.

Pozycje podrzędne

Często zdarza się, że nie wszystkie pozycje menu mieszczą się w zaplanowanym dla nich miejscu na stronie. Problem ten występuje najczęściej w przypadku menu poziomych. W takiej sytuacji można utworzyć dodatkowe tzw. pozycje podrzędne.

Zaproponowany przeze mnie przykładowy schemat menu głównego przewiduje trzy takie pozycje podrzędne dla pozycji *JOOMLA!* (*Administrowanie*, *Rozszerzenia*, *Szablony*) oraz po dwie dla pozycji *WEBDESIGN* (*HTML*, *CSS*) i *DARMOWE* (*Joomla!*, *WebDesign*).

Aby utworzyć pozycję podrzędną menu, oprócz pola *Tytuł menu* i *Typ pozycji menu* musisz zdefiniować jeszcze pole *Pozycja macierzysta*. W tym miejscu decydujesz, czy pozycja będzie elementem najwyższego poziomu, tzw. główną pozycją czy też elementem podrzędnym wobec jakiejś innej pozycji.

No dobrze, zabieramy się do pracy!

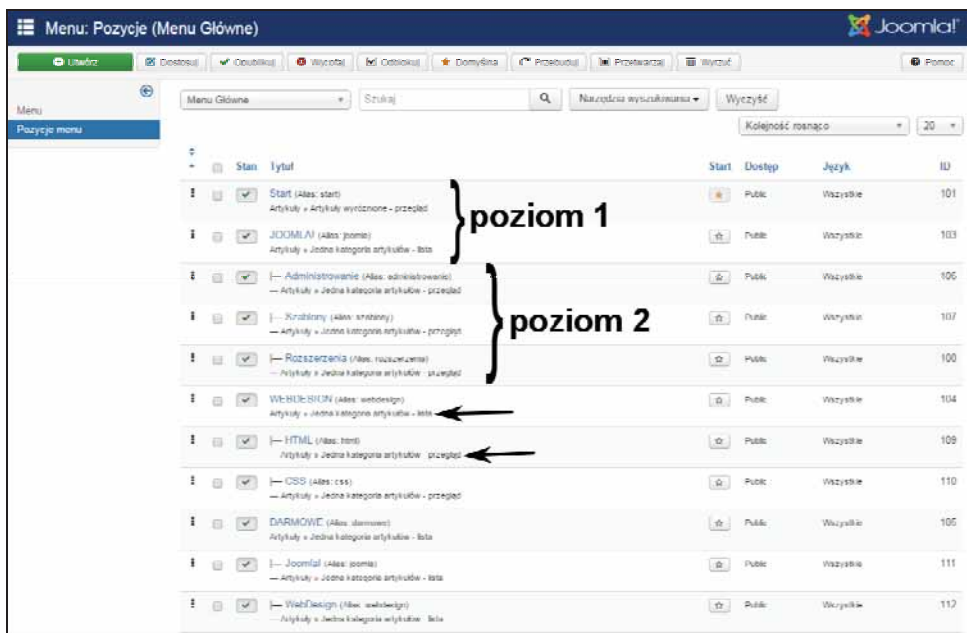
Utwórz teraz pozycje *Administrowanie*, *Rozszerzenia* oraz *Szablony* i zdefiniuj dla nich typ pozycji: *Jedna kategoria artykułów – przegląd* (rysunek 4.12). Dzięki temu po ich kliknięciu internauta zobaczy wstępy do artykułów wraz z odnośnikami do artykułów w wybranej kategorii. Wygląd taki nawiązuje do układu artykułów w tradycyjnym czasopiśmie i stanowi niejako zaproszenie do zapoznania się z wybranymi artykułami.

Rysunek 4.12. Tworzenie nowej pozycji podrzędnej menu

Zadanie do samodzielnego wykonania. Utwórz dwie pozycje podrzędne (*HTML*, *CSS*) pozycji *WEBDESIGN*, które będą wyświetlały przegląd artykułów z danej kategorii (*Jedna kategoria artykułów – przegląd*), podobnie jak pozycje podrzędne pozycji *JOOMLA!*.

Na koniec utwórz dwie pozycje podrzędne (*Joomla!*, *WebDesign*) pozycji *DARMOWE*, które będą wyświetlały listę artykułów z danej kategorii (*Jedna kategoria artykułów – lista*).

Lista pozycji w oknie *Menu: Pozycje* powinna teraz odzwierciedlać zaplanowane wcześniej poziomy pozycji menu (rysunek 4.13).

Rysunek 4.13. Lista wszystkich pozycji utworzonych w *Menu Głównym*

Zwróć uwagę, w jaki sposób przedstawiane są pozycje nadrzędne (poziom 1) i pozycje podrzędne (poziom 2). Zauważ także, że pod tytułem każdej pozycji znajduje się informacja o jej typie.

Zobacz teraz, jak prezentuje się Twoje menu w witrynie.

Na początku w menu głównym widoczne są cztery odnośniki: *Start*, *JOOMLA!*, *WEBDESIGN* oraz *DARMOWE*. Dopiero kiedy klikniesz link *JOOMLA!*, zobaczysz pozycje podrzędne. Zauważ, że w głównym obszarze witryny wyświetlone są opis, ilustracja kategorii i lista odnośników do artykułów. Pod listą artykułów wyświetlona jest lista kategorii podrzędnych wraz z ich opisem wprowadzonym podczas ich tworzenia (rysunek 4.14).

Zauważ, że lista artykułów prezentowana jest w układzie tabelarycznym. Jak widzisz, w tabeli oprócz tytułów, które są jednocześnie łączami do artykułów, prezentowane są informacje na temat autora oraz liczby wyświetleń (odsłon) artykułu.

Masz już utworzone nowe pozycje w menu *Menu główne*. Trzeba jeszcze utworzyć kolejne w menu *Joomla!*, *WebDesign* i *Darmowe*. Mam nadzieję, że potrafisz już to zrobić.

Jeżeli nadal masz otwarte okno *Menu: Pozycje (Menu Główne)*, to wybierz odpowiednie menu z listy znajdującej się obok pola *Szukaj*.

Rysunek 4.14. Widok serwisu po kliknięciu hiperłącza JOOMLA!

Jeżeli jesteś w innym miejscu zaplecza administracyjnego, to kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Menu*, a następnie nazwę menu, w którym chcesz umieścić nową pozycję. Możesz także skorzystać z odnośnika *Utwórz pozycję menu*, który pojawia się po wskazaniu kursorem myszy wybranej nazwy menu.

Dla menu Joomla! utwórz następujące pozycje: *Administrowanie*, *Rozszerzenia*, *Szablony*, które będą wyświetlały wstępy do artykułów wraz z odnośnikami do artykułów w wybranej kategorii (*Jedna kategoria artykułów – przegląd*). Dla każdej pozycji kliknij kartę *Opcje przeglądu artykułów* i zmień ustawienia następujących pól (rysunek 4.15):

- ◆ w polu *Pozycji głównych* wpisz: 1;
- ◆ w polu *Pozostałych pozycji* wpisz: 5;
- ◆ w polu *Kolumn*, wpisz: 1;
- ◆ w polu *Liczba odnośników*, wpisz: 3;
- ◆ w polu *Uporządkuj artykuły*, wybierz z listy *Najwięcej odsłon*.

Musisz jeszcze utworzyć po dwie pozycje w menu *WebDesign* oraz *Darmowe*. Zrób to podobnie jak dla menu *Joomla!*.

Dla menu *WebDesign* utwórz pozycje *HTML* oraz *CSS*, natomiast dla menu *Darmowe* utwórz pozycje *Joomla!* oraz *WebDesign*.

Rysunek 4.15.
*Opcje przeglądu
 artykułów
 dla pozycji
 Administrowanie*

Pozycje menu: Utwórz

Zapisz Zapisz i zamknij Zapisz i nowy Anuluj

Tytuł menu *

Szczegóły Opcje listy jednej kategorii **Opcje przeglądu artykułów** Opcje artykułu

Przypisane moduły

Jeśli pozostawisz poniższe pola niewypełnione, zastosowane zostaną ustawienia globalne.

Pozycji głównych

Pozostałych pozycji

Kolumn

Liczba odnośników

Uporządkuj w kolumnach

Opcje poniżej umożliwiają włączenie do przeglądu artykułów z podkategorii.

Włącznie z podkategoriami

Uporządkuj kategorie

Uporządkuj artykuły

Uporządkuj wg daty

Uwaga

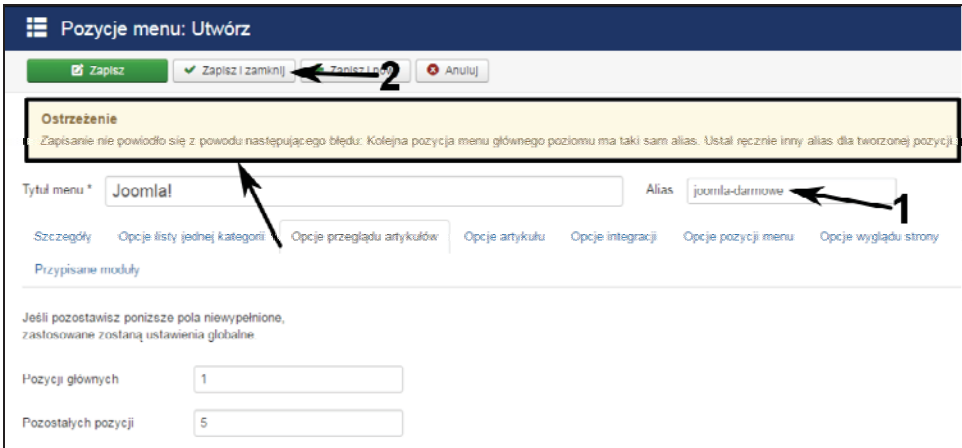
Ponieważ wcześniej w menu *Menu Główna* została utworzona pozycja o nazwie *Joomla!*, system nie pozwoli zapisać drugiej pozycji o takim samym aliasie. Przy próbie zapisu zobaczysz komunikat informujący o tym, że inna pozycja ma taki sam alias (rysunek 4.16).

W takim przypadku musisz zmienić nazwę aliasu dla tworzonej pozycji. Ja wpisałem po prostu *joomla-darmowe*.

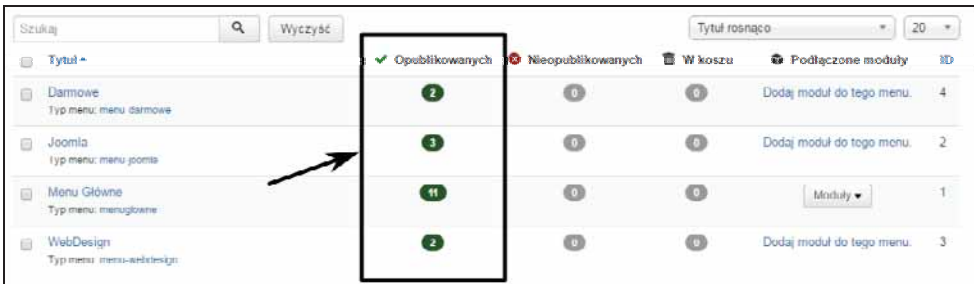
Komunikat taki zobaczysz prawdopodobnie także wtedy, kiedy będziesz tworzyć pozycję o nazwie *WebDesign*. Ja zmieniłam alias dla tej pozycji, wpisując *webdesign-darmowe*.

Teraz sprawdź, czy wszystko jest zgodne z założeniami. Otwórz okno projektanta menu (menu *Menu/Projektant menu*). Lista menu powinna wyglądać podobnie jak ta na rysunku 4.17 (zwróć uwagę na kolumnę *Opublikowanych*).

Pewnie korci Cię, aby zobaczyć efekty swoich działań na stronie głównej serwisu. Proszę bardzo, sprawdź. Ups! Coś nie tak? Tyle roboty i żadnych zmian?

Rysunek 4.16. Komunikat informujący o istniejącej pozycji o takim samym aliasie

Rysunek 4.17. Lista menu wraz z liczbą opublikowanych pozycji

Niestety, samo utworzenie nowych menu nie spowoduje, że będą one widoczne w Twoim serwisie. Przecież system musi wiedzieć, w którym miejscu chcesz dane menu wyświetlić. Musisz jeszcze umieścić menu w odpowiednim module. Wobec tego trzeba dla każdego nowego menu utworzyć moduł, który następnie zostanie opublikowany w serwisie.

Ale o tym trochę później. Teraz poświęć kilka minut na bardziej szczegółowe zapoznanie się z dostępnymi typami pozycji menu, interfejsem menedżera pozycji i przećwicz także zarządzanie nimi.

Typy pozycji menu

Wiesz już z wcześniejszych ćwiczeń, że dla każdej pozycji menu musisz wybrać określony typ pozycji menu. **Wybór odpowiedniego typu menu jest bardzo ważny, ponieważ wpływa na sposób prezentacji treści w witrynie.**

Każdy typ pozycji menu przeznaczony jest do konkretnych zastosowań i posiada własne parametry konfiguracyjne. Po instalacji CMS Joomla! do dyspozycji masz 10 grup typów pozycji menu. Musisz mieć świadomość, że sporo dodatkowych rozszerzeń, które możesz zainstalować w swoim serwisie, może powiększyć domyślną grupę typów pozycji menu.

Skupmy się jednak na tych domyślnych:

- ♦ *Artykuły* — to zestaw siedmiu typów, które zostały zaprojektowane do wyświetlania danych z komponentu *Artykuły*.
 - *Artykuły archiwalne* — umożliwia utworzenie strony wyświetlającej wszystkie archiwalne artykuły. Artykuły przeniesione do archiwum znikają z obszaru z treścią witryny — jest to jeden ze sposobów dostępu do nich.
 - *Artykuły wyróżnione – przegląd* — umożliwia wyświetlanie artykułów oznaczonych jako wyróżnione w specjalnym widoku, w którym widać wstępy do artykułów wraz z odnośnikami do ich pełnej treści. Ten typ używany jest w systemie jako domyślny na stronie głównej witryny.
 - *Jedna kategoria artykułów – lista* — umożliwia wyświetlenie listy artykułów z wybranej kategorii.
 - *Jedna kategoria artykułów – przegląd* — umożliwia wyświetlenie artykułów z wybranej kategorii w widoku, w którym widać wstępy do artykułów wraz z odnośnikami do ich pełnych treści.
 - *Pojedynczy artykuł* — umożliwia wyświetlenie wybranego artykułu. Przykładem może być artykuł *O nas*, w którym często opisywana jest działalność firmy czy instytucji.
 - *Wszystkie kategorie – lista* — umożliwia wyświetlenie listy wszystkich kategorii lub kategorii podrzędnych wybranej kategorii.
 - *Wyślij artykuł* — umożliwia wyświetlenie formularza tworzenia artykułu. Jest stosowany do tworzenia artykułów z poziomu witryny bez konieczności logowania się do zaplecza administracyjnego.
- ♦ *Doniesienia* — to zestaw trzech typów, które zostały zaprojektowane do wyświetlania danych z komponentu *Doniesienia*.
 - *Jedna kategoria doniesień – lista* — umożliwia wyświetlenie listy doniesień z wybranej kategorii.
 - *Pojedyncze źródło* — umożliwia wyświetlenie na stronie zawartości jednego źródła.
 - *Wszystkie kategorie doniesień – lista* — umożliwia wyświetlenie listy wszystkich kategorii doniesień lub kategorii podrzędnych wybranej kategorii.
- ♦ *Konfigurator Joomla* — to zestaw dwóch typów umożliwiających zmianę niektórych ustawień dostępnych z poziomu zaplecza.
 - *Pokazuj opcje konfiguracji witryny* — umożliwia wyświetlenie strony z formularzem wybranych ustawień konfiguracji globalnej, takich jak *Nazwa witryny*, *Witryna wyłączona*, *Metadane*.
 - *Pokazuj opcje szablonu* — umożliwia wyświetlenie strony z formularzem ustawień konfiguracyjnych domyślnego szablonu witryny.

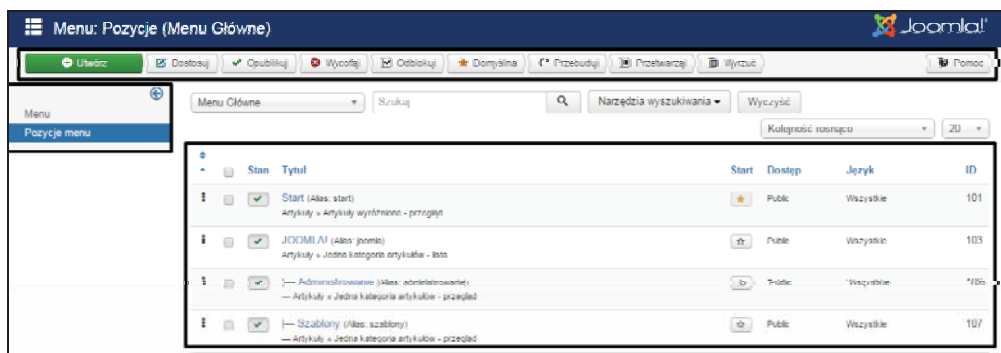
Pamiętaj, aby nie udostępniać żadnej pozycji menu z sekcji *Konfigurator Joomla* nieuprawnionym użytkownikom.

- ◆ *Kontakty* — to zestaw czterech typów, które zostały zaprojektowane do wyświetlania danych pochodzących z komponentu *Kontakty*.
 - *Jedna kategoria kontaktów – lista* — umożliwia wyświetlenie listy kontaktów z wybranej kategorii.
 - *Kontakty wyróżnione* — umożliwia wyświetlenie listy kontaktów oznaczonych jako wyróżnione.
 - *Pojedynczy kontakt* — umożliwia wyświetlenie danych kontaktowych wraz z formularzem kontaktowym dla jednej osoby (pojedynczego kontaktu).
 - *Wszystkie kategorie kontaktów – lista* — umożliwia wyświetlenie listy wszystkich kategorii kontaktów lub kategorii podrzędnych wybranej kategorii.
- ◆ *Tagi* — to zestaw trzech typów, które zostały zaprojektowane do wyświetlania danych pochodzących z komponentu *Tagi*.
 - *Lista wszystkich tagów* — umożliwia wyświetlenie listy wszystkich tagów.
 - *Oznakowane pozycje* — umożliwia wyświetlenie pozycji (artykułów, kategorii, odnośników, kontaktów) oznaczonych konkretnymi tagami. Pozycje wyświetlają się wraz z ich opisami (w przypadku artykułów wyświetlany jest tekst wstępny).
 - *Zwarta lista oznakowanych pozycji* — umożliwia wyświetlenie listy pozycji (artykułów, kategorii, odnośników, kontaktów) oznaczonych konkretnymi tagami.
- ◆ *Użytkownicy* — to zestaw siedmiu typów, które zostały zaprojektowane do wyświetlania formularzy dla użytkowników systemu.
 - *Dostosuj swój profil* — umożliwia wyświetlenie strony z formularzem pozwalającym zarządzać danymi użytkownika zarejestrowanego w systemie.
 - *Logowanie* — umożliwia wyświetlenie strony z formularzem logowania do witryny.
 - *Profil użytkownika* — umożliwia uwierzytelnionym użytkownikom wyświetlenie strony z danymi profilowymi wraz z odnośnikiem do strony ich edycji.
 - *Przypomnienie nazwy* — umożliwia wyświetlenie formularza do przypomnienia nazwy użytkownika zarejestrowanego w serwisie.
 - *Rejestracja* — umożliwia wyświetlenie formularza rejestracji nowego użytkownika systemu.
 - *Ustawienie hasła* — umożliwia wyświetlenie informacji do przypomnienia hasła użytkownika.
 - *Wyloguj* — umożliwia umieszczenie odnośnika pozwalającego na wylogowanie użytkownika.

- ♦ *Wpinacz* — zawiera tylko jeden typ, za pomocą którego możesz umieścić w głównym obszarze witryny ramkę zawierającą dowolną inną stronę lub efekt działania jakiegoś skryptu.
- ♦ *Wyszukiwanie* — zawiera tylko jeden typ, *Lista wyników wyszukiwania*, za pomocą którego możesz wyświetlić listę wyników wyszukiwania zdefiniowanego słowa lub frazy.
- ♦ *Wyszukiwarka* — zawiera tylko jeden typ, za pomocą którego możesz wyświetlić stronę wyszukiwarki.
- ♦ *Łączy systemowe* — zawiera cztery typy, które umożliwiają utworzenie odnośników do zewnętrznych adresów URL lub dodanie separatorów do menu.
 - *Alias pozycji menu* — umożliwia utworzenie odnośnika prowadzącego do istniejącej pozycji menu. Dzięki temu możesz utworzyć kopię istniejącej pozycji menu. Jest to przydatne wówczas, kiedy chcesz umieścić daną pozycję w więcej niż jednym menu. Na przykład odnośnik *Kontakt* możesz umieścić w menu głównym i w stopce strony.
 - *Nagłówek menu* — umożliwia utworzenie nagłówka wewnątrz pozycji menu i wstawienie separatora.
 - *Separator* — umożliwia oddzielenie grup pozycji menu.
 - *Łączy zewnętrzne* — umożliwia utworzenie odnośnika do strony zewnętrznej.

Zarządzanie pozycjami menu

Okno menedżera pozycji menu udostępnia zestaw narzędzi niezbędnych do zarządzania poszczególnymi elementami każdego menu (rysunek 4.18). Dla każdego menu dostępny jest odrębny menedżer wyświetlający jego pozycje. Możesz przeglądać listę pozycji, dodawać nowe, edytować lub usuwać istniejące, a także decydować o stanie ich publikacji.

Rysunek 4.18. Okno menedżera pozycji menu

Aby otworzyć okno menedżera pozycji menu, kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Menu*, a następnie nazwę menu z pozycjami, którymi chcesz zarządzać. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zaplecza administracyjnego. Wówczas w sekcji *STRUKTURA* kliknij pozycję *Menu*, a następnie odnośnik z nazwą menu.

Po lewej stronie okna widoczny jest pasek boczny z dwoma pozycjami: *Menu* i *Pozycje menu*. Pasek ten możesz ukrywać lub przywracać za pomocą ikony znajdującej się w prawym górnym rogu.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania pozycjami menu:

- ◆ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nową pozycję menu.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej pozycji menu. Aby edytować istniejącą pozycję menu, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij ten przycisk. Jeżeli na liście zaznaczysz kilka pozycji i klikniesz przycisk *Dostosuj*, to otworzysz do edycji tylko pierwszy z zaznaczonych elementów.

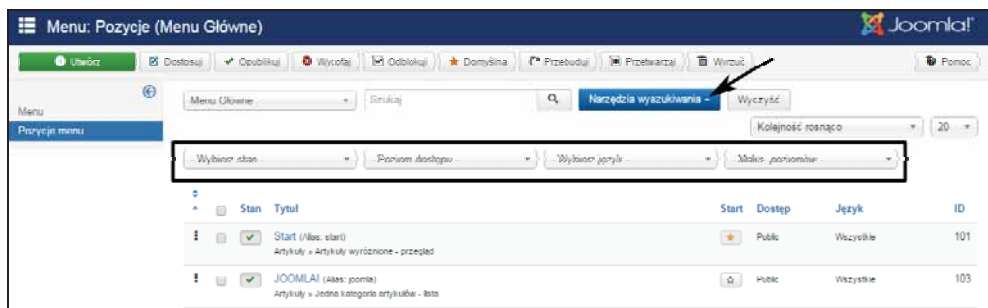
Aby edytować pozycję menu, możesz także kliknąć na liście odnośnik z tytułem tej pozycji.

- ◆ *Opublikuj* — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednej lub kilku pozycji menu (w zależności od tego, ile pozycji na liście zostanie zaznaczonych).
- ◆ *Wycofaj* — działanie tego przycisku jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednej lub wielu zaznaczonych na liście pozycji menu.
- ◆ *Odblokuj* — umożliwia usunięcie blokady i edycję pozycji.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby upewnić się, że nikt nie edytuje pozycji menu, którą chcesz właśnie odblokować.

- ◆ *Domyślna* — umożliwia zdefiniowanie wybranej pozycji jako domyślnej. Wówczas pozycja ta będzie stroną główną witryny.
- ◆ *Przebuduj* — służy do odtworzenia struktury menu i pozycji menu. Przycisk ten może być przydatny w przypadku uszkodzenia tabeli menu w bazie danych.
- ◆ *Przetwarzaj* — pozwala wykonać na zaznaczonych elementach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych pozycji.
- ◆ *Wyrzucić* — działa podobnie jak kosz w systemie Windows — usuwa tymczasowo zaznaczone na liście kategorii elementy. Umieszczone w koszu pozycje możesz jeszcze odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ◆ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych pozycji. Jest tam dostępny filtr, dzięki któremu możesz szybko znaleźć pozycję, wpisując w pole *Szukaj* fragment jej tytułu. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić pozycje menu według stanu publikacji, poziomu dostępu, języka oraz liczby pozycji podrzędnych (rysunek 4.19). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 4.19. Filtry dostępne w oknie menedżera pozycji menu

Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę pozycji menu oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w wybranym przez Ciebie menu będzie wiele pozycji, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy pozycji menu.

Kopiowanie pozycji menu

Funkcja kopiowania pozycji menu jest szczególnie przydatna w witrynach wielojęzycznych. Tworząc strukturę pozycji menu dla jednego języka, wystarczy ją skopiować i przypisać do konkretnego menu i języka. Dzięki temu zachowasz taką samą strukturę i właściwości pozycji menu dla wszystkich wersji językowych.

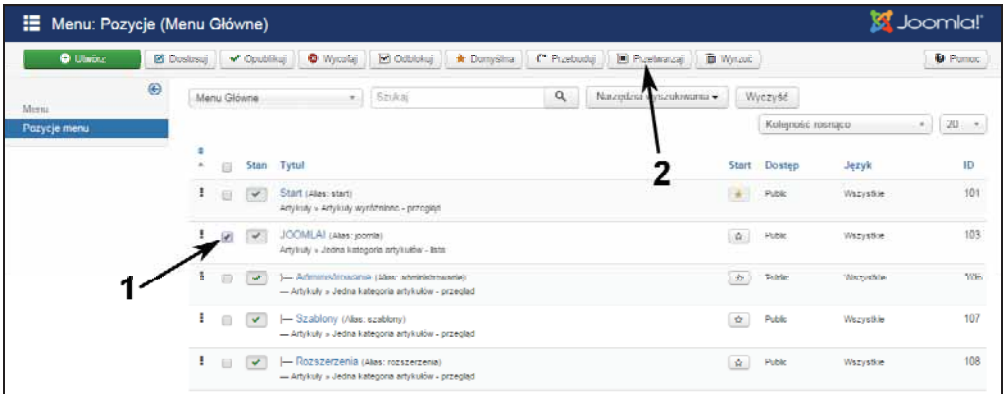
O tym, jak tworzyć witryny wielojęzyczne oparte na CMS Joomla!, dowiesz się z mojego e-booka *Kurs Joomla! - Tworzenie witryn wielojęzycznych*, który znajdziesz na stronie www.slawop.net.

Funkcja kopiowania znacznie skraca czas pracy administratora, ponieważ nie musi on ręcznie tworzyć wszystkich pozycji menu. Umożliwia ona wykonanie kopii wybranych pozycji menu wraz z wszystkimi wchodzącymi w ich skład pozycjami podrzędnymi.

Aby skopiować pozycje menu, zaznacz na liście wybrane pozycje, a następnie kliknij przycisk *Przetwarzaj* (rysunek 4.20).

W oknie *Przetwarzanie wsadowe* dla zaznaczonej kategorii masz do dyspozycji kilka ustawień:

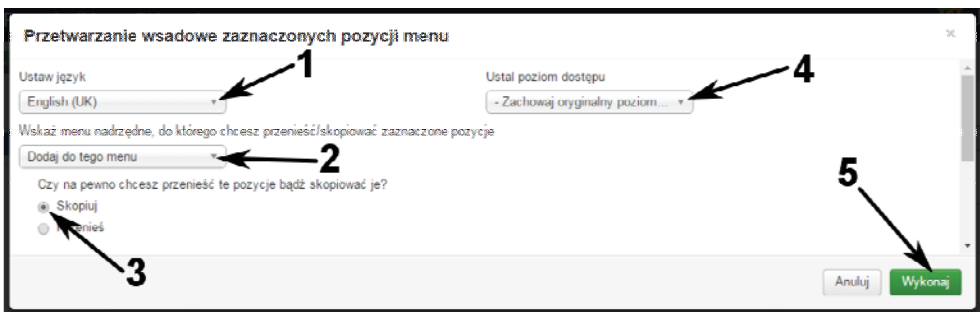
- ♦ w polu *Ustaw język* wybierz z listy odpowiedni język lub zachowaj oryginalny;
- ♦ w polu *Wskaż menu nadrzędne, do którego chcesz przenieść/skopiować zaznaczone pozycje* wybierz z listy menu docelowe, do którego chcesz skopiować zaznaczone pozycje, a następnie zaznacz pole opcji *Skopiuj*;

Rysunek 4.20. Okno menedżera kategorii z zaznaczoną kategorią do skopiowania

- ◆ w polu *Ustal poziom dostępu* wybierz z listy poziom dostępu lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalny poziom dostępu*.

Kliknij przycisk *Wykonaj*, aby skopiować pozycje menu zgodnie ze zdefiniowanymi ustawieniami przetwarzania wsadowego (rysunek 4.21).

Rysunek 4.21. Okno *Przetwarzanie wsadowe* z zaznaczonymi opcjami dla kopiowanej pozycji menu

Przenoszenie pozycji menu

Przenoszenie pozycji menu umożliwia wprowadzanie zmian w hierarchii systemu nawigacji. Dzięki temu możesz łatwo skorygować strukturę menu witryny bez konieczności usuwania i tworzenia nowych pozycji.

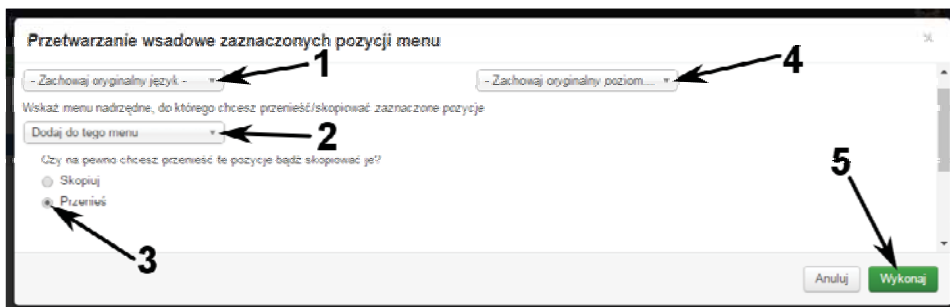
Funkcja ta pozwala zaoszczędzić sporo czasu, ponieważ możesz przenosić całe kolekcje pozycji menu (wraz z pozycjami podrzędnymi) do innego menu.

Aby przenieść wybraną pozycję, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij przycisk *Przetwarzaj*. W oknie *Przetwarzanie wsadowe* dla zaznaczonej kategorii wybierz odpowiednie ustawienia:

- ◆ w polu *Ustaw język* wybierz z listy odpowiedni język lub zachowaj oryginalny;

- ♦ w polu *Wskaż menu nadrzędne, do którego chcesz przenieść/skopiować zaznaczone pozycje* wybierz z listy menu docelowe, do którego chcesz przenieść zaznaczone pozycje, a następnie zaznacz pole opcji *Przenieś*;
- ♦ w polu *Ustal poziom dostępu* wybierz z listy poziom dostępu lub pozostaw opcję *Zachowaj oryginalny poziom dostępu*.

Kliknij przycisk *Wykonaj*, aby przenieść pozycję menu zgodnie ze zdefiniowanymi ustawieniami przetwarzania wsadowego (rysunek 4.22).

Rysunek 4.22. Okno *Przetwarzanie wsadowe* z zaznaczonymi opcjami dla przenoszanej pozycji menu

Usuwanie i odzyskiwanie pozycji menu

Aby użytkownik mógł odzyskać nieumyślnie usunięte elementy w CMS Joomla!, zastosowano podobny mechanizm, jaki dostępny jest w systemach operacyjnych — kosz. Pisałem już o tym w poprzednim rozdziale.

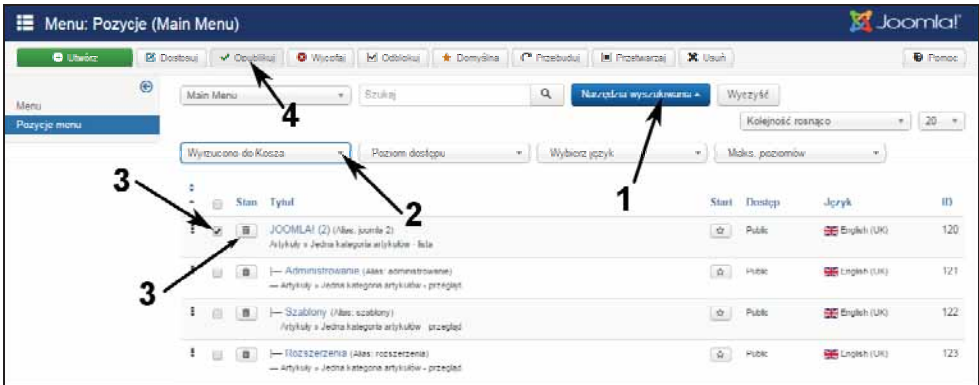
Aby usunąć wybraną pozycję menu, zaznacz pole wyboru obok tytułu wybranej pozycji, a następnie kliknij przycisk *Wyrzuć*.

Pamiętaj, że jeżeli pozycja menu, którą zamierzasz usunąć, zawiera pozycje podrzędne, to one także zostaną wrzucone do kosza.

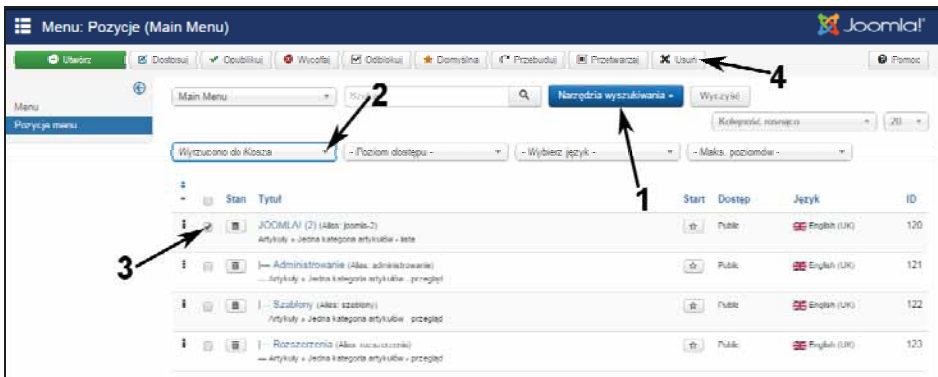
Usunięta pozycja menu nie będzie widoczna na liście w menedżerze, ale nadal można ją jeszcze odzyskać. Aby to zrobić, kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy pozycji, która ma być przywrócona, a następnie kliknij przycisk *Opublikuj*. Możesz także zamiast przycisku *Opcje* kliknąć ikonę znajdującą się w kolumnie stan (rysunek 4.23).

Pamiętaj, że jeżeli pozycja menu, którą zamierzasz przywrócić z kosza, zawiera pozycje podrzędne, to one także zostaną przywrócone.

Aby ostatecznie usunąć pozycje menu znajdujące się w koszu, kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie w polu *Wybierz stan* wybierz z listy pozycję *Wyrzucono do Kosza*. Zaznacz pole wyboru obok nazwy kategorii, która ma być ostatecznie usunięta, a następnie kliknij przycisk *Usuń* (rysunek 4.24).

Rysunek 4.23. Odzyskiwanie wyrzuconej do kosza pozycji menu

Rysunek 4.24. Usuwanie pozycji menu umieszczonych w koszu

Pamiętaj, że jest to operacja nieodwracalna. Nie da się już przywrócić tak usuniętej pozycji menu.

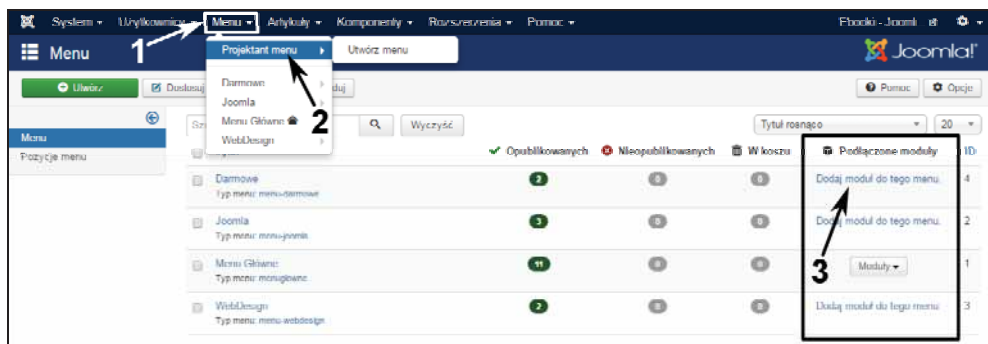
Jeżeli pozycja menu, którą zamierzasz definitywnie usunąć, zawiera pozycje podrzędne, to one nie zostaną usunięte. Musisz je także zaznaczyć przed wykonaniem operacji usunięcia.

Tworzenie modułów wyświetlających menu

Wiesz już, że utworzenie nowych menu nie spowoduje, że będą one widoczne w Twoim serwisie. Trzeba jeszcze umieścić je w odpowiednich modułach.

Wcześniej utworzyliśmy trzy nowe menu: *Joomla*, *WebDesign*, *Darmowe*. Teraz dla każdego nowego menu trzeba utworzyć moduł, który zostanie opublikowany w Twoim serwisie.

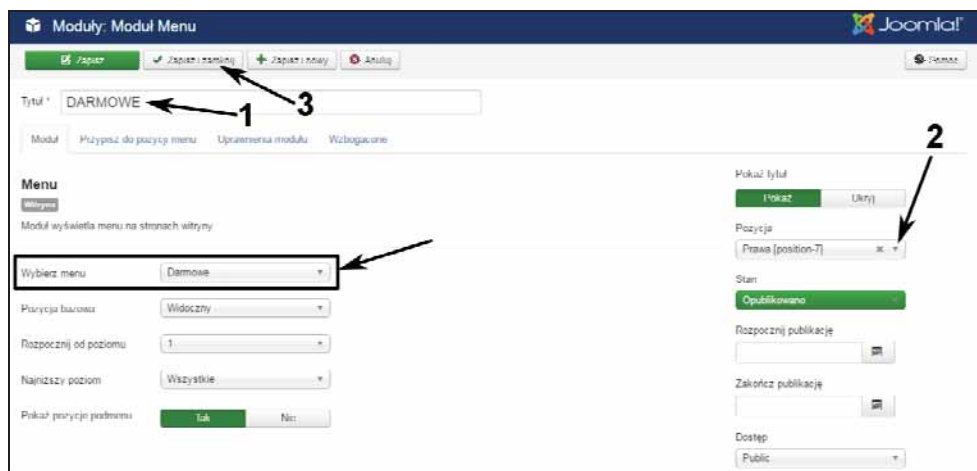
Jedną z najszybszych metod utworzenia modułu, który będzie wyświetlał dane menu, jest kliknięcie w oknie projektanta menu (menu *Menu/Projektant menu*) linku *Dodaj moduł do tego menu*. Link ten znajdziesz na liście menu w kolumnie *Podłączone moduły* (rysunek 4.25).

Rysunek 4.25. Lista menu z zaznaczoną kolumną *Podłączone moduły*

Kliknij link *Dodaj moduł do tego menu* dla menu o nazwie *Darmowe*.

W oknie *Moduły: Moduł Menu* wpisz w polu *Tytuł*: DARMOWE, w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję *Prawa [position-7]* (rysunek 4.26). To praktycznie wszystko, co musisz zrobić. Zauważ, że w polu *Wybierz menu* wybrane jest już właściwe menu. Jeżeli tak nie jest, wybierz z listy menu, które ma być wyświetlane za pośrednictwem właśnie tworzonych modułu. Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany.

Rysunek 4.26. Tworzenie nowego modułu połączonego z menu o nazwie *Darmowe*

W podobny sposób utwórz kolejne dwa moduły o nazwach: *Joomla!* oraz *Web Design*. Po zakończeniu pracy okno projektanta menu powinno wyglądać podobnie jak na rysunku 4.27.

Szukaj	Wyczyść	Tytuł rosnąco	20
☐ Tytuł ▲	✓ Opublikowanych	✗ Nieopublikowanych	🗑️ W koszu
☐ Darmowe Typ menu: menu darmowe	2	0	0
☐ Joomla! Typ menu: menu-joomla	3	0	0
☐ Menu Główne Typ menu: menu-główne	11	0	0
☐ WebDesign Typ menu: menu-webdesign	2	0	0

Podłączone moduły	ID
Moduły ▼	4
DARMOWE (Public, w position-7)	
Moduły ▼	1
Moduły ▼	3

Rysunek 4.27. Lista menu z zaznaczoną kolumną Podłączone moduły — po podłączeniu modułów do nowych menu

Aby sprawdzić, jakie moduły są podłączone do konkretnych menu, kliknij przycisk *Moduły* znajdujący się w kolumnie *Podłączone moduły*. Zobaczysz wówczas nazwę modułu wraz z poziomem dostępu i pozycją, w jakiej ma być widoczny w domyślnym szablonie witryny. Teraz możesz sprawdzić, jak prezentują się te moduły w Twoim serwisie (rysunek 4.28).

Rysunek 4.28.
Wygląd serwisu
po utworzeniu
modułów Joomla!,
Web Design,
DARMOWE

Jak widzisz, Twój serwis nabiera już konkretnego wyglądu. Możesz już także wyświetlić artykuły z poszczególnych kategorii. Jednak nie jest to jeszcze koniec pracy. Trzeba coś zrobić z modulem *Menu Główne*. Menu to powinno być wyświetlane albo na początku, albo jako menu poziome. Wybieram to drugie rozwiązanie.

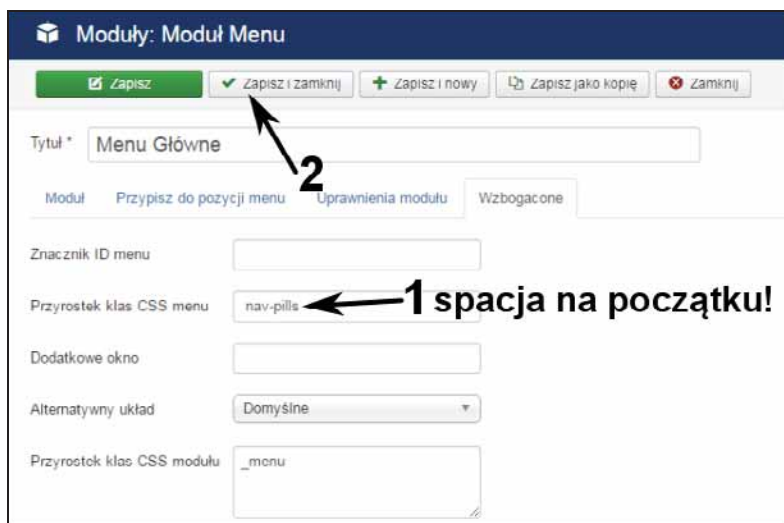
Co trzeba zrobić? Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, aby otworzyć okno menedżera modułów. Aby otworzyć ekran edycji modułu *Menu Główne*, kliknij jego nazwę lub zaznacz pole wyboru przy nazwie modułu i kliknij przycisk *Dostosuj*. Teraz w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję o nazwie *Nawigacja [position-1]*, a następnie kliknij zakładkę *Wzbogacone* (rysunek 4.29).

Rysunek 4.29. Zmiana pozycji dla modułu *Menu Główne*

Aby poszczególne pozycje wyświetlane były obok siebie (zamiast jedna pod drugą), w polu *Przyrostek klas CSS menu* wstaw spację i wpisz: `nav-pi | l s` (rysunek 4.30). Na koniec zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Rysunek 4.30.
Przyrostek klas CSS
w module *Menu
Główne*

Odśwież witrynę i sprawdź, jak teraz prezentują się wszystkie moduły wyświetlające menu (rysunek 4.31).

Jestem pewien, że na tym etapie potrafisz zamieszczać w serwisie treść oraz tworzyć system nawigacji.

Rysunek 4.31.
Wygląd witryny
po zmianie ustawień
modułu
wyświetlającego
menu *Menu Główne*

W kolejnym rozdziale pokażę Ci na konkretnych przykładach, jak zarządzać użytkownikami serwisu. Omówię ekran zarządzania użytkownikami, pokażę, jak dodać nowego użytkownika, jak edytować ustawienia użytkownika, jak go usunąć oraz jak sprawić, aby możliwe było rejestrowanie się użytkowników w serwisie.

Wyjaśnię także, jak połączyć użytkowników z komponentem *Kontakty* oraz jak utworzyć formularze kontaktowe dla użytkowników.

Rozdział 5.

Zarządzanie użytkownikami witryny

Potrafisz zamieszczać w serwisie treść, zarządzać grafiką i wstawiać ją w artykułach oraz innych elementach serwisu, takich jak na przykład kategorie. Wiesz już, że proces tworzenia menu w CMS Joomla! oparty jest na trzech elementach: menu, pozycjach menu i modułach, w których wyświetlane są menu. Zatem potrafisz już stworzyć system nawigacji witryny.

W tym rozdziale pokażę Ci, jak zarządzać użytkownikami serwisu. Omówię ekran zarządzania użytkownikami, pokażę, jak dodać nowego użytkownika, jak edytować ustawienia istniejącego użytkownika, jak go usunąć oraz jak sprawić, aby użytkownicy mogli zarejestrować się w Twoim serwisie.

Nie ma na co czekać, zabieramy się do pracy!

Tworzenie nowych użytkowników i zarządzanie nimi

Jeżeli zamierzasz tworzyć serwis, który będzie redagowany przez zespół osób odpowiedzialnych za poszczególne działy lub w którym część prezentowanych przez Ciebie treści chcesz udostępnić tylko zarejestrowanym użytkownikom (klientom), potrzebujesz miejsca, gdzie będziesz mógł nimi zarządzać.

Miejscem, które służy do zarządzania kontami użytkowników i grup, a także poziomami dostępu do poszczególnych elementów Twojego serwisu, jest w Joomla! komponent *Użytkownicy*.

Załóżmy, że planujesz bardzo rozbudowany serwis i będziesz współpracował z wieloma autorami tekstów. Aby moderować i zatwierdzać artykuły przesyłane przez autorów, potrzebujesz kogoś, kto będzie mógł się tym zająć. Być może przyda się także ktoś zaufany, kto odciąży Ciebie od części prac administracyjnych.

Najpierw utwórz użytkownika, który będzie mógł zalogować się w Twoim serwisie i przesyłać artykuły. Kliknij w menu *Użytkownicy* pozycję *Użytkownicy*, a następnie w oknie menedżera użytkowników przycisk *Utwórz*. Możesz także kliknąć w menu pozycję *Użytkownicy*, wskazać pozycję *Użytkownicy* i kliknąć pozycję *Utwórz konto użytkownika*.

Możesz ponadto skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie panelu administracyjnego. Wówczas w sekcji *UŻYTKOWNICY* kliknij pozycję *Zarządzanie użytkownikami*.

W polu *Nazwa* wpisz na przykład Jan Autorski. W polu *Użytkownik* wpisz unikalną nazwę, tzw. login, za pomocą którego użytkownik będzie mógł się zalogować do Twojego serwisu. Wpisz na przykład: autorski.j. W polach *Hasło* i *Powtórz hasło* wpisz hasło, które będzie obowiązywało przy pierwszym logowaniu się tego użytkownika. Oczywiście użytkownik Jan Autorski po zalogowaniu się pierwszy raz do Twojego serwisu powinien je zmienić na swoje własne. Ja wpisuję hasło: jan1. Kolejne obowiązkowe pole, które należy wypełnić, to pole *E-mail*. Wpisz do tego pola adres e-mail tworzonego użytkownika.

Aby wymusić na użytkowniku zmianę hasła podczas pierwszego logowania, w polu *Wymagane zresetowanie hasła* kliknij przycisk *Tak* (rysunek 5.1).

Ostatni krok to przypisanie użytkownika do grupy użytkowników, którzy mają uprawnienia do tworzenia własnych artykułów. Kliknij zakładkę *Przypisz do grup*, a następnie zaznacz pole wyboru przy pozycji *Author* i kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejnego użytkownika (rysunek 5.2).

Kolejny użytkownik będzie mógł po zalogowaniu się do serwisu przysyłać własne artykuły, edytować artykuły innych użytkowników oraz decydować o ich publikacji w serwisie. W moim przykładowym serwisie dane tego użytkownika wyglądają następująco (rysunek 5.3):

- ◆ *Pełna nazwa*: Stani sław Publ i sher
- ◆ *Użytkownik*: publ i shers
- ◆ *Hasło, Powtórz hasło*: stani sl aw1
- ◆ *E-mail*: stani sl awpubl i sher@jaki sadres.pl
- ◆ *Wymagane zresetowanie hasła*: *Tak*
- ◆ *Przypisz do grup*: *Publisher*

Rysunek 5.1.
Tworzenie nowego
użytkownika

The screenshot shows the 'Użytkownicy: Utwórz' (Users: Create) form. At the top, there are buttons for 'Zapisz', 'Zapisz i zamknij', 'Zapisz i nowy', and 'Anuluj'. Below these are tabs for 'Szczegóły konta', 'Przypisz do grup', and 'Ustawienia podstawowe'. The form fields are as follows:

- Nazwa *: Jan Autorski (arrow 1)
- Użytkownik *: autorskiej (arrow 2)
- Hasło: (arrow 3)
- Powtórz hasło: (arrow 4)
- E-mail *: autorskiej@mojeebooki.pl (arrow 5)
- Data rejestracji: [empty]
- Ostatnia wizyta: [empty]
- Ostatnie resetowanie hasła: [empty]
- Licznik resetów hasła: 0
- Powiadamianie: Tak / Nie (arrow 6 points to 'Tak')
- Zablokuj konto: Tak / Nie
- Wymagane zresetowanie hasła: Tak / Nie (arrow 6 points to 'Tak')
- ID: 0

Następny użytkownik będzie miał jeszcze większe uprawnienia. Będzie mógł zalogować się do zaplecza witryny i zarządzać artykułami oraz komponentami *Doniesienia*, *Kontakty*, *Reklamy*, *Wyszukiwanie* i *Wyszukiwarka*. Użytkownik ten będzie miał także dostęp do menedżera *Media*. Oto ustawienia przykładowego użytkownika (rysunek 5.4):

- ♦ *Pełna nazwa*: Henryk Menadżer;
- ♦ *Użytkownik*: menadzerh;
- ♦ *Hasło*, *Powtórz hasło*: henryk1
- ♦ *E-mail*: henrykmenadzer@jakiadres.pl
- ♦ *Przypisz do grup*: *Manager*

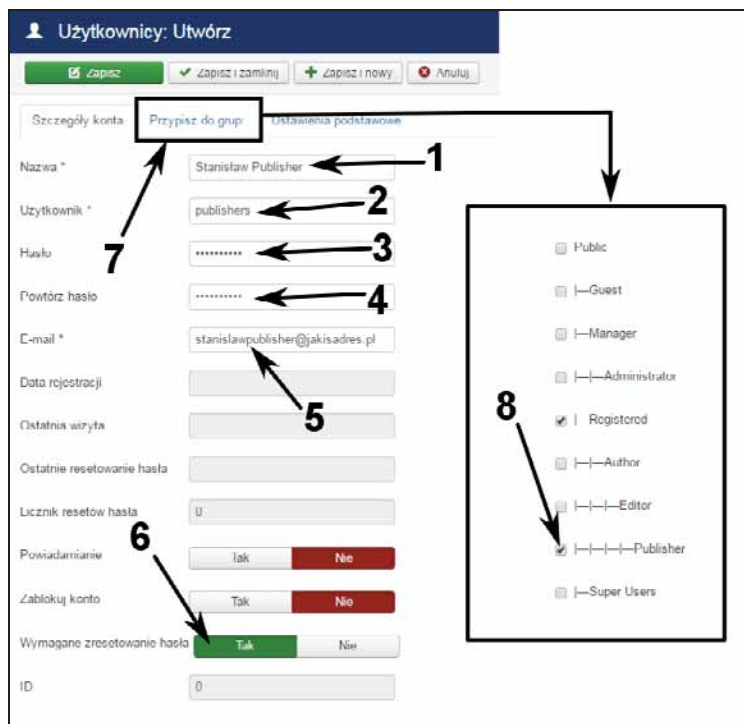
Notatki o użytkownikach

Jeżeli zakładasz, że treść Twojego serwisu będzie tworzyć wielu redaktorów, przyda Ci się możliwość dodawania notatek o użytkownikach. Dzięki temu będziesz mieć dodatkowe informacje, które pozwolą utrzymać lepsze relacje z nimi. Informacje umieszczane w notatkach nie będą widoczne na stronie frontowej witryny.

Rysunek 5.2.
Przypisywanie nowego użytkownika do grupy Author

Rysunek 5.3.
Tworzenie użytkownika, który będzie mógł po zalogowaniu się do serwisu przysłać własne artykuły, edytować artykuły innych użytkowników oraz decydować o ich publikacji w serwisie

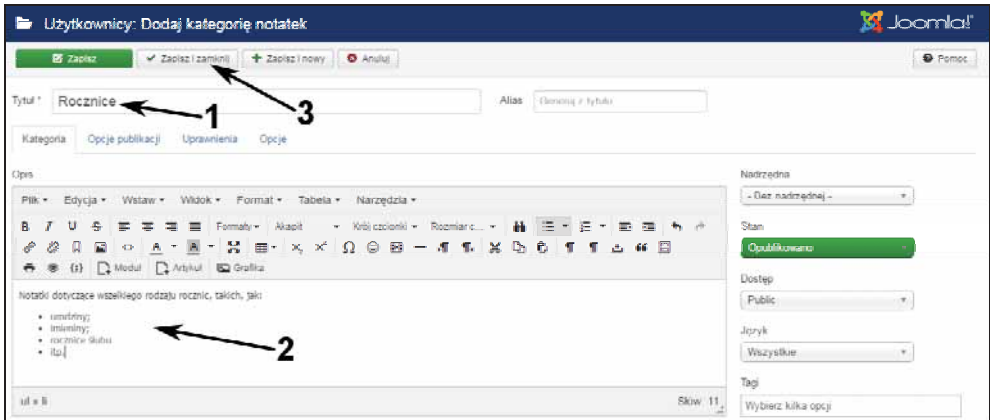
Rysunek 5.4.
Tworzenie
użytkownika,
który będzie mógł
zalogować się do
zaplecza Twojego
serwisu i zarządzać
artykułami
i niektórymi
komponentami

Aby lepiej zorganizować notatki o użytkownikach, utwórz najpierw odpowiednią hierarchię kategorii notatek. Utwórz na przykład kategorię o nazwie *Rocznice*. W tym celu kliknij w menu *Użytkownicy* pozycję *Kategorie uwag o użytkownikach*, a następnie w oknie menedżera kategorii notatek kliknij przycisk *Utwórz*. Możesz także kliknąć w menu pozycję *Użytkownicy*, wskazać pozycję *Kategorie uwag o użytkownikach* i kliknąć pozycję *Utwórz kategorię*.

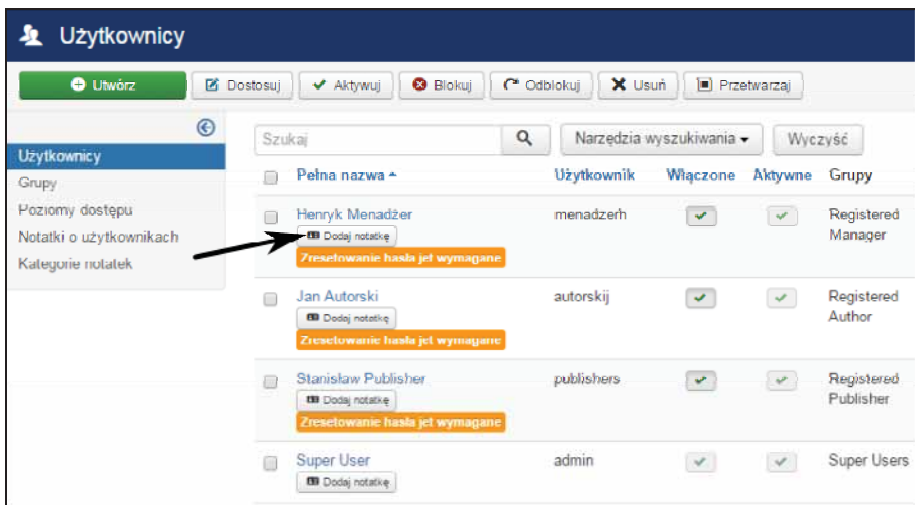
W polu *Tytuł* wpisz: *Rocznice*. To jedyne wymagane pole, ale czasami warto w polu *Opis* dodać krótki opis zawartości kategorii, które mogą być wskazówką dla innych administratorów witryny (rysunek 5.5). Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany.

Teraz dodaj notatkę o użytkowniku. Możesz to zrobić na kilka sposobów:

- ♦ z menu *Użytkownicy* wskaż pozycję *Uwagi o użytkownikach*, a następnie wybierz pozycję *Utwórz uwagę o użytkowniku*;
- ♦ z menu *Użytkownicy* wybierz pozycję *Uwagi o użytkownikach*, a następnie kliknij przycisk *Utwórz*;
- ♦ w oknie menedżera użytkowników, grup, poziomów dostępu lub kategorii notatek kliknij w pasku bocznym odnośnik *Notatki o użytkownikach*, a następnie przycisk *Utwórz*;
- ♦ w oknie menedżera użytkowników kliknij przycisk *Dodaj notatkę* znajdujący się pod nazwą każdego użytkownika (rysunek 5.6).

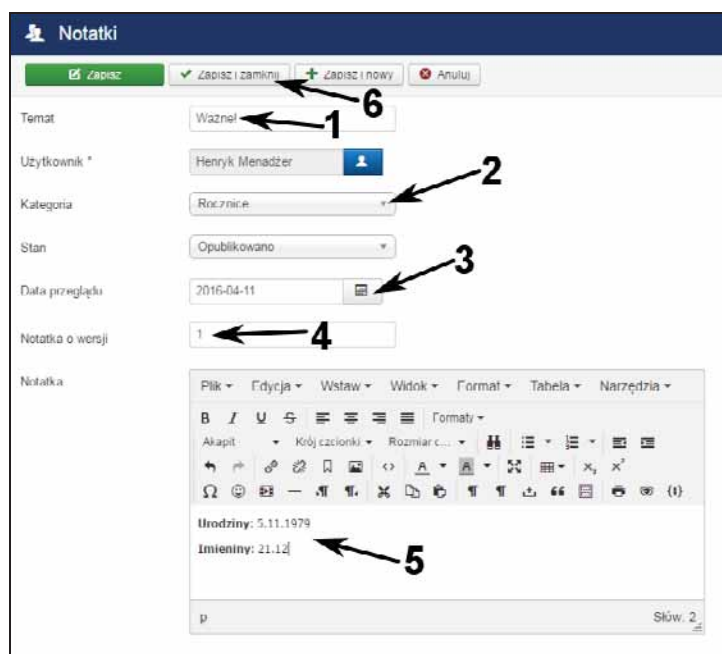
Rysunek 5.5. Tworzenie nowej kategorii notatek o użytkownikach

Rysunek 5.6. Dodawanie notatki o użytkowniku z poziomu menedżera użytkowników

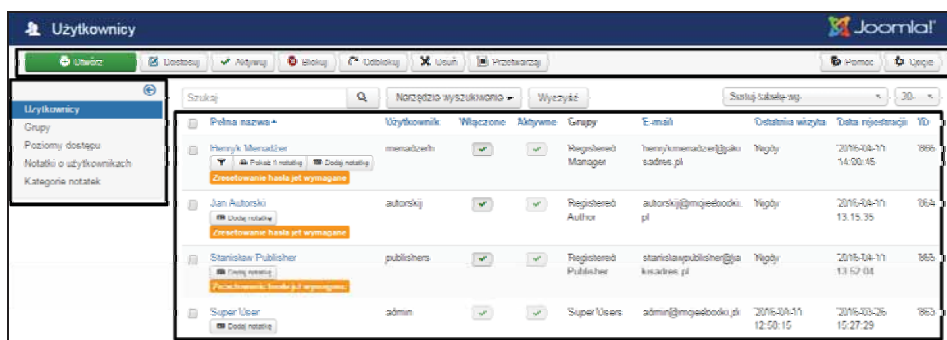
Utwórz na przykład notatkę o użytkowniku *Henryk Menadżer*. Kliknij przycisk *Dodaj notatkę* znajdującą się obok nazwy użytkownika, a następnie w polu *Tytuł* wpisz na przykład: *Ważne!*. Zauważ, że nie musisz wybierać użytkownika za pomocą przycisku *Wybierz użytkownika*. W polu *Kategoria* wybierz z listy odpowiednią kategorię — w tym przykładzie: *Rocznice*. W polu *Data przeglądu* możesz wybrać datę, aby mieć informację, kiedy ostatni raz notatka była przez Ciebie przeglądana. Opcjonalnie możesz także w polu *Notatka o wersji* wpisać numer wersji wprowadzonej notatki. W polu *Notatka* wpisz dowolny tekst, który możesz sformatować za pomocą domyślnego edytora. Na koniec zapisz prowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 5.7).

Rysunek 5.7.
Tworzenie nowej
notatki
o użytkowniku
Henryk Menadżer

Zarządzanie użytkownikami

Okno menedżera użytkowników udostępnia zestaw narzędzi niezbędnych do zarządzania użytkownikami zarejestrowanymi w Twoim serwisie (rysunek 5.8). Kiedy będziesz prowadzić serwis, w którym rejestrować się będzie sporo użytkowników, interfejs menedżera użytkowników prawdopodobnie będziesz odwiedzać każdego dnia. Warto zatem poznać go dokładnie i wiedzieć, co i jak możesz za jego pomocą zrobić.

Rysunek 5.8. Okno menedżera użytkowników

Za pomocą menedżera użytkowników możesz przede wszystkim przeglądać listę użytkowników i uzyskać podstawowe informacje na ich temat. Możesz szybko ustalić, do jakiej grupy należy każdy użytkownik, a także kiedy ostatnio logował się do serwisu.

Możesz szybko zablokować lub wyłączyć konta użytkowników, którzy sprawiają problemy. Za pomocą menedżera użytkowników możesz także tworzyć nowych użytkowników, edytować ustawienia zarejestrowanych użytkowników lub ich usuwać.

Aby otworzyć okno menedżera użytkowników, kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Użytkownicy*, a następnie pozycję *Użytkownicy*. Możesz także skorzystać z menu pionowego, znajdującego się na pulpicie zaplecza administracyjnego. Wówczas w sekcji **UŻYTKOWNICY** kliknij odnośnik *Zarządzanie użytkownikami*.

Po lewej stronie okna widoczny jest pasek boczny zawierający pięć odnośników: *Użytkownicy*, *Grupy*, *Poziomy dostęp*, *Notatki o użytkownikach* i *Kategorie notatek*. Pasek ten możesz ukrywać lub odkrywać za pomocą ikony znajdującej się w prawym górnym rogu.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania użytkownikami:

- ◆ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nowe konto użytkownika.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej kont użytkowników. Aby edytować istniejące konto użytkownika, zaznacz je na liście, a następnie kliknij ten przycisk. Jeżeli na liście zaznaczysz kilka pozycji i klikniesz przycisk *Dostosuj*, to otworzysz do edycji tylko pierwszy z zaznaczonych elementów.

Aby edytować konto użytkownika, możesz także kliknąć na liście odnośnik z jego pełną nazwą.

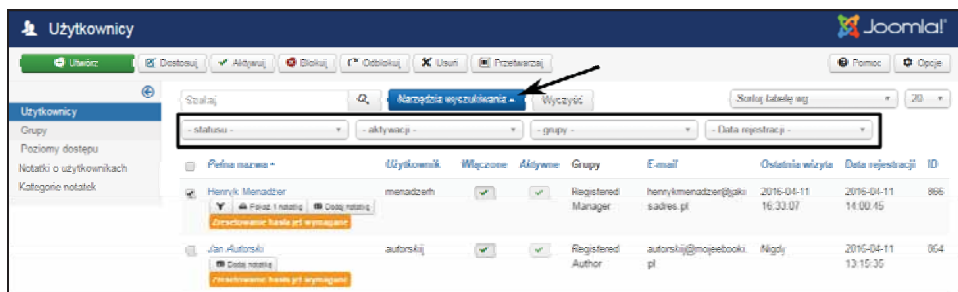
- ◆ *Aktywuj* — kliknięcie tego przycisku powoduje aktywowanie jednego lub kilku kont użytkowników (w zależności od tego, ile elementów zostanie zaznaczonych). Opcja ta potrzebna jest wówczas, kiedy ustawienia globalne zostaną zdefiniowane tak, że proces rejestracji nowego użytkownika będzie wymagał zatwierdzenia (uaktywnienia konta) przed administratorem.
- ◆ *Blokuj* — kliknięcie tego przycisku powoduje zablokowanie jednego lub kilku kont użytkowników. Kiedy konto użytkownika zostanie zablokowane, nie będzie on mógł zalogować się ani do witryny, ani do zaplecza witryny.
- ◆ *Odblokuj* — umożliwi usunięcie blokady konta użytkownika.
- ◆ *Usuń* — umożliwi usunięcie zaznaczonego lub zaznaczonych na liście kont użytkowników.

Proces ten jest nieodwracalny. Po usunięciu wybranego konta użytkownika nie będzie można go odzyskać.

- ◆ *Przetwarzaj* — pozwala wykonać na zaznaczonych elementach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest dodanie konta użytkownika lub usunięcie go z wybranej grupy, a także zdefiniowanie resetowania hasła.
- ◆ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych kont użytkowników. Jest tam dostępny filtr, dzięki któremu możesz szybko znaleźć konto użytkownika, wpisując w pole *Szukaj* fragment jego nazwy. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić użytkowników według ich statusu (*Włączony*, *Wyłączony*), aktywacji (*Aktywne*, *Nieaktywne*), grupy, do której są przypisani, lub daty rejestracji (rysunek 5.9). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 5.9. Filtry dostępne w oknie menedżera użytkowników

Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę użytkowników oraz filtr liczby wyświetlanych elementów na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie utworzonych wiele kont użytkowników, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy.

Menu użytkownika

Utworzyliśmy konta użytkowników, które przydzieliliśmy do różnych grup. No i co teraz? W jaki sposób Jan Autorski ma przesłać swój artykuł? Co z tego, że zaloguje się w witrynie za pomocą widocznego formularza logowania, skoro nie ma odpowiednich narzędzi do tworzenia artykułów?

Co trzeba zrobić? Należy udostępnić użytkownikowi odpowiednie narzędzia.

Proponuję utworzyć specjalne menu dla zarejestrowanych użytkowników, za pomocą którego — w zależności od uprawnień — będą oni mogli edytować i zmieniać dane dotyczące swojego konta (profilu) lub dodać artykuł.

Jak utworzyć nowe menu — już wiesz. Wszystkie niezbędne informacje znajdziesz w poprzednim rozdziale. W takim razie do dzieła! Nie martw się, pomogę Ci.

Kliknij w menu *Menu*, a następnie wskaż pozycję *Projektant menu* i kliknij pozycję *Utwórz menu*. Wypełnij odpowiednie pola podobnie jak ja na rysunku 5.10, a następnie zapisz zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*:

- ♦ pole *Tytuł*: Menu użytkownika
- ♦ pole *Typ menu*: menu_uzytkownika
- ♦ pole *Opis*: Menu dla zarejestrowanych użytkowników w witrynie

Rysunek 5.10.
Tworzenie nowego menu o nazwie Menu użytkownika

Teraz utwórz w tym menu dwie nowe pozycje: *Edytuj swój profil* i *Utwórz artykuł*.

Konfiguracja pozycji *Edytuj swój profil* (rysunek 5.11):

- ◆ pole *Tytuł menu*: Edytuj swój profil
- ◆ pole *Typ pozycji menu*: Dostosuj swój profil (sekcja *Użytkownicy*)
- ◆ pole *Dostęp*: Registered

Rysunek 5.11. Tworzenie nowej pozycji o nazwie *Edytuj swój profil* w menu *Menu użytkownika*

Konfiguracja pozycji *Utwórz artykuł* (rysunek 5.12):

- ◆ pole *Tytuł menu*: Utwórz artykuł
- ◆ pole *Typ pozycji menu*: Wyślij artykuł (sekcja *Artykuły*)
- ◆ pole *Dostęp*: Special

Pozycje menu: Utwórz

Zapisz | Zapisz i zamknij | Zapisz i nowy | Anuluj | Pomoc

Tytuł menu * **Utwórz artykuł** | Alias | Generuj z tytułu

Szczegóły | Opcje | Opcje pozycji menu | Opcje wyglądu strony | Opcje metadanych | Przypisane moduły

Typ pozycji menu * **Wyślij artykuł** | **Wybierz** | 2

Łącze:

Otwórz w:

Styl szablonu:

Pokaż w menu *

Pozycja macierzysta

Kolejność: Nowa kolejność będzie ustalona po zapisaniu

Stan: **Opublikowano** | 3

Strona domyślna:

Dostęp: | 3

Język:

Rysunek 5.12. Tworzenie nowej pozycji o nazwie *Utwórz artykuł* w menu *Menu użytkownika*

Teraz utwórz moduł typu *Menu* i połącz go z menu *Menu użytkownika*, a następnie opublikuj dla zarejestrowanych użytkowników na pozycji *position-7* (rysunek 5.13).

- ♦ pole *Tytuł*: *Menu użytkownika*
- ♦ pole *Pozycja*: *Prawa [position-7]*
- ♦ pole *Dostęp*: *Registered*

Moduły: Moduł Menu

Zapisz | Zapisz i zamknij | Zapisz i nowy | Anuluj | Pomoc

Tytuł * **Menu użytkownika** | 1 | 4

Moduł | Przypisz do pozycji menu | Uprawnienia modułu | Wzbogacone

Menu

Widoczna

Moduł wyświetla menu na stronach witryny.

Wybierz menu:

Pozycja bazowa:

Rozpocznij od poziomu:

Najniższy poziom:

Pokaż pozycje podmenu:

Pokaż tytuł: | 2

Pozycja: | 2

Stan: **Opublikowano** | 3

Rozpocznij publikację:

Zakończ publikację:

Dostęp: | 3

Przypięcie:

Rysunek 5.13. Tworzenie modułu połączonego z menu *Menu użytkownika*

Odśwież swój serwis i zauważ, że obecnie moduł *Menu użytkownika* nie jest widoczny. To dlatego, że w polu *Dostęp* wybrana została pozycja *Registered*. Oznacza to, że moduł będzie wyświetlany tylko zarejestrowanym użytkownikom witryny.

Zaloguj się do swojego serwisu jako *Jan Autorski*. Teraz moduł powinien być już widoczny (rysunek 5.14).

Rysunek 5.14.
Widok serwisu
z modułem *Menu*
użytkownika

Po kliknięciu odsyłacza *Edytuj swój profil* każdy zarejestrowany użytkownik witryny będzie mógł sprawdzić i edytować swoje podstawowe dane.

Jak widzisz na rysunku 5.15, użytkownik ma do dyspozycji dwie sekcje:

- ◆ *Twoje dane* — w której może dokonać zmian swoich podstawowych danych i hasła;
- ◆ *Podstawowe ustawienia* — w której może wybrać swój domyślny edytor w serwisie, strefę czasową oraz w razie potrzeby język witryny, jeżeli mamy do czynienia z witryną wielojęzyczną.

Dokonaj niezbędnych zmian i kliknij przycisk *Wyślij* lub *Anuluj*, jeżeli nie zamierzasz zmieniać dotychczasowych danych.

Pora, aby Jan Autorski napisał jakiś artykuł.

Kliknij link *Utwórz artykuł*, aby otworzyć formularz umożliwiający tworzenie nowego artykułu. Wypełnij odpowiednie pola, aby utworzyć nowy artykuł. Jeżeli nie masz pomysłu, możesz zrobić dokładnie tak jak ja poniżej. Wypełnij pola *Tytuł* i treść artykułu, a następnie kliknij zakładkę *Publikacja* (rysunek 5.16).

Rysunek 5.15.
Edycja profilu
zalogowanego
użytkownika

- ♦ *Tytuł* — Projektowanie stron internetowych dla początkujących.
- ♦ *Treść artykułu* — wpisz dowolny tekst lub skorzystaj z generatora tekstów. Możesz także wejść na stronę z opisem książki, np. *Projektowanie stron internetowych. Przewodnik dla początkujących webmasterów po (X)HTML, CSS i grafice* (<http://bit.ly/e-psi>) wydawnictwa Helion, i skopiować jego fragment.

W polu *Kategoria* wybierz z listy kategorię, do której chcesz przypisać tworzony artykuł. Ja wybieram *TWORZENIE STRON WWW*.

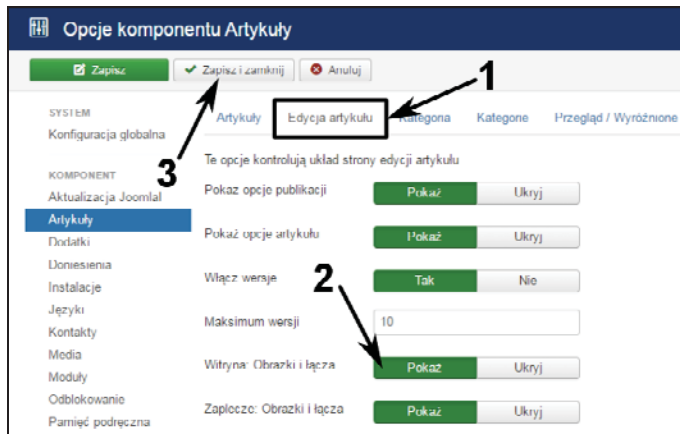
Kliknij przycisk *Zapisz*, aby wysłać artykuł. Po chwili zobaczysz komunikat potwierdzający wysłanie artykułu. Jeżeli nie pojawiły się żadne błędy podczas wysyłania, otrzymasz komunikat potwierdzający wysłanie artykułu.

Zwróć uwagę, że *Jan Autorski* nie miał możliwości dodania ani ilustracji wprowadzenia, ani ilustracji pełnego tekstu. Aby umieścić grafikę w swoim artykule, mógł jedynie skorzystać z dostępnych funkcji edytora. Co zrobić, aby umożliwić autorom umieszczanie ilustracji wprowadzenia i pełnego tekstu? Odpowiednie opcje znajdziesz w konfiguracji globalnej komponentu *Artykuły*. Przejdź do zaplecza administracyjnego swojego serwisu i kliknij w menu *Artykuły* pozycję *Artykuły*, a następnie w przyborniku przycisk *Opcje*. Kliknij zakładkę *Edycja artykułu*, a w polu *Witryna: Obrazki i łącza* przycisk *Pokaż* (rysunek 5.17).

Rysunek 5.16.
Tworzenie nowego artykułu po zalogowaniu użytkownika przypisanego do grupy Author

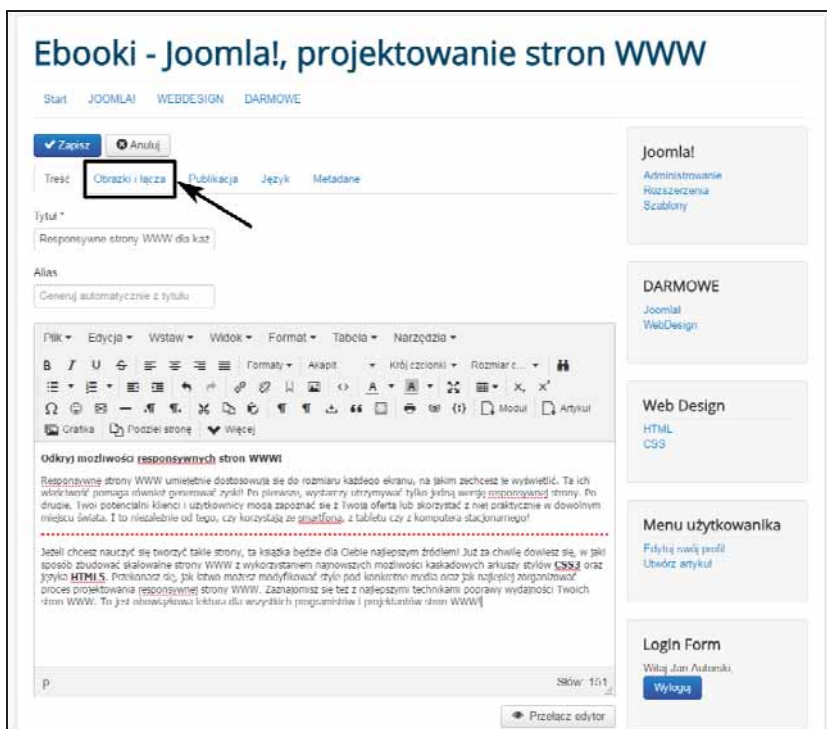

Rysunek 5.17.
Zmiana ustawień umożliwiających autorom umieszczanie ilustracji wprowadzenia i pełnego tekstu

Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie przejdź do witryny i ponownie jako *Jan Autorski* kliknij odnośnik *Utwórz artykuł*. Teraz masz do dyspozycji dodatkową zakładkę: *Obrazki i łącza* (rysunek 5.18).

Rysunek 5.18.
Zakładka
Obrazki i łącza
widoczna
w formularzu
tworzenia
nowego artykułu

Wypełnij odpowiednie pola, aby dodać kolejny artykuł:

- ♦ *Tytuł* — Responsywne strony WWW dla każdego.
- ♦ *Treść artykułu* — wpisz dowolny tekst lub skorzystaj z generatora tekstów. Możesz także wejść na stronę z opisem książki, np. *Responsywne strony WWW dla każdego* (<http://bit.ly/e-rswww>) wydawnictwa Helion, i skopiować jego fragment.
- ♦ *Ilustracja wprowadzenia, Obraz w pełnym tekście artykułu* — umieść dowolną grafikę lub skorzystaj z przygotowanej przeze mnie (*tworzenie-stron-www/css/16_responsywne_strony_www.jpg*).
- ♦ *Kategoria: CSS*.

Zwróć uwagę, że artykuły wysłane przez użytkownika *Jan Autorski* nie są widoczne w kategoriach, do których zostały przypisane. Ponadto użytkownik ten po wysłaniu swojego tekstu nie może już go poprawić. Wynika to z tego, że **użytkownicy przypisani do grupy *Author* nie mają prawa do publikacji napisanych przez siebie artykułów**. O stanie publikacji musi zdecydować użytkownik należący do grupy posiadającej wyższe uprawnienia.

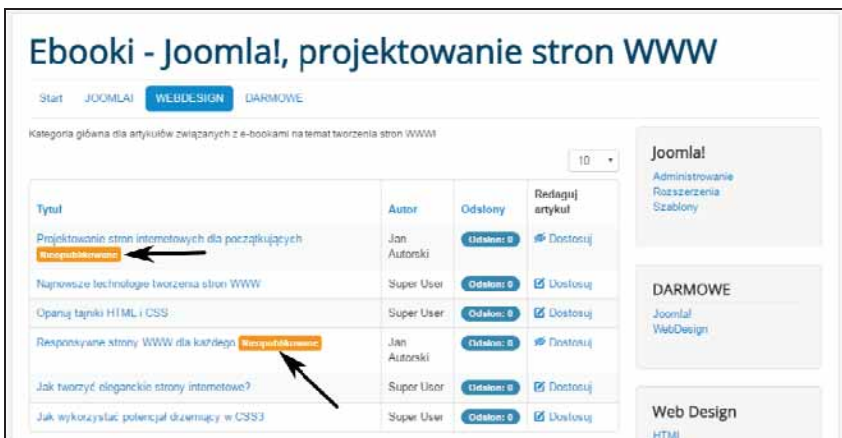
Wyloguj użytkownika *Jan Autorski* i zaloguj się jako użytkownik *Stanislaw Publisher*. Aby edytować wybrany artykuł, wystarczy kliknąć ikonę koła zębatego i wybrać pozycję *Dostosuj* (rysunek 5.19). Ikona ta wyświetlana jest najczęściej po prawej stronie sekcji szczegółów danego artykułu.

Rysunek 5.19. Odnośnik *Dostosuj* widoczny po zalogowaniu użytkownika przypisanego do grupy *Publisher*

Jan Autorski umieścił swój pierwszy artykuł w kategorii *TWORZENIE STRON WWW*. Aby zobaczyć artykuły przypisane do tej kategorii, kliknij teraz w menu głównym pozycję *WEBDESIGN*.

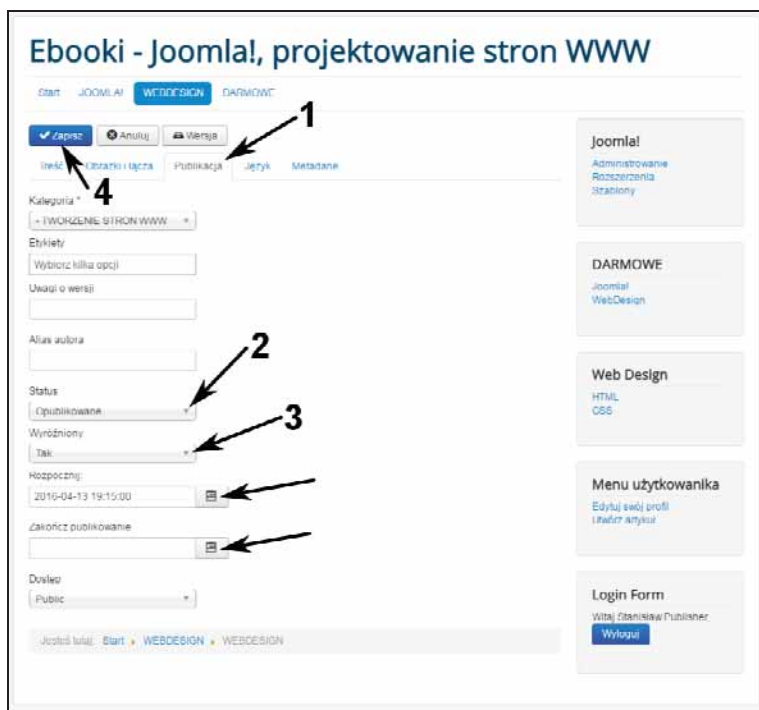
Łatwo rozpoznasz, które artykuły są opublikowane, a które nie. Artykuły nieopublikowane oznaczone są pomarańczową etykietą z napisem *Nieopublikowane* (rysunek 5.20).

Rysunek 5.20. Wygląd artykułów nieopublikowanych po zalogowaniu użytkownika przypisanego do grupy *Publisher*

Opublikuj teraz artykuł *Projektowanie stron internetowych dla początkujących* wysłany przez *Jana Autorskiego*, a także spraw, aby artykuł ten widoczny był na stronie startowej. Kliknij odnośnik *Dostosuj* znajdujący się po prawej stronie tytułu artykułu, a następnie zakładkę *Publikacja*. W polu *Status* wybierz z listy pozycję *Opublikowane*. Aby artykuł widoczny był także na stronie startowej, w polu *Wyróżniony* wybierz z listy pozycję *Tak* (rysunek 5.21).

Rysunek 5.21.
Publikowanie artykułu z poziomu serwisu przez użytkownika przypisanego do grupy Publisher

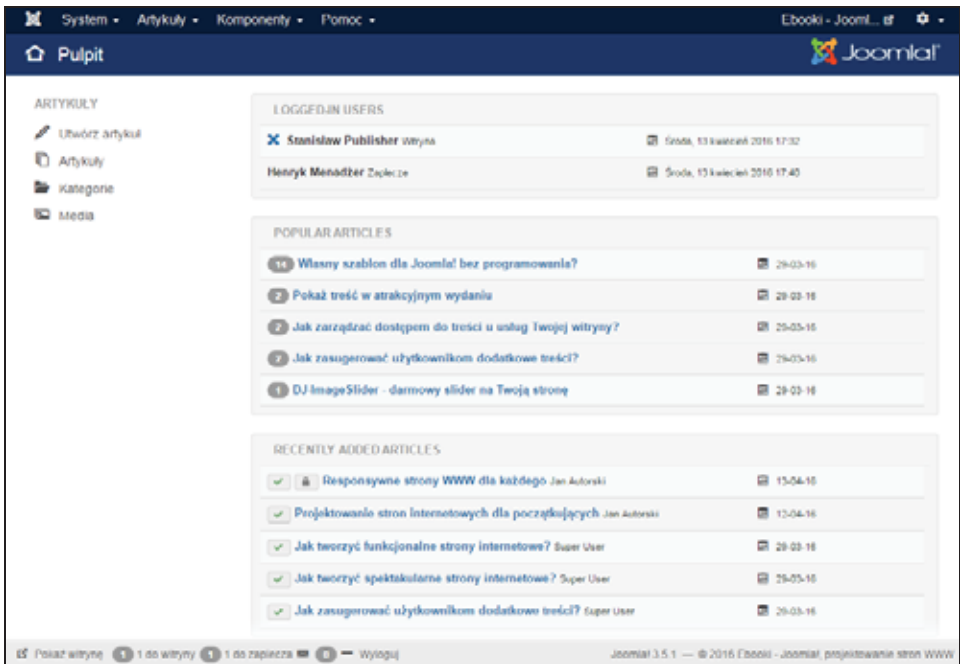

Jako użytkownik należący do grupy *Publisher* możesz także decydować o rozpoczęciu (pole *Rozpocznij*) oraz zakończeniu publikowania danego artykułu (pole *Zakończ publikowanie*). Po zakończeniu edycji artykułu kliknij przycisk *Zapisz*, aby zatwierdzić wprowadzone zmiany.

Teraz kliknij odnośnik *CSS* znajdujący się pod listą artykułów, aby wyświetlić artykuły w widoku przeglądu artykułów. Zauważ, że także w tym widoku artykuły nieopublikowane oznaczone są odpowiednią etykietką. Aby opublikować artykuł, kliknij ikonę koła zębatego i wybierz pozycję *Dostosuj*. Kliknij zakładkę *Publikacja* i w polu *Status* wybierz z listy pozycję *Opublikowane*.

Wiesz już, w jaki sposób funkcjonują konta użytkowników należących do grupy *Author* i *Publisher*.

Pora na użytkowników, którzy mogą się zalogować do zaplecza administracyjnego. Zaloguj się teraz do zaplecza Twojego serwisu jako użytkownik *Henryk Menadźer*. Zauważ, że użytkownik ten nie ma dostępu do wielu opcji, do których Ty masz dostęp jako administrator serwisu (rysunek 5.22).

Rysunek 5.22. Wygląd zalepca serwisu po zalogowaniu się użytkownika przypisanego do grupy *Manager*

Użytkownik należący do grupy *Manager* może w wygodny sposób zarządzać artykułami: edytować je, usuwać, zmieniać stan ich publikacji itp., a ponadto może w pełni zarządzać kategoriami artykułów, dokładnie tak samo jak administrator serwisu. Podobnie jak administrator posiada także dostęp do menedżera *Media*. Oprócz dostępu do pełnego zarządzania artykułami ma również dostęp do niektórych komponentów: *Doniesienia*, *Kontakty*, *Reklamy*, *Wyszukiwanie*, *Wyszukiwarka*.

Uwaga

Użytkownicy należący do grupy *Manager* nie mają uprawnień do zmiany opcji globalnych poszczególnych komponentów (brak przycisku *Opcje* w przyborniku).

Konfiguracja globalna użytkowników

Domyślne ustawienia Joomla! nie pozwalają na samodzielną rejestrację użytkowników. Aby im to umożliwić i skonfigurować ustawienia, które będą obowiązywać dla wszystkich tworzonych użytkowników, musisz zdefiniować ustawienia globalne dla komponentu *Użytkownicy*.

Dostęp do tych ustawień możliwy jest z poziomu każdego z menedżerów dostępnych w komponencie (menu *Użytkownicy*): *Użytkownicy*, *Grupy*, *Poziomy dostępu*, *Notatki o użytkownikach* oraz *Kategorie notatek*. Otwórz okno jednego z nich i kliknij w przyborniku przycisk *Opcje*.

Ustawienia konfiguracji globalnej w komponencie *Użytkownicy* są pogrupowane w czterech zakładkach: *Komponent*, *Historia o użytkowniku*, *Korespondencja* i *Uprawnienia*. Najważniejsze opcje zawarte są jednak w zakładce *Komponent*.

Zakładka Komponent

Ustawienia zawarte w tej zakładce umożliwiają włączenie samodzielnej rejestracji użytkowników i konfigurację zasad ich rejestracji. Do dyspozycji masz następujące pola:

- ♦ *Rejestruj nowych* — zdecyduj, czy chcesz umożliwić użytkownikom samodzielną rejestrację w Twoim serwisie.
- ♦ *Przypisz do grupy* — wybierz z listy, do której grupy będą przypisywani nowi użytkownicy.
- ♦ *Grupa gości* — wybierz z listy, do której grupy przypisani będą domyślnie wszyscy niezalogowani użytkownicy odwiedzający witrynę. Wybranie grupy *Guest* daje możliwość tworzenia treści widocznych tylko dla użytkowników niezalogowanych.
- ♦ *Wyślij hasło* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownik otrzymał w mailu rejestracyjnym także swoje hasło.
- ♦ *Aktywacja nowych kont* — wybierz z listy sposób aktywacji nowych kont:
 - *Brak* — konto zostanie uaktywnione natychmiast bez dodatkowych działań.
 - *Automatyczna* — użytkownik po rejestracji otrzyma maila z linkiem aktywacyjnym. Jego konto zostanie aktywowane dopiero wówczas, kiedy kliknie ten link.
 - *Administrator* — konto użytkownika zostanie aktywowane dopiero po zatwierdzeniu przez administratora. Po rejestracji użytkownik otrzymuje maila z linkiem potwierdzającym rejestrację. Po kliknięciu tego linku administrator otrzymuje powiadomienie o rejestracji nowego użytkownika.
- ♦ *Powiadamiaj mailem administratora* — zdecyduj, czy chcesz, aby administratorzy otrzymywali powiadomienia o rejestracji nowych użytkowników. Warto uaktywnić tę opcję zwłaszcza wtedy, gdy w polu *Aktywacja nowych kont* wybierzesz pozycję *Brak* lub *Automatyczna*.
- ♦ *Captcha* — wybierz z listy rodzaj zabezpieczenia antyspamowego formularza rejestracyjnego.

Wcześniej należy skonfigurować odpowiednie rozszerzenie służące do zabezpieczania formularzy w witrynie. Domyślnie do dyspozycji masz dodatek *Captcha – Recaptcha*. Więcej na temat jego konfiguracji przeczytasz w kolejnym rozdziale, kiedy będę omawiał pracę z dodatkami.

- ◆ *Własne ustawienia użytkowników* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownicy mogli zdefiniować dla siebie domyślny edytor, witrynę pomocy i język witryny. Opcje te będą dostępne dla użytkowników, którzy zalogują się do Twojego serwisu i klikną odsyłacz, za pomocą którego będą mogli edytować swój profil.
- ◆ *Wybór języka witryny* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownicy podczas rejestracji mogli wybrać domyślny język witryny. Opcja ta jest szczególnie przydatna w przypadku witryn wielojęzycznych. Będzie dostępna, jeżeli w polu *Własne ustawienia użytkowników* wybierzesz przycisk *Pokaż*.
- ◆ *Zmiana nazwy użytkownika* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownicy mogli zmieniać swoje nazwy (loginy).
- ◆ *Maksymalna liczba zerowań* — wybierz z listy maksymalną liczbę dozwolonych zmian hasła w oznaczonym okresie.
- ◆ *Czas w godzinach* — zdefiniuj czas (w godz.) stosowany do kontroli zmian hasła.
- ◆ *Minimum znaków w hasle* — wybierz z listy minimalną liczbę znaków w hasle użytkownika.
- ◆ *Minimum cyfr w hasle* — wybierz z listy minimalną liczbę cyfr w hasle użytkownika.
- ◆ *Minimum znaków specjalnych* — wybierz z listy minimalną liczbę znaków specjalnych w hasle użytkownika.
- ◆ *Minimalna liczba wielkich liter* — wybierz z listy minimalną liczbę wielkich liter w hasle użytkownika.

Zakładka Historia uwag o użytkowniku

Ustawienia zawarte w tej zakładce umożliwiają włączenie wersjonowania wstawianych uwag o użytkownikach. Do dyspozycji są tylko dwa pola:

- ◆ *Włącz wersje* — zdecyduj, czy chcesz, aby system automatycznie zapisywał wersje tworzonych przez Ciebie notatek o użytkownikach. Dzięki temu możliwe będzie przywrócenie dowolnej poprzedniej wersji.
- ◆ *Maksimum wersji* — wpisz maksymalną liczbę zapisywanych wersji uwag o użytkowniku.

Zakładka Korespondencja

W tej zakładce dostępne są dwa pola związane z wysyłaniem listów do użytkowników:

- ◆ *Zwrot do adresata* — wpisz tekst, który będzie pojawiał się przed tematem listu.
- ◆ *Tekst pod listem* — wpisz tekst, który będzie pojawiał się pod każdym listem, np. pozdrowienia, podpis itp.

Zakładka Uprawnienia

Oprócz definiowania uprawnień globalnych dla całej witryny (menu *System/Konfiguracja globalna*) możliwa jest także konfiguracja na poziomie komponentu.

Zakładka *Uprawnienia* to miejsce, gdzie możesz określić globalne uprawnienia do wykonywania konkretnych działań w komponencie *Użytkownicy*. Aby zobaczyć, jakie ustawienia zdefiniowane są dla poszczególnych grup, kliknij nazwę danej grupy. Zobaczysz wówczas po prawej stronie bieżące ustawienia, natomiast w kolumnie środkowej zobaczysz ustawienia, które można zmienić.

Działania, które mogą wykonywać użytkownicy w komponencie Użytkownicy

Kolumna *Działanie* określa zakres działań, które może realizować użytkownik należący do danej grupy:

- ♦ *Konfigurowanie, w tym ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo przeglądać oraz zmieniać opcje konfiguracyjne komponentu (przycisk *Opcje* w przyborniku), w tym uprawnień grup.
- ♦ *Konfigurowanie, ale bez ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo przeglądać oraz zmieniać opcje konfiguracyjne komponentu, ale bez możliwości zmiany uprawnień grup.
- ♦ *Dostęp do komponentu* — określa, czy użytkownicy mają dostęp do pulpitu komponentu.
- ♦ *Tworzenie* — określa, czy użytkownik ma prawo tworzyć nowe elementy (użytkowników, grupy, poziomy, kategorie uwag o użytkownikach, uwagi o użytkownikach).
- ♦ *Usuwanie* — określa, czy użytkownik ma prawo do usuwania istniejących elementów komponentu.
- ♦ *Poprawianie* — określa, czy użytkownicy mają prawo do zmiany istniejących elementów komponentu.
- ♦ *Zmiana stanu* — określa, czy użytkownik może modyfikować stan danego elementu w komponencie.

Zagadnienia związane z konfiguracją kontroli dostępu do poszczególnych zasobów i usług systemu wyjaśniam w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na witrynie www.slawop.net. Na tym etapie nie warto eksperymentować z tymi ustawieniami.

Poeksperymentuj sobie z ustawieniami globalnymi komponentu *Użytkownicy* i dostosuj je do własnych preferencji.

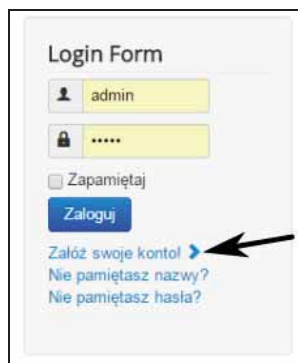
System rejestracji użytkowników witryny

Jeżeli chcesz, aby użytkownicy samodzielnie rejestrowali się w Twoim serwisie, w ustawieniach globalnych komponentu *Użytkownicy*, w polu *Rejestruj nowych*, kliknij przycisk *Tak*. Aby to zrobić, kliknij w menu *Użytkownicy* pozycję *Użytkownicy*, a następnie w przyborniku kliknij przycisk *Opcje*.

Działanie takie spowoduje, że pod formularzem logowania pojawi się odnośnik *Zalóż swoje konto* (rysunek 5.23).

Rysunek 5.23.

Formularz logowania z odnośnikiem *Zalóż swoje konto!*

Przetestuj proces rejestracji nowego użytkownika. Kliknij w formularzu logowania odśylacz *Zalóż swoje konto!*. W wyświetlonym formularzu trzeba wypełnić kilka podstawowych pól. Wypełnij je przykładowymi danymi:

- ◆ pole *Pełna nazwa*: Tadeusz Zarejestrowany
- ◆ pole *Użytkownik*: zarejestrowanyt
- ◆ pola *Hasło, Powtórz hasło*: tadeusz1
- ◆ pola *Adres e-mail, Powtórz adres e-mail*: tadeuszzarejestrowany@jaki.sadres.pl

Kliknij przycisk *Zarejestruj*, aby wysłać swoje zgłoszenie (rysunek 5.24).

Domyślne ustawienia globalne komponentu *Użytkownicy* są zdefiniowane w taki sposób, aby aktywacja konta nowego użytkownika była możliwa po kliknięciu przez niego linku aktywacyjnego wysłanego przez system pocztą e-mail. Dopiero wówczas nowy użytkownik będzie mógł zalogować się do witryny.

Jeżeli jednak ustawienia rejestracji nowych użytkowników zostały zdefiniowane w taki sposób, aby tylko administrator mógł aktywować konto, to użytkownik otrzyma maila z linkiem weryfikacyjnym. Gdy użytkownik kliknie ten link, administrator otrzymuje powiadomienie o rejestracji nowego użytkownika. Po ręcznej aktywacji przez administratora użytkownik otrzyma e-mail z informacją potwierdzającą aktywację konta. Dopiero wówczas będzie mógł zalogować się do witryny.

Rysunek 5.24. Formularz rejestracyjny użytkownika

Zaloguj się jako administrator do panelu administracyjnego swojego serwisu i otwórz menu użytkowników (menu *Użytkownicy/Użytkownicy*). Na liście zauważysz wyłączone i nieaktywne konto użytkownika *Tadeusz Zarejestrowany*. W kolumnach *Włączone* i *Aktywne* widać ikonę z czerwonym kółkiem. Aby użytkownik mógł zalogować się do Twojego serwisu, kliknij w kolumnie *Włączone* ikonę z czerwonym kółkiem (rysunek 5.25).

Pełna nazwa	Użytkownik	Włączone	Aktywne	Grupy	E mail	Ostatnia wizyta	Data rejestracji	ID
Henryk Menađer	menađerh	☒	☒	Registered Manager	henrykmenađer@jakisadres.pl	2015-04-13 17:54:43	2015-04-11 14:00:45	866
Jan Autorski	autorski_j	☒	☒	Registered Author	autorski_j@mojebooki.pl	2015-04-13 16:50:00	2015-04-11 13:15:35	864
Stanisław Publisher	publishers	☒	☒	Registered Publisher	stanislawpublisher@jakisadres.pl	2015-04-13 20:36:52	2015-04-11 13:52:04	865
Super User	admin	☒	☒	Super Users	admin@mojebooki.pl	2015-04-14 16:19:58	2015-03-25 15:27:29	863
Tadeusz Zarejestrowany	zarejestrowany1	☒	☐	Registered	tadeuszzarejestrowany@jakisadres.pl	2015-04-14 17:29:34	2015-04-14 17:22:04	868

Rysunek 5.25. Włączenie nowego konta użytkownika witryny

Teraz możesz zalogować się do swojego serwisu jako użytkownik *Tadeusz Zarejestrowany*. Zauważ, że w menu *Menu użytkownika* widoczny jest tylko jeden odnośnik.

Dlaczego zniknął odnośnik *Wyślij artykuł*? Dlatego, że podczas tworzenia pozycji *Wyślij artykuł* w polu *Dostęp* została wybrana pozycja *Special*.

Jest to przykład definiowania takich ustawień, aby pewne elementy witryny były widoczne tylko dla wybranych grup zarejestrowanych użytkowników. Możesz na przykład zdefiniować pole *Dostęp* w poszczególnych artykułach tak, aby część z nich dostępna była tylko dla zarejestrowanych użytkowników.

Masz już prawie pełnowartościowy serwis, którego treść mogą tworzyć różni autorzy. Masz także zaufanych współpracowników, którzy mogą wspomóc Cię w zarządzaniu serwisem.

W następnym rozdziale poznasz rozszerzenia CMS Joomla!. Dowiesz się, jakie są różnice między komponentami, modułami i dodatkami. Nauczysz się zarządzać komponentami, modułami i dodatkami domyślnie zainstalowanymi w serwisie.

Rozdział 6.

Praca z komponentami, modułami i dodatkami

Jestem pewien, że coraz lepiej radzisz sobie z CMS Joomla!. Potrafisz zarządzać treścią serwisu i zarejestrowanymi użytkownikami. Wiesz już, że proces tworzenia menu w CMS Joomla! oparty jest na trzech elementach: menu, pozycjach menu i modułach, w których wyświetlane są menu. Potrafisz już stworzyć system nawigacji witryny.

W tym rozdziale wyjaśnię Ci różnice między komponentami, modułami i dodatkami oraz omówię i pokażę, jak zarządzać komponentami, modułami i dodatkami domyślnie zainstalowanymi w serwisie opartym na CMS Joomla!.

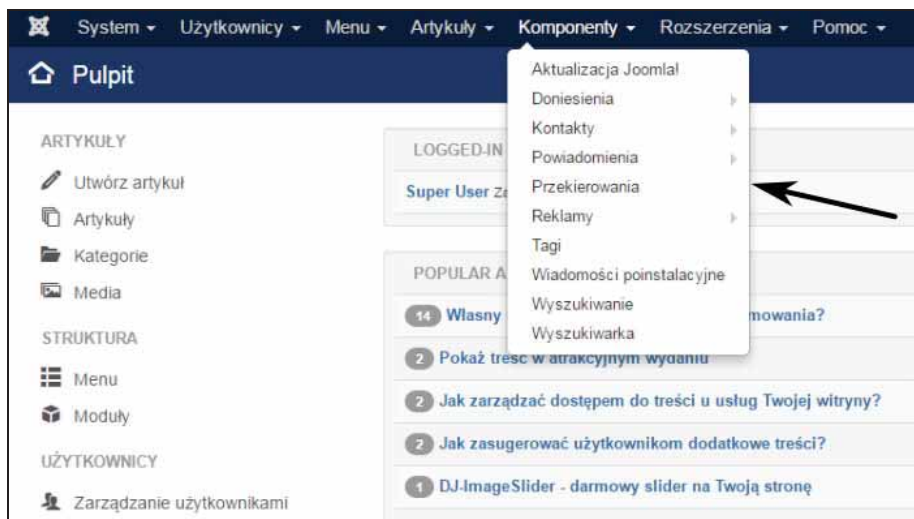
Komponenty, moduły, dodatki

Komponenty to osobne aplikacje webowe, które zwiększają funkcjonalność projektowanego serwisu. Są często najbardziej złożonymi i rozbudowanymi rozszerzeniami CMS Joomla!. Kilka komponentów instalowanych jest razem z CMS Joomla!, natomiast inne dostępne są jako dodatkowe rozszerzenia, które trzeba zainstalować.

Dzięki komponentom możesz dostosować projektowany serwis do własnych, specyficznych wymagań. Możesz wyposażać projektowaną witrynę w potrzebne funkcje i treści bez konieczności ingerowania w kod podstawowy CMS-a. Dzięki komponentom możesz stworzyć zarówno prostą witrynę WWW, jak i sklep internetowy, własny blog czy serwis informacyjny.

Zaraz po instalacji Joomla! dostępne są komponenty, które po odpowiednim skonfigurowaniu mogą zapewnić obsługę wielu dodatkowych funkcji witryny (rysunek 6.1).

Zestaw ten możesz wzbogacić o dowolne komponenty dostępne zarówno bezpłatnie, jak i za opłatą, korzystając z bardzo bogatego katalogu rozszerzeń dla Joomla! (Joomla! Extension Directory — extensions.joomla.org). W katalogu tym znajduje się obecnie (kwiecień 2016 r.) ponad 7500 rozszerzeń.

Rysunek 6.1. Komponenty domyślne instalowane razem z CMS Joomla!

Moduły stanowią jedną z najprostszych form rozszerzeń w CMS Joomla!. Za pomocą modułów możesz wyświetlać jakieś informacje (pobrane z bazy danych lub innych źródeł) w określony przez Ciebie sposób. Służą one m.in. do wyświetlania treści, menu, wyróżniania informacji, wyświetlania formularza logowania czy prezentowania reklam. W wielu przypadkach moduły stanowią kluczowe elementy witryny.

W Joomla! dostępnych jest wiele typów modułów. Część z nich jest ściśle powiązana z innymi rozszerzeniami (np. komponentami), inne natomiast stanowią samodzielne rozszerzenia. Zaraz po instalacji Joomla! masz dostęp do sporej liczby modułów. W zależności od funkcjonalności serwisu może zaistnieć potrzeba zastosowania dodatkowych modułów. W katalogu rozszerzeń Joomla! na pewno znajdziesz takie, które spełnią Twoje oczekiwania.

Dodatki (pluginy, wtyczki) to aplikacje pomocnicze udostępniające nowe możliwości lub wzbogacające istniejące funkcje CMS Joomla!. Najczęściej uruchamiane są w wyniku zajścia jakiegoś zdarzenia, np. maskują adres e-mail.

Podczas typowej instalacji Joomla! instalowane są 52 dodatki, ale nie wszystkie są włączone. Jednak większość z nich jest wykorzystywana przez Joomla!. Spora część dodatków jest niezbędna do prawidłowego działania witryny, dlatego wyłączaj je jedynie wówczas, kiedy wiesz dokładnie, jakie będą skutki.

Komponent Kontakt

Komponent *Kontakt* jest ważnym elementem systemu zarządzania treścią Joomla!, ponieważ pozwala w łatwy sposób gromadzić i wyświetlać dane kontaktowe. Za jego pomocą możesz także przygotować formularze kontaktowe. Jest to istotne zwłaszcza

w przypadku rozbudowanych serwisów, gdzie potrzebne jest rozdzielenie danych kontaktowych. Wówczas dla każdego z działów możesz utworzyć osobny formularz kontaktowy, dzięki czemu użytkownik będzie mógł wysłać swoją wiadomość bezpośrednio do danego działu. W przypadku witryny firmowej możesz utworzyć osobne formularze kontaktowe np. do działu handlowego, serwisu, kierownictwa itp.

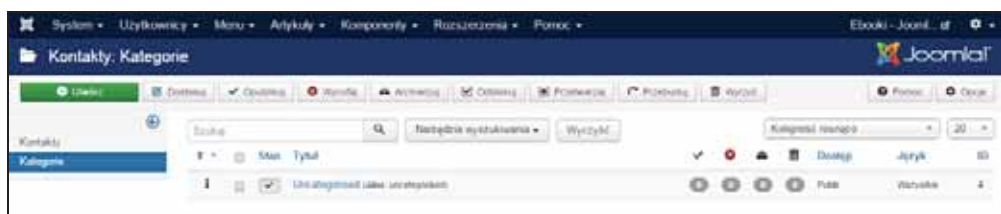
Komponent ten możesz również wykorzystać do tworzenia i publikowania wszelkiego typu katalogów tematycznych, np. ofertowych, portfolio itp.

Zarządzanie kategoriami kontaktów

Z rozdziału drugiego wiesz już, że każdy rodzaj treści organizowany jest w kategoriach, przy czym w każdej kategorii można utworzyć dowolną liczbę kolejnych kategorii (podkategorii). Podobnie jak w przypadku komponentu *Artykuły*, **każdy kontakt musi być przypisany do jakiejś kategorii**. Jest to bardzo istotne w przypadku rozbudowanych serwisów, gdzie istnieje potrzeba rozdzielenia danych kontaktowych. Warto zatem najpierw poświęcić trochę czasu na zaplanowanie odpowiedniej struktury kategorii kontaktów. Jeżeli o tym zapomnisz, to system przydzieli kontakt do domyślnej kategorii o nazwie *Uncategorised (Nieprzypisane)*.

Aby zarządzać kategoriami danych kontaktowych, kliknij menu *Komponenty*, wskaż pozycję *Kontakty*, a następnie kliknij pozycję *Kategorie kontaktów*.

W oknie menedżera kategorii możesz tworzyć, przeglądać, modyfikować oraz usuwać kategorie kontaktów (rysunek 6.2).

Rysunek 6.2. Okno menedżera kategorii kontaktów

Po lewej stronie okna menedżera kategorii widoczny jest pasek boczny menu z dwoma odnośnikami:

- ♦ *Kontakty* — który otwiera menedżera kontaktów;
- ♦ *Kategorie* — który otwiera okno menedżera kategorii kontaktów.

Aby zwiększyć obszar roboczy okna menedżera kategorii, możesz ukryć boczny pasek z menu, klikając niebieską strzałkę skierowaną w lewo. Aby z kolei przywrócić ten pasek, kliknij niebieską strzałkę skierowaną w prawą stronę.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania kategoriami kontaktów:

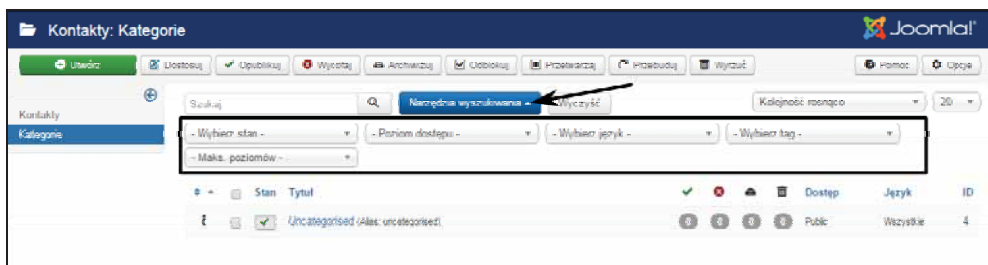
- ◆ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nową kategorię kontaktów.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej kategorii. Aby edytować istniejącą kategorię, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij ten przycisk.
- ◆ *Opublikuj* — powoduje opublikowanie jednej lub wielu pozycji (w zależności od tego, ile pozycji zaznaczysz na liście kategorii).
- ◆ *Wycofaj* — jego działanie jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednej lub wielu zaznaczonych na liście kategorii.
- ◆ *Archiwizuj* — służy do umieszczenia jednej lub wielu wybranych na liście kategorii w archiwum.
- ◆ *Odblokuj* — umożliwia usunięcie blokady i edycję kategorii.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby się upewnić, że nikt nie edytuje kategorii, którą chcesz właśnie odblokować.

- ◆ *Przetwarzaj* — pozwala wykonać na zaznaczonych kategoriach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych kategorii.
- ◆ *Przebuduj* — opcja ta pozwala zoptymalizować strukturę tabeli kategorii artykułów. Warto zastosować tę opcję, kiedy kategorii jest dużo i zostały wprowadzone liczne zmiany w ich strukturze.
- ◆ *Wyrzuć* — działa podobnie jak *kosz* w systemie *Windows* — usuwa tymczasowo zaznaczone na liście kategorii elementy. Umieszczone w koszu kategorie możesz jeszcze odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ◆ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ *Opcje* — powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Kontakty*.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych kategorii. Jest tam dostępny filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić kategorię, wpisując w pole *Szukaj* fragment tytułu kategorii. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić kategorie według stanu publikacji, poziomu dostępu, języka, tagów oraz liczby kategorii podrzędnych (rysunek 6.3). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

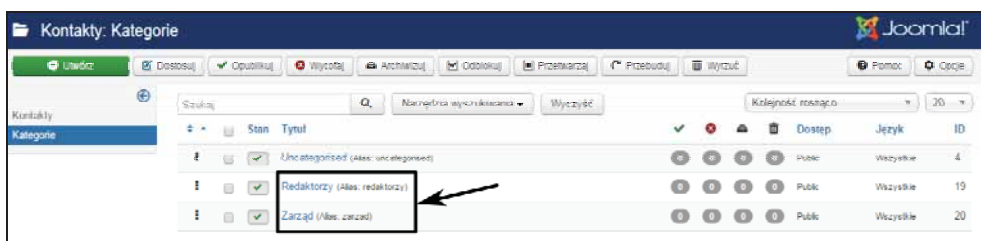
Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę kategorii oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie wiele kategorii, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy kategorii.

Rysunek 6.3. Filtry dostępne w oknie menedżera kategorii kontaktów

Utwórz dwie kategorie kontaktów: *Redaktorzy* i *Zarząd*. Mam nadzieję, że na tym etapie nie muszę już dokładnie pokazywać, w jaki sposób tworzyć kategorie.

Jeżeli wykonasz zadanie właściwie, to okno menedżera kontaktów powinno wyglądać podobnie do tego pokazanego na rysunku 6.4.

Rysunek 6.4. Okno menedżera kontaktów z nowymi kategoriami

Zarządzanie danymi kontaktowymi witryny

Aby rozpocząć zarządzanie danymi kontaktowymi Twojej witryny, zaloguj się do zaplecza administracyjnego i kliknij w menu nawigacyjnym pozycję *Komponenty*, a następnie pozycję *Kontakty*.

Za pomocą menedżera kontaktów możesz dodawać, usuwać oraz modyfikować informacje kontaktowe, takie jak nazwa, adres, numer telefonu czy adres poczty elektronicznej. Większość opcji dostępnych w oknie menedżera kontaktów jest taka sama jak w menedżerze kategorii kontaktów, więc nie ma sensu ich jeszcze raz opisywać.

Utwórz nowy kontakt. Kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie wypełnij odpowiednie pola i przypisz do wybranej kategorii. Możesz także połączyć dane kontaktowe z kontem zarejestrowanego użytkownika.

W polu *Nazwa kontaktu* wpisz *Stani sław Publ i sher*, a następnie w polu *Kategoria* wybierz z listy pozycję *Redaktorzy*. To dwa obowiązkowe pola, które muszą być wypełnione. W polu *Połącz z użytkownikiem* kliknij przycisk *Wybierz użytkownika*, a następnie w oknie modalnym kliknij nazwę wybranego użytkownika (*Stanisław Publisher*). W polu *Wybierz obraz* dodaj grafikę. Możesz skorzystać z grafiki przygotowanej przeze mnie: pliku *stanislawpublisher.png* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>). Wypełnij

pozostałe pola, a następnie kliknij zakładkę *Różne informacje*, aby uzupełnić dane kontaktowe o dodatkowe informacje (rysunek 6.5).

The screenshot shows the Joomla! 'Kontakty: Utwórz' form. The contact name is 'Stanisław Publisher'. The 'Różne informacje' tab is selected, displaying a rich text editor with the following content:

Godziny urzędowania:

- **Poniedziałek, Wtorek:** 8:00 - 16:00;
- **Środa, Czwartek:** 12:00 - 20:00;
- **Piątek:** 8:00 - 15:00;

Numbered arrows indicate the following elements:

- 1: Save button
- 2: Publish status (Opublikowano)
- 3: Name field
- 4: User selection dropdown
- 5: Address field
- 6: 'Różne informacje' tab

Rysunek 6.5. Tworzenie nowego kontaktu

W polu *Informacje dodatkowe* wpisz informacje, które możesz sformatować w dowolny sposób, korzystając z edytora (rysunek 6.6).

The screenshot shows the Joomla! 'Kontakty: Utwórz' form with the 'Informacje dodatkowe' tab selected. The rich text editor contains the same office hours as in the previous screenshot. Numbered arrows indicate the following elements:

- 1: Rich text editor content area
- 2: 'Zapisz i zamknij' button

Rysunek 6.6. Wprowadzanie informacji dodatkowych kontaktu

Zapisz wprowadzone zmiany i utwórz kolejny kontakt:

- ◆ *Nazwa kontaktu:* Henryk Menadżer
- ◆ *Kategoria:* Zarząd

- ♦ *Połącz z użytkownikiem: Henryk Menadżer*
- ♦ *Wybierz obraz: henrykmenadzer.png*

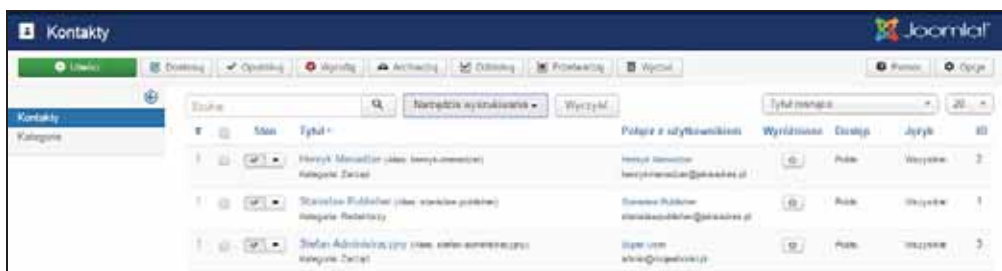
Pozostałe pola wypełnij według własnego uznania.

Zapisz wprowadzone zmiany i utwórz kolejny kontakt:

- ♦ *Nazwa kontaktu: Stefan Admini stracyj ny*
- ♦ *Kategoria: Zarząd*
- ♦ *Połącz z użytkownikiem: Super User*
- ♦ *Wybierz obraz: stanislawadministracyjny.png*

Pozostałe pola wypełnij według własnego uznania.

Jeżeli wykonasz zadanie tak jak ja, to okno menedżera kontaktów powinno wyglądać podobnie do pokazanego na rysunku 6.7.

Rysunek 6.7. Okno menedżera kontaktów z nowymi kontaktami

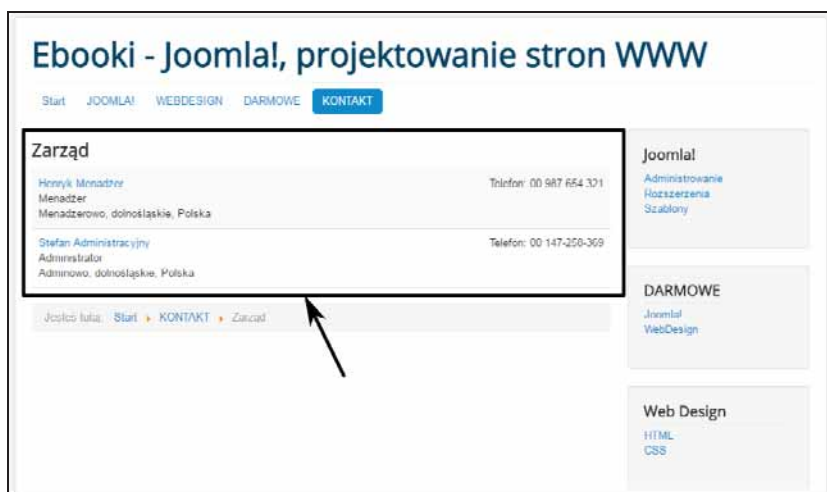
Tworzenie formularzy kontaktowych

Komponent *Kontakty* jest wyposażony w odpowiednie mechanizmy, dzięki którym możliwe jest tworzenie formularzy kontaktowych w witrynie. Możesz utworzyć jeden formularz lub wiele formularzy kontaktowych. Dzięki połączeniu formularza z danym kontaktem możesz wyświetlić dodatkowe informacje na temat konkretnej osoby.

Załóżmy, że chcesz umożliwić użytkownikom Twojego serwisu kontakt z redaktorem, który zatwierdza wysłane przez autorów artykuły oraz z menedżerem serwisu. Wykonanie tego zadania jest niezwykle proste. Wystarczy w menu utworzyć nową pozycję.

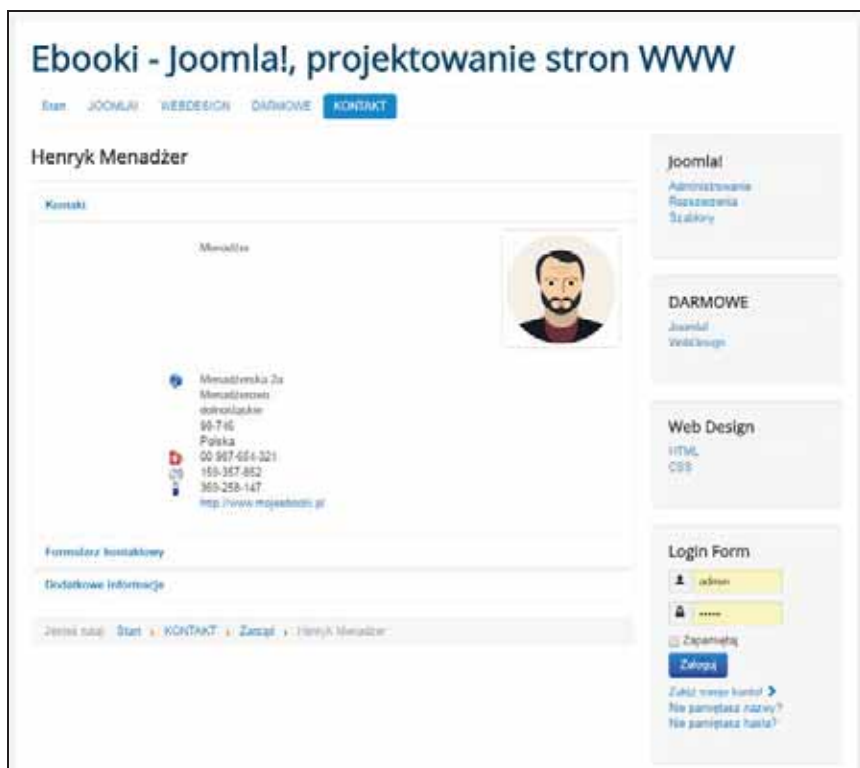
Utwórz zatem w menu *Menu Główne* pozycję typu *Wszystkie kategorie kontaktów – lista* (sekcja *Kontakty*). W pole *Tytuł menu* wpisz np. *KONTAKT*. Zapisz zmiany, pozostawiając resztę opcji bez zmian.

Przejdź teraz do witryny i kliknij odsyłacz *KONTAKT*. Teraz widzisz zapewne odsyłacze do kategorii utworzonych w komponencie *Kontakty*. Aby zobaczyć listę kontaktów dostępnych w danej kategorii, kliknij jeden z odnośników, np. *Zarząd* (rysunek 6.8).

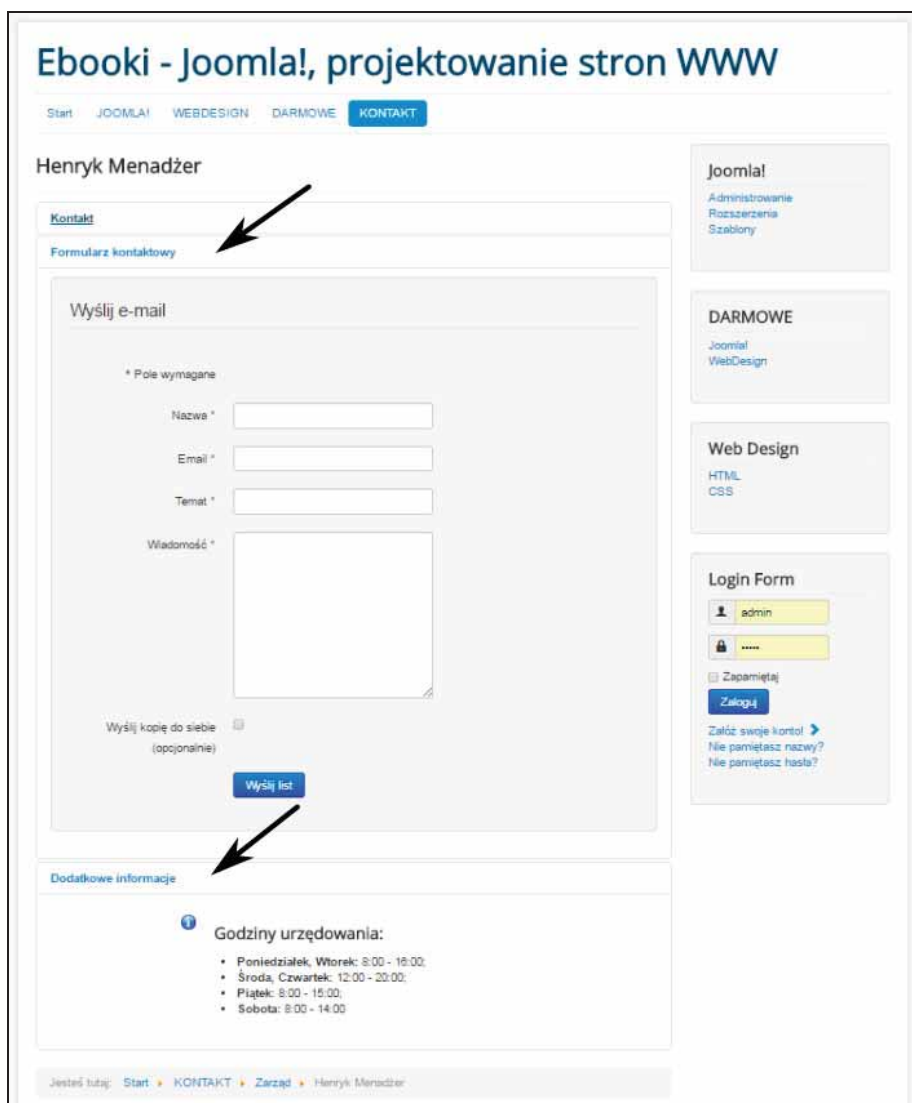
Rysunek 6.8. Wygląd serwisu z listą kontaktów z kategorii Zarząd

Aby zobaczyć szczegóły wybranego kontaktu, kliknij jego nazwę, na przykład *Henryk Menadźer*. Domyślnie wyświetlana jest zawartość belki *Kontakt* ze szczegółowymi danymi kontaktowymi (rysunek 6.9).

Rysunek 6.9. Wygląd belki Kontakt z danymi kontaktowymi użytkownika Henryk Menadźer

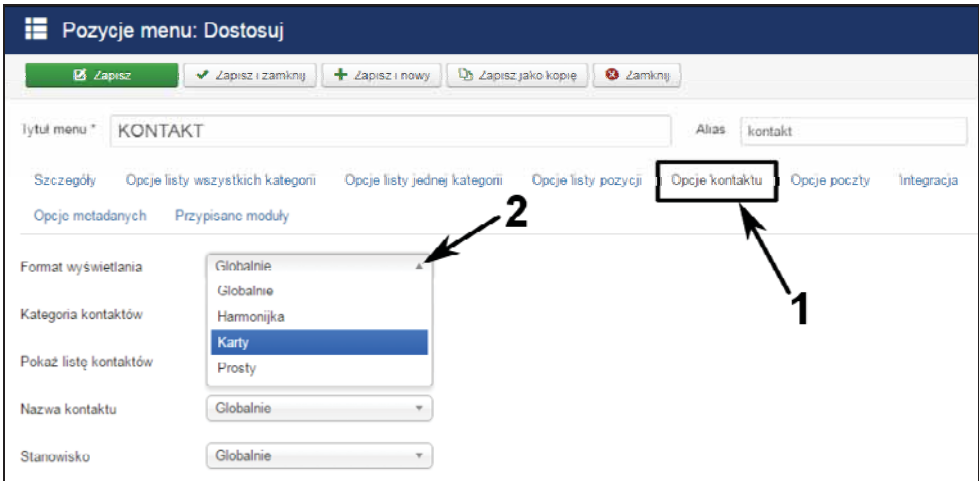
Kliknięcie belki *Kontakt* spowoduje ukrycie informacji. W ten sposób możesz ukrywać i odkrywać informacje zawarte w pozostałych belkach: *Formularz kontaktowy* i *Dodatkowe informacje* (rysunek 6.10).

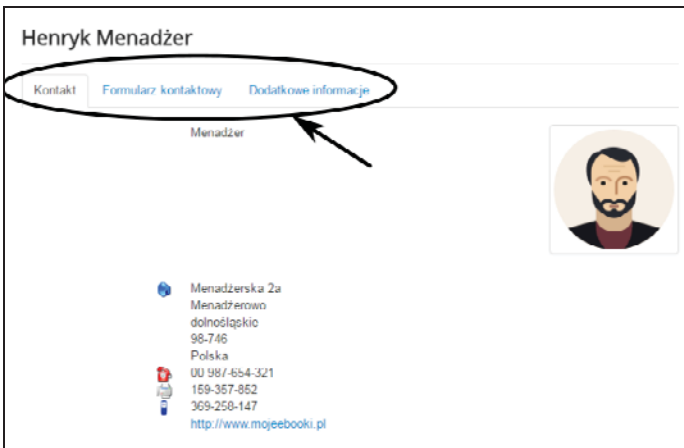
Rysunek 6.10. Wygląd zawartości belek *Formularz kontaktowy* i *Dodatkowe informacje*

Sposób wyświetlania danych kontaktowych oraz formularza kontaktowego możesz zmienić, klikając kartę *Opcje kontaktu* utworzonej pozycji menu *KONTAKT* (rysunek 6.11).

Kliknij wybraną pozycję na liście w polu *Format wyświetlania*. Domyślnie przedstawiany jest widok *Harmonijka* — już wiesz, jak się prezentuje. Po wyborze pozycji *Karty* informacje kontaktowe, formularz i dodatkowe informacje będą dostępne po kliknięciu odpowiedniej karty (rysunek 6.12).

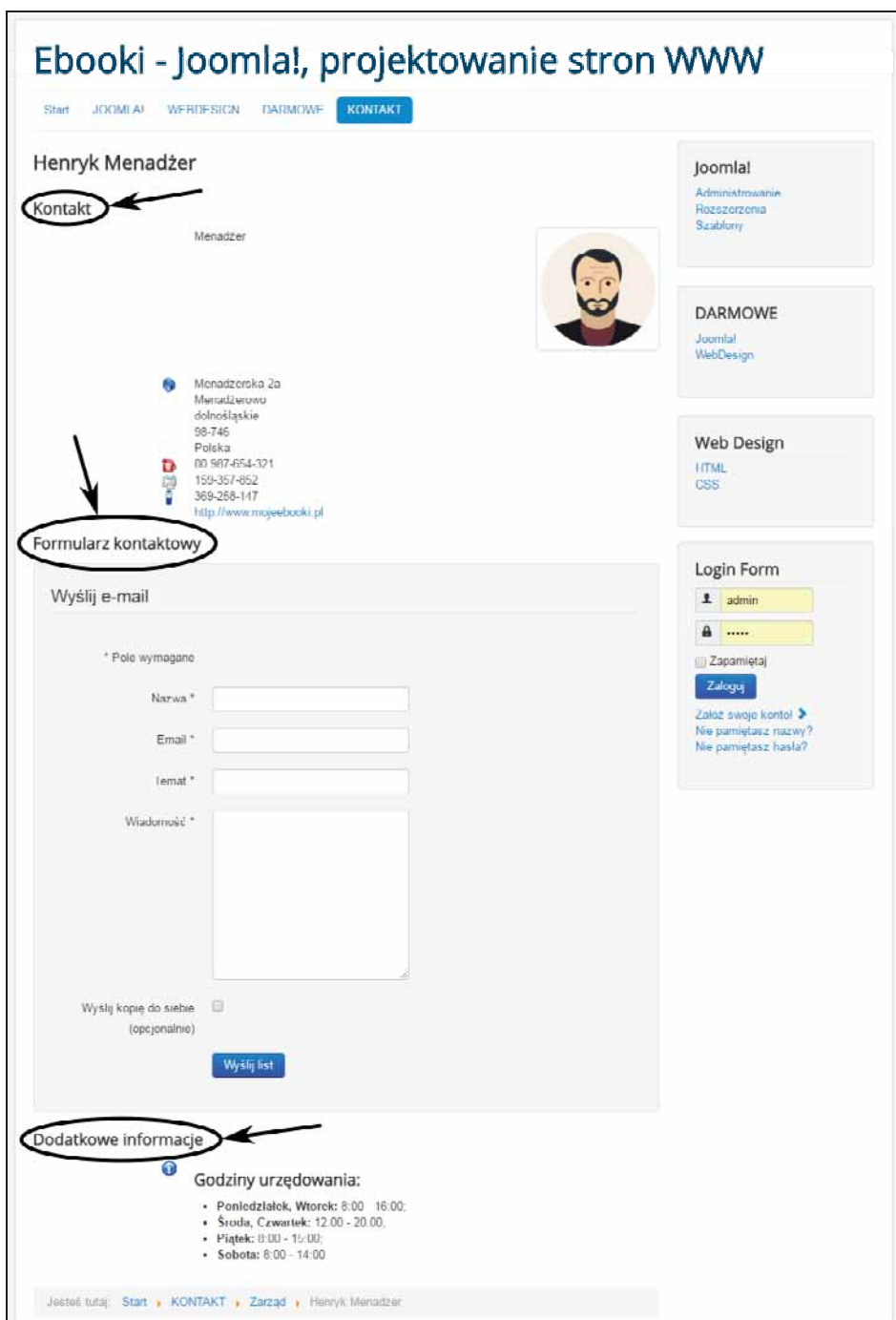
Rysunek 6.11. Opcje kontaktu dla pozycji menu KONTAKT odpowiedzialne za sposób wyświetlania kontaktu

Rysunek 6.12. Wygląd kontaktu po wybraniu formatu wyświetlania Karty

Po wyborze pozycji *Prosty* wszystkie informacje, zarówno szczegóły kontaktu, formularz, jak i dodatkowe informacje będą widoczne jednocześnie — bez możliwości ukrycia poszczególnych części (rysunek 6.13).

Wybierz format, który najbardziej odpowiada potrzebom Twojego serwisu, i zapisz wprowadzone zmiany.

Rysunek 6.13. Wygląd kontaktu po wybraniu formatu wyświetlania Prosty

Opcje globalne komponentu Kontakty

Ustawienia globalne komponentu *Kontakty* umożliwiają konfigurację ustawień formatowania wyglądu kontaktów i kategorii oraz formularzy kontaktowych.

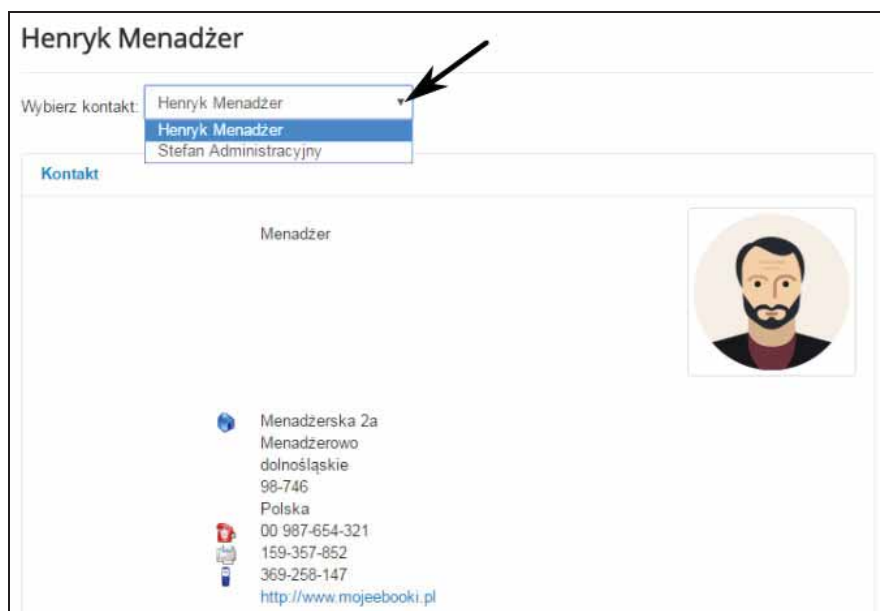
Dostęp do tych ustawień możliwy jest zarówno z poziomu menedżera kategorii kontaktów, jak i menedżera kontaktów (menu *Komponenty/Kontakty*). Otwórz okno jednego z nich, a następnie kliknij w przyborniku przycisk *Opcje*.

Ustawienia konfiguracji globalnej w komponencie *Kontakty* pogrupowane są w ośmiu zakładkach: *Kontakt*, *Ikony*, *Kategoria*, *Kategorie*, *Opcje listy pozycji*, *Formularz*, *Integracja*, *Uprawnienia*.

Zakładka Kontakt

Opcje zawarte w tej zakładce służą do definiowania ustawień wyglądu pojedynczego kontaktu. Za ich pomocą możesz definiować, jakie dane kontaktowe mają być widoczne. Do dyspozycji masz następujące opcje:

- ◆ *Układ prezentacji* — wybierz z listy jeden z dostępnych układów prezentacji kontaktu.
- ◆ *Kategoria kontaktów* — zdecyduj, czy chcesz, aby widoczna była nazwa kategorii, do której przypisany jest kontakt.
- ◆ *Włącz wersje* — zdecyduj, czy chcesz, aby system automatycznie zapisywał wersje tworzonych przez Ciebie kontaktów. Dzięki temu możliwe będzie przywrócenie dowolnej poprzedniej wersji.
- ◆ *Maksimum wersji* — wpisz maksymalną liczbę zapisywanych wersji danych kontaktowych.
- ◆ *Pokaż listę kontaktów* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlana była lista rozwijana z listą kontaktów. Dzięki temu użytkownik będzie mógł wybrać z listy inny kontakt (rysunek 6.14).
- ◆ *Format wyświetlania* — wybierz z listy sposób wyświetlania danych kontaktowych:
 - *Harmonijka* — domyślny sposób wyświetlania danych kontaktowych. Poszczególne elementy kontaktu (dane kontaktowe, formularz kontaktowy, informacje dodatkowe) wyświetlane są pod odpowiednimi belkami. Kliknięcie belki powoduje ukrycie lub wyświetlenie odpowiednich elementów.
 - *Karty* — informacje kontaktowe, formularz i dodatkowe informacje będą dostępne po kliknięciu odpowiedniej karty.
 - *Prosty* — wszystkie informacje, zarówno szczegóły kontaktu, formularz, jak i dodatkowe informacje będą widoczne jednocześnie — bez możliwości ukrycia poszczególnych części.

Rysunek 6.14. Lista kontaktów widoczna po kliknięciu przycisku Pokaż w polu Pokaż listę kontaktów

- ♦ *Nazwa kontaktu, Stanowisko, E-mail, Ulica, Miejscowość, Województwo, Poczta i kod pocztowy, Państwo, Telefon, Telefon komórkowy, Faks, Strona internetowa, Informacje dodatkowe, Grafika* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlane były wybrane dane kontaktowe.
- ♦ *Wybierz obraz* — zdefiniuj domyślny obraz kontaktu.
- ♦ *Wizytówka* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlany był odnośnik umożliwiający pobranie wizytówki kontaktu (vCard).
- ♦ *Artykuły użytkownika* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były odnośniki do artykułów utworzonych przez użytkownika powiązane z danym kontaktem.
- ♦ *# artykułów na liście* — wybierz z listy liczbę odnośników do artykułów użytkownika.
- ♦ *Dodatkowe łącza* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były dodatkowe odnośniki.
- ♦ *Etykieta łącza A, Etykieta łącza B, Etykieta łącza C, Etykieta łącza D, Etykieta łącza E* — wpisz adresy URL dla dodatkowych odnośników.
- ♦ *Pokaż tagi* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były tagi.

Zakładka Ikony

Opcje ustawień w tej karcie pozwalają na wybór sposobu oznaczania danych kontaktowych i zmianę domyślnych ikon niektórych elementów kontaktu, jak np.: adres, e-mail, telefon itp. Znajdują się tutaj następujące pola:

- ◆ *Ustawienia* — wybierz z listy, w jaki sposób oznaczać dane kontaktowe — bez oznaczania, tekstem czy ikoną.
- ◆ *Ikona Adres, Ikona E-mail, Ikona Telefon, Ikona Tel. komórkowy, Ikona Faks, Ikona Dodatkowe* — wybierz lub wczytaj grafikę symbolizującą wybrane informacje adresowe. Jeżeli pozostawisz te pola bez wyboru, zostaną zastosowane ikony domyślne.

Zakładka Kategoria

Znajdziesz tutaj ustawienia globalne dotyczące wyświetlania strony generowanej przez pozycję menu typu *Jedna kategoria kontaktów – lista*:

- ◆ *Układ prezentacji* — wybierz z listy układ listy kontaktów wyświetlanej na stronie kategorii.
- ◆ *Tytuł kategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlany był tytuł kategorii.
- ◆ *Opis kategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlany był opis kategorii.
- ◆ *Ilustracja kategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlana była grafika ilustrująca kategorię.
- ◆ *Poziomów podkategorii* — wybierz z listy liczbę wyświetlanych poziomów kategorii podrzędnych.
- ◆ *Kategorie bez pozycji* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były kategorie, które nie mają przypisanych żadnych kontaktów.
- ◆ *Pokaż opisy podkategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były opisy kategorii podrzędnych.
- ◆ *Kontaktów w kategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie obok nazwy kategorii wyświetlana była liczba kontaktów, które są do niej przypisane.
- ◆ *Pokaż tagi* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były tagi, którymi oznaczone są kategorie.

Zakładka Kategorie

W tej zakładce znajdziesz ustawienia dotyczące wyświetlania strony zawierającej spis wszystkich kategorii lub kategorii podrzędnych wybranej kategorii. Strona taka generowana jest przez pozycję menu typu *Wszystkie kategorie kontaktów – lista*. Dostępne są tutaj następujące opcje:

- ◆ *Pokaż opis nadrzędnej kategorii* — zdecyduj, czy chcesz wyświetlić na stronie opis kategorii nadrzędnej.
- ◆ *Poziomów podkategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były opisy kategorii podrzędnych.

- ♦ *Kategorie bez pozycji* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były kategorie, które nie mają przypisanych żadnych kontaktów.
- ♦ *Pokaż opisy podkategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlane były opisy kategorii podrzędnych.
- ♦ *Kontaktów w kategorii* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie obok nazwy kategorii wyświetlana była liczba kontaktów, które są do niej przypisane.

Zakładka Opcje listy pozycji

Tutaj znajdują się ustawienia dotyczące wyświetlania kontaktów w postaci listy. Dostępne są następujące opcje:

- ♦ *Kryterium filtrowania* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie wyświetlana była lista rozwijana umożliwiająca użytkownikom wyświetlenie listy według wybranego kryterium.
- ♦ *Ogranicznik liczny* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlana była lista wyboru liczby wyświetlanych elementów na stronie.
- ♦ *Nagłówki tabeli* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlany był wiersz nagłówkowy tabeli z listą kontaktów.
- ♦ *Stanowisko, E-mail, Telefon, Telefon komórkowy, Faks, Siedziba poczty, Województwo, Państwo* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlane były wybrane dane kontaktowe.
- ♦ *Podział na strony* — zdecyduj, czy chcesz, aby pod listą kontaktów wyświetlany był pasek nawigacyjny umożliwiający przemieszczanie się między stronami. Jeżeli chcesz, aby system sam „decydował”, kiedy powinien być wyświetlany pasek nawigacyjny, wybierz pozycję *Automatycznie*.
- ♦ *Paginacja* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlane były liczba stron i liczba wyświetlanych na stronie pozycji.
- ♦ *Sortuj wg* — wybierz z listy domyślny sposób sortowania listy kontaktów.

Zakładka Formularz

Zakładka *Formularz* zawiera ustawienia dotyczące formularzy kontaktowych. Możesz na przykład zdecydować, czy włączyć ochronę antyspamową, wpisać listę niedozwolonych słów itp. Znajdziesz tutaj następujące ustawienia:

- ♦ *Ochrona antyspamowa* — wybierz z listy domyślny mechanizm antyspamowy.

Uwaga

Najpierw należy włączyć i skonfigurować odpowiednie rozszerzenia, np. dodatek *Captcha – ReCaptcha*.

- ♦ *Pokaż formularz* — zdecyduj, czy chcesz, aby na stronie kontaktu wyświetlany był formularz kontaktowy.

- ◆ *Prześlij kopię nadawcy* — zdecyduj, czy chcesz, aby osoba wysyłająca formularz kontaktowy otrzymała pocztą elektroniczną jego kopię.
- ◆ *Niedozwolone adresy* — wpisz ciągi znaków (wzorce), które są niedozwolone w adresach e-mail. Poszczególne wzorce rozdzielaj średnikami. Dzięki temu możesz ograniczyć spam.
- ◆ *Niedozwolone tematy* — wpisz ciągi znaków (wzorce), które są niedozwolone w tematach wiadomości przesyłanych za pomocą formularzy kontaktowych. Poszczególne wzorce rozdzielaj średnikami. Dzięki temu możesz ograniczyć spam.
- ◆ *Niedozwolony tekst* — wpisz ciągi znaków (wzorce), które są niedozwolone w treści wiadomości przesyłanych za pomocą formularzy kontaktowych. Poszczególne wzorce rozdzielaj średnikami. Dzięki temu możesz ograniczyć spam.
- ◆ *Sprawdzanie sesji* — zdecyduj, czy chcesz, aby system sprawdzał istnienie sesji zapisanej w plikach cookies. Jest to kolejne zabezpieczenie antyspamowe, które nie pozwala skryptom spamerskim na automatyczne wypełnienie formularza i przesłania wiadomości.
- ◆ *Własna odpowiedź* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlana była własna odpowiedź po przesłaniu formularza. Kliknięcie przycisku *Nie* powoduje wyświetlanie automatycznych odpowiedzi systemu. Natomiast kliknięcie przycisku *Tak* umożliwi integrację z innymi rozszerzeniami.
- ◆ *Przekierowanie kontaktu* — jeżeli chcesz, aby użytkownik po wysłaniu formularza został przekierowany do konkretnej strony, to wpisz jej pełny adres URL.

Zakładka Integracja

Tutaj decydujesz, czy komponent *Kontakty* będzie integrować się z innymi rozszerzeniami. Domyślnie w zakładce tej znajduje się tylko jedna opcja: *Łącze modułu Kolporter*. Za jej pomocą możesz zdecydować, czy chcesz, aby na stronie wyświetlany był odnośnik do kanału informacyjnego.

Zakładka Uprawnienia

Zakładka *Uprawnienia* to miejsce, gdzie możesz określić globalne uprawnienia grup użytkowników do wykonywania konkretnych działań w komponencie *Kontakty*. Aby zobaczyć, jakie ustawienia zdefiniowane są dla poszczególnych grup, kliknij nazwę danej grupy. Zobaczysz wówczas po prawej stronie bieżące ustawienia, natomiast w kolumnie środkowej zobaczysz ustawienia, które można zmienić.

Działania, które mogą wykonywać użytkownicy w komponencie Użytkownicy

Kolumna *Działanie* określa zakres działań, jakie może realizować użytkownik należący do danej grupy:

- ♦ *Konfigurowanie, w tym ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo do przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu (przycisk *Opcje* w przyborniku), w tym uprawnień grup.
- ♦ *Konfigurowanie, ale bez ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu, ale bez możliwości zmiany uprawnień grup.
- ♦ *Dostęp do komponentu* — określa, czy użytkownicy mają dostęp do pulpitu komponentu.
- ♦ *Tworzenie* — określa, czy użytkownicy mają prawo tworzyć nowe elementy (kategorie kontaktów, kontakty).
- ♦ *Usuwanie* — określa, czy użytkownicy mają prawo do usuwania istniejących elementów komponentu.
- ♦ *Poprawianie* — określa, czy użytkownicy mają prawo do zmiany istniejących elementów komponentu.
- ♦ *Zmiana stanu* — określa, czy użytkownicy mogą modyfikować stan danego elementu w komponentcie.
- ♦ *Poprawianie własnych* — określa, czy użytkownicy mają prawo do modyfikacji elementów utworzonych przez siebie.

Zagadnienia związane z konfiguracją kontroli dostępu do poszczególnych zasobów i usług systemu wyjaśniam w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na mojej witrynie www.slawop.net. Na tym etapie lepiej nie zmieniać tych ustawień.

Poeksperymentuj sobie z ustawieniami globalnymi komponentu *Kontakty* i dostosuj je do własnych preferencji.

Masz już praktycznie pełnowartościowy serwis, którego treść mogą tworzyć różni użytkownicy. Masz także zaufanych współpracowników, którzy mogą wspomóc Cię w zarządzaniu serwisem.

Teraz internauci oraz użytkownicy witryny mogą skontaktować się z Tobą i Twoimi współpracownikami za pośrednictwem formularzy kontaktowych.

Komponent Reklamy

Jeżeli planujesz uruchomić w swoim serwisie działalność promocyjną i zamierzasz publikować reklamy, ogłoszenia itp., to w CMS Joomla! masz do dyspozycji znakomite narzędzie — komponent *Reklamy*. Za jego pomocą możesz wyświetlać nie tylko tradycyjne banery, ale dowolne pliki graficzne czy rysunki dekoracyjne o dowolnym kształcie i rozmiarze. Ważne, aby ich rozmiary mieściły się w układzie Twojej witryny. Co więcej, możesz publikować reklamy pochodzące z innych witryn i sieci reklamowych. To od Ciebie i Twojej kreatywności zależy, jak wykorzystasz to narzędzie.

Komponent *Reklamy* umożliwia zarządzanie zarówno reklamami, jak i informacjami o klientach, którzy chcą się u Ciebie reklamować. Możesz także za jego pomocą kontrolować liczbę odsłon, liczbę kliknięć i czas publikacji danej reklamy.

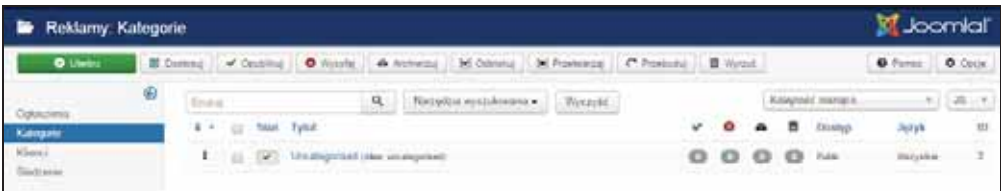
Aby wyświetlić reklamy utworzone za pomocą tego komponentu, należy opublikować współdziałający z nim moduł *Reklamy*. Zapamiętaj, że komponent *Reklamy* służy do zarządzania reklamami, kategoriami i klientami, natomiast moduł odpowiada za wyświetlanie reklam.

Zarządzanie kategoriami

Dzięki kategoriom możesz grupować reklamy wyświetlane w Twoim serwisie. **Każda reklama musi być przypisana do jakiejś kategorii.** Jeżeli o tym zapomnisz, to system przydzieli je do domyślnej kategorii o nazwie *Uncategorised* (Nieprzypisane).

Aby zarządzać kategoriami reklam, kliknij menu *Komponenty*, wskaż pozycję *Reklamy*, a następnie kliknij pozycję *Kategorie*.

W oknie menedżera kategorii możesz tworzyć przeglądać, modyfikować oraz usuwać kategorie reklam (rysunek 6.15).

Rysunek 6.15. Okno menedżera kategorii reklam

Po lewej stronie okna menedżera kategorii widoczny jest pasek boczny menu z czterema odnośnikami:

- ◆ *Ogłoszenia* — który otwiera menedżera reklam;
- ◆ *Kategorie* — który otwiera okno menedżera kategorii reklam;
- ◆ *Klienci* — który otwiera menedżera klientów reklam;
- ◆ *Śledzenie* — który otwiera menedżera wyświetleń i kliknięć reklam.

Aby zwiększyć obszar roboczy okna menedżera kategorii, możesz ukryć boczny pasek z menu, klikając niebieską strzałkę skierowaną w lewo. Aby z kolei odkryć ten pasek, kliknij niebieską strzałkę skierowaną w prawą stronę.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania kategoriami reklam:

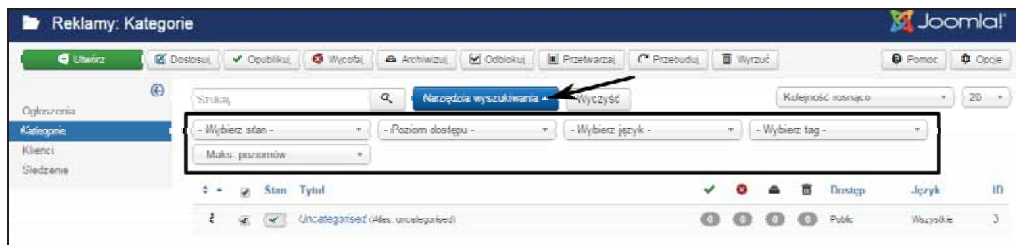
- ◆ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nową kategorię reklam.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej kategorii. Aby edytować istniejącą kategorię, zaznacz ją na liście, a następnie kliknij ten przycisk.

- ♦ *Opublikuj* — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednej lub wielu pozycji (w zależności od tego, ile pozycji zaznaczysz na liście kategorii).
- ♦ *Wycofaj* — działanie tego przycisku jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednej lub wielu zaznaczonych na liście kategorii.
- ♦ *Archiwizuj* — służy do umieszczenia jednej lub wielu wybranych na liście kategorii w archiwum.
- ♦ *Odblokuj* — umożliwia usunięcie blokady i edycję kategorii.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby się upewnić, że nikt nie edytuje kategorii, którą chcesz właśnie odblokować.

- ♦ *Przetwarzaj* — pozwala wykonać na zaznaczonych kategoriach operacje wsadowe, dzięki którym możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych kategorii.
- ♦ *Przebuduj* — opcja ta pozwala zoptymalizować strukturę tabeli kategorii artykułów. Warto ją zastosować, kiedy kategorii jest dużo i zostały wprowadzone liczne zmiany w ich strukturze.
- ♦ *Wyrzucić* — działa podobnie jak kosz w systemie *Windows* — usuwa tymczasowo zaznaczone na liście kategorii elementy. Umieszczone w koszu kategorie możesz jeszcze odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ♦ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ♦ *Opcje* — powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi całego komponentu *Reklamy*.

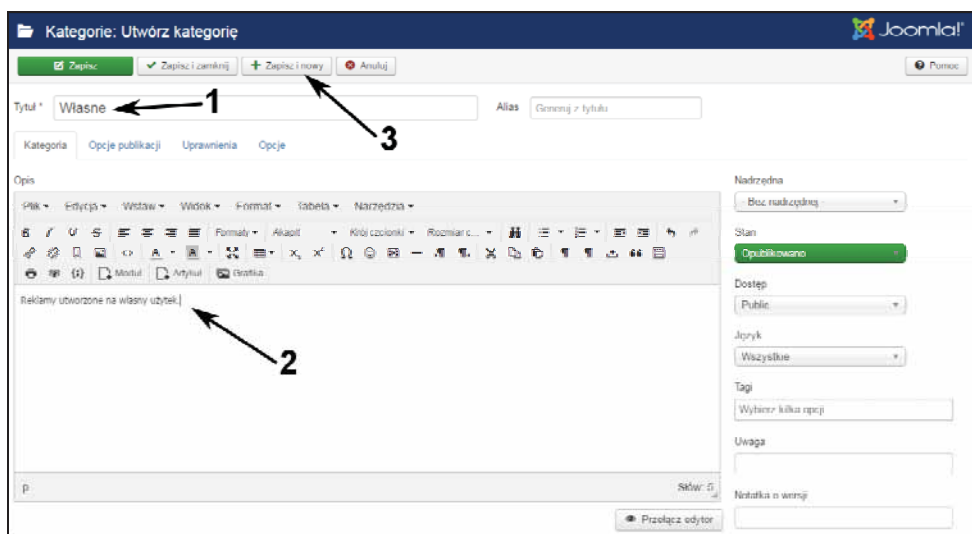
Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych kategorii. Znajdziesz tam filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić kategorię, wpisując w pole *Szukaj* fragment tytułu kategorii. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić kategorie według stanu publikacji, poziomu dostępu, języka, tagów oraz liczby kategorii podrzędnych (rysunek 6.16). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 6.16. Filtry dostępne w oknie menedżera kategorii reklam

Ponadto po prawej stronie dostępny jest filtr pozwalający sortować listę kategorii oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie wiele kategorii, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy kategorii.

Utwórz kilka nowych kategorii. W tym celu w oknie menedżera kategorii kliknij przycisk *Utwórz*. W polu *Tytuł* wpisz *Własne*, natomiast w polu *Opis* możesz wpisać *Reklamy utworzone na własny użytek*, podobnie jak na rysunku 6.17.

Rysunek 6.17. Tworzenie nowej kategorii w komponencie *Reklamy*

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną kategorię. W polu *Tytuł* wpisz *Pozycje*, natomiast w polu *Opis* możesz wpisać *Reklamy pozycje*, np. 468 x 60 px. Zapisz prowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i nowy*, i utwórz trzecią kategorię. Dla tej kategorii w polu *Tytuł* wpisz *Tekstowe*, natomiast w polu *Opis* możesz wpisać: *Reklamy tekstowe*. Aby zapisać zmiany i zakończyć proces tworzenia nowych kategorii, kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*.

Zarządzanie klientami

Za pomocą menedżera klientów możesz zarządzać reklamodawcami, grupować reklamy i przypisywać je do konkretnego klienta. W oknie menedżera klientów możesz tworzyć, przeglądać, modyfikować oraz usuwać klientów zamawiających reklamy w Twoim serwisie.

Wprowadzając system nie wymusza przypisania reklam do klientów, ale mechanizm ten jest bardzo przydatny, zwłaszcza gdy zarządzasz większą liczbą reklamodawców.

Aby zarządzać reklamodawcami, kliknij w menu *Komponenty*, wskaż pozycję *Reklamy*, a następnie kliknij pozycję *Klienci*. Możesz także kliknąć odnośnik *Klienci* znajdujący się w bocznym pasku po prawej stronie menedżera reklam, kategorii oraz wyświetleń i kliknąć reklamy.

Większość opcji dostępnych w oknie menedżera klientów jest taka sama jak w menedżerze kategorii reklam, więc nie ma sensu jeszcze raz ich opisywać.

Utwórz nowego klienta. Kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie wypełnij odpowiednie pola.

W polu *Nazwa* wpisz *sławop.NET*, w polu *Osoba kontaktowa* wpisz swoją nazwę lub po prostu imię i nazwisko. Ja wpisuję *Sławomir Pi eszczek*. W polu *Adres kontaktowy* musisz wpisać adres e-mail osoby kontaktowej. Ja wpisuję *sławop@slawop.net*. W polach *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia* wybierz z listy pozycję *Tak* (rysunek 6.18).

Rysunek 6.18. Tworzenie nowego klienta w komponencie *Reklamy*

Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i nowy*, i utwórz kolejnego klienta.

Teraz wypełnij poszczególne pola według własnego uznania lub jeżeli chcesz mieć wykonane ćwiczenie dokładnie tak jak ja, wpisz:

- ♦ w polu *Nazwa*: Klient 1
- ♦ w polu *Osoba kontaktowa*: Jan Kowalski
- ♦ w polu *Adres kontaktowy*: jankowalski@jakisadres.pl
- ♦ w polach *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*

Zapisz wprowadzone zmiany i proces tworzenia nowych klientów, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Zarządzanie reklamami

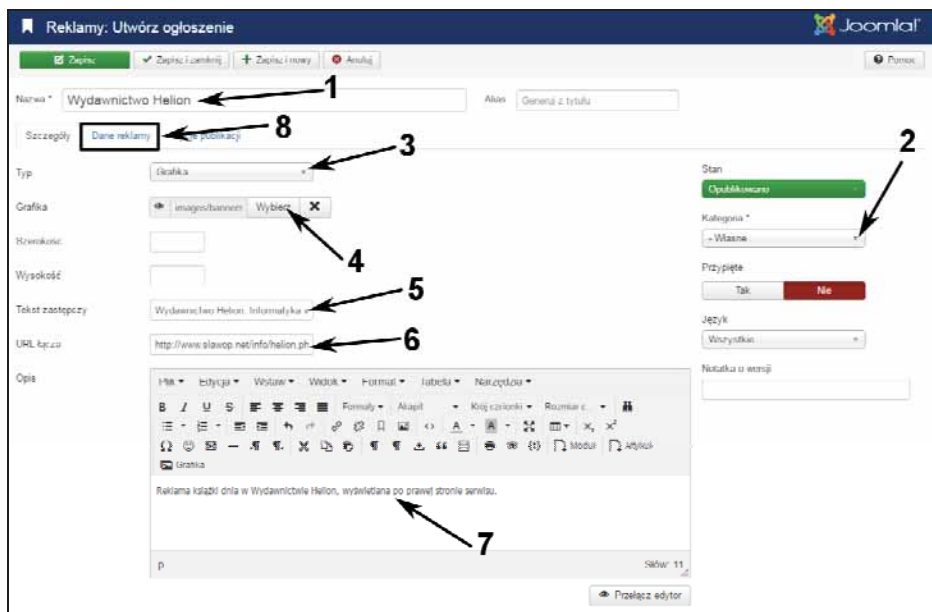
Aby zarządzać reklamami, kliknij w menu *Komponenty* pozycję *Reklamy*. Możesz także kliknąć odnośnik *Ogłoszenia* znajdujący się w bocznym pasku po prawej stronie menedżera kategorii, klientów oraz wyświetleń i kliknąć reklamy.

Większość opcji dostępnych w oknie menedżera reklam jest taka sama jak w menedżerze kategorii reklam i klientów, więc nie ma sensu jeszcze raz ich opisywać.

Utwórz teraz kilka reklam. Na razie zakładam, że po prawej stronie serwisu będę umieszczał okładki recenzowanych książek, natomiast pod nagłówkiem strony reklamy poziome.

W pole *Nazwa* wpisz *Wydawnictwo Helion*, w polu *Kategoria* wybierz z listy pozycję *Własne*. W polu *Typ* wybierz z listy pozycję *Grafika*. W polu *Grafika* kliknij przycisk *Wybierz* i za pomocą menedżera *Media* wczytaj odpowiedni plik. Możesz skorzystać z grafiki przygotowanej przeze mnie: pliku *banners/helion_156x200.png* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>).

W pole *Tekst zastępczy* wprowadź tekst, który będzie widoczny, kiedy w przeglądarce będzie wyłączone pokazywanie grafiki. Ja wpisuję *Wydawnictwo Helion. Informatyka w najlepszym wydaniu!*. W pole *URL łącza* wprowadź adres internetowy strony, na którą zostanie przekierowany użytkownik po kliknięciu reklamy. Pamiętaj, aby wpisać adres, zaczynając od nazwy protokołu: *http://*. Ja wpisuję <http://bit.ly/j3pk-helion>. W polu *Opis* możesz opcjonalnie umieścić dowolne notatki, które będą widoczne jedynie w tym miejscu — w edytorze reklamy (rysunek 6.19).

Rysunek 6.19. Tworzenie nowej reklamy w komponentie *Reklamy*

Kliknij zakładkę *Dane reklamy*, aby przypisać klienta i ustawić limity odsłon i kliknięć reklamy. W polu *Nazwa klienta* wybierz klienta, który zamówił reklamę. W moim przykładzie wybieram *slawop.NET*. W polach *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia* wybierz z listy pozycję *Tak* (rysunek 6.20).

Rysunek 6.20.

Pola dostępne w zakładce Dane reklamy

Warto pamiętać, że kategorie reklam są niezależne od klientów. Zatem możesz daną reklamę przypisać do dowolnej kombinacji kategorii i klienta.

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną reklamę. Ja konfiguruję ją z poniższymi parametrami:

- ♦ pole *Nazwa*: Tworzenie własnych szablonów dla Joomla! – EF4
- ♦ pole *Kategoria*: *Własne*
- ♦ pole *Typ*: *Grafika*
- ♦ pole *Grafika*: możesz skorzystać z grafiki przygotowanej przeze mnie — plik *banners/ef4_156x200.png* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>)
- ♦ pole *Tekst zastępczy*: Jak stworzyć własny szablon dla Joomla! EF4
- ♦ pole *URL łączy*: <http://bit.ly/wsdj-ef4>
- ♦ pole *Opis*: Reklama e-booka wyświetlana w module SZCZEGÓLNIE POLECAM, po prawej stronie witryny
- ♦ zakładka *Dane reklamy*
- ♦ pole *Nazwa klienta*: *slawop.NET*
- ♦ pola *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną reklamę.

Teraz utworzysz dwie reklamy dla klienta o nazwie *Klient 1*.

Pierwsza reklama dla Klienta 1

Powiedzmy, że klient zamówił w Twoim serwisie 10 000 wyświetleń przygotowanej przez niego reklamy. Baner reklamowy ma zachęcać czytelników do współpracy z wydawnictwem, która ma polegać na promowaniu jego książek i e-booków na stronach serwisów tworzonych przez czytelników.

Utwórz nową reklamę zamówioną przez Klienta 1:

- ◆ pole *Nazwa*: Księgarnia ebookpoint
- ◆ pole *Kategoria*: Poziome
- ◆ pole *Typ*: *Grafika*
- ◆ pole *Grafika*: możesz skorzystać z grafiki przygotowanej przeze mnie — plik *banners/ebookpoint.jpg* (*ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip*)
- ◆ pole *Tekst zastępczy*: Księgarnia ebookpoint.pl – ebooki i audiobooki, książki: ePub, PDF, mobi, mp3
- ◆ pole *URL łączy*: *http://bit.ly/jpk-ep*
- ◆ pole *Opis*: Reklama księgarni ebookpoint.pl, wyświetlana pod nagłówkiem strony
- ◆ zakładka *Dane reklamy*
- ◆ pole *Nieograniczone*: usuń zaznaczenie (rysunek 6.21)

Rysunek 6.21.
Tworzenie nowej reklamy z zakupioną liczbą wyświetleń

- ♦ pole *Zakupionych wyświetleń*: 10000
- ♦ pole *Nazwa klienta*: *Klient 1*
- ♦ pola *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną reklamę.

Druga reklama dla Klienta 1

Druga reklama dla Klienta 1 zamówiona jest na 20 000 wyświetleń. Jest to baner reklamowy wydawnictwa Helion.

Utwórz drugą reklamę zamówioną przez Klienta 1:

- ♦ pole *Nazwa*: Księgarnia Helion.pl
- ♦ pole *Kategoria*: Poziome
- ♦ pole *Typ*: *Grafika*
- ♦ pole *Grafika*: możesz skorzystać z grafiki przygotowanej przeze mnie — plik *banners/helion.jpg* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>)
- ♦ pole *Tekst zastępczy*: Informatyka w najlepszym wydaniu – księgarnia Helion.pl
- ♦ pole *URL łączy*: <http://bit.ly/j3pk-helion>
- ♦ pole *Opis*: Reklama księgarni Helion.pl, wyświetlana pod nagłówkiem strony
- ♦ zakładka *Dane reklamy*
- ♦ pole *Nieograniczone*: usuń zaznaczenie
- ♦ pole *Zakupionych wyświetleń*: 20000
- ♦ pole *Nazwa klienta*: *Klient 1*
- ♦ pola *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*.

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną reklamę.

Teraz pokażę, jak tworzyć ogłoszenia tekstowe. Zakładam, że jedno ogłoszenie będzie moje własne (*slawop.NET*), natomiast drugie będzie zamówione przez Klienta 1.

Ogłoszenie klienta slawop.NET

Ogłoszenie dotyczące promocji mojego serwisu na temat Joomla!.

- ♦ pole *Nazwa*: Serwis slawop.NET
- ♦ pole *Kategoria*: Tekstowe
- ♦ pole *Tekst/Kod reklamy*: `<h3>Wszystko o Joomla! Ebooki i lekcje wideo</h3>
Zobacz więcej : www.slawop.net/`

- ◆ pole *URL łączy*: `http://www.slawop.net`
- ◆ pole *Opis*: Promocja serwisu firmy slawop.NET
- ◆ zakładka *Dane reklamy*
- ◆ pole *Nazwa klienta*: `slawop.NET`
- ◆ pola *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*

Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, aby utworzyć kolejną reklamę.

Ogłoszenie klienta Klient 1

Ogłoszenie dotyczące promocji księgarni internetowej ebookpoint.pl. Zakładamy, że klient wykupił 15 000 wyświetleń.

- ◆ pole *Nazwa*: `Ebooki ebookpoint.pl`
- ◆ pole *Kategoria*: `Tekstowe`
- ◆ pole *Tekst/Kod reklamy*: `<h3> Księgarnia ebookpoint.pl – ebooki i audiobooki, książki: ePub, PDF, mobi, mp3</h3>Zobacz więcej: </h3> Zobacz więcej: http://bit.ly/jpk-ep`
- ◆ pole *URL łączy*: `http://bit.ly/jpk-ep`
- ◆ pole *Opis*: Promocja księgarni ebookpoint.pl
- ◆ zakładka *Dane reklamy*
- ◆ pole *Nieograniczone*: `usuń zaznaczenie`
- ◆ pole *Zakupionych wyświetleń*: `15000`
- ◆ pole *Nazwa klienta*: `Klient 1`
- ◆ pola *Zliczaj wyświetlenia* i *Zliczaj kliknięcia*: *Tak*

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać zmiany, i powrócić do okna menedżera reklam.

Jeżeli wykonujesz ćwiczenia dokładnie tak, jak opisuję, to wygląd okna menedżera reklam powinien być podobny do tego na rysunku 6.22.

Opcje globalne komponentu Reklamy

Opcje globalne komponentu *Reklamy* pozwalają na zdefiniowanie domyślnego rodzaju abonamentu, zliczania wyświetleń i kliknięć, a także wersjonowanie reklam.

Dostęp do tych ustawień możliwy jest z poziomu każdego menedżera dostępnego w komponentcie (menu *Komponenty/Reklamy*): *Ogłoszenia*, *Kategorie*, *Klienci* oraz *Śledzenie*. Otwórz okno jednego z nich i kliknij w przyborniku przycisk *Opcje*.

Nazwa	Przypisz	Klient	Wyświetlenia	Kliknięcia
Edycja słowników i słów: słownik słownictwa	☐	None	0	0.00%
Kategoria słowników i słów: słownik słownictwa	☐	None	0	0.00%
Kategoria Hasła i słów: słownik słownictwa	☐	None	0	0.00%
Słowa słownik NET i słów: słownik słownictwa	☐	None	0	0.00%
Tłumaczenie słownych słowników dla Joomla! - EPI i słów: słownik słownictwa dla Joomla! - EPI	☐	None	0	0.00%
Wyświetlanie słownictwa i słów: słownik słownictwa	☐	None	0	0.00%

Rysunek 6.22. Lista utworzonych reklam w oknie menedżera reklam

Ustawienia konfiguracji globalnej w komponencie *Reklamy* są pogrupowane w trzech zakładkach: *Klient*, *Historia* i *Uprawnienia*.

Zakładka Klient

Do dyspozycji masz cztery opcje:

- ♦ *Rodzaj abonamentu* — wybierz z listy domyślny okres rozliczeniowy zamówionych reklam: *Nieograniczony*, *Roczny*, *Miesięczny*, *Tygodniowy*, *Dzienny*. Oczywiście nie ma przeszkód, aby skonfigurować te ustawienia dla każdego klienta osobno.
- ♦ *Zliczaj wyświetlenia* — zdecyduj, czy chcesz, aby system zliczał odsłony reklamy.
- ♦ *Zliczaj kliknięcia* — zdecyduj, czy chcesz, aby system zliczał kliknięcia reklamy.
- ♦ *Przedrostek słów kluczowych* — pomocne podczas stosowania reklamy kontekstowej. Jeżeli wpiszesz jakiś przedrostek, to system uwzględni jedynie słowa kluczowe z tym przedrostkiem.

Zakładka Historia

W zakładce tej znajdują się dwa pola:

- ♦ *Włącz wersje* — zdecyduj, czy chcesz, aby system automatycznie zapisywał wersje tworzonych przez Ciebie reklam, kategorii reklam i klientów. Dzięki temu możliwe będzie przywrócenie dowolnej poprzedniej wersji.
- ♦ *Maksimum wersji* — wpisz maksymalną liczbę zapisywanych wersji reklam, kategorii reklam lub klientów.

Zakładka Uprawnienia

Oprócz możliwości definiowania uprawnień globalnych dla całej witryny (menu *System/Konfiguracja globalna*) możliwa jest także konfiguracja na poziomie komponentu.

Zakładka *Uprawnienia* to miejsce, gdzie możesz określić globalne uprawnienia do wykonywania konkretnych działań w komponencie *Reklamy*. Aby zobaczyć, jakie ustawienia są zdefiniowane dla poszczególnych grup, kliknij nazwę danej grupy. Zobaczysz wówczas po prawej stronie bieżące ustawienia, natomiast w kolumnie środkowej zobaczysz ustawienia, które można zmienić.

Działania, które mogą wykonywać użytkownicy w komponencie Użytkownicy

Kolumna *Działanie* określa zakres działań, jakie może realizować użytkownik należący do danej grupy:

- ◆ *Konfigurowanie, w tym ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo do przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu (przycisk *Opcje* w przyborniku), w tym uprawnień grup.
- ◆ *Konfigurowanie, ale bez ACL* — określa, czy użytkownicy należący do wybranej grupy mają prawo do przeglądania oraz zmiany opcji konfiguracyjnych komponentu, ale bez możliwości zmiany uprawnień grup.
- ◆ *Dostęp do komponentu* — określa, czy użytkownicy mają dostęp do pulpitu komponentu.
- ◆ *Tworzenie* — określa, czy użytkownik ma prawo tworzyć nowe elementy (reklamy, kategorie reklam, klientów).
- ◆ *Usuwanie* — określa, czy użytkownik ma prawo do usuwania istniejących elementów komponentu.
- ◆ *Poprawianie* — określa, czy użytkownicy mają prawo do zmiany istniejących elementów komponentu.
- ◆ *Zmiana stanu* — określa, czy użytkownik może modyfikować stan danego elementu w komponencie.

Zagadnienia związane z konfiguracją kontroli dostępu do poszczególnych zasobów i usług systemu wyjaśniam w e-booku *Kurs Joomla! 3. Access Control List*, który znajdziesz na mojej witrynie www.slawop.net. Na tym etapie nie warto eksperymentować z tymi ustawieniami.

Dostosuj ustawienia globalne komponentu *Reklamy* do własnych preferencji.

Tworzenie modułów wyświetlających reklamy

Aby wyświetlić reklamę utworzoną za pomocą komponentu *Reklamy*, należy opublikować współdziałający z nim moduł *Reklamy*. Dzięki temu możesz decydować o położeniu wybranych reklam na stronie.

Tworząc wcześniej reklamy w komponencie *Reklamy*, zaplanowałem, że część z nich będzie wyświetlana po prawej stronie serwisu, a część zaraz pod nagłowiem strony.

Najpierw utworzymy moduł z reklamami wyświetlanymi po prawej stronie witryny. Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, a następnie kliknij przycisk *Utwórz*. W kolejnym oknie wybierz typ modułu, klikając odnośnik *Reklamy*.

W polu *Tytuł* wpisz np. **SZCZEGÓLNIŁE POLECAMI!**, natomiast w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję *Prawa [position-7]*. W polu *Liczba reklam* wpisz 1, ponieważ chcesz, aby w danym momencie wyświetlana była tylko jedna reklama. W polu *Klient* wybierz z listy *slawop.NET*, następnie w pozycji *Kategoria* wybierz kategorię *Wlasne*. W polu *Losować* wybierz z listy pozycję *Wyróżnione i losowo*. Dzięki takiemu ustawieniu będą losowo wyświetlane wszystkie reklamy z wybranej kategorii dla klienta *slawop.NET* (rysunek 6.23).

Rysunek 6.23. Tworzenie nowego modułu *Reklamy*

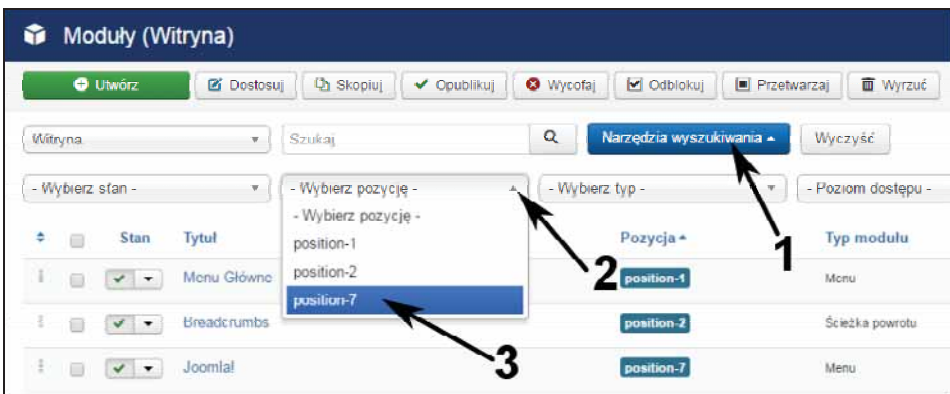
Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, i sprawdź, jak prezentuje się ten moduł w witrynie (rysunek 6.24).

Jeżeli chcesz, aby moduł ten był wyświetlany na samej górze, to musisz zmienić kolejność w menedżerze modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*). Najpierw wyświetl tylko moduły, które są przypisane do pozycji *position-7*. W tym celu kliknij przycisk *Narzędzia wyszukiwania*, a następnie za pomocą filtra *Wybierz pozycję* wybierz z listy pozycję o nazwie *position-7* (rysunek 6.25).

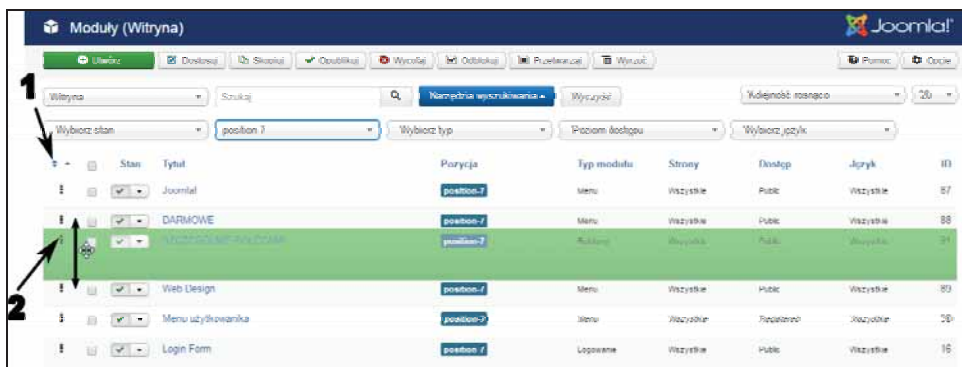
Po lewej stronie nazwy każdego modułu znajduje się ikona z kolumną trzech kropek umożliwiającą przeciąganie. Jeżeli kropki te są *wyszarzone*, musisz najpierw uaktywnić ikonę. Aby to zrobić, wystarczy, że klikniesz obustronną strzałkę w kolumnie *Kolejność*. Teraz „chwycić” kursorem myszy ikonę z kolumną trzech kropek obok modułu *SZCZEGÓLNIŁE POLECAMI!* i przesunąć kursor w górę, a następnie upuścić element w momencie, gdy będzie znajdował się na początku listy (rysunek 6.26).

Rysunek 6.24. Wygląd serwisu z nowym modulem **SZCZEGÓLNIŃIE POLECAM!**

Rysunek 6.25. Filtrowanie modułów według pozycji

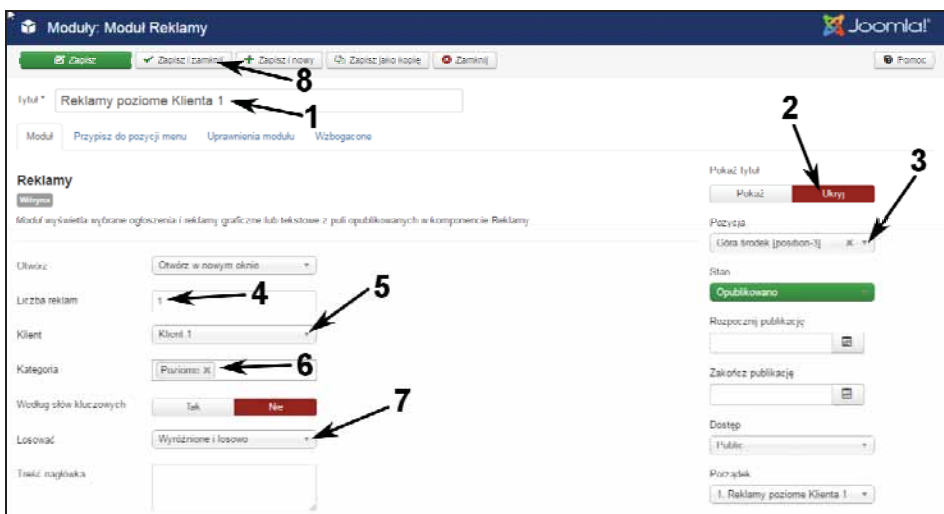
Rysunek 6.26. Ustalanie kolejności wyświetlania modułów

Teraz moduł wyświetlający okładki polecanych książek będzie wyświetlany jako pierwszy.

Pora na reklamy poziome zamówione przez Klienta 1.

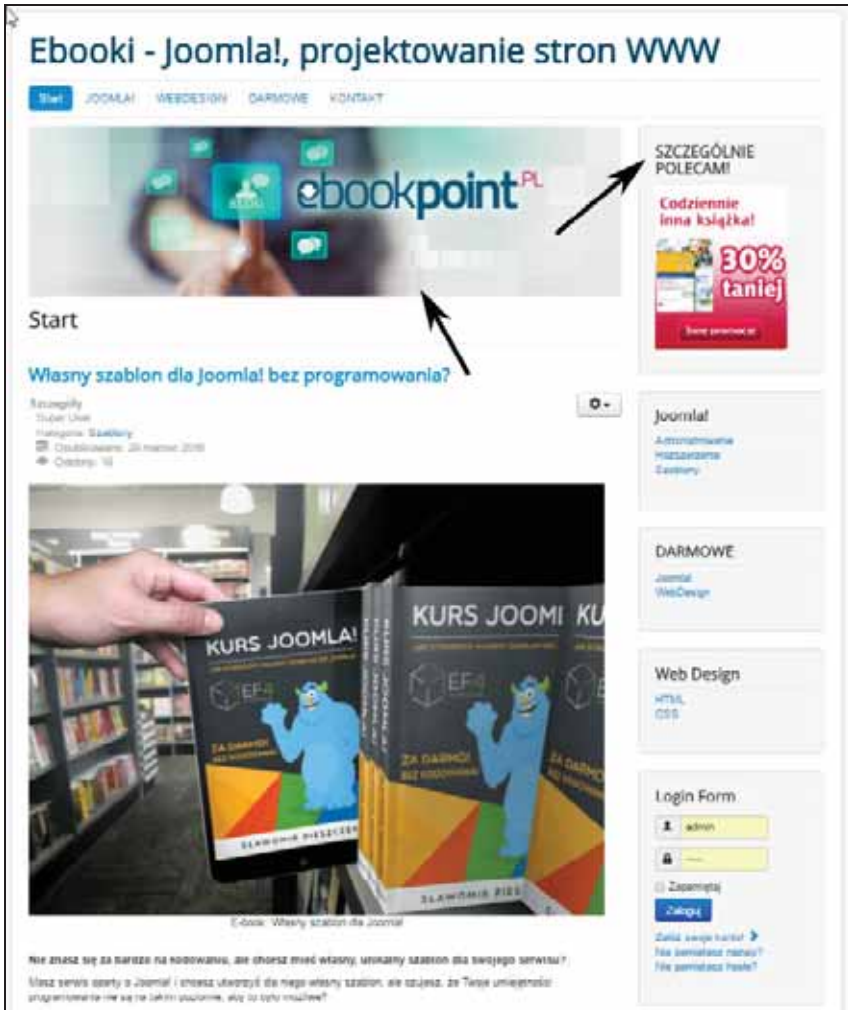
Również w tym przypadku musisz utworzyć moduł, który będzie wyświetlał reklamy z danej kategorii przypisane do konkretnego klienta. Czynności, które trzeba wykonać, są podobne jak w przypadku modułu *SZCZEGÓLNIIE POLECAM!*.

W oknie menedżera modułów kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie wybierz typ modułu, klikając odnośnik *Reklamy*. W polu *Tytuł* wpisz np. Reklamy poziome Klienta 1, następnie w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*. W polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję *Góra środek [position-3]*. W polu *Liczba reklam* wpisz 1, w polu *Klient* wybierz z listy *Klient 1*, następnie w pozycji *Kategoria* wybierz kategorię *Poziome*. W polu *Losować* wybierz z listy pozycję *Wyróżnione i losowo*. Dzięki takiemu ustawieniu będą losowo wyświetlane wszystkie reklamy z wybranej kategorii dla klienta *Klient 1* (rysunek 6.27).

Rysunek 6.27. Tworzenie nowego modułu *Reklamy* dla reklam z kategorii *Poziome*

Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i sprawdź, jak prezentuje się ten moduł w witrynie (rysunek 6.28).

Rysunek 6.28. Wygląd serwisu z modułami wyświetlającymi reklamy

Teraz masz już dwa moduły wyświetlające reklamy.

Pozostaje tylko utworzyć trzeci moduł, który będzie wyświetlać ogłoszenia tekstowe. Działania, które trzeba wykonać, są podobne jak w przypadku pierwszych dwóch modułów.

W oknie menedżera modułów kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie wybierz typ modułu, klikając odnośnik *Reklamy*. W polu *Tytuł* wpisz np. 0Gt0SZENIA, następnie w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*. W polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję *position-2*. W polu *Liczba reklam* wpisz 2, następnie w polu *Kategoria* wybierz kategorię *Tekstowe*. W polu *Losować* wybierz z listy pozycję *Wyróżnione i losowo*.

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i sprawdź, jak prezentuje się ten moduł w serwisie (rysunek 6.29).

Rysunek 6.29. Wygląd serwisu z modułami wyświetlającymi reklamy tekstowe

Moduł z ogłoszeniami umieszczony został na dole strony, pod przeglądem artykułów.

Jestem pewien, że teraz będziesz samodzielnie tworzyć reklamy i publikować je w swoim serwisie.

Komponent Wyszukiwarka

Zapewnienie internautom różnych sposobów dostępu do treści serwisu to jeden z wymogów dostępności WCAG 2.0. Jednym z nich może być formularz wyszukiwarki. Wyszukiwarka ułatwia nawigację, zwłaszcza w dosyć rozbudowanych serwisach. Za jej pomocą użytkownicy mogą szybko znaleźć interesujące ich treści. Osoby niewidome bardzo często korzystają z tej formy nawigacji, ponieważ znacząco skraca to czas poszukiwania informacji.

W domyślnej instalacji Joomla! masz do dyspozycji dwa komponenty obsługujące wyszukiwanie. Pierwszy — komponent *Wyszukiwanie* — umożliwia wyszukiwanie słów kluczowych. Natomiast drugi — komponent *Wyszukiwarka* — to zaawansowana wyszukiwarka z indeksowaniem treści serwisu.

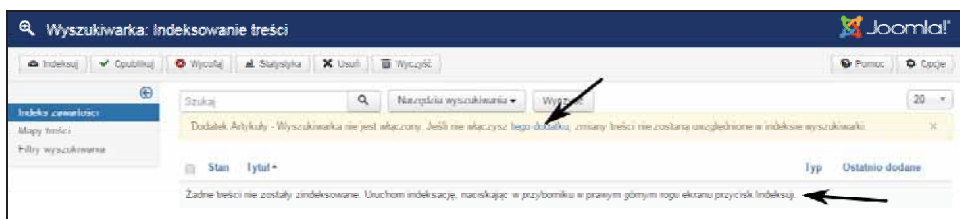
To drugie rozwiązanie będzie sprawdzać się lepiej w witrynach publikujących dużo treści. Warto także zastosować je w serwisach, w których chcesz udostępnić użytkownikom rozbudowane opcje wyszukiwania.

Komponent *Wyszukiwarka* umożliwia indeksowanie treści serwisu, dzięki czemu wyniki wyszukiwania wyświetlane są dynamicznie — podobnie jak w wyszukiwarce *Google*. System okresowo indeksuje całą witrynę, a po wpisaniu zapytania przeszukuje indeks. Dzięki temu użytkownik otrzymuje szybciej wyniki wyszukiwania. Dodatkowo można tak skonfigurować wyszukiwarę, aby zwracała tylko wybrane wyniki.

Musisz jednak pamiętać, że po instalacji Joomla! komponent *Wyszukiwarka* jest domyślnie wyłączony.

Jak włączyć Wyszukiwarkę?

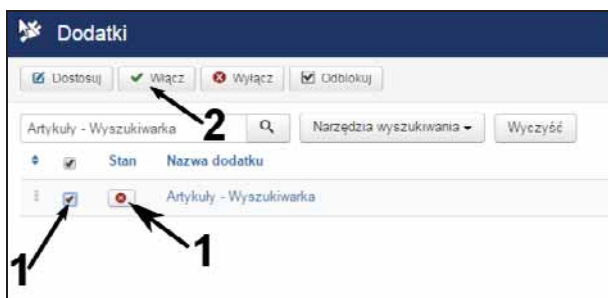
Kliknij w menu nawigacyjnym zalepca pozycję *Komponenty*, a następnie pozycję *Wyszukiwarka*. W oknie *Wyszukiwarka: Indeksowanie treści* zobaczysz komunikat informujący o wyłączonym dodatku *Artykuły — Wyszukiwarka* (rysunek 6.30).

Rysunek 6.30. Komunikaty w oknie *Wyszukiwarka: Indeksowanie treści*

Kliknij odsyłacz *tego dodatku* w komunikacie znajdującym się w oknie *Wyszukiwarka: indeksowanie treści*. Możesz także skorzystać z menu nawigacyjnego, klikając pozycję *Rozszerzenia*, a następnie pozycję *Dodatki*. Odszukaj na liście dodatek o nazwie *Artykuły — Wyszukiwarka*, a następnie kliknij ikonę z czerwonym kółkiem w kolumnie *Status*. Możesz także zaznaczyć pole wyboru przy nazwie dodatku, a następnie kliknąć przycisk *Włącz* (rysunek 6.31).

Rysunek 6.31.
Włączenie dodatku
Artykuły –
Wyszukiwarka

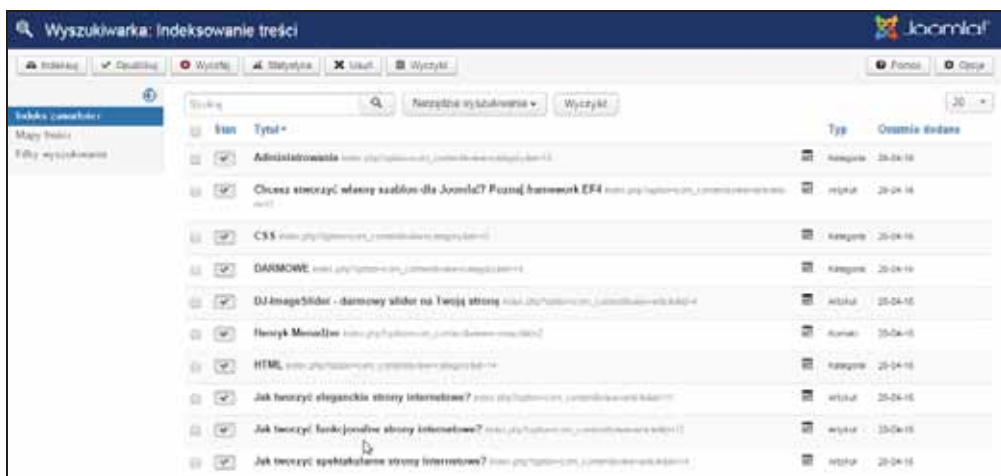
Indeks zawartości

Wróć teraz do okna *Wyszukiwarka: Indeksowanie treści* (menu *Rozszerzenia/Wyszukiwarka*), a następnie kliknij przycisk *Indeksuj* znajdujący się w przyborniku. Zobaczysz w okienku modalnym komunikat oraz pasek postępu procesu indeksowania (rysunek 6.32):

Rysunek 6.32. Komunikat oraz pasek postępu procesu indeksowania treści witryny

W zasadzie to jest pierwszy i ostatni raz, kiedy będzie trzeba uruchamiać proces indeksowania. Po zakończeniu indeksacji okienko modalne zostanie zamknięte, a Ty zobaczysz listę zindeksowanej całej treści serwisu (rysunek 6.33).

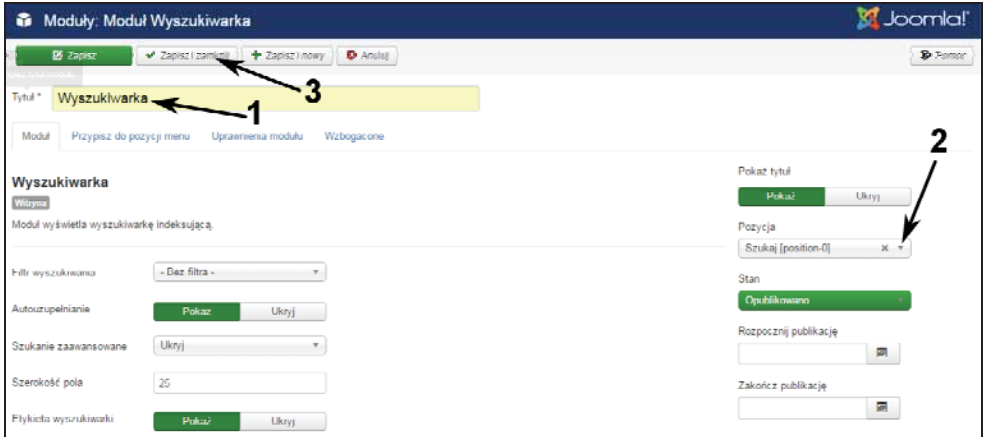

Rysunek 6.33. Lista zindeksowanych treści

Od tej chwili treść Twojego serwisu jest już dostępna w wyszukiwarce.

Sprawdź teraz działanie wyszukiwarki. Aby wyświetlić w serwisie formularz wyszukiwarki, musisz utworzyć nowy moduł. Zatem kliknij w oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) przycisk *Utwórz*, a następnie w oknie *Wybierz typ modułu* odnośnik *Wyszukiwarka*. W pole *Tytuł* wpisz *Wyszukiwarka*, natomiast w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję o nazwie *Szukaj [position-0]*. Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 6.34).

Teraz możesz zobaczyć działanie wyszukiwarki indeksującej. Wpisz pierwsze litery poszukiwanego wyrazu — wyszukiwarka wyświetli listę z podpowiedziami (rysunek 6.35).

Rysunek 6.34. Tworzenie modułu wyszukiwarki

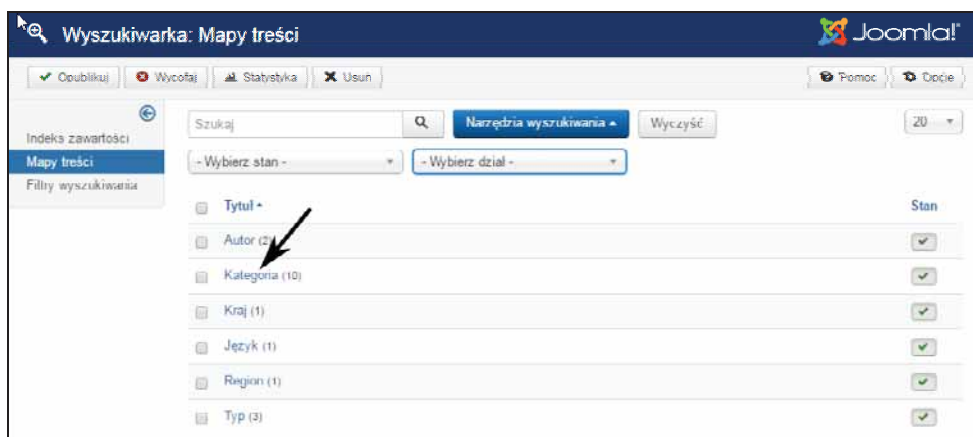
Rysunek 6.35. Działanie wyszukiwarki w przykładowym serwisie

Mapy treści

Mapy odsyłaczy pozwalają na odniesienie zindeksowanych treści (np. artykułów) do powiązanych metainformacji, takich jak np. kategoria, w której się one znajdują. To inny widok zindeksowanych treści witryny. W widoku tym elementy indeksu pogrupowane są według różnych kryteriów.

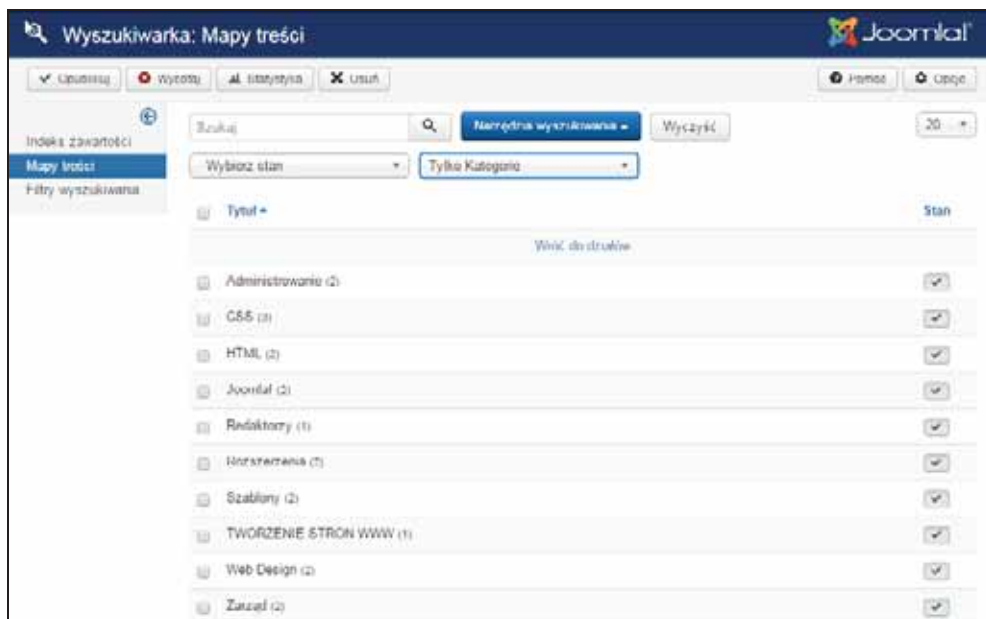
Aby otworzyć okno z widokiem map treści, kliknij w pasku bocznym odnośnik *Mapy treści*. Kiedy w oknie *Wyszukiwarka: Indeksowanie treści* został przez Ciebie rozpoczęty — poprzez naciśnięcie przycisku *Indeksuj* — proces indeksowania, każdy element treści został dodany do jednej mapy lub np. kilku map treści. Mapy te możesz wykorzystać jako filtry przy przeszukiwaniu indeksu.

Domyślnie w oknie *Wyszukiwarka: Mapy treści* widzisz wszystkie kryteria indeksu wyszukiwarki wraz z numerem określającym liczbę węzłów wewnątrz danego działu (rysunek 6.36).

Rysunek 6.36. *Mapy treści wyszukiwarki wraz z numerem określającym liczbę węzłów*

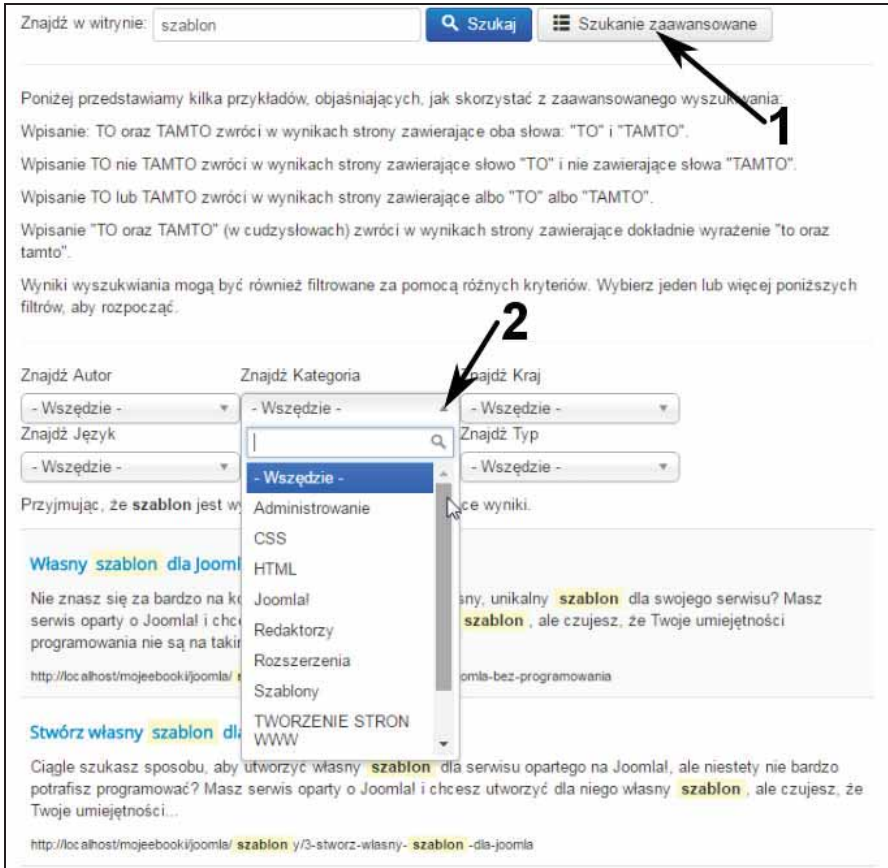
Aby zobaczyć węzły w obrębie danego kryterium, musisz kliknąć jego nazwę. Kliknij na przykład tytuł (nazwę) *Kategoria*. Zobaczysz wówczas elementy treści, które należą do tego węzła (rysunek 6.37). Pamiętaj, że elementy treści mogą należeć do wielu węzłów w jednym dziale, a także do wielu działów.

Rysunek 6.37. *Elementy treści należące do węzła Kategoria*

Filtry wyszukiwania

Kryteria i węzły Tworzą zaawansowany panel wyszukiwania dostępny w serwisie. Jeżeli w witrynie w oknie z wynikami wyszukiwania klikniesz przycisk *Szukanie zaawansowane*, to zauważysz, że dla każdego kryterium istnieje rozwijana lista wyboru, natomiast węzły dodawane są jako wartości do odpowiedniej listy (rysunek 6.38).

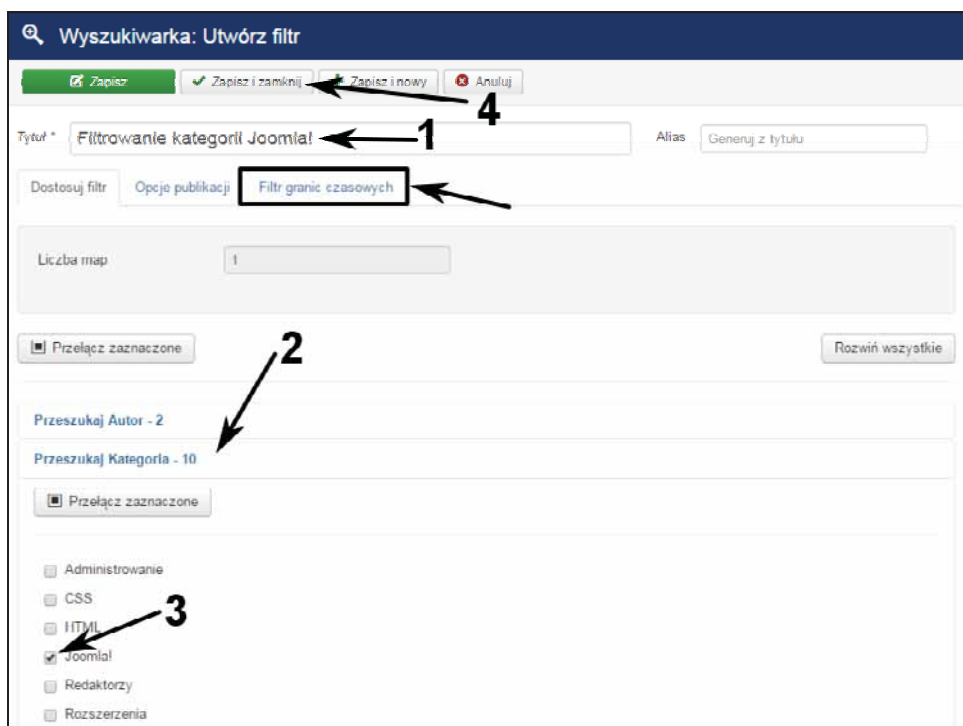
Rysunek 6.38. Wyszukiwarka — szukanie zaawansowane

Za pomocą komponentu Wyszukiwarka możesz utworzyć własne filtry, aby zapewnić użytkownikom serwisu określony zestaw wyników.

Aby zarządzać filtrami (dodawać nowe, modyfikować istniejące oraz je usuwać), kliknij w pasku bocznym odnośnik *Filtry wyszukiwania*. Obecnie nie ma tam żadnych filtrów. Kliknij przycisk *Utwórz*, aby utworzyć nowy filtr wyszukiwania.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Filtrowanie kategorii Joomla!*. Poniżej znajdziesz belki z nazwami kryteriów. Za ich pomocą decydujesz o zakresie filtrowania. Kliknij belkę z odnośnikiem *Przeszukaj kategorię*, następnie zaznacz pole wyboru obok pozycji

Joomla! (rysunek 6.39). Po kliknięciu zakładki *Filtr granic czasowych* możesz wyznaczyć ramy czasowe filtra. W tym przykładzie pozostaw ustawienia domyślne. Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i zakończyć tworzenie nowego filtra.

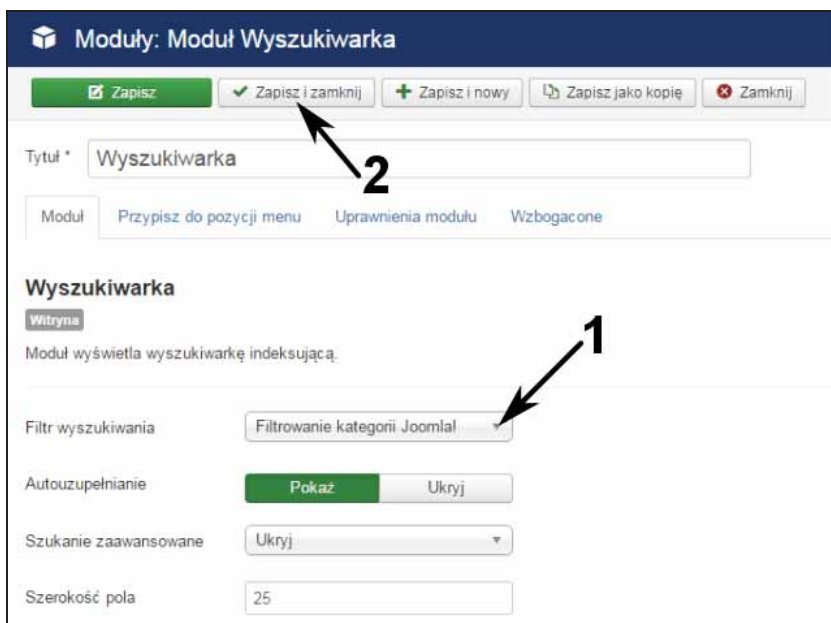

Rysunek 6.39. Tworzenie modułu *Filtrowanie kategorii Joomla!*

Aby nowo utworzony filtr mógł być zastosowany, musisz edytować moduł *Wyszukiwarka* i w polu *Filtr wyszukiwania* wybrać z listy pozycję *Filtrowanie kategorii Joomla!* (rysunek 6.40). Pamiętaj, aby zapisać wprowadzoną zmianę — kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*.

Sprawdź teraz działanie wyszukiwarki z zastosowanym filtrem. Zapewne zauważysz, że jeżeli wpiszesz poszukiwane słowo lub frazę, której nie ma w treściach zawartych w kategorii Joomla!, to wyszukiwarka wyświetli informację, że nie znaleziono wyników. Zauważ także, że po kliknięciu przycisku *Szukanie zaawansowane* nie ma już kilku list rozwijanych, natomiast w jednej, która pozostała, masz możliwość wyboru tylko jednej kategorii (rysunek 6.41).

Rysunek 6.40.
Wybór filtra
wyszukiwania
w module
Wyszukiwarka

Rysunek 6.41. Działanie wyszukiwarki z włączonym filtrem Filtrowanie kategorii Joomla!

Praca z modułami

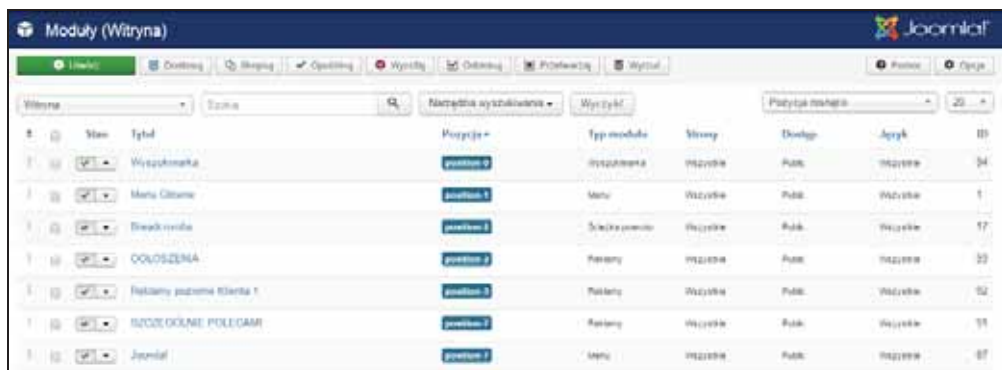
Wiesz już, że moduły stanowią jedną z najprostszych form rozszerzeń w CMS Joomla!. Służą do wyświetlania informacji lub udostępniania dodatkowych funkcji poza głównym obszarem z treścią witryny. W wielu wypadkach trudno byłoby się obyć bez wykorzystania modułów.

Jeżeli wykonujesz razem ze mną poszczególne ćwiczenia, to wiesz już, jak utworzyć moduły wyświetlające menu lub reklamy. Potrafisz także utworzyć moduł udostępniający wyszukiwarkę. Można by powiedzieć, że potrafisz już pracować z modułami! Spokojnie, jest jeszcze kilka modułów, które chciałbym Ci pokazać.

Zarządzanie modułami

Zarządzanie modułami odbywa się za pośrednictwem menedżera modułów. Aby otworzyć okno menedżera modułów, kliknij w menu nawigacyjnym zalepca witryny pozycję *Rozszerzenia*, a następnie pozycję *Moduły*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zalepca administracyjnego — w sekcji *STRUKTURA* kliknij pozycję *Moduły*.

W oknie menedżera możesz zarządzać modułami systemowymi oraz zainstalowanymi przez Ciebie innymi modułami niezależnych twórców (rysunek 6.42).

Rysunek 6.42. Okno menedżera modułów

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania modułami:

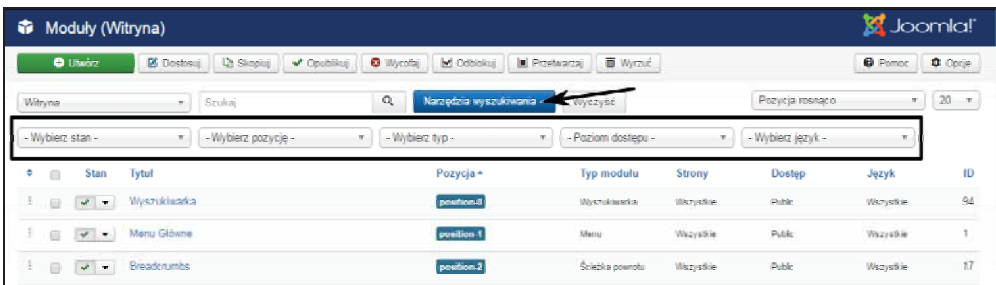
- ♦ *Utwórz* — kliknij ten przycisk, aby utworzyć nowy moduł.
- ♦ *Dostosuj* — służy do edycji utworzonych wcześniej modułów. Aby edytować istniejący moduł, zaznacz go na liście, a następnie kliknij ten przycisk.
- ♦ *Skopiuj* — kliknij ten przycisk, aby wykonać dokładną kopię zaznaczonego modułu.

- ◆ *Opublikuj* — kliknięcie tego przycisku powoduje opublikowanie jednego modułu lub wielu modułów (w zależności od tego, ile pozycji zaznaczysz).
- ◆ *Wycofaj* — jego działanie jest odwrotne do działania przycisku *Opublikuj*. Kliknięcie go powoduje zatrzymanie publikacji jednego modułu lub wielu modułów zaznaczonych na liście.
- ◆ *Odblokuj* — umożliwia usunięcie blokady i edycję modułu.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby się upewnić, że nikt nie edytuje modułu, który chcesz właśnie odblokować.

- ◆ *Przetwarzaj* — pozwala wykonać operacje wsadowe na zaznaczonych modułach. Dzięki temu możliwe jest skopiowanie lub przeniesienie wybranych modułów.
- ◆ *Wyrzuć* — działa podobnie jak koszyk w systemie *Windows* — usuwa tymczasowo zaznaczone na liście moduły. Umieszczone w koszu moduły możesz jeszcze odzyskać lub jeżeli masz pewność, że nie będą potrzebne — usunąć na trwałe.
- ◆ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ *Opcje* — kliknięcie tego przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi menedżera modułów.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych modułów. Znajdziesz tam filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić moduł, wpisując w pole *Szukaj* fragment jego tytułu. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić moduły według stanu publikacji, pozycji w szablonie, typu modułu, poziomu dostępu oraz języka (rysunek 6.43). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 6.43. Filtry dostępne w oknie menedżera modułów

Ponadto po prawej stronie znajdziesz także filtr pozwalający sortować listę modułów oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Jeżeli w Twoim serwisie będzie wiele modułów, to dodatkowo na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy.

CMS Joomla! umożliwia utworzenie 25 różnych typów modułów. Oczywiście, jeżeli dla Ciebie jest to niewystarczająca liczba możesz zainstalować dodatkowe. Jak instalować dodatkowe rozszerzenia, dowiesz się w rozdziale 7.

Nie jestem w stanie w tym miejscu omówić wszystkich typów modułów. I tak kurs ten przybrał dosyć obszerną postać.

Pokażę Ci jednak kilka — moim zdaniem — ciekawych modułów, które warto zastosować w tworzonym przykładowym serwisie.

Moduł Nowości

Jest to moduł, który wyświetla listę najnowszych artykułów opublikowanych w witrynie. Opcje konfiguracyjne modułu umożliwiają kontrolowanie wyświetlania informacji. Możesz na przykład wyświetlić w tym module tytuły nowych artykułów przypisanych do wybranych kategorii.

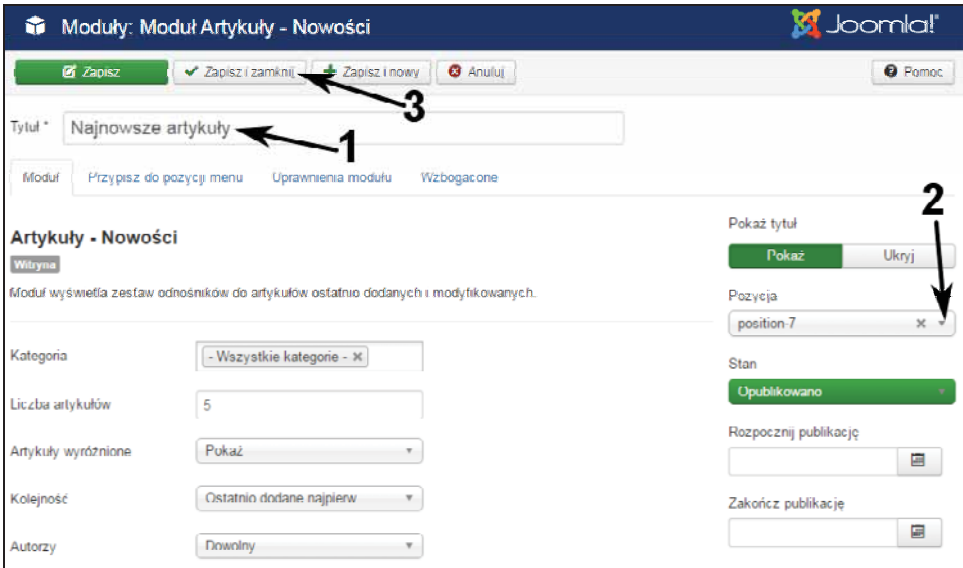
Sprawdź, jak ten moduł działa w konkretnym przykładzie. **Utwórz nowy moduł typu Artykuły – Nowości.** W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* kliknij odsyłacz *Artykuły – Nowości*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Najnowsze artykuły*, w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję dla tego modułu, na przykład *position-7* (rysunek 6.44). W polu *Kategoria* możesz zaznaczyć kategorie, z których moduł ma wyświetlać odsyłacze do artykułów. W polu *Liczba artykułów* zdecyduj, ile odnośników do artykułów ten moduł ma wyświetlać. W polu *Artykuły wyróżnione* zdecyduj, czy chcesz, aby w module w yświetlane były odnośniki do artykułów oznaczonych jako wyróżnione. W polu *Kolejność* zdecyduj, w jaki sposób ma być przedstawiona lista odnośników do artykułów. Natomiast w polu *Autorzy* wybierz z listy sposób filtrowania artykułów według autorów:

- ♦ *Dowolny* — będą wyświetlane odnośniki do wszystkich najnowszych artykułów bez względu na autora.
- ♦ *Dodane/zmieniane przez użytkownika* — będą wyświetlane tylko odnośniki do najnowszych artykułów zalogowanego użytkownika. Opcja ta będzie działać tylko wtedy, gdy użytkownik będzie zalogowany w witrynie.
- ♦ *Dodane/zmieniane przez innych użytkowników* — będą wyświetlane tylko odnośniki do najnowszych artykułów dodanych przez innych użytkowników. Opcja ta będzie działać tylko wtedy, gdy użytkownik będzie zalogowany w witrynie.

Ja pozostawiam domyślne ustawienia.

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i przekonaj się, jak prezentuje się ten moduł na Twojej stronie (rysunek 6.45).

Rysunek 6.44. Tworzenie modułu typu Artykuły – Nowości

Rysunek 6.45. Wygląd serwisu z modulem Najnowsze artykuły

Moduł Popularne

Jest to moduł, który wyświetla listę odnośników do najczęściej czytanych (popularnych) artykułów z witryny. Warto wiedzieć, że popularność ta jest oceniana przez system na podstawie liczby odsłon danego artykułu.

Utwórz nowy moduł typu Artykuły – Popularne. W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* kliknij odsyłacz *Artykuły – Popularne*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Popularne artykuły* i wybierz pozycję dla tego modułu, na przykład *position-7* (rysunek 6.46). Pozostałe pola zdefiniuj według własnego uznania:

The screenshot shows the Joomla! administrator interface for creating a new module. The title field is filled with "Popularne artykuły" (1). The position dropdown is set to "position-7" (2). The status is set to "Opublikowano" (3). The interface includes various configuration options such as "Kategoria", "Liczba artykułów", "Artykuły wyróżnione", "Filtrowanie wg dat", "Pole daty", "Data rozpoczęcia", "Do daty", "Data względna", "Pokaz tytuł", "Pozycja", "Stan", "Rozpocznij publikację", "Zakończ publikację", "Dostęp", "Porządek", "Język", and "Notatka".

Rysunek 6.46. Tworzenie modułu typu *Artykuły – Popularne*

- ♦ W polu *Kategoria* możesz zaznaczyć kategorie, z których moduł ma wyświetlać odsyłacze do artykułów.
- ♦ W polu *Liczba artykułów* zdecyduj, ile odnośników do artykułów ten moduł ma wyświetlać.

- ◆ W polu *Artykuły wyróżnione* zdecyduj, czy chcesz, aby w module wyświetlane były odnośniki do artykułów oznaczonych jako wyróżnione.
- ◆ W polu *Filtrowanie wg dat* wybierz z listy pozycję określającą kryteria filtrowania popularności artykułów.
- ◆ W polu *Pole daty* określ, którą datę (utworzenia, modyfikacji, publikacji) moduł będzie uwzględniał podczas filtrowania popularności artykułów.
- ◆ W polu *Data rozpoczęcia* zdefiniuj datę rozpoczęcia filtrowania popularności artykułów. Pole to trzeba wypełnić, jeżeli w polu *Filtrowanie wg dat* wybierzesz pozycję *Zakres dat*.
- ◆ W polu *Do daty* zdefiniuj datę zakończenia filtrowania popularności artykułów. Pole to trzeba wypełnić, jeżeli w polu *Filtrowanie wg dat* wybierzesz pozycję *Zakres dat*.
- ◆ W polu *Data względna* wpisz dni od bieżącej daty, które będą uwzględniane podczas filtrowania popularności artykułów. Pole to trzeba wypełnić, jeżeli w polu *Filtrowanie wg dat* wybierzesz pozycję *Względnie*.

Ja pozostawiam domyślne ustawienia. Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i przekonaj się, jak prezentuje się ten moduł na stronie (rysunek 6.47).

Rysunek 6.47. Wygląd serwisu z modulem typu *Artykuły – Popularne*

Moduł Migawki

Ten typ modułu wyświetla stałe lub pokazywane losowo fragmenty (wstępy) treści artykułów. Za pomocą tego modułu możesz umieszczać na stronie krótkie fragmenty tekstu i na zmianę wyświetlać wiadomości, ogłoszenia lub inne informacje, które mają przyciągnąć uwagę internautów.

Utwórz nowy moduł typu *Artykuły – Migawki*. W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* kliknij odsyłacz *Artykuły – Migawki*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Migawki*, w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*, natomiast w polu *Pozycja* wybierz pozycję *position-3*.

Pozostałe pola konfiguracyjne dostępne w tym module:

- ♦ W polu *Kategoria* możesz zaznaczyć kategorie, z których moduł ma wyświetlać wstępy do artykułów.
- ♦ W polu *Pokaż grafiki* zdecyduj, czy chcesz, aby w module wyświetlane były grafiki umieszczone w artykułach.
- ♦ W polu *Pokaż tytuły artykułów* zdecyduj, czy chcesz, aby w module wyświetlane były tytuły artykułów.
- ♦ W polu *Tytuły łączami* zdecyduj, czy chcesz, aby tytuły artykułów były jednocześnie odsyłaczami do treści pełnego artykułu.
- ♦ W polu *Poziom nagłówek* określ stopień nagłówka, jakim chcesz oznaczać tytuły artykułów.
- ♦ W polu *Pokaż ostatni separator* zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlany był separator na końcu ostatniego artykułu w module.
- ♦ W polu *Łącze „Więcej...”* zdecyduj, czy chcesz, aby pod wstępami artykułów wyświetlany był przycisk *Więcej...* prowadzący do pełnego artykułu.
- ♦ W polu *Liczba artykułów* zdecyduj, ile wstępów do artykułów ten moduł ma wyświetlać.
- ♦ W polu *Artykuły wyróżnione* zdecyduj, czy chcesz, aby w module wyświetlane były odnośniki do artykułów oznaczonych jako wyróżnione.
- ♦ W polu *Uporządkuj według* wybierz z listy sposób sortowania artykułów.
- ♦ W polu *Kierunek* wybierz z listy kierunek sortowania artykułów (rosnąco lub malejąco).

W moim przykładowym module wpisuję w polu *Liczba artykułów* cyfrę 1, natomiast w polu *Uporządkuj według* wybieram pozycję *Losowo* (rysunek 6.48). Ta ostatnia opcja bardzo fajnie sprawdza się, kiedy chcesz w swoim serwisie umieścić coś w rodzaju „cytatu dnia”.

Moduły: Moduł Artykuły - Migawki

Zapisz Zapisz i zamknij Zapisz i nowy Zapisz jako kopię Zamknij Pomoc

Tytuł * Migawki

Moduł Przypisz do pozycji menu Uprawnienia modułu Wzbogacone

Artykuły - Migawki

Witryna

Moduł wyświetla przy każdym odświeżeniu strony jeden lub więcej artykułów albo wstępów artykułów z określonej lub wybranych kategorii.

Kategoria: [- Wszystkie kategorie - X]

Pokaż grafiki: Tak Nie

Pokaż tytuły artykułów: Tak Nie

Tytuły łączy: Globalnie

Poziom nagłówek: H4

Pokaż ostatni separator: Tak Nie

Łączy „Więcej...”: Pokaz Ukryj

Liczba artykułów: 1

Uporządkuj według: Losowo

Kierunek: Malejąco

Pokaż tytuł: Pokaz Ukryj

Pozycja: position-3

Stan: Opublikowano

Rozpocznij publikację:

Zakończ publikację:

Dostęp: Public

Porządek: 1 Reklamy poziome Klienta 1

Język: Wszystkie

Notatka:

Rysunek 6.48. Tworzenie modułu typu Artykuły – Migawki

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i przekonaj się, jak prezentuje się ten moduł na stronie (rysunek 6.49).

Moduł Grafika losowa

Moduł ten wyświetla wybrane obrazy zgodnie z określonymi przez Ciebie parametrami. Może także posłużyć Ci do celów reklamowych, ponieważ ma opcję o nazwie *Łączy*, w którym możesz zdefiniować adres URL, na który ma być przekierowany internauta po kliknięciu obrazka.

Utwórz nowy moduł typu *Grafika losowa*. W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* odsyłać *Grafika losowa*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Recenzowane ebooki*, natomiast w polu *Pozycja* wybierz pozycję *position-7*.

Rysunek 6.49. Wygląd serwisu z modułem typu Artykuły – Migawki

W polu *Format grafiki* definiujesz format plików graficznych wyświetlanych przez moduł. Domyślnie w tym polu wpisany jest format JPG. W polu *Folder grafik* wpisz adres — ścieżkę względną do głównego katalogu w Twoim serwisie, gdzie znajdują się grafiki, które ma wyświetlać moduł. Możesz skorzystać z grafik przygotowanych przeze mnie i umieszczonych w folderze *losowe* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>). W moim przypadku do pola *Folder grafik* wpisuję i mages/losowe (rysunek 6.50).

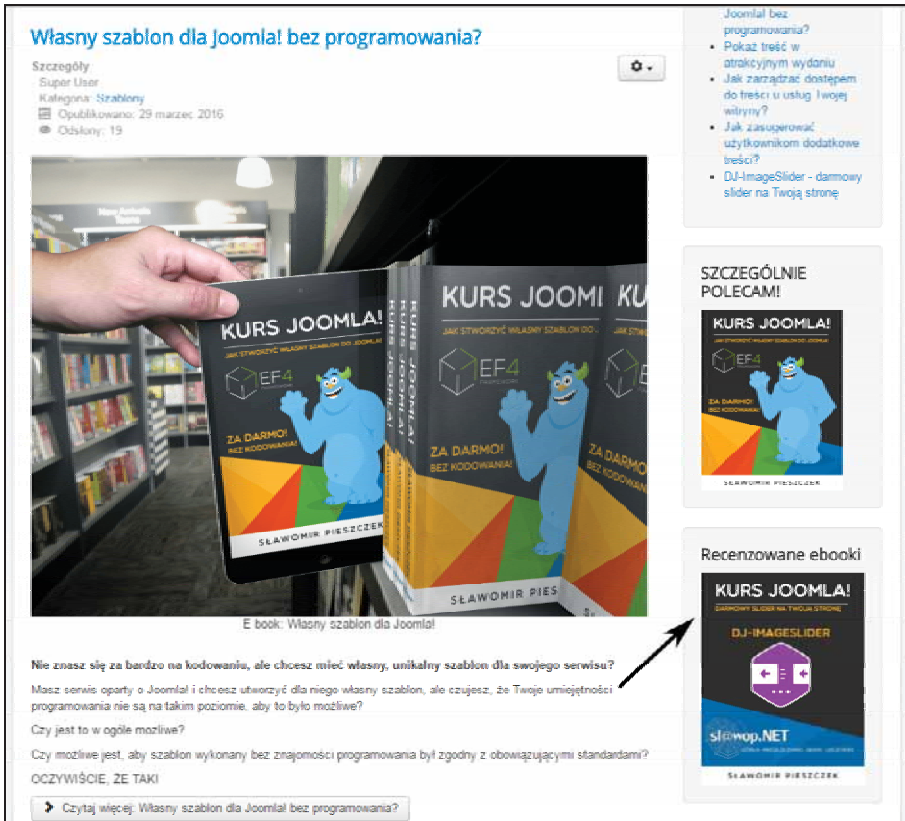
Pozostałe opcje konfiguracyjne tego modułu to:

- ♦ Pole *Łącze*, w którym możesz wpisać adres URL, do którego ma być odesłany użytkownik po kliknięciu obrazka. W moim przykładzie pole to pozostawiam puste.
- ♦ Pole *Szerokość*, w którym możesz wpisać szerokość obrazka (w pikselach). Wówczas wszystkie wyświetlane grafiki będą wyświetlane w tej szerokości. Jeżeli pozostawisz to pole puste, to system zastosuje domyślne wymiary obrazka. W moim przykładzie wpisuję 250.
- ♦ Pole *Wysokość*, w którym możesz wpisać wysokość obrazka (w pikselach). Wówczas wszystkie wyświetlane grafiki będą wyświetlane w zdefiniowanej wysokości. Jeżeli pozostawisz to pole puste, to system zastosuje domyślne wymiary obrazka. W moim przykładzie pole to pozostawiam puste.

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i przekonaj się, jak prezentuje się ten moduł na Twojej stronie (rysunek 6.51).

Rysunek 6.50. Tworzenie modułu typu Grafika losowa

Rysunek 6.51. Wygląd serwisu z modulem typu Grafika losowa

Moduł Who's online

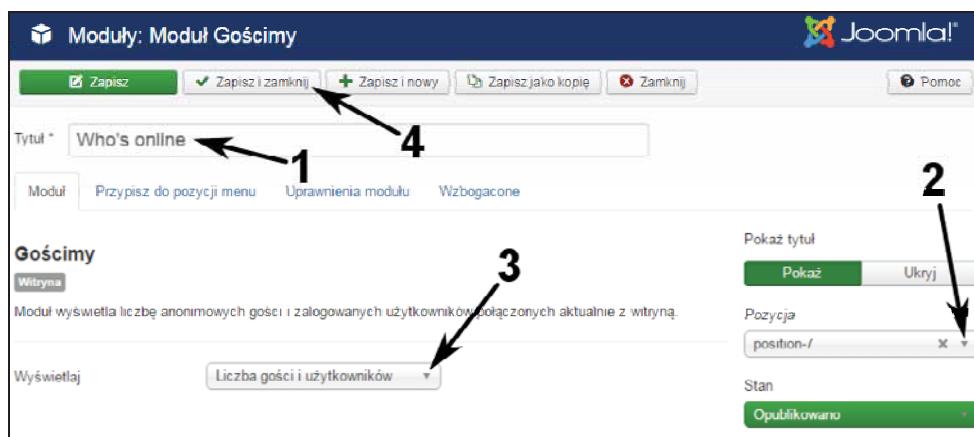
Moduł ten pokazuje liczbę anonimowych gości oraz użytkowników zalogowanych aktualnie w serwisie.

Utwórz nowy moduł typu *Gościmy*. W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* kliknij odśylacz *Gościmy*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Who's online*, a w polu *Pozycja* wybierz pozycję *position-7*. W polu *Wyświetlaj* możesz ustalić zakres informacji wyświetlanych w module:

- ♦ *Liczba gości i użytkowników*
- ♦ *Nazwy zalogowanych użytkowników* — zostanie wyświetlona lista zalogowanych użytkowników (loginy), natomiast nie będzie wyświetlona liczba gości odwiedzających witrynę w danym momencie.
- ♦ *Obie informacje* — zostaną wyświetlone zarówno liczba gości i użytkowników, jak i nazwy (loginy) zalogowanych.

Ja pozostawiam w tym polu domyślne ustawienia *Liczba gości i użytkowników* (rysunek 6.52).

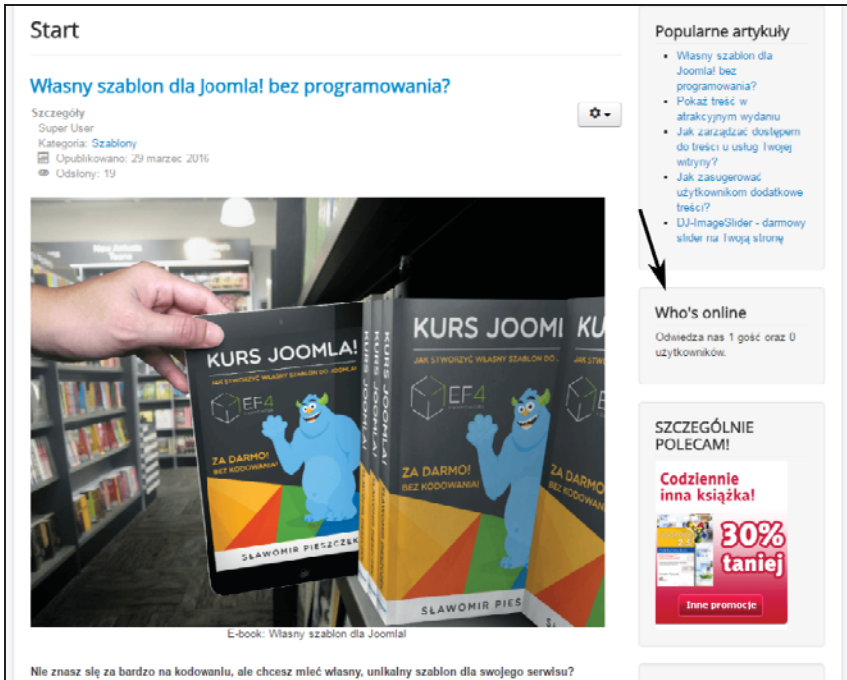

Rysunek 6.52. Tworzenie modułu typu *Gościmy*

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i przekonaj się, jak prezentuje się ten moduł na stronie (rysunek 6.53).

Zmień kolejność wyświetlania modułów opublikowanych na pozycji *position-7*, aby wyświetlane były w następującej kolejności:

- ♦ *Menu użytkownika*
- ♦ **SZCZEGÓLNIIE POLECAM**
- ♦ *Joomla!*

Rysunek 6.53. Wygląd serwisu z modulem typu *Gościmy*

- ◆ *Web Design*
- ◆ *DARMOWE*
- ◆ *Who's online*
- ◆ *Najnowsze artykuły*
- ◆ *Popularne artykuły*
- ◆ *Recenzowane ebooki*
- ◆ *Login Form*

Wierzę, że pamiętasz jak to zrobić. Jeżeli nie, to zerknij do podrzdziału „Tworzenie modułów wyświetlających reklamy”.

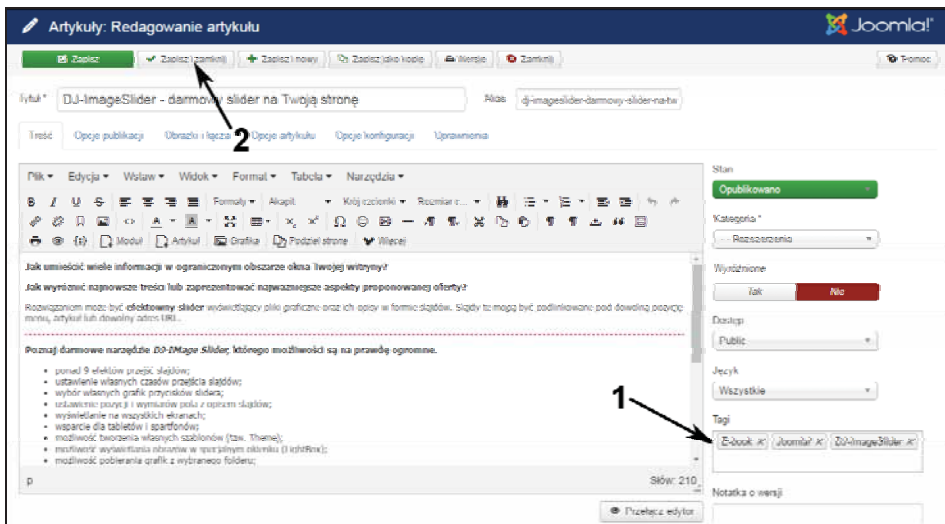
Moduł Chmura tagów

Moduł opiera swoje działanie na etykietach (tagach) wpisanych w odpowiednim polu podczas edycji artykułu. Etykiety to słowa lub frazy, za pomocą których możesz scharakteryzować treść.

Chmura tagów to zestawienie odnośników składających się ze słów lub fraz opisujących dany artykuł. Często wielkość czcionki w odsyłaczach uzależniona jest od liczby artykułów z nim związanych. Im jest większy, tym większa jest liczba powiązanych artykułów.

Chmura tagów zapewni internautom różne sposoby dotarcia do treści serwisu. WCAG 2.0 mówi o konieczności udostępnienia co najmniej dwóch różnych sposobów oprócz standardowej nawigacji. Warto wiedzieć, że osoby niewidome bardzo często korzystają z chmury tagów, ponieważ znacząco skraca to czas poszukiwania informacji.

Aby moduł mógł wyświetlić chmurę tagów, najpierw musisz upewnić się, że artykuły w Twoim serwisie zostały nimi oznaczone. Edytuj zatem dowolny artykuł i sprawdź wpisy w polu *Tagi* (rysunek 6.54). Jeżeli pole to jest puste, wprowadź do niego kilka etykiet charakteryzujących zawartość artykułu. Oznacz tagami przynajmniej pięć artykułów.

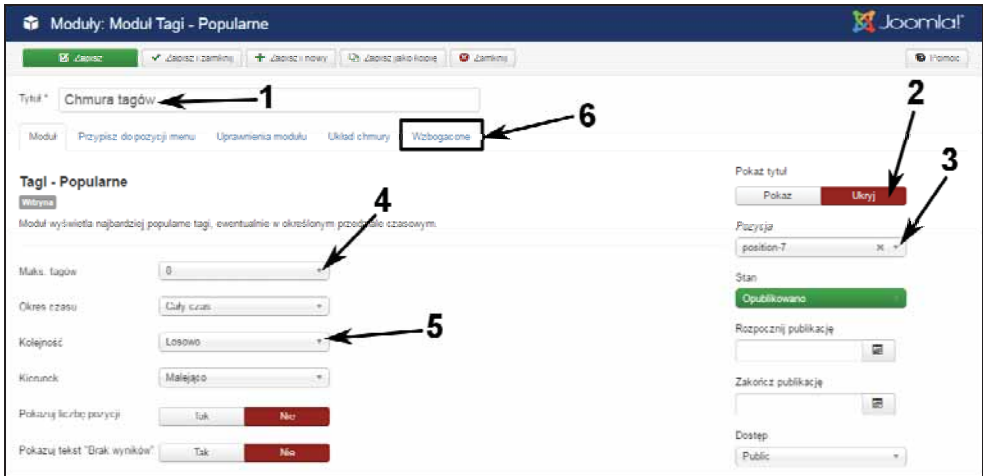
Rysunek 6.54. Oznaczanie tagami wybranego artykułu

Utwórz nowy moduł typu *Tagi* – *Popularne*. W oknie menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) kliknij przycisk *Utwórz*, następnie w oknie *Wybierz typ modułu* kliknij odsyłacz *Gościmy*.

W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Chmura tagów*, w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*, natomiast w polu *Pozycja* wybierz z listy nazwę obszaru strony, w którym powinien być opublikowany moduł, na przykład *position-7* (rysunek 6.55).

Pozostałe pola konfiguracyjne dostępne w tym module:

- ♦ Pole *Max. tagów* — wybierz z listy maksymalną liczbę tagów wyświetlanych w module. W moim przykładzie wybieram z listy 8.
- ♦ Pole *Okres czasu* — wybierz z listy okres, z jakiego ma być wyliczana popularność tagów.
- ♦ Pole *Kolejność* — wybierz z listy kolejność, w jakiej będą wyświetlane tagi. W moim przykładzie wybieram opcję *Losowo*.
- ♦ Pole *Kierunek* — wybierz z listy, w jaki sposób mają być sortowane tagi.

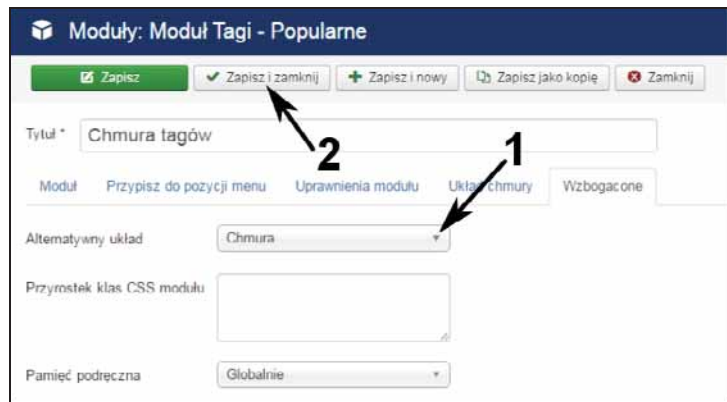

Rysunek 6.55. Tworzenie modułu typu *Tagi – Popularne*

- ◆ Pole *Pokaż liczbę pozycji* — zdecyduj, czy obok odnośnika ma być widoczna także liczba artykułów oznaczona danym tagiem.
- ◆ Pole *Pokaż tekst "Brak wyników"* — zdecyduj, czy moduł ma być zawsze widoczny, nawet gdy nie będzie żadnych tagów.

Kliknij zakładkę *Wzbogacone*, a następnie w polu *Alternatywny układ* wybierz z listy pozycję *Chmura* (rysunek 6.56).

Rysunek 6.56.
Zakładka
Wzbogacone
w module
Tagi – Popularne

Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak moduł z chmurą tagów prezentuje się w serwisie (rysunek 6.57).

Rysunek 6.57. Wygląd serwisu z modulem typu *Tagi* – Popularne

Praca z dodatkami

Dodatki (pluginy, wtyczki) stanowią jeden z rodzajów rozszerzeń dla CMS Joomla!. To aplikacje pomocnicze udostępniające nowe możliwości lub wzbogacające istniejące funkcje systemu. Domyślna lista dodatków zawiera 52 pozycje. Choć nie wszystkie dodatki są włączone, sporo z nich jest niezbędnych do prawidłowego działania serwisu.

Zarządzanie dodatkami

Zarządzanie dodatkami, podobnie jak w przypadku modułów, odbywa się za pomocą odpowiedniego menedżera. Aby otworzyć okno menedżera dodatków, kliknij w menu nawigacyjnym zaplecza witryny pozycję *Rozszerzenia*, a następnie pozycję *Dodatki*. W oknie menedżera możesz zarządzać dodatkami systemowymi oraz tymi niezależnych twórców, zainstalowanymi przez Ciebie (rysunek 6.58).

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania dodatkami:

- ♦ *Dostosuj* — służy do edycji ustawień dodatku. Aby edytować ustawienia istniejącego dodatku, zaznacz go na liście, a następnie kliknij ten przycisk.
- ♦ *Włącz* — kliknięcie tego przycisku powoduje włączenie jednego lub wielu dodatków (w zależności od tego, ile pozycji zaznaczysz).

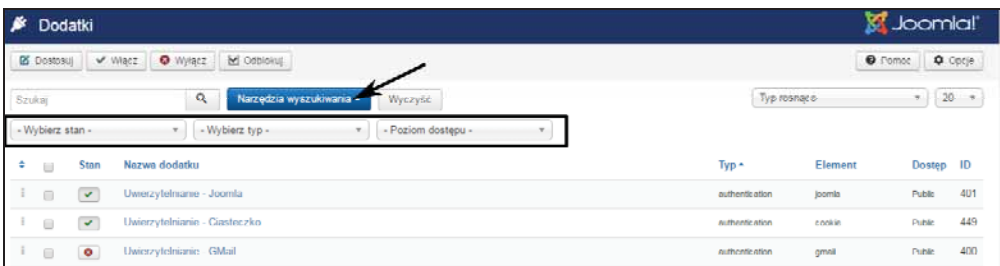
Rysunek 6.58. Okno menedżera dodatków

- ◆ **Wyłącz** — kliknięcie tego przycisku powoduje wyłączenie jednego lub wielu dodatków zaznaczonych na liście.
- ◆ **Odblokuj** — umożliwia usunięcie blokady i edycję ustawień dodatku.

W rozdziale 1., w punkcie „Menu System”, znajdziesz szczegółowe wyjaśnienie kwestii związanych z blokowaniem przez Joomla! niektórych elementów. Pamiętaj tylko, aby się upewnić, że nikt nie edytuje modułu, który chcesz właśnie odblokować.

- ◆ **Pomoc** — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ◆ **Opcje** — kliknięcie tego przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi menedżera dodatków.

Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych dodatków. Jest tam dostępny filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić dodatek, wpisując w pole *Szukaj* fragment jego nazwy. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić dodatki według ich stanu (włączony lub wyłączony), typu oraz poziomu dostępu (rysunek 6.59). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 6.59. Filtry dostępne w oknie menedżera dodatków

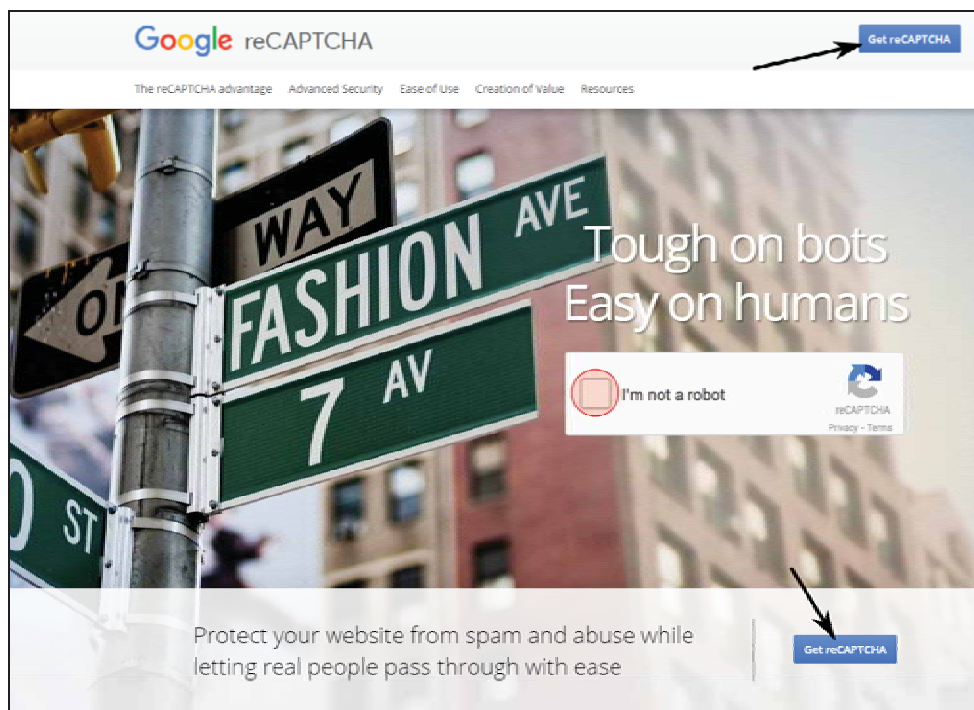
Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę dodatków oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie. Na dole listy znajdziesz pasek nawigacyjny umożliwiający nawigację pomiędzy poszczególnymi oknami listy.

Dodatek Captcha – ReCaptcha

Za pomocą tego rozszerzenia możesz zabezpieczyć witrynę przed skryptami automatycznie wypełniającymi formularze. Głównym zadaniem mechanizmu Captcha jest dopuszczenie do przesłania danych wypełnionych tylko przez człowieka. Najczęściej weryfikacja ta polega na wpisaniu w odpowiednie pole treści wyświetlonego obrazka. Dzięki temu blokowane są skrypty używane przez spamerów i hakerów, którzy próbują zdobyć nieuprawniony dostęp do serwisu.

Twój serwis oparty na CMS Joomla! jest domyślnie wyposażony w obsługę takiego mechanizmu. Wystarczy włączyć i skonfigurować dodatek *Captcha – ReCaptcha*.

Najpierw musisz zarejestrować się w serwisie *Google reCAPTCHA* (www.google.com/recaptcha). Jeżeli nie posiadasz swojego konta Google, to trzeba będzie je utworzyć. Kliknij przycisk *Get reCAPTCHA* (rysunek 6.60).

Rysunek 6.60. Witryna Google reCAPTCHA

Zaloguj się za pomocą Twojego konta Google, a następnie w sekcji *Register a new site* wpisz w polu *Label* nazwę witryny, np. *mojeebooki* – przykładowy serwis WWW. W polu *Domains* wpisz nazwę domeny, w której zarejestrowany jest Twój serwis. Po wypełnieniu tych dwóch pól kliknij przycisk *Register* (rysunek 6.61).

Rysunek 6.61.
Rejestracja nowej witryny w serwisie Google reCAPTCHA

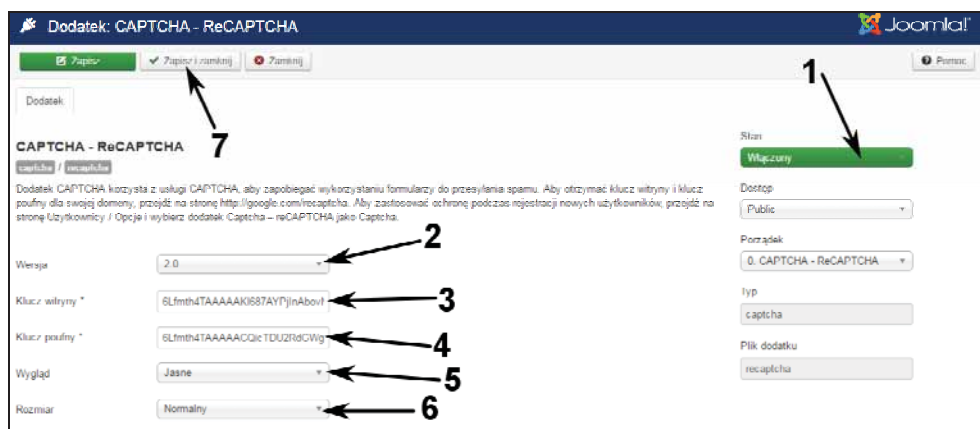
W sekcji *Adding reCAPTCHA to your site* znajdziesz parę kluczy: klucz strony i klucz poufny (rysunek 6.62). Będą one potrzebne podczas konfiguracji dodatku *Captcha – ReCaptcha*.

Rysunek 6.62. Klucze wygenerowane w serwisie Google reCAPTCHA

Otwórz nową zakładkę w swojej przeglądarce i zaloguj się do zaplecza swojego serwisu. Otwórz okno menedżera dodatków (menu *Rozszerzenia/Dodatki*), a następnie edytuj dodatek o nazwie *Captcha – ReCaptcha*. Włącz dodatek, klikając w polu *Stan* pozycję *Włączony*. W polu *Wersja* wybierz z listy pozycję *2.0*, w polu *Klucz witryny* wklej wartość klucza *Site key* utworzonego w serwisie *Google reCAPTCHA*, natomiast w pole *Klucz poufny* wartość klucza *Secret key*, również utworzonego w tym serwisie (rysunek 6.63). W polu *Wygląd* możesz wybrać szablon wyglądu pola *reCAPTCHA*, natomiast w polu *Rozmiar* wielkość pola *reCAPTCHA*. Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany.

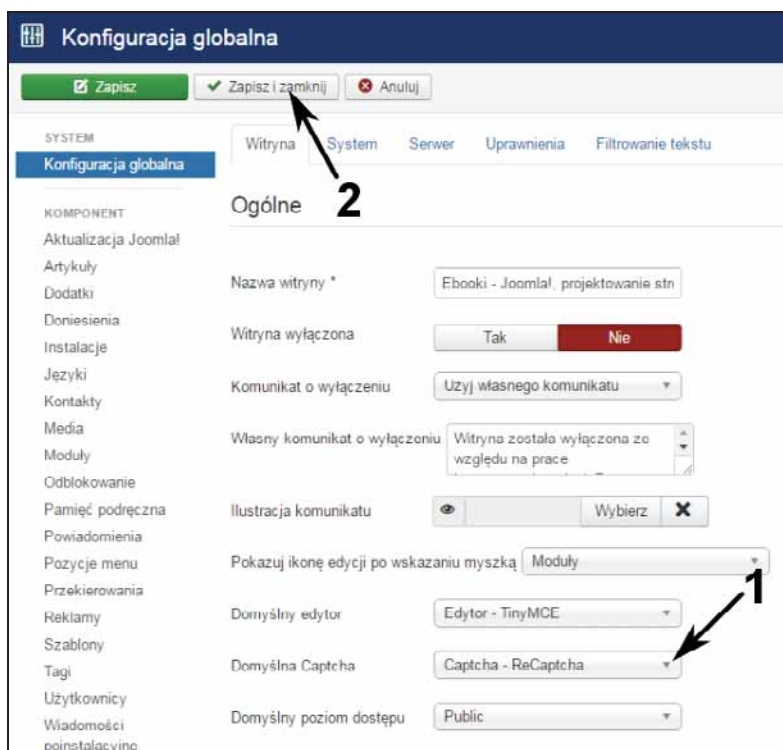
Aby zabezpieczyć formularze generowane przez system, trzeba jeszcze skonfigurować domyślny mechanizm obrony antyspamowej. Dokonasz tego w opcjach konfiguracji globalnej witryny (menu *System/Konfiguracja globalna*). W zakładce *Witryna*, w polu *Domyślna Captcha*, wybierz z listy pozycję *Captcha – ReCaptcha*, a następnie zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 6.64).

Od teraz formularze kontaktowe oraz formularz rejestracji nowych użytkowników masz zabezpieczone mechanizmem *Captcha*. Formularz kontaktowy przykładowego serwisu będzie wyglądał podobnie jak na rysunku 6.65.

Rysunek 6.63. Konfiguracja dodatku Captcha – ReCaptcha

Rysunek 6.64.
Włączenie usługi
Captcha –
ReCaptcha
w konfiguracji
globalnej serwisu

Zwróć uwagę na komunikat w polu *Captcha* wyświetlany czerwoną czcionką. Jest on wyświetlany, ponieważ mój przykładowy serwis uruchamiany jest w środowisku lokalnym.

Formularz rejestracji nowego użytkownika w przykładowym serwisie może wyglądać podobnie do tego pokazanego na rysunku 6.66.

Rysunek 6.65.
Formularz kontaktowy z zastosowanym mechanizmem reCaptcha

Formularz kontaktowy

Wyślij e-mail

* Pole wymagane

Nazwa *

Email *

Temat *

Wiadomość *

Wyślij kopię do siebie (opcjonalnie)

Captcha * Nie jestem robotem
This reCAPTCHA is currently running on 10ca3b08...

Wyślij list

Dodatek Edytor – TinyMCE

W rozdziale 3. pokazałem Ci, jak zmienić zestaw narzędzi domyślnego edytora TinyMCE. Aby to zrobić, należało edytować dodatek *Edytor – TinyMCE* i zmienić ustawienia w polu *Tryb pracy*. To właśnie ten dodatek odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie edytora TinyMCE.

Aby dostosować poszczególne funkcje edytora TinyMCE do własnych potrzeb, otwórz okno menedżera dodatków (menu *Rozszerzenia/Dodatki*), a następnie edytuj dodatek o nazwie *Edytor – TinyMCE*. Opcje konfiguracyjne umieszczone zostały w dwóch zakładkach: *Dodatek* i *Parametry: rozszerzone*.

Zakładka Dodatek

Opcje konfiguracyjne umieszczone w zakładce *Dodatek* umożliwiają zmianę trybu pracy edytora i mają zastosowanie do każdego z wybranych trybów. Do dyspozycji masz następujące pola:

Rejestracja użytkownika

* Wymagane wypełnienie pól

Pełna nazwa: *

Użytkownik *

Hasło *

Powtórz hasło *

Adres e-mail *

Powtórz adres e-mail *

Captcha *

Nie jestem robotem

This reCAPTCHA is currently running on localhost.

Zarejestruj Anuluj

Rysunek 6.66. Formularz rejestracji nowego użytkownika z zastosowanym mechanizmem Captcha

- ♦ *Skórka dla witryny* — wybierz z listy skórkę edytora, która będzie zastosowana dla użytkowników korzystających z edytora w witrynie (np. użytkownicy należący do grupy *Author*).
- ♦ *Skórka dla zaplecza* — wybierz z listy skórkę edytora, która będzie zastosowana dla użytkowników korzystających z edytora na zapleczu.

Własne skórki dla edytora TinyMCE możesz utworzyć za pomocą aplikacji webowej *TinyMCE – Skin Creator*, dostępnej pod adresem skin.tinymce.com.

- ♦ *Tryb pracy* — wybierz z listy poziom funkcjonalności edytora. Poszczególne tryby dotyczą zestawu dostępnych w edytorze narzędzi. Przedstawiałem je w rozdziale 3.
- ♦ *Tryb mobilny* — zdecyduj, czy chcesz, aby wygląd edytora dostosowany był do urządzeń mobilnych (proste funkcjonalności, powiększone przyciski).
- ♦ *Przeciągnij i upuść obraz* — zdecyduj, czy chcesz, aby dostępny był mechanizm „przeciągnij i upuść” (*drag & drop*) do umieszczania obrazów. Mechanizm ten omówiony został w rozdziale 3.

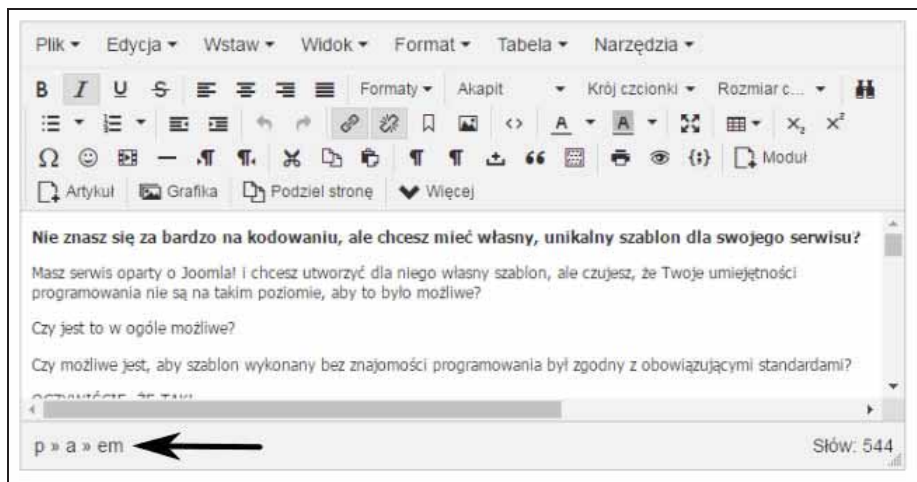
- ◆ *Katalog obrazów* — zdefiniuj domyślny katalog, w którym będą umieszczane przesyłane obrazy. Jeżeli pozostawisz to pole niewypełnione, to obrazy będą przesyłane do katalogu *images*.
- ◆ *Kodowanie encji* — decyduje o tym, w jaki sposób edytor ma przetwarzać znaki specjalne, tzw. encje. Na przykład wpis `<p>`, edytor przetworzy z zależności od zaznaczonej opcji na wpis `&l t. p>` (nazwany) lub `<. p>` (numeryczny).
- ◆ *Automatyczny wybór języka* — jeżeli w Twoim serwisie masz zainstalowane różne pakiety językowe, to przy zaznaczonej opcji *Tak* dodatek sam go wykryje i zastosuje w zależności od przeglądarki użytkownika.
- ◆ *Kod języka* — jeżeli w opcji *Automatyczny wybór języka* zaznaczona jest pozycja *Nie*, to w tym polu musisz określić kod języka, np. *en, pl, fr, de* itp.
- ◆ *Kierunek tekstu* — wybierz z listy domyślny kierunek czytania tekstu.
- ◆ *Klasy CSS szablonu* — zdecyduj, czy chcesz, aby edytor zastosował selektory z pliku CSS domyślnego szablonu (*editor.css*).
- ◆ *Własny arkusz stylów* — jeżeli posiadasz w swoim szablonie plik o innej nazwie niż *editor.css*, to wpisz pełną ścieżkę wraz z nazwą pliku.
- ◆ *Adresy wewnętrzne* — wybierz z listy, czy system ma konwertować adresy do zasobów wewnętrznych Twojego serwisu jako adresy względne (np. */images/artykuly/zdjecie.jpg*), czy jako adresy bezwzględne (np. *http://www.twojastrona.pl/images/artykuly/zdjecie.jpg*).
- ◆ *Nowe linie* — wybierz za pomocą listy, w jaki sposób edytor ma kodować naciśnięcie klawisza *Enter* na klawiaturze. Wybór pozycji *Element P* oznacza, że tworzysz nowy akapit, natomiast wybór pozycji *Element BR* powoduje tylko tzw. złamanie linii, czyli przejście kursora do następnego wiersza w edytorze.
- ◆ *Zabronione elementy* — dosyć istotna opcja związana z bezpieczeństwem Twojego serwisu. Dzięki niej możesz uchronić się przed wykorzystaniem edytora do przesłania niebezpiecznych skryptów programów wykonywalnych. Wymień w tym polu wszystkie znaczniki HTML, które system ma automatycznie usuwać.
- ◆ *Poprawne elementy* — wpisz znaczniki HTML, które nie będą usuwane z tekstu. Domyślnie opcja ta pozwala na mieszaną kombinację znaczników pełnego HTML 5 i HTML 4.
- ◆ *Elementy rozszerzające* — wpisz elementy HTML rozszerzające zestaw stosowanych przez edytor znaczników.

Zakładka Parametry: Rozszerzone

W zakładce tej znajdziesz opcje związane z rozmiarami edytora oraz trybem rozszerzonym:

- ◆ *Wysokość edytora HTML* — wpisz liczbę określającą wysokość edytora w trybie HTML. Opcja działa w trybie wzbogaconym i rozszerzonym.
- ◆ *Szerokość edytora HTML* — wpisz liczbę określającą szerokość edytora w trybie HTML. Pozostawienie pustego pola spowoduje płynne dostosowanie edytora do szerokości okna. Opcja działa w trybie wzbogaconym i rozszerzonym.

- ♦ *Zmiana rozmiarów* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownik miał możliwość zmiany rozmiarów obszaru edytora, zarówno w poziomie, jak i w pionie.
- ♦ *Zmiana rozmiaru w poziomie* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownik miał możliwość zmiany rozmiarów obszaru edytora w poziomie.
- ♦ *Ścieżka* — zdecyduj, czy chcesz, aby w dolnej listwie edytora wyświetlane było drzewo znaczników i klas stylów (rysunek 6.67).

Rysunek 6.67. Drzewo znaczników i klas stylów widoczne w listwie dolnej edytora TinyMCE

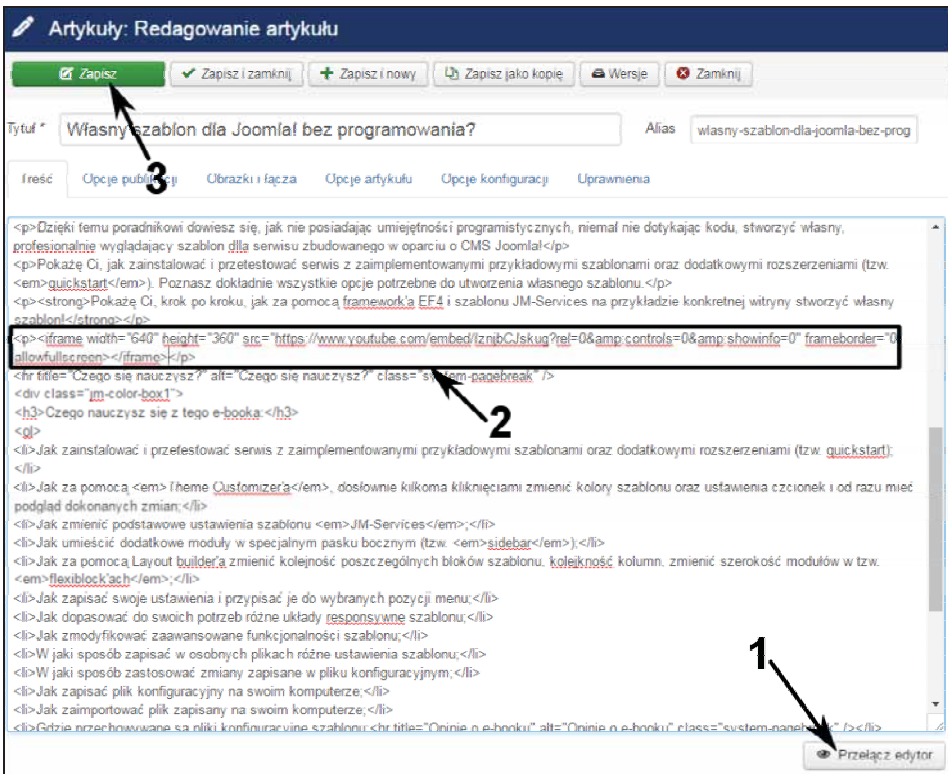
- ♦ Opcje dla trybu rozszerzonego:
 - *Czcionki, Wklej, Znajdź-Zamień, Wstaw datę, Kolory, Tabela, Buźki, Linia pozioma, Łączna, Media, Drukuj/Podgląd, Kierunek tekstu, Pełny ekran, Wyrównanie tekstu, Znaki niewidoczne, Obrysuj elementy blokowe, Spacja nierozdzielająca, Szablon, Blok cytatu* — zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlane były odpowiednie przyciski na pasku narzędzi edytora. Możesz także wybrać grupę użytkowników, dla której dany przycisk ma być udostępniony.
 - *Licznik słów* — zdecyduj, czy chcesz, aby w dolnej listwie edytora widoczny był licznik słów. Możesz także wybrać grupę użytkowników, dla której licznik słów ma być widoczny.
 - *Wzbogacone opcje grafik* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownicy mieli dostęp do rozszerzonych opcji w oknie dialogowym do wstawiania grafiki.
 - *Przykładowy kod* — zdecyduj, czy chcesz udostępnić użytkownikom podświetlanie składni.
 - *Wzbogacone opcje list* — zdecyduj, czy chcesz, aby użytkownicy mieli dostęp do rozszerzonych opcji wstawiania list (możliwość zdefiniowania typu list).

- *Ostrzegaj, gdy „Anuluj”* — zdecyduj, czy chcesz, aby przy próbie zamknięcia edytora wyświetlany był komunikat z ostrzeżeniem o niezapisanych zmianach.
- *Menu podręczne* — zdecyduj, czy chcesz udostępnić użytkownikom menu podręczne.
- *Zamiast okien wyskakujących* — zdecyduj, czy okna dialogowe mają być wyświetlane jako okna modalne. Warto włączyć tę funkcję, ponieważ w wielu przeglądarkach włączona jest opcja blokowania wyskakujących okien.
- *Własny dodatek* — wpisz nazwę własnego dodatku wzbogacającego edytor o nowe funkcje.
- *Własny przycisk* — wpisz nazwę własnego przycisku dla edytora.

Jak wstawić kod z YouTube lub Vimeo?

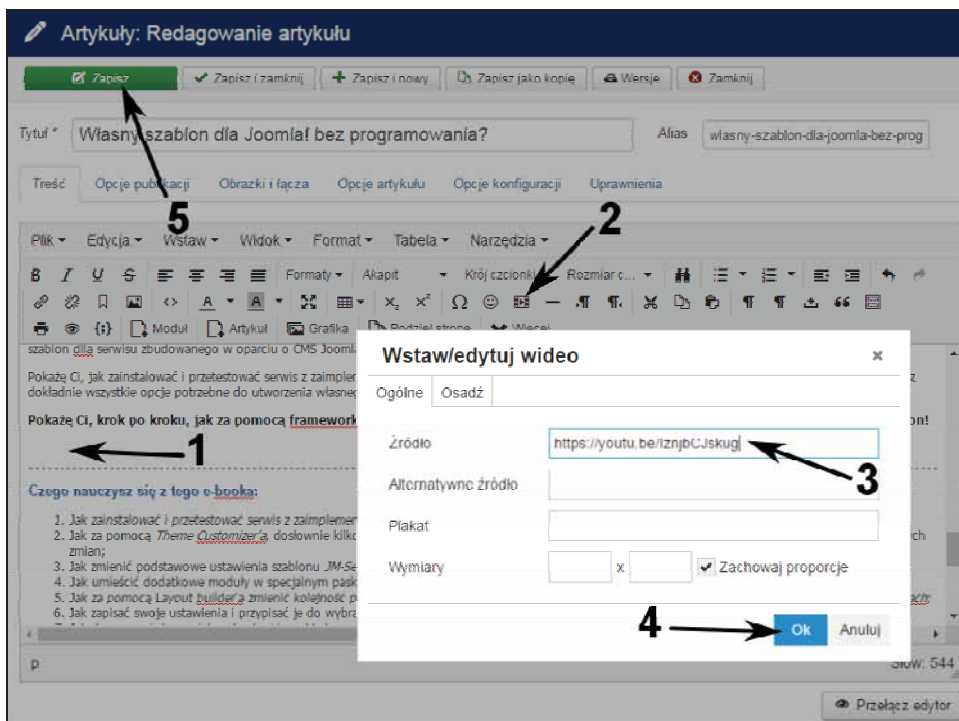
Kod z filmem możesz wstawić na kilka sposobów:

1. Przełączając edytor w widok kodu i wklejając odpowiedni kod skopiowany np. z YouTube (rysunek 6.68).

Niestety, po zapisaniu artykułu cały wklejony przez Ciebie kod jest automatycznie usuwany.

2. Włączając rozszerzony tryb edytora TinyMCE i korzystając z przycisku *Wstaw/edytuj wideo* (rysunek 6.69).

Rysunek 6.69. Umieszczanie kodu z YouTube za pomocą przycisku *Wstaw/edytuj wideo*

W tym przypadku kod czyszczony jest zaraz po kliknięciu przycisku *Ok* w oknie *Wstaw/edytuj wideo*.

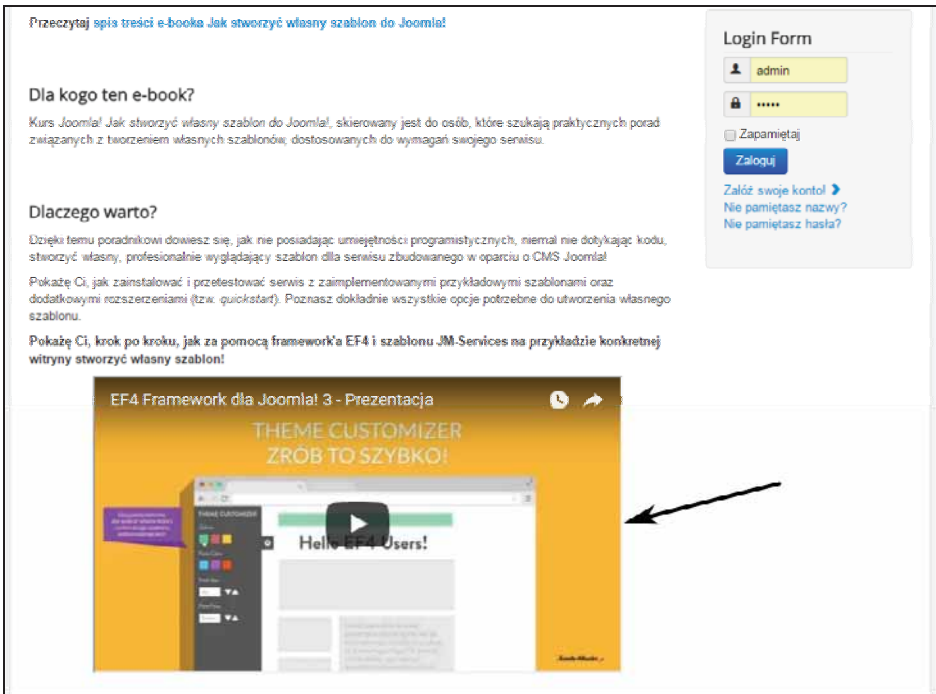
Co zatem zrobić, aby możliwe było umieszczanie filmów wideo?

Edytuj dodatek *Edytor – TinyMCE* (menu *Rozszerzenia/Dodatki*), a następnie w polu *Zabronione elementy* usuń znacznik *iframe* (rysunek 6.70).

Rysunek 6.70.
Pole *Zabronione elementy* ze wskazanym do usunięcia znacznikiem *iframe*

Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie edytuj jeszcze raz wybrany artykuł i wstaw do niego kod filmu wideo. Teraz po zapisaniu zmian film powinien być już widoczny w serwisie (rysunek 6.71).

Rysunek 6.71. Wygląd przykładowego artykułu ze wstawionym wideo

Dodatek Edytor – CodeMirror

Edytor ten jest doskonały dla osób przyzwyczajonych do formatowania treści za pomocą kodu. Dzięki numerowaniu wierszy i kolorowaniu składni użytkownicy, którzy wolą pracować z kodem HTML, będą mieli wygodne narzędzie pracy.

Aby dostosować poszczególne funkcje edytora *CodeMirror* do własnych potrzeb, otwórz okno menedżera dodatków (menu *Rozszerzenia/Dodatki*), a następnie edytuj dodatek o nazwie *Edytor – CodeMirror*. Opcje konfiguracyjne umieszczone zostały w dwóch zakładkach: *Dodatek* i *Opcje wyglądu*.

Zakładka Dodatek

Do dyspozycji masz następujące pola:

- ◆ *Numery wierszy* — zdecyduj, czy chcesz, aby w edytorze wyświetlane były numery wierszy.
- ◆ *Złożony kod* — zdecyduj, czy zezwalasz na złożone bloki kodu.

- ♦ *Rynny* — zdecyduj, czy chcesz, aby edytor oznaczał kod i składnię.
- ♦ *Podświetlanie aktywnego wiersza* — zdecyduj, czy chcesz, aby podświetlana była linia, w której znajduje się kursor.
- ♦ *Pasujące znaczniki* — zdecyduj, czy chcesz, aby podświetlane były pasujące znaczniki.
- ♦ *Pasujące nawiasy* — zdecyduj, czy chcesz, aby podświetlane były pasujące znaczniki.
- ♦ *Uzupełnianie znaczników* — zdecyduj, czy chcesz, aby wprowadzane znaczniki były automatycznie uzupełniane.
- ♦ *Uzupełnianie nawiasów* — zdecyduj, czy chcesz, aby nawiasy były automatycznie uzupełniane.
- ♦ *Auto Focus* — zdecyduj, czy chcesz, aby włączona była opcja *Auto Focus*.
- ♦ *Kombinacje klawiszy Vim* — zdecyduj, czy chcesz, aby edytor działał w trybie edytora Vim (Linux).
- ♦ *Pełny ekran* — wybierz za pomocą listy klawisz funkcyjny, za pomocą którego możliwe będzie przełączanie edytora w tryb pełnego ekranu.
- ♦ *Klawisz modyfikujący* — zaznacz w polach wyboru klawisze modyfikujące, które będą mogły być użyte przy przełączaniu trybu pełnoekranowego. Aby przełączyć się w tryb pełnoekranowy, należy wówczas użyć kombinacji — klawisza modyfikującego i klawisza funkcyjnego, np. *Shift+F10*.

Zakładka Opcje wyglądu

W zakładce tej znajdują się opcje dotyczące kolorów aktywnego wiersza, znaczników, rodzaju, wielkości czcionki itp.

- ♦ *Wzór* — wybierz z listy wygląd edytora.
- ♦ *Kolor aktywnego wiersza* — zdefiniuj kolor wyróżnienia aktywnego wiersza.
- ♦ *Kolor pasujących znaczników* — zdefiniuj kolor tła do wyróżnienia pasujących znaczników.
- ♦ *Font* — wybierz z listy rodzaj czcionki używanej w edytorze.
- ♦ *Rozmiar fontu (px)* — wybierz z listy wielkość czcionki używanej w edytorze.
- ♦ *Odstęp międzyliniowy (em)* — zdefiniuj odstęp między wierszami kodu.
- ♦ *Styl paska przewijania* — wybierz styl paska przewijania.

Dodatek Artykuły – podziel stronę

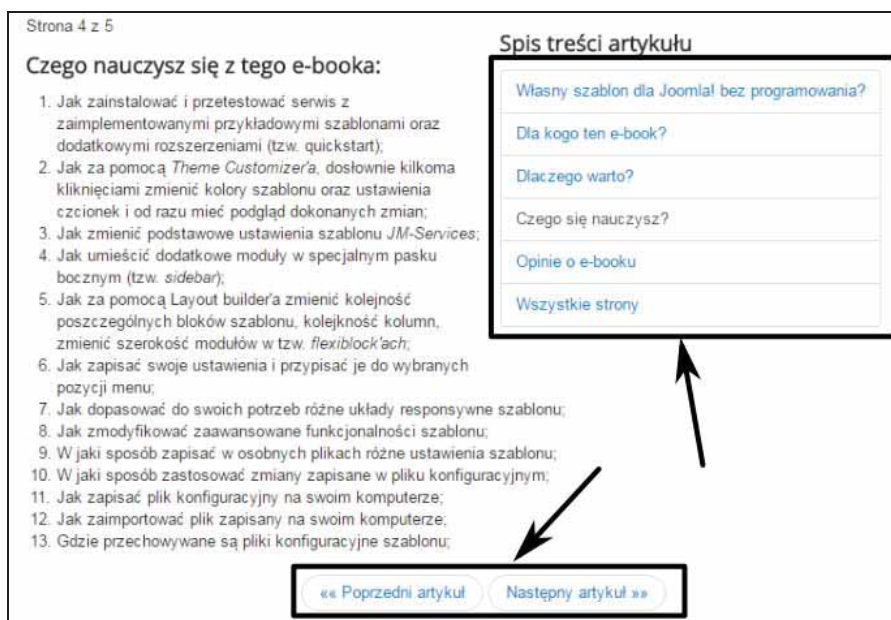
Włączenie tego dodatku powoduje wyświetlenie w edytorze przycisku *Podziel stronę*. Za pomocą tego przycisku możesz podzielić długi artykuł i przekształcić go w dokument wielostronicowy. W rozdziale 3. pokazywałem Ci na konkretnym przykładzie, jak to zrobić.

Za pomocą ustawień dostępnych w dodatku *Artykuły – podziel stronę* możesz zmienić sposób wyświetlania spisu treści oraz jego wygląd. Otwórz okno menedżera dodatków (menu *Rozszerzenia/Dodatki*), a następnie edytuj dodatek o nazwie *Artykuły – podziel stronę*. Do dyspozycji masz następujące opcje konfiguracyjne (rysunek 6.72):

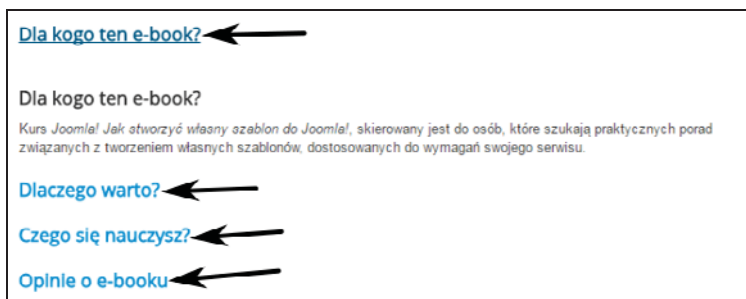
Rysunek 6.72. Spis treści przykładowego artykułu wraz z zaznaczonymi opcjami dodatku *Artykuły – podziel stronę*

- ◆ **Pokaż tytuł wityrny** — zdecyduj, czy chcesz, aby tytuł strony umieszczony był w znaczniku *TITLE* w kodzie wynikowym HTML.
- ◆ **Tytuł indeksu artykułów** — zdecyduj, czy chcesz, aby nad spisem treści wyświetlany był tytuł (domyślnie: *Spis treści*).
- ◆ **Własny tytuł indeksu artykułów** — wpisz własny tytuł umieszczany nad spisem treści. Jeżeli pole to pozostawisz puste, to użyty zostanie domyślny tekst: *Spis treści*.
- ◆ **Spis treści** — zdecyduj, czy chcesz, aby spis treści wyświetlany był w artykule. Opcja ta dotyczy tylko sytuacji, kiedy w polu *Styl prezentacji* zostanie wybrana pozycja *Strony*.
- ◆ **Pokaż wszystkie** — zdecyduj, czy chcesz, aby w spisie treści umieszczony był odnośnik do strony zawierającej całą treść artykułu.
- ◆ **Styl prezentacji** — wybierz za pomocą listy sposób prezentacji poszczególnych części podzielonego artykułu. Do dyspozycji masz trzy pozycje:
 - ◆ **Strony** — poszczególne części artykułu będą umieszczone na kolejnych stronach, otwieranych za pomocą odnośnika w spisie treści lub w pasku nawigacji (rysunek 6.73).
 - ◆ **Harmonijka** — poszczególne części artykułu będą rozwijane po kliknięciu tytułu belki (rysunek 6.74).
 - ◆ **Karty** — poszczególne części artykułu widoczne będą po kliknięciu odpowiedniej karty (rysunek 6.75).

Rysunek 6.73. Wygląd artykułu po wybraniu stylu prezentacji Strony

Rysunek 6.74.
Wygląd artykułu
po wybraniu stylu
prezentacji
Harmonijka

W kolejnym rozdziale, pokażę i omówię kilka rozszerzeń, które według mnie są niezbędne, aby rozbudować serwis o dodatkowe funkcjonalności, takie jak galeria zdjęć, slider, repozytorium plików, integracja z serwisami społecznościowymi itp.

Rysunek 6.75. Wygląd artykułu po wybraniu stylu prezentacji Karty

Rozdział 7.

Zwiększ funkcjonalność witryny — dodatkowe rozszerzenia dla Joomla!

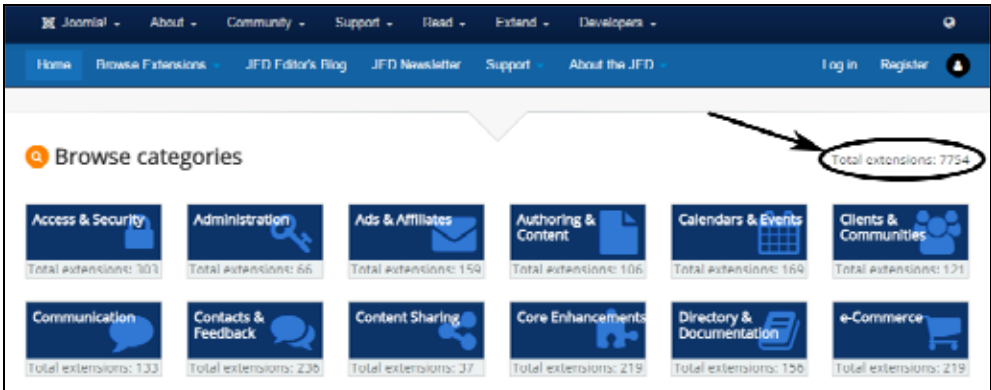
Jestem pewien, że zdajesz sobie sprawę, że CMS Joomla! zawiera praktycznie wszystkie niezbędne narzędzia potrzebne do utworzenia w pełni funkcjonalnego, profesjonalnego serwisu WWW. Często jednak istnieje potrzeba wyposażenia projektowanego serwisu o dodatkowe funkcjonalności. Nie musisz samodzielnie tworzyć dodatkowych rozszerzeń, aby Twój serwis spełniał wymaganą przez Ciebie funkcjonalność. W sieci znajdziesz wiele dodatkowych rozszerzeń dla CMS Joomla!. W tym rozdziale pokażę Ci tylko kilka, które uważam za bardzo przydatne.

Katalog rozszerzeń Joomla!

Jednym z najlepszych źródeł dodatkowych rozszerzeń jest katalog rozszerzeń Joomla! — *Joomla! Extension Directory* (extensions.joomla.org). Znajdziesz w nim ponad 7500 różnych rozszerzeń (rysunek 7.1). Założę się, że teraz ta liczba jest o wiele większa. Zresztą, zajrzyj tam i sprawdź.

To imponująca liczba. Jestem pewien, że każdy webmaster znajdzie tam niemal wszystko, czego mu potrzeba. W katalogu rozszerzeń Joomla! wszystkie rozszerzenia są dobrze opisane i skategoryzowane. Znajdziesz tam recenzje, opinie użytkowników oraz informacje o liczbie pobrań danego rozszerzenia. Dzięki temu możesz zorientować się, które rozszerzenia są popularne i mają przychylne opinie. To zwiększa szansę, że Twoja decyzja o wyborze rozszerzenia będzie dobra.

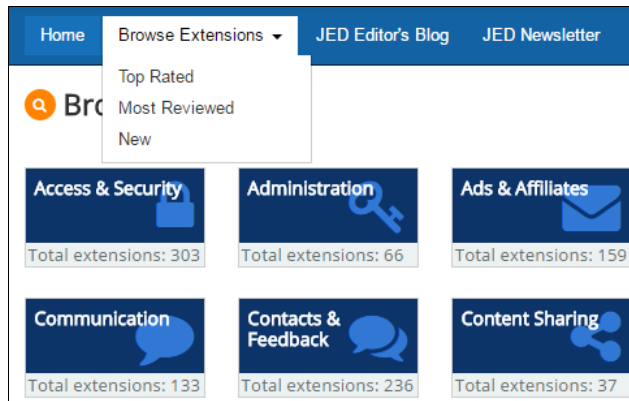
Spora część dostępnych w katalogu rozszerzeń jest udostępniana bezpłatnie, choć na pewno znajdziesz również komercyjne rozwiązania.

Rysunek 7.1. Katalog rozszerzeń Joomla! z wyświetloną liczbą dostępnych rozszerzeń

Całość serwisu ma strukturę drzewa kategorii i podkategorii. Możesz wyświetlić listę najnowszych rozszerzeń lub przeglądać je na podstawie ocen lub liczby wyświetleń. Możesz także wyświetlić listę najnowszych lub najczęściej komentowanych rozszerzeń (rysunek 7.2).

Rysunek 7.2.
Różne sposoby
wyświetlania listy
rozszerzeń
w Joomla!
Extensions
Directory

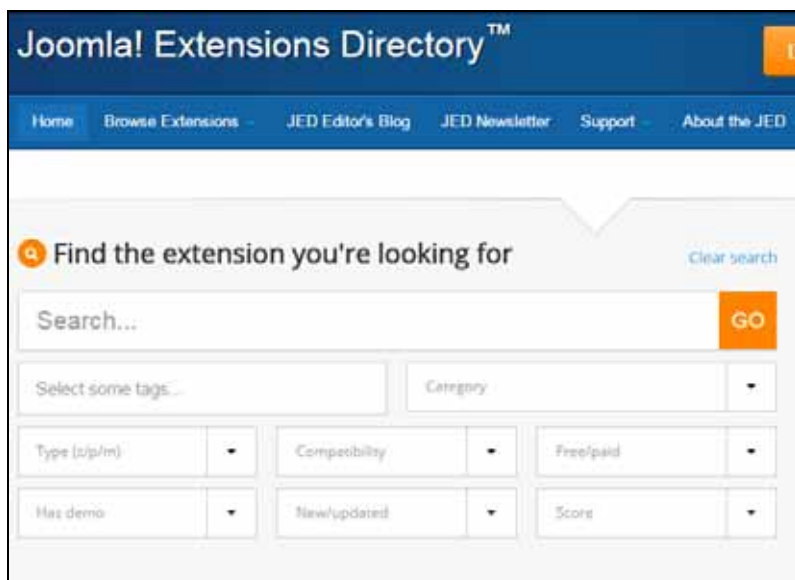

Oczywiście nie może w takim serwisie zabraknąć mechanizmu wyszukiwania. Możesz w prosty sposób przefiltrować wyniki wyszukiwań, uwzględniając kategorię, typ rozszerzenia, ocenę użytkowników itp. (rysunek 7.3).

Instalacja rozszerzeń dla Joomla!

Aby zainstalować lub odinstalować dowolne rozszerzenie Joomla!, kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Instalacje*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zalepca administracyjnego. Wówczas w sekcji *ROZSZERZENIA* kliknij pozycję *Instalacja rozszerzeń*.

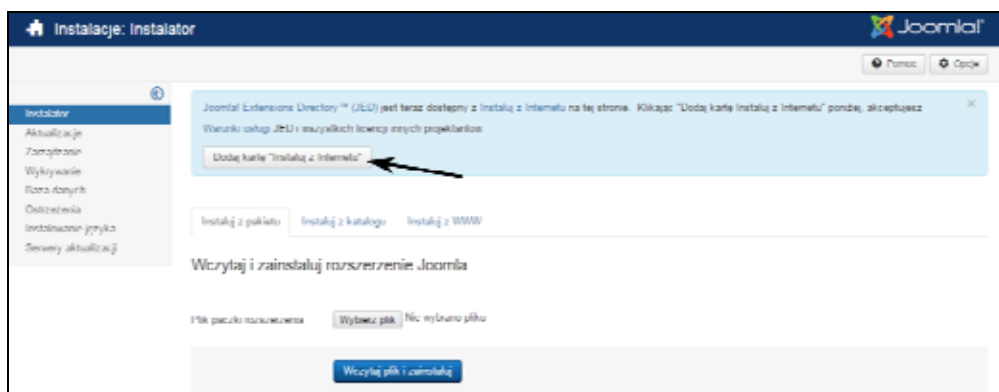
Rysunek 7.3.
Wyszukiwarka
rozszerzeń
w Joomla!
Extensions
Directory

Instalator Joomla! umożliwia instalację dowolnego rozszerzenia za pomocą jednej z czterech metod.

Instaluj z Internetu

Za pomocą tej metody możesz zainstalować rozszerzenie znajdujące się w katalogu rozszerzeń Joomla! bez konieczności pobierania plików instalacyjnych na swój komputer. Aby możliwa była instalacja dodatkowego rozszerzenia tą metodą, najpierw należy uaktywnić dodatkową kartę, klikając przycisk *Dodaj kartę "Instaluj z Internetu"* (rysunek 7.4).

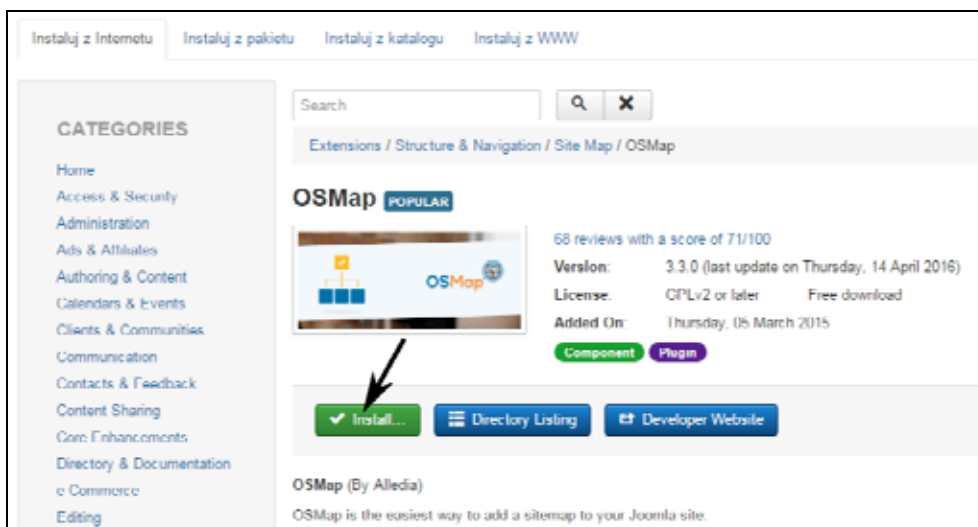
Rysunek 7.4. Uaktywnianie karty *Instaluj z Internetu* w oknie instalatora Joomla!

Korzystając z pola wyszukiwarki lub listy katalogów, odszukaj potrzebne rozszerzenie, a następnie kliknij obszar z jego opisem (rysunek 7.5).

Rysunek 7.5. Wyszukiwanie rozszerzenia w karcie *Instaluj z Internetu*

Jeżeli twórca wybranego przez Ciebie rozszerzenia zaprojektował je w taki sposób, aby możliwa była instalacja bezpośrednio z internetu, w kolejnym oknie zobaczysz zielony przycisk *Install...* (rysunek 7.6). Kliknięcie tego przycisku spowoduje rozpoczęcie procesu instalacji rozszerzenia.

Rysunek 7.6. Instalacja wybranego rozszerzenia metodą *Instaluj z Internetu*

Niestety, nie wszyscy programiści zaimplementowali takie rozwiązanie w swoich rozszerzeniach. W takim przypadku zamiast przycisku umożliwiającego instalację pojawi się przycisk *Purchase & Download...*. Po jego kliknięciu zostanie otwarte nowe okno, umożliwiające pobranie lub w przypadku komercyjnych rozszerzeń — zakup.

Instaluj z pakietu

To standardowy i chyba najpopularniejszy sposób instalacji rozszerzeń. Aby zainstalować rozszerzenie, kliknij przycisk *Przełączaj*, wskaż pobrany wcześniej plik rozszerzenia (najczęściej plik ZIP), następnie kliknij przycisk *Wczytaj pliki i zainstaluj* (rysunek 7.7). Po chwili zobaczysz komunikat informujący o pomyślnej instalacji lub o błędzie.

Rysunek 7.7.
Instalacja
wybranego
rozszerzenia metodą
Instaluj z pakietu

Instaluj z katalogu

To alternatywna metoda, która polega na tym, że przesyłasz na swój serwer FTP rozpakowany folder z zawartością archiwum do katalogu */tmp* lub jakiegoś innego, do którego będziesz przysyłać pliki instalacyjne. Po przesłaniu plików w polu *Katalog instalacyjny* wpisz ścieżkę do katalogu, w którym znajduje się rozpakowane archiwum, a następnie kliknij przycisk *Instaluj* (rysunek 7.8). Po chwili zobaczysz komunikat informujący o pomyślnej instalacji lub o błędzie.

Rysunek 7.8.
Instalacja
wybranego
rozszerzenia metodą
Instaluj z katalogu

Instaluj z WWW

To metoda, która polega na tym, że zamiast pobierać zarchiwizowany pakiet na swój komputer, wskazujesz adres URL pakietu instalacyjnego na zdalnym serwerze (pole *Adres pakietu*). Po kliknięciu przycisku *Instaluj* (rysunek 7.9) zobaczysz komunikat informujący o pomyślnej instalacji lub o błędzie.

Rysunek 7.9.
Instalacja
wybranego
rozszerzenia metodą
Instaluj z WWW

Fotogaleria

Bardzo dużo serwisów — prywatnych, organizacji, instytucji lub firm — udostępnia dział *Galeria*. Znasz zapewne powiedzenie „jeden obraz wart jest tysiąca słów”.

W oficjalnym katalogu rozszerzeń dla Joomla! znajdziesz dziesiątki różnych komponentów galerii. Ja od dłuższego czasu po wielu testach innych galerii stosuję tylko dwa rozwiązania: komponent *Phoca Gallery* oraz komponent *DJ-MediaTools*. Autorem tego pierwszego jest Czech Jan Pavelka, natomiast drugiego, polski zespół mocno związany ze społecznością Joomla! w Polsce — *DJ-Extensions*.

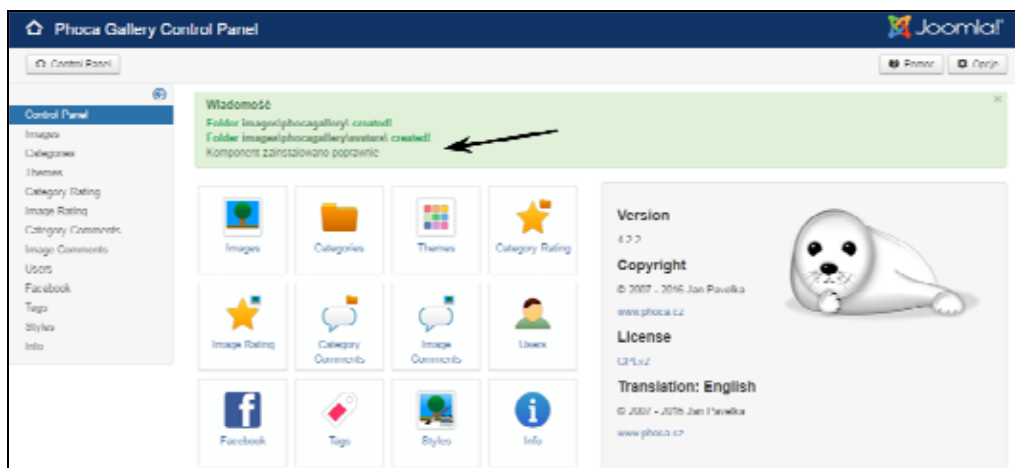
Phoca Gallery

Phoca Gallery to darmowe rozszerzenie, które umożliwia prezentowanie zdjęć na stronie oraz zarządzanie nimi (dodawanie i usuwanie). Tworzone za pomocą tego komponentu galerie możesz pogrupować w kategorie. Zdjęcia umieszczone w odpowiednich galeriach użytkownicy serwisu mogą oceniać oraz komentować (pod warunkiem zainstalowania dodatkowych rozszerzeń dostępnych na stronie autora), natomiast z poziomu panelu administracyjnego możliwe jest zarządzanie komentarzami (ich publikowanie i usuwanie).

Korzystając z komponentu *Phoca Gallery*, nie musisz przygotowywać wcześniej miniatur publikowanych zdjęć — komponent wykona tę operację za Ciebie automatycznie po załadowaniu zdjęć i zapisaniu galerii. Autor komponentu udostępnia sporo dodatkowych rozszerzeń (modułów i pluginów), dzięki którym możesz na przykład umieścić galerię w artykule lub przedstawiać zdjęcia w swoim serwisie na różne sposoby. Szczegółową dokumentację dotyczącą komponentu oraz dodatkowych rozszerzeń znajdziesz pod adresem www.phoca.cz/phocagallery.

Aby pokazać Ci, w jaki sposób tworzyć galerie za pomocą *Phoca Gallery*, założyłem, że w moim przykładowym serwisie utworzę galerię okładek prezentowanych e-booków. Okładki prezentowane będą w galeriach pogrupowanych tematycznie — podobnie jak kategorie artykułów.

Instalacja i konfiguracja komponentu jest prosta i każdy powinien sobie z tym poradzić. Pobierz komponent *Phoca Gallery* dla Joomla! 3 (www.phoca.cz/download/category/1-phoca-gallery-component) i zainstaluj go za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*). Zauważ, że po kliknięciu przycisku *Wczytaj plik i zainstaluj* wyświetlony zostanie pulpit (panel administracyjny) *Phoca Gallery* wraz z komunikatem o poprawnym zainstalowaniu komponentu (rysunek 7.10).

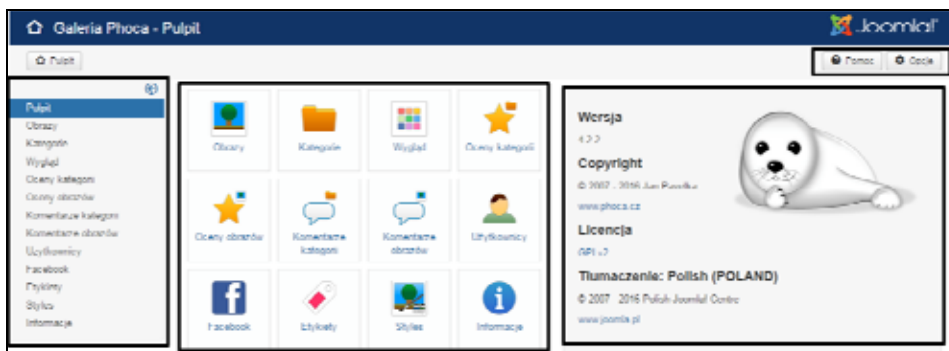

Rysunek 7.10. Pulpit komponentu *Phoca Gallery* wraz z komunikatem informującym o prawidłowym zakończeniu instalacji

Zanim zapoznasz się z poszczególnymi opcjami dostępnymi na tej stronie, proponuję instalację plików języka polskiego, które możesz pobrać pod tym samym adresem co komponent (www.phoca.cz/download/category/1-phoca-gallery-component). Listę plików z dostępnymi językami znajdziesz w sekcji *Phoca Gallery Languages*. Pobrany plik rozpakuj, a następnie korzystając z instalatora Joomla!, zainstaluj pliki *admin_pl-PL.zip* oraz *site_pl-PL.zip*.

Otwórz pulpit *Phoca Gallery* (menu *Komponenty/Galeria Phoca*). Teraz powinien być już dostępny polskojęzyczny interfejs tego komponentu. Do dyspozycji masz pasek boczny z odnośnikami, dzięki którym uzyskasz dostęp do poszczególnych funkcji komponentu. Dokładnie takie same funkcje oferują przyciski (ikony), które widoczne są tylko na pulpicie komponentu *Phoca Gallery*. W przyborniku masz do dyspozycji po prawej stronie przyciski *Pomoc* i *Opcje* (rysunek 7.11). Pierwszy z nich otwiera okno pomocy komponentu, natomiast drugi okno zawiera z opcjami wpływającymi na zachowanie poszczególnych elementów galerii oraz na sposób prezentacji obrazów. Po prawej stronie znajduje się obszar, w którym znajdziesz informacje dotyczące m.in. zainstalowanej wersji rozszerzenia, odnośniki do strony autora oraz licencji, na jakiej rozpowszechniane jest rozszerzenie.

Komponent *Phoca Gallery* udostępnia wiele różnych opcji konfiguracyjnych. Nie sposób je wszystkie omówić w tej książce. Wystarczy, że poznasz tylko kilka z nich, aby utworzyć galerię.

Rysunek 7.11. Pulpit komponentu Phoca Gallery

Na początku utwórz dwie podstawowe kategorie galerii: *Joomla!* i *Web Design*. W tym celu kliknij przycisk *Kategorie* na pulpicie lub odnośnik *Kategorie* w pasku bocznym. W oknie *Kategorie* kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie w polu *Tytuł* wpisz Joomla!. Teraz obok pola *Folder kategorii* kliknij przycisk *Wybierz folder*. W okienku modalnym utwórz nowy folder, wpisując w pole tekstowe nazwę joomla, a następnie klikając przycisk *Create Folder* (rysunek 7.12).

Rysunek 7.12.

Tworzenie nowego folderu dla kategorii w komponencie Phoca Gallery

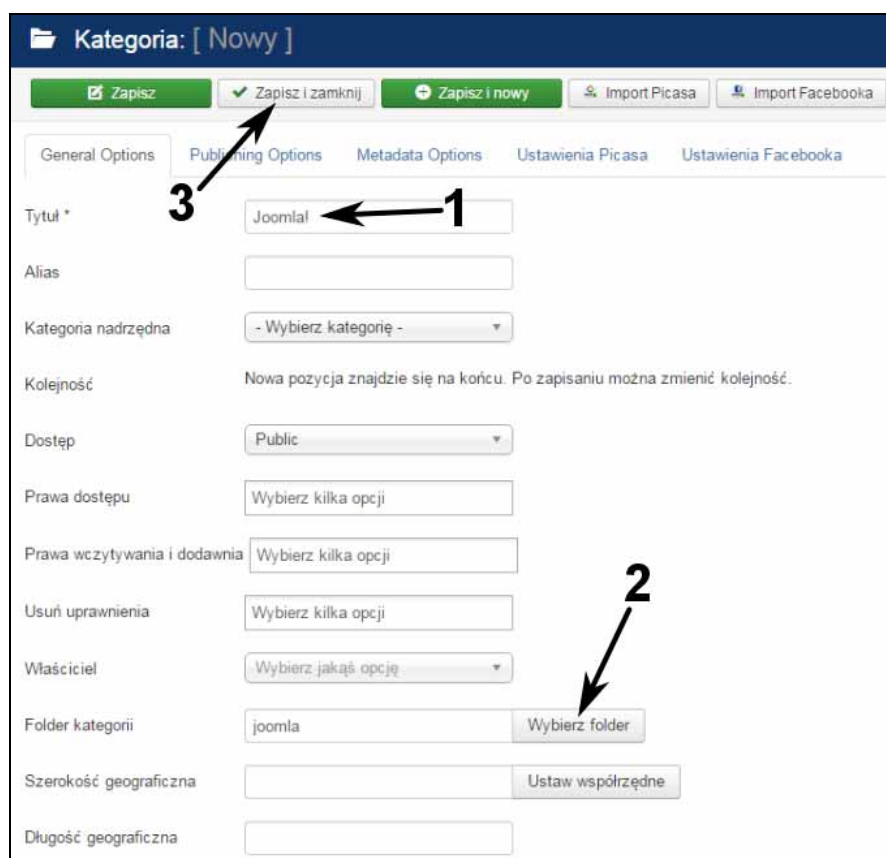
Aby przypisać utworzony folder, musisz kliknąć małą ikonę z zieloną strzałką skierowaną w dół, która znajduje się w prawym dolnym rogu każdego folderu (rysunek 7.13). Jeżeli klikniesz ikonę lub nazwę folderu, to po prostu otworzysz jego zawartość.

Kliknij tę ikonę dla folderu *joomla*. W polu *Folder kategorii* pojawi się odpowiedni wpis. Zakończ tworzenie nowego folderu, klikając przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 7.14).

W podobny sposób utwórz kategorię *Web design*. W polu *Tytuł* wpisz *Web Design*, a następnie w polu *Folder kategorii* kliknij przycisk *Wybierz folder*. W okienku modalnym utwórz folder o nazwie *webdesign*, a następnie kliknij ikonę z zieloną strzałką przy tym folderze, aby przypisać go do kategorii. Odpowiedni wpis powinien znaleźć się teraz w polu *Folder kategorii*. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Rysunek 7.13.

Przypisywanie folderu do kategorii w komponencie Phoca Gallery

Rysunek 7.14. Tworzenie nowej kategorii w komponencie Phoca Gallery

Teraz możesz już dodawać obrazy i przypisywać je do odpowiednich kategorii. Nie ma ograniczeń co do liczby obrazów, które możesz przypisać do danej kategorii.

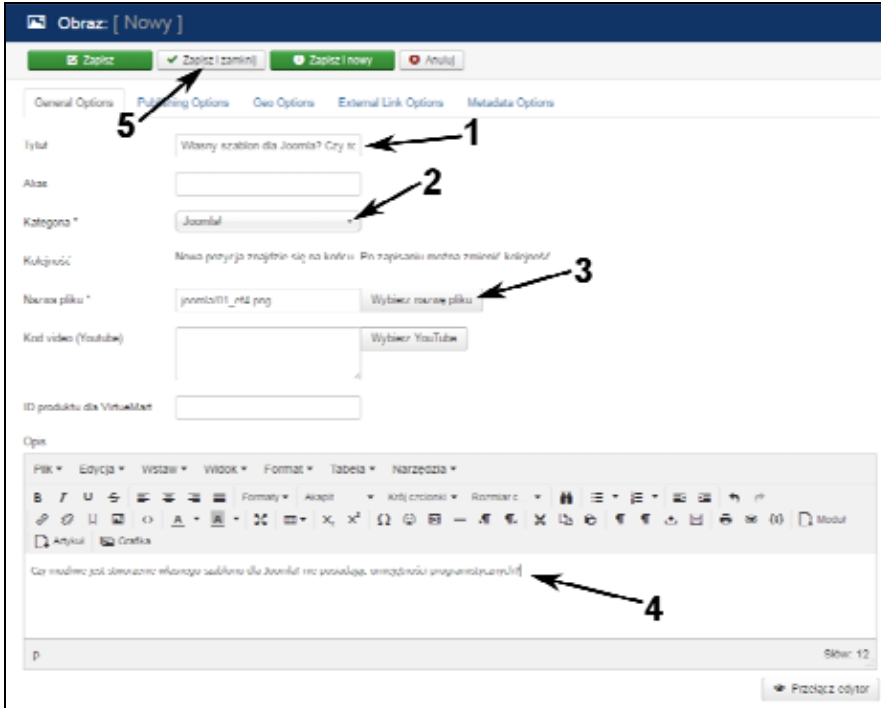
Przygotuj folder z obrazami, które chcesz umieścić w galerii. Jeżeli chcesz wykonywać ćwiczenia z tymi samymi plikami co ja, to znajdziesz je w folderze *galeria* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>).

Kliknij odnośnik *Obrazy* znajdujący się na pasku bocznym lub jeżeli masz wyświetlony pulpit *Phoca Gallery*, kliknij przycisk (ikone) *Obrazy*.

Aby dodać pojedynczy obraz do galerii, kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie w polu *Tytuł* wpisz na przykład *Własny szablon dla Joomla? Czy to możliwe?*. Tekst ten będzie wyświetlany pod obrazem i jego miniaturą. W polu *Kategoria* wybierz z listy pozycję *Joomla!*, a następnie w polu *Nazwa pliku* kliknij przycisk *Wybierz nazwę pliku*. W okienku modalnym kliknij folder, do którego chcesz wczytać plik, np. *joomla*, a następnie kliknij przycisk *Wybierz plik* (wybierz plik *joomla/01_ef4.png*), aby wskazać plik do wczytania, po czym kliknij przycisk *Rozpocznij wczytywanie*.

Po wczytaniu wskazanego pliku komponent automatycznie rozpocznie tworzenie jego miniatury, a na ekranie zobaczysz stosowny komunikat. Po wszystkim zobaczysz w okienku modalnym miniaturkę obrazu oraz komunikat potwierdzający wczytanie pliku. Kliknij tę miniaturkę, aby dodać obraz do galerii.

Zauważ, że w polu *Nazwa pliku* pojawił się wpis z nazwą pliku wraz z jego ścieżką dostępu. W polu *Opis* wpisz dowolny tekst charakteryzujący obraz. Wpisz na przykład *Czy możliwe jest stworzenie własnego szablonu dla Joomla! nie posiadając umiejętności programistycznych?* (rysunek 7.15).

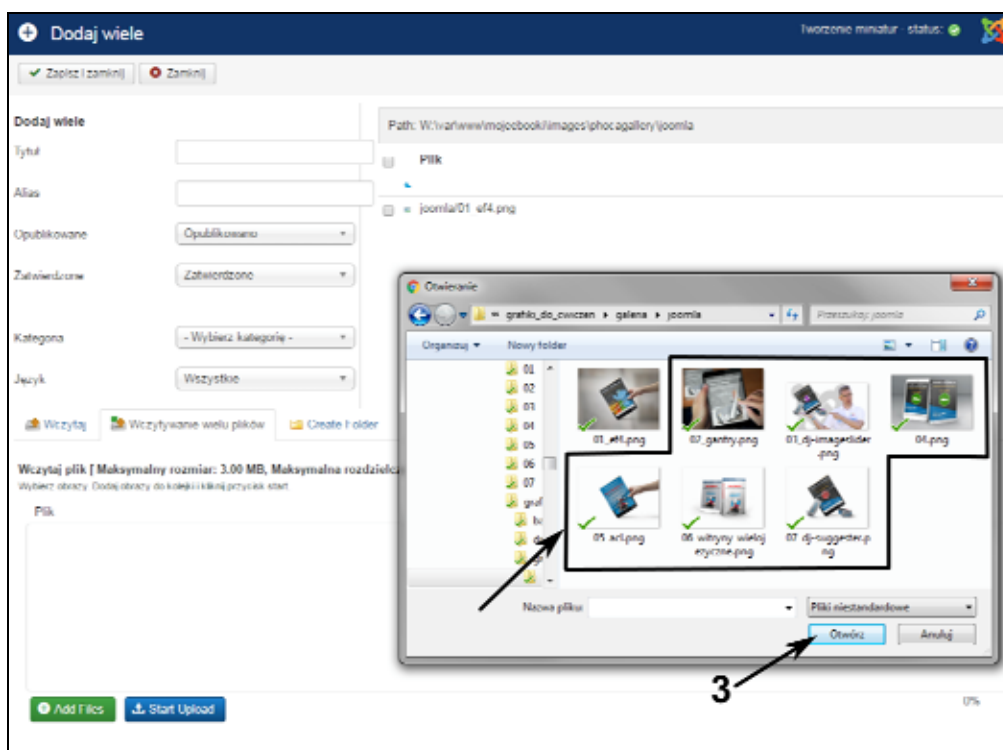
Rysunek 7.15. Dodawanie pliku do kategorii Joomla! w komponencie Phoca Gallery

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do menedżera obrazów.

Aby dodać wiele obrazów do galerii, kliknij przycisk *Dodaj wiele*. Funkcja ta pozwala wskazać kilka plików, a następnie umieścić je na serwerze. W obszarze po prawej stronie wybierz folder, do którego mają być przesłane pliki, na przykład *joomla*. Poniżej masz do dyspozycji trzy zakładki: *Wczytaj*, *Wczytywanie wielu plików* i *Create Folder*.

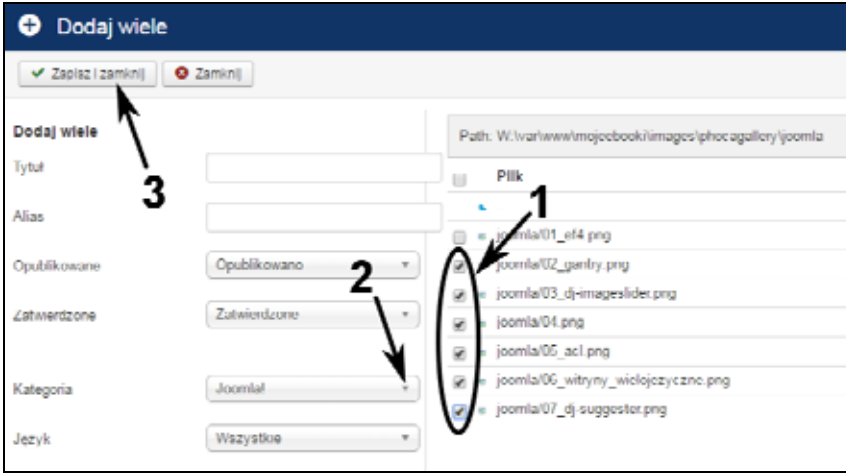
Zakładka *Wczytaj* pozwala na wczytanie jednego pliku naraz, natomiast kolejna zakładka umożliwia wczytanie wielu plików. W zakładce *Create Folder* znajdziesz opcje niezbędne do utworzenia nowego katalogu.

Kliknij zakładkę *Wczytywanie wielu plików*, a następnie kliknij przycisk *Add Files*. Zaznacz kilka plików i kliknij przycisk *Otwórz* (rysunek 7.16).

Rysunek 7.16. Zaznaczanie plików do wczytania w komponente Phoca Gallery

Teraz w obszarze *Wczytaj plik* zobaczysz listę wybranych przez Ciebie plików. Kliknij przycisk *Start Upload* i obserwuj, jak przebiega proces wczytywania plików. Gdy wszystkie pliki zostaną wczytane, zobaczysz odpowiedni komunikat, natomiast w sekcji *Plik* pojawią się wpisy informujące o plikach znajdujących się w wybranym folderze. Zaznacz obrazy, które mają znaleźć się w Twojej galerii, a następnie w obszarze po prawej stronie, w polu *Kategoria*, wybierz z listy pozycję *Joomla!* (rysunek 7.17). Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

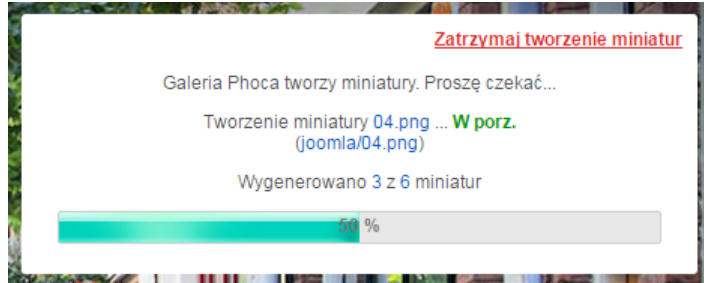

Rysunek 7.17. Wybór grafiki i kategorii w komponencie Phoca Gallery

Podobnie jak w przypadku wczytywania pojedynczego pliku, komponent automatycznie zacznie tworzyć miniaturki obrazów, a na ekranie zobaczysz okno z odpowiednim komunikatem (rysunek 7.18).

Rysunek 7.18.

Komunikat informujący o tworzeniu miniatur wczytywanych grafik w komponencie Phoca Gallery

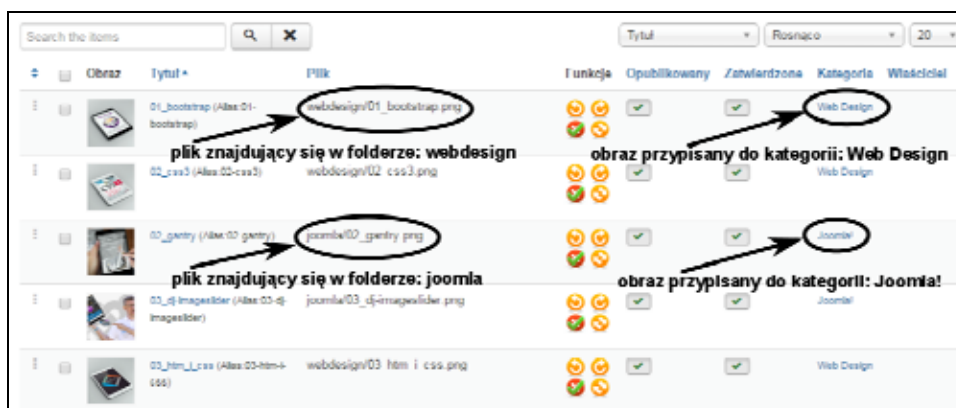

Spróbuj teraz samodzielnie za pomocą przycisku *Dodaj wiele* wczytać kolejne pliki, ale tym razem do kategorii *Web Design*. Pamiętaj, aby pliki wczytać do odpowiedniego folderu.

Jeżeli wszystko zostało wykonane tak jak należy, to na liście obrazów w kolumnie *Pliki* i w kolumnie *Kategoria* powinny znaleźć się wpisy świadczące o tym, że pliki znajdują się w odpowiednich kategoriach i folderach (rysunek 7.19).

Aby Twoje galerie widoczne były w serwisie, musisz jeszcze utworzyć odpowiednie pozycje w istniejących menu lub utworzyć nowe menu.

W tym przykładzie utwórz nowe menu o nazwie *Galerie* (menu *Menu/Projektant menu/Utwórz menu*), a następnie w utwórz w nim nową pozycję o nazwie *Galeria Phoca*, która będzie pokazywać wszystkie galerie (kategorie) utworzone za pomocą tego rozszerzenia. Jako typ danych dla tej pozycji wybierz w sekcji *Galeria Phoca: Widok Lista kategorii Galerii Phoca*. Utwórz dwie pozycje podrzędne względem pozycji *Galeria Phoca: Joomla!* i *Web Design*. Jako typ pozycji menu wybierz *Widok Kategoria obrazów Galerii Phoca*. W polu *Wybierz kategorię* wybierz z listy właściwą kategorię, natomiast w polu *Pozycja macierzysta* wybierz z listy pozycję *Galeria Phoca*.

Rysunek 7.19. Lista obrazów widoczna w menedżerze obrazów komponentu Phoca Gallery

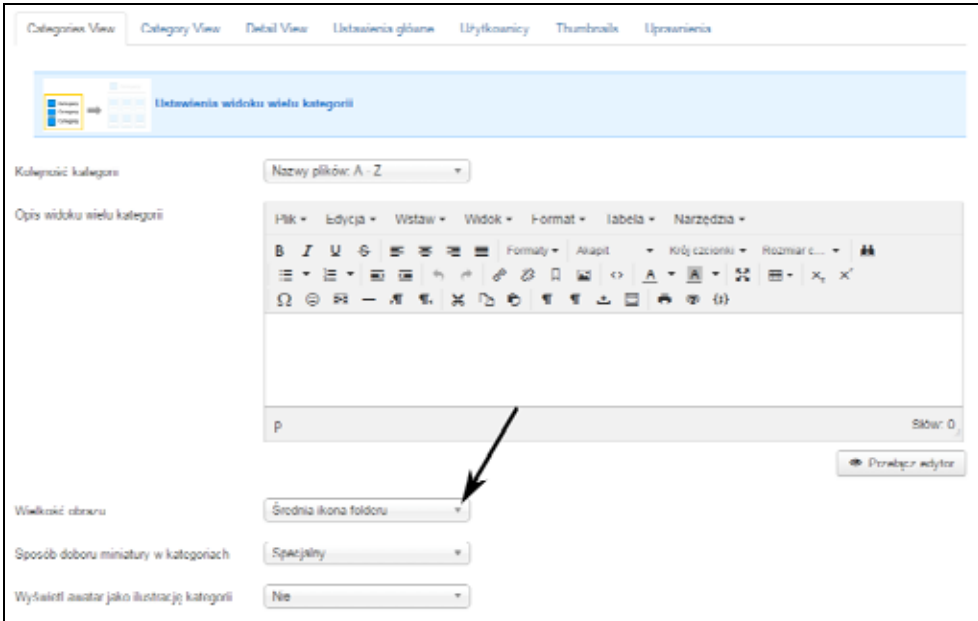
Pamiętasz z rozdziału 4., że aby menu było widoczne w witrynie, musisz je umieścić w module? Utwórz zatem moduł typu *Menu* o nazwie *GALERIE* i opublikuj go na pozycji *position-7*.

Przejdź do witryny i sprawdź, jak prezentuje się Twój serwis po kliknięciu w module *GALERIE* odnośnika *Galeria Phoca* (rysunek 7.20).

Rysunek 7.20. Wygląd serwisu po kliknięciu w module *GALERIE* odnośnika *Galeria Phoca*

Domyślne ustawienia komponentu *Phoca Gallery* są zdefiniowane w taki sposób, że ikona kategorii danej galerii pokazuje losowo miniaturkę obrazu znajdującego się w tej kategorii. Jeżeli chcesz zmienić jej wygląd, wróć do pulpitu komponentu i kliknij przycisk *Opcje*. Na karcie *Categories View*, w polu *Wielkość obrazu*, wybierz z listy pozycję *Średnia ikona folderu z cieniem* (rysunek 7.21).

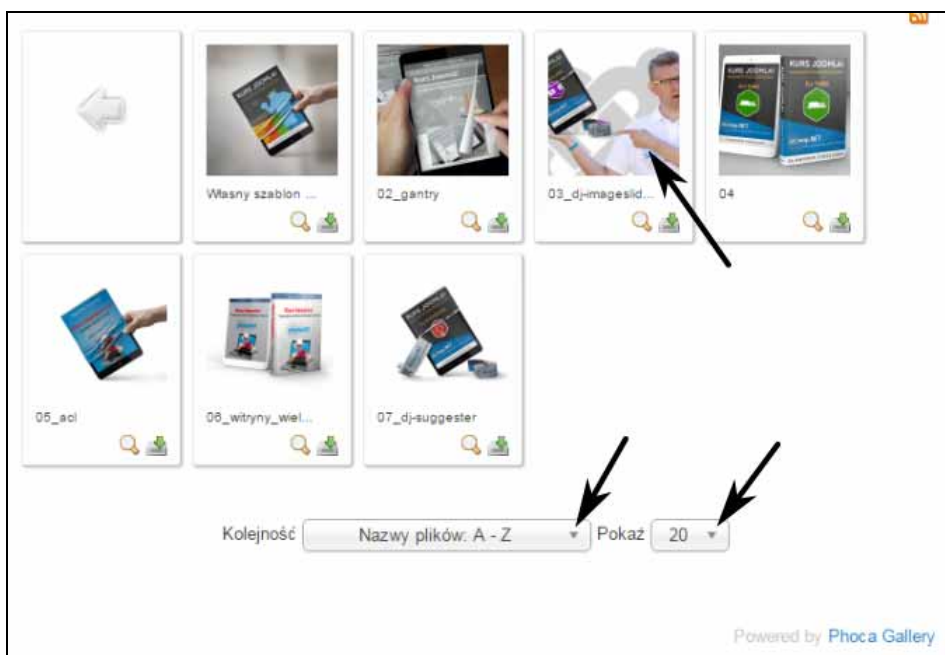
Rysunek 7.21. Zmiana ustawień widoku wielu kategorii w komponencie *Phoca Gallery*

Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak teraz prezentuje się lista galerii.

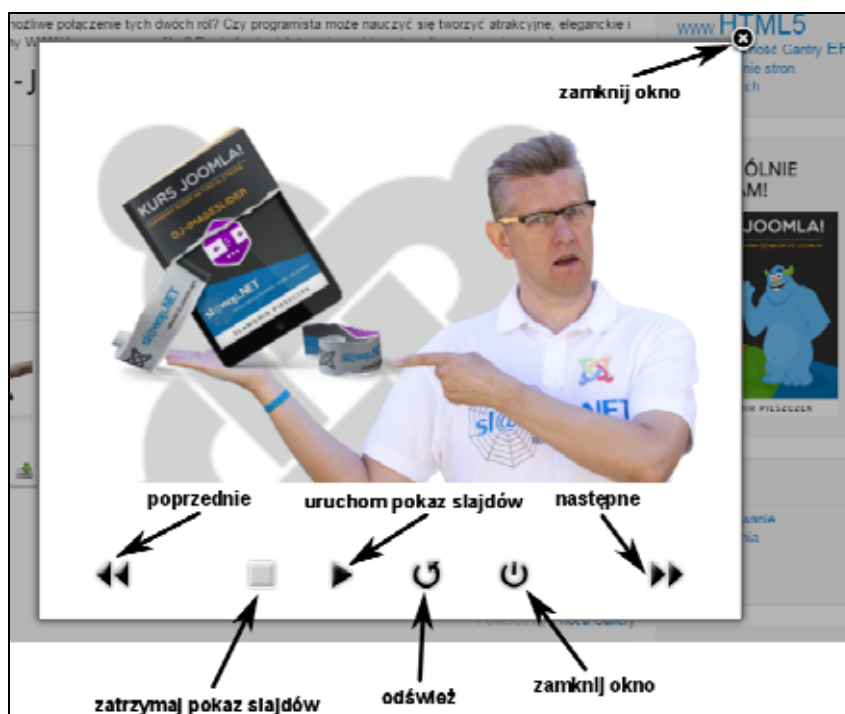
Komponent *Phoca Gallery* udostępnia bardzo dużo opcji konfiguracyjnych. Pozostawiam Ci eksperymentowanie i ustawienie wyglądu galerii, który będzie spełniał Twoje oczekiwania.

Kliknij teraz jeden z odnośników znajdujących się pod odnośnikiem *Galeria Phoca*, aby zobaczyć, jak prezentuje się galeria. Kliknij na przykład odnośnik *Joomla!*. Zauważysz zapewne, że w tym przypadku wyświetlone są miniaturki grafik umieszczonych w tej kategorii. Pod miniaturkami domyślnie masz do dyspozycji listę rozwijaną *Kolejność*, z której możesz wybrać sposób sortowania wyświetlanych obrazów. Obok tej listy znajduje się lista *Pokaż*, pozwalająca określić liczbę miniatur wyświetlanych na jednej stronie (rysunek 7.22).

Kliknij miniaturkę wybranego obrazu, aby go powiększyć. Domyślnie obraz zostanie wyświetlony w okienku modalnym. W okienku tym masz do dyspozycji kilka ikon, za pomocą których możesz wyświetlać kolejne lub poprzednie obrazy znajdujące się w galerii, a także uruchomić lub zatrzymać pokaz slajdów (rysunek 7.23).

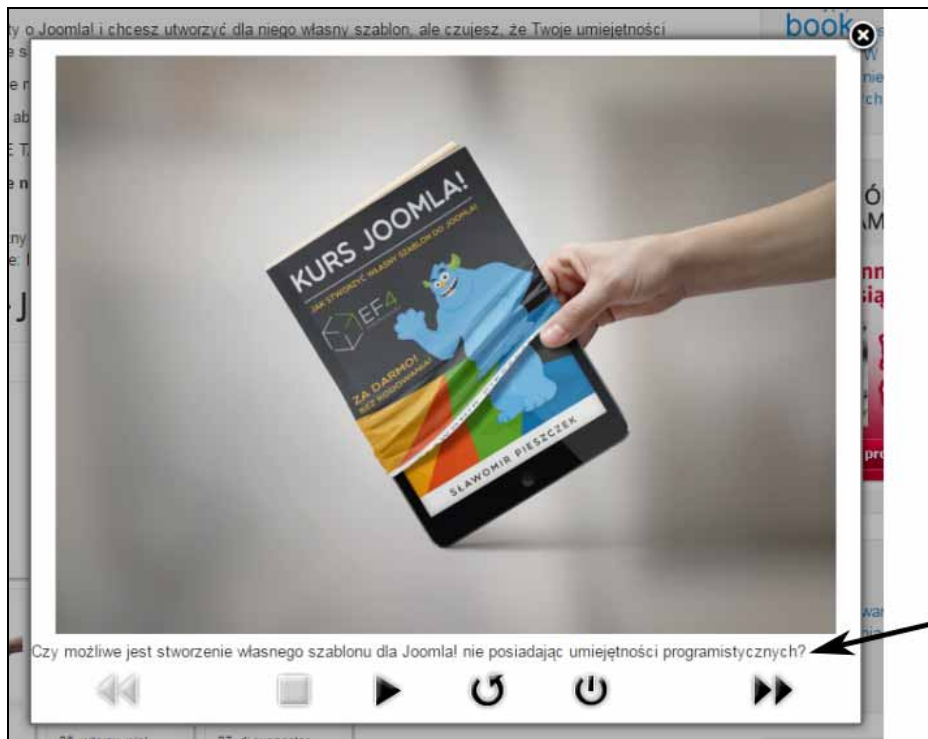

Rysunek 7.22. Wygląd serwisu po kliknięciu w module GALERIE odnośnika Joomla!

Rysunek 7.23. Wygląd okna modalnego po kliknięciu miniatury w galerii

Pamiętasz, jak podczas wczytywania pierwszego pliku do galerii proponowałem, aby wpisać jakiś tekst w pole *Opis*? Aby ten opis był widoczny w okienku z powiększonym obrazem, przejdź do ustawień globalnych komponentu *Phoca Gallery* i kliknij zakładkę *Detail View*. W sekcji *Ustawienia opisu* w polu *Pokaż opis* w widoku szczegółowym wybierz z listy pozycję *Pokaż (Standard)*. Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, czy teraz po kliknięciu miniaturki obrazu zobaczysz w oknie modalnym także opis obrazka (rysunek 7.24).

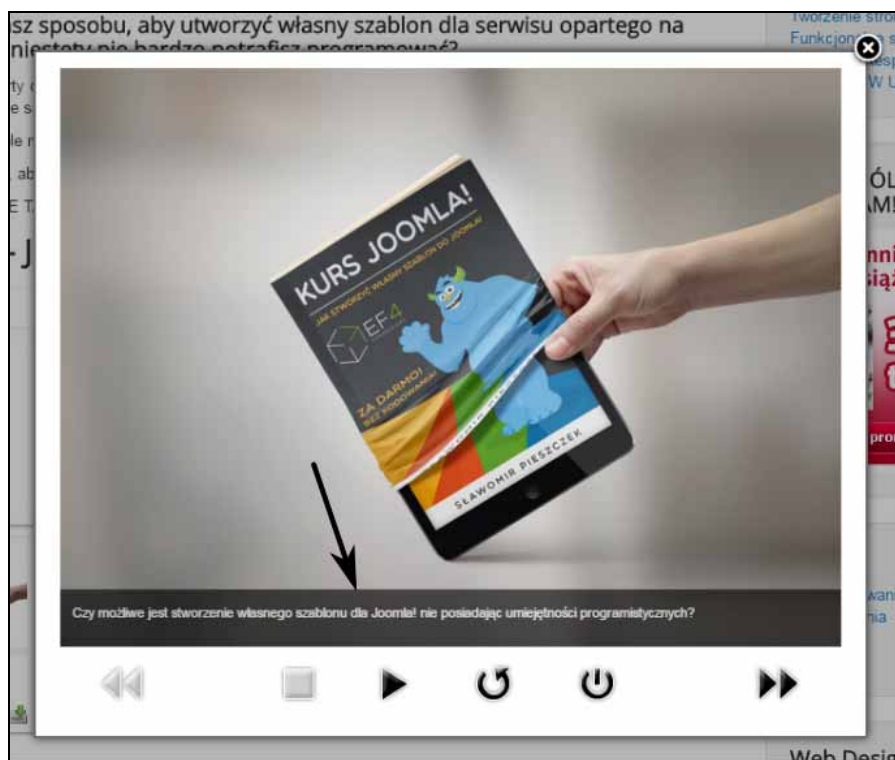

Rysunek 7.24. Wygląd okna modalnego po wybraniu pozycji *Pokaż (Standard)* w polu *Pokaż opis* w widoku szczegółowym

Jeżeli zamiast pozycji *Pokaż (Standard)* wybierzesz pozycję *Pokaż (Lightbox)*, to opis pojawi się bezpośrednio na grafice (rysunek 7.25).

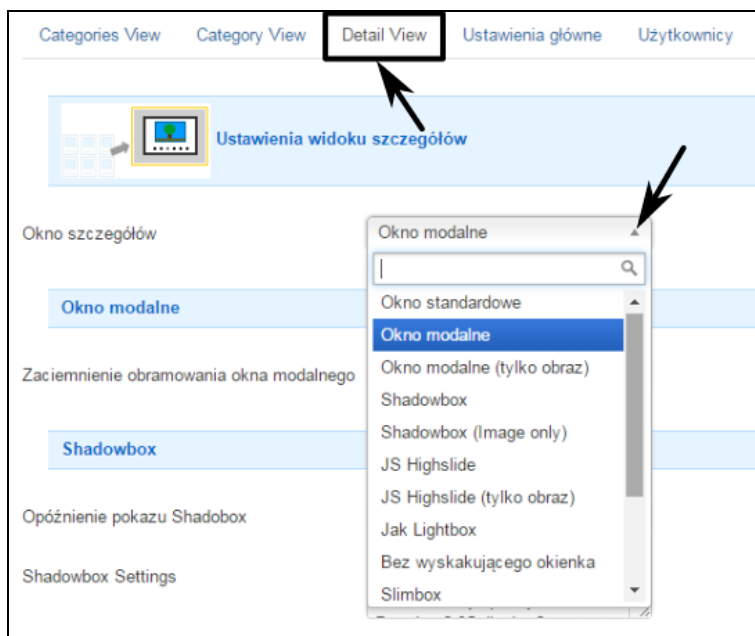
Sposób wyświetlania obrazów po kliknięciu miniaturki możesz zmienić, wybierając odpowiednią pozycję z listy w polu *Okno szczegółów*. Pole to znajdziesz w opcjach globalnych komponentu po kliknięciu zakładki *Detail View* w sekcji *Ustawienia widoku szczegółów* (rysunek 7.26).

Ustaw taki sposób wyświetlania, który najbardziej Ci odpowiada oraz poeksperymentuj z ustawieniami zawartymi w tej karcie.

Rysunek 7.25. Wygląd okna modalnego po wybraniu pozycji Pokaż (Lightbox) w polu Pokaż opis w widoku szczegółowym

Rysunek 7.26. Zmiana sposobu wyświetlania obrazów po kliknięciu miniaturki

Mam nadzieję, że potrafisz już tworzyć galerie obrazów za pomocą rozszerzenia *Phoca Gallery*. Wiesz już, że nie jest to trudne ani czasochłonne. Musisz mieć jednak świadomość, że nie omówiłem wszystkich możliwości tego komponentu. Zachęcam Cię jednak do samodzielnego poznawania dostępnych ustawień tego rozszerzenia.

Twórca komponentu, Jan Pavelka, udostępnia także sporo dodatkowych rozszerzeń umożliwiających na przykład umieszczanie obrazu z galerii lub pokazu slajdów bezpośrednio wewnątrz artykułu. Dodatki te możesz pobrać pod adresem www.phoca.cz/download/section/1-phoca-gallery.

DJ-MediaTools

Rozszerzenie *DJ-MediaTools* to polski produkt, który daje niesamowite możliwości, jak na przykład tworzenie sliderów, galerii, które mogą wyświetlać grafiki z jakiegoś folderu lub pochodzące z artykułów czy fanpage'u na Facebooku. Elementy tworzone za pomocą tego rozszerzenia mogą być dołączane do artykułów, wstawiane do modułów lub stanowić oddzielne widoki komponentu. Za jego pomocą możesz wyświetlać także wideo pochodzące z serwisów *YouTube* i *Vimeo*.

DJ-MediaTools to rozszerzenie komercyjne, którego cena to 50 dolarów za sześciomiesięczną subskrypcję i wsparcie techniczne ze strony firmy.

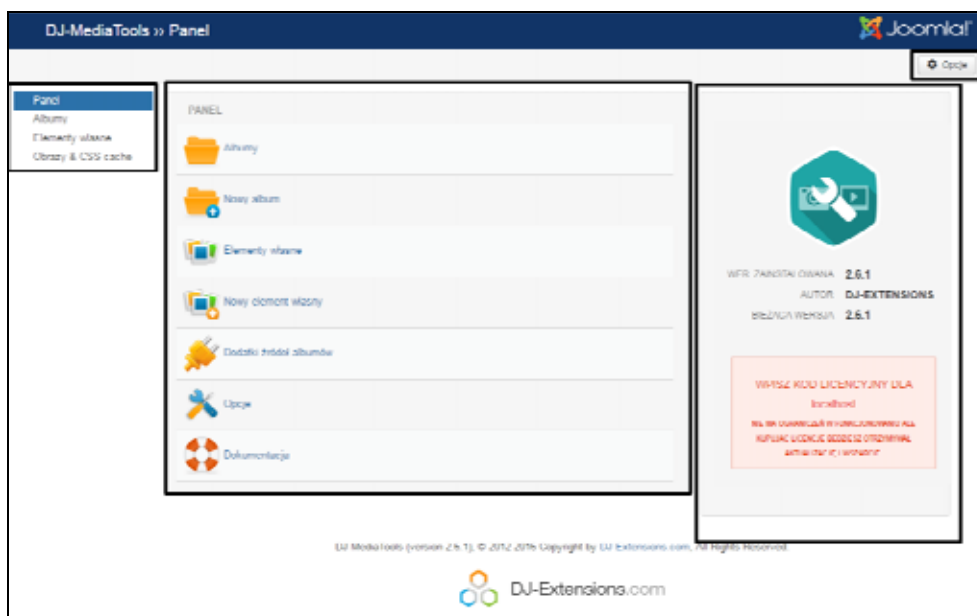
Niespodzianka!

Specjalnie dla Czytelników tej książki zespół DJ-Extensions przygotował 30-procentowy rabat na zakup rozszerzenia DJ-MediaTools! Wystarczy, że przed zakupem wyślesz na adres feedback@dj-extensions.com hasło #Joomla3PraktycznyKurs. W mailu zwrotnym otrzymasz dalsze informacje dotyczące procedury zakupu.

Plik instalacyjny zawiera oprócz komponentu także sporo dodatkowych rozszerzeń (modułów i pluginów), dzięki którym otrzymujesz mnóstwo dodatkowych funkcjonalności. Szczegółową dokumentację, tutoriale wideo, a także wersję demonstracyjną *DJ-MediaTools* znajdziesz pod adresem bit.ly/media-tools.

Instalacja i konfiguracja komponentu jest prosta i intuicyjna. Po opłaceniu subskrypcji pobierz plik komponentu oraz pliki języka polskiego i za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*) zainstaluj je w swoim serwisie.

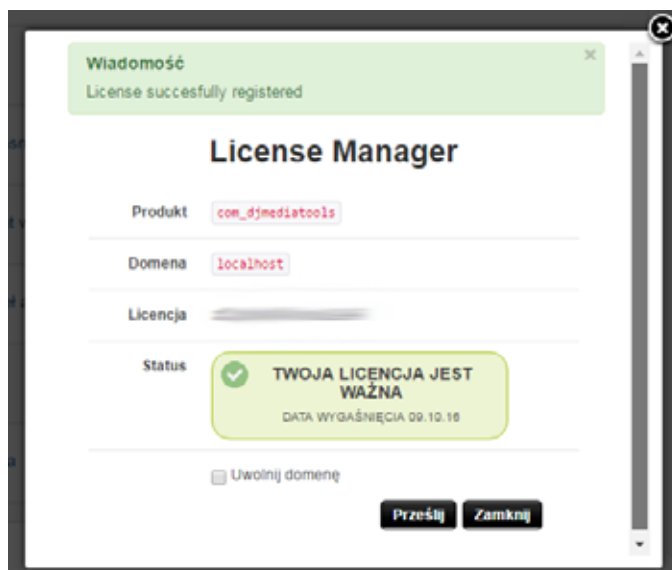
Dostęp do wszystkich opcji komponentu uzyskasz, klikając w menu *Komponenty* pozycję *DJ-MediaTools*. W oknie panelu kontrolnego *DJ-MediaTools* zobaczysz pasek boczny z czterema odsyłaczami: *Panel*, *Albumy*, *Elementy własne*, *Obrazy & CSS Cache* oraz siedem przycisków, które prowadzą do najważniejszych funkcji komponentu (rysunek 7.27). W przyborniku znajdziesz tylko jeden przycisk: *Opcje*. Po prawej stronie widnieje sekcja informująca o aktualnie zainstalowanej wersji, autorze rozszerzenia, najnowszej dostępnej wersji, a także informacja dotycząca licencji.

Rysunek 7.27. Panel komponentu DJ-MediaTools

Aby zarejestrować komponent w witrynie i otrzymywać informacje dotyczące aktualizacji oraz uzyskać wsparcie techniczne, kliknij gdziekolwiek w obszarze z komunikatem *WPISZ KOD LICENCYJNY DLA*, a następnie w okienku modalnym w polu *Licencja* wklej numer swojej licencji. Kliknij przycisk *Prześlij*, aby zapisać zmiany. Jeżeli wprowadzony kod jest prawidłowy, zobaczysz stosowny komunikat wraz z informacją, do kiedy kod jest ważny (rysunek 7.28). Kliknij przycisk *Zamknij*, aby zamknąć okno modalne i powrócić do pulpitu.

Rysunek 7.28. Okno modalne z informacją o prawidłowym zarejestrowaniu komponentu

Komponent *DJ-MediaTools* posiada wiele opcji konfiguracyjnych. Nie sposób je wszystkie omówić w tej książce. Pokażę Ci tylko te, które potrzebne będą do utworzenia galerii zdjęć.

Najpierw utwórz dwa nowe albumy: *Joomla!* i *Web Design*. W tym celu kliknij odnośnik *Nowy album* znajdujący na pulpicie. Możesz także kliknąć odsyłacz *Albumy* na pulpicie lub pasku bocznym, a następnie kliknąć przycisk *Utwórz*. W polu *Tytuł* wpisz *Joomla!*, natomiast w polu *Źródło albumu* wybierz z listy, skąd będą pobierane obrazy. W moim przykładzie pozostawiam pozycję *Elementy własne*. W polu *Folder przesyłania* kliknij przycisk *Wybierz*, a następnie w polu *Utwórz nowy folder* wpisz nazwę nowego folderu, np. *joomla*, i kliknij przycisk *Utwórz*. Teraz kliknij odnośnik z nazwą nowo utworzonego folderu, aby został on przypisany do albumu.

Wykorzystując obszar *Przesyłanie wielu obrazów*, możesz dodać dowolną liczbę obrazów do tworzonego albumu. Aby przesłać przygotowane wcześniej pliki na serwer, wystarczy przeciągnąć je do tego obszaru. Możesz także skorzystać z przycisku *Dodaj obrazy*. Możesz użyć tych samych plików co podczas tworzenia galerii za pomocą komponentu *Phoca Gallery*. Po wskazaniu plików, które mają być przesłane na serwer, system automatycznie rozpocznie proces ich wczytywania. Jeżeli tak się nie stanie, to kliknij przycisk *Rozpocznij przesyłanie*. Gdy wszystkie pliki zostaną wczytane, zobaczysz ich miniaturki w obszarze nad polem *Link do video*. W obszarze z miniaturkami możesz za pomocą mechanizmu „przeciągnij i upuść” zmieniać kolejność wyświetlania poszczególnych obrazów, zmieniać ich nazwy, a także usuwać je z albumu (rysunek 7.29). Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Spróbuj teraz samodzielnie utworzyć kolejny album o nazwie *Web Design*. Pamiętaj, aby pliki wczytać do odpowiedniego folderu.

Jeżeli wszystko zostało wykonane tak jak należy, to w menedżerze albumów na liście widoczne będą dwie pozycje (rysunek 7.30).

Aby zarządzać obrazami umieszczonymi w poszczególnych albumach, kliknij w pasku bocznym odsyłacz *Elementy własne*. W kolumnie *Album* możesz sprawdzić, czy poszczególne obrazy znajdują się w odpowiednich albumach (rysunek 7.31).

Aby Twoje galerie widoczne były w serwisie, musisz jeszcze utworzyć odpowiednie pozycje w istniejących menu lub utworzyć nowe menu.

W tym przykładzie utwórz w menu *Galerie* nową pozycję o nazwie *DJ-MediaTools*, która będzie pokazywać wszystkie galerie (albumy) utworzone za pomocą tego rozszerzenia. Jako typ danych dla tej pozycji wybierz w sekcji *DJ-MediaTools: Widok siatki albumów*. Następnie utwórz dwie pozycje podrzędne względem pozycji *DJ-MediaTools: Joomla! i Web Design*. Jako typ pozycji menu wybierz w sekcji *DJ-MediaTools* odnośnik *Widok pojedynczego albumu*. W polu *Album* kliknij przycisk *Wybierz*, a następnie w oknie modalnym kliknij przycisk *Wybierz* dla właściwego albumu. Pamiętaj, aby w polu *Pozycja macierzysta* wybrać z listy pozycję *DJ-MediaTools*.

The screenshot shows the Joomla! 'Album: [Nowy]' creation form. Annotations 1-8 point to specific elements:

- 1:** Points to the 'Tytuł' (Title) input field containing 'Joomla!'. An arrow also points from the 'Zapisz i zamknij' button to this field.
- 2:** Points to the 'Album nadzędny' (Parent album) dropdown menu, currently set to 'Główny'.
- 3:** Points to the 'Wybierz' (Select) button in the folder selection area.
- 4:** Points to the 'Utwórz nowy folder' (Create new folder) button.
- 5:** Points to the 'joomla' folder in the selection list.
- 6:** Points to the 'Dodaj obraz' (Add image) button at the bottom of the file upload table.
- 7:** Points to the video gallery preview area.
- 8:** Points to the 'Zapisz' (Save) button.

The file upload table at the bottom shows the following data:

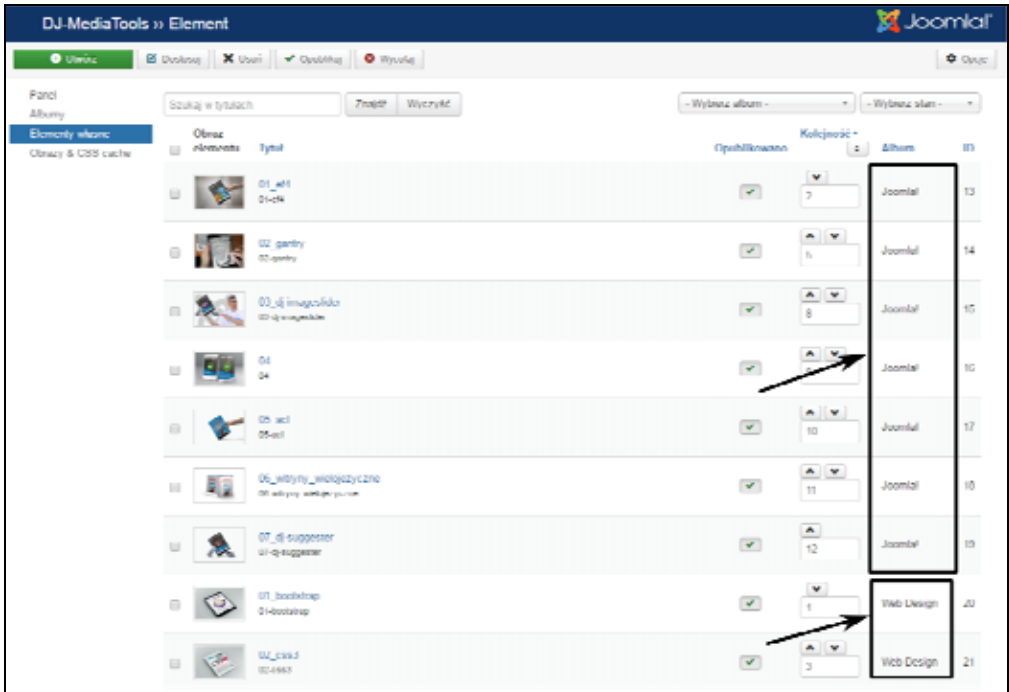
Nazwa pliku	Status	Rozmiar
01_ogłoty.png	100%	1 MB
03_dj-imageslider.png	100%	682 KB
04.png	100%	240 KB
05_sci.png	100%	152 KB
06_witajny_wielojazyczosc.png	100%	225 KB
07_dj-suggester.png	100%	373 KB
Dodaj obraz		100% 4 MB

Rysunek 7.29. Tworzenie nowego albumu w komponencie DJ-MediaTools

Moduł, który wyświetla menu *Galerie*, masz już utworzony wcześniej, podczas pracy z komponentem *Phoca Gallery*. Wobec tego możesz teraz przejść do witryny i sprawdzić, jak prezentuje się Twój serwis po kliknięciu w module *GALERIE* odnośnika *DJ-MediaTools* (rysunek 7.32).

Rysunek 7.30. Lista utworzonych w komponencie *DJ-MediaTools* albumów widoczna w menedżerze albumów

Rysunek 7.31. Menedżer obrazów w komponencie *DJ-MediaTools*

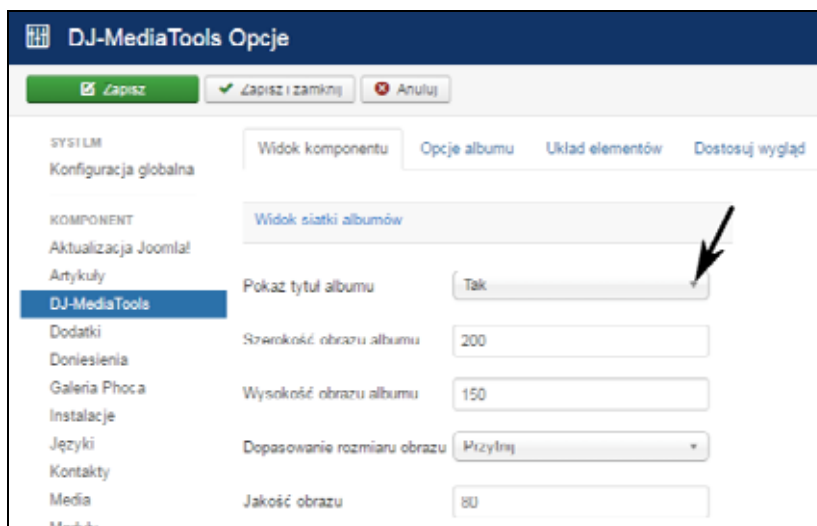
Domyślnie ustawienia komponentu *DJ-MediaTools* są zdefiniowane w taki sposób, że tytuł albumu wyświetlany jest po wskazaniu kursorem myszy jego ikony. Jeżeli chcesz, aby tytuły albumów były wyświetlane cały czas, to wróć do panelu kontrolnego (pulpitu) *DJ-MediaTools* i kliknij przycisk *Opcje*. Na karcie *Widok komponentu*, w sekcji *Widok siatki albumów*, w polu *Pokaż tytuł albumu*, wybierz z listy pozycję *Tak* (rysunek 7.33).

Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak prezentuje się siatka albumów.

Kliknij teraz jeden z odnośników znajdujących się pod odnośnikiem *Galeria DJ-MediaTools*, aby zobaczyć, jak wygląda galeria. Kliknij na przykład odnośnik *Joomla!*. Zauważysz zapewne, że w tym przypadku wyświetlony jest slider wyświetlający cyklicznie poszczególne obrazy (rysunek 7.34).

Rysunek 7.32. Wygląd serwisu po kliknięciu w module GALERIE odnośnika DJ-MediaTools

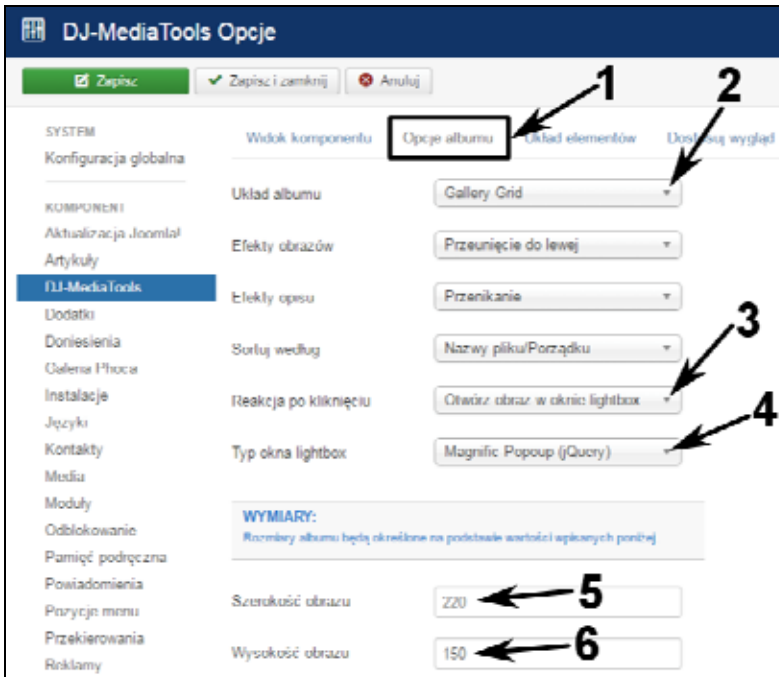

Rysunek 7.33. Zmiana ustawień widoku siatki albumów w komponencie DJ-MediaTools

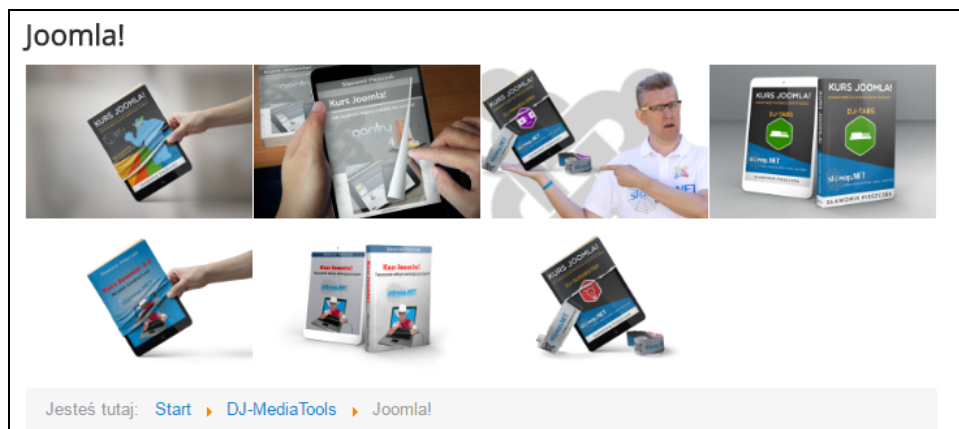
Rysunek 7.34. Wygląd serwisu po kliknięciu w module GALERIE odnośnika Joomla! znajdującego się pod pozycją Galeria DJ-MediaTools

Aby zmienić ten widok na typowy dla galerii widok miniatur, wróć ponownie do panelu kontrolnego (pulpitu) *DJ-MediaTools* i kliknij przycisk *Opcje*. Na karcie *Opcje albumu*, w polu *Układ albumu*, wybierz z listy pozycję *Gallery Grid* (rysunek 7.35).

Rysunek 7.35. Zmiana ustawień układu albumu w komponencie DJ-MediaTools

Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak teraz prezentuje się wybrany album (rysunek 7.36).

Rysunek 7.36. Wygląd albumu w układzie Gallery Grid

Kliknij miniaturkę wybranego obrazu, aby go powiększyć. Zgodnie z wcześniej wprowadzonymi przez Ciebie ustawieniami obraz zostanie wyświetlony w okienku lightbox. W okienku tym masz do dyspozycji kilka ikon, za pomocą których możesz wyświetlać kolejne lub poprzednie obrazy znajdujące się w galerii (rysunek 7.37).

Rysunek 7.37. Wygląd okna lightbox po kliknięciu miniatury w galerii

Jak zamiast nazwy pliku wyświetlić inny tytuł i dodać opis obrazu?

Wystarczy edytować wybrany element (obraz) albumu. Wróć do panelu (pulpitu) *DJ-MediaTools* i kliknij odnośnik *Elementy własne*, a następnie edytuj wybrany element, np. *07_dj-suggester*. Zmień wpis w polu *Tytuł*, wpisując na przykład *DJ-Suggester*. Dodaj w polu *Opis elementu* krótki tekst, np. Jak sugerować użytkownikom dodatkowe treści?. Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, czy teraz po kliknięciu miniaturki obrazu zobaczysz w oknie lightbox inny tytuł wraz z opisem obrazka (rysunek 7.38).

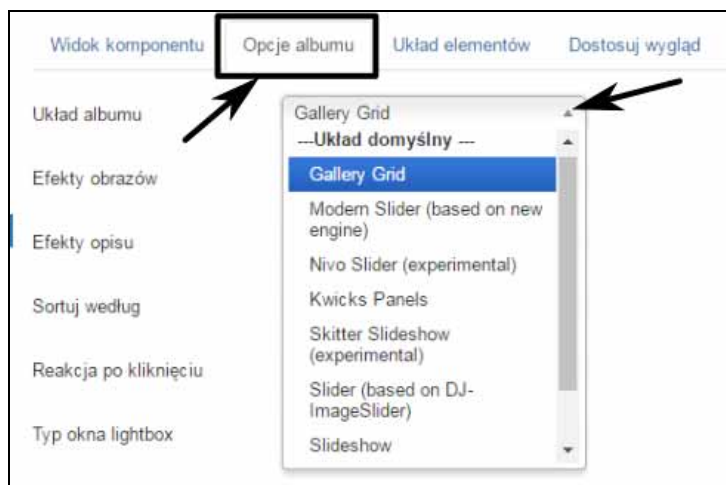
Rysunek 7.38. Wygląd okna lightbox po zmianie tytułu i dodaniu opisu elementu

Komponent *DJ-MediaTools* umożliwia wyświetlanie albumów na wiele sposobów. Odpowiednie ustawienia znajdziesz po kliknięciu przycisku *Opcje*. Kliknij kartę *Opcje albumu*, a następnie w polu *Układ albumu* wybierz z listy odpowiednią pozycję (rysunek 7.39).

Ustaw taki sposób wyświetlania, który najbardziej Ci odpowiada, oraz poeksperymentuj z pozostałymi ustawieniami komponentu *DJ-MediaTools*.

Jestem pewien, że potrafisz już tworzyć galerie obrazów za pomocą rozszerzenia *DJ-MediaTools*. Wierzę, że z wykorzystaniem tego komponentu proste galerie jest w stanie przygotować każdy. Pamiętaj jednak, że aby tworzyć bardziej zaawansowane galerie, dostosowane do potrzeb konkretnego serwisu, musisz dokładnie poznać wszystkie opcje konfiguracyjne. Dlatego gorąco zachęcam Cię do samodzielnego poznawania dostępnych ustawień tego rozszerzenia. Przypominam, że szczegółową dokumentację, tutoriale wideo, a także wersję demonstracyjną *DJ-MediaTools* znajdziesz pod adresem bit.ly/media-tools.

Rysunek 7.39.
Zmiana sposobu
wyświetlania
albumów
w komponencie
DJ-MediaTools

Twórcy komponentu oprócz samego komponentu stworzyli także sporo dodatkowych rozszerzeń umożliwiających na przykład umieszczanie albumu w module lub bezpośrednio wewnątrz artykułu. Dodatki te są domyślnie instalowane razem z komponentem *DJ-MediaTools*. Spróbuj samodzielnie umieścić wybrany album w artykule. Sprawdź także, jak prezentuje się album w module opublikowanym na wybranej pozycji Twojego serwisu.

Slidery

Slider lub **slideshow** to element strony, w którego obszarze wyświetlane są najczęściej obrazy zmieniające się po upływie określonego czasu.

Za pomocą slidera możesz umieścić więcej treści w ograniczonym obszarze witryny.

Najczęściej tego typu elementy stosuje się, aby wyróżnić najnowsze treści lub zaprezentować najważniejsze aspekty proponowanej oferty. Efektowny slider wyświetlający pliki graficzne oraz ich opisy w formie slajdów jest także jednym z elementów zwiększających atrakcyjność witryny.

W katalogu rozszerzeń Joomla! (extensions.joomla.org) znajdziesz sporo tego typu rozszerzeń, zarówno darmowych, jak i płatnych. Część z nich to bardzo proste w konfiguracji rozszerzenia, takie jak np. *DJ-ImageSlider*. Ale są także takie, które oferują mnóstwo różnych opcji, dzięki którym można wykonać niezwykle efektowne, animowane slidery (np. *DJ-MediaTools*), a także strony typu *One Page*. Przykładem takiego rozbudowanego slidera jest *Smart Slider 3*.

DJ-ImageSlider

DJ-ImageSlider to moje ulubione darmowe rozszerzenia do tworzenia sliderów. Możesz je pobrać pod adresem dj-extensions.com/dj-imageslider. Jego możliwości są naprawdę imponujące. Do dyspozycji masz takie funkcjonalności, jak:

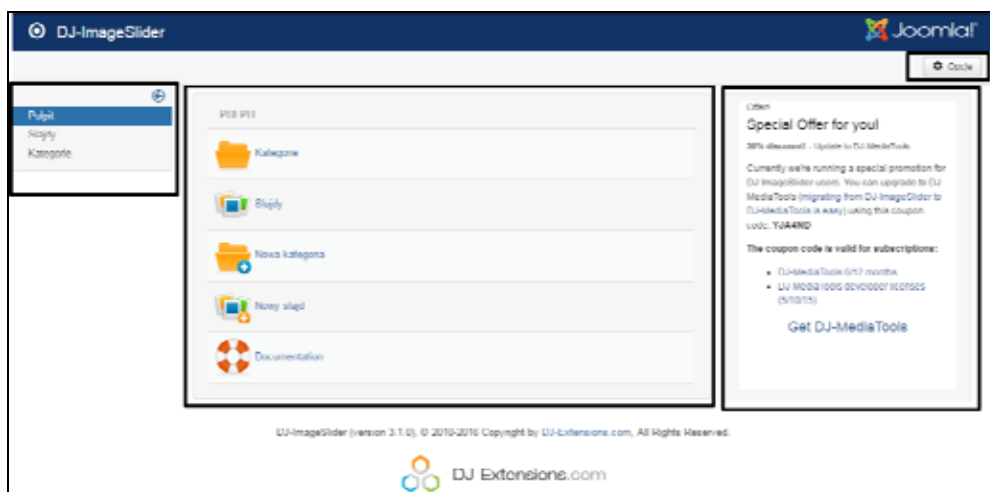
- ◆ 9 efektów przejść slajdów wykonywanych w HTML5 i CSS3;
- ◆ definiowanie własnych czasów przejścia slajdów;
- ◆ wybór własnych grafik przycisków nawigacyjnych;
- ◆ definiowanie pozycji i wymiarów pola z opisem slajdów;
- ◆ pełna responsywność slidera — prawidłowe wyświetlanie na wszystkich rozmiarach wyświetlaczy;
- ◆ wsparcie dla urządzeń dotykowych;
- ◆ możliwość tworzenia własnych szablonów (tzw. *Theme*);
- ◆ możliwość wyświetlania obrazów w oknie *LightBox*;
- ◆ możliwość pobierania grafik z wybranego folderu;
- ◆ prosty panel kontrolny;
- ◆ definiowanie ustawień (start i koniec publikacji, opis, link) dla każdego slajdu;
- ◆ zgodność z wymogami WCAG 2.0 — możliwość nawigowania sliderem za pomocą klawiatury.

Pobierz rozszerzenie *DJ-ImageSlider* (dj-extensions.com/dj-imageslider) i zainstaluj je za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*). Pliki instalacyjne zawierają komponent oraz moduł. W komponencie definiujesz slajdy i przypisujesz je do kategorii, natomiast za pomocą modułu wyświetlasz slider w określonej pozycji witryny.

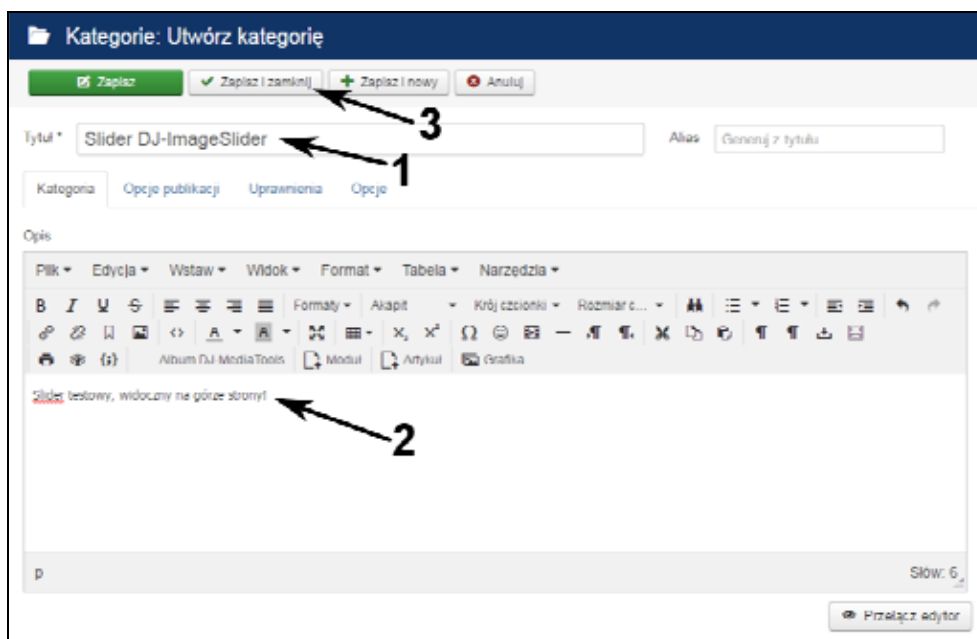
Kliknij w menu *Komponenty* pozycję *DJ-ImageSlider*, aby wyświetlić pulpit tego rozszerzenia. Zauważysz zapewne, że pulpit jest bardzo prosty i intuicyjny. Po prawej stronie znajduje się pasek boczny z trzema odsyłaczami: *Pulpit*, *Slajdy* i *Kategorie* oraz pięć przycisków, które prowadzą do najważniejszych funkcji komponentu (rysunek 7.40). W przyborkniku znajdziesz tylko jeden przycisk: *Opcje*. Po prawej stronie znajduje się obszar wyświetlający najnowszą ofertę promocyjną rozszerzeń *DJ-Extensions*.

Kliknij przycisk *Nowa kategoria*, aby utworzyć nową kategorię, do której będą przypisane slajdy. Możesz także kliknąć odsyłacz *Kategorie* znajdujący się na pulpicie lub pasku bocznym, a następnie przycisk *Utwórz*.

W polu *Tytuł* wpisz nazwę kategorii, np. *Slider DJ-ImageSlider*. W polu *Opis* możesz opcjonalnie wpisać bardziej szczegółowe informacje dotyczące tworzonej kategorii. Ja wpisuję *Slider testowy*, widoczny na górze strony! (rysunek 7.41). Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Rysunek 7.40. Pulpit komponentu DJ-ImageSlider

Rysunek 7.41. Tworzenie nowej kategorii w komponente DJ-ImageSlider

Teraz utwórz nowy slajd. Pamiętaj, aby wcześniej przygotować pliki graficzne w odpowiednich rozmiarach. Ja przygotowałem pliki o rozmiarach 700×300 pikseli, które znajdziesz w folderze *slider* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>).

Kliknij w pasku bocznym odnośnik *Slajdy*, a następnie przycisk *Utwórz*. Możesz także kliknąć odnośnik *Nowy slajd* znajdujący się na pulpicie komponentu. W polu *Tytuł* wpisz tytuł slajdu, np. Framework EF4. W polu *Kategoria* wybierz kategorię, do której ma

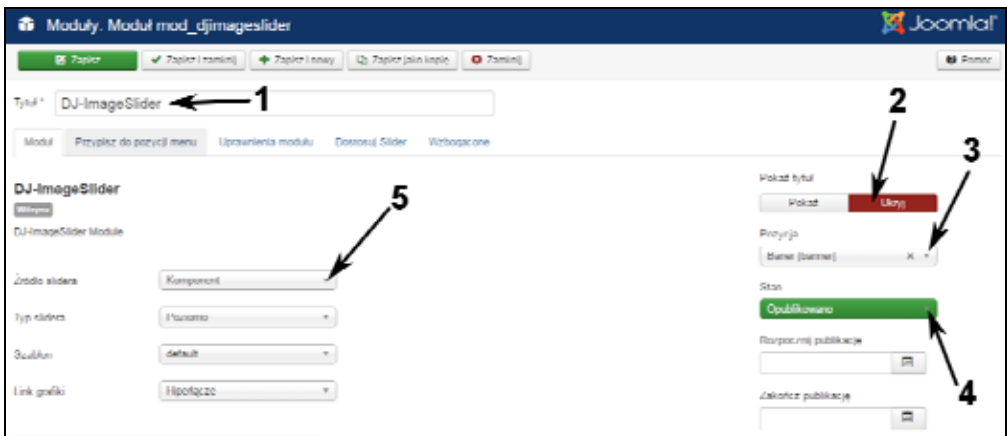
być przypisany slajd (*Slider DJ-ImageSlider*), natomiast w polu *Obraz* kliknij przycisk *Wybierz*, aby przypisać plik graficzny do tworzonego slajdu. W moim przykładzie użyję pliku *slider/ef4.png* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>).

W polu *Opis slajdu* umieść krótki opis dotyczący tworzonego slajdu. Zakładam, że slajd ten będzie zachęcał do przeczytania artykułu na temat tworzenia własnych szablonów dla Joomla! opartych na frameworku *EF4*. Wobec tego w polu *Opis slajdu* umieszczam następujący wpis: *Chcesz mieć własny, unikalny szablon dla swojego serwisu? Ale nie znasz się za bardzo na kodowaniu?.* W polu *Rodzaj odnośnika* wybierz z listy pozycję *Artykuł*, natomiast w polu *Artykuł* kliknij przycisk *Wybierz*, a następnie w okienku modalnym kliknij tytuł wybranego artykułu. Kliknij przycisk *Zapisz i nowy*, a następnie utwórz w podobny sposób jeszcze dwa slajdy.

Aby slajdy zdefiniowane w komponencie *DJ-ImageSlider* były widoczne w serwisie, musisz je umieścić w specjalnym module.

Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, a następnie nazwę modułu *DJ-ImageSlider*. Jeżeli zainstalowana przez Ciebie wersja nie zawiera jeszcze modułu z polskojęzycznym interfejsem, nie martw się. Pobierz pliki językowe, które znajdziesz pod adresem bit.ly/djis-tlumaczenie, a następnie zainstaluj je, korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*). Od tego momentu opcje modułu *DJ-ImageSlider* będą wyświetlane w języku polskim.

W polu *Tytuł* zmień lub pozostaw nazwę modułu, w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*. W polu *Pozycja* wybierz pozycję, w której ma pojawić się slider. W moim przykładzie wybieram pozycję o nazwie *Baner [baner]*. W polu *Stan* wybierz z listy pozycję *Opublikowano*. W polu *Źródło slidera* wybierz z listy pozycję *Komponent* (rysunek 7.42).

Rysunek 7.42. Konfiguracja modułu *DJ-ImageSlider*

W sekcji *KOMPONENT JAKO ŹRÓDŁO: USTAWIENIA*, w polu *Kategoria slajdów*, wybierasz *Slider DJ-ImageSlider*, natomiast w polu *Pokaż 'Czytaj więcej'* kliknij przycisk *Tak* (rysunek 7.43).

Rysunek 7.43.
Konfiguracja
modułu
DJ-ImageSlider
w sekcji
KOMPONENT
JAKO ŹRÓDŁO:
USTAWIENIA

KOMPONENT JAKO ŹRÓDŁO: USTAWIENIA

Kategoria slajdów

Pokaż tytuł

Pokaż opis

Pokaż 'Czytaj więcej'

Tekst zamiast 'Czytaj więcej'

Tytuł jako link

Opis jako link

Limit tekstu opisu

W sekcji *PODSTAWOWE USTAWIENIA SLIDERA*, w polu *Pełna szerokość slidera*, kliknij przycisk *Tak*. Dzięki temu slider będzie wypełniał całą szerokość obszaru (pozycji szablonu), w którym się znajduje, niezależnie od zdefiniowanej jego szerokości. W polu *Szerokość slajdu* wpisz 700, natomiast w polu *Wysokość slajdu* wpisz 300. W polu *Centrowanie obrazu w pionie* kliknij przycisk *Tak*, a w polu *Liczba widocznych grafik* wpisz cyfrę 1. W polu *Wyświetl znaczniki (kropki, numery)* kliknij przycisk *Tak* (rysunek 7.44).

Kliknij zakładkę *Przypisz do pozycji menu* i w polu *Zasada przypisania* wybierz z listy pozycję *Na wszystkich stronach*. Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak slider prezentuje się na stronie. Jeżeli zdefiniujesz ustawienia tak, jak proponowałem, to otrzymasz efekt podobny do tego pokazanego na rysunku 7.45.

Szczegółowy opis wszystkich opcji komponentu i modułu *DJ-Extensions* znajdziesz w moim e-booku *Kurs Joomla!*. *Darmowy slider na Twoją stronę* (bit.ly/djimageslider). Natomiast dokumentację w wersji angielskiej znajdziesz pod adresem dj-extensions.com/documentation/dj-imageslider.

DJ-MediaTools

Rozszerzenie *DJ-MediaTools* może być użyte zarówno do tworzenia galerii zdjęć, jak i sliderów. Jak tworzyć galerie obrazów, już wiesz. Teraz pokażę Ci, jak za jego pomocą utworzyć efektowny slider.

Przypomnę, że jest to rozszerzenie komercyjne, a jego szczegółową dokumentację, tutoriale wideo, a także wersję demonstracyjną *DJ-MediaTools* znajdziesz pod adresem bit.ly/media-tools.

Rysunek 7.44.
Konfiguracja modułu DJ-ImageSlider w sekcji PODSTAWOWE USTAWIENIA SLIDERA

PODSTAWOWE USTAWIENIA SLIDERA

Półna szerokość slidera Nie Tak **1**

Szerokość slajdu **2**

Wysokość slajdu **3**

Dopasuj rozmiar grafiki

Centrowanie obrazu w pionie Nie Tak **4**

Liczba widocznych grafik **5**

Odstęp między grafikami

Max grafik

Sortowanie

Użyj CSS3 Nie Tak

Autododawianie Nie Tak

Pokaż odliczając/pauza Nie Tak Po pokazaniu kursorem myszy

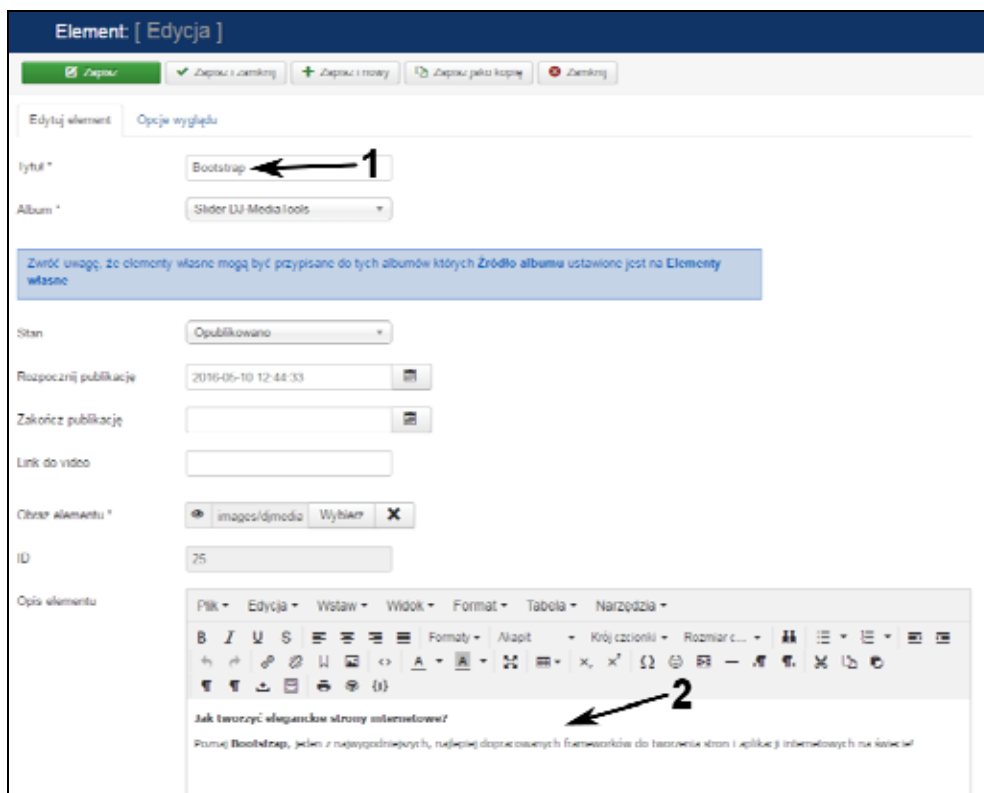
Pokaż następny/poprzedni Nie Tak Po pokazaniu kursorem myszy **6**

Wyświetl znaczniki (kropki, numery) Nie Tak Po pokazaniu kursorem myszy

Rysunek 7.45. Wygląd slidera DJ-ImageSlider na stronie przykładowego serwisu

Najpierw utwórz nowy album, a następnie przypisz do niego te same grafiki co w przypadku slidera utworzonego za pomocą rozszerzenia *DJ-ImageSlider*. Kliknij w menu *Komponenty* pozycję *DJ-MediaTools*, a następnie kliknij na pulpicie odsyłacz *Nowy album*. W polu *Tytuł* wpisz na przykład *Slider DJ-MediaTools*, z wykorzystaniem pola *Folder przesyłania* utwórz nowy folder o nazwie *slider* i prześlij do niego pliki obrazów. Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij* i kliknij w pasku pionowym odnośnik *Elementy własne*. Edytuj pozycje przypisane do albumu *Slider DJ-MediaTools*, a następnie zmień wpisy w polu *Tytuł* oraz dodaj wpisy w polu *Opis elementu*, podobnie jak w przypadku slajdów tworzonych za pomocą rozszerzenia *DJ-ImageSlider* (rysunek 7.46).

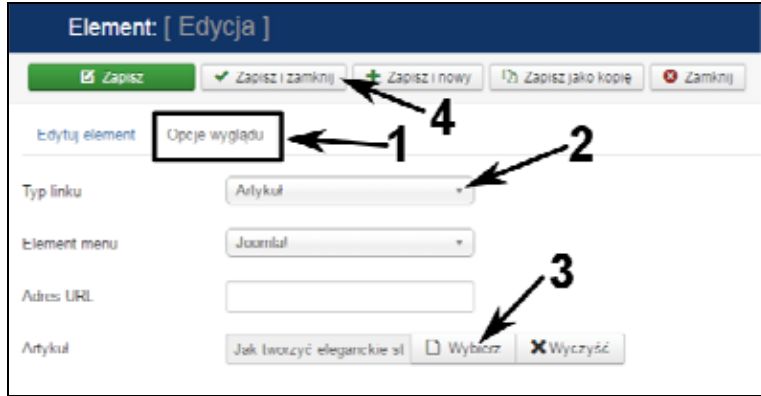

Rysunek 7.46. Edycja wybranego elementu przypisanego do albumu *Slider DJ-MediaTools*

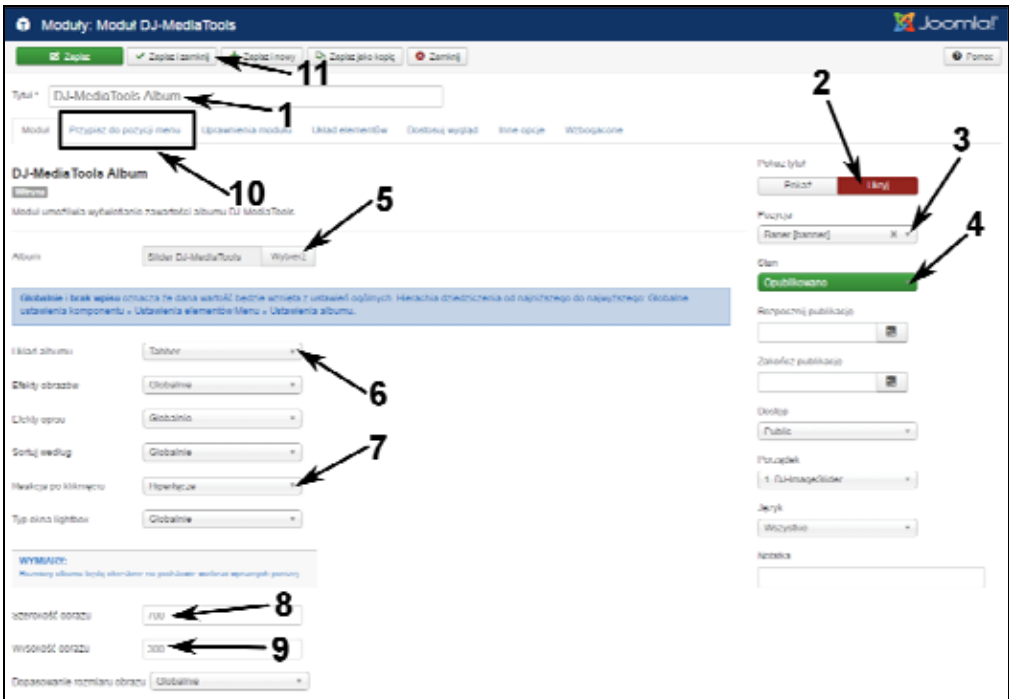
Jeżeli chcesz, aby kliknięcie wybranej grafiki w sliderze powodowało otwarcie wybranego artykułu, to odpowiednie opcje znajdziesz na karcie *Opcje wyglądu*. Najpierw w polu *Typ linku* wybierz z listy pozycję *Artykuł*. Następnie w polu *Artykuł* kliknij przycisk *Wybierz* i w oknie modalnym kliknij odnośnik z tytułem wybranego artykułu (rysunek 7.47).

Aby wyświetlić album utworzony w komponencie *DJ-MediaTools*, musisz go umieścić w specjalnym module.

Rysunek 7.47.
Zmiana ustawień
wybranego
elementu w karcie
Opcje wyglądu

Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, a następnie nazwę modułu *DJ-MediaTools Album*. W polu *Tytuł* zmień lub pozostaw nazwę modułu, w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*. W polu *Pozycja* wybierz pozycję, w której ma pojawić się slider. W moim przykładzie wybieram *Baner [baner]*. W polu *Stan* wybierz z listy pozycję *Opublikowano*. W polu *Album* kliknij przycisk *Wybierz*, a następnie w oknie modalnym kliknij przycisk *Wybierz* obok tytułu albumu *Slider DJ-MediaTools*. W polu *Układ albumu* wybierz z listy *Tabber*, natomiast w polu *Reakcja po kliknięciu* wybierz z listy *Hipertłącze*. W polu *Szerokość obrazu* wpisz 700, a w polu *Wysokość obrazu* wpisz 300 (rysunek 7.48). Takie rozmiary mają przygotowane wcześniej grafiki.

Rysunek 7.48. Konfiguracja modułu *DJ-MediaTools Album*

Kliknij jeszcze zakładkę *Przypisz do pozycji menu* i w polu *Zasada przypisania* wybierz z listy pozycję *Na wszystkich stronach*. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie wycofaj z publikacji moduł *DJ-ImageSlider*. Chodzi o to, aby na stronie nie wyświetlały się niepotrzebnie dwa różne slidery. Teraz sprawdź na witrynie, jak prezentuje się slider utworzony za pomocą rozszerzenia *DJ-MediaTools* (rysunek 7.49).

Rysunek 7.49. Wygląd slidera *DJ-MediaTools Album* na stronie przykładowego serwisu

Smart Slider 3

Smart Slider 3 to komercyjne rozszerzenie o ogromnych możliwościach. Pomimo wielu dostępnych opcji konfiguracyjnych jest proste w użyciu, a tworzenie w nim efektownych sliderów jest przyjemnością. Jego twórcą jest zespół węgierskich programistów pod kierownictwem Daniela Davida.

Najtańszy koszt rocznej subskrypcji i wsparcia technicznego dla jednej domeny to 25 dolarów. To niewielka kwota za możliwości, jakie daje to rozszerzenie. Przejrzysty interfejs z mechanizmem „przeciągnij i upuść” (*drag & drop*) pozwala na sprawne posługiwanie się tym narzędziem. W odróżnieniu od innych rozszerzeń do tworzenia sliderów *Smart Slider 3* umożliwia dodawanie do slajdu kolejnych warstw i animowanie ich. Dostępne są także opcje pozwalające na dostosowanie wyglądu i zachowania poszczególnych slajdów do różnych wielkości ekranów. Dzięki temu utworzony slider będzie idealnie dopasowany do wszystkich rozdzielczości monitorów i urządzeń mobilnych.

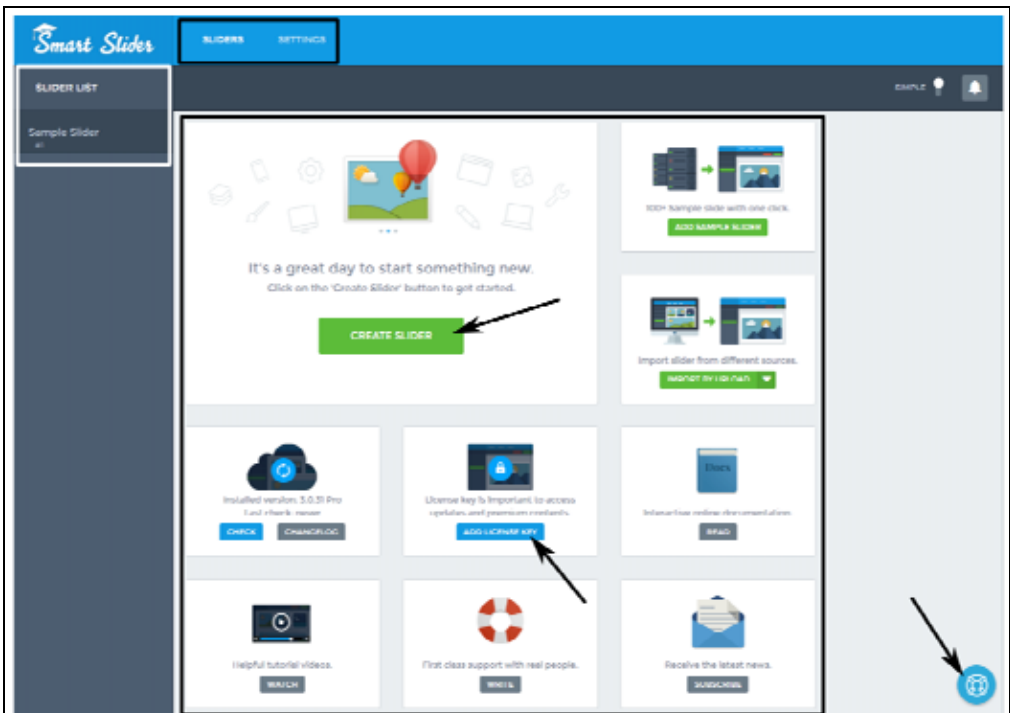
Bardzo dobrze opracowaną dokumentację rozszerzenia *Smart Slider 3* znajdziesz pod adresem doc.smartslider3.com. Pod adresem smartslider3.com/videos udostępniono kilka tutoriali wideo oraz wersje demonstracyjne pokazujące możliwości aplikacji. Zerknij także na mojego bloga www.slawop.net i sprawdź, czy jest już dostępny e-book opisujący szczegółowo *Smart Slider 3*.

Twórcy rozszerzenia udostępniają darmową wersję, jednak ma ona spore ograniczenia, dlatego moje przykłady pokażę Ci z wykorzystaniem wersji komercyjnej.

Po opłaceniu subskrypcji pobierz plik komponentu i za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*) zainstaluj rozszerzenie w swoim serwisie.

Aby utworzyć slider za pomocą rozszerzenia *Smart Slider 3*, kliknij w menu *Komponenty* pozycję *Smart Slider 3*. Najpierw zostanie wyświetlone okno modalne z lekcją wideo wyjaśniającą pierwsze kroki w pracy z komponentem. Po zapoznaniu się z tą lekcją zamknij to okno, aby rozpocząć pracę z aplikacją.

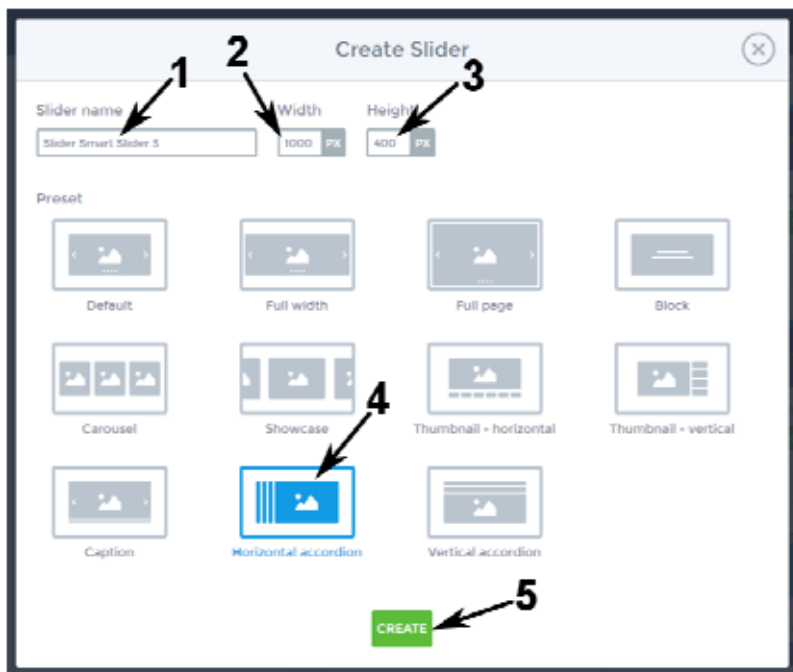
Pulpit komponentu *Smart Slider 3* składa się z menu pionowego, w którym znajdują się dwa odnośniki: *SLIDERS* i *SETTINGS*. Za pomocą pierwszego wyświetlisz listę utworzonych sliderów, natomiast za pomocą drugiego wyświetlisz okno ustawień globalnych komponentu. Po lewej stronie znajduje się menu pionowe z odnośnikami do utworzonych wcześniej sliderów. W głównym obszarze roboczym znajdziesz szereg mniejszych obszarów z odnośnikami i przyciskami do różnych opcji komponentu. Na pewno zauważysz, że trudno jest przeoczyć największy obszar z przyciskiem *CREATE SLIDER* (rysunek 7.50). W prawym dolnym rogu okna znajduje się ikona, po której kliknięciu otwiera się okienko pomocy kontekstowej z odnośnikami do dokumentacji rozszerzenia. Za pomocą tego rozszerzenia możesz także wysłać wiadomość do wsparcia technicznego z prośbą o pomoc.

Rysunek 7.50. Pulpit rozszerzenia *Smart Slider 3*

Zanim rozpoczniesz tworzenie nowego slidera, kliknij przycisk *ADD LICENCE KEY*, aby wkleić swój klucz licencyjny i odblokować wszystkie dostępne funkcje komponentu.

Teraz kliknij przycisk *CREATE SLIDER*, aby utworzyć swój slider. W oknie modalnym, w polu *Slider name*, wpisz nazwę slidera, np. Slider Smart Slider 3. W polu *Width* wpisz szerokość slidera (np. 1000), natomiast w polu *Height* wpisz jego wysokość (np. 400). W sekcji *Preset* wybierz układ slidera, klikając odpowiednią miniaturkę. Ja wybieram *Horizontal accordion* (rysunek 7.51). Na koniec kliknij przycisk *CREATE*, aby rozpocząć tworzenie poszczególnych slajdów.

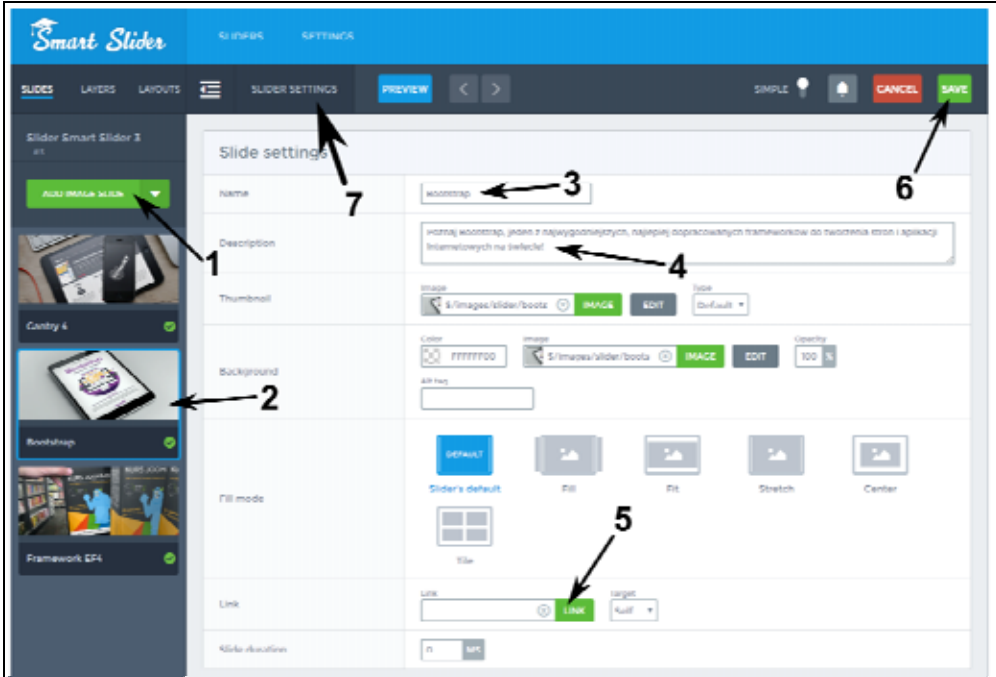

Rysunek 7.51. Tworzenie nowego slidera w komponencie Smart Slider 3

Do utworzenia poszczególnych slajdów wykorzystaj te same grafiki, które były użyte do tworzenia sliderów za pomocą dwóch wcześniej omawianych rozszerzeń.

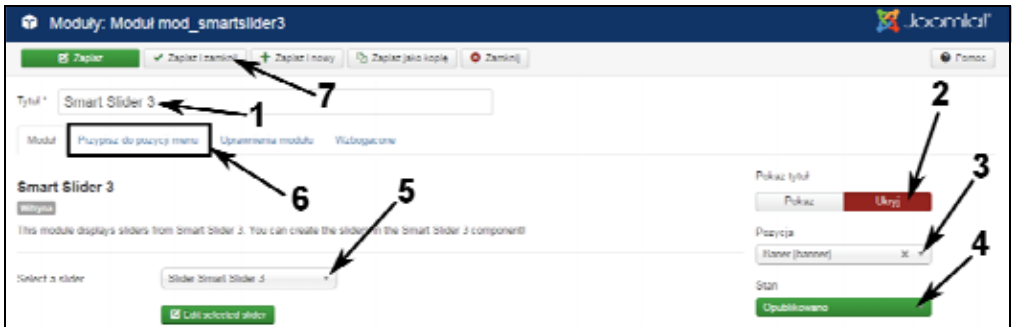
Kliknij przycisk *ADD IMAGE SLIDE*, aby dodać obrazy. Każdy z wczytanych obrazów stanowi osobny slajd. Aby edytować ustawienia wybranego slajdu, kliknij po lewej stronie miniaturę obrazu. W polu *Tytuł* zmień wpis oraz dodaj wpis w polu *Opis elementu*, podobnie jak w przypadku slajdów tworzonych za pomocą dwóch wcześniej opisywanych rozszerzeń. Jeżeli chcesz, aby kliknięcie wybranej grafiki w sliderze powodowało otwarcie wybranego artykułu, to kliknij przycisk *LINK*, a następnie w oknie modalnym kliknij przycisk *JOOMLA*. W kolejnym kroku kliknij przycisk *SELECT* obok tytułu wybranego artykułu. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *SAVE* (rysunek 7.52).

Podobnie jak w przypadku dwóch poprzednich rozszerzeń, aby wyświetlić slider na stronie, musisz go umieścić w specjalnym module.

Rysunek 7.52. Edycja wybranego slajdu w komponentcie Smart Slider 3

Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Moduły*, a następnie kliknij nazwę modułu *Smart Slider 3*. W polu *Tytuł* zmień lub pozostaw nazwę modułu, a w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*. W polu *Pozycja* wybierz pozycję, w której ma pojawić się slider. W moim przykładzie wybieram pozycję o nazwie *Baner [baner]*. W polu *Stan* wybierz z listy pozycję *Opublikowano*. W polu *Select a slider* wybierz z listy *Slider Smart Slider 3* (rysunek 7.53).

Rysunek 7.53. Konfiguracja modułu Smart Slider 3

Kliknij zakładkę *Przypisz do pozycji menu* i polu *Zasada przypisania* wybierz z listy pozycję *Na wszystkich stronach*. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie wycofaj z publikacji moduł *DJ-MediaTools Album*. Chodzi o to,

aby na stronie nie wyświetlały się niepotrzebnie różne slidery. Teraz sprawdź na stronie witryny, jak prezentuje się slider utworzony za pomocą rozszerzenia *Smart Slider 3* (rysunek 7.54).

Rysunek 7.54. Wygląd slidera *Smart Slider 3* na stronie przykładowego serwisu

Udostępnianie plików

Jeżeli chcesz udostępniać użytkownikom Twojego serwisu jakieś pliki, musisz wyposażyć go w dodatkowe rozszerzenie, które zapewni taką funkcjonalność. W tym przypadku proponuję komponent *Phoca Download*, tego samego autora co komponent *Phoca Gallery*.

Komponent *Phoca Download* to darmowa aplikacja, której wersja instalacyjna zawiera komponent pozwalający na dodawanie plików do serwisu WWW przez uprawnionych użytkowników oraz udostępnianie ich w serwisie. Podobnie jak w przypadku zarządzania obrazami, pliki są umieszczane w kategoriach i podkategoriach. W panelu administracyjnym uprawnieni użytkownicy mogą także zobaczyć statystyki pobierań poszczególnych plików.

Tematyka mojego przykładowego serwisu dotyczy stworzonych przeze mnie e-booków na temat Joomla! oraz e-booków innych autorów na temat tworzenia stron WWW, wydanych przez Helion. Zatem sensowne wydaje się, aby umożliwić użytkownikom serwisu pobieranie fragmentów opisywanych e-booków.

Instalacja i konfiguracja komponentu jest prosta. Pobierz komponent *Phoca Download* dla Joomla! 3 (www.phoca.cz/download/category/4-phoca-download-component) i zainstaluj go za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*). Zauważ,

że po kliknięciu przycisku *Wczytaj plik i zainstaluj* wyświetlony zostanie pulpit (panel administracyjny) *Phoca Download* wraz z komunikatem o poprawnym zainstalowaniu komponentu.

Zanim zapoznasz się z poszczególnymi opcjami dostępnymi na tej stronie, proponuję instalację plików języka polskiego, które możesz pobrać pod tym samym adresem co komponent (www.phoca.cz/download/category/4-phoca-download-component). Listę plików z dostępnymi językami znajdziesz w sekcji *Phoca Download Languages*. Pobrany plik rozpakuj, a następnie korzystając z instalatora Joomla!, zainstaluj pliki *admin_pl-PL.zip* oraz *site_pl-PL.zip*.

Otwórz pulpit *Phoca Download* (menu *Komponenty/ Phoca Download*). Teraz komponent powinien mieć już polskojęzyczny interfejs. Jak widzisz, układ pulpitu jest bardzo podobny do pulpitu *Phoca Gallery*. Po lewej stronie znajduje się pasek boczny z odnośnikami, dzięki którym uzyskasz dostęp do poszczególnych funkcji komponentu. Dokładnie takie same funkcje oferują przyciski (ikony), które widoczne są tylko na pulpicie komponentu *Phoca Download*. W przyborniku po prawej stronie znajdują się przyciski *Pomoc* i *Opcje* (rysunek 7.55). Pierwszy z nich otwiera okno pomocy, natomiast drugi okno ustawień globalnych komponentu. Po prawej stronie znajduje się obszar informacyjny, w którym znajdziesz informacje dotyczące m.in. zainstalowanej wersji rozszerzenia, odnośniki do strony autora oraz licencji, na jakiej rozpowszechniane jest rozszerzenie. Za pomocą przycisku *Sprawdź wersję* możesz sprawdzić, czy posiadasz aktualną wersję *Phoca Download*.

Rysunek 7.55. Pulpit komponentu *Phoca Download*

Aplikacja posiada wiele funkcji oraz opcji konfiguracyjnych, ale są one dosyć intuicyjne i wierzę, że poradzisz sobie w razie potrzeby. Do utworzenia repozytorium plików na potrzeby przykładowego serwisu wystarczy, że poznasz tylko kilka z nich.

Najpierw utwórz dwie podstawowe kategorie plików: *Joomla!* i *Web Design*. W tym celu kliknij przycisk *Kategorie* na pulpicie lub odnośnik *Kategorie* w pasku bocznym. W oknie *Kategorie* kliknij przycisk *Utwórz*. Jestem pewien, że utworzenie tych dwóch kategorii nie powinno sprawić Ci problemów, więc pozwól, że pominię w tym miejscu szczegółowy opis.

Po utworzeniu kategorii możesz zacząć dodawać pliki. Nie ma ograniczeń, co do liczby plików, które możesz przypisać do danej kategorii.

Przygotuj sobie wcześniej folder z plikami, które chcesz umieścić w repozytorium. Jeżeli chcesz wykonywać ćwiczenia z tymi samymi plikami co ja, to znajdziesz je w folderze *repozytorium* (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jo35pk.zip>).

Pamiętaj jednak, że domyślne ustawienia komponentu *Phoca Download* nie pozwalają przesłać na serwer plików większych niż 3 MB. Jeżeli planujesz przesyłać większe pliki, musisz dokonać zmian w konfiguracji globalnej komponentu. Kliknij przycisk *Opcje*, a następnie kliknij kartę *Uploads* i w polu *Maksymalny rozmiar przesyłanego pliku (administracja)* wpisz liczbę (w bajtach) określającą dopuszczalną wielkość przesyłanego pliku. Na przykład aby przesłać pliki do 10 MB, wpisz liczbę 10485760.

Kliknij odnośnik *Pliki* znajdujący się na pasku bocznym lub jeżeli masz wyświetlony pulpit *Phoca Download*, kliknij przycisk (ikonę) *Pliki*.

Aby dodać pojedynczy plik do repozytorium, kliknij przycisk *Utwórz*, a następnie w polu *Tytuł* wpisz na przykład *Kurs Joomla! Jak stworzyć własny szablon do Joomla!*, natomiast w polu *Kategoria*, wybierz z listy pozycję *Joomla!*. W polu *Nazwa pliku* kliknij przycisk *Wybierz nazwę pliku*.

Aby w przyszłości łatwo było Ci znaleźć odpowiednie pliki w strukturze folderów Twojego serwisu, proponuję umieścić udostępniane pliki w folderach o takich samych nazwach jak utworzone wcześniej kategorie. Zatem w okienku modalnym kliknij zakładkę *Utwórz folder*, w polu tekstowym wpisz nazwę folderu *joomla* i kliknij przycisk *Utwórz folder*. Kliknij odnośnik z nazwą nowo utworzonego folderu (*joomla*), a następnie kliknij przycisk *Wybierz plik* (wybierz plik *joomla/ef4_fragment.pdf*), aby wskazać plik do wczytania, po czym kliknij przycisk *Rozpocznij wczytywanie* (rysunek 7.56).

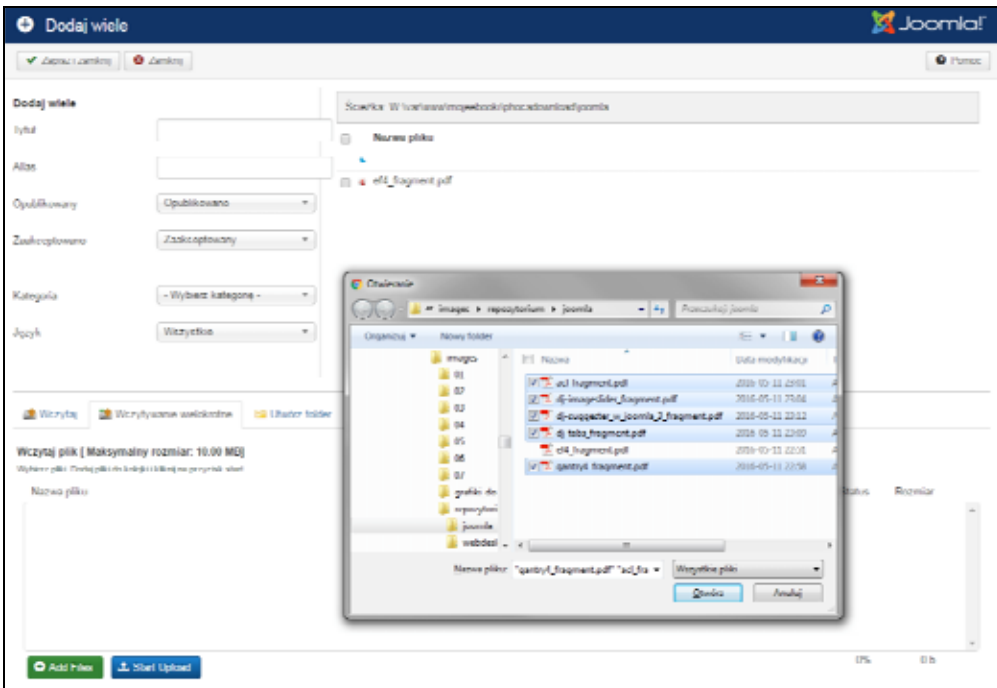
Rysunek 7.56. Dodawanie nowego pliku w komponencie *Phoca Download*

Po wczytaniu wskazanego pliku kliknij odnośnik z jego nazwą, aby odpowiedni wpis pojawił się w polu *Nazwa pliku*. Opcjonalnie możesz wypełnić pozostałe pola, takie jak: wersja, autor, strona WWW autora itp. Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do menedżera plików.

Aby dodać wiele plików do repozytorium, kliknij przycisk *Dodaj wiele*. Funkcja ta pozwala wskazać kilka plików, a następnie umieścić je na serwerze. W obszarze po prawej stronie wybierz folder, do którego mają być przesłane pliki, na przykład *joomla*. Poniżej masz do dyspozycji trzy zakładki: *Wczytaj*, *Wczytywanie wielokrotne* oraz *Utwórz folder*.

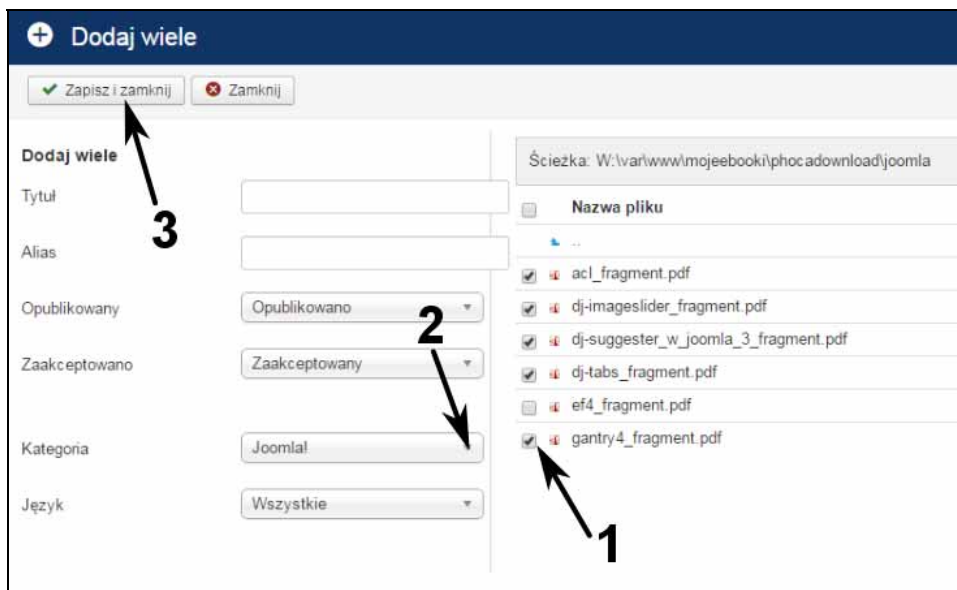
Zakładka *Wczytaj* pozwala na wczytanie jednego pliku naraz, natomiast kolejna zakładka umożliwia wczytanie wielu plików. W zakładce *Utwórz folder* znajdziesz opcje niezbędne do utworzenia nowego katalogu.

Kliknij zakładkę *Wczytywanie wielokrotne*, a następnie kliknij przycisk *Add Files*. Zaznacz kilka plików i kliknij przycisk *Otwórz* (rysunek 7.57).

Rysunek 7.57. Zaznaczanie plików do wczytania w komponencie Phoca Download

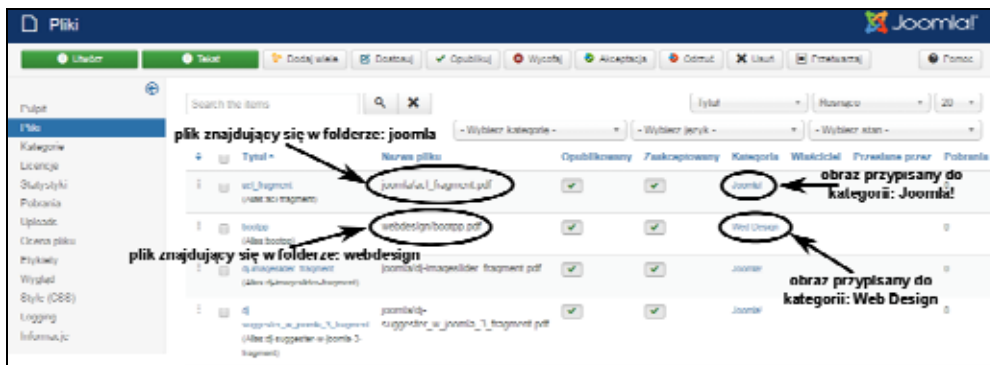
Teraz w obszarze *Wczytaj plik* zobaczysz listę wybranych przez Ciebie plików. Kliknij przycisk *Start Upload* i obserwuj, jak przebiega proces wczytywania plików. Jeżeli wszystkie pliki zostaną wczytane, zobaczysz odpowiedni komunikat, natomiast w sekcji *Plik* pojawią się wpisy informujące o plikach w wybranym folderze. Zaznacz pliki, które mają znaleźć się w repozytorium, a następnie w obszarze po prawej stronie, w polu *Kategoria*, wybierz z listy pozycję *Joomla!* (rysunek 7.58). Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*.

Rysunek 7.58. Wybór grafiki i kategorii w komponencie Phoca Download

Spróbuj teraz samodzielnie za pomocą przycisku *Dodaj wiele* wczytać kolejne pliki, ale tym razem do kategorii *Web Design*. Pamiętaj, aby pliki wczytać do odpowiedniego folderu!

Jeżeli wszystko zostało wykonane tak jak należy, to na liście plików w kolumnie *Nazwa pliku* i w kolumnie *Kategoria* powinny znaleźć się wpisy świadczące o tym, że pliki znajdują się w odpowiednich kategoriach i folderach (rysunek 7.59).

Rysunek 7.59. Lista obrazów widoczna w menedżerze plików komponentu Phoca Download

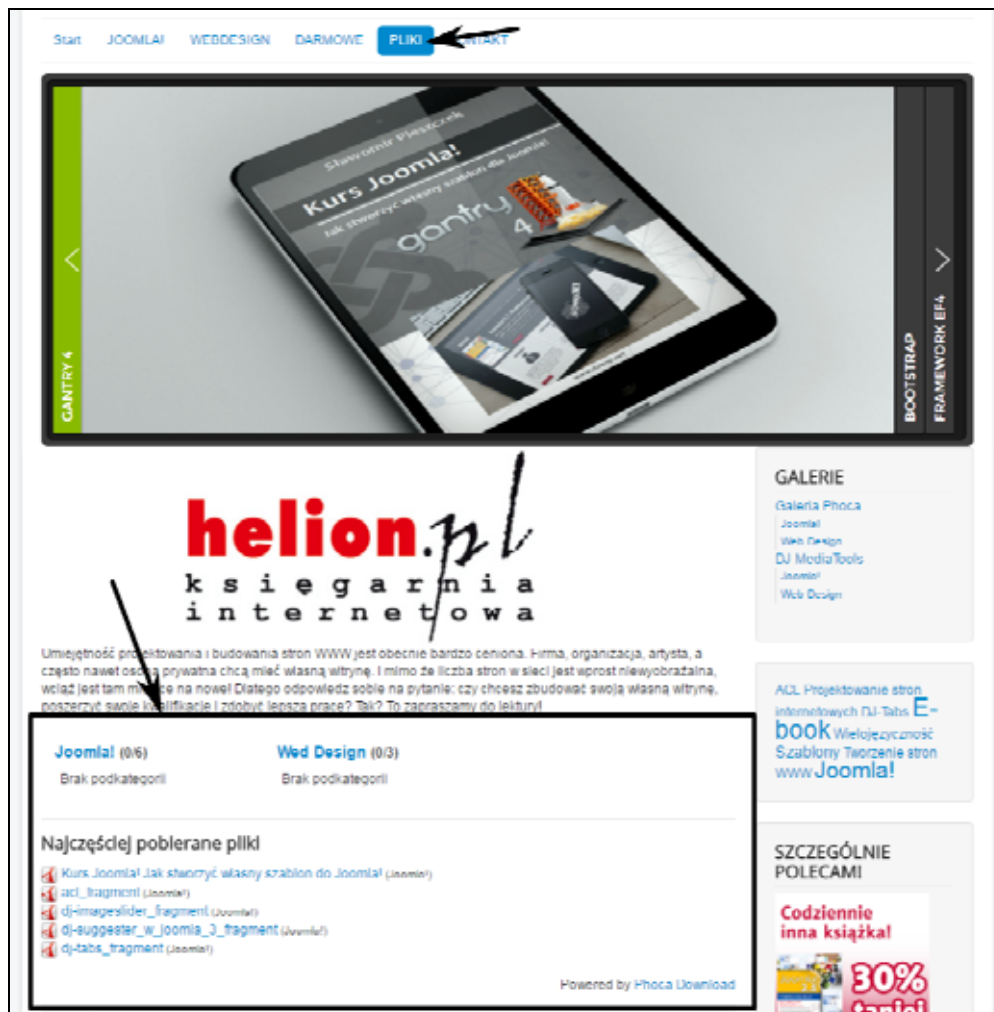
Aby udostępnione pliki widoczne były w serwisie, musisz jeszcze utworzyć odpowiednie pozycje w istniejących menu lub utworzyć nowe menu.

W tym przykładzie utwórz w menu o nazwie *Menu Główne* nową pozycję o nazwie *PLIKI*, która będzie pokazywać kategorie dostępne w Twoim serwisie. Jako typ danych dla

tej pozycji wybierz w sekcji *Phoca Download: Lista kategorii (widok kilku kategorii)*. Ustaw kolejność tej pozycji, aby znajdowała się przed pozycją *KONTAKT*.

Teraz utwórz dwie pozycje podrzędne do pozycji *PLIKI Joomla! i Web Design*. Jako typ pozycji menu wybierz *Lista plików (widok pojedynczej kategorii)*. Pamiętaj, aby w polu *Wybierz kategorię* wybrać z listy właściwą kategorię. W polu *Pozycja macierzysta* wybierz z listy pozycję *PLIKI*.

Przejdź do witryny i sprawdź, jak prezentuje się Twój serwis po kliknięciu w menu odnośnika *PLIKI* (rysunek 7.60).

Rysunek 7.60. Wygląd witryny po kliknięciu w menu odnośnika *PLIKI*

Pokaż kursorem myszy pozycję *PLIKI*, a następnie kliknij dowolną pozycję podrzędną, np. *Joomla!*, i zobacz, jak teraz prezentuje się lista plików w tej kategorii (rysunek 7.61).

Start JOOMLA! WEDDESIGN DARMOWE **PUKI** KONTAKT

Joomla!
Web Design

GANTRY 4

BOOTSTRAP
FRAMEWORK EFA

helion.pl
księgarnia internetowa

Kurs Joomla! 3.3. Access Control List

Jedną z wielu bardzo użytecznych funkcji CMS Joomla!, jest możliwość zarządzania dostępem do treści i usług witryny dla poszczególnych grup użytkowników. Treść Joomla! korzysta z narzędzia Access Control / a.c.l. (ACL), choć możesz spotkać się także z określeniem: Access Control List (-)

Dzięki ACL masz możliwość pełnej kontroli nad dostępem do treści i usług oferowanych przez swój serwis.

Joomla!

Ciągle szukasz sposobu, aby utworzyć własny szablon dla serwisu opartego na Joomla!, ale niestety nie bardzo potrafisz programować?

Masz serwis oparty o Joomla! i chcesz utworzyć dla niego własny szablon, ale czujesz, że Twoje umiejętności programowania nie są na takim poziomie, aby to było możliwe?

Czy jest to w ogóle możliwe?

Czy możliwe jest, aby szablon wykonany przez znajomości programowania był zgodny z obowiązującymi standardami?

OCZYWIŚCIE, ŻE TAK!

Joomla!

Kurs Joomla! Jak stworzyć własny szablon do Joomla!
ef4_fragment.pdf

acl_fragment
acl_fragment.pdf

dj-imageslider_fragment
dj-imageslider_fragment.pdf

dj-suggester_w_joomla_3_fragment
dj-suggester_w_joomla_3_fragment.pdf

dj-tabs_fragment
dj-tabs_fragment.pdf

gantry4_fragment
gantry4_fragment.pdf

Pokaż ilość: 20

Szczegóły Pobierz

Szczegóły Pobierz

Szczegóły Pobierz

Szczegóły Pobierz

Szczegóły Pobierz

Szczegóły Zakończ

Kurs Joomla! Jak stworzyć własny szablon do Joomla!
Rozmiar: 2.17 MB
plik:
Data: 12 maj 2015

GALERIE

Galeria Ffoca
Joomla!
Web Design
DJ MediaTools
Joomla!
Web Design

EF4 CSS3 DJ-
ImageSlider Projektowanie stron internetowych DJ-Suggestor Gantry Wielojęzyczność User Experience

DJ tabs Responsywne strony WWW ACL User Experience
Szablony
Projektowanie stron internetowych DJ-Suggestor EF4

SZCZEGÓLNIIE POLECAM!

Codziennie inna książka!
30% taniej
Bliżej.pl

Joomla!
Administrowanie
Rozszerzenia
Szablony

Web Design
HTML
CSS

Powered by Ffoca Download

Rysunek 7.61. Wygląd witryny po kliknięciu w menu odnośnika Joomla!

Zwróć uwagę, że teraz wyświetlona jest lista zawierająca nazwy plików i dwa przyciski *Szczegóły* oraz *Pobierz*. Aby pobrać plik, wystarczy, że klikniesz nazwę pliku lub przycisk *Pobierz*. Aby wyświetlić dodatkowe informacje na temat pliku, pokaż kursorem myszy przycisk *Szczegóły*. Pod listą plików domyślnie wyświetlana jest lista *Pokaż ilość*, za pomocą której możesz określić liczbę wyświetlanych plików na jednej stronie.

W serwisach udostępniających pliki często oznacza się pliki, które zostały niedawno umieszczone, oraz takie, które cieszą się dużą popularnością i mają dużą liczbę pobrań. W *Phoca Download* także istnieje możliwość oznaczania plików. Jednak domyślnie ustawienia te są wyłączone.

Aby włączyć te opcje, wróć do pulpitu komponentu *Phoca Download* i kliknij przycisk *Opcje*. Na karcie *Wyświetlanie*, w sekcji *Categories and Category View*, w polu *Wyświetl ikonę NOWY*, wpisz liczbę dni, przez które nowy plik będzie oznaczany ikoną *Nowy* — wpisz np. 7. W polu *Wyświetlaj ikonę GORĄCY* wpisz liczbę pobrań pliku, po których zostanie oznaczony ikoną *Hot* (Gorący) — wpisz np. 10. Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak teraz prezentuje się lista plików (rysunek 7.62).

Rysunek 7.62. Lista oznaczonych plików widoczna na stronie

Aby pokazać Ci, jak wygląda ikona *Hot* (Gorący), specjalnie pobrałem jeden z plików więcej niż 10 razy. Teraz przy jednym z nich widać czerwoną ikonę *Hot*.

Mam nadzieję, że teraz potrafisz już pracować z rozszerzeniem *Phoca Download* i nie będziesz mieć problemów z udostępnianiem plików w swoim serwisie. Pamiętaj jednak, że nie omówiłem wszystkich możliwości tego komponentu. Zachęcam Cię do samodzielnego poznawania jego dodatkowych możliwości.

Twórca *Phoca Download* udostępnia sporo dodatkowych rozszerzeń umożliwiających na przykład umieszczanie wewnątrz artykułu odnośnika do pliku znajdującego się w repozytorium. Po pobraniu i zainstalowaniu odpowiedniego modułu możesz wyświetlić w dowolnym miejscu swojego serwisu statystyki pobrań, wykresy pobrań, menu tworzone na podstawie kategorii, menu wyświetlające drzewo kategorii itp. Dodatki te możesz pobrać pod adresem www.phoca.cz/download/section/3-phoca-download.

Integracja z Social Media — Facebook

Czy znasz kogoś, kto nie słyszał o Facebooku? Jeżeli tak, to zapewne możesz policzyć takie osoby na palcach jednej ręki. Obecnie niemal każda nowoczesna firma i instytucja posiada swój fanpage. Swoje konta na Facebooku mają telewizje, stacje radiowe, blogerzy czy politycy. A jest to tylko jeden z wielu kanałów tzw. social media.

Mark Zuckerberg napisał kod Facebooka podobno w ciągu 2 tygodni. Jak zapewne wiesz, dorobił się dzięki temu portalowi społecznościowemu sporej fortuny. Z założenia Facebook miał być portalem, dzięki któremu ludzie odnawiają stare i nawiązują nowe znajomości. Dzisiaj Facebook to nie tylko miejsce, gdzie kontaktujesz się ze znajomymi. Nie byłby wart tyle, gdyby nie marketing. Praktycznie na każdej stronie możesz kliknąć przycisk *Lubię to!*

Ty także możesz zwiększyć popularność swojego serwisu i dotrzeć do większej liczby użytkowników. Musisz mieć swoje własne konto na Facebooku i utworzyć nową stronę (tzw. *fanpage*).

Dla serwisów tworzonych za pomocą CMS Joomla! znajdziesz wiele rozszerzeń, dzięki którym zintegrujesz witrynę ze swoim kontem na Facebooku. Tradycyjnie polecam oficjalny katalog rozszerzeń dla Joomla! extensions.joomla.org.

W swoich serwisach opartych na Joomla! stosuję rozszerzenie o nazwie *SP Facebook* (www.joomshaper.com/joomla-extensions/sp-facebook). Dlatego integrację mojego przykładowego serwisu z Facebookiem pokażę Ci na przykładzie modułu *SP Facebook*.

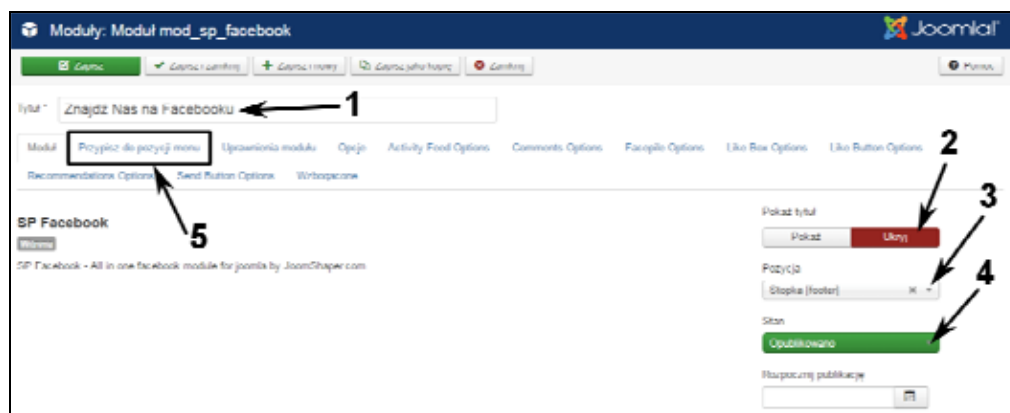
Pobierz i zainstaluj *SP Facebook*, korzystając z instalatora Joomla!. Po prawidłowej instalacji moduł będzie widoczny jako nieopublikowany na liście modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*).

Zakładam, że w moim przykładowym serwisie na stronie startowej będzie wyświetlany moduł o nazwie *Znajdź Nas na Facebooku*. Moduł ten będzie wyświetlał przycisk *Lubię to* oraz miniaturki zdjęć profilowych osób, które polubiły stronę (fanpage).

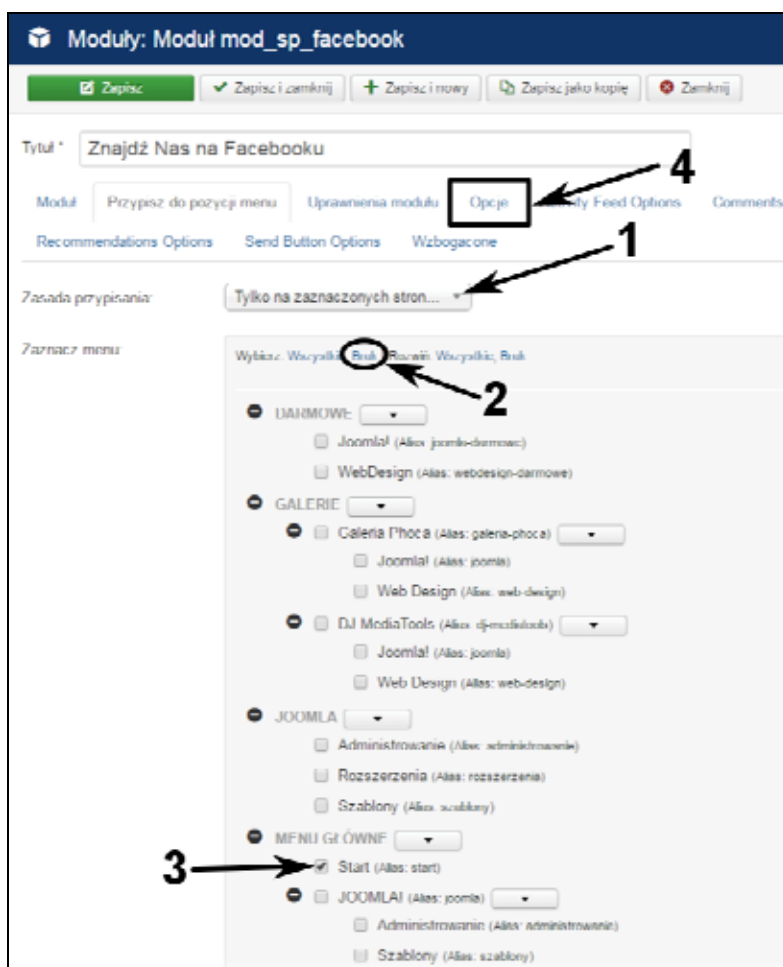
Edytuj moduł *SP Facebook*, a następnie w polu *Tytuł* wpisz *Znajdź Nas na Facebooku*. W polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*, w polu *Pozycja* wybierz pozycję o nazwie *Stopka [footer]*, następnie w polu *Status* wybierz z listy pozycję *Opublikowano* (rysunek 7.63).

Kliknij kartę *Przypisz do pozycji menu* i w polu *Zasada przypisania* wybierz z listy pozycję *Tylko na zaznaczonych stronach*. Następnie kliknij odsyłacz *Brak* w polu *Wybierz zakładkę* i zaznacz pole wyboru przy pozycji *Start* dla menu o nazwie *MENU GŁÓWNE* (rysunek 7.64).

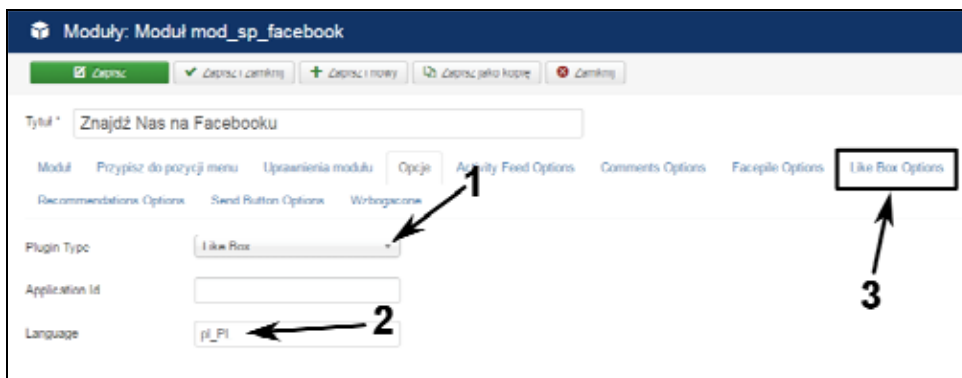
Kliknij kartę *Opcje* i w polu *Plugin Type* wybierz rodzaj facebookowego okienka, które ma wyświetlać moduł. Ja na razie zostawiam pozycję domyślną *Like Box*. Aby moduł wyświetlał informacje pochodzące z Facebooka w polskiej wersji językowej, w polu *Language* zmień wpis na następujący: `pl_PL` (rysunek 7.65).

Rysunek 7.63. Konfiguracja modułu SP Facebook

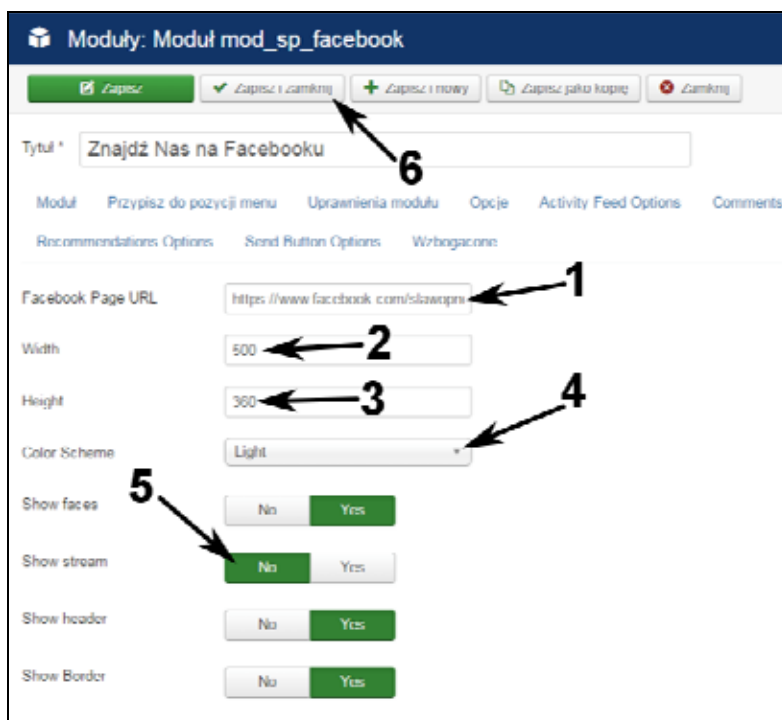
Rysunek 7.64. Konfiguracja ustawień modułu SP Facebook na karcie Przypisz do pozycji menu

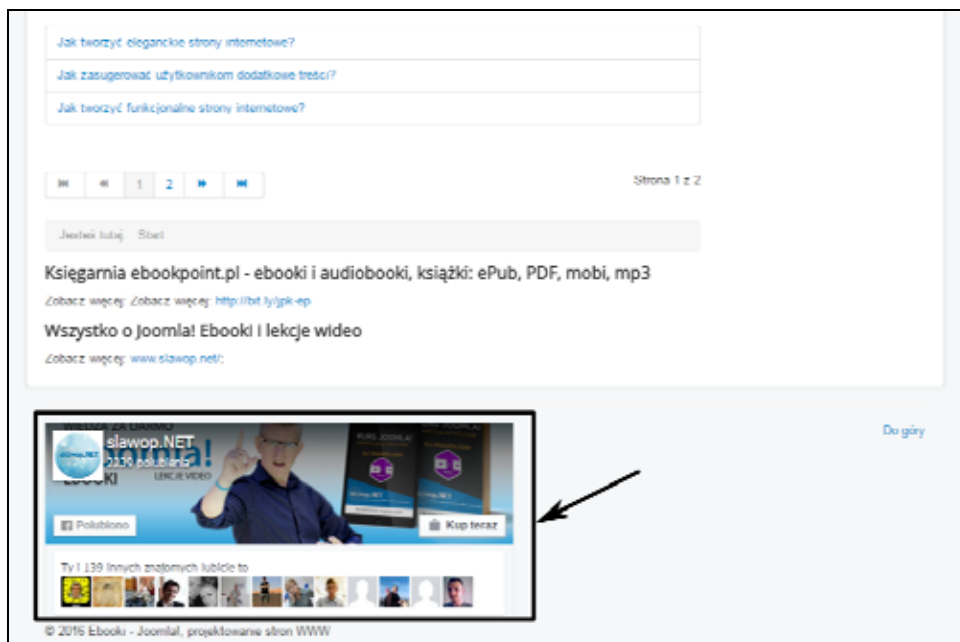
Rysunek 7.65. Konfiguracja ustawień modułu SP Facebook na karcie Opcje

Kliknij teraz zakładkę *Like Box Option* i w polu *Facebook Page URL* wklej adres URL do fanpage'a Twojego serwisu. Następnie w polu *Width* określ szerokość (np. 500), a w polu *Height* wysokość okienka *Like Box* (np. 360). W polu *Color Scheme* możesz wybrać z listy schemat kolorystyczny okienka. Jeżeli chcesz, aby zamiast strumienia treści umieszczanych na Twoim fanpage'u moduł wyświetlał użytkowników, którzy kliknęli przycisk *Lubię to*, to w polu *Show stream* zaznacz pole *No* (rysunek 7.66).

Rysunek 7.66. Konfiguracja ustawień modułu SP Facebook na karcie *Like Box Option*

Pozostałe pola pozostaw z ustawieniami domyślnymi, a następnie zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak moduł prezentuje się w Twoim serwisie (rysunek 7.67).

Rysunek 7.67. Wygląd witryny z modulem SP Facebook wyświetlającym miniatury profilowych zdjęć użytkowników, którzy polubili fanpage

Okienko Facebooka powinno wyświetlać liczbę fanów Twojej strony oraz ikony ich zdjęć profilowych.

Za pomocą modułu *SP Facebook* możesz także wyświetlać inne informacje pobierane z Facebooka. Załóżmy, że dodatkowo oprócz okienka *Like Box* chciałbym, aby w moim przykładowym serwisie użytkownicy posiadający konto na Facebooku mogli dodawać swoje komentarze. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby wielokrotnie wykorzystać moduł *SP Facebook*. Wystarczy, że skopiujesz go i ustawisz w nim odpowiednie opcje. Jak to zrobić? Na tym etapie to już dla Ciebie proste! W menedżerze modułów kliknij pole wyboru obok modułu, który chcesz skopiować — w moim przypadku: *Znajdź Nas na Facebooku* — a następnie kliknij przycisk *Skopiuj*. Po chwili Joomla! wyświetli odpowiedni komunikat, natomiast na liście pojawi się kopia modułu. Domyślnie kopiowany moduł nie jest opublikowany, więc nie musisz się martwić, że zepsuje Ci wygląd serwisu.

Edytuj skopiowany moduł — *Znajdź Nas na Facebooku (2)*, a następnie zmień następujące opcje:

- ◆ **Karta Moduł:**
 - pole *Tytuł*: Facebook – komentarze
 - pole *Pozycja*: *position-3*
 - pole *Stan*: *Opublikowano*

- ♦ Karta *Opcje*:
 - pole *Plugin Type: Comments*
- ♦ Karta *Comments Option*:
 - *Width: 700*

Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź efekty w swojej witrynie (rysunek 7.68).

Rysunek 7.68. Wygląd witryny z modulem wyświetlającym formularz dodawania komentarzy

To tyle, jeżeli chodzi o integrację z serwisem Facebook. Pamiętaj, aby przed integracją witryny z Facebookiem najpierw utworzyć na nim stronę (fanpage).

Mapa witryny

Prawidłowo zaprojektowana nawigacja pozwala internaucie znaleźć poszukiwane treści, informuje go, gdzie się on aktualnie znajduje, gdzie może się dostać oraz jak powrócić do miejsca, w którym już był. Pisałem już o tym w rozdziale 4., który poświęcony był projektowaniu i tworzeniu systemu nawigacji witryny.

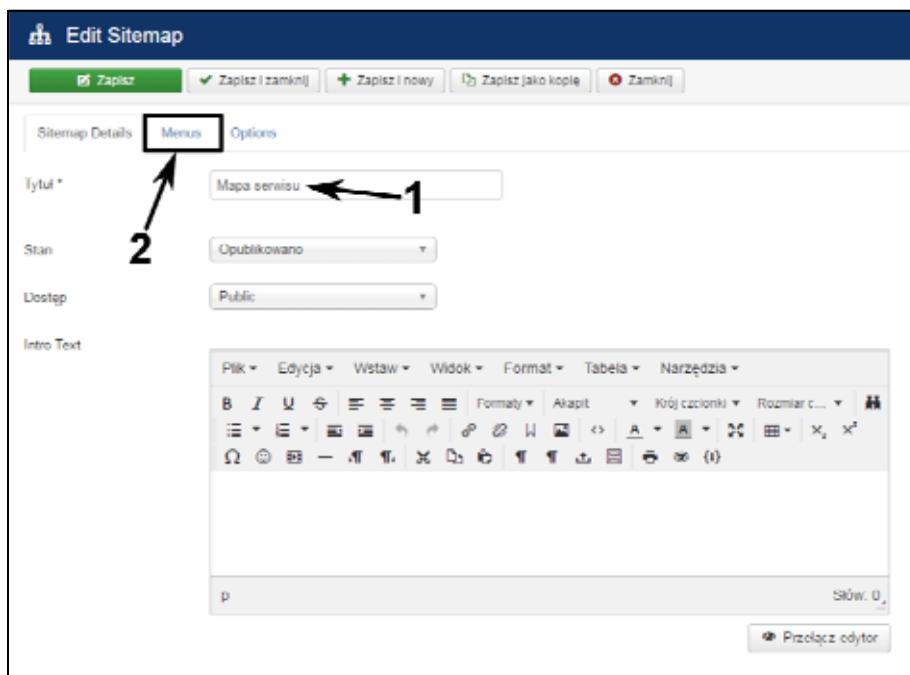
Umieszczenie w menu odsyłacza do mapy strony jest doskonałym pomysłem, aby zapewnić internautom inny sposób dostępu do treści Twojego serwisu. To jest także jeden z wymogów WCAG 2.0, jakie powinna spełniać witryna, aby była bardziej dostępna.

Mapa strony może stanowić swoisty spis treści zawartości serwisu. Taka mapa powinna być tworzona dynamicznie (jakakolwiek zmiana w serwisie powoduje automatyczną aktualizację mapy) i pomagać osobom odwiedzającym stronę, a także ułatwiać przeglądanie poszczególnych podstron serwisu robotom wyszukiwarek. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w sytuacji, kiedy serwis WWW jest rozbudowany i zawiera wiele podstron.

W katalogu rozszerzeń CMS Joomla! znajdziesz wiele rozszerzeń, dzięki którym w prosty sposób utworzysz mapę witryny. Jednym z nich jest darmowe rozszerzenie *OSMap*.

Aby otrzymać darmową wersję *OSMap* (www.alledia.com/extensions/osmap), musisz podać swój adres e-mail, na który zostanie przesłany link do pobrania pliku instalatora. Zapisz go w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze, a następnie zainstaluj za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*).

Podczas instalacji rozszerzenia tworzona jest domyślna mapa witryny. Możesz ją edytować lub utworzyć nową. Kliknij w menu pozycję *Komponenty*, a następnie pozycję *OSMap*. Edytuj domyślną mapę witryny o nazwie *Sitemap* i polu *Tytuł* wpisz własną nazwę mapy, na przykład *Mapa serwisu* (rysunek 7.69). W polu *Intro Text* możesz opcjonalnie wpisać tekst, który zostanie wyświetlony powyżej mapy strony.

Rysunek 7.69. Edycja domyślnej mapy strony *Sitemap*

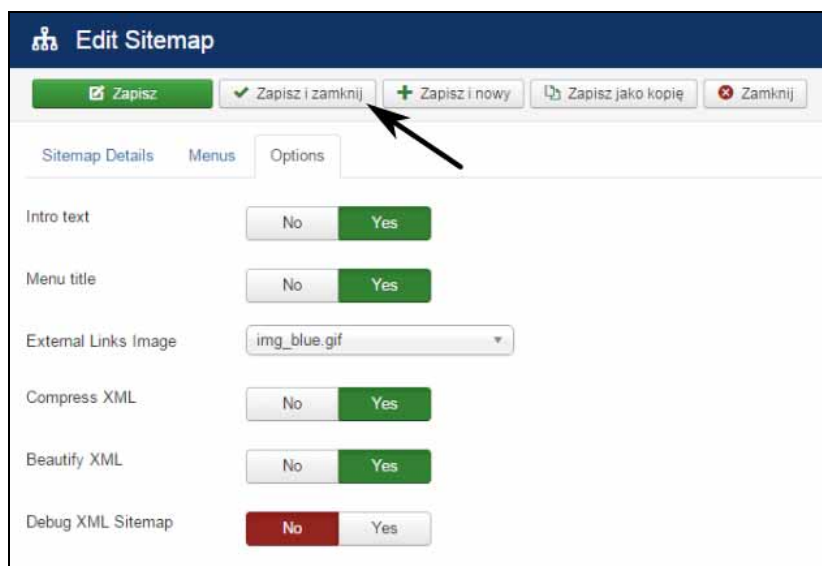
Kliknij zakładkę *Menus*, aby wybrać menu, które mają być wyświetlane w mapie serwisu. Zaznacz menu, których pozycje mają być widoczne w mapie witryny. Pamiętaj, że menu *Menu użytkownika* jest widoczne dopiero po zalogowaniu się zarejestrowanego użytkownika, nie ma sensu, aby było pokazywane w mapie witryny. Zatem zaznacz wszystkie menu oprócz *Menu użytkownika*. W polu *Priority* możesz wybrać

z listy wyższy lub niższy priorytet w stosunku do innych menu. W polu *Change Frequency* wybierz z listy częstotliwość, z jaką *OSMap* powinno aktualizować mapę strony. Jeżeli chcesz zmienić kolejność wyświetlania poszczególnych menu w mapie strony, wystarczy, że wskażesz szare pole reprezentujące wybrane menu i przeciągniesz je w górę lub w dół (rysunek 7.70).

Rysunek 7.70.
Edycja domyślnej
mapy strony,
zakładka *Menus*

Teraz kliknij zakładkę *Options*, aby skonfigurować dodatkowe opcje edytowanej mapy serwisu. W polu *Intro text* zdecyduj, czy tekst wpisany w polu *Intro text* (zakładka *Sitemap Details*) powinien być widoczny, czy też nie. Podobnie w polu *Menu title* zdecyduj, czy chcesz, aby wyświetlane były tytuły poszczególnych menu. W polu *External Links Image* wybierz z listy obraz, który będzie wyświetlany obok linków zewnętrznych. W polu *Compress XML* zdecyduj, czy pliki XML z mapą strony mają być kompresowane, natomiast w polu *Beautify XML* zdecyduj, czy chcesz, aby mapa XML wyświetlana była w sposób zrozumiały dla człowieka (linki zamiast kodu XML). Nie musisz się obawiać, że zmiana tych ustawień wpłynie na zachowanie robotów wyszukiwarek internetowych. Nie ma to dla nich znaczenia. Opcję *Debug XML Sitemap* włączaj tylko wówczas, kiedy chcesz zdiagnozować nieprawidłowe działanie mapy XML. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij* (rysunek 7.71).

Rysunek 7.71. Edycja domyślnej mapy strony, zakładka Options

Aby mapa serwisu utworzona za pomocą rozszerzenia *OSMap* była widoczna na stronie, musisz utworzyć nową pozycję w menu. Dodaj ją do menu *Menu Główne*. Jako typ pozycji wybierz w sekcji *OSMap: HTML Sitemap*. W polu *Tytuł menu* wpisz na przykład *Mapa witryny*, natomiast w polu *Choose a sitemap* kliknij przycisk *Change* i w oknie modalnym odnośnik *Mapa serwisu*. Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie ustaw kolejność tej pozycji, aby znajdowała się przed pozycją *KONTAKT*.

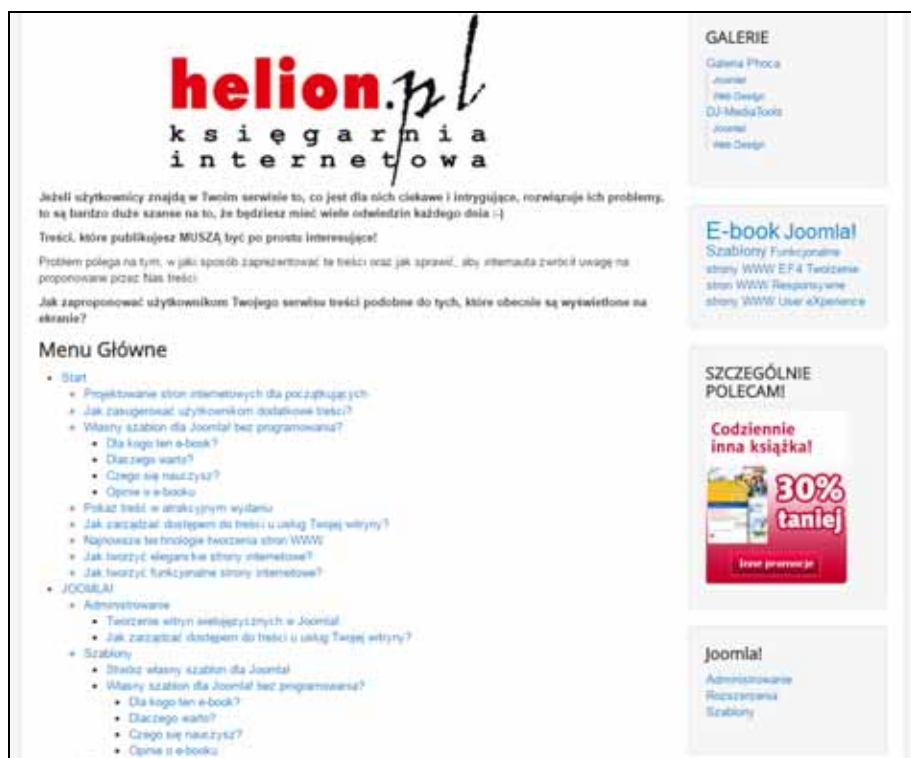
Sprawdź teraz, jak utworzona mapa prezentuje się w witrynie (rysunek 7.72).

Cookie Monster

Od 22.03.2013 r. obowiązują regulacje prawne wymuszające na administratorach stron WWW obowiązek informowania o tym, jakie dane na temat internautów gromadzą w plikach cookies. Zgodnie z tymi regulacjami, internauta odwiedzający serwis, który wykorzystuje cookies, powinien otrzymać także instrukcję, w jaki sposób może wyłączyć opcje zapisywania plików cookies na swoim urządzeniu.

Cookies to niewielkie pliki tekstowe, które zapisywane są na dysku komputera (tabletu, smartfonu) za każdym razem, kiedy korzystasz ze stron internetowych. Dzięki tym plikom właściciele serwisów mogą dostosować prezentowane treści do Twoich preferencji. To dzięki nim przeglądarka „pamięta” Twoje ostatnio odwiedzane serwisy, zawartość koszyka w sklepie internetowym czy Twoje dane, które podajesz, wypełniając formularze.

Generalnie większość współczesnych stron internetowych używa plików cookies i tak trzeba się mocno natrudzić, aby znaleźć jakąś stronę, która tego nie robi.

Rysunek 7.72. Wygląd strony po kliknięciu odsyłacza Mapa witryny

Kiedy użytkownik wejdzie na Twoją stronę, powinien zostać poinformowany, że używasz plików cookies. Po zapoznaniu się z przygotowaną przez Ciebie polityką plików cookies powinien wiedzieć, do jakich celów je wykorzystujesz i jak ewentualnie może je wyłączyć w swojej przeglądarce. Użytkownik powinien sam zdecydować, czy dokona zmian w swojej przeglądarce, czy też zgadza się na ich wykorzystanie i nie wyłącza obsługi plików.

W jaki sposób informować użytkowników o korzystaniu z plików cookies? Przygotuj artykuł *Polityka cookies* — wyjaśnij w nim, czym są pliki cookies, w jakim celu używasz ich w swoim serwisie oraz jak je wyłączyć w przeglądarce. Zobacz, jak wygląda taki artykuł na stronie Ministerstwa Cyfryzacji: mc.gov.pl/polityka-prywatnosci. Pamiętaj, że musisz dostosować tekst do własnych potrzeb.

Teraz trzeba utworzyć nową pozycję w istniejącym menu lub utworzyć nowe menu. Na potrzeby mojego przykładowego serwisu proponuję utworzyć nowe menu o nazwie *Stopka* (menu *Menu/Projektant menu/Utwórz menu*). Utwórz w nim dwie pozycje: *Polityka cookies* i *Mapa witryny*. Dla pozycji *Polityka cookies* wybierz w polu *Typ pozycji menu*: *Pojedynczy artykuł* (sekcja *Artykuły*), a następnie w polu *Wybierz artykuł* kliknij przycisk *Wybierz* i kliknij odnośnik *Polityka cookies*. Dla pozycji *Mapa witryny* wybierz w polu *Typ pozycji menu*: *Alias pozycji menu* (sekcja *Łącza systemowe*), a następnie w polu *Pozycja menu* wybierz z listy pozycję *Mapa witryny*.

Z rozdziału 4. pamiętasz, że aby menu było widoczne w witrynie, musisz je umieścić w module. Utwórz zatem moduł typu *Menu* o nazwie *Stopka* i opublikuj go na pozycji *footer*. Aby tytuł modułu nie był widoczny w witrynie, w polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*.

W katalogu rozszerzeń Joomla! (extensions.joomla.org) znajdziesz wiele rozszerzeń, które mogą ułatwić zadanie. Są tam dostępne zarówno płatne, jak i bezpłatne rozwiązania. Osobiście polecam polskie komercyjne rozszerzenie *DJ-CookieMonster* (bit.ly/dj-cookiemonster), którego koszt wynosi 20 dolarów za sześciomiesięczną subskrypcję i wsparcie techniczne ze strony firmy. Dodatek udostępnia kilka stylów wyświetlania komunikatu o plikach cookies, dzięki czemu możesz szybko dostosować go do wyglądu Twojej witryny.

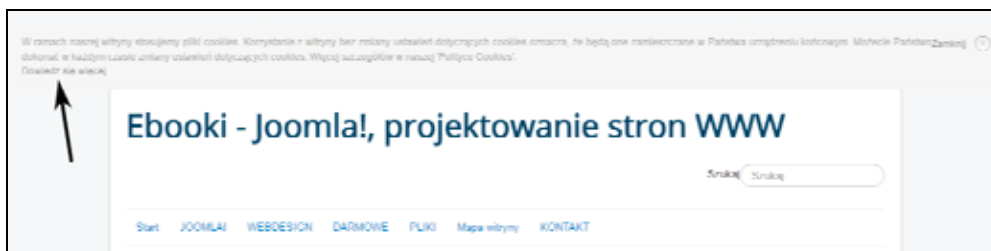
Po opłaceniu subskrypcji pobierz plik dodatku i za pomocą instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*) zainstaluj go w swoim serwisie. Dostęp do wszystkich opcji rozszerzenia znajdziesz, klikając w menu *Rozszerzenia* pozycję *Dodatki* i edytując dodatek *DJ-CookieMonster*.

Aby pojawiła się na stronie wymagana przez prawo informacja o wykorzystaniu plików cookies, wystarczy, że włączysz dodatek. Zatem kliknij w polu *Stan* pozycję *Włączony* i sprawdź, w jaki sposób wyświetlana jest informacja o plikach cookies (rysunek 7.73).

Rysunek 7.73. Wygląd serwisu po włączeniu dodatku *DJ-CookieMonster*

Skopiuj teraz adres odnośnika *Polityka cookies*, który znajduje się w stopce witryny, a następnie wklej go w polu *Adres URL 'Polityki cookies'* w ustawieniach dodatku *DJ-CookieMonster*. Gdy zapiszesz zmiany i odświeżysz witrynę, w komunikacie o plikach cookies pojawi się odnośnik *Dowiedz się więcej* (rysunek 7.74). Po kliknięciu tego odnośnika otworzy się okno z treścią artykułu *Polityka cookies*.

Rysunek 7.74. Wygląd komunikatu o plikach cookies z odnośnikiem *Dowiedz się więcej*

Pozostałe opcje konfiguracyjne rozszerzenia *DJ-CookieMonster*:

- ♦ *Tryb testowy* — opcja przydatna podczas początkowej konfiguracji dodatku, kiedy chcesz dostosować wygląd i pozycję komunikatu. Kiedy wybierzesz z listy pozycję *Tak*, komunikat będzie się wyświetlał za każdym razem, niezależnie od zdefiniowanego czasu wyświetlania.
- ♦ *Wyświetl raz* — zdecyduj, czy chcesz, aby informacja o plikach cookies wyświetlana była tylko przy pierwszej wizycie na stronie.
- ♦ *Miejsce wyświetlania* — wybierz z listy pozycję wyświetlania komunikatu.
- ♦ *Tekst w przycisku 'zamknij'* — wpisz tekst, jaki ma pojawić się w przycisku *Zamknij*. Jeżeli pozostawisz to pole puste, zostanie użyty domyślny tekst: *Zamknij*.
- ♦ *Szerokość* — określ szerokość wyświetlanej informacji. Możesz zdefiniować ją, używając wartości procentowych lub pikseli, np. 90% lub 960 px. Zdefiniowana w ten sposób szerokość nie dotyczy informacji wyświetlanej jako komunikat systemowy (pole *Miejsce wyświetlania*).
- ♦ *Wysokość* — określ wysokość wyświetlanej informacji. Możesz zdefiniować ją, używając wartości procentowych lub pikseli. Zdefiniowana w ten sposób wysokość nie dotyczy informacji wyświetlanej jako komunikat systemowy (pole *Miejsce wyświetlania*) i po wybraniu stylów 5, 6, 7 (pole *Styl*).
- ♦ *Przyklejony* — zdecyduj, czy chcesz, aby komunikat był przyklejony do wybranej pozycji. Wówczas będzie on widoczny podczas przewijania strony. Ustawienia te nie dotyczą informacji wyświetlanej jako komunikat systemowy (pole *Miejsce wyświetlania*) i po wybraniu stylów 5, 6, 7 (pole *Styl*).
- ♦ *Styl* — wybierz z listy jeden z predefiniowanych stylów komunikatu.
- ♦ *Przesunięcie* — zdefiniuj odległość od górnej lub dolnej krawędzi okna. Możesz zdefiniować ją, używając wartości procentowych lub pikseli. Zdefiniowane w ten sposób przesunięcie nie dotyczy informacji wyświetlanej jako komunikat systemowy (pole *Miejsce wyświetlania*) i po wybraniu stylów 5, 6, 7 (pole *Styl*).
- ♦ *Czas wyświetlania* — wpisz liczbę dni, po których komunikat o plikach cookies powinien wyświetlić się ponownie.

- ◆ *Źródło tekstu informacji* — wybierz z listy, czy chcesz stosować tekst zdefiniowany w dodatku *DJ-CookieMonster*, czy własny tekst wpisany w module.
- ◆ *Nagłówek informacji* — wpisz tekst nagłówka komunikatu. Jeżeli pozostawisz to pole puste, nagłówek nie zostanie wyświetlony. Wypełnij je, jeżeli w polu *Źródło tekstu informacji* wybrałeś pozycję *Plugin*.
- ◆ *Informacja* — wpisz własny tekst komunikatu lub pozostaw puste pole, aby wyświetlić tekst domyślny. Wypełnij je, jeżeli w polu *Źródło tekstu informacji* wybrałeś pozycję *Plugin*.
- ◆ *Adres URL 'Polityki cookies'* — wpisz adres URL do artykułu z polityką cookies. Wypełnij pole, jeżeli w polu *Źródło tekstu informacji* wybrałeś pozycję *Plugin*.
- ◆ *Tekst linku* — wpisz tekst odnośnika prowadzącego do artykułu z polityką cookies. Jeżeli pozostawisz pole niewypełnione, zostanie użyty tekst domyślny *Dowiedz się więcej*. Wypełnij pole, jeżeli w polu *Źródło tekstu informacji* wybrałeś pozycję *Plugin*.
- ◆ *Otwórz w oknie* — wybierz z listy, czy artykuł z polityką cookies powinien pojawić się w tym samym oknie (pozycja *_self*), czy w nowym oknie przeglądarki (pozycja *_blank*).
- ◆ *Moduł* — wybierz z listy, który moduł ma być wyświetlany jako komunikat. Opcja ta dotyczy sytuacji, kiedy w polu *Źródło tekstu informacji* wybrałeś pozycję *Moduł*.

Poświęć kilka minut na eksperymenty z różnymi ustawieniami i sprawdź, jak możesz dostosować komunikat o plikach cookies do potrzeb swojego serwisu.

W moim przykładowym serwisie zastosowałem następujące ustawienia (rysunek 7.75):

- ◆ *Miejsce wyświetlania: Na dole*
- ◆ *Szerokość: 80%*
- ◆ *Przyklejony: Tak*
- ◆ *Styl: Style 3*

Po zapisaniu wprowadzonych zmian Twój serwis powinien wyglądać podobnie do tego pokazanego na rysunku 7.76.

Przedstawiłem Ci tylko kilka — według mnie wartościowych — dodatków do Joomla!, jednak to od Ciebie zależy, czy zastosujesz je w swoim serwisie, czy wykorzystasz inne.

Takich rozszerzeń, z których regularnie korzystam i które uważam za wartościowe, jest o wiele więcej. Jednym z nich jest *DJ-Tabs*, za pomocą którego możesz przedstawić treść w bardzo atrakcyjny sposób — w formie zakładki lub rozwijanych belek (tzw. akordeonu). Szczegółowy opis tego rozszerzenia wraz z konkretnymi przykładami znajdziesz w moim e-booku *Kurs Joomla!*. *Pokaż treść w atrakcyjnym wydaniu*

Rysunek 7.75.
 Ustawienia dodatku
DJ-CookieMonster
 zdefiniowane dla
 przykładowego
 serwisu

The screenshot shows the configuration page for the DJ-CookieMonster plugin. At the top, there are three buttons: 'Zapisz' (Save), 'Zapisz i zamknij' (Save and Close), and 'Zamknij' (Close). An arrow labeled '5' points to the 'Zapisz i zamknij' button. Below the buttons, the plugin name 'DJ-CookieMonster' is displayed, along with a breadcrumb trail 'system / djcookiemonster'. A description reads: 'Dodatek pozwalający na wyświetlanie informacji o plikach cookie wymaganej przez przepisy'. The main configuration area contains several settings:

- Tryb testowy: Nie (dropdown)
- Wyświetl raz: Nie (dropdown)
- Miejsce wyświetlania: Na dole (dropdown) — arrow '1' points here
- Tekst w przycisku 'zamknij': (text input)
- Szerokość: 80% (text input) — arrow '2' points here
- Wysokość: (text input)
- Przyklejony: Tak (dropdown) — arrow '3' points here
- Styl: Style 3 (dropdown) — arrow '4' points here
- Przesunięcie: 0px (text input)
- Czas wyświetlania: 0 (text input)
- Źródło tekstu informacji: Plugin (dropdown)

(bit.ly/dj-tabs). Jeżeli na swojej witrynie publikujesz wiele interesujących treści, zainteresuj się rozszerzeniem *DJ-Suggester*. Za jego pomocą możesz wyświetlić użytkownikom niewielkie okienko, które będzie wysuwało się z ekranu po przewinięciu fragmentu lub całości strony. W okienku tym może znaleźć się propozycja zapoznania się z kolejnym ciekawym artykułem lub na przykład opisem jakiegoś produktu. Opcje konfiguracyjne i przykłady zastosowań *DJ-Suggester*, znajdziesz w e-booku *Kurs Joomla!.* *Jak sugerować użytkownikom dodatkowe treści?* (bit.ly/dj-suggester).

Jeżeli opisane przeze mnie rozszerzenia nie spełniają Twoich oczekiwań, to jestem pewien, że znajdziesz takie, które w Twoim przypadku sprawdzą się lepiej. Poszukiwania zacznij od oficjalnego katalogu rozszerzeń dla Joomla! extensions.joomla.org.

Rysunek 7.76. Wygląd komunikatu o plikach cookies po zapisaniu wprowadzonych zmian

Uwaga

Nowe, nieznanne Ci rozszerzenia testuj na kopii witryny. W ten sposób unikniesz przykrych niespodzianek. Czasami zrobisz coś nie tak lub okaże się, że zainstalowane rozszerzenie nie jest jeszcze w pełni dopracowane. W ekstremalnych sytuacjach możesz doprowadzić do tego, że Twoja witryna nie będzie się wyświetlać — zobaczysz w przeglądarce pustą stronę! Jeżeli przeprowadzasz testy na finalnym serwisie, możesz mieć problem z przywróceniem go do właściwej funkcjonalności.

Jak tworzyć i przywracać kopie zapasowe serwisu, pokażę Ci w dalszej części książki.

Rozdział 8.

Praca z szablonami witryny

Wielokrotnie powtarzałem w tej książce, że to, co jest NAJWAŻNIEJSZE w Twoim serwisie, to jego ciekawa TREŚĆ!

Jestem pewien, że jeżeli internauci znajdą w Twoim serwisie to, co jest dla nich interesujące, intrygujące lub rozwiązuje ich problemy, to będzie on cieszył się ogromną popularnością. Pamiętaj jednak, że ważne jest także, w jaki sposób tę treść przedstawiš.

W CMS Joomla! treść oraz sposób jej prezentacji funkcjonują na osobnych płaszczyznach. O tym, w jaki sposób prezentowana jest treść Twojego serwisu, decyduje zastosowany szablon (ang. *template*). Dzięki szablonom możesz dosłownie za pomocą paru kliknięć zmienić wygląd Twojego serwisu oraz sposób prezentowania w nim treści.

Większość internautów podejmuje decyzję o pozostaniu na stronie w ciągu kilku pierwszych sekund! Ich decyzja opiera się głównie na podstawie sposobu prezentacji treści, czyli projektu graficznego (designu) witryny. Jeżeli więc chcesz na dłużej zatrzymać internautów w swoim serwisie, to odpowiednio dobrany szablon jest rzeczą niezbędną.

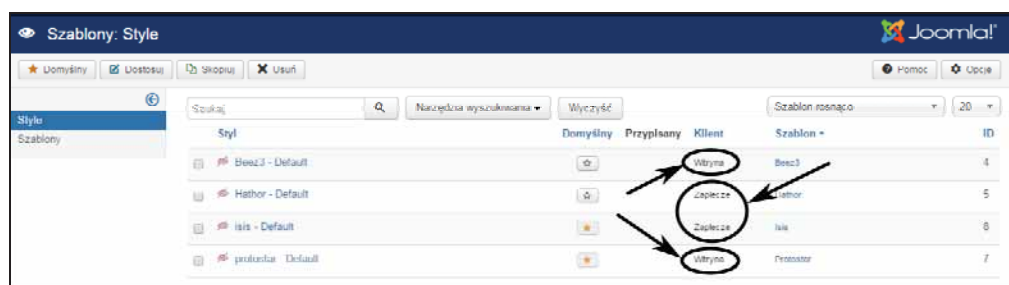
W tym rozdziale pokażę Ci, jak zmienić domyślny szablon Twojego serwisu, w jaki sposób możesz pozyskać darmowy szablon oraz jak go zainstalować i dostosować do swoich potrzeb. Podam mnóstwo adresów, skąd pobrać oraz gdzie kupić szablon dla Joomla!. Omówię typową budowę oraz elementy składowe szablonu dla Joomla!. Dowiesz się również, jak zmienić i zmodyfikować domyślny szablon zalepca. Jeżeli jesteś osobą zainteresowaną tematem tworzenia własnych szablonów, to przedstawię Ci kilka przydatnych narzędzi, które są w tej kwestii bardzo pomocne.

Temat obszerny, ale bardzo ciekawy. A zatem do dzieła!

Zarządzanie szablonami

Zarządzanie szablonami w serwisie odbywa się za pomocą menedżera szablonów. Aby otworzyć okno menedżera szablonów, kliknij w menu nawigacyjnym zalepca witryny pozycję *Rozszerzenia*, a następnie pozycję *Szablony*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie zalepca administracyjnego. Wówczas w sekcji *KONFIGURACJA* kliknij pozycję *Szablony*.

W oknie menedżera możesz zarządzać szablonami systemowymi oraz innymi zainstalowanymi przez Ciebie szablonami niezależnych twórców. Okno menedżera szablonów (*Szablony: Style*) udostępnia narzędzia, dzięki którym możesz wskazać domyślne style stosowane na stronach zarówno witryny, jak i zalepca administracyjnego (rysunek 8.1). Co ciekawe, możesz także zastosować różne szablony dla różnych podstron swojego serwisu.

Rysunek 8.1. Okno menedżera szablonów — Style

Po lewej stronie okna menedżera stylów szablonów widoczny jest pasek pionowy menu z dwoma pozycjami:

- ◆ *Style* — otwiera menedżera stylów szablonów.
- ◆ *Szablony* — otwiera okno menedżera szablonów.

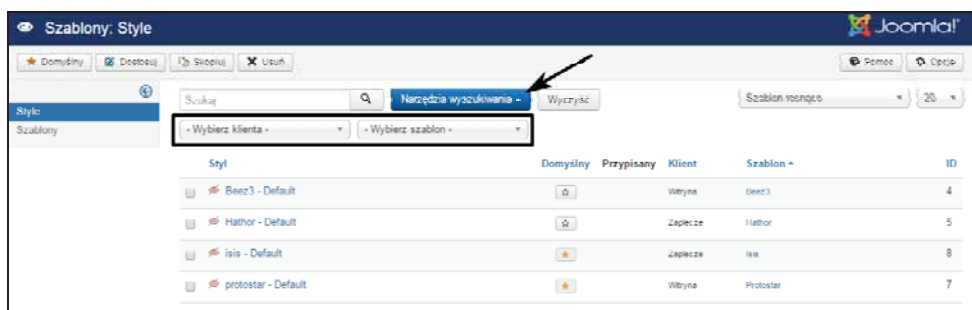
Aby zwiększyć obszar roboczy okna menedżera, możesz ukryć boczny pasek z menu, klikając ikonę z niebieską strzałką skierowaną w lewo. Aby z kolei odkryć ten pasek, kliknij ikonę z niebieską strzałką skierowaną w prawą stronę.

Pod tytułem okna znajduje się przybornik z zestawem przycisków służących do zarządzania szablonami:

- ◆ *Domyślny* — kliknięcie tego przycisku powoduje ustawienie wybranego stylu szablonu jako domyślnego dla witryny lub zalepca.
- ◆ *Dostosuj* — służy do edycji opcji konfiguracyjnych wybranego szablonu. Aby edytować ustawienia szablonu, zaznacz go na liście, a następnie kliknij ten przycisk.
- ◆ *Skopiuj* — kliknij ten przycisk, aby wykonać kopię zaznaczonego stylu szablonu.
- ◆ *Wyrzuć* — kliknij ten przycisk, aby usunąć wybrany styl szablonu.

- ♦ *Pomoc* — otwiera okno pomocy Joomla! z tematami związanymi z aktywnym ekranem.
- ♦ *Opcje* — kliknięcie przycisku powoduje otwarcie okna z opcjami globalnymi menedżera szablonów.

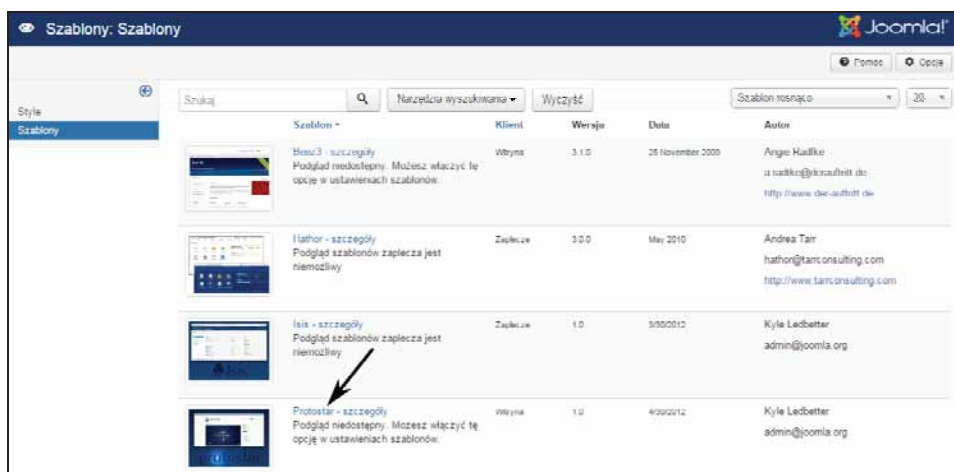
Pod przybornikiem zostały rozmieszczone filtry, które umożliwiają szybsze znalezienie poszukiwanych stylów szablonu. Znajdziesz tam filtr, dzięki któremu możesz szybko wyświetlić szablon, wpisując w pole *Szukaj* fragment jego nazwy. Po kliknięciu przycisku *Narzędzia wyszukiwania* masz do dyspozycji także filtry, za pomocą których możesz wyświetlić style szablonów witryny lub zaplecza oraz style powiązane z konkretnym szablonem (rysunek 8.2). Możesz stosować dowolne kombinacje tych filtrów.

Rysunek 8.2. Filtrowanie dostępne w oknie menedżera szablonów — Style

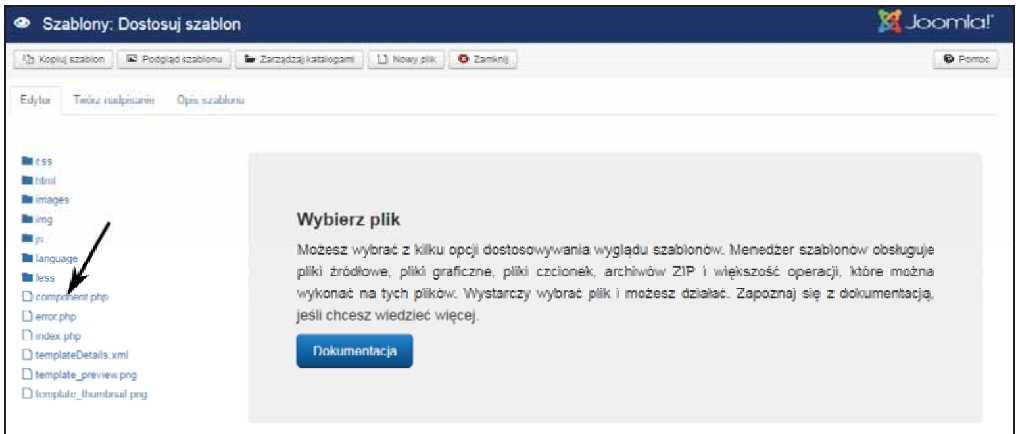
Ponadto po prawej stronie znajdziesz filtr pozwalający sortować listę stylów szablonów oraz filtr liczby wyświetlanych pozycji na jednym ekranie.

Kliknij w pasku pionowym odsyłacz *Szablony*. Okno menedżera szablonów wyświetla trochę inne informacje niż okno menedżera stylów szablonu. Na liście szablonów znajdziesz podstawowe informacje o szablonie, takie jak: nazwa, wersja, autor szablonu oraz data jego utworzenia (rysunek 8.3).

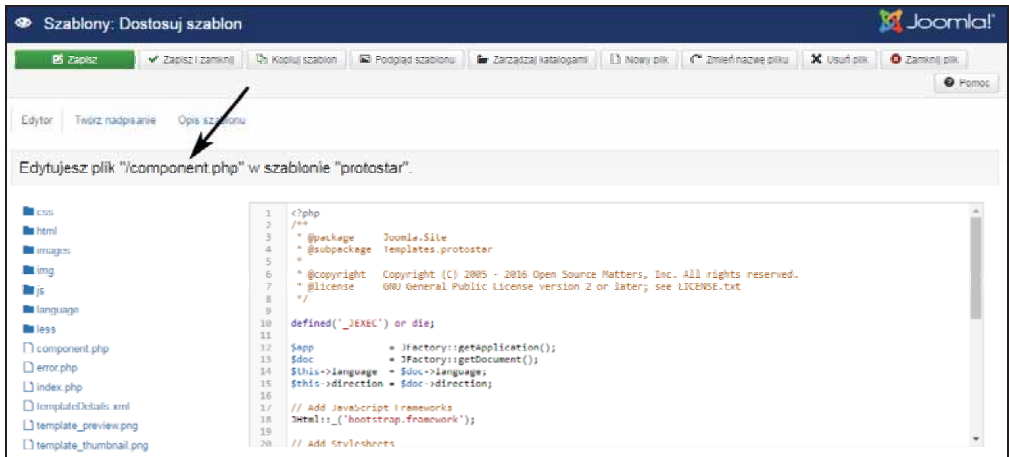
Rysunek 8.3. Okno menedżera szablonów

Kliknięcie odnośnika z nazwą wybranego szablonu spowoduje otwarcie okna, w którym będzie możliwa m.in. edycja plików szablonów oraz powiązanych z nim arkuszy stylów (odpowiedzialnych za wygląd szablonu) — rysunek 8.4.

Rysunek 8.4. Okno Szablony: Dostosuj szablon

Jeżeli chcesz edytować któryś z plików, kliknij odnośnik z jego nazwą. Zobaczysz wówczas okno edytora kodu, który ma funkcję numerowania wierszy i kolorowania składni kodu, co zwiększa jego czytelność i szybkość znajdowania ewentualnych błędów (rysunek 8.5).

Rysunek 8.5. Edytor kodu dostępny po kliknięciu odnośnika nazwy wybranego pliku szablonu

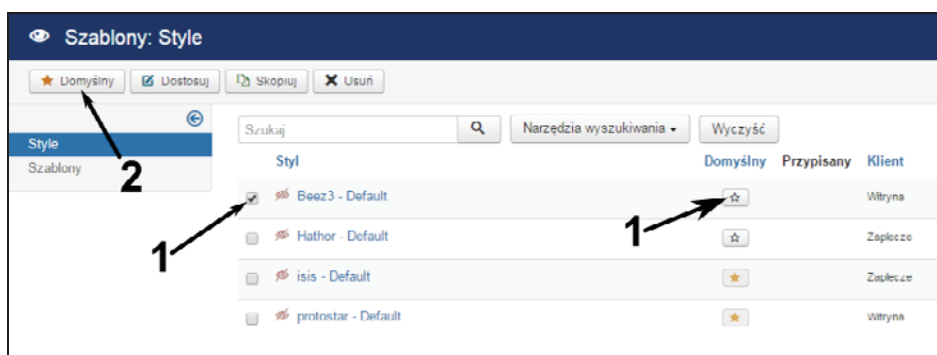
Domyślny szablon serwisu

Domyślny szablon serwisu określa układ oraz rozmieszczenie poszczególnych elementów strony, rozmiar, kolor i krój czcionki oraz odstępy między obiektami, czyli ogólnie cały wygląd poszczególnych stron witryny.

Zaraz po instalacji Joomla! do dyspozycji masz kilka zestawów szablonów, dzięki którym możesz od razu rozpocząć pracę nad tworzeniem witryny. W Joomla! 3 masz do dyspozycji dwa szablony dla witryny i dwa dla zaplecza administracyjnego. Bardzo często szablony te w zupełności wystarczają właścicielowi witryny. Mogą także posłużyć jako punkt wyjścia do stworzenia własnej modyfikacji szablonu.

Otwórz menedżera stylów szablonów (menu *Rozszerzenia/Szablony*) i zwróć uwagę na kolumnę *Domyślny*. Jeżeli obok nazwy stylu szablonu widzisz w tej kolumnie ikonę z żółtą gwiazdką, oznacza to, że styl ten jest ustawiony jako domyślny. Na liście widzisz zapewne dwa szablony, które zdefiniowane są jako domyślne. Jeden to domyślny szablon dla witryny, natomiast drugi — dla zaplecza.

Aby zmienić wygląd Twojej witryny, wystarczy, że użyjesz innego szablonu. Aby ustawić wybrany szablon jako domyślny, kliknij ikonę z gwiazdką w kolumnie *Domyślny* lub zaznacz pole wyboru obok nazwy szablonu i kliknij przycisk *Domyślny* w przyborniku (rysunek 8.6).

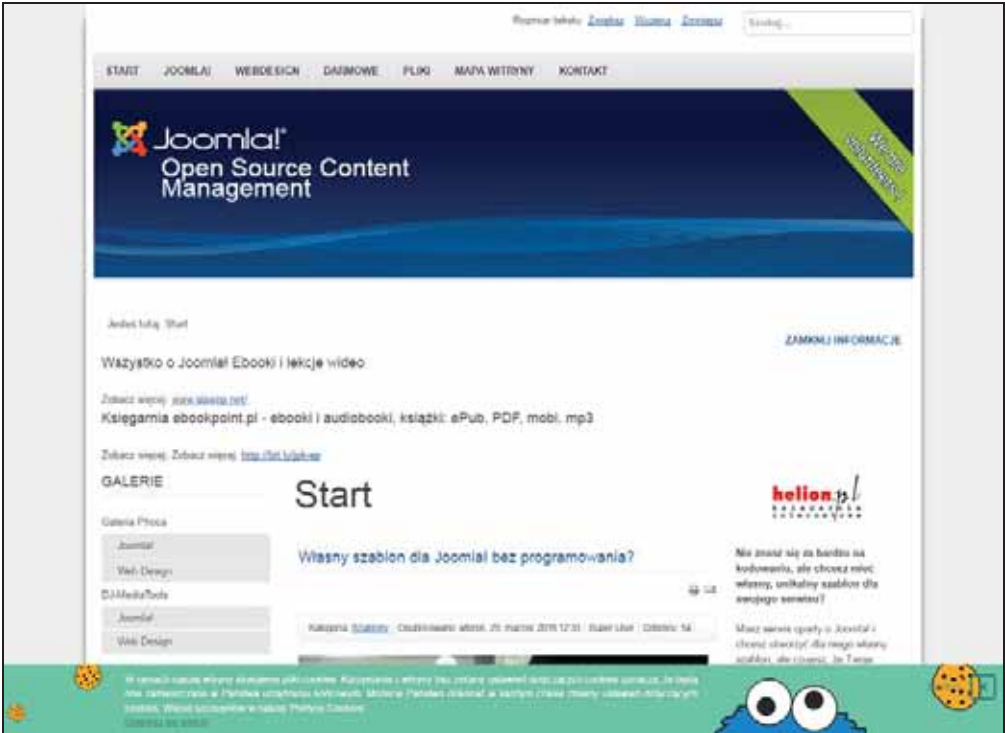

Rysunek 8.6. Ustawienie szablonu *Beez3* jako domyślnego

Ustaw styl *Beez3 — Default* jako domyślny, a następnie sprawdź, jak teraz wygląda Twoja witryna (rysunek 8.7).

Ups... Spora część elementów witryny zmieniła swoje położenie! Co się stało i o co tutaj chodzi? Spokojnie, nie martw się, już wyjaśniam!

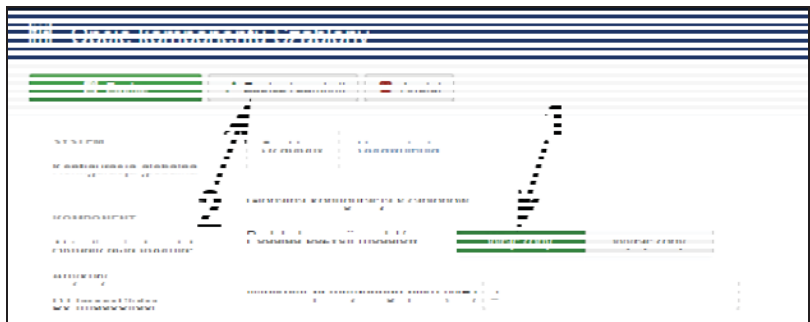
Musisz mieć świadomość, że każdy twórca szablonów może definiować własne nazwy pozycji w projektowanych przez siebie szablonach oraz może rozmieścić je w zupełnie innych miejscach. Na przykład w szablonie *Beez3* nie ma pozycji o nazwach *banner*, *footer*, tak jak w przypadku szablonu *protostar*. Pozostałe nazwy pozycji w szablonie *Beez3* są takie same jak nazwy w szablonie *protostar*, ale z kolei ich położenie jest zupełnie inne.

Rysunek 8.7. Wygląd serwisu po zastosowaniu szablonu Beez3

Musisz pamiętać, że podobna sytuacja może zaistnieć, kiedy zainstalujesz dodatkowe szablony. Co wtedy zrobić? Należy edytować wybrane moduły i ponownie ustawić dla nich odpowiednie pozycje, właściwe dla zastosowanego szablonu. No tak, ale jak sprawdzić, jakie jest położenie danej pozycji w obrębie wybranego szablonu? Najpierw musisz zezwolić, aby system wyświetlał podgląd pozycji modułów w zainstalowanych szablona. Aby to zrobić, przejdź do zaplecza witryny i otwórz okno menedżera szablonów, a następnie kliknij przycisk *Opcje*. Na karcie *Szablony* kliknij w polu *Podgląd pozycji modułów* przycisk *Włączony* (rysunek 8.8).

Rysunek 8.8.
Włączenie opcji
Podgląd pozycji
modułów

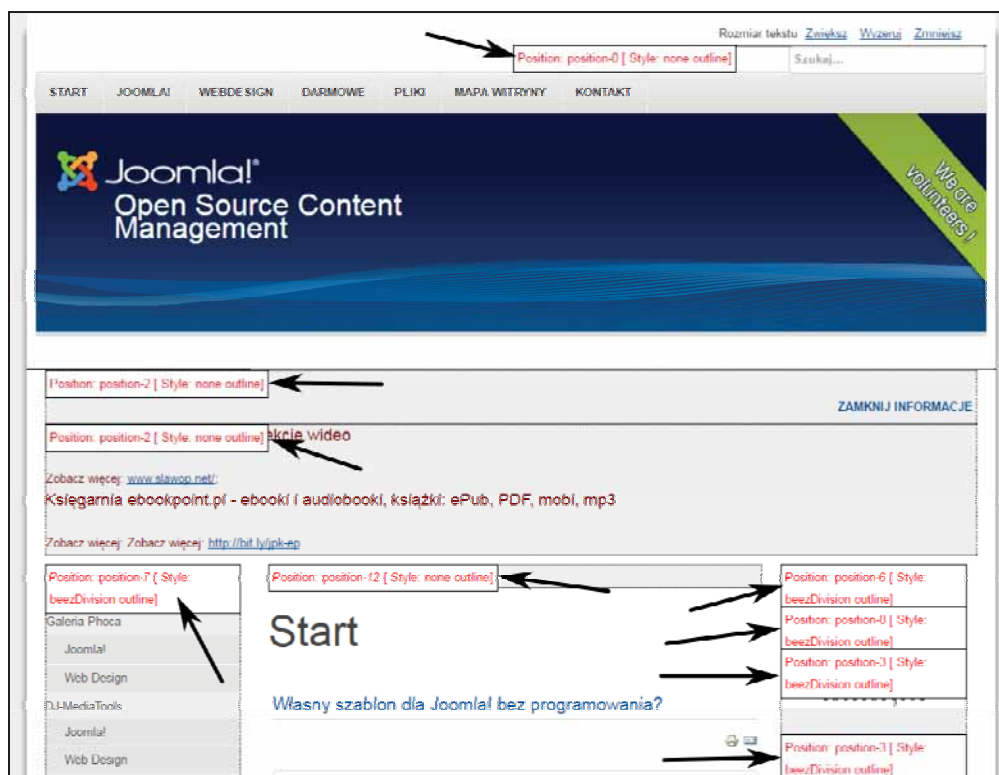
Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do okna menedżera szablonów (okno *Szablony: Szablony*). Aby sprawdzić położenie pozycji

modułów w wybranym szablonie, kliknij odnośnik *Podgląd* znajdujący się pod nazwą szablonu (rysunek 8.9).

Rysunek 8.9. Odnośnik *Podgląd* widoczny w menedżerze szablonów

Teraz w nowej zakładce zobaczysz stronę główną swojego serwisu wraz z nazwami pozycji zdefiniowanymi w szablonie oraz ich położeniem (rysunek 8.10).

Rysunek 8.10. Wygląd serwisu z wyświetlonymi pozycjami modułów

Teraz już możesz się zorientować, jakie są nazwy pozycji w danym szablonie i jakie jest ich rozmieszczenie.

Jeżeli w systemie włączona jest opcja podglądu pozycji modułów, możesz je wyświetlić bez korzystania z zaplecza administracyjnego. Wystarczy, że w pasku adresu swojej przeglądarki dodasz do adresu końcówkę `?tp=1`.

Wróć do poprzednich ustawień i zdefiniuj jako domyślny szablon *protostar*.

Domyślny szablon zaplecza

Domyślny szablon dla zaplecza administracyjnego witryny możesz zmienić dokładnie w taki sam sposób jak w przypadku szablonu dla witryny. W CMS Joomla! masz do dyspozycji dwa szablony określające wygląd i rozmieszczenie poszczególnych elementów zaplecza.

Szablon o nazwie *Isis* znasz już doskonale, ponieważ cały czas z nim pracujesz. Aby zmienić wygląd zaplecza administracyjnego witryny, wystarczy, że użyjesz innego szablonu. Zmień teraz domyślny szablon zaplecza na *Hathor*. Otwórz menedżera stylów szablonu i kliknij ikonę z gwiazdką w kolumnie *Domyślny* lub zaznacz pole wyboru obok nazwy szablonu i kliknij przycisk *Domyślny* w przyborniku.

Gdy zastosujesz szablon *Hathor*, zaplecze powinno wyglądać tak jak na rysunku 8.11.

Rysunek 8.11. Wygląd zaplecza Joomla! z szablonem Hathor

Jako domyślny szablon zaplecza zastosuj ten, który Ci najbardziej odpowiada.

Dopasowanie szablonu

Bardzo często, zarówno szablony zainstalowane razem z CMS Joomla!, jak i te, które zainstalujesz samodzielnie, posiadają dodatkowe opcje konfiguracyjne. Za ich pomocą możesz dopasować szablon do potrzeb swojego serwisu.

Aby dostosować wybrany szablon, korzystając z opcji konfiguracyjnych szablonu, kliknij w menedżerze stylów szablonów (menu *Rozszerzenia/Szablony*) jego nazwę. Możesz także kliknąć pole wyboru obok nazwy szablonu, a następnie kliknąć przycisk *Domyślny*. Edytuj zatem ustawienia domyślnego szablonu *Protostar*.

W szablonach zainstalowanych razem z systemem Joomla! opcje konfiguracyjne dostępne są po kliknięciu zakładki *Wzbogacone*. Domyślne szablony nie posiadają zbyt wielu opcji. Możesz skonfigurować takie parametry, jak kolor tła strony, kolor odnośników, dodać plik z logo oraz wpisać tytuł strony i podtytuł (np. slogan).

Oto jakie możliwości konfiguracyjne masz w tym przypadku (rysunek 8.12):

Rysunek 8.12.
Zmiana opcji konfiguracyjnych szablonu *Protostar*

The screenshot shows the Joomla! administrator interface for editing the Protostar template. The interface is titled "Szablony: Edytuj styl" and includes several configuration options:

- Nazwa stylu ***: protostar - Default (indicated by arrow 5)
- Szczegóły**, **Wzbogacone**, **Przypisz do pozycji menu**
- Kolor wyróżnień**: #0088cc
- Kolor tła**: #e2f3fc (indicated by arrow 1)
- Logo**: [eye icon] [Wybierz] [X]
- Tytuł**: Moje E-booki (indicated by arrow 2)
- Opis**: CMS Joomla!, projektowanie stron (indicated by arrow 3)
- Fonty Google w nagłówkach**: Tak (selected), Nie
- Nazwa fontów Google**: Roboto Condensed (indicated by arrow 4)
- Układ płynny**: Płynny, Stały

- ♦ **Kolor wyróżnień** — zdefiniuj kolor nagłówek oraz odnośników w witrynie. Możesz wpisać kolor, używając kodu heksadecymalnego lub po prostu wybrać go, korzystając z próbnika kolorów (*color picker*).
- ♦ **Kolor tła** — zdefiniuj kolor tła witryny. Możesz wpisać kolor, używając kodu heksadecymalnego, lub po prostu wybrać go z próbnika kolorów (*color picker*). Ja zmieniam kolor na leciutko niebieskawy (drogie Panie, wybaczcie!): #e2f3fc.

- ◆ *Logo* — kliknij przycisk *Wybierz*, a następnie w oknie modalnym prześlij plik z logo Twojej witryny lub wybierz plik, który już został przesłany. W moim przykładzie pozostawiam to pole puste.
- ◆ *Tytuł* — wpisz tekst, który pojawi się, jeżeli w polu *Logo* nie wybierzesz żadnego obrazu. W moim przykładzie wpisuję *Moje E-booki*.
- ◆ *Opis* — wpisz tekst, który pojawi się pod obrazem logo lub tekstem, który wpiszesz w polu *Tytuł witryny*. Wpisz na przykład *CMS Joomla! , projektowanie stron WWW*.
- ◆ *Fonty Google w nagłówkach* — zdecyduj, czy chcesz, aby w nagłówkach witryny stosowane były fonty Google.
- ◆ *Nazwa fontów w Google* — wpisz nazwę fontu Google (www.google.com/fonts), który będzie stosowany w nagłówkach witryny. Wpisz na przykład *Roboto Condensed*.
- ◆ *Układ płynny* — zdecyduj, czy witryna na dużych ekranach powinna mieć określoną szerokość, czy powinna być rozciągnięta na całą szerokość ekranu.

Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie sprawdź, jakie zmiany nastąpiły w wyglądzie Twojego serwisu (rysunek 8.13).

Rysunek 8.13. Wygląd serwisu po zmianie opcji konfiguracyjnych szablonu Protostar

Jak widzisz, nawet, jeśli masz do dyspozycji jedynie szablony zainstalowane razem z CMS Joomla!, masz spore możliwości dokonywania zmian w wyglądzie Twojego serwisu.

Jeden serwis — wiele szablonów

Możliwość użycia wielu szablonów w obrębie jednego serwisu to jedna z wielu bardzo interesujących funkcjonalności Joomla!.

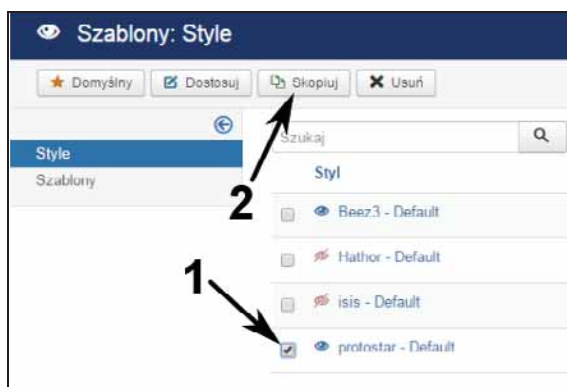
W moim przykładowym serwisie chciałbym na przykład, aby każda główna kategoria opisywanych e-booków miała inny wygląd. Możesz przypisać wybrany szablon do konkretnych pozycji menu. Poza tym praktycznie każdej pozycji menu możesz przypisać inny szablon. Musisz jedynie pamiętać o tym, że w serwisie może być zdefiniowany tylko jeden szablon domyślny.

W ramach ćwiczenia postępuj zgodnie z podanymi dalej zaleceniami. Dla kategorii **JOOMLA!** przypisz szablon *Protostar* z następującymi ustawieniami:

- ♦ *Kolor wyróżnień:* #659e39
- ♦ *Kolor tła:* #e4ffc9
- ♦ *Logo:* brak
- ♦ *Tytuł:* JOOMLA!
- ♦ *Opis:* Zestaw Najlepszych E-booków
- ♦ *Fonty w Google w nagłówkach:* Tak
- ♦ *Nazwa fontów Google:* Oswald
- ♦ *Układ płynny:* Stały

No tak, tylko jak to zrobić? Przecież masz tylko jeden szablon *Protostar*! Nie martw się. Nie prościej. Po prostu trzeba skopiować styl szablonu. Jak to zrobić? W menedżerze stylów szablonów zaznacz pole wyboru przy szablonie *Protostar*, a następnie kliknij przycisk *Skopiuj* (rysunek 8.14).

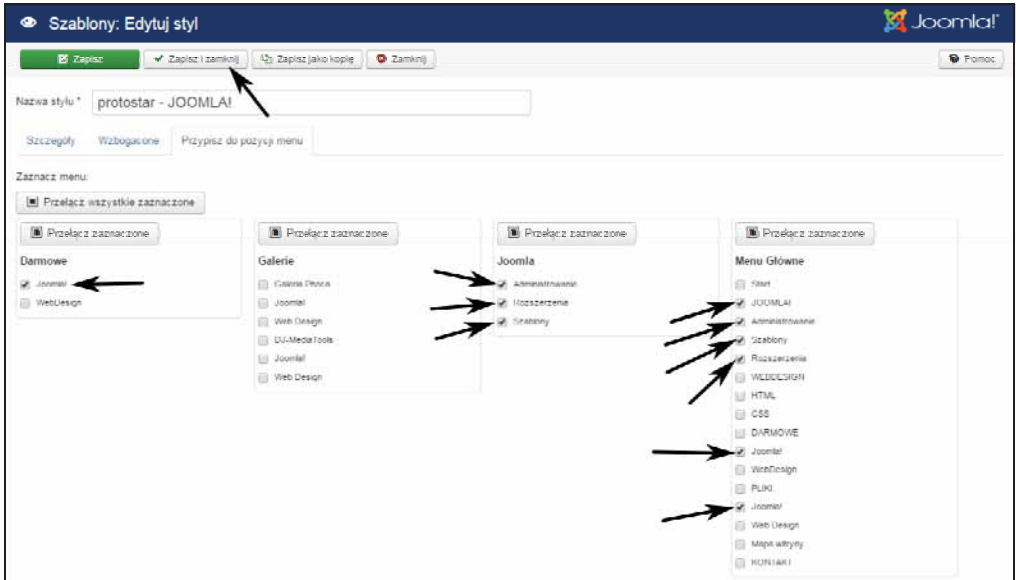
Rysunek 8.14.
Kopiowanie szablonu Protostar

Po chwili zobaczysz komunikat z informacją o skopiowaniu szablonu, a na liście szablonów pojawi się kopia szablonu o nazwie *Protostar — Default* (2). Edytuj ustawienia tego szablonu. Możesz oczywiście dla własnych potrzeb zmienić jego nazwę. Ja w polu

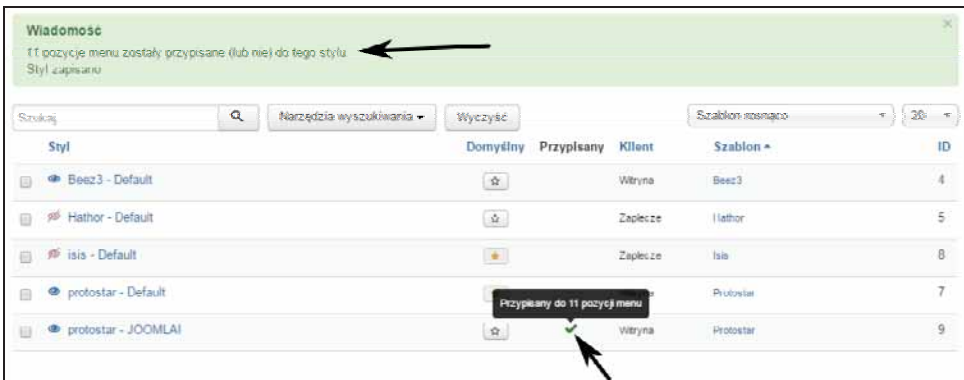
nazwa stylu wpisuję protostar – JOOMLA!. Dzięki temu łatwo skojarzę, do czego używam tego szablonu. Kliknij kartę *Wzbogacone* i skonfiguruj ustawienia zgodnie z tymi, które zaproponowałem wcześniej.

I teraz bardzo ważna sprawa! Kliknij kartę *Przypisz do pozycji menu* i zaznacz pola wyboru z pozycjami związanymi z kategorią JOOMLA!. Zaznacz pozycje podobnie jak na rysunku 8.15.

Rysunek 8.15. Przypisanie do wybranych pozycji menu dla stylu szablonu: *protostar* — JOOMLA!

Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do okna menedżera stylów. Zwróć uwagę na wyświetlony przez system komunikat, informujący o liczbie pozycji przypisanych do tego stylu. Zauważ także, że w kolumnie *Przypisany* na liście szablonów pojawił się ptaszek. Jeżeli wskażesz myszą tę ikonę, system wyświetli w chmurce informację o liczbie przypisanych pozycji (rysunek 8.16).

Rysunek 8.16. Komunikat informujący o liczbie przypisanych pozycji menu

Sprawdź, jak prezentują się strony z przypisanym nowym stylem szablonu. Po kliknięciu w menu pozycji JOOMLA! Twój serwis powinien wyglądać podobnie jak na rysunku 8.17.

Rysunek 8.17. Wygląd serwisu po kliknięciu w menu pozycji JOOMLA!

Teraz pora na zmianę ustawień szablonu dla kategorii **WEBDESIGN**. Skopiuj styl szablonu *Protostar*, a następnie zmień jego nazwę na *protostar — WEBDESIGN*. Kliknij kartę *Wzbogacone* i skonfiguruj ustawienia zgodnie z podanymi poniżej:

- ♦ *Kolor wyróżnień:* # 7e408e
- ♦ *Kolor tła:* # f7e8fa
- ♦ *Logo:* brak
- ♦ *Tytuł:* Web Design
- ♦ *Opis:* Twórz wspaniałe strony WWW
- ♦ *Fonty w Google w nagłówkach:* Tak
- ♦ *Nazwa fontów Google:* Rancho
- ♦ *Układ płynny:* Stały

Kliknij kartę *Przypisz do pozycji menu* i zaznacz pola wyboru z pozycjami związanymi z kategorią **WEBDESIGN**. Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie sprawdź, jak wyglądają strony, do których przypisany jest styl *protostar* — **WEBDESIGN** (rysunek 8.18).

Rysunek 8.18. Wygląd serwisu po kliknięciu w menu pozycji **WEBDESIGN**

Mam nadzieję, że te proste ćwiczenia pokazały Ci, jak w prosty sposób możesz sprawić, aby Twój serwis był dostosowany do prezentowanych w nim treści. Potrafisz już zastosować różne style szablonu dla wybranych pozycji menu. W ćwiczeniu wykorzystałem kopie jednego szablonu, aby wygląd całego serwisu był spójny. Jednak nic nie stoi na przeszkodzie, aby zastosować zupełnie różne szablony do wybranych pozycji menu.

Moim zdaniem warto zastosować to rozwiązanie w przypadku rozbudowanych serwisów, które prezentują obszerne treści z różnych dziedzin. Natomiast nie ma sensu przypisywać różnych szablonów w sytuacji, kiedy jest to prosta witryna z kilkoma podstronami.

Zobacz poradnik wideo mojego autorstwa, pokazujący, w jaki sposób w Joomla! 3 korzystać z wielu szablonów w jednym serwisie bit.ly/multitemplates.

Szablon darmowy czy płatny?

Szablony znajdujące się w pakiecie instalacyjnym Joomla! mają niewielkie możliwości konfiguracyjne. Bez większych przeróbek nie sposób korzystać z nich w profesjonalnych witrynach. Jeżeli domyślnie zainstalowane szablony Cię nie satysfakcjonują, masz do dyspozycji kilka rozwiązań:

- ♦ **Dostosowanie darmowego szablonu** — rozwiązanie to wydaje się dobre, ale tylko pod względem finansowym. Jeżeli znasz język HTML i CSS, to — poświęcając trochę czasu — jesteś w stanie wykonać to zadanie.
- ♦ **Samodzielnie opracowanie własnego szablonu od podstaw** — w tym przypadku nie poniesiesz kosztów, ale Twoje kompetencje pod względem programistycznym i graficznym muszą być większe. Musisz znać język HTML, PHP, CSS i często JavaScript oraz posługiwać się przynajmniej w podstawowym zakresie programami graficznymi. No i na pewno zapłacisz sporym nakładem czasu i pracy.
- ♦ **Zlecenie wykonania szablonu profesjonalistom** — to pociągnie za sobą spory wydatek, ale możesz za to liczyć na wykonanie szablonu idealnie dopasowanego do Twoich potrzeb.
- ♦ **Zakup gotowego szablonu** — w tym przypadku poniesiesz niewielkie koszty, ponieważ szablon z niewyłączną licencją możesz kupić nawet za 120 zł. Jeżeli jednak chcesz kupić gotowy szablon z wyłącznym prawem użytkowania, to musisz się liczyć ze znacznie większym wydatkiem.
- ♦ **Wykupienie członkostwa w klubie szablonów** — takie rozwiązanie daje Ci spore możliwości wyboru dowolnego szablonu spośród wszystkich dostępnych w klubie. Najczęściej dostęp taki opłacasz na konkretny okres, często 3 miesiące, 6 lub 12 miesięcy.

Poszukując szablonu, potrzebujesz takiego, który oddaje charakter działalności serwisu. Przecież inny szablon zastosujesz, jeżeli planujesz utworzyć serwis dla jakiejś instytucji publicznej, inny do bloga na temat komputerów, a jeszcze inny, jeżeli tworzysz oficjalną stronę jakiejś firmy.

W sieci istnieje wiele stron oferujących darmowe szablony dla różnych wersji Joomla!. Niestety, nie ma jednego centralnego miejsca, podobnego do katalogu rozszerzeń Joomla!. Listę serwisów, na których znajdziesz darmowe szablony dla swojego serwisu opartego na Joomla!, przedstawiam poniżej:

- ♦ *templatki.com* — polskojęzyczna witryna, w której znajdziesz skatalogowane prawie tysiąc darmowych szablonów dla Joomla!. Możesz wyświetlać galerie szablonów w zależności od wersji Joomla!. Oprócz miniaturki przedstawiającej wygląd oraz podstawowych informacji o szablonie dostępny jest przycisk *Demo*, dzięki któremu możesz zobaczyć wersję demonstracyjną danego szablonu wypełnioną przykładową treścią i sprawdzić, czy spełniałby Twoje oczekiwania.

- ◆ www.joomla24.com — serwis udostępniający mnóstwo darmowych szablonów dla Joomla!. Kliknij w menu po lewej stronie lub menu poziomym pozycję *Template Gallery*, a następnie wybierz wersję Joomla!. Pod każdą miniaturką szablonu znajdują się jego nazwa oraz dwa odsyłacze. Po kliknięciu odsyłacza *Live Preview* możesz wyświetlić wersję demonstracyjną szablonu, natomiast po kliknięciu przycisku *Download* możesz pobrać plik instalacyjny z danym szablonem.
- ◆ www.joomlaos.de — niemieckojęzyczny serwis udostępniający ogromną galerię darmowych szablonów. Jeżeli nie znasz języka niemieckiego, nie musisz się martwić — na pewno sobie poradzisz. Aby wyświetlić anglojęzyczną wersję witryny, wystarczy kliknąć ikonę flagi Wielkiej Brytanii znajdującą się nad menu *Main Menu*. Aby przejść do galerii szablonów, kliknij w menu poziomym pozycję *Joomla Templates*, a następnie odnośnik wskazujący na odpowiednią dla Twojego serwisu wersję Joomla!. Pod każdą miniaturką szablonu zobaczysz nazwę szablonu oraz dwa odsyłacze. Po kliknięciu odsyłacza *Live Preview* możesz wyświetlić wersję demonstracyjną szablonu. Natomiast po kliknięciu przycisku *Download* możesz pobrać plik instalacyjny z danym szablonem.

Sporo darmowych szablonów znajdziesz także w serwisie projektu *Kuźnia Dostępnych Stron* (dostepny.joomla.pl), który jest ponadto źródłem użytecznej wiedzy, dobrych praktyk i pomocnych narzędzi. **W ramach tego projektu utworzono 96 szablonów zgodnych z wytycznymi WCAG.** Wszystkie szablony zostały przygotowane przez profesjonalistów z firmy *DJ-Projekty*, która pod marką *Joomla-Monster.pl* zajmuje się tworzeniem szablonów dla CMS Joomla!. Szablony te bazują na frameworku *EF4* i mają naprawdę spore możliwości konfiguracyjne. Są dostępne pod adresem bit.ly/kds-szablony.

Aby przejrzeć wszystkie oferowane przez powyższe serwisy szablony, trzeba poświęcić sporo czasu. Na pewno znajdziesz jeszcze wiele serwisów oferujących darmowe szablony dla Joomla!. Wystarczy, że do wyszukiwarki wpiszesz frazę `joomla free templates`.

Bardzo często serwisy, które oferują płatne rozwiązania, projektują specjalne darmowe wersje swoich szablonów. Takie szablony niejednokrotnie stanowią punkt wyjścia dla autorskiego szablonu. Poniżej przedstawiam moją subiektywną listę stron oferujących darmowe szablony dla Joomla!:

- ◆ www.joomla-monster.pl/kategorie-szablonow/darmowe-szablony
- ◆ www.gavick.com/joomla-templates/tag,free-Joomla
- ◆ www.joomlashine.com/free-joomla-templates.html
- ◆ www.joomshaper.com/joomla-templates?tag=free
- ◆ www.siteground.com/joomla-templates.htm
- ◆ www.joomlart.com/joomla/templates/tag/free
- ◆ www.rockettheme.com/joomla/templates
- ◆ www.shape5.com/product_details/free_templates

Poświęć trochę czasu na zapoznanie się z ofertą darmowych szablonów.

Wiesz już, że w internecie istnieje wiele serwisów oferujących bezpłatne szablony. Bardzo często szablony udostępniane za darmo to ciekawe i solidnie wykonane prace. Musisz mieć jednak świadomość, że szablony rozpowszechniane bezpłatnie nie dają Ci gwarancji, że będą prawidłowo wyświetlane w Twoim serwisie, i nie zawsze mają wsparcie techniczne twórców.

Gdzie kupić szablon dla Joomla?

Istnieje mnóstwo firm oferujących szablony do Joomla!. Nie jest łatwo polecić najlepszą firmę. Bo co tak naprawdę znaczy „najlepsza firma”? Czy to taka, która sprzedaje najwięcej, czy też może taka, która oferuje najwięcej szablonów? A może taka, która ma świetne wsparcie techniczne? A może taka, która oferuje szablony, które się akurat Tobie podobają?

Ty i ja możemy mieć inny gust. Każdy jest inny, więc nie ośmielę się powiedzieć jednoznacznie, że dana firma projektuje najlepsze szablony. Szukając szablonu do swojego serwisu lub do serwisu klienta — jeżeli zajmujesz się zarobkowo tworzeniem stron WWW — powinieneś się skoncentrować na znalezieniu takiego, który odda charakter działalności serwisu. Przecież inny szablon zastosujesz, jeżeli planujesz utworzyć blog na temat komputerów, a inny, jeżeli tworzysz oficjalną stronę jakiejś firmy, na przykład motoryzacyjnej. Oczywiście część oferowanych szablonów ma charakter uniwersalny i można je dostosować do większości projektów internetowych.

Niektóre firmy zamiast sprzedawać pojedyncze sztuki swoich projektów, oferują subskrypcję, w ramach której masz nieograniczony dostęp do wszystkich dostępnych szablonów. Najczęściej opłacasz możliwość korzystania z nich przez konkretny okres: 3 miesiące, 6 lub 12 miesięcy.

Na stronach serwisów oferujących płatny dostęp do swoich szablonów znajdziesz szczegółowe informacje na ten temat. Musisz mieć świadomość, że czasami wykupując najtańszą opcję, musisz się liczyć z pewnymi ograniczeniami, takimi jak możliwość pobrania tylko jednego szablonu lub brak wsparcia technicznego.

Warto wiedzieć, że po wygaśnięciu Twojej subskrypcji możesz legalnie korzystać z szablonów, które zostały przez Ciebie pobrane w okresie jej trwania. Jednak po wygaśnięciu subskrypcji nie masz już dostępu do kolejnych aktualizacji i ulepszeń szablonu.

Poniżej prezentuję moją całkowicie subiektywną listę serwisów oferujących szablony dla Joomla! Dwie pierwsze pozycje to adresy serwisów polskich firm. Najczęściej projektują one swoje szablony na rynek anglojęzyczny. Dlatego też ich witryny prezentowane są w języku angielskim. Warto jednak wiedzieć, że korzystając z formularza kontaktowego, można napisać swoje pytanie w języku polskim.

- ♦ www.joomla-monster.pl
- ♦ www.gavick.com
- ♦ www.joomlashine.com
- ♦ www.themexpert.com
- ♦ www.joomlart.com

- ◆ www.joomshaper.com
- ◆ www.joomlashack.com
- ◆ www.templatemonster.com
- ◆ www.rockettheme.com
- ◆ www.shape5.com
- ◆ yootheme.com

Wybór szablonu to jedna z najważniejszych decyzji, jakie trzeba podjąć podczas projektowania serwisu WWW. Mnogość serwisów oferujących szablony powoduje, że im więcej oglądasz, tym trudniej jest Ci się zdecydować. Przeglądając wersje demonstracyjne szablonów, weź pod uwagę kilka dodatkowych sugestii:

- ◆ Upewnij się, czy układ i struktura szablonu odpowiadają Twoim potrzebom.
- ◆ Sprawdź, jakie pozycje są zdefiniowane w szablonie i jakie jest ich rozmieszczenie.
- ◆ Otwórz wersję demonstracyjną szablonu w różnych przeglądarkach internetowych i sprawdź, czy w każdej z nich prezentuje się podobnie.
- ◆ Sprawdź, czy kod szablonu — HTML i CSS — nie zawiera błędów. Wykorzystaj w tym celu walidatory W3C (www.w3.org). Jeżeli walidator zwróci dużą liczbę poważnych błędów, rozejrzyj się za innym szablonem.
- ◆ Zorientuj się, czy możliwy jest wybór wariantu kolorystycznego szablonu.
- ◆ Zorientuj się, czy do szablonu są oferowane dodatkowe właściwości lub dodatki.
- ◆ Sprawdź, jak szablon prezentuje się na urządzeniach mobilnych. Możesz to tego celu wykorzystać narzędzie Google dostępne pod adresem www.google.com/webmasters/tools/mobile-friendly.
- ◆ Jeżeli projektujesz serwis dla instytucji, urzędu lub firmy realizującej zadania publiczne, sprawdź, czy szablon spełnia wymogi dostępności (WCAG 2.0).

Jak utworzyć własny szablon dla Joomla?

Tworzysz witryny oparte na Joomla! i nie możesz znaleźć szablonu, który spełniałby Twoje oczekiwania? Utworzenie własnego szablonu zupełnie od zera nie jest dla każdego, ponieważ wymaga umiejętności programowania i znajomości takich języków, jak HTML, CSS, LESS, PHP czy JavaScript. Jeżeli projektujesz witrynę dla kogoś, to ilość czasu potrzebna do utworzenia szablonu tą metodą może okazać się nieadekwatna do ceny, jaką proponujesz klientowi. A co, jeżeli czujesz, że Twoje umiejętności programowania nie są na takim poziomie, aby to było możliwe?

Wyobraź sobie, że istnieją narzędzia, które pozwalają utworzyć własny szablon nawet osobom, które na kodowaniu nie znają się prawie wcale!

Obecnie w sieci znajdziesz wiele tego typu rozwiązań. A jeszcze kilka lat temu nie było ich prawie wcale! Teraz większość z dostępnych narzędzi do tworzenia własnych szablonów dla Joomla! dostępna jest całkowicie bezpłatnie. Każde z nich ma zestaw unikalnych funkcjonalności, które trzeba brać pod uwagę przy wyborze. Zazwyczaj opierają się one na tzw. szablonie bazowym i dołączonych specjalnych bibliotekach programistycznych, tzw. frameworkach. Dzięki temu otrzymujesz gotowy pakiet umożliwiający modyfikację szablonu bazowego.

W dalszej części tego rozdziału pokażę Ci kilka takich rozwiązań. Spróbuję je zaimplementować w moim przykładowym serwisie. Będziesz mógł zdecydować, które z nich jest najlepsze dla Ciebie.

Zatem do dzieła!

EF4

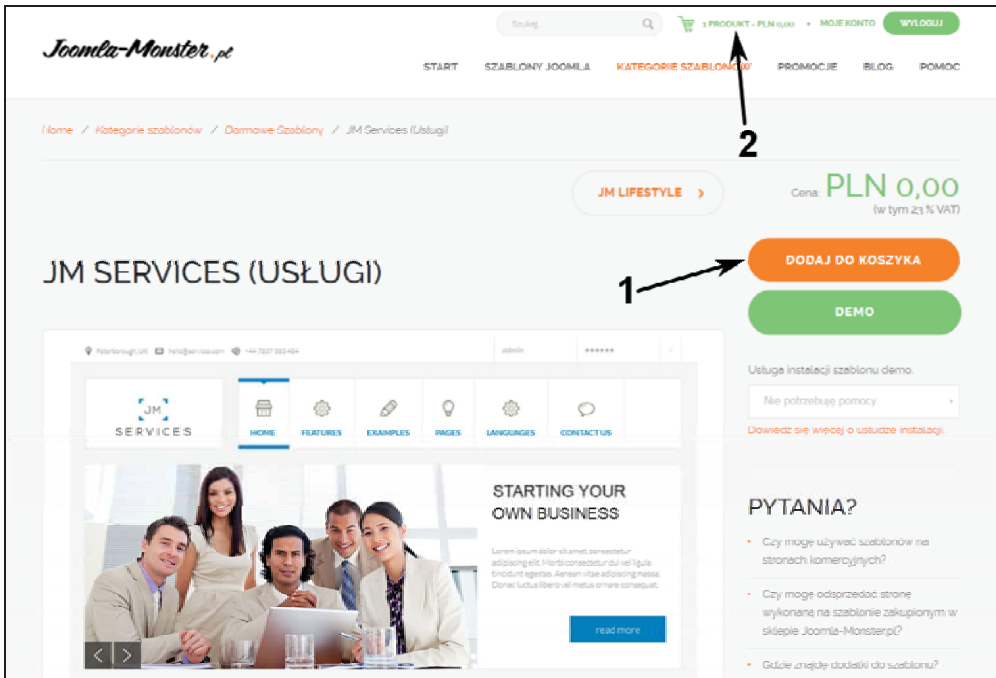
Framework EF4 to polski produkt zespołu składającego się z osób pracujących w DJ-Extensions i Joomla-Monster. Jego premiera miała miejsce rok temu, podczas jednego z lokalnych spotkań Joomla! User Group Trójmiasto.

Krótką prezentację możliwości frameworka EF4 możesz zobaczyć na YouTube: bit.ly/yt-ef4. Zobacz koniecznie, ponieważ prezentacja pokazuje w bardzo ciekawy sposób, jakie możliwości daje to narzędzie.

Pamiętaj, że zespół *DJ-Projekty* ciągle pracuje nad udoskonaleniem swoich produktów. Zatem może się okazać, że kiedy będziesz korzystać z tej książki, będzie dostępna już inna wersja frameworka EF4. Często nowe wersje zawierają dodatkowe funkcjonalności, których w poprzednich wersjach nie było. Czasami niektóre funkcjonalności zostają usunięte, a wygląd niektórych opcji bywa zmieniany. Nie irytuj się zatem, że coś się nie zgadza. Może po prostu korzystasz już z innej wersji frameworka EF4.

Aby pobrać odpowiednie pliki, należy zarejestrować się w serwisie www.joomla-monster.pl. Po zalogowaniu się kliknij odsyłacz **DARMOWE SZABLONY JOOMLA!**, a następnie miniaturkę szablonu o nazwie **JM SERVICES (USŁUGI)**. W kolejnym oknie kliknij przycisk **DODAJ DO KOSZYKA** i odnośnik koszyka znajdujący się na górze strony (rysunek 8.19).

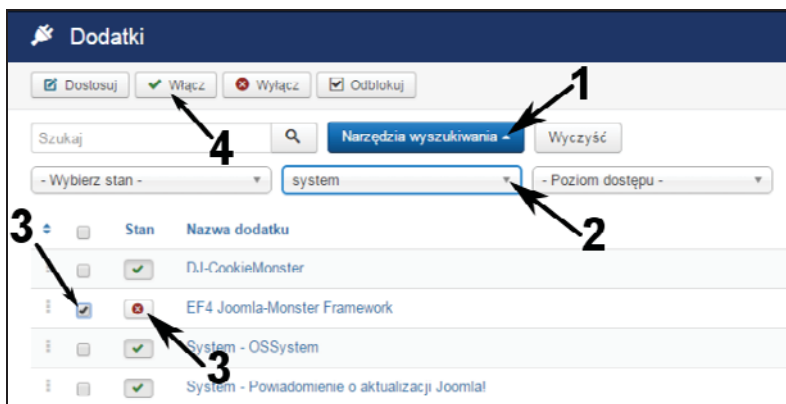
Kliknij przycisk **ZAMÓWIENIE**. W kolejnym oknie zaznacz wymagane pola wyboru oznaczone gwiazdką i kliknij przycisk **POTWIERDŹ ZAMÓWIENIE**. Jeżeli wszystko odbyło się bez problemów, otrzymasz e-mail z linkiem umożliwiającym pobranie pliku. Zapisz pobrany plik w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze i rozpakuj jego zawartość. Po rozpakowaniu w folderze *jm-services-J30-UNPACK-FIRST/template* znajdziesz dwa pliki: *jm-services.zip* oraz *plg_EF4-framework.zip*. Pierwszy z nich to plik z szablonem, natomiast drugi to framework EF4. Zainstaluj po kolei oba pliki, korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*).

Rysunek 8.19. Dodawanie do koszyka szablonu JM SERVICES (USŁUGI)

Teraz musisz włączyć framework EF4. Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Dodatki*, a następnie przycisk *Narzędzia wyszukiwania* i z filtra *Wybierz typ* wybierz pozycję *system*. Odszukaj na liście dodatek o nazwie *EF4 Joomla-Monster Framework* i kliknij ikonę w kolumnie *Stan* obok nazwy dodatku. Możesz także kliknąć pole wyboru obok nazwy dodatku i przycisk *Włącz* znajdujący się w przyborniku (rysunek 8.20).

Rysunek 8.20.
Włączanie dodatku EF4 Joomla-Monster Framework

Teraz możesz rozpocząć budowanie własnego szablonu opartego na frameworku EF4.

Otwórz menedżera stylów szablonów (menu *Rozszerzenia/Szablony*), a następnie zdefiniuj styl o nazwie *jm-services* – *domyślny* jako domyślny. Na pewno wygląd witryny

nie będzie jeszcze dla Ciebie satysfakcjonujący, ale spokojnie, już za chwilę poznasz możliwości, jakie ma framework *EF4*.

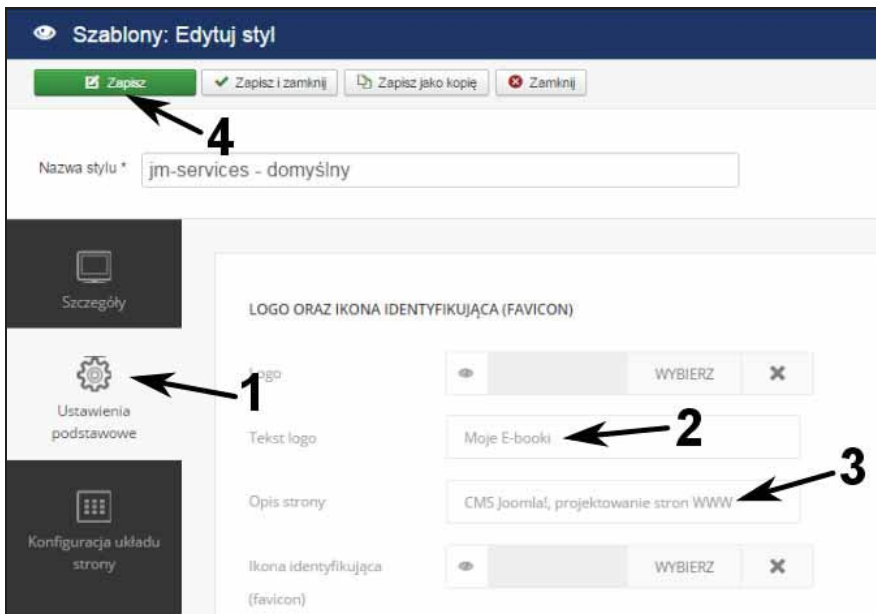
Kliknij nazwę stylu *jm-services* – *domyślny*, aby wyświetlić opcje konfiguracyjne szablonu. Opcje te zostały pogrupowane w menu pionowym, w którym masz do dyspozycji następujące pozycje:

- ♦ *Szczegóły* — znajdziesz tutaj informacje dotyczące wersji *EF4* i odnośniki do witryn z nim powiązanych.
- ♦ *Ustawienia podstawowe* — tutaj możesz zdefiniować logo, tekst nagłówka i slogan strony, a także włączyć lub wyłączyć dodatkowe elementy strony, takie jak na przykład przełącznik rozmiaru czcionki, przycisk umożliwiający powrót na początek strony, dodatkowy wysuwany obszar strony (*off-canvas*). W tym miejscu znajdują się także opcje służące do wyświetlenia strony typu *Wracamy wkrótce (Coming Soon)*, za pomocą której możesz wyświetlić stronę z licznikiem odliczającym czas, jaki pozostał do otwarcia strony. Tego typu stronę możesz wykorzystać zamiast zwykłego komunikatu informującego, że strona jest wyłączona.
- ♦ *Konfiguracja układu strony* — to jedna z najciekawszych opcji, dzięki której możesz przebudować całkowicie wygląd szablonu. Za pomocą *Layout buildera* możesz praktycznie dowolnie konfigurować układ szablonu. Możesz na przykład zmieniać kolejność poszczególnych bloków oraz kolejność kolumn. Możesz przypisywać własne pozycje modułów, a także zdecydować o ukryciu niektórych bloków w zależności od wielkości ekranu. *Layout builder* pozwala także zapisać swoje ustawienia i przypisać je do wybranych pozycji menu.
- ♦ *Ustawienia czcionek* — znajdziesz tutaj ustawienia związane z czcionkami używanymi w witrynie. Możesz zdefiniować font i jego wielkość w takich elementach serwisu, jak menu poziome, nagłówki modułów, nagłówki artykułów. Możesz także definiować ustawienia czcionek dla wybranych selektorów lub identyfikatorów zdefiniowanych w CSS. Dzięki temu możesz zdefiniować inne ustawienia czcionki dla pojedynczego elementu serwisu.
- ♦ *Zmiana kolorów* — tutaj znajdują się opcje umożliwiające zmianę kolorów poszczególnych elementów serwisu. Oprócz kolorów bazowych tła strony, komponentu, koloru czcionki, możesz zdefiniować kolory tła, obramowania i czcionki takich elementów, jak górny pasek nad nagłówkiem strony (*top bar*), pasek menu, moduły, stopka.
- ♦ *Opcje zaawansowane* — w tym miejscu znajdziesz opcje umożliwiające włączanie lub wyłączanie zaawansowanych funkcjonalności szablonu. Jedną z nich jest *KONFIGURACJA STYLÓW*, która po włączeniu umożliwia zmianę kolorów szablonu i ustawień czcionek bezpośrednio z poziomu witryny.
- ♦ *Ustawienia zapisu* — za pomocą opcji zawartych w tym miejscu możesz zapisać ustawienia szablonu do zewnętrznego pliku, a także wczytać zapisane wcześniej ustawienia.
- ♦ *Dokumentacja* — tutaj znajdziesz odnośniki do dokumentacji frameworka *EF4*, siatki *Bootstrap* oraz rozszerzeń *DJ-Extensions*.

- ◆ *Aktualizacje* — tutaj sprawdzisz aktualne wersje szablonu i frameworka *EF4*.
- ◆ *Przypisz do pozycji menu* — tutaj możesz przypisać szablon do wszystkich lub wybranych pozycji menu.

Dokładny opis wszystkich opcji frameworka EF4 wraz z konkretnymi przykładami znajdziesz w moim e-booku *Kurs Joomla!. Jak stworzyć własny szablon do Joomla!* (bit.ly/wsdj-ef4). Dodatkowo w książce o takim samym tytule znajdziesz wiele praktycznych porad związanych z dostosowywaniem szablonu do specyficznych potrzeb. Zajrzyj na stronę www.slawop.net i sprawdź, czy książka ta jest już dostępna.

Teraz krok po kroku pokażę Ci, jak szybko dostosować szablon *jm-services* do potrzeb mojego przykładowego serwisu. Najpierw dodaj tekst i slogan strony. Kliknij w menu szablonu *jm-services* pozycję *Ustawienia podstawowe*. W polu *Tekst logo* wpisz *Moje E-booki*, natomiast w polu *Opis strony*, wpisz *CMS Joomla!, projektowanie stron WWW* (rysunek 8.21). Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak prezentuje się strona główna Twojej witryny.

Rysunek 8.21. Definiowanie ustawień podstawowych w szablonie *jm-services*

Teraz zajmiemy się zmianą nazw wybranych pozycji modułów. Dzięki temu widoczna będzie część modułów, która obecnie nie jest wyświetlana. Kliknij w menu szablonu *jm-services* pozycję *Konfiguracja układu strony*. Zwróć uwagę na obecny układ poszczególnych bloków. Odzwierciedlają one typowy układ rozbudowanego serwisu, gdzie na samej górze znajduje się blok z górną belką (*top-bar*), poniżej są blok z logo i menu nawigacyjne (*top-menu-nav*), następnie nagłówek — *header*, w którym często umieszczany jest tzw. slider z grafikami oraz krótkim opisem. Pod nagłówkiem masz

do dyspozycji dwa bloki, tzw. *flexiblocks*, w których obecnie znajdują się po cztery bloki *top*. Pod nimi znajduje się blok *breadcrumbs*, najczęściej z informacją, w którym miejscu serwisu znajduje się internauta. Dopiero teraz masz do dyspozycji trzy główne bloki: kolumnę lewą (*left-column*), główny blok prezentujący treść serwisu (*component*) oraz kolumnę prawą (*right column*). Blok treści podzielony jest na trzy części: *content-top*, *component* (w którym wyświetlane są np. artykuły) i *content-bottom*. Pod głównymi blokami masz do dyspozycji jeszcze trzy bloki typu *flexiblocks*: *bottom1*, *bottom2* i *footer*. Przyznasz, że jest tego naprawdę sporo?

Aby dokonać zmian w rozmieszczeniu poszczególnych bloków, wystarczy, że „chwycisz” myszą niebieski przycisk znajdujący się po prawej stronie większości bloków i przeciągniesz w górę lub w dół — w miejsce, w którym chcesz, aby ten blok się znajdował. Podobny przycisk *drag & drop* znajduje się nad blokami: *left-column*, *content-top* i *right-column*. W tym przypadku możesz przemieszczać te bloki w lewo lub prawo (rysunek 8.22).

W prawym górnym rogu większości pozycji modułów znajduje się mała ikona z ołówkiem, po której kliknięciu możesz z listy wybrać inną nazwę do wybranej pozycji modułu. I właśnie na tym teraz się skupimy.

Aby moduł o nazwie *Menu Główne* widoczny był witrynie, zmień nazwę pozycji *top-menu-nav* na *position-1* (rysunek 8.23).

W podobny sposób zmień nazwy następujących pozycji:

- ♦ *top-bar2* na *position-0*
- ♦ *header* na *banner*
- ♦ *right-column* na *position-7*
- ♦ *footer-mod1* na *footer*

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie odśwież stronę główną witryny. Teraz większość modułów jest już widoczna.

Wprowadzimy kilka drobnych zmian w typografii. Kliknij w menu szablonu *jm-services* pozycję *Ustawienia czcionek*. Zmień ustawienia w następujących sekcjach:

CZCIONKA PODSTAWOWA

- *Rozmiar czcionki: 14 px*
- *Typ czcionki: Czcionka z listy*
- *Rodzina czcionek: Verdana*

MENU POZIOME

- *Rozmiar czcionki: 15 px*

top-bar1 6 top-bar2 6

Logo top-menu-ruv 9

message

flexiblocks
auto

top1.1 3 top1.2 3 top1.3 3 top1.4 3

top2.1 3 top2.2 3 top2.3 3 top2.4 3

breadcumbs auto

left-column 3 content-top 6 right-column 3

component content-bottom 6

zmniejsz lub zwiększ liczbę kolumn siatki Bootstrap

zmniejsz lub zwiększ liczbę kolumn siatki Bootstrap

bottom1-1 12

bottom2-1 3 bottom2-2 3 bottom2-3 3 bottom2-4 3

footer-mod-1 3 footer-mod-2 3 footer-mod-3 3 footer-mod-4 3

copyrights 6 Joomla Templates by Joomla-Monster.com

KOSZ

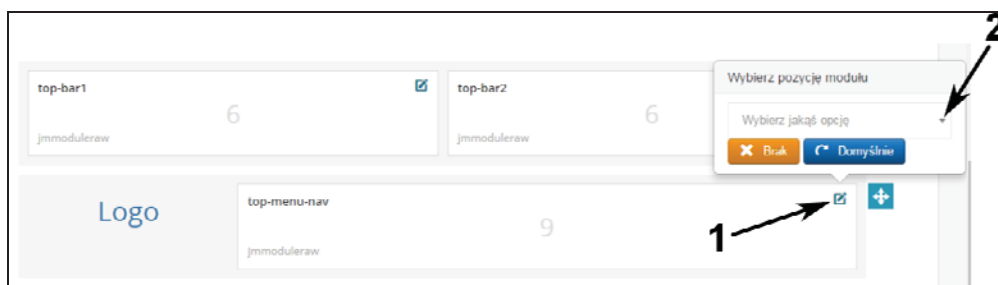
• O co chodzi z siatką systemu bootstrap?

ODŁĄCZONE BLOKI: DOŁĄCZ/ODŁĄCZ POPRZEC PRZECIĄGNIJĄC ZA POMOCĄ MYŚLI BLOKÓW POMIĘDZY UKŁADEM STRONY A TYMI OBSZAREM

sample-block-1 3 sample-block-2 3 sample-block-3 3 sample-block-4 3

Wybierz liczbę przycisków modułów, które mogą być wyświetlane

Rysunek 8.22. Wygląd domyślnego układu strony wyświetlany w menu Konfiguracja układu strony w szablonie *jm-services*

Rysunek 8.23. Zmiana nazwy pozycji menu w szablonie *jm-services*

NAGŁÓWKI ARTYKUŁÓW

- *Rozmiar czcionki: 28 px*
- *Typ czcionki: Czcionka z listy*
- *Rodzina czcionek: Arial Narrow*

USTAWIENIA ZAAWANSOWANE

- *Rozmiar czcionki: 28 px*
- *Typ czcionki: Czcionki Google*
- *Url czcionek Google:*
<http://fonts.googleapis.com/css?family=Monoton:400,300,300italic,400italic,700,700italic,900,900italic>
- *Rodzina czcionek Google: Monoton, sans-serif*
- *Identyfikator/nazwy: #j m-l ogo*

Jeszcze tylko kilka zmian w ustawieniach kolorów i szablon będzie gotowy. Kliknij w menu szablonu *jm-services* pozycję *Zmiana kolorów*. Zmień ustawienia w następujących sekcjach:

USTAWIENIA GLOBALNE

- *Tło strony: #e2f3fc*
- *Obramowanie treści: #b3e2fc*
- *Kolor tekstu: : #474747*

TOP BAR

- *Obramowanie: #b3e2fc*

TOPMENU BAR

- *Obramowanie: #b3e2fc*

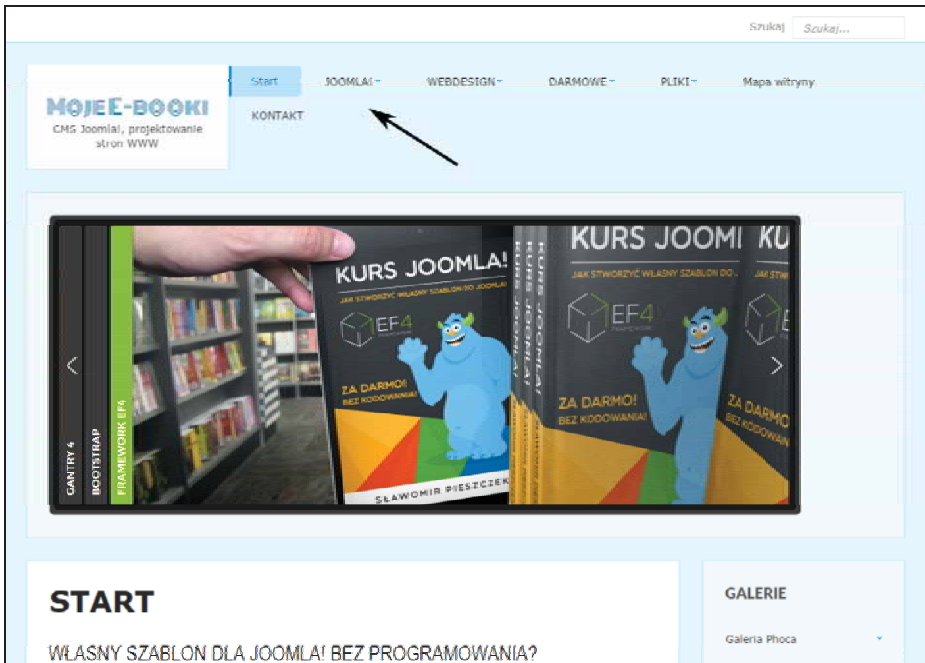
MODUŁY

- *Tło modułu:* #f0f7fa
- *Obramowanie modułu:* #b3e2fc
- *Tekst modułu:* #575757

FOOTER

- *Tło:* #017eba
- *Obramowanie:* #b3e2fc
- *Kolor tekstu:* #ffffff

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie odśwież stronę główną witryny. Hm, w zasadzie wszystko jest OK, poza nagłówkiem strony z menu głównym (rysunek 8.24).

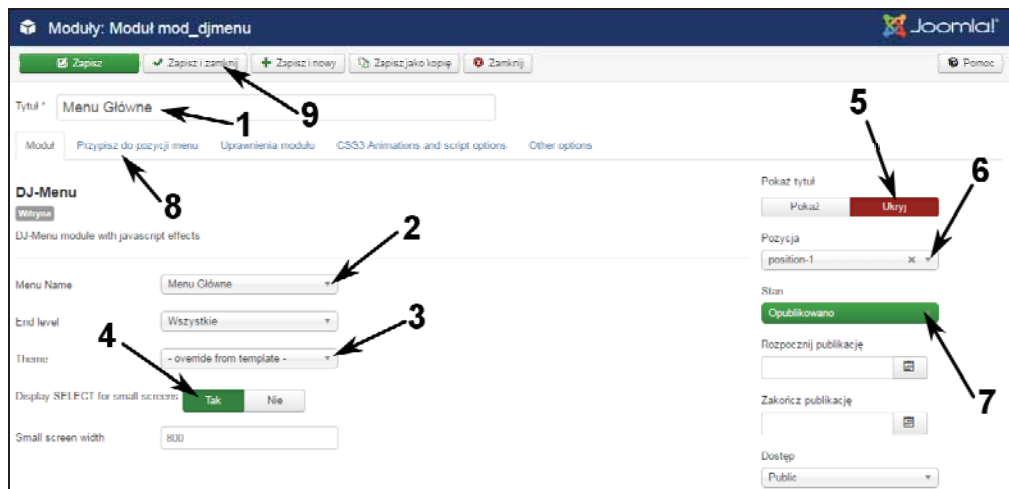

Rysunek 8.24. Wygląd menu głównego przykładowej witryny po zastosowaniu szablonu *jm-services*

Co zrobić, aby menu było atrakcyjniejsze? Potrzebujesz modułu *DJ-Menu*. To darmowe rozszerzenie, które możesz pobrać pod adresem bit.ly/dj-menu. Pobierz i zapisz plik w dowolnej lokalizacji swojego komputera, a następnie zainstaluj go w swoim serwisie.

Teraz otwórz okno menedżera modułów (menu *Rozszerzenia/Moduły*) i wycofaj z publikacji moduł o nazwie *Menu Główne*. Odszukaj na liście moduł *DJ-Menu* i kliknij jego nazwę, aby przejść do okna umożliwiającego edycję jego ustawień.

W polu *Tytuł* wpisz własny tytuł modułu. Ja wpisuję Menu Główne. W polu *Menu Name* wybierz z listy menu, które będzie wyświetlane w tym module. W moim przykładowym serwisie wybieram *Menu Główne*. W polu *Theme* wybierz pozycję – *override from template* –, następnie w polu *Display SELECT for small screens* kliknij przycisk *Tak*, aby na smartfonach menu główne wyświetlane było w formie rozwijalnej listy. W polu *Pokaż tytuł* kliknij przycisk *Ukryj*, w polu *Pozycja* wybierz z listy pozycję *position-1* i w polu *Stan* wybierz z listy pozycję *Opublikowano*. Kliknij kartę *Przypisz do pozycji menu*, aby w polu *Zasada przypisania* ustawić opcję powodującą wyświetlanie modułu na wszystkich stronach (rysunek 8.25).

Rysunek 8.25. Edycja modułu DJ-Menu

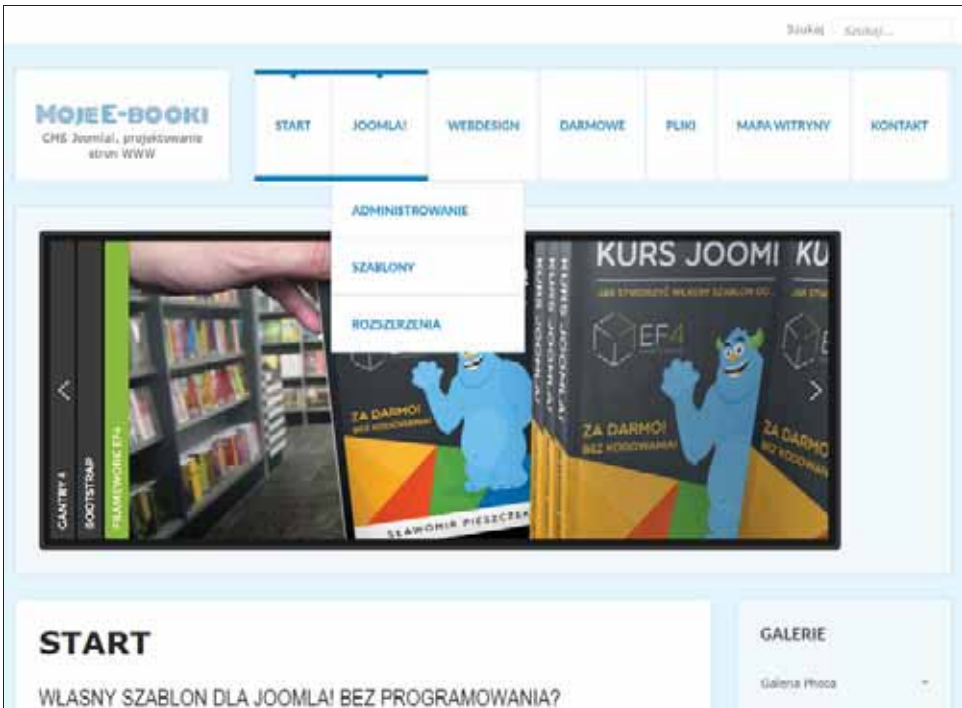
Zapisz prowadzone zmiany i sprawdź, jak teraz prezentuje się menu główne (rysunek 8.26).

Gantry 5

Gantry 5 to znany od lat fantastyczny framework, którego producentem jest zespół z RocketTheme. To firma z siedzibą w Denver, w stanie Colorado, w USA, która wykonuje szablony i rozszerzenia zarówno dla Joomla!, jak i WordPressa.

Krótką prezentację możliwości frameworka *Gantry 5* możesz zobaczyć na YouTube: bit.ly/yt-gantry5. Zobacz koniecznie, ponieważ dzięki temu szybko zorientujesz się, jakie możliwości daje to narzędzie.

Miej na uwadze fakt, że zespół *RocketTheme* ciągle pracuje nad udoskonaleniem swoich produktów. Zatem może się okazać, że kiedy będziesz korzystać z tej książki, będzie dostępna już inna wersja frameworka *Gantry*. Często nowe wersje zawierają dodatkowe funkcjonalności, których w poprzednich wersjach nie było. Czasami niektóre funkcjonalności zostają usunięte, a wygląd niektórych opcji jest zmieniony. Nie denerwuj się zatem, kiedy coś się nie zgadza. Prawdopodobnie korzystasz z innej wersji frameworka *Gantry*.

Rysunek 8.26. Wygląd menu głównego przykładowej witryny po zastosowaniu modułu DJ-Menu

Aby pobrać odpowiednie pliki, otwórz stronę znajdującą się pod adresem <http://gantry.org/downloads>, a następnie kliknij przycisk *Gantry 5 Component* i *Hydrogen Theme*. Za pomocą pierwszego pobierzesz plik z frameworkiem *Gantry 5*, a za pomocą drugiego szablonu bazowy. Zapisz oba pliki w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze, a następnie zainstaluj oba po kolei, korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*).

Pamiętaj, aby instalację przeprowadzić w odpowiedniej kolejności: najpierw framework *Gantry*, a dopiero po nim szablon bazowy *Hydrogen*!

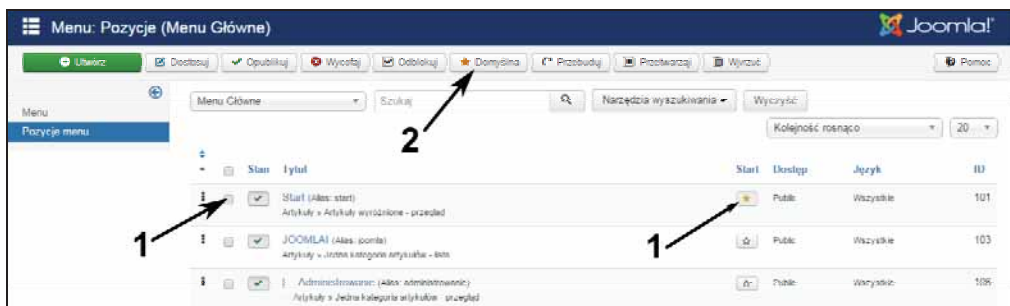
Po instalacji framework *Gantry* powinien być automatycznie włączony. Warto jednak na wszelki wypadek to sprawdzić. Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Dodatki*, a następnie przycisk *Narzędzia wyszukiwania* i z filtra *Wybierz typ* wybierz pozycję *system*. Odszukaj na liście dodatek o nazwie *System — Gantry 5* i sprawdź, czy w kolumnie *Stan* wyświetlana jest ikona z zielonym znacznikiem (ptaszkiem) — jeżeli tak, to framework *Gantry* jest opublikowany.

Teraz możesz rozpocząć budowanie własnego szablonu w oparciu o framework *Gantry 5*.

Zainstalowany szablon bazowy *Hydrogen* jest automatycznie szablonem domyślnym. Możesz więc od razu zorientować się, jak wygląda Twoja witryna z ustawieniami domyślnymi. Na pewno zwrócisz uwagę, że coś jest nie tak. Brak jest menu głównego

i praktycznie wszystkich pozostałych modułów. Dzieje się tak dlatego, że podczas instalacji frameworka *Gantry* tworzone jest nowe menu z jedną pozycją, która staje się pozycją domyślną.

Aby to zmienić, musisz zdefiniować poprzednią pozycję jako domyślną. Wówczas pozycja ta będzie stroną główną witryny. W moim przykładowym serwisie była to pozycja *Start*, znajdująca się w menu *Menu główne*. Dokładnie opisywałem to w rozdziale 4., dotyczącym tworzenia systemu nawigacji witryny, ale jeszcze na wszelki wypadek przypomnę. Kliknij w menu pozycję *Menu*, a następnie pozycję *Menu Główne*. Teraz kliknij pole wyboru obok pozycji *Start*, a następnie przycisk *Domyślna*. Możesz także kliknąć ikonę z gwiazdką w kolumnie *Start* (rysunek 8.27).

Rysunek 8.27. Ustawienie pozycji *Start* jako pozycji domyślnej

Na pewno wygląd witryny nie będzie jeszcze dla Ciebie satysfakcjonujący, ale teraz przynajmniej dostępne jest jej menu główne. Zaraz pokażę Ci, co zrobić, aby szybko dostosować szablon do wymagań projektowanej witryny. Miej jednak świadomość, że nie jest możliwe omówienie w tej książce wszystkich dostępnych opcji konfiguracyjnych frameworka *Gantry 5*. Głównym celem jest pokazanie Ci różnych narzędzi do tworzenia własnych szablonów. Dzięki przykładowemu wdrożeniu masz szansę poznać także ich możliwości.

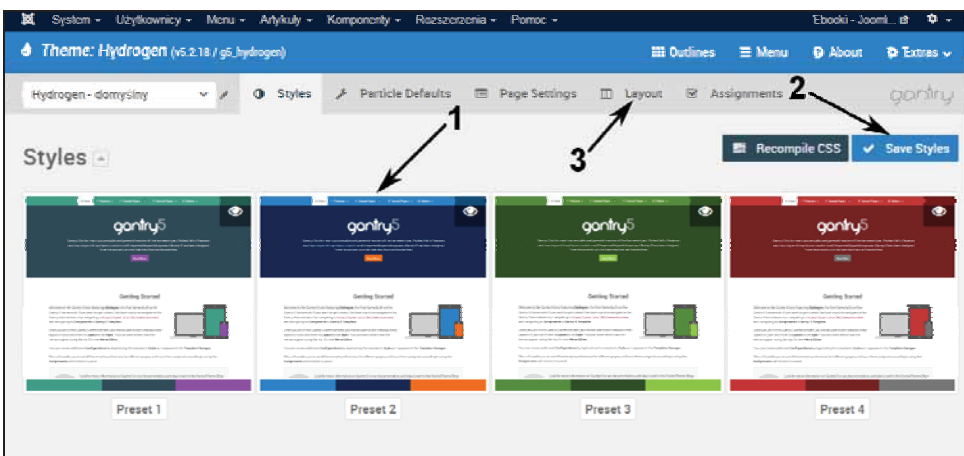
Aby dokładnie poznać możliwości frameworka *Gantry 5*, zajrzyj do oficjalnej dokumentacji, dostępnej pod adresem docs.gantry.org. Możesz także sprawdzić na moim blogu www.slawop.net, czy dostępny jest już e-book na temat tego framework-a. Na pewno znajdziesz w nim dokładny opis funkcji konfiguracyjnych wraz z konkretnymi przykładami. Być może dostępna jest także książka w ofercie wydawnictwa Helion — sprawdź koniecznie!

Otwórz menedżera stylów szablonów (menu *Rozszerzenia/Szablony*), a następnie zdefiniuj styl o nazwie *jm-services* jako domyślny. Na pewno wygląd witryny nie będzie jeszcze dla Ciebie satysfakcjonujący, ale już za chwilę poznasz możliwości, jakie daje framework *Gantry 5*.

Kliknij nazwę stylu *Hydrogen* — *domyślny*, aby wyświetlić opcje konfiguracyjne szablonu. Opcje te zostały pogrupowane w dwóch poziomych menu, w których dostępne są następujące pozycje:

- ◆ *Outlines* — wyświetla listę układów widoków bieżącego szablonu.
- ◆ *Menu* — wyświetla panel administracyjny zwiększający możliwości wyświetlania menu poprzez zmianę stylizacji, rozmieszczenia poszczególnych pozycji menu, a także dodawania do menu innych elementów witryny, takich jak np. moduły, inne menu, obraz czy ikony social media.
- ◆ *About* — wyświetla informacje dotyczące zainstalowanej wersji szablonu bazowego *Hydrogen* oraz linki do dokumentacji oraz wsparcia technicznego.
- ◆ *Extras* — przycisk, który otwiera listę rozwijalną z opcjami umożliwiającymi przełączanie trybu pracy z szablonem, wyczyszczenie pamięci podręcznej oraz globalnych ustawień platformy.
- ◆ *Styles* — wyświetla ustawienia związane z wyglądem poszczególnych elementów szablonu, takie jak np. kolory, rodzaj czcionki.
- ◆ *Particle Defaults* — wyświetla ustawienia dotyczące niewielkich bloków danych, takich jak np. format daty, logo, artykuły, menu itp.
- ◆ *Page Settings* — wyświetla ustawienia strony, takie jak ustawienia nagłówka, znacznika *BODY* oraz ikony *Favicon*.
- ◆ *Layout* — wyświetla okno umożliwiające zmianę układu strony. Dzięki temu możesz praktycznie dowolnie konfigurować układ szablonu. Możesz na przykład zmieniać kolejność poszczególnych bloków oraz kolejność kolumn. Możesz przypisywać własne pozycje modułów oraz dodawać inne elementy do układu strony.
- ◆ *Assignments* — umożliwia przypisanie stylu szablonu do wszystkich lub wybranych pozycji menu.

No dobrze, teraz krok po kroku pokażę Ci, jak szybko dostosować szablon *G5_Hydrogen* do potrzeb przykładowego serwisu. W sekcji *Styles* znajdziesz cztery predefiniowane style, dzięki którym możesz szybko zmienić kolorystykę szablonu. Kliknij styl o nazwie *Preset 2*, aby wiodącym kolorem był kolor niebieski (rysunek 8.28). Kliknij przycisk *Save Style*, aby zapisać te ustawienia.

Rysunek 8.28. Wybór stylu kolorystycznego szablonu

Teraz kliknij w menu szablonu pozycję *Layout*, aby wyświetlić aktualny układ szablonu. Na samej górze znajduje się sekcja *Header*, w której są umieszczone dwa bloki: *Logo* oraz *Header*. Pod nagłówkiem znajduje się sekcja *Navigation* z blokiem *Menu*. W sekcji *Main* są trzy bloki: *Breadcrumbs*, *System Messages* oraz *Page Content*. W bloku *Breadcrumbs* wyświetlana jest informacja, w którym miejscu serwisu znajduje się internauta. W bloku *System Messages* wyświetlane są komunikaty systemowe, natomiast w bloku *Page Content* najczęściej wyświetlane są artykuły lub inne elementy pochodzące z różnych komponentów systemu. Pod głównymi blokami masz do dyspozycji sekcję *Footer*, w której znajdują się bloki: *Footer*, *Copyright*, *Spacer* oraz *Branding*. Na samym dole, w sekcji *Offcanvas Section*, znajdziesz blok *Mobile-menu*, w którym wyświetlane jest menu dla mniejszych ekranów, np. smartfonów. Dla każdego bloku możesz zdefiniować własne ustawienia, klikając ikonę z kołem zębatym znajdującą się po prawej stronie każdego z nich.

Do każdej sekcji możesz dodać dowolną liczbę bloków, które możesz przeciągnąć z sekcji *Particles*, znajdującej się po lewej stronie okna *Layout*. Jest tego naprawdę sporo, więc masz niemal nieograniczone możliwości rozbudowy układu Twojego szablonu.

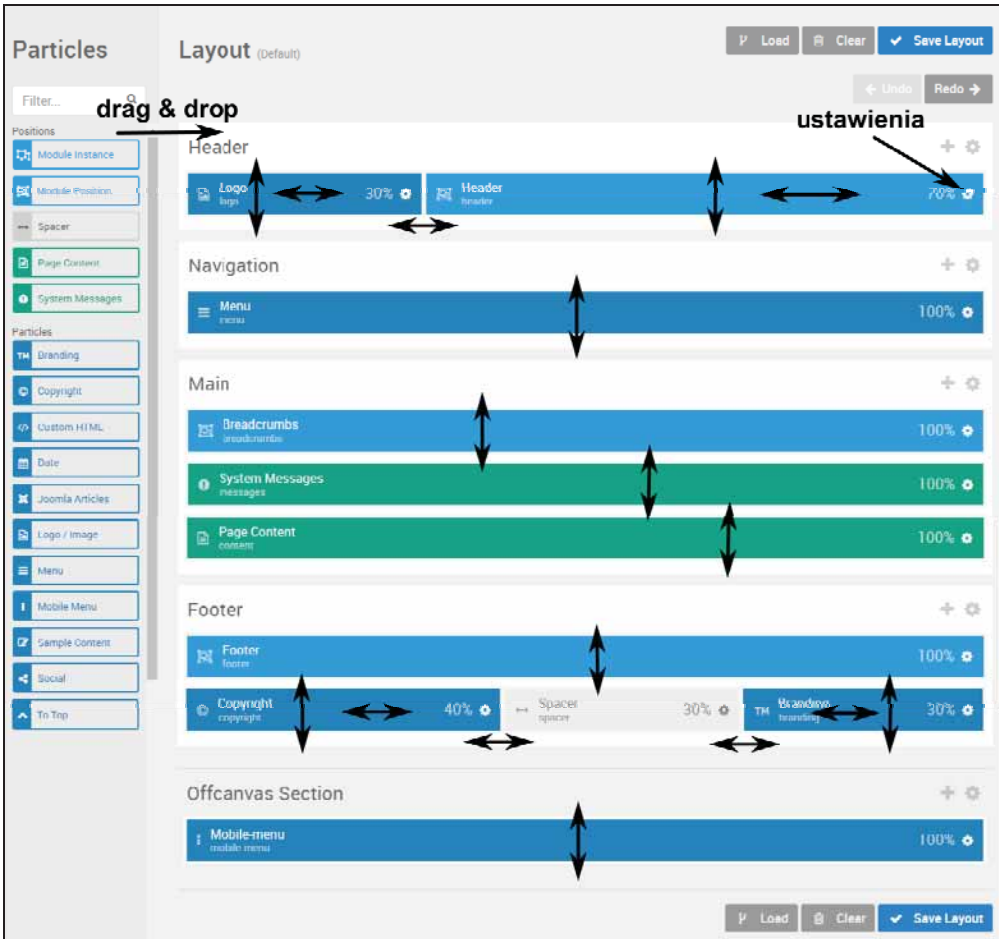
Aby dokonać zmian w rozmieszczeniu poszczególnych bloków, wystarczy, że wskażesz wybrany blok i korzystając z techniki „przeciągnij i upuść”, przesuń go myszą w odpowiednie miejsce (rysunek 8.29).

Aby usunąć wybrany blok z bieżącego układu, wystarczy przeciągnąć go do górnego obszaru okna, do obszaru z napisem *Drop here to delete* (rysunek 8.30).

Zwróć uwagę, że w obecnym układzie blok z menu poziomym znajduje się pod blokiem z logo, natomiast obok bloku z logo jest obecnie blok o nazwie *Header*. Proponuję zamienić miejscami bloki *Menu* i *Header*. Możesz to zrobić, korzystając z techniki „przeciągnij i upuść” (*drag & drop*). Teraz blok *Logo* i blok *Menu* zajmują dokładnie po połowie szerokości szablonu. W takim układzie wysoce prawdopodobne jest, że nie zmieszczą się wszystkie pozycje menu. Zmień zatem szerokość bloku *Logo* na 20%. Aby to zrobić, wystarczy, że ustawisz kursor myszy pomiędzy blokami i przeciągniesz myszą w lewą stronę. Po dokonaniu jakiegokolwiek zmiany system sygnalizuje ją, pokazując pulsujące koła w miejscu dokonanych zmian. Także w przycisku *Save Layout* pojawi się pulsujące koło (rysunek 8.31). Oznacza to, że wprowadzone zmiany nie są jeszcze zapisane. Kliknij przycisk *Save Layout* i sprawdź, jak prezentuje się nagłówek strony.

Zauważysz, że teraz menu znajduje się na tym samym poziomie co logo. Pora na kolejne zmiany. Kliknij ikonę koła zębatego znajdującego się w bloku *Logo*, aby wyświetlić okno modalne z ustawieniami dostępnymi dla tego elementu. W polu *Image* kliknij ikonę z krzyżykiem, aby usunąć wpis, a następnie w polu *Text* wpisz *Moje E-booki* (rysunek 8.32). Kliknij przycisk *Apply and Save*, aby zapisać wprowadzone zmiany, i powrócić do okna *Layout*.

Aby w witrynie widoczny był moduł wyświetlający slider, zmień nazwę pozycji w bloku *Header*. Aby to zrobić, kliknij ikonę koła zębatego w bloku *Header*, a następnie w oknie modalnym, w polu *Key*, wpisz nazwę pozycji, na jakiej został opublikowany moduł ze sliderem. W moim przykładzie nazwa ta to *banner* (rysunek 8.33).

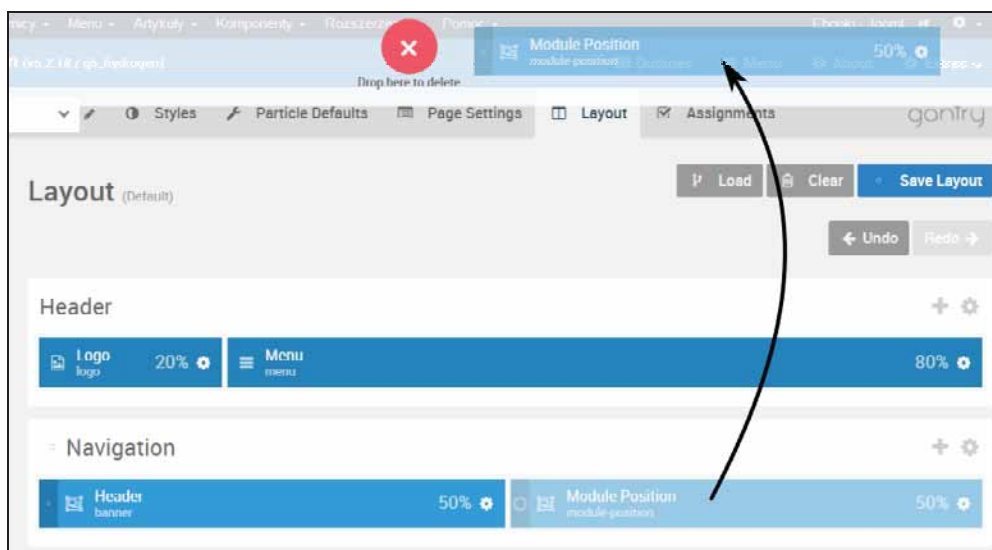

Rysunek 8.29. Wygląd domyślnego układu strony wyświetlany w menu Layout

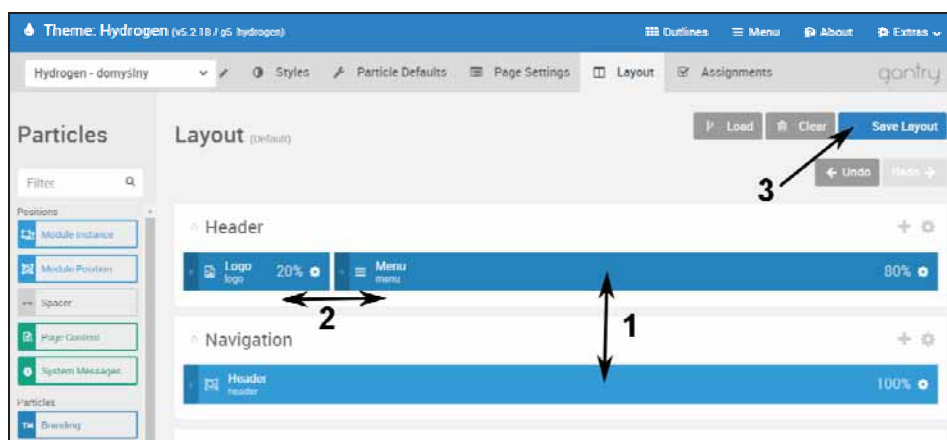
Teraz dodaj do sekcji *Main*, obok bloku *Page Content*, dodatkowy blok z pozycją modułu. Przecignij z sekcji *Particles* element o nazwie *Module Position*, a następnie zmień szerokość tego bloku do 25% (rysunek 8.34).

Zmień nazwę bloku *Module Positions* oraz nazwę pozycji w tym bloku, aby moduły opublikowane na pozycji *position-7* były widoczne w tym miejscu. Kliknij zatem ikonę koła zębatego po prawej stronie bloku *Module Position*, a następnie w oknie modalnym kliknij ikonę ołówka obok nazwy bloku i wpisz nową nazwę, np. Prawa kolumna. Zmień wpis w polu *Key*, wpisując posi on-7, a następnie kliknij przycisk *Apply and Save*, aby zapisać zmiany, i wrócić do okna z układem szablonu (rysunek 8.35).

Odśwież stronę główną swojej witryny i sprawdź, jak prezentuje się ona po wprowadzeniu tych zmian. Zauważ, że teraz większość modułów jest już widoczna (rysunek 8.36).

Rysunek 8.30. Usuwanie bloku z bieżącego układu

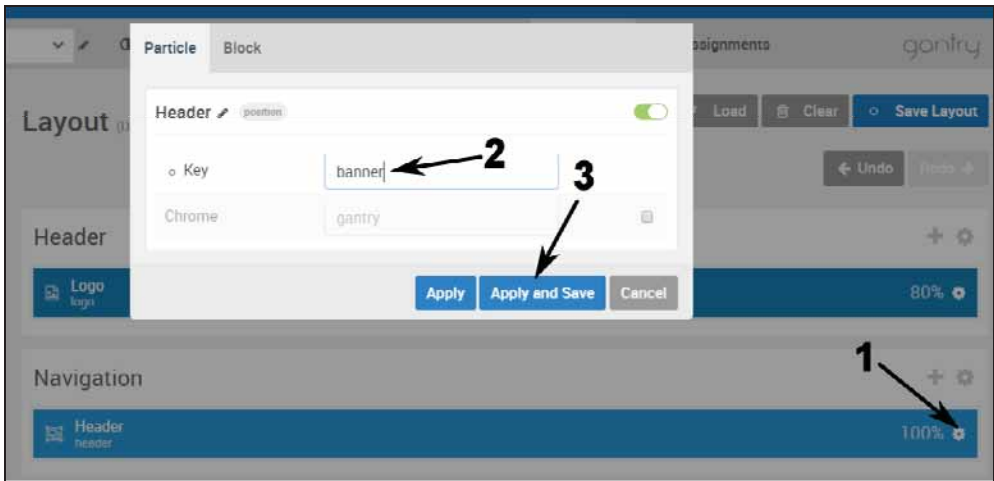

Rysunek 8.31. Zmiana układu części nagłówkowej szablonu

Helix3

Helix3 to kolejny bardzo ceniony przez wielu webmasterów framework, którego producentem jest zespół z **JoomShaper**. Firma wykonuje zarówno szablony, jak i rozszerzenia dla Joomla!. Jej przedstawicielem na Polskę jest **Paweł Frankowski**, który jest także twórcą wielu książek i artykułów na temat Joomla!, a także, co ciekawe, dotyczących survivalu. Kontakt osobisty z Pawłem jest dla mnie bardzo cenny, ponieważ uwielbiam przebywać wśród osób, które mają różne zainteresowania!

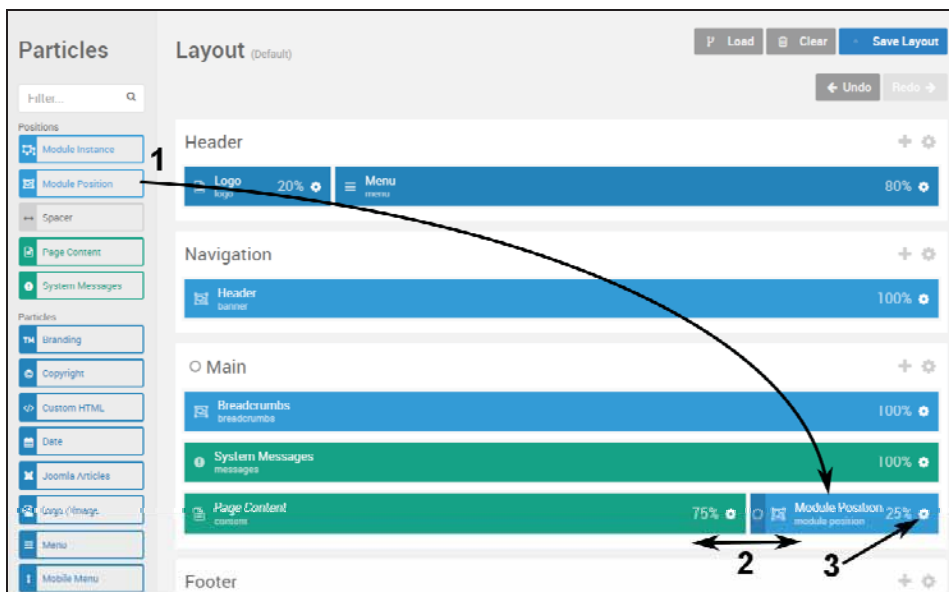
Rysunek 8.32.
Zmiana ustawień
dla bloku Logo
w szablonie
Hydrogen

Rysunek 8.33. Zmiana nazwy pozycji jednego z bloków w oknie Layout szablonu Hydrogen

W dzisiejszym świecie wszystko bardzo szybko się zmienia, zwłaszcza w przypadku aplikacji webowych, takich jak na przykład framework *Helix3*. Dlatego pamiętaj, że jest on ciągle udoskonalany, więc może okazać się, że kiedy będziesz korzystać z tej książki, będzie dostępna już jego nowsza wersja. Kolejne wersje zawierają dodatkowe funkcjonalności, których w poprzednich wersjach nie było. Czasami niektóre funkcjonalności zostają usunięte, a wygląd niektórych opcji jest zmieniony. Nie denerwuj się zatem, kiedy coś się nie zgadza. Prawdopodobnie korzystasz z innej wersji frameworka *Helix*.

Aby pobrać odpowiednie pliki, musisz najpierw zarejestrować się w serwisie <https://www.joomshaper.com>. Po zalogowaniu się otwórz stronę znajdującą się pod adresem [bit.ly/jpk-helix3](https://www.joomshaper.com/bit.ly/jpk-helix3), a następnie kliknij przycisk *Download* obok pozycji *Template* (rysunek 8.37).

Rysunek 8.34. Dodawanie nowego bloku do bieżącego układu strony

Rysunek 8.35.

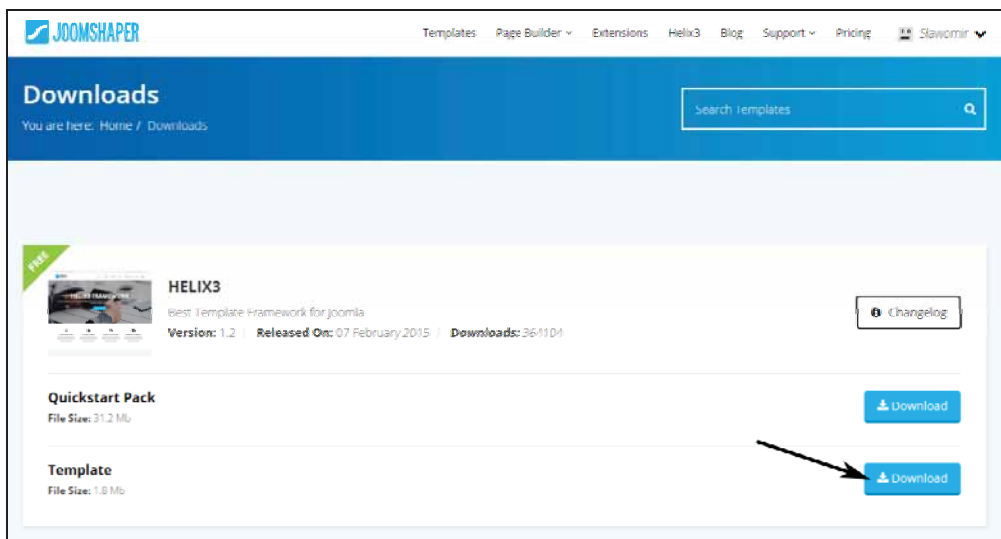
Zmiana nazwy bloku oraz pozycji modułów w bloku *Module Position*

Zapisz plik w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze, a następnie zainstaluj go, korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacja*).

Helix3 składa się z dwóch integralnych elementów — szablonu bazowego oraz frameworka. Oznacza to, że otrzymujesz nie tylko funkcjonalny „silnik”, ale również gotowy szablon, który stanowi fundament dla Twojego projektu.

Po instalacji framework *Helix3* powinien być automatycznie włączony, warto jednak na wszelki wypadek to sprawdzić. Kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Dodatki*, a następnie przycisk *Narzędzia wyszukiwania* i z filtra *Wybierz typ* wybierz pozycję *system*. Odszukaj na liście dodatek o nazwie *System — Helix3 Framework* i sprawdź, czy w kolumnie *Stan* wyświetlana jest ikona z zielonym znacznikiem (ptaszkiem) — jeżeli tak, to framework *Helix* jest opublikowany.

Rysunek 8.37. Pobieranie plików instalacyjnych szablonu bazowego z frameworkiem Helix3

Teraz możesz rozpocząć budowanie własnego szablonu w oparciu o framework Helix3.

Otwórz menedżera stylów szablonów (menu *Rozszerzenia/Szablony*), a następnie zdefiniuj styl o nazwie *shaper_helix3 — domyślny* jako domyślny. Podobnie jak w przypadku poprzednich frameworków, wygląd witryny nie jest od razu zadowalający. Przede wszystkim brak jest menu głównego, slidera oraz pozostałych modułów. Bez obaw, już za chwilę poznasz możliwości, jakie daje framework *Helix3*.

Kliknij nazwę stylu *shaper_helix3 — domyślny*, aby wyświetlić opcje konfiguracyjne szablonu. Opcje te zostały pogrupowane w menu poziomym, w którym masz do dyspozycji następujące pozycje:

- ♦ *Basic* — tutaj znajdują się podstawowe opcje konfiguracyjne. Możesz zdecydować na przykład, czy nagłówek z logo i menu mają być widoczne nawet podczas przewijania strony. W tym miejscu możesz także zdefiniować logo, tekst nagłówka i slogan strony, a także zdefiniować jako tło strony wybrany obraz. Tutaj znajdują się także odpowiednie pola służące do wpisania linków do portali społecznościowych, a także opcje konfiguracyjne służące do wyświetlenia strony typu *Wracamy wkrótce (Comming Soon)*, za pomocą której możesz wyświetlić stronę z licznikiem odliczającym czas, jaki pozostał do otwarcia strony. Tego typu stronę możesz wykorzystać zamiast zwykłego komunikatu informującego, że witryna jest wyłączona.
- ♦ *Presets* — tutaj znajdziesz cztery predefiniowane style, dzięki którym możesz szybko zmienić kolorystykę szablonu.
- ♦ *Layout* — wyświetla okno umożliwiające zmianę układu strony. Dzięki temu możesz praktycznie dowolnie konfigurować układ szablonu. Możesz na przykład zmieniać kolejność poszczególnych bloków oraz kolejność kolumn.

Możesz przypisywać własne pozycje modułów oraz dodawać kolejne wiersze i kolumny do siatki układu.

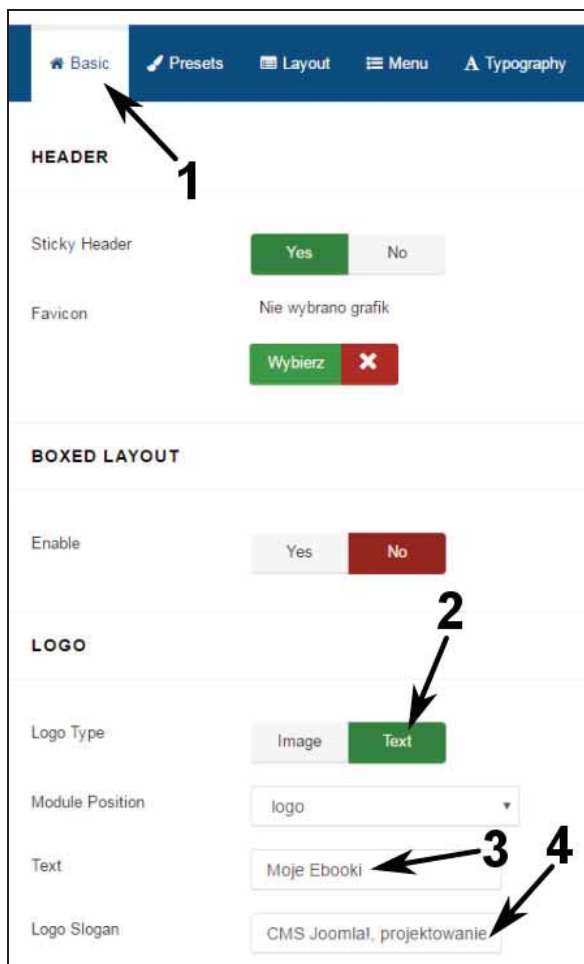
- ◆ *Menu* — tutaj znajdziesz opcje dotyczące wyboru menu, które będzie wyświetlane jako poziome menu główne witryny, a także zdefiniować typ tego menu oraz szerokość pozycji podrzędnych.
- ◆ *Typography* — znajdziesz tutaj ustawienia związane z czcionkami używanymi w witrynie. Możesz zdefiniować font i jego wielkość dla takich elementów serwisu, jak menu poziome, nagłówki (od *H1* do *H6*). Możesz także definiować ustawienia czcionek dla wybranych selektorów lub identyfikatorów zdefiniowanych w CSS. Dzięki temu możesz zdefiniować inne ustawienia czcionki dla pojedynczego elementu serwisu.
- ◆ *Custom Code* — w tym miejscu znajdują się pola, w których możesz wpisać własny kod HTML, CSS lub JavaScript.
- ◆ *Advanced* — tutaj znajdują się opcje umożliwiające zmniejszenie rozmiaru wczytywanych do przeglądarki plików. Dzięki temu Twoja strona będzie wczytywała się szybciej, a to może znacznie wpłynąć na zadowolenie internautów oraz wyższą pozycję w wynikach wyszukiwania wyszukiwarek internetowych.
- ◆ *Blog* — tutaj znajdziesz ustawienia pozwalające na włączenie lub wyłączenie niektórych elementów strony wyświetlanych w widoku bloga.
- ◆ *Assignment* — umożliwi przypisanie stylu szablonu do wszystkich lub wybranych pozycji menu.

Gorąco zachęcam Cię do zapoznania się z oficjalną dokumentacją, dostępną pod adresem www.joomshaper.com/documentation/helix3/docs. Możesz także sprawdzić na moim blogu www.slawop.net, czy dostępny jest już e-book na temat tego frameworka. Na pewno znajdziesz w nim dokładny opis funkcji konfiguracyjnych wraz z konkretnymi przykładami. Być może dostępna jest także książka w ofercie wydawnictwa Helion — sprawdź koniecznie!

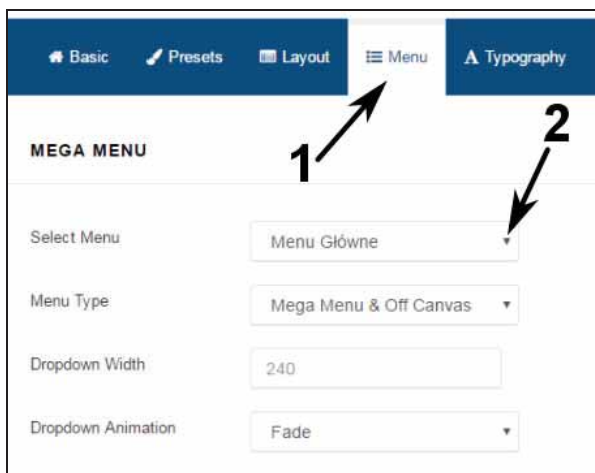
Teraz pokażę Ci, jak dostosować szablon *shaper_helix3* do potrzeb przykładowego serwisu. Najpierw dodaj tekst i slogan strony. W menu *Basic* w sekcji *LOGO* kliknij przycisk *Text*, a następnie w polu *Text* wpisz *Moje Ebooki*, natomiast w polu *Logo Slogan* wpisz *CMS Joomla!, projektowanie stron WWW* (rysunek 8.38). Zapisz wprowadzone zmiany i sprawdź, jak prezentuje się nagłówek strony głównej Twojej witryny.

Niestety, nadal nie jest widoczne menu główne, przez co nie ma możliwości nawigacji po zasobach witryny. Możesz to bardzo szybko zmienić. Kliknij w menu szablonu pozycję *Menu*, a następnie w polu *Select Menu* wybierz z listy nazwę menu, które powinno być wyświetlane jako poziome menu główne. W moim przykładzie jest to menu o nazwie *Menu Główne* (rysunek 8.39).

Rysunek 8.38.
Definiowanie
ustawień
podstawowych
w szablonie
shaper_helix3

Rysunek 8.39.
Wybór menu,
które powinno być
wyświetlane jako
poziome menu
główne w szablonie
shaper_helix3

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie odśwież stronę główną witryny. Powoli witryna nabiera kształtów. Widoczne są już jej nazwa oraz slogan, a także menu główne.

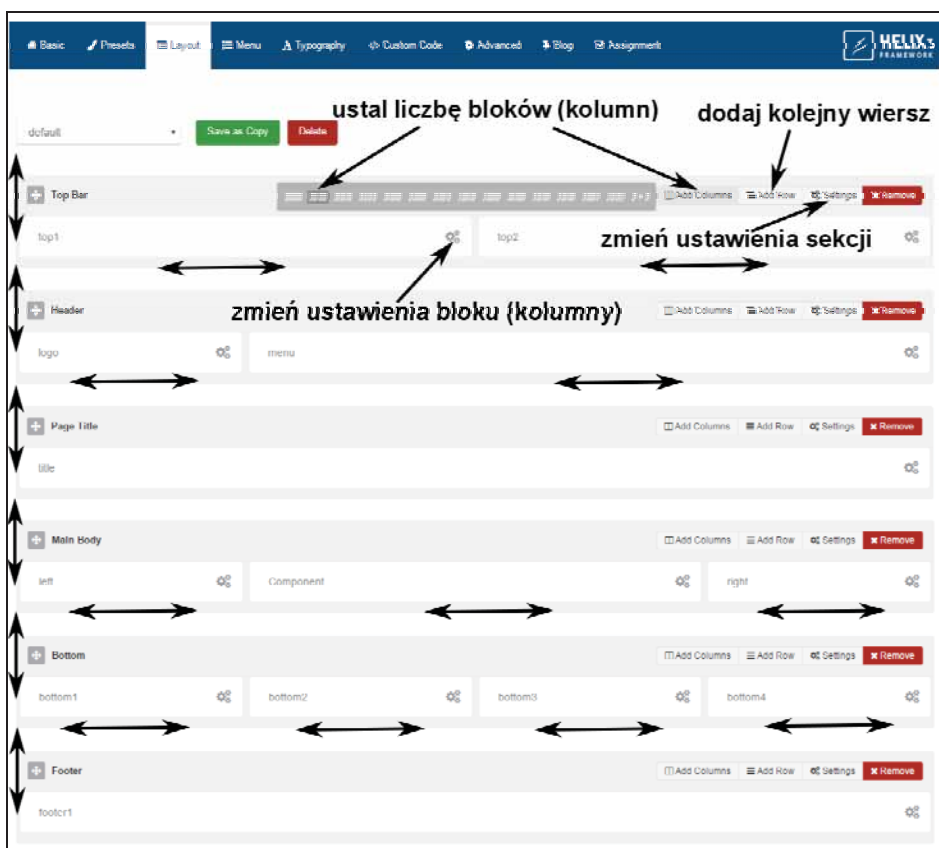
Teraz zajmiemy się zmianą nazw wybranych pozycji modułów. Dzięki temu widoczna będzie część modułów, która obecnie nie jest wyświetlana. Kliknij w menu szablonu *shaper_helix3* pozycję *Layout*. Zwróć uwagę na obecny układ poszczególnych bloków. Odzwierciedlają one typowy układ rozbudowanego serwisu, gdzie na samej górze znajduje się sekcja *Top-Bar* zawierająca dwa bloki, poniżej sekcja *Header* z logo i menu nawigacyjne, następnie sekcja — *Page Title*, w której można umieścić na przykład slider z grafikami oraz krótkim opisem. Pod sekcją *Page Title* masz do dyspozycji sekcję *Main Body*, w której znajdują się trzy główne bloki: kolumna lewa (*left*), główny blok prezentujący treść serwisu (*Component*) oraz kolumna prawa (*right*). Pod sekcją główną masz do dyspozycji jeszcze sekcję *Bottom* z czterema blokami oraz sekcję *Footer*. Jest to wystarczająca liczba bloków, jakie potrzebne są do stworzenia typowej strony WWW.

Aby dokonać zmian w rozmieszczeniu poszczególnych sekcji, wystarczy, że klikniesz przycisk znajdujący się po lewej stronie każdej sekcji i przeciągniesz elementy myszą w górę lub w dół — w miejsce docelowe. Aby przemieszczać poszczególne bloki w obrębie danej sekcji możesz kliknąć wybrany blok i przeciągać go myszą w lewo lub w prawo (rysunek 8.40). Aby ustalić liczbę bloków (kolumn) w wybranej sekcji, wskaż przycisk *Add Columns* znajdujący się w obrębie każdej sekcji, a następnie wybierz odpowiedni dla siebie podział. W każdej sekcji znajduje się także przycisk *Add Row*, za pomocą którego możesz dodać kolejny wiersz z blokami, które mają być wyświetlane w sekcji. Dodatkowe ustawienia możesz definiować zarówno dla poszczególnych sekcji, jak i bloków (kolumn). Aby wyświetlić ustawienia sekcji, kliknij przycisk *Settings* znajdujący się po prawej stronie każdej sekcji. W przypadku bloków należy kliknąć ikonę kół zębatach znajdującą się po prawej stronie każdego z nich. Jeżeli chcesz usunąć wybraną sekcję, to wystarczy, że klikniesz przycisk *Remove* znajdujący się po prawej stronie danej sekcji.

Aby moduł wyświetlający slider widoczny był w witrynie, zmień nazwę pozycji *title*. Aby to zrobić, kliknij ikonę z kołami zębataymi w bloku *title*, a następnie w oknie modalnym, w polu *Module Position*, wybierz z listy nazwę pozycji, na jakiej został opublikowany moduł ze sliderem. W moim przykładzie ta nazwa to banner (rysunek 8.41). Zatwierdź wprowadzone zmiany w ustawieniach tego bloku, klikając w okienku modalnym przycisk *Apply*.

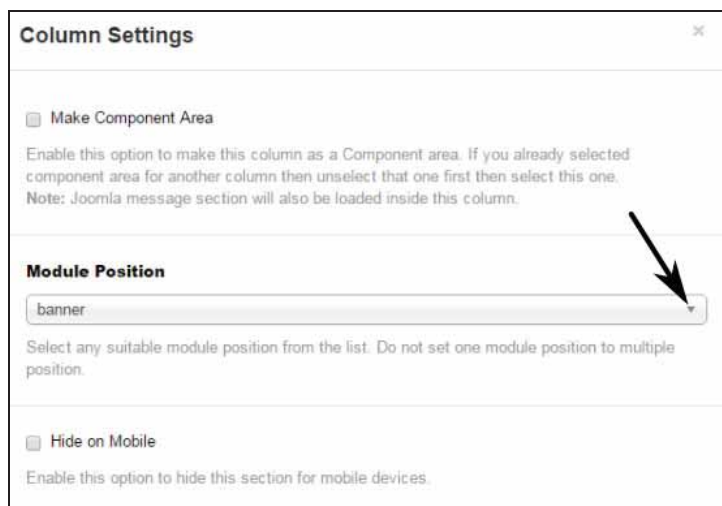
Teraz w podobny sposób zmień nazwy następujących bloków:

- ◆ *right* na *position-7*
- ◆ *bottom1* na *positon-3*
- ◆ *footer1* na *footer*

Rysunek 8.40. Wygląd domyślnego układu strony wyświetlany w menu Layout szablonu shaper_helix3

Rysunek 8.41.
Zmiana nazwy
pozycji menu
w szablonie
shaper_helix3

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie odśwież stronę główną witryny i sprawdź, jak teraz się ona prezentuje. Zauważ, że większość modułów jest już widoczna, ale slider jest wyświetlony w taki sposób, że dotyka lewej krawędzi strony. Aby to zmienić, kliknij ikonę kół zębatach dla sekcji *Page Title* i w okienku modalnym odszukaj pozycję *Fluid Width*. Kliknij pole wyboru, aby anulować jego zaznaczenie, a następnie kliknij przycisk *Apply*, aby zapisać zmiany i powrócić do okna układu szablonu (rysunek 8.42).

Rysunek 8.42.
Zmiana ustawień sekcji *Page Title* w układzie szablonu *shaper_helix3*

Teraz wprowadzimy kilka drobnych zmian w typografii. Kliknij w menu szablonu *shaper_helix3* pozycję *Typography*. Zmień ustawienia w następujących sekcjach:

BODY FONT

- ◆ *Font Family: Roboto*
- ◆ *Font Weight & Style: 300*
- ◆ *Font Subset: latin-ext*
- ◆ *Font Size: 16*

NAVIGATION FONT

- ◆ *Enable: Yes*
- ◆ *Font Family: Roboto*
- ◆ *Font Weight & Style: 700*
- ◆ *Font Subset: latin-ext*
- ◆ *Font Size: 16*

CUSTOM FONT

- ♦ *Enable: Yes*
- ♦ *Font Family: Monoton*
- ♦ *Font Weight & Style: regular*
- ♦ *Font Subset: latin*
- ♦ *Font Size: 22*
- ♦ *CSS Selectors: .logo h1*

Zapisz wprowadzone zmiany, a następnie odśwież stronę główną witryny i sprawdź, jak te zmiany wpłynęły na wygląd strony.

Dodaj jeszcze kilka ikon social media, do takich portali, jak *Facebook*, *Twitter*, *Google Plus* i *YouTube*. Kliknij w menu szablonu *shaper_helix3* pozycję *Basic* i w sekcji *SOCIAL ICONS* wklej w odpowiednie pola adresy URL do Twoich platform społecznościowych. Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, a następnie odśwież stronę główną witryny. Nowy szablon dla przykładowego serwisu jest już gotowy (rysunek 8.43). Jak widzisz, aby szybko dostosować szablon *shaper_helix3* oparty na frameworku *Helix3*, wystarczy dosłownie kilka kliknięć.

SP Page Builder

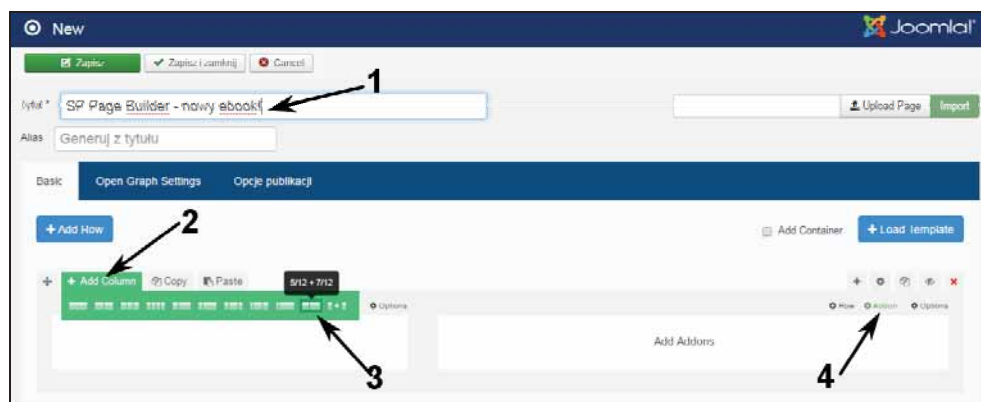
***SP Page Builder* to narzędzie stworzone także przez zespół z *JoomShaper*, cieszące się coraz większą sławą.** Dlaczego? Otóż tworzenie stron za jego pomocą jest podobne do układania klocków.

Możesz budować własny układ strony, definiując ustawienia wierszy i kolumn oraz wrzucając do nich różne elementy (tzw. *add-ons*). Obsługa elementów *add-ons* wykorzystuje metodę „przeciągnij i upuść” (*drag & drop*), co powoduje, że niemal każdy użytkownik komputera jest w stanie poradzić sobie z ich obsługą. Obecnie w wersji płatnej dostępne są 42 takie elementy (klocki). Mogą one zawierać moduły, zakładki, wideo, audio, przyciski, artykuły, galerie zdjęć i wiele innych funkcjonalności. Pełną listę dostępnych elementów znajdziesz pod adresem www.joomshaper.com/page-builder/addons. W wersji darmowej, którą możesz przetestować, zanim zdecydujesz się na płatną, znajduje się 14 elementów *add-ons*. Przegląd możliwości tego narzędzia możesz zobaczyć na wideo pod adresem youtu.be/dqRzj05CySA.

SP Page Builder to rozszerzenie działające niezależnie od zastosowanego szablonu. Za jego pomocą możesz stworzyć dowolny układ strony niezależnie od układu zastosowanego w szablonie. Posiada podobną strukturę jak inne komponenty Joomla!, więc każdy użytkownik administrujący systemem powinien bez problemu poradzić sobie z jego obsługą. Jak z niego korzystać? Pokażę Ci na konkretnym przykładzie. Załóżmy, że w moim przykładowym serwisie chciałbym dodać stronę, która będzie informować o zbliżającej się premierze jakiegoś e-booka. Ma to być strona typu *One Page* wyświetlająca informację o nowym e-booku, wideo pokazujące możliwości rozszerzenia,

Przykład oprę na komercyjnej wersji tego rozszerzenia, aby pokazać Ci jego pełne możliwości. Sugeruję jednak, aby pobrać najpierw wersję darmową i zapoznać się z dostępnymi w niej funkcjonalnościami. Może okazać się, że dostępne elementy w zupełności zaspokajają Twoje potrzeby. Zarejestruj się w serwisie <https://www.joomshaper.com>, pobierz plik instalatora, a następnie zapisz go w dowolnej lokalizacji Twojego komputera. Teraz zainstaluj go, korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*).

Aby rozpocząć pracę z komponentem, kliknij w menu *Komponenty* pozycję *SP Page Builder*. W odróżnieniu od innych komponentów Joomla! strony tworzone za pomocą *SP Page Builder-a* nie muszą być przypisane do żadnej kategorii. Jeżeli więc nie planujesz tworzenia większej liczby stron, to możesz rozpocząć pracę od utworzenia nowej strony. Kliknij zatem przycisk *Utwórz*, a następnie w polu *Tytuł* wpisz tytuł tworzonej strony. W moim przykładzie wpisuję *SP Page Builder – nowy ebook!*. Teraz wskaż odnośnik *Add Column*, a następnie kliknij układ kolumn *5/12 + 7/12* (rysunek 8.44).

Rysunek 8.44. Zmiana układu kolumn w wierszu nowej strony oraz dodawanie nowego elementu add-on w komponentie *SP Page Builder*

W prawej kolumnie kliknij odnośnik *Addon*, a następnie w oknie modalnym wybierz jeden z elementów add-on, na przykład *Video*. W kolejnym oknie modalnym zdefiniuj podstawowe parametry. W moim przykładzie dla elementu *Video* wpisuję w polu *Admin Label*: *Film pokazujący możliwości rozszerzenia SP Page Builder*. Teraz w polu *YouTube or Vimeo Video URL* wklej adres URL filmu, który ma być odtwarzany w tym elemencie — w moim przypadku: <https://youtu.be/dqRzj05CySA>. Kliknij przycisk *Save*, aby zapisać wprowadzone zmiany i wrócić do układu strony.

W podobny sposób dodaj kolejne elementy w kolumnie lewej:

♦ *Text Block*

- *Addon Title*: Już wkrótce nowy e-book!
- *Title Font Size*: 36
- *Title Color*: #2e2d2d
- *Content*: Twórz własne strony w Joomla! korzystając z rewelacyjnego narzędzia *SP Page Builder*

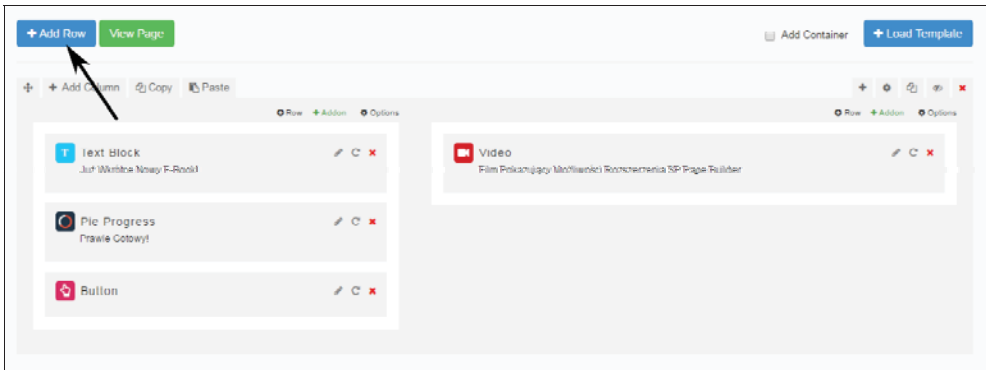
◆ *Pie Progress*

- *Progress Percentage*: 90
- *Bar Progress Color*: #056f8c
- *Bar Width*: 10
- *Addon Title*: Prawie gotowy!
- *Content*: Tymczasem zobacz wersję demonstracyjną SP Page Builder

◆ *Button*

- *Button text*: ZOBACZ DEMO
- *Button Link*: <http://demo.joomshaper.com/page-builder>
- *Button Size*: Large
- *Button Type*: Primary
- *Button Icon*: cubes

Obecny układ nowej strony powinien składać się z jednego wiersza podzielonego na dwie kolumny (rysunek 8.45). Kliknij niebieski przycisk *Add Row*, aby dodać kolejny wiersz do układu strony.

Rysunek 8.45. Układ nowej strony w SP Page Builder składający się z jednego wiersza podzielonego na dwie kolumny

W wierszu tym dodaj tylko jeden element (*Addon*):

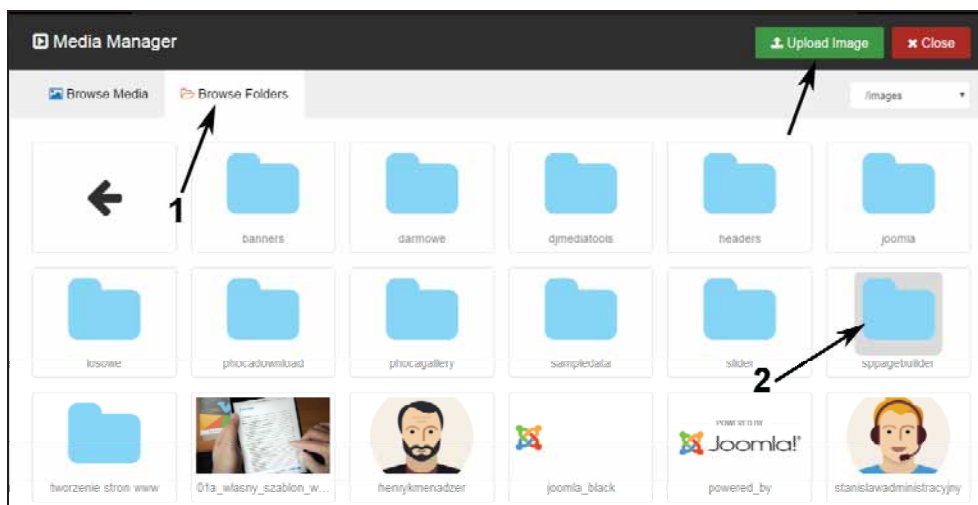
◆ *Divider*

- *Border Color*: #cfcfcf

Dodaj kolejny wiersz (przycisk *Add Row*), a następnie wskaż odnośnik *Add Column* i kliknij układ kolumn *1/2 + 1/2*. W każdej kolumnie umieść po jednym elemencie. W prawej umieść element *Text Block* w następującej konfiguracji:

- ◆ *Admin Label*: Informacja o zawartości e-booka.
- ◆ *Content*: Napisz kilka zdań lub skorzystaj z generatora Lorem ipsum (*lipsum.pl*).

W lewej kolumnie umieść element *Image*. W polu *Select Image* kliknij przycisk o takiej samej nazwie, a następnie w oknie *Media Manager* kliknij zakładkę *Browse Folders* (rysunek 8.46). Aby wyświetlić zawartość wybranego katalogu, musisz dwukrotnie kliknąć jego nazwę. Po wybraniu katalogu kliknij wybrany obraz, a następnie przycisk *Insert* znajdujący się na górze okna *Media Manager*. Możesz także skorzystać z przycisku *Upload Image*, aby wczytać obraz z Twojego dysku.

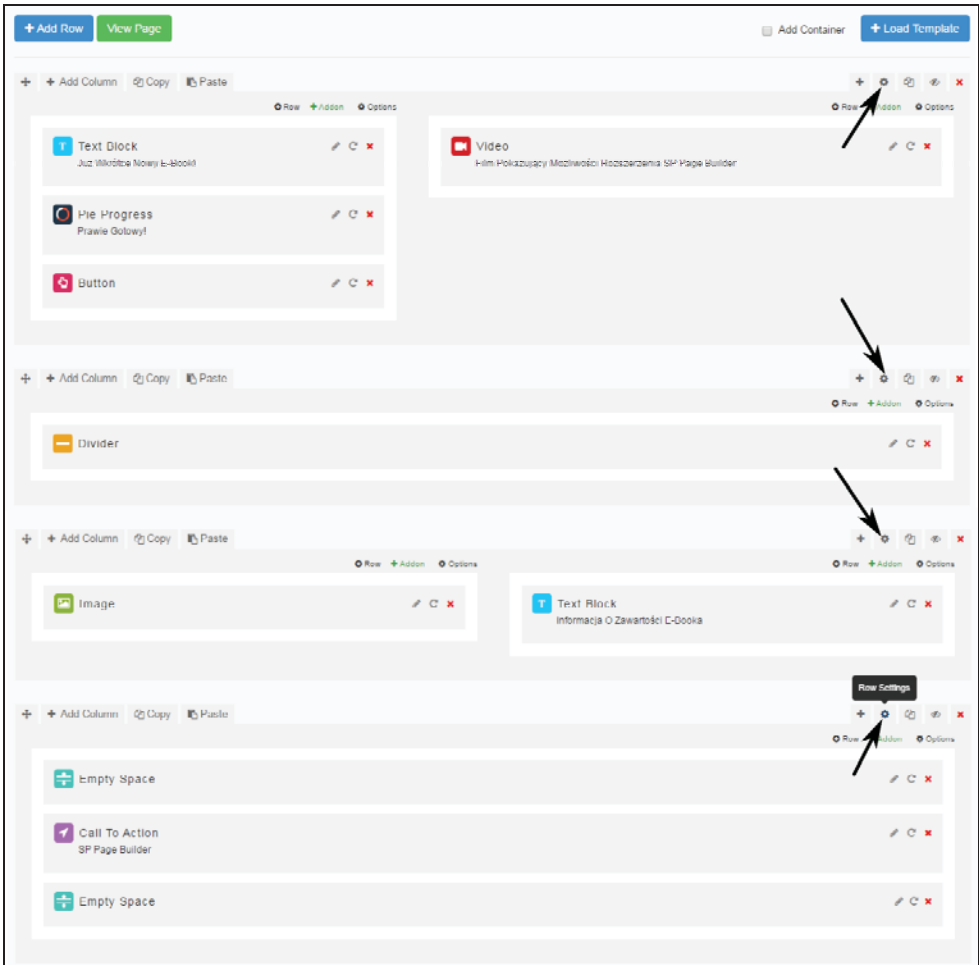
Rysunek 8.46. Okno *Media Manager* w *SP Page Builder*

Dodaj jeszcze jeden wiersz do układu strony, a następnie umieść w nim następujące elementy:

- ♦ *Empty Space*
- ♦ *Call To Action*
 - *Title*: SP Page Builder
 - *Title Font Size*: 32
 - *Title Color*: #ffffff
 - *Subtitle*: Pobierz darmową wersję!
 - *Sub Title Text Color*: #f0f0f0
 - *Content*: Pobierz darmową wersję i zapoznaj się z dostępnymi funkcjonalnościami. Sprawdź, jak w łatwy i prosty sposób możesz tworzyć własne strony niezależnie od użytego szablonu Joomla!
 - *Button Text*: Free Download
 - *Button Link*: <http://www.joomshaper.com/downloads/extension/sp-page-builder-free>
 - *Button Size*: Large

- *Button Type: Warning*
 - *Button Icon: download*
 - *Button Position: Bottom*
- ◆ *Empty Space*

Układ Twojej nowej strony jest już gotowy! Teraz dodaj inne tło do ostatniego wiersza. Aby to zrobić, kliknij ikonę koła zębatego znajdującą się po prawej stronie każdego wiersza (rysunek 8.47).

Rysunek 8.47. Gotowy układ nowej strony z zaznaczonymi ikonami z ustawieniami wierszy

W polu *Background Color* wpisz #008cff, a następnie kliknij przycisk *Apply*, aby zapisać zmiany.

Dla pozostałych wierszy zdefiniuj inne niż domyślne marginesy. W polu *Margin* każdego z nich wpisz: 10px 40px 10px 40px.

To wszystko! Twoja nowa strona jest już gotowa! Kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać stronę z układem utworzonym przez *SP Page Builder*. Aby wyświetlić ją w witrynie, utwórz nową pozycję w menu *Menu główne*. W polu *Tytuł menu* wpisz na przykład *Nowości*, a następnie w polu *Typ pozycji menu* kliknij przycisk *Wybierz*. W oknie modalnym kliknij odnośnik *SP Page Builder*, a następnie odnośnik *Page*. W polu *Select Page* kliknij przycisk *Wybierz*, a w oknie modalnym kliknij odnośnik z tytułem strony utworzonej w komponencie *SP Page Builder*. W polu *Pozycja macierzysta* wybierz z listy *JOOMLA!*, a następnie kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać zmiany i powrócić do menedżera pozycji menu.

Jest jeszcze jedna rzecz, którą należy zrobić. Jeżeli teraz sprawdzisz, jak wygląda strona po kliknięciu w witrynie odnośnika *Nowości*, to zauważysz, że nie prezentuje się elegancko ze sliderem i wszystkimi modułami opublikowanymi po prawej stronie. Spokojnie, z tym także zaraz sobie poradzimy.

Najczęściej podczas tworzenia modułów publikowane są one na wszystkich pozycjach menu. Teraz trzeba to zmienić. Otwórz menedżera modułów, a następnie edytuj aktywny moduł ze sliderem. W moim przykładzie jego nazwa to: *Smart Slider 3*. Kliknij zakładkę *Przypisz do pozycji menu* i w polu *Zasada przypisania* wybierz pozycję *Tylko na zaznaczonych stronach*. Usuń zaznaczenia przy wszystkich pozycjach, a następnie zaznacz pole wyboru obok pozycji *Start*.

Dla wszystkich modułów, które opublikowane są na pozycji *position-7*, w polu *Zasada przypisania* wybierz pozycję *Na wszystkich poza zaznaczonymi*. Usuń zaznaczenia przy wszystkich pozycjach, a następnie zaznacz pole wyboru obok pozycji *Nowości*.

Teraz strona utworzona za pomocą rozszerzenia *SP Page Builder* prezentuje się całkiem ładnie (rysunek 8.48).

Inne dostępne narzędzia

Narzędzia, które Ci pokazałem, to tylko kilka z dostępnych na rynku. Czy są one najlepsze? Dla mnie tak. Ale czy dla Ciebie? Nie mam zielonego pojęcia. Każdy z nas może mieć inne oczekiwania, wymagania, inną wiedzę i inne umiejętności. Dla każdego ważne może być coś innego. Może dla Ciebie najważniejsze są opcje konfiguracyjne związane ze zmianą układu. Jedne narzędzia umożliwiają zapis zdefiniowanych przez Ciebie układów do plików i zaimportowanie ich w innym projekcie. Inne takich możliwości nie mają. Być może dla kogoś innego ważniejsze są opcje modyfikacji kolorów poszczególnych elementów witryny, a może opcje związane z typografią? Niektórzy z kolei skupiają się na dodatkowych funkcjach, za pomocą których można szybko dodać do projektu dodatkowe elementy. Dla wielu decydującym czynnikiem o wyborze narzędzia będzie dobra dokumentacja i wsparcie techniczne. Dla osób, które nie posługują się językiem angielskim, bardzo istotne będzie wsparcie techniczne w języku polskim.

The screenshot shows a Joomla! website for 'MOJE EBOOKI'. The main headline reads 'Już wkrótce nowy e-book!' (New e-book soon!). Below it, a circular progress indicator shows '90%' and the text 'Prawie gotowy!' (Almost ready!). A video player is embedded, titled 'SP Page Builder - Creating a Complex Joomla Page'. The video description text states: 'I to niezwykle proste narzędzie daje Ci niemal nieograniczone możliwości. Tworzenie stron za jego pomocą jest podobne do układania klocków. Za jego pomocą, możesz budować własny układ strony definiując ustawienia wierszy i kolumn oraz wrzucając do nich różne elementy (tzw. add-ons). Obsługa add-ons wykorzystuje metody przeciągnij i upuść (drag & drop), co powoduje, że niemal każdy użytkownik komputera jest w stanie poradzić sobie z ich obsługą. SP Page Builder działa niezależnie od zastosowanego szablonu. Za jego pomocą możesz stworzyć dowolny układ strony niezależnie od układu zastosowanego w szablonie. Obsługa poszczególnych elementów układu strony wykorzystuje metodę przeciągnij i upuść (drag & drop), co powoduje, że niemal każdy użytkownik komputera jest w stanie poradzić sobie z ich obsługą. W ebooku znajdziesz szczegółową opis wszystkich dostępnych opcji oraz nauczysz się, na konkretnych przykładach, jak tworzyć fantastycznie wyglądające strony.'

At the bottom of the page, a blue banner contains the text: 'SP Page Builder Pobierz darmową wersję!' (SP Page Builder Download free version!) and a 'Free Download' button.

Rysunek 8.48. Wygląd przykładowej strony utworzonej za pomocą rozszerzenia SP Page Builder

Obecnie w internecie znajdziesz sporo różnych narzędzi ułatwiających tworzenie własnych szablonów dla Joomla!. Każde z nich oferuje różne opcje konfiguracyjne. Aby je dokładnie opisać i podać przykłady ich wykorzystania, musiałaby powstać osobna książka o każdym z nich. Dlatego poniżej zamieszczam listę dodatkowych narzędzi. Zachęcam Cię do testowania różnych rozwiązań. Dopiero wtedy będziesz mógł stwierdzić, które z nich sprawdza się najlepiej dla Ciebie.

- ◆ *Gavern* (www.gavick.com/joomla-templates/meet-gavern) — framework stworzony przez zespół polskiej firmy GavickPro. To proste w użyciu narzędzie, za pomocą którego możesz niemal dowolnie zmienić układ szablonu. Niestety, nie posiada opcji pozwalających na zmianę koloru poszczególnych elementów witryny. Ma natomiast kilka dodatkowych funkcjonalności, takich jak na przykład ikony i przyciski social media.

- ♦ *T3 Framework* (www.t3-framework.org) — bardzo proste narzędzie bez niepotrzebnych „wodotrysków”. Opcje konfiguracyjne służące do definiowania układu umożliwiają wybór liczby pozycji modułów w danym bloku oraz przypisanie innej nazwy pozycji modułu. Użytkownik ma do dyspozycji 24 pozycje modułów. Możliwe jest także zapisanie pod dowolną nazwą zdefiniowanego układu. Posiada sporo opcji, za pomocą których można zmienić kolory poszczególnych elementów strony, ale niewiele opcji do zmiany typografii. Jedną z ciekawych, dodatkowych funkcji tego frameworka jest *Megamenu*, za pomocą którego można stworzyć ciekawe menu, zawierające nie tylko odnośniki, ale także moduły. Dzięki temu w menu można umieścić niemal dowolny element, taki jak np. obraz, tekst itp.
- ♦ *Warp* (yootheme.com/themes/warp-framework) — proste narzędzie, ale dla mnie niezbyt intuicyjne, ponieważ definiowanie układu strony odbywa się za pomocą pól z rozwijanymi listami. Użytkownik ma do dyspozycji 40 pozycji modułów. Możliwe jest także zapisanie pod dowolną nazwą zdefiniowanego układu. Posiada spore możliwości zmiany typografii oraz kolorów poszczególnych elementów strony.
- ♦ *JSN PageBuilder* (www.joomlashine.com/joomla-extensions/jsn-pagebuilder-joomla-page-builder-extension.html) — bardzo podobne rozszerzenie do omawianego przeze mnie *SP Page Builder*, za pomocą którego możesz tworzyć własne strony, niezależnie od używanego szablonu.
- ♦ *JMZ Easy PageBuilder* (jumazi.com/joomla-extensions/jmz-easy-pagebuilder) — kolejne narzędzie do tworzenia własnych układów stron. Możesz korzystać z 27 elementów, które z wykorzystaniem techniki „przeciągnij i upuść” umieszczasz w projektowanym układzie strony.
- ♦ *Quix PageBuilder* (www.themexpert.com/quix-pagebuilder) — następne rozszerzenie do tworzenia własnych układów stron. W tym przypadku do dyspozycji masz 22 elementy, które możesz umieścić w projektowanym układzie.
- ♦ *Shortcode Ultimate* (bit.ly/shortcodeultimate) — rozszerzenie do tworzenia własnych układów stron. W wersji bezpłatnej użytkownik może skorzystać z 45, natomiast w płatnej z ponad 85 elementów, które służą do budowy atrakcyjnych układów oraz treści strony.
- ♦ *Expose* (www.themexpert.com/expose).
- ♦ *Sparky* (www.hotjoomlatemplates.com/sparky-joomla).
- ♦ *Vertex* (http://www.shape5.com/joomla/framework/vertex_framework.html).
- ♦ *YJ Simple Grid* (<http://www.yjsimplegrid.com>).

Być może dzisiaj są już inne narzędzia, o których nie miałem pojęcia, kiedy pisałem tę książkę. Pamiętaj, że każdego roku powstaje wiele nowych rozszerzeń i przydatnych narzędzi Joomla!.

Na rynku dostępne są także osobne aplikacje desktopowe, które służą do tworzenia szablonów dla różnych systemów zarządzania treścią, w tym Joomla!. Jednym z takich programów jest *Artisteer* (artisteer-polska.pl), który umożliwia niemal automatyczne

tworzenie szablonów do kilku najpopularniejszych CMS, takich jak *Joomla!*, *Drupal*, *WordPress* czy *Blogger*. Za jego pomocą możesz w ciągu kilku minut — bez znajomości jakiegokolwiek języka programowania i bez użycia programów graficznych — stworzyć gotowy do zainstalowania szablon dla Joomla!. Istotną cechą tego programu jest to, że ma polski interfejs, więc jeżeli go nabędziesz, nie będziesz mieć problemów z jego obsługą. Dosyć sporo miejsca poświęciłem mu w swojej poprzedniej książce, *Joomla! 2.5. Praktyczny kurs*. Teraz do dyspozycji jest tak dużo wspaniałych, darmowych narzędzi dedykowanych dla Joomla!, że uważam, że nie ma sensu inwestować w zakup programu *Artisteer*.

Pliki i foldery szablonu

Wiesz już, że w internecie znajdziesz wiele serwisów, z których można za darmo lub za drobną opłatą pobrać gotowy, profesjonalnie wykonany szablon. Umiesz już także korzystać z narzędzi, za pomocą których możesz stworzyć własny szablon dla Joomla!. Daje to możliwość prowadzenia własnego serwisu WWW osobom, które nie posiadają wiedzy z zakresu znajomości języków HTML, PHP, JavaScript i CSS.

Jeżeli szablon ma być niepowtarzalny i spełniać specjalne wymagania, to możesz zlecić jego wykonanie profesjonalnej firmie lub opracować go samodzielnie od podstaw. Aby móc samodzielnie stworzyć szablon dla Joomla!, musisz znać język HTML, PHP, CSS, LESS i JavaScript oraz posługiwać się przynajmniej w podstawowym zakresie programami graficznymi. Oprócz tego musisz się także orientować, jak wygląda struktura szablonów systemu Joomla!. Poznanie tej struktury umożliwi projektowanie własnych oraz edycję już istniejących szablonów. W przypadku szablonów Joomla! mogą się one składać z dowolnej liczby plików i folderów, ale warto stosować pewne przyjęte normy, aby mieć możliwość jednakowego postępowania z każdym szablonem.

Utworzenie prostego, podstawowego szablonu jest dosyć łatwe, jednak w zależności od tego, czy planujesz zaimplementować do niego dodatkowe opcje konfiguracyjne, jego tworzenie może wymagać więcej pracy i umiejętności programistycznych.

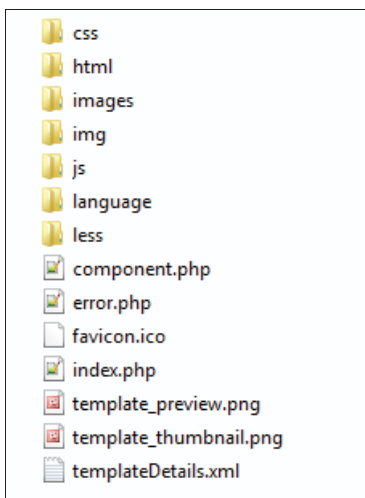
Każdy szablon witryny w systemie Joomla! jest zapisywany w katalogu `\templates`, znajdującym się w katalogu głównym systemu plików Joomla!. Szablony zaplecza zapisywane są w katalogu `\administrator\templates`. Poprawny szablon powinien zawierać przynajmniej dwa pliki: `index.php` i `templateDetails.xml`, a także przynajmniej dwa foldery: `\css` (z plikiem `template.css`) oraz `\images`. Czasami projektanci szablonów umieszczają również pliki `parameters.ini` i `template_thumbnail.png`, które ułatwiają zarządzanie danym szablonem.

Większość profesjonalnych szablonów wykorzystuje jednak wiele innych plików, na przykład pliki `parameters.ini` i `template_thumbnail.png`, które ułatwiają zarządzanie danym szablonem. Często wykorzystywane są także dodatkowe arkusze stylów (definiujące różne ustawienia wyglądu w zależności od używanej przez internautę przeglądarki) czy pomocnicze pliki graficzne (które służą np. do definiowania zaokrąglonych rogów lub oddzielania elementów na stronie).

Standardowy szablon dla Joomla! składa się z następujących plików i folderów (rysunek 8.49):

Rysunek 8.49.

Struktura plików
i folderów szablonu
protostar

- ♦ Plik *index.php* — bardzo ważny plik, który odpowiada za logikę szablonu oraz zawiera miejsca (pozycje) na wyświetlanie komponentów oraz modułów. Często projektanci umieszczają w nim również odwołania do plików ze skryptami JavaScript i CSS, które wzbogacają funkcjonalność serwisu.
- ♦ Plik *templateDetails.xml* — odpowiada za przechowywanie metadanych wykorzystywanych podczas instalacji szablonu i zarządzania nim. To w tym pliku zapisane są m.in. informacje o autorze, wersji, prawach autorskich i dacie utworzenia szablonu oraz lista wszystkich plików składających się na szablon, a także lista możliwych pozycji modułów, które umieszczono w szablonie. W pliku tym zapisywane są również parametry (zmienne wpływające na działanie szablonu, których wartość można ustawić z poziomu panelu administracyjnego CMS-a) wykorzystywane w szablonie. Plik ten jest bardzo ważny, ponieważ jest używany przez instalatora Joomla! podczas instalowania szablonu w serwisie.
- ♦ Plik *template_thumbnail.png* — plik graficzny przedstawiający miniaturę szablonu. Miniatura szablonu widoczna jest w panelu administracyjnym, w oknie menedżera szablonów (okno *Szablony: Szablony*). Pozwala się zorientować, czy szablon, który zamierzamy ustawić jako domyślny, jest tym, o który nam chodzi. Plik ten powinien mieć rozmiary około 200×150 px i znajdować się w głównym katalogu danego szablonu.
- ♦ Plik *template_preview.png* — plik graficzny, który jest wyświetlany po kliknięciu miniatury szablonu w oknie menedżera szablonów.
- ♦ Plik *favicon.ico* — plik graficzny (16×16 lub 32×32 px), czyli ikona „ulubionych” (czasami nazywana ikoną witryny), która pojawia się zwykle w polu adresowym z lewej strony adresu witryny oraz po lewej stronie na liście zakładek przeglądarkarki internetowej obok tytułu strony. Pozwala internaucie

upewnić się, że znajduje się on na właściwej witrynie. Plik najczęściej umieszczony jest w katalogu głównym szablonu.

- ◆ Plik *component.php* — odpowiada za definicję wyglądu strony w wersji do wydruku. Zawartość tego pliku jest często taka sama dla wszystkich szablonów, więc nie musisz go samodzielnie tworzyć. Wystarczy, że skopiujesz go z jednego z szablonów domyślnych instalowanych razem z Joomla!.
- ◆ Folder */css* — zawiera co najmniej jeden (zazwyczaj *template.css*) plik CSS.
- ◆ Plik *css/templates.css* — to podstawowy arkusz CSS dla szablonu. Odpowiada za definicję układu i wyglądu szablonu (pozycjonowanie elementów, grafika, kolory, wielkość czcionek, kroje czcionek i inne aspekty warstwy prezentacji).
- ◆ Folder */less* — zawiera pliki LESS, które rozszerzają język CSS o dodatkowe elementy dynamiczne, takie jak zmienne i funkcje. W Joomla! od wersji z serii 3, aby zmienić wygląd jakiegoś elementu strony, musisz edytować pliki znajdujące się w tym katalogu.
- ◆ Folder */images* — zawiera wszystkie pliki graficzne, które zostały użyte w szablonie.
- ◆ Folder */html* — folder, który zawiera pliki zmieniające szablony widoków pochodzących z komponentów i modułów CMS Joomla!.
- ◆ Folder */javascript* lub */js* — opcjonalny folder, który zawiera pliki ze skryptami lub bibliotekami JavaScript wykorzystywanymi w szablonie.

Rozdział 9.

Hosting dla Joomla!

Wybór firmy świadczącej usługi hostingowe to jedna z najważniejszych decyzji, które musisz podjąć w odniesieniu do swojej witryny. Może ona zaważyć na tym, czy witryna będzie cieszyć się powodzeniem i może mieć wpływ na odczucia internautów, którzy będą ją odwiedzać. Dlatego musisz poświęcić trochę czasu na wybór firmy, która spełni Twoje oczekiwania.

W rozdziale tym przedstawię Ci własny, czysto subiektywny raport na temat znanych mi firm hostingowych oraz napiszę, czym się kierować przy wyborze takiej firmy. Zaprezentuję porównania i ceny. Podam także listę firm, które według mnie najlepiej się nadają do tego, aby umieścić na ich serwerach swój serwis oparty na CMS Joomla!.

Przy wyborze firmy hostingowej nie warto kierować się jedynym kryterium, jakim jest cena. Jeżeli dana usługa kosztuje kilkadziesiąt złotych rocznie, a inna kilkaset, to musi być jakaś różnica. Pytanie tylko, czy Ty tego potrzebujesz. Warto zatem mieć świadomość, jakimi kryteriami kierować się przy wyborze hostingu, oraz wiedzieć kilka rzeczy, o których firmy hostingowe Ci nie powiedzą.

Jakimi kryteriami kierować się przy wyborze firmy hostingowej?

Wybierając firmę hostingową, pamiętaj o tym, że powinna ona spełniać nie tylko obecne wymagania Twojego serwisu, ale i przyszłe. Jeżeli zamierzasz się rozwijać i rozbudowywać swój serwis, wybierz taką firmę, która będzie w stanie zapewnić Ci możliwość przejścia na bardziej rozbudowaną wersję konta, na przykład z większą przestrzenią dyskową, większą liczbą baz danych czy kont FTP.

Wymagania techniczne Joomla!

Kluczową kwestią, która będzie warunkować wybór firmy hostingowej, jest fakt, że Twój serwis jest oparty na CMS Joomla!. Musisz zatem sprawdzić, czy wybrany hosting spełnia zalecane wymagania techniczne dla witryn opartych na Joomla!. Na rynku istnieje wiele firm, tak więc jest w czym wybierać.

CMS Joomla! ma niewielkie wymagania techniczne i działa prawidłowo praktycznie na wszystkich serwerach. Preferowane wymagania techniczne obejmują serwer WWW, serwer baz danych oraz interpreter języka PHP. Informacje na temat wymagań technicznych znajdziesz w oficjalnej witrynie projektu Joomla!, pod adresem www.joomla.org/about-joomla/technical-requirements.html. Są tam szczegółowe dane dotyczące zarówno minimalnych, jak i zalecanych wymagań dla wszystkich dotychczasowych wersji Joomla! (rysunek 9.1).

Większość firm świadczących usługi hostingowe oferuje serwer WWW Apache i serwer baz danych MySQL. Zatem zwróć uwagę, aby wersja serwera WWW była przynajmniej 2.0, natomiast wersja MySQL przynajmniej 5.1. Interpreter PHP powinien być w wersji 5.3.10 lub wyższej.

Limity miejsca na dysku i przepustowości

Kolejna kwestia to informacja na temat limitów dostępnej przestrzeni dyskowej oraz przepustowości. Musisz pamiętać o tym, że firmy, które oferują nieograniczone miejsce na dysku i nieograniczoną przepustowość, tak naprawdę nie są w stanie tego zagwarantować.

Najczęściej będziesz mieć do czynienia z tzw. hostingiem współdzielonym, to znaczy takim, gdzie na jednym serwerze przechowywane są strony WWW wielu klientów firmy hostingowej. Wówczas wszystkie serwisy korzystają w danym momencie z tego samego dysku, tej samej mocy procesora i pamięci RAM. Bardzo często firmy hostingowe — mając nadzieję, że nie wykorzystasz całego zakupionego obszaru dysku i przepustowości — sprzedają miejsce na dysku takiego serwera oraz przepustowość, które znacznie przekraczają ich rzeczywiste możliwości.

Aby oszacować transfer, jaki będzie potrzebny w przypadku Twojego serwisu, zapoznaj się z moim artykułem *Hosting — jaki transfer*, dostępnym pod adresem www.slawop.net/hostingjakitransfer.

Pamiętaj, że w przypadku słabych i zbyt obciążonych serwerów często dochodzi do przestojów i opóźnień.

Wsparcie dla klienta

Dla Ciebie istotnym elementem przy wyborze firmy hostingowej jest wsparcie (ang. *support, helpdesk*) dla klienta. Co Ci przyjdzie z superhostingu, kiedy podczas — odpukać — problemów nie możesz się skontaktować z obsługą techniczną?

Technical Requirements			
All recommended versions are based on the latest released version of each series.			
Requirements for Supported Software			
Requirements for Joomla! 3.x			
Software	Recommended	Minimum	More information
PHP ^[1] (Magic Quotes GPC off)	5.6 or 7.0 +	5.3.10	http://www.php.net
Supported Databases:			
MySQL ^[2] (InnoDB support required)	5.5.3 +	5.1	http://www.mysql.com
SQL Server	10.50.1600.1 +	10.50.1600.1	https://www.microsoft.com/sql
PostgreSQL	9.1 +	8.3.18	http://www.postgresql.org/
Supported Web Servers:			
Apache ^[3] (with mod_mysql, mod_xslt, and mod_zlib)	2.4 +	2.0	http://www.apache.org
Nginx	1.0 +	1.0	https://www.nginx.com/resources/wiki/
Microsoft IIS ^[4]	/	/	https://www.iis.net
Requirements for Unsupported Software			
Requirements for Joomla! 1.6, 1.7, & 2.5 - Support ended on December 31, 2014			
Software	Recommended	Minimum	More information
PHP	5.6	5.2.4	http://www.php.net
Supported Databases:			
MySQL	5.0.4 +	5.0.4	http://www.mysql.com
SQL Server ^[5]	10.50.1600.1 +	10.50.1600.1	https://www.microsoft.com/sql
Supported Web Servers:			
Apache ^[3] (with mod_mysql, mod_xslt, and mod_zlib)	2.2 +	2.0	http://www.apache.org
Nginx	1.1 +	1.0	https://www.nginx.com/resources/wiki/
Microsoft IIS ^[4]	/	/	https://www.iis.net
Requirements for Joomla! 1.5 - Support ended on December 31, 2012			
Software	Recommended	Minimum	More information
PHP ^[6]	5.3	4.3.10	http://www.php.net
Supported Databases:			
MySQL	4.1.x +	3.23	http://www.mysql.com
Supported Web Servers:			
Apache ^[3] (with mod_mysql, mod_xslt, and mod_zlib)	2.0 +	1.3	http://www.apache.org
Microsoft IIS ^[4]	7	6	https://www.iis.net
Requirements for Joomla! 1.0 - Support ended on July 22, 2009			
Software	Recommended	Minimum	More information
PHP ^[6]	5.3	4.2	http://www.php.net
Supported Databases:			
MySQL	4.1.x +	3.23	http://www.mysql.com
Supported Web Servers:			
Apache ^[3] (with mod_mysql, mod_xslt, and mod_zlib)	2.x +	1.3	http://www.apache.org
Microsoft IIS ^[4]	7	6	https://www.iis.net

Rysunek 9.1. Wymagania techniczne dotyczące Joomla! 3 opublikowane w serwisie www.joomla.org

Warto wcześniej sprawdzić, jakie masz możliwości kontaktu (e-mail, telefon, Skype, czat i inne). Niektóre firmy oferują wszystkie wymienione formy, inne tylko część z nich. To Ty musisz zdecydować, czy oferowane usługi są dla Ciebie zadowalające.

Dobrze by było także zorientować się, czy obsługa klientów w danej firmie jest uprzejma, szybka, a sprawy są załatwiane na bieżąco. Istotne jest także, z kim się kontaktujesz. Czy jest to konsultant, czy administrator, który rzeczywiście może coś zrobić? Takie informacje nie sposób łatwo sprawdzić, ponieważ kiedy poszperasz na różnego rodzaju forach, to zawsze znajdziesz mnóstwo osób, które w sposób negatywny uzewnętrzniają swoje problemy, wypisując różne cuda. Do Ciebie należy przesianie tych śmieci i wyłapanie rzetelnych opinii.

Możesz także przetestować wybraną przez siebie firmę. Większość firm hostingowych umożliwia założenie konta i przetestowanie go za darmo przez określony okres — najczęściej od 7 do 14 dni. Możesz wtedy testować wybraną usługę i pomoc techniczną. Nie miej oporów przed kontaktem z pracownikiem firmy za pośrednictwem oferowanych kanałów komunikacyjnych. Zadawaj pytania o różnych porach dnia i nocy, aby dowiedzieć się, jaki jest poziom wsparcia dla klienta.

Bezpieczeństwo

To jeden z ważniejszych czynników warunkujących wybór firmy, której powierzysz utrzymywanie swojego serwisu. Zorientuj się, czy firma podaje informacje dotyczące polityki bezpieczeństwa. Sprawdź, jakie fizyczne środki bezpieczeństwa stosuje dostawca usług hostingowych.

Zorientuj się, gdzie znajdują się serwery, na których mają być przechowywane Twoje witryny. Obecnie dostępne są różne modele biznesowe prowadzące tego typu usługi. Firma może wynajmować serwerownię, która często znajduje się poza granicami kraju. Może także wynajmować szafy z własnymi serwerami w ogólnopolskich serwerowniach lub posiadać własną serwerownię. Każdy model ma swoje wady i zalety. Ważne jest, aby zorientować się na przykład, jak wygląda ochrona pomieszczeń, w których znajdują się serwery, co się dzieje, kiedy wystąpi fizyczna awaria sprzętu, jaki jest czas reakcji po wystąpieniu awarii. Jeżeli zadajesz takie pytania potencjalnemu dostawcy hostingu dla Twojego serwisu, a dostajesz wymijające odpowiedzi, to prawdopodobnie firma ta jedynie odsprzedaje czyjś hosting. Takich firm jest wiele i nie znaczy to, że to coś złego, ale jeżeli nikt nie orientuje się, w jaki sposób są zabezpieczane oferowane przez firmę usługi, to zainteresowałbym się innym dostawcą.

Warto otrzymać odpowiedzi na takie pytania, jak:

- ◆ Jakie zabezpieczenia posiada centrum danych?
- ◆ Jakie są awaryjne źródła energii elektrycznej?
- ◆ Jak długo może działać system informatyczny na zasilaniu awaryjnym?
- ◆ Czy istnieją i jakie są procedury działania w razie awarii?
- ◆ Czy centrum danych posiada pracowników ochrony?
- ◆ Czy i jak często wykonywane są kopie zapasowe?

Kopie bezpieczeństwa to niezwykle istotny temat! Koniecznie sprawdź, jak często są wykonywane i z jakiego okresu możesz je przywrócić. Dlaczego to takie istotne? Co Ci po kopiach, które wykonywane są codziennie, kiedy dane możesz przywrócić maksymalnie sprzed trzech ostatnich dni? A co, jeżeli zauważysz problem po tygodniu? Wówczas wszystkie wykonane kopie są bezużyteczne.

Bardzo ważne jest także instalowanie poprawek bezpieczeństwa — zarówno systemu operacyjnego, jak i serwera WWW. W większości dostępnych hostingów będzie to Linux i Apache. Jeżeli zostanie wykryta jakaś luka istotna z punktu bezpieczeństwa, musisz mieć pewność, że zostanie zainstalowana odpowiednia poprawka i że nie spowoduje to problemów z dostępnością do Twojego serwisu.

Pamiętaj o tym, że kiedy informacja o luce jest podawana do publicznej wiadomości, to dla programistów zaczyna się wyścig z czasem. Muszą oni jak najszybciej opublikować odpowiednią aktualizację. Kiedy tylko zostanie opublikowana, należy ją jak najszybciej zainstalować.

Pamiętaj, że bezpieczeństwo Twojego serwisu zaczyna się już w firmie hostingowej. Jeżeli wybierzesz słaby hosting, musisz się przygotować na kłopoty — zakończone sukcesem ataki, przestoje itp. Musisz także pamiętać o tym, że w przypadku dobrego hostingu takie wypadki także się zdarzają, jednak administratorzy dobrych hostingów robią wszystko, aby wyeliminować większość z nich.

Niewiele firm oferuje swoim klientom w ramach standardowych usług ochronę przed włamaniami do popularnych CMS-ów, takich jak Joomla!, WordPress czy Drupal. Dobrze byłoby, gdyby pliki sprawdzane były w locie i w momencie wykrycia zainfekowania byłyby zablokowane, a informacja o tym zdarzeniu, wraz ze wskazaniem zainfekowanego pliku, byłaby przesłana do użytkownika konta hostingowego.

Rozmiar i liczba baz danych

Jeżeli posiadasz jeden serwis, to w zasadzie możesz pominąć ten punkt, ponieważ chyba wszystkie firmy hostingowe oferują dostęp do bazy danych MySQL.

Zanim jednak zdecydujesz się na konkretną firmę, zastanów się, czy w przyszłości nie będziesz uruchamiać kolejnych serwisów. Jeżeli tak, to musisz zwrócić uwagę na tę kwestię. W zależności od planu taryfowego firmy oferują dostęp do kilku lub kilkudziesięciu baz danych. Znajdziesz również takie firmy, które oferują nielimitowaną ilość baz danych.

Poza liczbą baz danych sprawdź także, czy i jaki jest dopuszczalny maksymalny rozmiar pojedynczej bazy danych przechowywanych na serwerze. Rozmiar bazy danych po czystej instalacji Joomla! to ok. 2 MB. Musisz mieć jednak świadomość, że przeciętny sklep internetowy potrzebuje ok. 4 GB na bazę danych!

Liczba kont FTP

Najczęściej podczas tworzenia konta hostingowego do dyspozycji masz tylko jedno konto FTP, za pomocą którego możesz przysyłać pliki swojego serwisu.

W jakiej sytuacji może Ci się przydać kilka kont FTP? Na przykład masz kilka serwisów i administrowanie częścią z nich zlecasz innej osobie. Wówczas tworzysz nowe konto FTP i nadajesz mu uprawnienia tylko do wybranego folderu na serwerze. Nie ma wtedy ryzyka, że ktoś namiesza Ci w innych serwisach!

Poczta elektroniczna

To obecnie standard oferowany w ramach każdego konta hostingowego. W zależności od planu taryfowego będziesz mieć do dyspozycji różną liczbę skrzynek oraz różną ich pojemność.

Chyba wszystkie firmy udostępniają filtry antyspamowe, dostęp do poczty za pomocą przeglądarki (*webmail*) oraz dostęp szyfrowany (SSL) przez protokoły POP3 i SMTP. Przydatną opcją, którą możesz wykorzystać do powiadamiania użytkowników podczas Twojej nieobecności, jest funkcja autorespondera.

Pamiętaj, że korespondencja z utworzonych na Twoim koncie skrzynek pocztowych przechowywana jest na serwerze i zmniejsza ilość dostępnej przestrzeni dyskowej.

Dodatkowe opcje

Część firm hostingowych w ramach swoich usług udostępnia dodatkowe narzędzia dla mniej zaawansowanych użytkowników. Jednym z takich narzędzi jest kreator stron WWW, za pomocą którego możesz szybko przygotować prostą, statyczną stronę WWW. Drugim narzędziem może być automatyczny instalator popularnych aplikacji webowych, takich jak CMS (Joomla!, Drupal), blogi (WordPress), fora dyskusyjne (phpBB) czy sklepy internetowe (OS Commerce).

Cena

Zauważ, że kwestię pieniędzy omawiam na samym końcu listy czynników, które możesz brać pod uwagę przy wyborze firmy hostingowej.

Poświęć trochę czasu na zebranie jak największej ilości danych potencjalnej firmy i nie daj się zwieść promocjami i kolorowymi reklamami.

Wiem, że cena jest dla Ciebie istotną kwestią przy wyborze hostingu, jednak postaraj się, aby nie była to kwestia decydująca! Na rynku jest tak wiele firm oferujących swoje usługi w różnych cenach, że na pewno znajdziesz taką, która spełnia Twoje oczekiwania i nie przekracza założonego budżetu.

Rankingi firm hostingowych

Przy wyborze firmy hostingowej możesz się posilkować różnymi rankingami, dzięki którym szybko porównasz oferty i podstawowe parametry usług.

Ranking 10 najlepszych firm hostingowych na rynku światowym — *The The Top 10 web Hosting Companies* — znajdziesz pod adresem www.top10bestwebsitehosting.com (rysunek 9.2).

Hosting Service	Features	Our Score	Visit Site
Host.com ★★★★★ www.h.com	<ul style="list-style-type: none"> Free Online Store (ePShop) 45 Day Money-Back Guarantee 888-888-8888 Unlimited Email Addresses 	9.8 Great Choice	Visit Site Get Discounted Deal
1Page ★★★★★ www.1page.com	<ul style="list-style-type: none"> Free Domain for 1 Year \$500 Free Advertising Credits Live Assistance in 1 Minute on Average Free 200pages.com Listing 	9.5 Great Choice	Visit Site Get Discounted Deal
web.com ★★★★★ www.web.com	<ul style="list-style-type: none"> Free Domain Registration 30 Day Money-Back Guarantee 24/7 Live Customer Support Free Website Building Service 	8.7 Great Choice	Visit Site Get Discounted Deal
bluehost ★★★★★ www.bluehost.com	<ul style="list-style-type: none"> Unlimited Space & Bandwidth Another Money-Back Guarantee 24/7 Live Chat Simple Scripts 1-Click Installs 	8.4 Great Choice	Visit Site Get Discounted Deal

Rysunek 9.2. Ranking *The Top 10 web Hosting Companies of 2016*

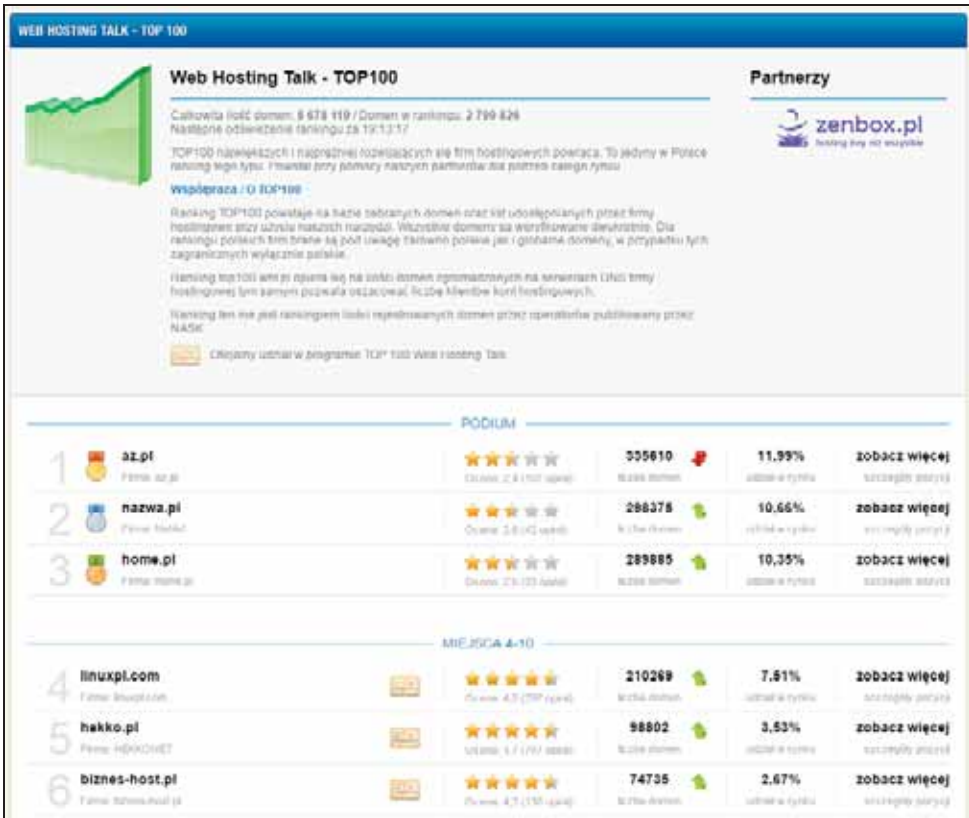
Ranking najprężniej rozwijających się firm hostingowych w Polsce, *Web Hosting Talk — TOP 100*, możesz znaleźć pod adresem top100.whl.pl (rysunek 9.3).

Ranking ten w założeniu twórców ma być w pełni niezależny od firm hostingowych, a każdy podmiot uczestniczy w nim na takich samych warunkach.

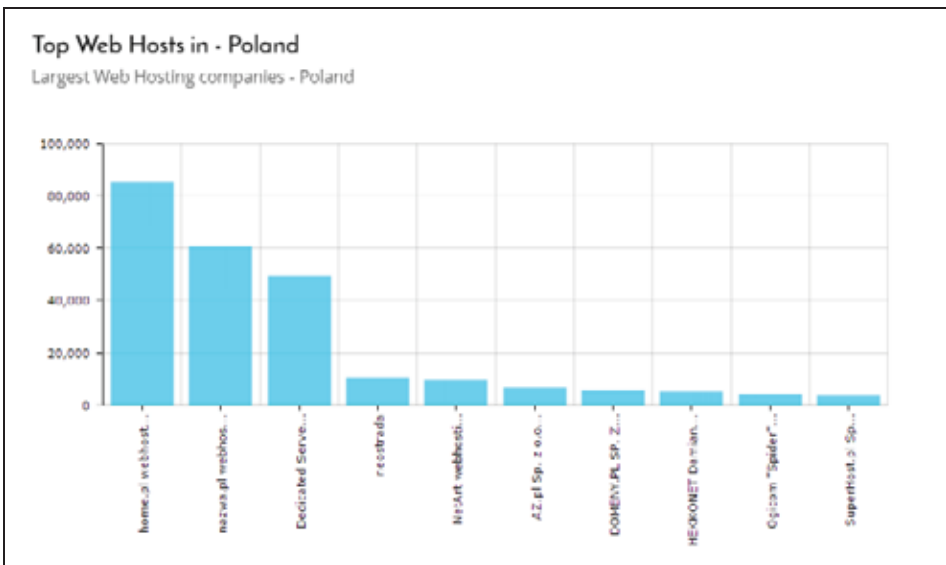
Kolejny ranking to *Top Web Host in — Poland*, który jest dostępny pod adresem www.webhosting.info/webhosts/tophosts/Country/PL (rysunek 9.4).

Oficjalny hosting Joomla!

Brad Baker, który jest współtwórcą projektu Joomla! i należy do zespołu kierującego tym projektem, jest jednocześnie członkiem zespołu w firmie hostingowej *Rochen* (www.rochenhost.com).

Rysunek 9.3. Ranking Web Hosting Talk — TOP100

Rysunek 9.4. Ranking Top Web Host in Poland

Wszystkie oficjalne serwisy Joomla! są hostowane właśnie w tej firmie. Firma Rochen zdobyła bogate doświadczenie w zakresie hostingu wielu różnych serwisów opartych na Joomla!, począwszy od niewielkich firm, a skończywszy na serwisach sporych przedsiębiorstw, których strony są wyświetlane dziesiątki milionów razy. Wszystkie serwery firmy są skonfigurowane pod kątem systemu Joomla! za pomocą optymalnych ustawień dotyczących zabezpieczeń i wydajności (rysunek 9.5).

The screenshot shows the Joomla! Hosting page for Rochen. The header includes the Rochen logo, navigation menus for 'Hosting', 'Company', and 'Blog', and the URL 'sales@rochen.com'. The main content area features a large image of a desk with a laptop and papers. A white box highlights 'Joomla Hosting' and 'Premium hosting for Joomla! at an affordable price.' Below this, a dark blue sidebar lists features like 'Secure Joomla! Install', '60GB SSD RAID10 Storage', '1500GB Monthly Data Transfer', 'Host Unlimited Domains', 'FREE Domain Registration', and '30-Day Money Back Guarantee'. The main content area describes the hosting service as fast, secure, and reliable, and includes an 'Order Joomla! Hosting' button.

Rysunek 9.5. Firma Rochen — oficjalny hosting serwisu www.joomla.org

Subiektywna lista firm hostingowych

Poniżej przedstawiam moją własną, subiektywną listę firm hostingowych, które oferują swoje usługi na rynku polskim. Powstała ona nie tylko na podstawie moich własnych spostrzeżeń, ale zebrałem także informacje od znajomych i klientów. Nie traktuj jej jednak jako wyroczni! Decyzję o wyborze firmy, której powierzysz utrzymywanie Twojego serwisu, musisz podjąć samodzielnie.

Smarthost.pl (www.smarthost.pl)

Prężna firma, która z roku na rok rozwija się coraz bardziej. Bardzo mocno wspiera społeczność użytkowników Joomla!. Jej przedstawiciele są obecni podczas lokalnych spotkań w ramach tzw. Joomla! User Group, a także ogólnopolskiego spotkania JoomlaDay Poland (www.joomla-day.pl). Użytkownikom obecnym na takich spotkaniach firma Smarthost.pl oferuje roczny bezpłatny dostęp do jednego ze swoich pakietów hostingowych (*base-www*).

W ofercie firmy znajduje się 6 pakietów, których ceny netto rocznego abonamentu kształtują się od 29,00 do 529,00 zł (rysunek 9.6).

<p>Pakiet base-mikro</p> <p>pojemność: 10GB transfer: 120/100GB domeny: 1 konto e-mail: 2 bazy danych: 1</p> <p>29 zł/rocznie <small>(brutto 35,57 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>	<p>Pakiet base-mini</p> <p>pojemność: 30GB transfer: 240/200GB domeny: 4 konto e-mail: 8 bazy danych: 8</p> <p>69 zł/rocznie <small>(brutto 84,57 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>	<p>Pakiet base-www</p> <p>pojemność: 70GB transfer: 480/400GB domeny: 10 konto e-mail: 40 bazy danych: 10</p> <p>99 zł/rocznie <small>(brutto 121,77 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>
<p>Pakiet pro-www</p> <p>pojemność: 200GB transfer: 7200/6000GB domeny: 50 konto e-mail: bez limitu bazy danych: 15</p> <p>149 zł/rocznie <small>(brutto 183,27 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>	<p>Pakiet pro-store</p> <p>pojemność: 800GB transfer: 24000/20000GB domeny: bez limitu konto e-mail: bez limitu bazy danych: bez limitu</p> <p>299 zł/rocznie <small>(brutto 367,77 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>	<p>Pakiet pro-max</p> <p>pojemność: 1000GB transfer: bez limitu domeny: bez limitu konto e-mail: bez limitu bazy danych: bez limitu</p> <p>529 zł/rocznie <small>(brutto 650,67 zł)</small></p> <p>szczegóły zamów pakiet</p>

Rysunek 9.6. Oferta hostingowa Smarthost.pl

Sprawdźmy pakiet *base-www*, który firma oferuje użytkownikom Joomla!.

◆ Wymagania techniczne Joomla!:

Zgodnie z informacjami podanymi na stronie *Porównanie pakietów hostingowych* użytkownicy mają do dyspozycji różne wersje interpretera PHP: 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 7.0 oraz serwer baz danych MySQL 5.6.

◆ Limity miejsca na dysku i przepustowości:

W ramach usługi otrzymujesz **7 GB** przestrzeni dyskowej serwera, którą możesz wykorzystać na swoje serwisy oraz pocztę e-mail. Transfer roczny ruchu z i do sieci internet w pakiecie *base-www* wynosi 480 GB, co w przeliczeniu na miesiąc daje 40 GB.

◆ Wsparcie dla klienta:

Firma oferuje całodobową pomoc za pośrednictwem trzech kanałów: telefonu, formularza kontaktowego (helpdesk) oraz czatu online.

♦ Bezpieczeństwo:

Serwery *Smarthost.pl* znajdują się we własnym data center, które jest zasilane z niezależnych podstacji energetycznych. Aby zapewnić ciągłość zasilania, stosowane są układy samoczynnego przełączania zasilania. W przypadku awarii podstacji energetycznych firma posiada rezerwowe źródła zasilania, pozwalające na pracę urządzeń bez zasilania zewnętrznego. Aby zapewnić optymalne warunki pracy urządzeń, zastosowano niezależnie działające urządzenia klimatyzacyjne.

Serwerownia jest wyposażona w rozbudowany system alarmowy, który oprócz standardowych czujników ruchu, ognia i dymu posiada dodatkowo system monitoringu wizyjnego, pozwalający na stały podgląd sytuacji wewnątrz pomieszczeń. Pomieszczenia są chronione przez wyspecjalizowaną agencję ochrony.

Firma posiada łącza od kilku polskich niezależnych operatorów szkieletowych. Łącza są doprowadzone kilkoma odrębnymi kanałami. Więcej technicznych informacji znajdziesz na stronie *Zaplecze techniczne* pod adresem www.smarthost.pl/hosting-zaplecze-techniczne.

W ramach wykupionej usługi sam zarządzasz kopiami zapasowymi. Możesz przywrócić kopię zapasową z dnia poprzedniego, z weekendu (sobota lub niedziela) lub sprzed dwóch tygodni.

Na serwerach *Smarthost.pl* wdrożono **system antyexploitowy** wyszukujący podejrzane pliki w popularnych systemach zarządzania treścią oraz innych aplikacjach webowych, który działa w oparciu o bazę 3000 exploitów. System podczas skanowania wykrywa próby nieuprawnionych zmian w plikach. **Rozwiązanie to zabezpiecza przed wieloma próbami włamań wykorzystujących znane luki bezpieczeństwa aplikacji internetowych.** Więcej informacji przeczytasz na stronie *Ochrona przed exploitami na Smarthost.pl* pod adresem www.smarthost.pl/ochrona-przed-exploitami-na-smarthost.

♦ Rozmiar i liczba baz danych:

W ramach usługi *base-www* masz możliwość utworzenia do 10 baz danych MySQL. Swoimi bazami danych możesz zarządzać poprzez udostępniany przez *Smarthost.pl* panel *phpMyAdmin* oraz narzędzia dostępne w cPanelu.

♦ Liczba kont FTP:

W ramach hostingu funkcjonuje jedno główne konto FTP. Możesz utworzyć 10 dodatkowych kont, dla których domyślnie jest tworzony nowy katalog o nazwie identycznej z nazwą tworzonego konta FTP. Podczas tworzenia konta możesz zmienić katalog, do którego to konto będzie miało dostęp.

♦ Poczta elektroniczna:

Nie ma ścisłego podziału miejsca na strony WWW czy pocztę. Istnieje natomiast możliwość limitowania pojemności pojedynczych skrzynek e-mail. W ramach zdefiniowanego miejsca na pocztę e-mail możesz utworzyć 40 skrzynek pocztowych. Swoją pocztę możesz obsługiwać za pomocą dowolnego klienta

poczty elektronicznej (Thunderbird, Outlook) lub dowolnej przeglądarki internetowej (*poczta.smarthost.pl*).

Twoje konta e-mail są także wyposażone w moduł antyspamowy, autoresponder i antywirus.

◆ **Dodatkowe opcje:**

Wykupując usługę *base-www*, masz możliwość zarządzania listami wysyłkowymi i kopiami zapasowymi. Możesz także zarządzać plikami swojego serwisu bez korzystania z klienta FTP — za pomocą menedżera plików, którego możesz obsługiwać z poziomu swojej przeglądarki.

◆ **Cena:**

Standardowo to **99 zł netto** (121,77 zł brutto), co w przeliczeniu na miesiąc daje 8,25 zł netto (10,15 zł brutto).

Linuxpl.com (www.linuxpl.com)

W ofercie firmy *Serveradmin.pl s.c.*, właściciela witryny *linuxpl.com*, znajduje się 6 różnych pakietów, których ceny brutto rocznego abonamentu kształtują się od 49,20 do 450,50 zł (rysunek 9.7).

Sprawdźmy jeden z najtańszych pakietów: *Konto W2GB*.

◆ **Wymagania techniczne Joomla!:**

Zgodnie z informacją zawartą w szczegółach oferty możesz korzystać z następujących wersji interpretera **PHP: 4, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 7.0**.

W specyfikacji usługi *Konto W2GB* znajdziesz także informacje o wersji serwera baz danych: **MySQL 5.5.x**.

◆ **Limity miejsca na dysku i przepustowości:**

W ramach usługi otrzymujesz **4 GB** przestrzeni dyskowej serwera, którą możesz wykorzystać na swoje serwisy oraz pocztę e-mail. Usługa *Konto W2GB* oferuje transfer roczny ruchu z i do sieci internet w wysokości 1200 GB, co w przeliczeniu na miesiąc daje 100 GB.

◆ **Wsparcie dla klienta:**

Firma oferuje całodobową pomoc za pośrednictwem czterech kanałów: infolinii, czatu online, komunikatora Gadu-Gadu oraz poczty elektronicznej.

◆ **Bezpieczeństwo:**

Serwery *Serveradmin.pl* to ponad 100 osobnych platform serwerowych z procesorami Xeon i Intel i7; platformy te mają od 24 do 128 GB pamięci RAM. Firma używa dysków SATA, SAS i nowych dysków flashowych SSD.

Serwery bazodanowe są ulokowane na osobnych dyskach SAS i SSD. Osobne maszyny zapewniają kopie bezpieczeństwa i obsługę DNS. Sumaryczna liczba maszyn pod wszystkie usługi przekroczyła w 2014 roku 340 sztuk.

 <p>Konto W1GB</p> <ul style="list-style-type: none"> 2 GB pojemności 50 GB transferu / miesiąc 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.6, PHP 5.3/5.4/5.5/5.6/7.0, CGI, Ruby, Python Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder Domena regionalna gratis! <p>49.20 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>	 <p>Konto W2GB</p> <ul style="list-style-type: none"> 4 GB pojemności 100 GB transferu / miesiąc 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.6, PHP 5.3/5.4/5.5/5.6/7.0, CGI, Ruby, Python Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder Domena .eu lub .pl gratis! <p>123.00 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>
 <p>Konto W5GB</p> <ul style="list-style-type: none"> 20 GB pojemności 200 GB transferu / miesiąc 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.6, PHP 5.3/5.4/5.5/5.6/7.0, CGI, Ruby, Python Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder PostgreSQL Domena .eu lub .pl gratis! <p>233.70 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>	 <p>Konto W10GB</p> <ul style="list-style-type: none"> 40 GB pojemności Transfer - bez limitu 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.6, PHP 5.3/5.4/5.5/5.6/7.0, CGI, Ruby, Python Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder Integracja Domena .eu lub .pl gratis! <p>430.50 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>
 <p>Konto WPro</p> <ul style="list-style-type: none"> 100 GB pojemności Transfer - bez limitu 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.6, PHP 5.2/5.3/5.4/5.5/5.6/7.0, CGI, Ruby Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder PRO PostgreSQL Domena .eu lub .pl gratis! <p>344.40 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>	 <p>Konto SEO</p> <ul style="list-style-type: none"> 10 GB pojemności 600 GB transferu / miesiąc Adresy IP - 53 14 - dniowy okres testowy MySQL 5.5 PHP 5.3/5.4/7.0, CGI, Ruby, Python, Swift, NodeJS Panel administracyjny, SSH Instalator, SiteBuilder PostgreSQL <p>258.30 brutto / 12 m-cy</p> <p>szczegóły do koszyka</p>

Rysunek 9.7. Oferta hostingowa Linuxpl.com

Pomieszczenia, w których znajdują się serwery, są klimatyzowane i odpowiednio zabezpieczone przed dostępem osób trzecich.

Firma dysponuje łączami o przepustowości sumarycznej powyżej 100 Gbit, które są obsługiwane przez światłowody od kilkunastu dostawców.

♦ Rozmiar i liczba baz danych:

W ramach usługi *Konto W2GB*, masz możliwość utworzenia nielimitowanej liczby baz danych MySQL o nielimitowanej wielkości. Swoimi bazami danych możesz zarządzać poprzez udostępniany panel *phpMyAdmin* oraz *Chive*.

◆ Liczba kont FTP:

W ramach hostingu możesz utworzyć dowolną liczbę dodatkowych kont FTP oraz przydzielać im dostęp do katalogów.

◆ Poczta elektroniczna:

W ramach zdefiniowanego miejsca na pocztę e-mail możesz utworzyć dowolną liczbę skrzynek pocztowych.

Swoją pocztę możesz obsługiwać za pomocą dowolnego klienta poczty elektronicznej (Thunderbird, Outlook) oraz dowolnej przeglądarki internetowej (*linuxpl.com/poczta*). Twoje konta e-mail są także wyposażone w moduł powiadamiania SMS o nowej poczcie, antyspamowy, autoresponder i antywirus.

◆ Dodatkowe opcje:

Wykupując usługę *Konto W2GB*, masz do dyspozycji kreator WWW *SiteBuilder*, który umożliwia utworzenie strony internetowej bez znajomości języka HTML.

Udostępniany jest także autoinstalator *Softaculous*, za pomocą którego możesz instalować takie oprogramowanie jak Joomla!, Drupal, WordPress i wiele innych aplikacji do zarządzania treścią, obsługi forów, sklepów internetowych, blogów, kontaktu z klientem, prezentacji FAQ, obsługi płatności, galerii zdjęć, list adresowych, ankiet i sond, zarządzania projektami, Wiki oraz innych przydatnych aplikacji.

◆ Cena:

Standardowo to **123,00 zł brutto**, co w przeliczeniu na miesiąc daje 10,25 zł brutto.

home.pl (www.home.pl)

Firma oferuje wiele interesujących promocji, dzięki którym możesz nabyć wybrany pakiet po bardzo atrakcyjnej cenie. Pamiętaj jednak, że po zakończeniu okresu abonamentowego, który najczęściej trwa rok, będziesz zobowiązany do opłacenia pełnej kwoty za zamówioną usługę.

Podstawowa oferta hostingowa *home.pl* obejmuje 4 pakiety, których ceny netto rocznego abonamentu kształtują się od 200,00 do 900,00 zł (rysunek 9.8).

Przyjrzyjmy się usłudze *Business Cloud Starter*.

◆ Wymagania techniczne Joomla!:

Zgodnie z informacją zawartą w szczegółach oferty możesz korzystać z następujących wersji interpretera **PHP: 5.6, 5.5, 5.4, 5.3, 5.2 i 7**.

Zgodnie z informacją (*pomoc.home.pl/section/komunikaty*) opublikowaną 13 maja 2015 roku silnik bazy danych MySQL jest zaktualizowany do wersji 5.5.42.

HOSTING »	ABONAMENT ROCZNY
Business Cloud Basic	200 zł
Business Cloud Starter	300 zł
Business Cloud Server	600 zł
Business Cloud Unlimited	900 zł

Rysunek 9.8. Oferta hostingowa home.pl

Podstawą platformy hostingowej jest *IdeaWebServer* — autorskie oprogramowanie firmy home.pl. Twórcy tego oprogramowania uważają, że zapewnia ono większą wydajność oraz bezpieczeństwo i jest jednocześnie kompatybilne z Apache.

♦ Limity miejsca na dysku i przepustowości:

W ramach usługi otrzymujesz **50 GB** przestrzeni dyskowej serwera, którą możesz wykorzystać na swoje serwisy oraz pocztę e-mail. Obecnie w ramach usługi *Business Cloud Starter* nie ma limitu na transfer ruchu z i do sieci internet.

♦ Wsparcie dla klienta:

Firma oferuje całodobową pomoc za pośrednictwem takich kanałów, jak: infolinia, czat online, poczta elektroniczna oraz aplikacja *WhatsApp*. Niestety, niektóre z nich (np. czat online) dostępne są tylko dla klientów premium, czyli takich, którzy wykupili usługę *Pomoc Premium* lub droższy pakiet hostingowy.

♦ Bezpieczeństwo:

Serwery home.pl są utrzymywane w trzech różnych lokalizacjach w Polsce, zapewniających niezależne linie zasilające, generatory prądu oraz UPS-y. Data center są także wyposażone w system klimatyzacji, który zapewnia optymalne warunki pracy serwerów. Z siecią szkieletową firma jest połączona czterema niezależnymi łączami o przepustowości 10 Gbit/s każde. Serwery to ponad 1300 platform serwerowych firm HP, Tyan i Chenbro oraz Supermicro, których praca jest monitorowana 24 godziny na dobę.

W celu zapewnienia ciągłości działania sieci wszystkie urządzenia sieciowe są zdublowane. W razie awarii cała obsługa może być przekazywana do bliźniaczego urządzenia zapasowego.

Ochronę danych zapewnia 60 serwerów kopii zapasowych, rozmieszczonych w dwóch różnych punktach Polski. Firma zapewnia utrzymywanie kopii zapasowych danych przez trzy dni.

♦ Rozmiar i liczba baz danych:

W ramach usługi *Business Cloud Starter* masz możliwość utworzenia do 25 baz danych *MySQL* o nielimitowanej wielkości. Swoimi bazami danych możesz zarządzać poprzez udostępniany przez home.pl panel *phpMyAdmin*.

◆ Liczba kont FTP:

W ramach hostingu funkcjonuje jedno główne konto FTP. Możesz utworzyć dowolną liczbę dodatkowych kont, które uzyskują funkcjonalność dostępu do zasobów całego konta. Niestety dostęp FTP do wybranego folderu jest możliwy dopiero w usługach z linii profesjonalnej (*Business Cloud Server* i *Business Cloud Unlimited*).

◆ Poczta elektroniczna:

W panelu administracyjnym hostingu decydujesz, w jaki sposób chcesz podzielić dostępną przestrzeń dyskową serwera. Możesz na przykład podzielić ją tak, aby na Twoje serwisy było przeznaczone 30 GB, natomiast na konta pocztowe pozostała część, czyli 20 GB.

W ramach zdefiniowanego miejsca na pocztę e-mail możesz utworzyć dowolną liczbę skrzynek pocztowych o minimalnej pojemności 50 MB. Swoją pocztę możesz obsługiwać za pomocą dowolnego klienta poczty elektronicznej (Thunderbird, Outlook), dowolnej przeglądarki internetowej (*poczta.home.pl*). Twoje konta e-mail są także wyposażone w moduł antyspamowy, autoresponder i antywirus.

◆ Dodatkowe opcje:

Wykupując usługę *Business Cloud Starter*, masz do swojej dyspozycji kreator WWW, w ramach którego możesz korzystać z 500 szablonów, oraz autoinstalator aplikacji webowych, takich jak phpBB, Joomla!, WordPress, Coppermine Gallery, MediaWiki i wiele innych.

◆ Cena:

Standardowo to **300 zł netto** (369 zł brutto), co w przeliczeniu na miesiąc wynosi 25 zł netto (30,75 zł brutto).

AZ.pl (www.az.pl)

Firma oferuje bardzo atrakcyjne ceny za pierwszy rok korzystania ze swoich usług. Pamiętaj jednak, że po zakończeniu okresu abonamentowego trzeba będzie zapłacić standardową kwotę za zamówioną usługę.

Podstawowa oferta hostingowa *AZ.pl*, obejmuje trzy pakiety, których ceny netto rocznego abonamentu kształtują się od 250,00 do 750,00 zł (rysunek 9.9).

Podstawowa usługa hostingowa oferowana przez firmę *AZ.pl* to *Hosting START*.

◆ Wymagania techniczne Joomla!:

Użytkownik z poziomu swojego *cPanelu* może wybrać wersję interpretera PHP, która jest zgodna z jego aplikacją. Możesz wybierać między czterema wersjami **PHP: 5.3, 5.4, 5.5, 5.6**.

Niestety, nie znalazłem informacji dotyczących wersji serwera baz danych MySQL.

Hosting		
	Mc/std	Rok/std
Hosting START	30,00 zł 36,90 zł brutto	250,00 zł 307,50 zł brutto
Hosting BUSINESS	60,00 zł 73,80 zł brutto	500,00 zł 615,00 zł brutto
Hosting PREMIUM	90,00 zł 110,70 zł brutto	750,00 zł 922,50 zł brutto

Rysunek 9.9. Oferta hostingowa AZ.pl

♦ **Limity miejsca na dysku i przepustowości:**

W ramach usługi otrzymujesz **50 GB** przestrzeni dyskowej serwera, którą możesz wykorzystać na swoje serwisy oraz pocztę e-mail. W usłudze *Hosting START* nie ma limitu na transfer ruchu z i do sieci internet.

♦ **Wsparcie dla klienta:**

Firma oferuje pomoc w określonych godzinach za pośrednictwem trzech kanałów: infolinii, czatu online oraz formularza kontaktowego.

♦ **Bezpieczeństwo:**

Trudno znaleźć jednoznaczną informację na temat lokalizacji serwerów AZ.pl. Informacje umieszczone na starszej wersji witryny informują, że zlokalizowane są w SKYWAY DataCenter w St. Ingbert, w nowoczesnym i profesjonalnym europejskim centrum danych.

Wszystkie urządzenia są zdublowane, aby zapewnić ciągłość działania sieci. Praca wszystkich elementów sieci i serwerów jest monitorowana 24 godziny na dobę.

Centrum danych połączone jest z siecią szkieletową GTS Poland za pomocą dwóch niezależnych łączy o przepustowości 10 Gb/s każde.

♦ **Rozmiar i liczba baz danych:**

W ramach usługi *Hosting START* masz możliwość utworzenia do 25 baz danych. Swoimi bazami danych możesz zarządzać poprzez udostępniany przez AZ.pl panel *phpMyAdmin*.

♦ **Liczba kont FTP:**

W ramach usługi *Hosting START* masz **tylko jedno** konto FTP.

♦ **Poczta elektroniczna:**

W ramach wykupionej usługi możesz utworzyć nielimitowaną liczbę skrzynek pocztowych.

Swoją pocztę możesz obsługiwać za pomocą dowolnego klienta poczty elektronicznej (Thunderbird, Outlook) oraz dowolnej przeglądarki internetowej (*poczta.az.pl*).

Twoje konta e-mail są także wyposażone w moduł antyspamowy, autoresponder i antywirus.

◆ **Dodatkowe opcje:**

Wykupując usługę *Hosting START*, masz dostęp do menedżera plików, dzięki któremu możesz zarządzać swoimi plikami bez instalacji wyspecjalizowanego programu, jakim jest klient FTP.

Do swojej dyspozycji masz także kreator WWW, dostęp do 10 zdjęć w serwisie Fotolia oraz pakiet 6 domen *.pl*. Oprócz tego otrzymujesz dostęp do autoinstalatora, za pomocą którego możesz zainstalować do pięciu różnych aplikacji, takich jak Joomla!, Drupal, WordPress itp.

◆ **Cena:**

Standardowo to 250,00 zł netto (307,50 zł brutto), co w przeliczeniu na miesiąc daje 20,84 zł netto (25,64 zł brutto).

1&1 (www.1and1.pl)

Firma oferuje bardzo atrakcyjne ceny za pierwszy rok korzystania ze swoich usług. Pamiętaj jednak, że po zakończeniu okresu abonamentowego trzeba będzie zapłacić standardową kwotę za zamówioną usługę.

Podstawowa oferta hostingowa 1&1 obejmuje cztery pakiety, których ceny brutto rocznego abonamentu kształtują się od 146,12 do 1034,72 zł (rysunek 9.10).

PAKIETY HOSTINGOWE (LINUX)											
Nazwa Produktu	cena w trybie miesięcznym, promocja (za okres 12 miesięcy)		cena w trybie 12-miesięcznym, standardowa*		cena w trybie miesięcznym, standardowa*		cena standardowa za okres 12-miesięczny (dla odwołania na kolejny okres 12-miesięczny)		Okres subskrypcyjny	Czas brania prędkości**	
	netto	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto	brutto			
1&1 Starter	4,90	6,03	50,00	72,32	9,50	12,10	110,00	140,12	12 miesięcy	12 miesięcy	
1&1 Basic	6,00	12,18	118,80	146,12	10,00	24,48	238,80	293,72	12 miesięcy	12 miesięcy	
1&1 Unlimited	19,90	24,48	238,80	293,72	39,90	49,08	478,80	588,92	12 miesięcy	12 miesięcy	
1&1 Unlimited Plus	39,90	49,08	478,80	588,92	69,90	85,98	838,80	1 031,72	12 miesięcy	12 miesięcy	

Rysunek 9.10. Oferta hostingowa 1&1

Podstawowa usługa hostingowa oferowana przez firmę 1&1 to *Starter*.

◆ **Wymagania techniczne Joomla!:**

Zgodnie z informacją zawartą w szczegółach oferty masz do dyspozycji interpreter PHP 5.5 i 5.6 oraz bazę danych MySQL 5.

◆ **Limity miejsca na dysku i przepustowości:**

W ramach usługi *Starter* otrzymujesz **10 GB** przestrzeni dyskowej.

♦ Wsparcie dla klienta:

Firma oferuje pomoc w określonych godzinach za pośrednictwem dwóch kanałów: infolinii oraz poczty elektronicznej.

♦ Bezpieczeństwo:

Firma 1&1 posiada ponad 70 000 wysoko wydajnych serwerów umieszczonych w 11 klimatyzowanych, zabezpieczonych przed wodą i ogniem pomieszczeniach. Serwery mają zasilanie bezprzerwowe (UPS) i agregaty dieslowe. Z siecią szkieletową firma jest połączona niezależnymi łączami o łącznej prędkości 300 Gb/s.

♦ Rozmiar i liczba baz danych:

W ramach usługi *Starter* masz możliwość utworzenia jednej bazy danych MySQL o maksymalnej wielkości 1 GB. Swoją bazą danych możesz zarządzać poprzez udostępniany panel *phpMyAdmin*.

♦ Liczba kont FTP:

W ramach usługi *Starter* masz **tylko jedno** konto FTP.

♦ Poczta elektroniczna:

W ramach usługi możesz utworzyć 10 skrzynek pocztowych o rozmiarze 2 GB.

Swoją pocztę możesz obsługiwać za pomocą dowolnego klienta poczty elektronicznej (Thunderbird, Outlook) oraz dowolnej przeglądarki internetowej (www.webmail.1and1.pl).

Twoje konta e-mail są także wyposażone w moduł antyspamowy i antyphishingowy.

♦ Dodatkowe opcje:

Do dyspozycji masz autoinstalator (*1&1 Click & Build*), za pomocą którego możesz instalować takie oprogramowanie, jak Joomla!, Drupal, WordPress i inne aplikacje. Oprócz tego dostajesz oprogramowanie do tworzenia mobilnych stron WWW — 1&1 Kreator Stron Mobilnych. Ciekawą funkcją jest także narzędzie do tworzenia widżetów HTML do wykorzystania na stronach WWW.

♦ Cena:

Standardowo to 118,80 zł netto (146,12 zł brutto), co w przeliczeniu na miesiąc daje 9,90 zł netto (12,24 zł brutto).

FINISH!

Porównaj oferty firm hostingowych i wybierz najodpowiedniejszą dla Ciebie.

W kolejnym rozdziale pokażę Ci, jak wykonać kopię zapasową witryny i jak skopiować swój serwis WWW działający na lokalnym komputerze na wybrany hosting.

Rozdział 10.

Tworzenie i przywracanie własnej kopii zapasowej witryny

Zadziwiające jest to, jak niewiele osób prowadzących swoje serwisy regularnie tworzy kopie zapasowe.

Nie pozwól, aby doszło do sytuacji, w której okaże się, że nie masz kopii zapasowej!

Zastanów się i odpowiedz sobie na następujące pytania:

- ◆ Co zrobisz, kiedy serwer będzie miał awarię?
- ◆ Co zrobisz, kiedy administrator przypadkowo coś usunie?
- ◆ Co zrobisz, kiedy Twój serwis zostanie zainfekowany?
- ◆ Co się stanie, jeśli podczas aktualizacji lub instalacji jakiegoś rozszerzenia cały system ulegnie awarii?

Praktycznie wszystkie firmy hostingowe oferują w ramach swoich usług tworzenie kopii zapasowych. Bardzo często użytkownik nie ma do nich dostępu, a ich odtwarzanie odbywa się na jego wyraźną prośbę. Musisz mieć także świadomość, że kopie tworzone przez firmy hostingowe są przechowywane na ich serwerach, co może stanowić potencjalne niebezpieczeństwo. Dlaczego? Poszukaj w sieci informacji na temat ataku hakierskiego na serwery 2be.pl należące do Grupy Adweb. Kiedy na początku 2016 r. zostały zaatakowane serwery, ok. 1500 klientów straciło swoje witryny, pocztę e-mail i wszystkie dane przechowywane na hostingu. Wyobraź sobie, że nie masz własnej kopii zapasowej witryny i przez dwa tygodnie Twoja witryna nie jest dostępna w internecie. Taka sytuacja może spowodować upadek nie tylko firmy hostingowej, ale także Twojego biznesu.

Michał Trzepizur, wiceprezes Fundacji PCJ Otwarte Źródła (<http://www.fundacja.joomla.pl>), bardzo często powtarza takie zdanie:

Ludzie dzielą się na tych, co wykonują kopie zapasowe, i na tych, co jeszcze nie stracili danych.

Jeżeli chcesz mieć komfort psychiczny i poczucie pewności, że w razie sytuacji krytycznej możesz przywrócić swój serwis, koniecznie twórz regularnie kopie zapasowe.

Istnieje kilka technik tworzenia kopii zapasowych i narzędzi, dzięki którym można je wykonać. Twoim zadaniem jest wybór najodpowiedniejszych dla Ciebie. Bez względu na Twój wybór pamiętaj o kilku ważnych kwestiach:

- ◆ Kopia zapasowa musi być aktualna i szybko dostępna.
- ◆ Kopia zapasowa musi odzwierciedlać strukturę katalogów, plików i bazy danych.
- ◆ Kopia zapasowa musi zadziałać, kiedy trzeba będzie przywrócić dane.
- ◆ Stosuj ustandaryzowane nazewnictwo swoich kopii zapasowych.
- ◆ Przeciwicz kilka razy przywracanie serwisu, aby się upewnić, że potrafisz to robić.
- ◆ Przechowuj kopie zapasowe obejmujące większy okres. Kiedy odkryjesz, że Twój serwis został zaatakowany, to musisz mieć możliwość przywrócenia go do stanu przed ataku.

Metoda podstawowa

Polega ona na utworzeniu dwóch części kopii zapasowej:

- ◆ wszystkich plików wchodzących w skład serwisu;
- ◆ bazy danych, w której przechowywane są treści witryny.

Proces wykonywania kopii zapasowej tą metodą nie jest uzależniony od dodatkowych rozszerzeń, które trzeba zainstalować w serwisie, i każdy administrator CMS Joomla! powinien umieć się nią posługiwać.

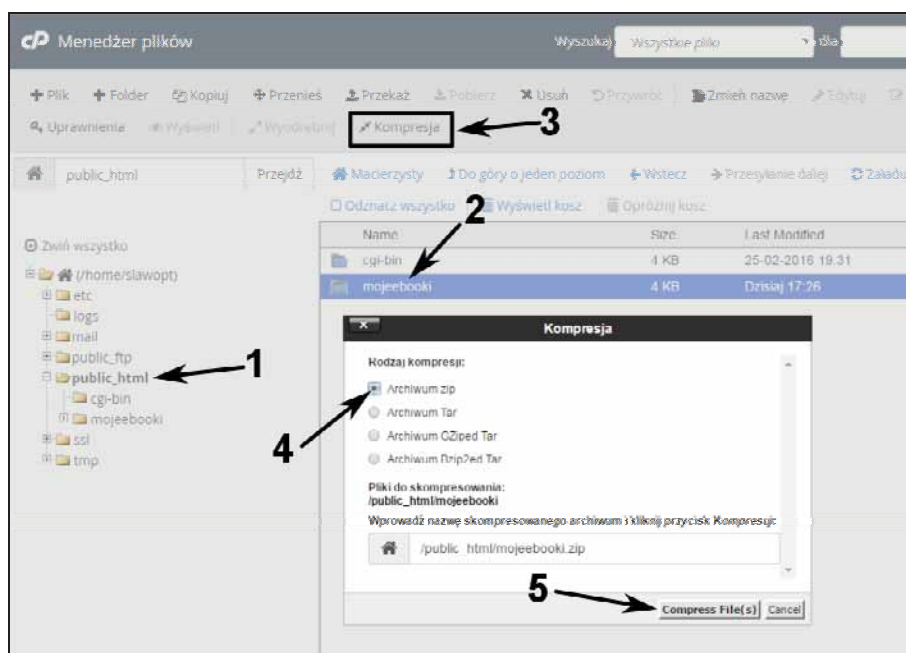
Wykonanie kopii zapasowej plików

Utwórz (najlepiej na osobnym dysku) folder, w którym będą przechowywane kopie zapasowe. Jeżeli prowadzisz kilka serwisów, to dla każdego utwórz folder na kopie, na przykład *serwis1*, *serwis2* itd. W folderach, w których będziesz przechowywać kopie, dobrze jest utworzyć folder o nazwie składającej się z daty utworzenia kopii zapasowej, na przykład *2016-12-18*. W folderze z datą utwórz dwa dodatkowe podfoldery: *pliki* i *baza*.

Jeżeli wykonujesz kopię zapasową witryny znajdującej się w środowisku lokalnym na Twoim komputerze, to po prostu skopiuj pliki z folderu, w którym znajduje się witryna.

- ♦ w przypadku pakietu *XAMPP*: *xampp\htdocs\katalog_z_twoim_serwisem*;
- ♦ w przypadku pakietu *JAMP*: *jamp\mnt\var\www\katalog_z_twoim_serwisem*.

Jeżeli wykonujesz kopię zapasową witryny znajdującej się na serwerze zdalnym, to skorzystaj z klienta FTP (np. *FileZilla* lub *Total Commander*) lub menedżera plików firmy hostingowej. Wiele firm hostingowych w swoich menedżerach plików udostępnia narzędzie do kompresji. Możesz za jego pomocą zrobić archiwum całego folderu, w którym znajdują się pliki Twojego serwisu (rysunek 10.1).

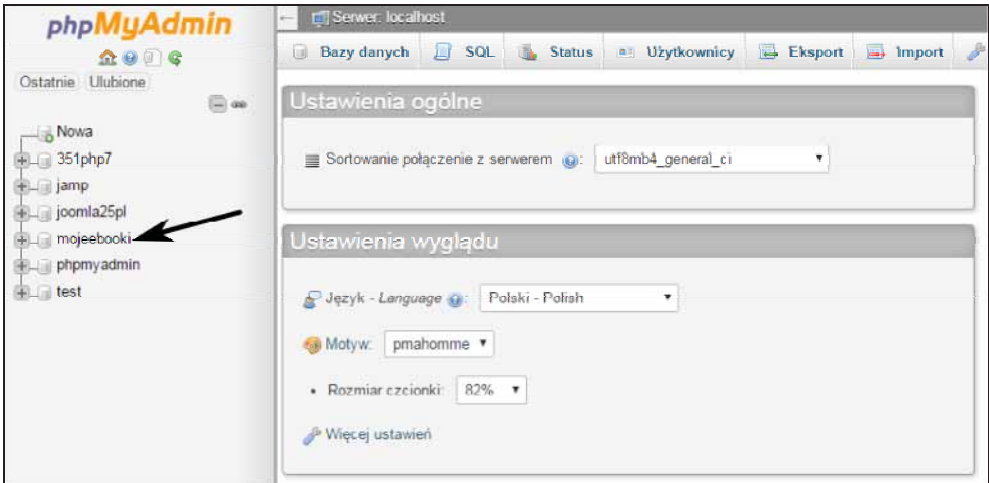
Rysunek 10.1. Tworzenie archiwum na zdalnym serwerze

Wykonanie kopii zapasowej bazy danych

Jeżeli wykonujesz kopię zapasową witryny znajdującej się w środowisku lokalnym na Twoim komputerze (*XAMPP* lub *JAMP*), to w pasku adresu swojej przeglądarki wpisz: `localhost/phpmyadmin`.

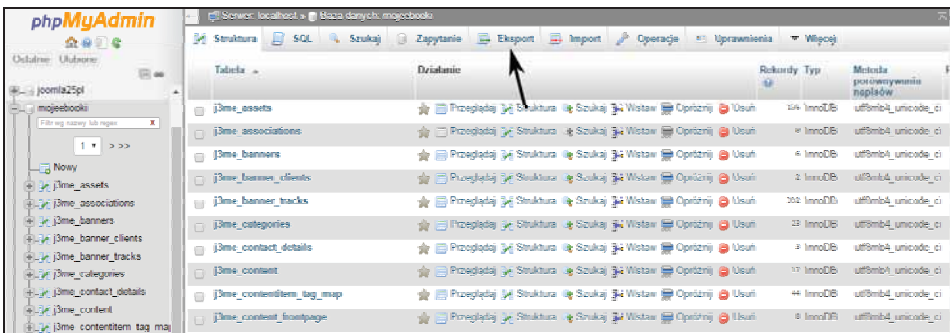
Jeżeli wykonujesz kopię zapasową witryny znajdującej się na serwerze zdalnym, dowiedz się, jak uzyskać dostęp do bazy danych witryny za pomocą *phpMyAdmin*.

Na liście znajdującej się po lewej stronie okna kliknij nazwę bazy danych, która została przypisana do Twojej witryny podczas instalacji Joomla!. W moim przykładzie jest to baza o nazwie *mojeebooki* (rysunek 10.2).

Rysunek 10.2. Wybranie bazy danych w aplikacji phpMyAdmin

W oknie przeglądarki zobaczysz listę tabel znajdujących się w bazie danych (rysunek 10.3).

Rysunek 10.3. Lista tabel znajdujących się w bazie danych mojeebooki

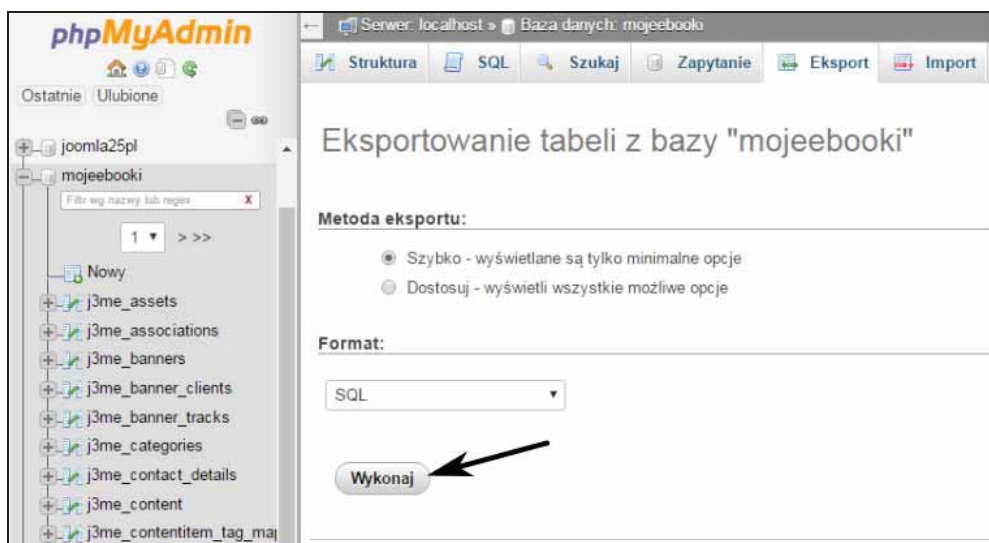
Kliknij teraz w menu odnośnik *Eksport*, a następnie w oknie *Eksportowanie tabeli z bazy "mojeebooki"* kliknij przycisk *Wykonaj* (rysunek 10.4).

Po chwili zobaczysz okienko z pytaniem, gdzie zapisać plik. Zapisz go w folderze, w którym chcesz przechowywać kopię bazy danych swojego serwisu (np. *kopia/mojeebooki/2016-12-18/baza*).

Przywrócenie kopii zapasowej witryny

Przywrócenie kopii zapasowej, która została wykonana podstawową metodą, składa się także z dwóch etapów:

- ◆ skopiowania plików witryny z kopii zapasowej do właściwego folderu na serwerze WWW;
- ◆ utworzenia nowej bazy i importu tabel bazy danych z kopii zapasowej.

Rysunek 10.4. Eksportowanie tabel znajdujących się w bazie mojeebooki

Jeżeli przywracasz kopię zapasową witryny znajdującej się w środowisku lokalnym na Twoim komputerze, to po prostu skopiuj zawartość folderu z plikami kopii zapasowej do folderu na serwerze WWW.

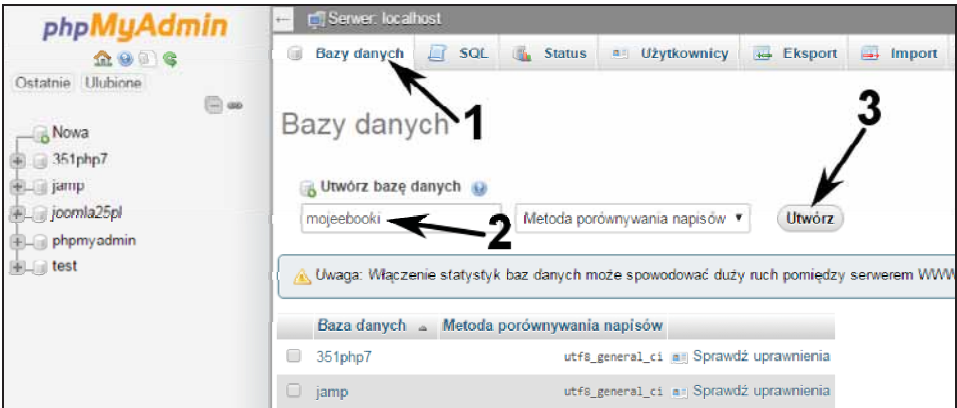
- ♦ w przypadku pakietu XAMPP: `xampp\htdocs\katalog_z_twoim_serwisem`;
- ♦ w przypadku pakietu JAMP: `jump\mnt\var\www\katalog_z_twoim_serwisem`.

Jeżeli przywracasz kopię zapasową witryny znajdującej się na serwerze zdalnym, to skorzystaj z klienta FTP (np. *FileZilla* lub *Total Commander*) lub menedżera plików firmy hostingowej.

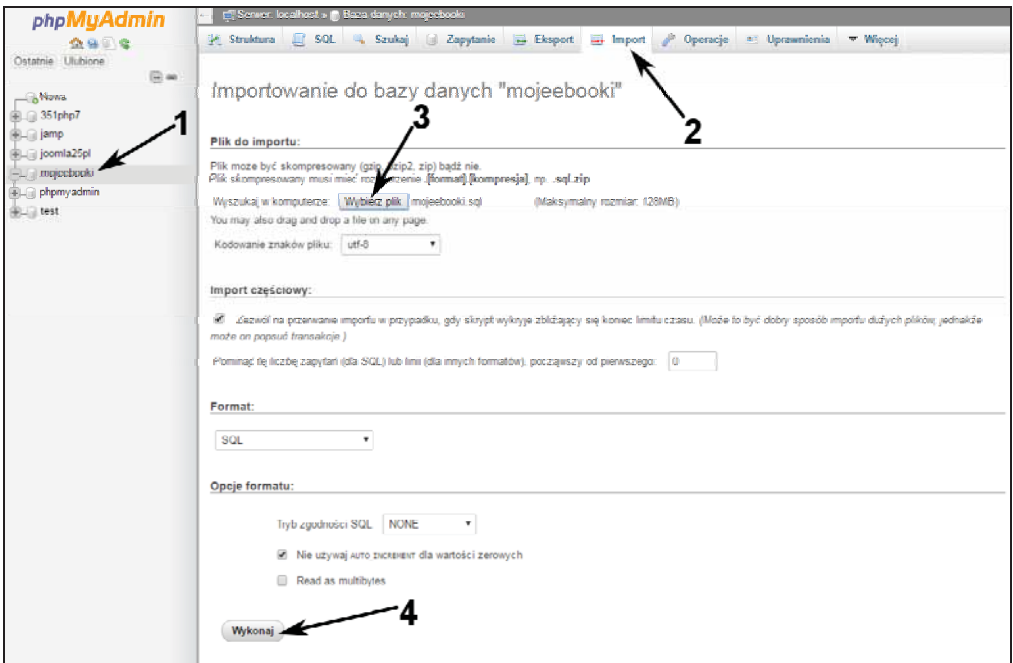
Teraz pora na przywrócenie zawartości bazy danych. Kiedy przywracasz kopię zapasową witryny znajdującej się w środowisku lokalnym na Twoim komputerze (XAMPP lub JAMP), to w pasku adresu swojej przeglądarki wpisz: `localhost/phpmyadmin`. W oknie *phpMyAdmin* kliknij w menu odnośnik *Bazy danych*, a następnie w polu *Utwórz bazę danych* wpisz nazwę bazy. W moim przykładzie wpisuję `mojeebooki`. Kliknij przycisk *Utwórz*, aby utworzyć bazę danych o podanej wcześniej nazwie (rysunek 10.5).

Jeżeli wykonujesz kopię zapasową witryny znajdującej się na serwerze zdalnym, to utworzenie bazy danych może wyglądać różnie na różnych serwerach. Jak utworzyć bazę danych na przykładzie jednej z firm hostingowych, pokazałem Ci w rozdziale 1., w podrozdziale „Hosting — serwer zdalny”.

W *phpMyAdmin* kliknij na liście po lewej stronie nazwę bazy danych, a po załadowaniu strony kliknij w menu odnośnik *Import*. Kliknij przycisk *Przeglądaj*, a następnie wskaż zapisany wcześniej plik SQL. W moim przypadku będzie to plik `mojeebooki.sql` (rysunek 10.6).

Rysunek 10.5. Tworzenie nowej bazy danych w aplikacji phpMyAdmin uruchomionej w środowisku lokalnym (XAMPP, JAMP)

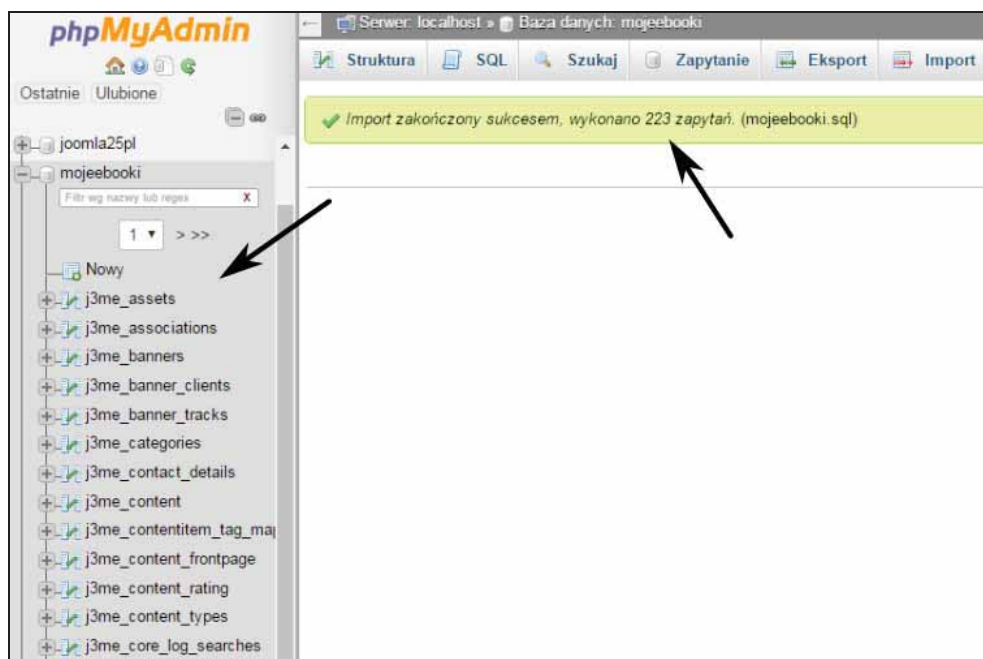

Rysunek 10.6. Importowanie tabel do bazy danych w aplikacji phpMyAdmin

Po kliknięciu przycisku *Wykonaj* rozpocznie się proces importu tabel. Jeżeli wszystko przebiegło pomyślnie, to po chwili zobaczysz komunikat o prawidłowym wykonaniu operacji, natomiast po lewej stronie pojawi się lista zaimportowanych tabel (rysunek 10.7).

Pokazana metoda dotyczy przywrócenia witryny z kopii zapasowej w miejsce jej poprzedniej lokalizacji (folder i baza danych).

Rysunek 10.7. Komunikat informujący o pomyślnym zaimportowaniu tabel do bazy danych
Twoja witryna została przywrócona z utworzonej wcześniej kopii zapasowej.

Jak skopiować swoją witrynę na hosting?

Jeżeli witryna była tworzona w oparciu o środowisko lokalne (XAMPP lub JAMP), to teraz pora skopiować ją na wybrany przez Ciebie serwer.

Pokażę Ci, jakie czynności musisz wykonać, aby skopiować swój serwis z dysku komputera lokalnego na serwer zdalny. Wykorzystamy do tego utworzoną wcześniej kopię zapasową witryny i serwery dwóch firm hostingowych: Smarthost.pl (www.smarthost.pl) i home.pl (www.home.pl).

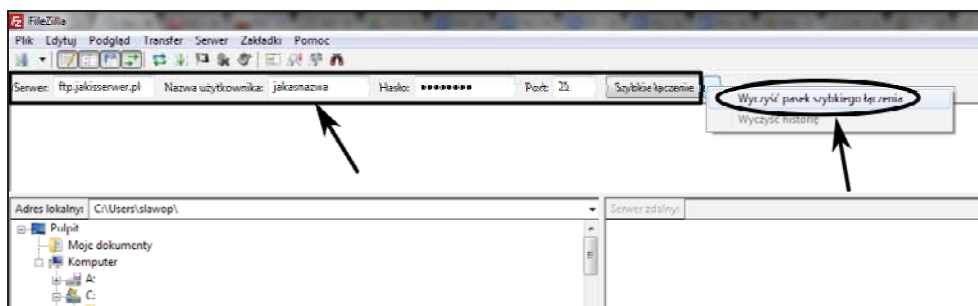
Co będzie potrzebne?

- ♦ **Klient FTP** — na przykład FileZilla, który możesz pobrać w wersji portable (nie wymaga instalacji) spod adresu portableapps.com/apps/internet/filezilla_portable. Program jest rozpowszechniany na licencji GPL, więc możesz korzystać z niego bez żadnych ograniczeń całkowicie za darmo.
- ♦ **Nazwa użytkownika i hasło do panelu administracyjnego Twojego hostingu.**
- ♦ **Nazwa użytkownika i hasło do serwera FTP firmy hostingowej.**
- ♦ **Nazwa bazy danych i użytkownik oraz hasło dostępu do tej bazy danych.**

Krok 1. Konfiguracja programu FileZilla

Jeżeli nie posiadasz programu FileZilla, to możesz go pobrać, wpisując do paska adresu Twojej przeglądarki adres portableapps.com/apps/internet/filezilla_portable.

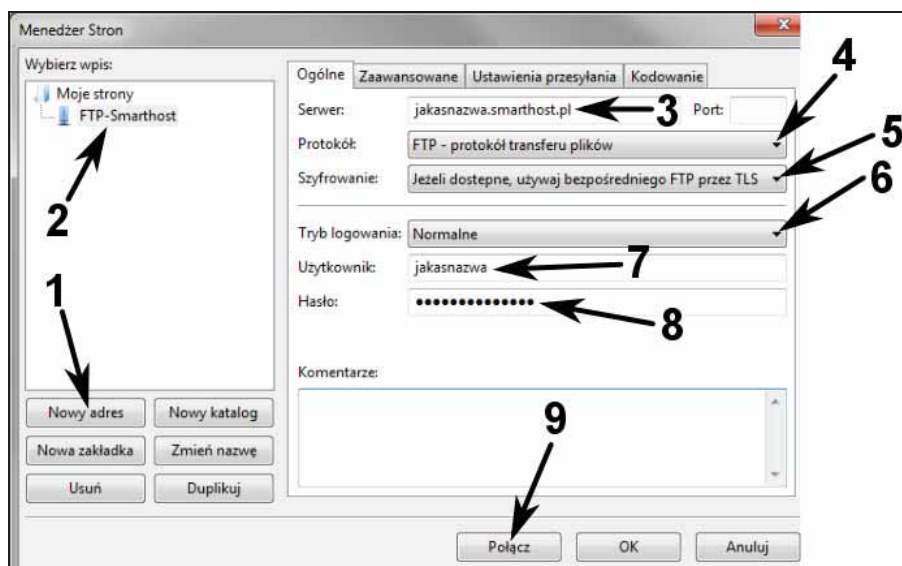
Instalacja programu jest bardzo prosta. Polega ona na skopiowaniu plików we wskazane w okienku instalatora miejsce. W przypadku aplikacji, które nie wymagają instalacji (tzw. portable), kopiuję je do folderu *Dysk:\Portable*. Jeżeli postąpisz tak jak ja, to w folderze *Portable* będziesz mieć dwa foldery: *XAMPP* ze starterem pakietu XAMPP (plik *XAMPPLauncher.exe*) oraz folder *FileZillaPortable* z programem FileZilla (plik *FileZillaPortable.exe*). Utwórz na pulpicie skrót do tego pliku, aby mieć do niego wygodny i szybki dostęp. Po uruchomieniu programu możesz użyć opcji *Szybkie łączenie*, która przydaje się, kiedy musisz się połączyć ze swoim serwerem FTP, korzystając na przykład z komputera poza domem — u znajomego, w szkole lub na uczelni (rysunek 10.8). Pamiętaj wówczas, aby po zakończeniu połączenia wyczyścić historię połączeń.

Rysunek 10.8. Opcja *Szybkie łączenie* w programie FileZilla

Jeżeli chcesz mieć na stałe wpisane dane logowania do serwera, z menu *Plik* wybierz pozycję *Menedżer stron* lub kliknij ikonę *Otwórz Menedżera Stron*, domyślnie znajdującą się pod menu. Możesz także użyć skrótu klawiaturowego *Ctrl+S*. W oknie *Menedżer Stron* kliknij przycisk *Nowy adres* i wpisz nazwę, którą będziesz identyfikować właśnie z tym serwerem, na przykład *FTP-Smarthost*. W polu *Serwer* wpisz adres serwera FTP. W przypadku *smarthost.pl* nazwa jest tworzona z nazwy konta i nazwy firmy, na przykład *jakasnazwa.smarthost.pl*. W polu *Protokół* wybierz z listy pozycję *FTP* — *protokół transferu plików*, w polu *Szyfrowanie* wybierz z listy pozycję *Jeżeli dostępne, używaj bezpośredniego FTP przez TLS*, natomiast w polu *Typ logowania* wybierz *Normalne*. W polu *Użytkownik* wpisz nazwę użytkownika uprawnionego do logowania się do serwera. W przypadku *smarthost.pl* nazwa jest taka sama jak nazwa konta, chyba że sam utworzyłeś nowego użytkownika, który będzie miał uprawnienia do FTP. W polu *Hasło* wpisz hasło tego użytkownika, a następnie kliknij przycisk *Połącz* (rysunek 10.9).

Jeżeli wszystkie podane przez Ciebie dane są prawidłowe, program zaloguje się do Twojego serwera FTP i po prawej stronie zobaczysz foldery i pliki na serwerze.

Rysunek 10.9. Konfiguracja nowego serwera FTP w programie FileZilla

Krok 2. Kopiowanie plików z komputera na serwer

Okno programu *FileZilla* jest podzielone na kilka mniejszych, ale nie czas teraz na dokładne omawianie funkcji oraz poszczególnych okienek programu. Z reguły po prawej stronie jest prezentowany wygląd z zawartością serwera FTP, a po lewej z zawartością Twojego komputera. W przypadku większości hostingów pliki serwisu opartego na Joomla! kopiujesz do folderu *public_html* (jeżeli chcesz mieć kilka serwisów, to warto w folderze *public_html* dla każdego utworzyć osobny folder).

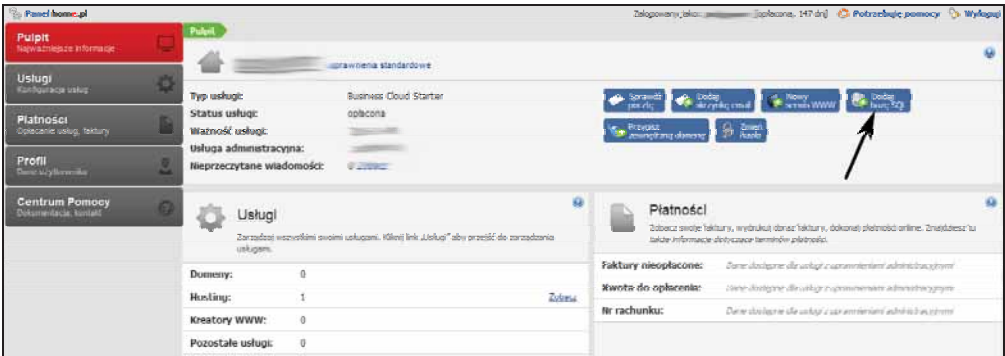
Po lewej stronie wybierz folder, w którym obecnie znajdują się pliki kopii zapasowej Twojej witryny. Zaznacz wszystkie pliki w tym folderze (*Ctrl+A*), a następnie kliknij prawym przyciskiem myszy i wybierz opcję *Wyślij* lub przeciągnij pliki myszą z jednego okna do drugiego. W zależności od szybkości łącza internetowego, jakim dysponujesz, po kilku lub kilkudziesięciu minutach wszystkie pliki powinny być skopiowane.

Jeżeli Twoja firma hostingowa oferuje opcję wypakowywania archiwów na serwerze, to możesz znacznie szybciej przesłać te pliki. Musisz wówczas spakować zawartość folderu z plikami kopii zapasowej witryny do pliku ZIP, a następnie przesłać go za pomocą programu *FileZilla* lub menedżera plików udostępnionego przez firmę hostingową. Przesłany plik ZIP rozpakuj, a następnie usuń.

Krok 3. Utworzenie bazy danych na serwerze

Utworzenie bazy danych może wyglądać różnie na różnych serwerach. Jak utworzyć bazę danych na serwerach *smarthost.pl*, pokazałem Ci w rozdziale 1., w podrozdziale „Hosting — serwer zdalny”.

W przypadku home.pl nazwy baz są tworzone z identyfikatora zakończonego znakiem podkreślenia oraz wprowadzonej przez Ciebie dowolnej nazwy. Liczba znaków w całej nazwie bazy danych nie powinna przekraczać 16. Zaloguj się do swojego panelu administracyjnego na serwerze home.pl i wybierz opcję *Dodaj bazę SQL* (rysunek 10.10).

Rysunek 10.10. Panel administracyjny usługi Business Cloud Starter w firmie home.pl

W polu *Nazwa bazy danych* wpisz własną nazwę lub pozostaw pole wypełnione domyślnie, a następnie wprowadź dwa razy hasło do nowo utworzonej bazy danych. W polu *Opis bazy danych* warto wpisać krótki opis objaśniający, do czego ta baza służy (rysunek 10.11). Być może nie planujesz obecnie tworzyć kolejnych serwisów opartych na Joomla! lub innych współpracujących z bazami danych, ale jeżeli w przyszłości stwierdzisz, że chcesz posiadać kolejne serwisy, trzeba będzie utworzyć dla nich nowe bazy danych. Po jakimś czasie może się okazać, że masz — powiedzmy — 10 serwisów i bazy danych o nazwach: *0688921_0000001*, *0688921_0000002*, ..., *0688921_0000010*. Czy będziesz pamiętać, która baza podłączona jest do którego serwisu?

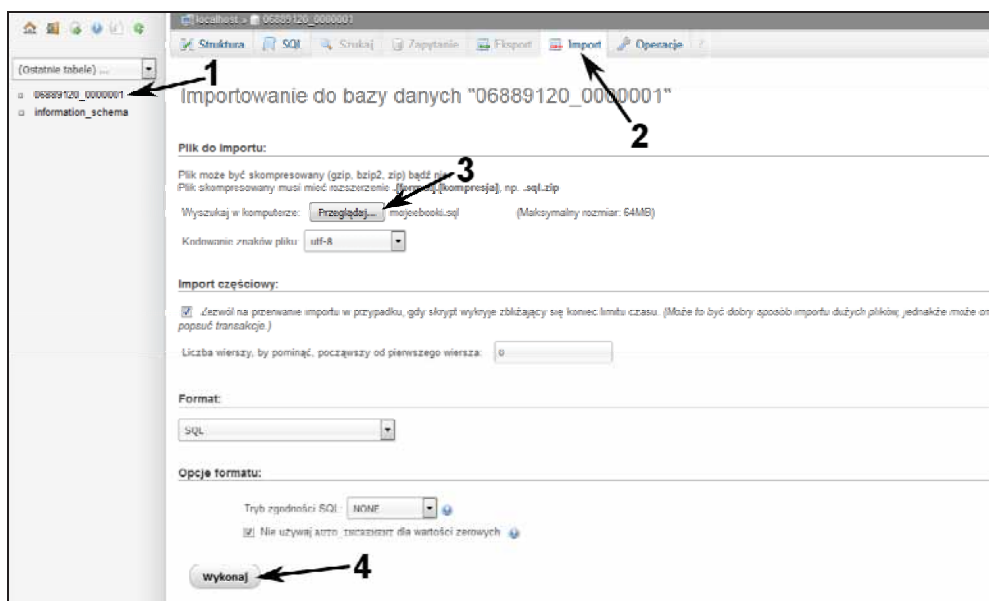
 The image shows the 'Nowa baza danych' (New database) form in the Joomla! administrative panel. The form is titled 'Nowa baza danych' and includes a description: 'Umożliwia utworzenie nowej bazy danych w ramach serwera. Nazwa bazy danych nadawana jest automatycznie na podstawie identyfikatora usługi.' Below the description, there are several input fields and a button:

- 'Nazwa bazy danych': Input field containing '06889120_0000001', with arrow 1 pointing to it.
- 'Hasło do bazy danych': Input field with masked characters, with arrow 2 pointing to it.
- 'Powtórka hasła': Input field with masked characters, with arrow 3 pointing to it.
- 'Typ bazy': Radio button selected for 'MySQL'.
- 'Opis bazy danych': Input field containing 'Baza danych przykładowego serwisu: mojebooki', with arrow 4 pointing to it.
- 'Generuj hasło': Blue button next to the password field.
- 'Zapisz': Green button at the bottom right, with arrow 5 pointing to it.

Rysunek 10.11. Wprowadzanie danych dla nowej bazy danych w panelu administracyjnym home.pl

Zakładam, że masz już utworzoną swoją bazę danych. Dostęp do niej w przypadku home.pl wygląda tak: <https://jakasnazwa.home.pl/sql>. Oczywiście zamiast *jakasnazwa* musisz wpisać swoją nazwę konta na home.pl. Zaloguj się teraz do nowo utworzonej bazy danych na Twoim serwerze. Przeglądarka powinna wyświetlić monit o wpisanie nazwy użytkownika i hasła dostępu do bazy danych. W polu *Użytkownik* wpisz nazwę bazy danych, natomiast w polu *Hasło* wpisz hasło zdefiniowane podczas tworzenia bazy. Po zalogowaniu zobaczysz znany już Ci ekran interfejsu *phpMyAdmin*.

Kliknij na liście po lewej stronie nazwę bazy danych, a po załadowaniu strony kliknij w menu odnośnik *Import*. Kliknij przycisk *Przełóżaj*, a następnie wskaż zapisany wcześniej plik SQL. W moim przypadku będzie to plik *mojeebooki.sql* (rysunek 10.12).

Rysunek 10.12. Importowanie tabel do bazy danych w aplikacji *phpMyAdmin*

Po kliknięciu przycisku *Wykonaj* rozpocznie się proces importu tabel. Jeżeli wszystko przebiegło pomyślnie, to po chwili zobaczysz komunikat o prawidłowym wykonaniu operacji, natomiast po lewej stronie pojawi się lista zaimportowanych tabel.

Krok 4. Zmiana wpisów w pliku *configuration.php*

Jeżeli teraz spróbujesz uruchomić swój serwis na zdalnym serwerze, to prawdopodobnie zobaczysz komunikat podobny do pokazanego na rysunku 10.13.

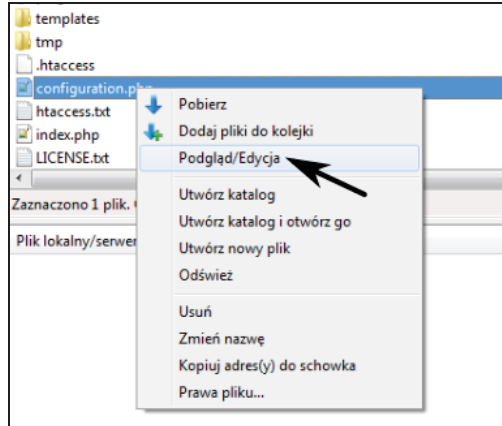
Error displaying the error page: Application Instantiation Error: Could not connect to MySQL.

Rysunek 10.13. Komunikat pojawiający się podczas próby wyświetlenia witryny na zdalnym serwerze

Dzieje się tak, ponieważ na serwerze zdalnym dane dostępne do bazy danych są inne niż na Twoim serwerze lokalnym. Musisz zatem edytować plik, w którym zapisane są opcje konfiguracyjne CMS Joomla!. Szczegóły dotyczące tego pliku omówiłem w rozdziale 1.

Zaloguj się za pomocą klienta FTP (FileZilla) na swój zdalny serwer FTP, następnie kliknij prawym przyciskiem myszy nazwę pliku *configuration.php* i wybierz opcję *Podgląd/Edycja* (rysunek 10.14).

Rysunek 10.14.
Edycja pliku
configuration.php
za pomocą
programu FileZilla

Jeżeli wcześniej nie został zdefiniowany inny program do edycji plików, zawartość pliku powinna zostać wyświetlona w notatniku systemowym.

Jeżeli Twoja firma hostingowa udostępnia własnego menedżera plików, możesz edytować ten plik bezpośrednio z jego poziomu.

Odszukaj następujące fragmenty, po czym uzupełnij dane znajdujące się po znaku równości:

```
public $user = 'nazwa_uzytkownika_bazy_danych_na_hostingu'
public $password = 'haslo_dostepu_do_bazy_danych_na_hostingu'
public $db = 'nazwa_bazy_danych_na_hostingu'
```

Zamknij plik, zapisując zmiany. W programie FileZilla zobaczysz okienko z pytaniem, czy zapisać te zmiany na zdalnym serwerze. Potwierdź zmiany, klikając przycisk *Tak*.

Teraz możesz już pochwalić się swoim serwisem w internecie.

Akeeba Backup

Ręczna metoda wykonywania kopii zapasowych nie wymaga instalowania jakichś specjalnych programów lub skryptów. Jeżeli jednak już jesteś po testach i masz utworzone kopie zapasowe, to zapewne zdajesz sobie sprawę, że cały proces jest dość czasochłonny!

Za pomocą bardzo popularnego rozszerzenia *Akeeba Backup* (www.akeebabackup.com) oraz narzędzia *Kickstart* (www.akeebabackup.com/products/akeeba-kickstart.html) pokażę Ci, jak zrobić to samo, ale znacznie szybciej.

To niezwykle przydatne narzędzie, którego twórcą jest Grek, **Nicholas K. Dionysopoulos**, zostało pięciokrotnie odznaczone nagrodą **J.O.S.C.A.R.**, przyznawaną przez międzynarodowe jury podczas konferencji J & Beyond (jandbeyond.org). Za jego pomocą możesz w kilka minut wykonać pełną kopię zapasową witryny i zapisać ją w jednym pliku. Tak wykonaną kopię możesz odtworzyć zarówno w środowisku lokalnym, jak i na serwerze zdalnym.

Rozszerzenie *Akeeba Backup* dostępne jest w dwóch wersjach: *Akeeba Backup Core* i *Akeeba Backup Professional*. Pierwsza to bezpłatna podstawowa wersja, która zawiera wszystkie opcje niezbędne do utworzenia kopii zapasowych witryny. Druga wersja, której roczny koszt subskrypcji wynosi 49,20 euro, oprócz opcji, które znajdują się w wersji podstawowej, zawiera sporo opcji dodatkowych. Wersja płatna wyposażona jest na przykład w opcje umożliwiające automatyzację tworzenia kopii zapasowych oraz zapisywanie ich w chmurze.

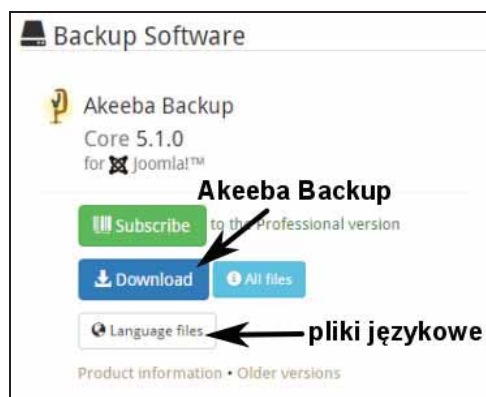
Do wykonania i odtworzenia kopii zapasowej mojej przykładowej witryny wykorzystam podstawową wersję *Akeeba Backup Core*.

Krok 1. Utwórz kopię zapasową witryny

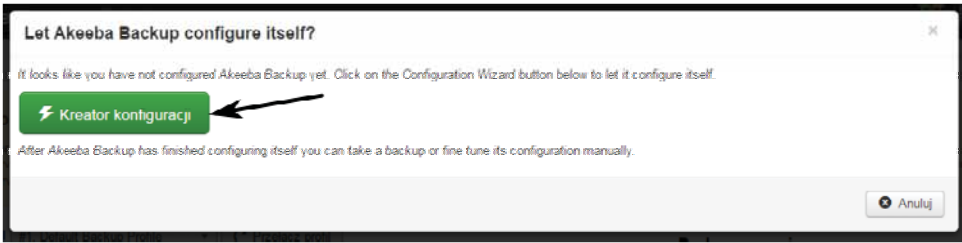
Korzystając z adresu www.akeebabackup.com/download.html, pobierz najnowszą wersję komponentu *Akeeba Backup* oraz pliki językowe dla języka polskiego (rysunek 10.15), a następnie zapisz pliki w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze.

Rysunek 10.15.

Przyciski umożliwiające pobranie rozszerzenia *Akeeba Backup* oraz plików językowych

Zaloguj się do panelu administracyjnego swojej witryny, a następnie korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia / Instalacje*), zainstaluj rozszerzenie *Akeeba Backup* oraz pliki językowe. Po zakończeniu instalacji z menu *Komponenty* wybierz pozycję *Akeeba Backup* i w okienku modalnym kliknij przycisk *Kreator konfiguracji* (rysunek 10.16). Okienko to pojawia się tylko raz, zaraz po instalacji komponentu.

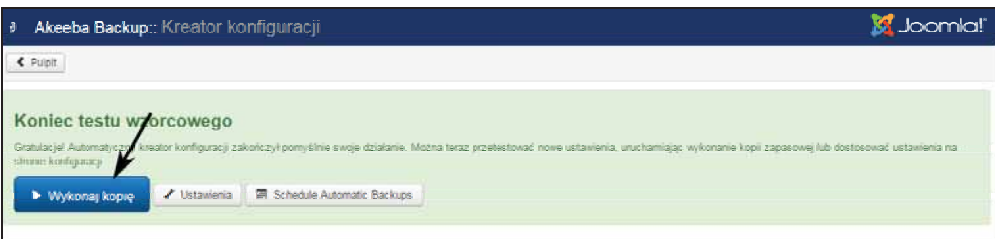
Rysunek 10.16. Okno modalne widoczne podczas pierwszego uruchomienia Akeeba Backup

Kolejne okno pokaże kreatora konfiguracji, który najpierw przeprowadzi kilka testów, aby określić optymalne ustawienia kopii zapasowej Twojego serwisu (rysunek 10.17).

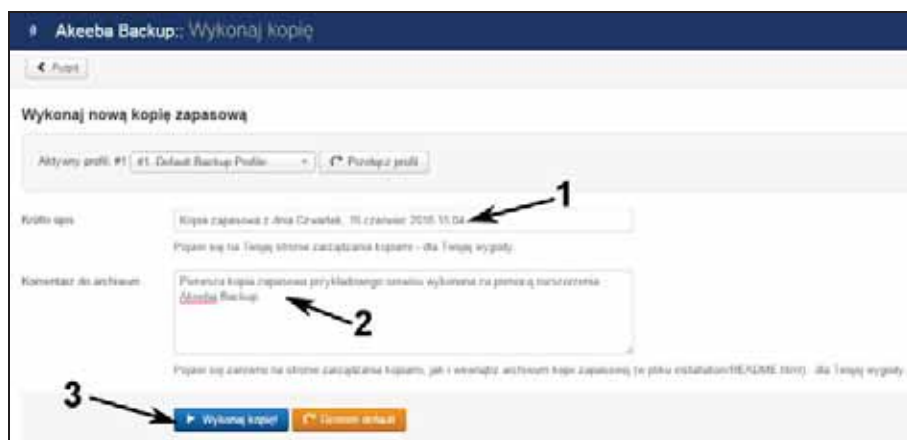
Rysunek 10.17. Ekran z paskami postępu testu wzorcowego w komponencie Akeeba Backup

Po pomyślnym zakończeniu testów zobaczysz ekran informujący o ich ukończeniu. Teraz możesz wybrać, czy chcesz utworzyć kopię zapasową, czy dokonać zmian w ustawieniach komponentu. Na razie nie trzeba zmieniać ustawień (poza tym w razie czego możesz to zrobić później), więc kliknij przycisk *Wykonaj kopię* (rysunek 10.18).

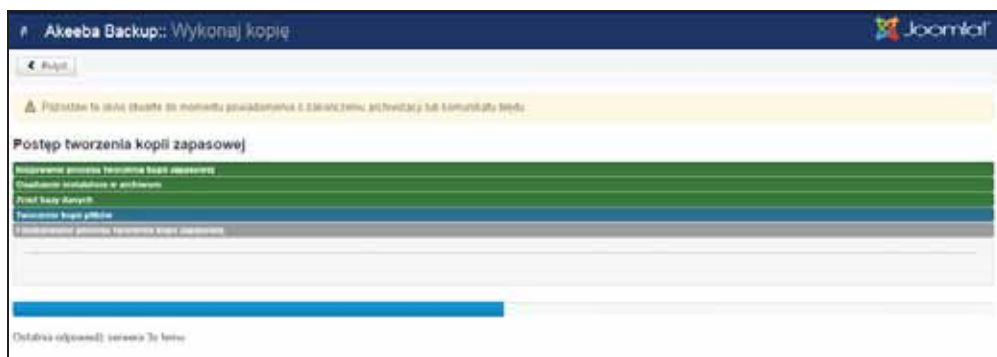
Rysunek 10.18. Komunikat informujący o pomyślnym zakończeniu działania automatycznego kreatora konfiguracji w komponencie Akeeba Backup

A teraz przekonasz się, jak proste jest wykonanie pełnej kopii zapasowej witryny za pomocą komponentu Akeeba Backup. Jedyne, co musisz zrobić, to kliknąć przycisk *Wykonaj kopię!*. Pozostałe pola są opcjonalne. W polu *Krótki opis* rozszerzenie automatycznie umieszcza informację o dacie i godzinie powstania kopii, więc jeżeli nie ma konkretnej potrzeby, to niczego w tym polu nie zmieniaj. Dodatkowo w polu *Komentarz do archiwum* możesz umieścić własny opis tworzonej kopii zapasowej (rysunek 10.19). W takim razie do dzieła! Kliknij przycisk *Wykonaj kopię!*.

Rysunek 10.19. Opis kopii zapasowej w komponencie Akeeba Backup

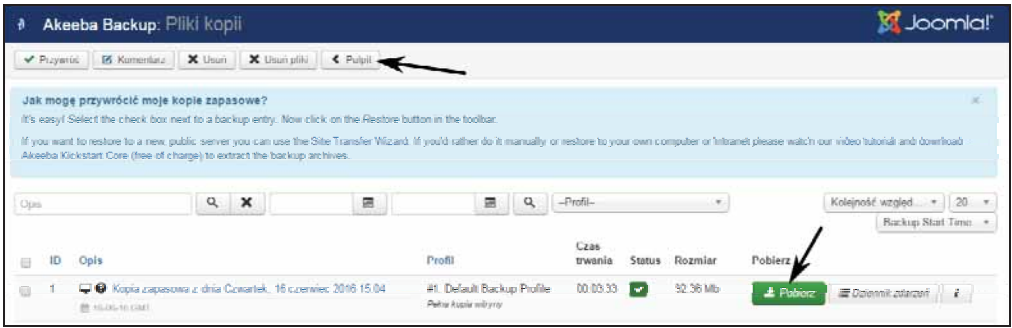
Proces tworzenia kopii może potrwać od kilku do kilkunastu minut — możesz go obserwować na paskach postępu widocznych w oknie *Postęp tworzenia kopii zapasowej* (rysunek 10.20).

Rysunek 10.20. Proces tworzenia kopii zapasowej w komponencie Akeeba Backup

Jeżeli proces tworzenia kopii zapasowej zakończy się pomyślnie, zobaczysz odpowiedni komunikat. Kliknij przycisk *Pliki kopii*, aby wyświetlić okno z listą wykonanych kopii. Jeżeli zostanie wyświetlone okno modalne *Jak mogę przywrócić moje kopie zapasowe?*, to kliknij przycisk *Przypomnij mi następnym razem*, jeżeli chcesz zapoznać się z informacjami zawartymi w tym oknie, lub kliknij przycisk *Rozumiem!*. W oknie menedżera kopii zapasowych komponentu *Akeeba Backup* zobaczysz listę utworzonych kopii zapasowych (na razie jest tylko jedna) wraz z datami ich utworzenia i rozmiarami. Aby pobrać plik z kopią zapasową, wystarczy, że w kolumnie *Pobierz* klikniesz przycisk *Pobierz*, znajdujący się obok nazwy pliku kopii zapasowej (rysunek 10.21).

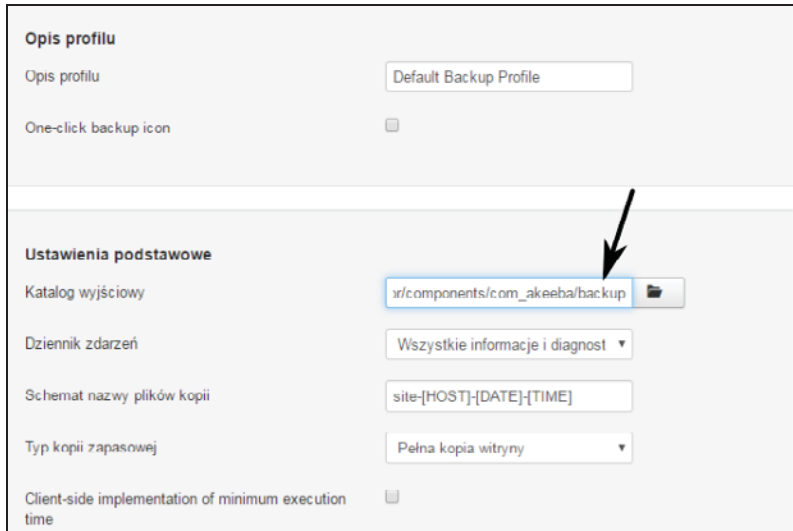
Pewniejszą metodą pobrania pliku z kopią zapasową jest skorzystanie z klienta FTP. Zanim jednak go użyjesz, musisz wiedzieć, gdzie domyślnie *Akeeba Backup* zapisuje pliki z kopiami. Aby to sprawdzić, kliknij przycisk *Pulpit* znajdujący się w przyborniku.

Rysunek 10.21. Lista utworzonych kopii zapasowych w komponencie Akeeba Backup

W oknie pulpitu komponentu *Akeeba Backup* kliknij przycisk *Ustawienia*, a następnie w polu *Katalog wyjściowy* sprawdź ścieżkę do katalogu, w którym domyślnie zapisywane są pliki kopii zapasowych (rysunek 10.22). Zauważ, że katalog ten znajduje się w lokalizacji: `\twoj_serwis\administrator\components\com_akeeba\backup\`.

Rysunek 10.22.
Konfiguracja katalogu, w którym zapisywane są kopie zapasowe tworzone w komponencie Akeeba Backup

Pliki z kopiami zapasowymi rozpoznasz po rozszerzeniu *.jpa*.

Pamiętaj, że najrozsądniejszym rozwiązaniem jest zdefiniowanie katalogu, w którym będą przechowywane kopie zapasowe witryny, w taki sposób, aby jego lokalizacja była poza strukturą katalogów i plików witryny. Najlepiej poza folderem *public_html*.

Ważne jest także, aby regularnie pobierać tworzone kopie zapasowe i przechowywać je na osobnym nośniku, poza dyskiem serwera, na którym znajduje się Twoja witryna.

Krok 2. Przywrócenie serwisu z kopii zapasowej

Proces przeniesienia witryny na inny serwer lub środowisko lokalne nie różni się prawie od przywrócenia witryny do tej samej lokalizacji.

Przed wszystkim przygotuj bazę danych. Jeżeli odtwarzasz kopię na komputerze zdalnym, to utwórz ją za pomocą udostępnionych przez firmę hostingową narzędzi. Jak utworzyć bazę danych na przykładzie jednej z firm hostingowych, pokazałem w rozdziale 1., w podrozdziale „Hosting — serwer zdalny”.

W kolejnym kroku musisz przesłać plik `.jpa` z kopią zapasową do folderu, w którym chcesz odtworzyć witrynę. Jeżeli przesyłasz go na zdalny serwer, skorzystaj z klienta FTP (np. FileZilla) lub udostępnionego przez firmę hostingową menedżera plików.

Wpisz w pasku adresu swojej przeglądarki adres `www.akeebabackup.com/download.html` i pobierz najnowszą wersję narzędzia *Akeeba Kickstart*. Zapisz plik w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze, a następnie rozpakuj jego zawartość. Z całego zestawu plików potrzebne są tylko cztery: `kickstart.php`, `pl-PL.kickstart.ini`, `jquery.min.js`, `json2.min.js`. Prześlij je na serwer do tej samej lokalizacji co plik z kopią zapasową.

Aby uruchomić *Akeeba Kickstart*, wpisz w pasku adresu swojej przeglądarki adres URL pliku `kickstart.php`. Struktura adresu powinna wyglądać następująco: `http://twoj_hosting/folder_w_którym_znajduje_sie_plik/kickstart.php`. Jeżeli odtwarzasz kopię zapasową w środowisku lokalnym na swoim komputerze, to wystarczy, że wpiszesz `localhost/folder_w_którym_znajduje_sie_plik/kickstart.php`. Jeżeli wpiszesz w przeglądarce prawidłowy adres, to zobaczysz okno modalne zawierające podstawowe informacje na temat narzędzia *Akeeba Kickstart* (rysunek 10.23).

Co należy wiedzieć o Akeeba Kickstart

1. Kickstart nie jest instalatorem. Jest to narzędzie do rozpakowania archiwum. Właściwy instalator został umieszczony wewnątrz pliku archiwum kopii zapasowej.
2. Kickstart to nie jedyny sposób na rozpakowanie kopii zapasowej. Zamiast tego możesz użyć Akeeba eXtract Wizard i przesłać wypakowane pliki za pomocą FTP.
3. Kickstart jest uzależniony od konfiguracji twojego serwera. W związku z tym może nie działać w ogóle.
4. Archiwum plików należy pobrać i przesłać za pomocą FTP w trybie binarnym transferu. Inna metoda może doprowadzić do uszkodzenia archiwum kopii zapasowej i niepowodzenia przywracania.
5. Błędy ładowania witryny po przywróceniu zwykle są spowodowane przez `.htaccess` lub dyrektywy `php.ini`. Musisz wiedzieć, że puste strony błędów, 404 i 500, zwykle można obejść za pomocą edycji wyżej wymienionych plików. Nie mamy zamiaru 'mieszać' w twoich plikach konfiguracyjnych, ponieważ mogłoby to być niebezpieczne dla twojej witryny.
6. Kickstart nadpisuje pliki bez ostrzeżenia. Jeśli nie jesteś pewien, że jest to właściwe - nie kontynuuj.
7. Próba przywrócenia do adresu tymczasowego na serwerze za pomocą cPanel (np. `http://1.2.3.4/~username`) doprowadzi do niepowodzenia przywracania i witryna nie będzie działać. To jest normalne i ma miejsce, gdy twój serwer i CMS jest w trakcie pracy.
8. Zanim rozpoczniesz korzystanie z oprogramowania, zapoznaj się z dokumentacją. Większości problemów można uniknąć lub łatwo je obejść przez zrozumienie jak ten program działa.
9. Ten tekst nie oznacza, że wykryto istniejący problem. Jest to standardowy tekst wyświetlany przy każdym uruchomieniu Kickstart.

[Kliknij tutaj lub naciśnij ESC, aby zamknąć tę wiadomość](#)

Rysunek 10.23. Okno z podstawowymi informacjami dotyczącymi narzędzia *Akeeba Kickstart*

Kliknij link *Kliknij tutaj lub naciśnij ESC*, aby zamknąć tę wiadomość lub naciśnij klawisz *Esc* na klawiaturze, aby zamknąć to okienko informacyjne. Teraz w oknie *Akeeba Kickstart Core*, w sekcji *Wybierz archiwum kopii zapasowej*, w polu *Plik kopii* wybierz nazwę pliku z kopią zapasową. Pozostałe opcje pozostaw wypełnione domyślnie i kliknij przycisk *Start* (rysunek 10.24).

Akeeba Kickstart Core 4.2.1

Potrzebujesz pomocy, aby korzystać z tego narzędzia? Najpierw przeczytaj: [Skrócona instrukcja obsługi](#)

1 Wybierz archiwum kopii zapasowej

Import from URL

Archiwum katalogu: Przeładuj

Plik kopii: 1

Hasło archiwum (dla plików JPS):

2 Wybierz metodę wypakowania

Zapisz pliki:

Ignoruj większość błędów:

Nazwa hosta (S)FTP:

Port (S)FTP:

Użyj FTP przez SSL (FTPS):

Użyj pasywnego trybu FTP:

Nazwa użytkownika (S)FTP:

Hasło (S)FTP:

Katalog (S)FTP:

Katalog tymczasowy: Sprawdź

Resetowanie

Test połączenia FTP
Nie możesz zmusić go do działania? Kliknij mnie!

3 Ustaw

Show advanced options (for experts)

4 Wyodrębnianie plików

Start 2

Rysunek 10.24. Wybór pliku z kopią zapasową w oknie *Akeeba Kickstart Core*

Po zakończeniu procesu wyodrębniania plików kliknij przycisk *Uruchom instalator* (rysunek 10.25).

Rysunek 10.25. Okno Przywracanie i czyszczenie skryptu Akeeba Kickstart Core

Pierwszym ekranem instalatora jest okno z podsumowaniem wyników testu ustawień serwera. **Konieczn**ie zwróć uwagę na sekcję *Test przedinstalacyjny!* Jeżeli w kolumnie *Obecne* dla któregoś z wymaganych ustawień wyświetlony jest napis *Nie* na czerwonym tle, to musisz je koniecznie zmienić, ponieważ Joomla! nie będzie działać poprawnie. Jeżeli wszystko jest w porządku, to kliknij przycisk *Następna* znajdujący się w prawym górnym i dolnym rogu ekranu instalatora *Akeeba Backup* (rysunek 10.26).

Ustawienia	Obecne	Zalecane	Obecne
Wersja PHP >= 5.3.4	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Magiczne apostrofy GPC	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Rejestracja zmiennych globalnych	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Obsługa kompresji ZIP	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Obsługa XML	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Wypisanie bazy danych	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Język wielojęzyczny - neutralny	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Pracujące funkcje MJ - wyłączone	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Obsługa parsera INI	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Obsługa JSON	Tak	Wyłączone	Wyłączone
Zapisywalny configuration.php	Tak	Wyłączone	Wyłączone

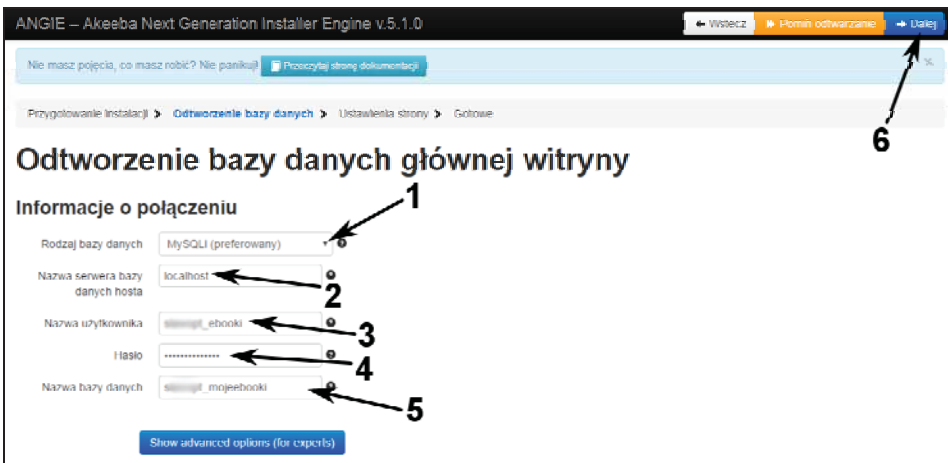
Ustawienia	W czasie tworzenia kopii zapasowej
Nazwa hosta	localhost
Data utworzenia kopii zapasowej	2018-06-16 15:21:53 UTC
Wersja Akeeba Backup	5.1.0
Wersja PHP	5.6.20

Informacja	Wartość
Wersja Joomla!	3.5.1
Wersja PHP	5.6.22

Rysunek 10.26. Okno Test ustawień serwera instalatora Akeeba Backup

W kolejnym oknie zostanie przeprowadzony proces odtworzenia bazy danych witryny. Jeżeli przywracasz kopię zapasową serwisu dokładnie w tym samym miejscu, w którym była wykonywana kopia, to praktycznie możesz pozostawić wszystkie pola wypełnione domyślnie. W przeciwnym wypadku musisz podać kilka podstawowych informacji (rysunek 10.27):

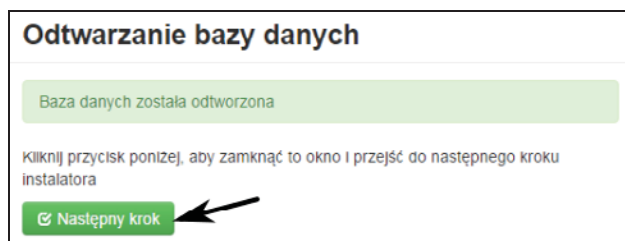
- ◆ Pole *Rodzaj bazy danych* — pozostaw ustawienia domyślne lub wybierz z listy rodzaj bazy danych obsługiwany przez Twój serwer.
- ◆ Pole *Nazwa serwera bazy danych hosta* — w większości przypadków wystarczy wpisać słowo `localhost`.
- ◆ Pole *Nazwa użytkownika* — wpisz nazwę użytkownika z uprawnieniami administracyjnymi do bazy danych.
- ◆ Pole *Hasło* — wpisz hasło użytkownika z uprawnieniami administracyjnymi do bazy danych.
- ◆ Pole *Nazwa bazy danych* — wpisz nazwę utworzonej wcześniej bazy danych.

Rysunek 10.27. Okno Odtworzenie bazy danych głównej witryny instalatora Akeeba Backup

Kliknij przycisk *Następna* znajdujący się w prawym górnym i dolnym rogu ekranu instalatora *Akeeba Backup*, aby rozpocząć proces przywracania bazy danych witryny. Jeżeli podane przez Ciebie dane były prawidłowe, zobaczysz okienko modalne z komunikatem informującym o pomyślnym odtworzeniu bazy danych (rysunek 10.28). Kliknij przycisk *Następny krok*, aby je zamknąć i przejść do następnego kroku instalatora *Akeeba Backup*.

Rysunek 10.28.
Komunikat informujący o pomyślnym odtworzeniu bazy danych za pomocą instalatora Akeeba Backup

Na kolejnej stronie znajdziesz cztery sekcje, w których możesz zmienić niektóre ustawienia konfiguracyjne witryny (rysunek 10.29). Wszystkie opcje konfiguracyjne umieszczone w tym miejscu pochodzą z odtwarzanej witryny, więc najczęściej nie ma potrzeby, aby dokonywać tutaj jakichś zmian. Pozostaw je zatem niezmienione lub dokonaj zmian według własnych potrzeb, a następnie kliknij przycisk *Dalej*, aby przejść do ekranu kończącego proces przywracania witryny z kopii zapasowej.

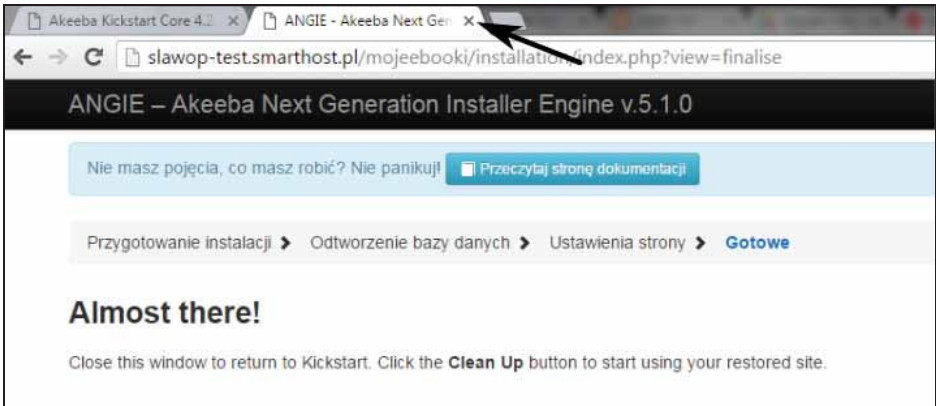
Rysunek 10.29. Okno z ustawieniami konfiguracyjnymi witryny w instalatorze Akeeba Backup

Teraz możesz zamknąć okno instalatora *Akeeba Backup* i powrócić do okna *Akeeba Kickstart Core* (rysunek 10.30).

W oknie *Akeeba Kickstart Core* kliknij przycisk *Czyszczenie*, aby zakończyć proces przywracania witryny (rysunek 10.31). Proces ten powoduje usunięcie wszystkich plików instalatora *Akeeba Backup*, skryptu narzędzia *Kickstart* oraz pliku kopii zapasowej, z której odtwarzana była witryna.

Teraz możesz przejść na stronę główną swojego serwisu lub zalogować się do panelu administracyjnego (rysunek 10.32).

Proces przywracania serwisu z kopii zapasowej wykonanej za pomocą rozszerzenia *Akeeba Backup* i narzędzia *Kickstart* został zakończony.

Rysunek 10.30. Okno z ostatnim krokiem instalatora Akeeba Backup

Rysunek 10.31. Ostatni etap przywracania serwisu z kopii zapasowej — usuwanie katalogu installation

Rysunek 10.32. Okno narzędzia Akeeba Kickstart Core z przyciskami umożliwiającymi przejście na stronę główną lub zaplecze odtworzonej witryny

Rozdział 11.

Bezpieczeństwo witryny opartej na Joomla!

Chociaż Joomla! jest w zasadzie bezpiecznym systemem, to błędy w jego konfiguracji oraz dodatkowe rozszerzenia podatne na atak mogą się przyczynić do poważnych problemów, a nawet upadku serwisu.

Jest takie powiedzenie, że nie ma czegoś takiego jak całkowicie bezpieczny system informatyczny. Bez względu na to, jak system będzie zabezpieczony i ile razy jego architektura będzie weryfikowana, nigdy nie będzie stuprocentowej gwarancji, że jest on całkowicie bezpieczny. Dlaczego? Dlatego, że **nie da się przewidzieć wszystkich możliwych niebezpieczeństw.**

W tym rozdziale pokażę Ci podstawowe sposoby, dzięki którym możesz uniknąć niektórych najczęściej popełnianych błędów powodujących zagrożenie bezpieczeństwa. Pamiętaj jednak, że nie są one lekiem na wszystkie znane zagrożenia czyhające w sieci. Ważne jest, aby przeciwdziałać niebezpieczeństwu, a nie liczyć na to, że w Twoim przypadku ono nie zaistnieje.

Pokażę Ci, jak używać dostępnych narzędzi, za pomocą których będzie można przetestować witrynę pod kątem słabych punktów, dzięki czemu jej administrator będzie mógł rozwiązać problemy, zanim ktoś ją zaatakuje.

Pamiętaj, że dbanie o bezpieczeństwo witryny to proces ciągły. Nie wystarczy wykonać kilka czynności i oczekiwać, że nic nie ma prawa się wydarzyć.

Więcej informacji znajdziesz w książce Pawła Frankowskiego (*WordPress i Joomla! — zabezpieczanie i ratowanie stron WWW*), która bardziej szczegółowo wyjaśnia wiele aspektów związanych z bezpieczeństwem witryn opartych na Joomla! i nie tylko. Poszukaj jej koniecznie w ofercie wydawnictwa Helion.

Aktualizacja CMS Joomla! i zainstalowanych rozszerzeń

Aktualizacja Joomla! i zainstalowanych rozszerzeń to podstawowa czynność, jaką musisz regularnie wykonywać, aby właściwie dbać o bezpieczeństwo swojej witryny. Nowe problemy z bezpieczeństwem pojawiają się codziennie. Co pewien czas twórcy oprogramowania przygotowują poprawki, aby wyeliminować dostrzeżone i zgłoszone luki. Zatem **regularne aktualizowanie Joomla! wraz z rozszerzeniami zmniejszy podatność Twojego serwisu na ataki.** Nowe wydania (aktualizacje) poza poprawkami związanymi z bezpieczeństwem bardzo często zawierają nowe funkcje, które nie były wcześniej dostępne.

Podsumowując, obowiązkiem każdego szanującego się administratora serwisu opartego na Joomla! jest aktualizacja systemu oraz zainstalowanych w nim rozszerzeń.

Jeżeli chcesz dostawać informacje o nowych wydaniach Joomla!, to zapisz się na newsletter (www.slawop.net/newsletter) dostępny na moim blogu (www.slawop.net) lub w oficjalnym serwisie Joomla! (www.joomla.org). Dokonaj także subskrypcji listy wysyłkowej, forum lub kanałów informacyjnych, które mogą być oferowane przez programistów rozszerzeń zainstalowanych w Twoim serwisie.

Obecnie aktualizacja CMS Joomla! jest bardzo prosta. Gdy administrator zaloguje się do zaplecza administracyjnego witryny, system sam wyraźnie informuje go o pojawieniu się nowej aktualizacji. Co więcej, obecnie system informuje administratora o pojawiających się aktualizacjach zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń. Proces aktualizacji w poprzednich wersjach Joomla! był bardziej złożony i czasochłonny.

Podstawowy proces aktualizacji systemu Joomla! oraz zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń składa się z czterech kroków.

Krok 1. Wykonaj kopię zapasową witryny

Przed rozpoczęciem procesu aktualizacji bardzo ważne jest wykonanie kopii zapasowej serwisu.

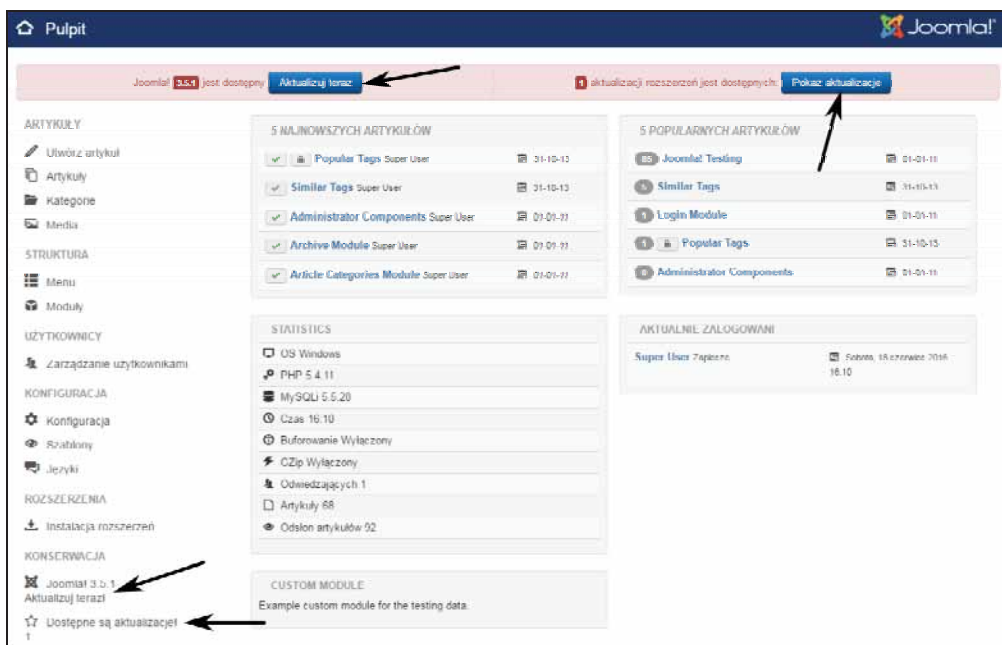
Nigdy nie wiesz, jak zakończy się instalacja najnowszej aktualizacji Joomla! lub zainstalowanych rozszerzeń. Najczęściej proces aktualizacji kończy się sukcesem i nie będzie żadnych problemów. Co jednak zrobisz, kiedy coś pójdzie nie tak? Jeżeli wcześniej zrobisz kopię zapasową, to w razie problemów szybko przywrócisz witrynę.

W poprzednim rozdziale pokazałem Ci dwie metody tworzenia kopii zapasowych, a także metody przywracania witryny. Wykonaj więc teraz kopię swojego serwisu, a następnie zapisz ją na dysku swojego komputera.

Krok 2. Sprawdź dostępne aktualizacje

Zaloguj się do zaplecza swojej witryny i sprawdź, czy dostępne są jakieś aktualizacje CMS Joomla! i zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń.

Zwróć uwagę, że jeżeli dostępne są jakieś aktualizacje, to system wyraźnie sygnalizuje je na samej górze pulpitu zaplecza administracyjnego. Także w menu pionowym w sekcji *KONSERWACJA* znajdziesz dwie pozycje. Pierwsza pokazuje, czy Twój serwis oparty jest na najnowszym wydaniu Joomla!, czy też należy je zaktualizować. Druga natomiast pokazuje, czy dodatkowe rozszerzenia zainstalowane w systemie są aktualne (rysunek 11.1).

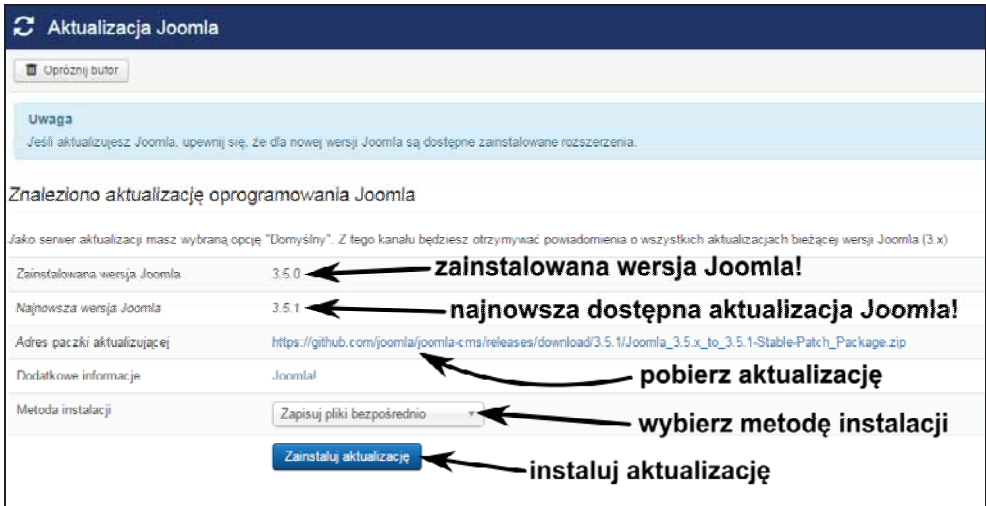

Rysunek 11.1. Pulpit CMS Joomla! 3 z widocznymi komunikatami informującymi o pojawieniu się nowych aktualizacji

Krok 3. Przeprowadź aktualizację CMS Joomla!

Kliknij przycisk *Aktualizuj teraz!* lub w menu pionowym w sekcji *KONSERWACJA* kliknij odnośnik *Joomla! 3 Aktualizuj teraz!*. Możesz także kliknąć w menu *Komponenty* pozycję *Aktualizacja Joomla!*.

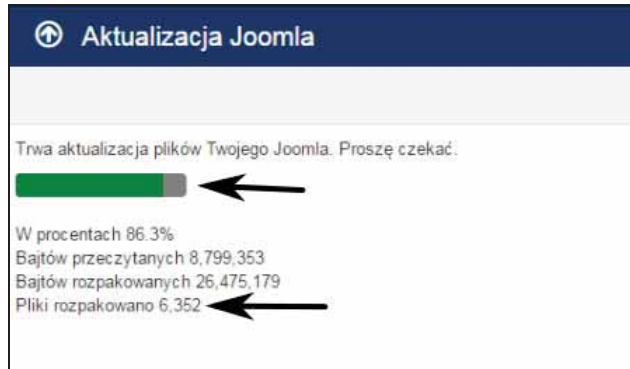
W oknie *Aktualizacja Joomla!* zwróć uwagę, że w pozycji *Zainstalowana wersja Joomla!* wyświetlana jest aktualna wersja Joomla!, natomiast w pozycji *Najnowsza wersja Joomla!* — najnowsza dostępna wersja (rysunek 11.2).

Rysunek 11.2. Okno aktualizacji CMS Joomla!

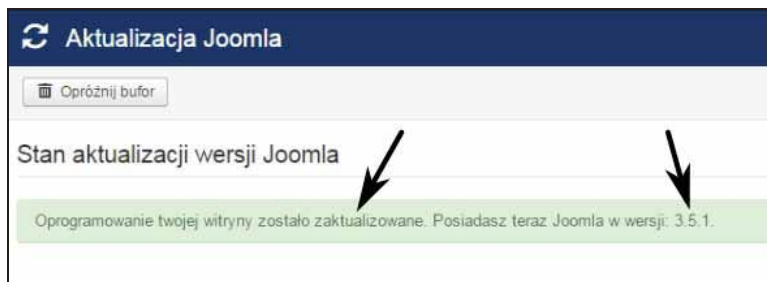
Kliknij przycisk *Zainstaluj aktualizację* — system pobierze plik z poprawką, a następnie rozpocznie proces aktualizacji. Na ekranie zobaczysz pasek postępu informujący o procesie aktualizacji oraz dane dotyczące liczby rozpakowanych plików (rysunek 11.3).

Rysunek 11.3. Pasek postępu informujący o procesie instalacji aktualizacji Joomla!

Jeżeli proces aktualizacji przebiegł prawidłowo, to zobaczysz ekran informujący o sukcesie zakończonej aktualizacji (rysunek 11.4).

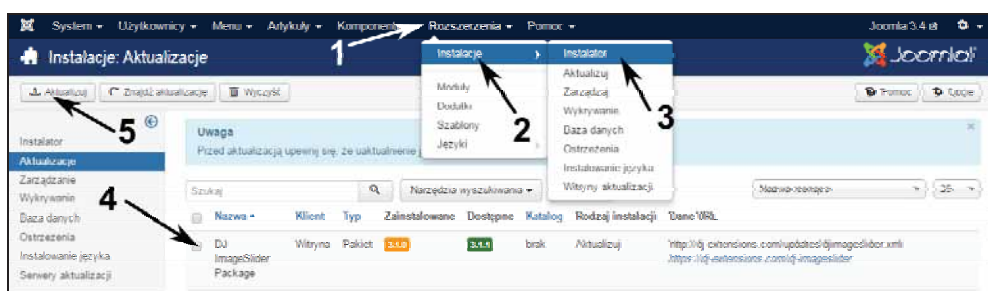
Rysunek 11.4. Komunikat informujący o zakończonej aktualizacji oraz aktualnej wersji Joomla!

Krok 4. Przeprowadź aktualizację zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń

Kliknij na pulpicie przycisk *Pokaż aktualizacje* lub w menu pionowym w sekcji *KON-SERWACJA* kliknij odnośnik *Dostępne są aktualizacje!*. Możesz także kliknąć w menu *Rozszerzenia*, następnie wskazać kursorem myszy pozycję *Instalacje* i kliknąć pozycję *Aktualizuj*.

W oknie *Instalacje: Aktualizacje* zobaczysz listę dostępnych aktualizacji. Zwróć uwagę na kolumnę *Zainstalowane*, w której widoczna jest informacja o aktualnie zainstalowanej wersji rozszerzenia. Natomiast w kolumnie *Dostępne* wyświetlona jest informacja o najnowszej, dostępnej wersji rozszerzenia (rysunek 11.5). Zaznacz pole wyboru obok nazwy aktualizacji, po czym kliknij przycisk *Aktualizuj*.

Rysunek 11.5. Aktualizacja rozszerzenia w CMS Joomla!

Jeżeli proces aktualizacji rozszerzenia przebiegł pomyślnie, zobaczysz informujący o tym ekran.

To wszystko! Prawda, że to bardzo łatwe?

Pamiętaj jednak, że te cztery kroki to dosłownie podstawa. W przypadku bardziej rozbudowanych i popularnych serwisów, gdzie ewentualne straty związane z awarią byłyby bardzo duże, stosuje się bardziej restrykcyjne metody aktualizacji. Taki proces przebiega najczęściej następująco:

1. Wykonanie kopii zapasowej działającego serwisu.
2. Zapisanie pliku z kopią zapasową na wybranym nośniku.
3. Przywrócenie kopii zapasowej na serwerze testowym, na przykład komputerze lokalnym, i sprawdzenie, czy wszystko działa prawidłowo.
4. Aktualizacja serwisu na serwerze testowym.
5. Testowanie i sprawdzanie, czy wszystko działa poprawnie na serwerze testowym.
6. Aktualizacja serwisu na serwerze produkcyjnym.

Pamiętaj, aby wygospodarować sobie odpowiednią ilość czasu na wykonanie aktualizacji CMS Joomla! oraz zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń.

Lista rozszerzeń podatnych na zagrożenia

W katalogu rozszerzeń Joomla! (*extensions.joomla.org*) są tysiące różnego rodzaju rozszerzeń, za pomocą których możesz zwiększyć funkcjonalność swojego serwisu. Jestem pewien, że w internecie znajdziesz jeszcze więcej takich, które nie są zarejestrowane w tym katalogu. Jest ich tak dużo, ponieważ każdy może tworzyć własne rozszerzenia do Joomla!.

I właśnie to bogactwo rozszerzeń może stanowić pewne niebezpieczeństwo dla Twojego serwisu. Na pewno zdajesz sobie sprawę, że twórcy dodatkowych rozszerzeń mogą mieć różną wiedzę i różne umiejętności programistyczne. Wśród nich są tacy, którzy rozwijają swój program, uwzględniając wykryte luki w swoim kodzie oraz rozwój Joomla!. Sukces i popularność Joomla! powodują, że pojawiają się także osoby, które tworzą skrypty próbujące zniszczyć witryny. Pamiętaj o tym, zanim zdecydujesz się na instalację dodatkowego rozszerzenia w swoim serwisie. Sprawdź wcześniej, czy przypadkiem nie jest ono podatne na zagrożenia.

Gdzie możesz znaleźć takie informacje? Społeczność Joomla! udostępnia listę rozszerzeń podatnych na zagrożenia. Koniecznie zajrzyj na listę Joomla! Vulnerable Extensions List (*vel.joomla.org/live-vel*). Znajdziesz tam wszystkie znane rozszerzenia podatne na zagrożenia (rysunek 11.6).

The screenshot shows the Joomla! Vulnerable Extensions List (VEL) website. The page has a blue header with the Joomla! logo and navigation links. Below the header, there is a search bar and a list of extensions. The main content area is divided into two sections: 'Latest VEL' and 'Latest Resolved'. The 'Latest VEL' section contains a table with the following data:

Title	Modified Date
Joomla! 4.0.3 information Disclosure	10 June 2016
mod_fancy_tag_cloud 1.017, Other	22 May 2016
Yeeidtr, abandonware	06 May 2016
Fancy Youtube Gallery, 1.0.7, Information Disclosure	20 April 2016
Template Monster various themes	20 April 2016
User Group FTW For Hkashop 1.1.5, Other	10 April 2016
Jetext (abandonware), all version	09 October 2015
Vnmshp (abandonware), all versions	27 September 2015
JACC 3.0.3, XSS (Cross Site Scripting)	19 August 2015
Memotix component, any version (abandonware), SQL Injection	17 August 2015
Informations component, any version (abandonware), SQL Injection	10 August 2015
WFLab JoomlaShopping carousel module, 1.1.2 beta and below, SQLi	09 August 2015
Aratchness Module (mod_aratchness) mod_aratchness, all versions, take/backdoor	26 September 2015
MyBlog by Azrul, abandonware, SQLi & AFU	24 July 2015

The 'Latest Resolved' section contains a list of resolved vulnerabilities with their respective dates. A red arrow in the image points to the entry 'Yeeidtr, abandonware' in the 'Latest VEL' table.

Rysunek 11.6. Joomla! Vulnerable Extensions List — lista rozszerzeń podatnych na zagrożenia

Po kliknięciu odnośnika wybranego tytułu wyświetlisz szczegóły dotyczące zagrożenia wybranego rozszerzenia (rysunek 11.7).

Rysunek 11.7.

*Informacje
wyświetlane
po kliknięciu
wybranego
odnośnika na liście
rozszerzeń
podatnych
na zagrożenia*

Pamiętaj, że rozszerzenia znajdujące się na tej liście nie zawsze są złymi rozszerzeniami. Zmieniają się wymagania techniczne i powszechne praktyki pisania kodów. Dlatego też autorzy, którzy śledzą te zmiany i chcą rozwijać swoje rozszerzenia, udostępniają nowe wersje zgodne z nowymi wymaganiami.

Wybór dodatkowego rozszerzenia do serwisu opartego na Joomla! jest BARDZO WAŻNĄ kwestią. Nie lekceważ tego, ponieważ po instalacji niepewnego rozszerzenia istnieje duże prawdopodobieństwo zniszczenia Twojego serwisu.

Weź pod uwagę fakt, że każdy komponent posiada dostęp do tabel bazy danych. Także ten doinstalowany. Nie ma sposobu, aby uniemożliwić mu uzyskaniu dostępu do tabel w bazie danych. Taki niepewny komponent może także bez Twojej wiedzy przesyłać wykradzione informacje na stronę włamywacza.

Po instalacji niepewnego rozszerzenia cały Twój serwis jest zagrożony.

Dlatego ważne jest, aby pamiętać o kilku ważnych zasadach:

- ♦ orientuj się, jakie są numery wersji wszystkich zainstalowanych rozszerzeń;
- ♦ stosuj tylko najnowsze, stabilne wersje rozszerzeń;
- ♦ usuwaj całkowicie wszystkie pliki niepewnych i nieużywanych rozszerzeń;
- ♦ sprawdź, czy istnieje grupa wsparcia, forum dla danego rozszerzenia.

Plik .htaccess

Kolejną czynnością, którą możesz wykonać w celu podniesienia bezpieczeństwa swojej witryny, jest wykorzystanie możliwości, jakie daje plik konfiguracyjny `.htaccess`. Za jego pomocą możesz zmienić konfigurację serwera WWW dla konkretnego folderu. Umożliwia on m.in. dodawanie nowych lub zmianę istniejących dyrektyw, na przykład wskazywanie stron WWW wyświetlanych w odpowiedzi na komunikaty błędów serwera lub ograniczenie dostępu do zasobów znajdujących się w Twoim serwisie.

Plik ten jest także wykorzystywany do zmiany adresów Twojego serwisu na czytelniejsze. Jeżeli na przykład serwis generuje adresy typu *http://www.twojserwis/index.php/kontakt*, a Ty chcesz uzyskać adres typu *http://www.twojserwis/kontakt*, to w oknie *Konfiguracja globalna*, w zakładce *Witryna*, odszukaj sekcję *Optymalizacja dla wyszukiwarek*. Następnie w polu *Zastosuj przepisywanie URL* kliknij przycisk *Tak* (rysunek 11.8). Pamiętaj, aby zapisać wprowadzone zmiany.

Rysunek 11.8.

*Włączenie opcji
Zastosuj
przepisywanie URL
w konfiguracji
globalnej serwisu*

Po tej czynności musisz zmienić nazwę pliku *htaccess.txt*. Znajdziesz go w folderze głównym Twojego serwisu. Musisz zmienić nazwę tego pliku na *.htaccess* (pamiętaj o kropce przed nazwą). Możesz to zrobić za pomocą klienta FTP. W przypadku aplikacji *File-Zilla* wystarczy, że klikniesz ten plik prawym przyciskiem myszy i z menu podręcznego wybierzesz pozycję *Zmień nazwę*.

Zmiana nazwy pliku *htaccess.txt* na *.htaccess* powoduje włączenie obsługi htaccess.

Plik ten jest odpowiednio skonfigurowany pod kątem bezpieczeństwa dla systemów budowanych w oparciu o Joomla!, ale to Ty musisz zdecydować o jego użyciu. Jeżeli przejdziesz do edycji tego pliku, to zobaczysz, że zawiera dyrektywy zabezpieczające przed typowymi atakami (rysunek 11.9).

```

29 ## Begin - Rewrite rules to block out some common exploits.
30 # If you experience problems on your site block out the operations listed below
31 # This attempts to block the most common type of exploit 'attempts' to Joomla!
32 #
33 # Block out any script trying to base64_encode data within the URL.
34 RewriteCond %{QUERY_STRING} base64_encode[^\(\)\*\&] [OR]
35 # Block out any script that includes a <script> tag in URL.
36 RewriteCond %{QUERY_STRING} (<|\%3C)([^\s]*)script.*(>|\%3E) [NC,OR]
37 # Block out any script trying to set a PHP GLOBALS variable via URL.
38 RewriteCond %{QUERY_STRING} GLOBALS(=|\\[|\\%{0-9A-Z}){0,2} [OR]
39 # Block out any script trying to modify a _REQUEST variable via URL.
40 RewriteCond %{QUERY_STRING} _REQUEST(=|\\[|\\%{0-9A-Z}){0,2}
41 # Return 403 Forbidden header and show the content of the root homepage
42 RewriteRule .* index.php [F]
43 #
44 ## End - Rewrite rules to block out some common exploits.

```

Rysunek 11.9. Fragment pliku *.htaccess* z dyrektywami zabezpieczającymi przed typowymi atakami

Pamiętaj, aby nie zmieniać wpisów w pliku `.htaccess`, jeżeli nie posiadasz odpowiedniej wiedzy i doświadczenia w tym zakresie.

Sporo informacji na temat używania pliku `.htaccess` znajdziesz na stronach *Wiki Polskiego Centrum Joomla!*:

- ♦ Jak blokować podłączanie do plików graficznych?
- ♦ Jak chronić hasłem dostęp do katalogów?
- ♦ Jak przełączyć się na PHP5?
- ♦ Jak używając `.htaccess`, udostępniać i blokować połączenia z określonego IP?
- ♦ Jak zablokować dostęp do krytycznych plików?
- ♦ Jak zablokować skanowanie katalogów?
- ♦ Jak zmienić ustawienia PHP?

Wszystkie odpowiedzi znajdziesz w kategorii *Bezpieczeństwo* (<http://bit.ly/joomla-bezpieczenstwo>).

Nazwa głównego administratora

Podczas instalacji CMS Joomla! tworzone jest konto głównego administratora witryny. W poprzednich wersjach Joomla! domyślną nazwą administratora zawsze był *admin*. Zmiana nazwy głównego administratora możliwa była dopiero po zainstalowaniu systemu. Taka sytuacja ułatwia atakującemu zadanie. Zauważ, że atakujący musi odgadnąć tylko 50% danych, ponieważ zna nazwę najważniejszego użytkownika — pozostaje mu tylko odgadnąć hasło. Obecnie już na etapie instalacji możesz zdecydować, jaka ma być nazwa głównego administratora.

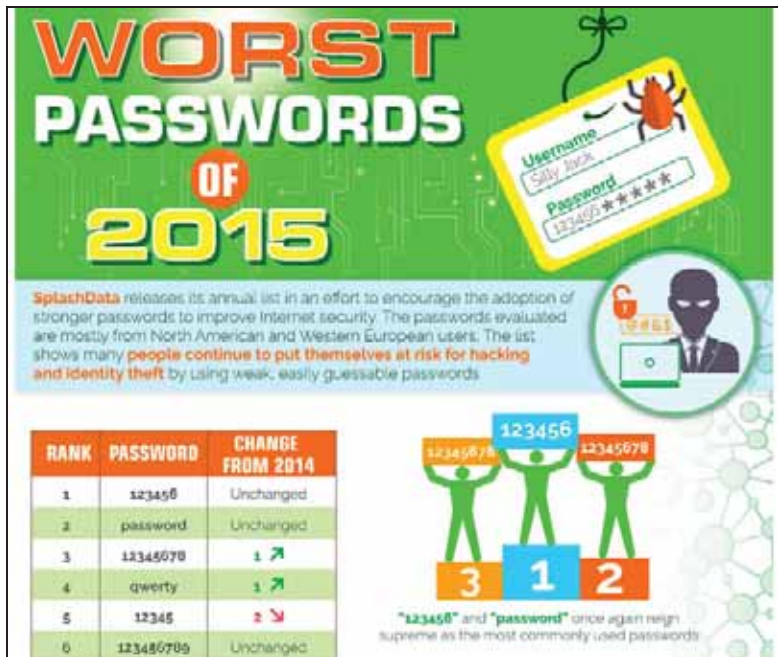
Jeżeli w Twoim serwisie nazwa głównego administratora nadal jest tak oczywista, to wystarczy, że zmienisz nazwę tego konta, by znacznie podnieść poziom bezpieczeństwa. Wtedy atakujący będzie musiał złamać nie tylko hasło, ale także dowiedzieć się, jaką nazwę ma konto głównego administratora. Jeżeli nazwa administratora nie została zmieniona podczas procesu instalacji CMS Joomla!, to możesz to zrobić w każdej chwili. Jest to bajecznie proste i zajmie Ci dosłownie niecałą minutę. Jak to zrobić? Zaloguj się do panelu administracyjnego Twojego serwisu, a następnie kliknij w menu *Użytkownicy* pozycję *Użytkownicy*. Możesz także skorzystać z menu pionowego znajdującego się na pulpicie panelu administracyjnego. Wówczas w sekcji *UŻYTKOWNICY* kliknij pozycję *Zarządzanie użytkownikami*. Przejdź do edycji ustawień użytkownika o nazwie *admin* (pełna nazwa: *Super User*) — kliknij w kolumnie *Pełna nazwa* odnośnik *Super User*. W oknie *Użytkownicy: Dostosuj profil* wpisz w polu *Użytkownik* inną nazwę, najlepiej złożoną z kombinacji liter i cyfr o długości co najmniej 8 znaków (rysunek 11.10). Na koniec kliknij przycisk *Zapisz i zamknij*, aby zapisać wprowadzone zmiany i powrócić do okna menedżera użytkowników.

Rysunek 11.10.
Zmiana domyślnej
nazwy głównego
administratora
witryny

Tworzenie haseł

Nie ma sensu mówić o bezpieczeństwie, kiedy hasło administratora serwisu to *123456* lub *admin*. Wydaje się śmieszne? Spójrz na raport firmy *SplashData* (<https://www.teamsid.com/worst-passwords-2015>), która od ponad 10 lat jest dostawcą aplikacji i usług związanych z bezpieczeństwem (rysunek 11.11).

Rysunek 11.11.
Najgorsze hasła
w 2015 r.
przedstawione
w raporcie
SplashData

Zwróć uwagę na fakt, że większość z tych „popularnych” haseł zajmuje czołową pozycję od lat

Wszyscy specjaliści od bezpieczeństwa zalecają, aby tworzyć takie hasła, które są trudne do odgadnięcia czy złamania, ale jednocześnie łatwe do zapamiętania. Jak utworzyć hasło łatwe do zapamiętania, ale trudne do złamania? Podczas tworzenia haseł zastosuj kilka z poniższych wskazówek:

- ♦ konstruj hasła składające się przynajmniej z 8 znaków (w tym specjalnych i cyfr);
- ♦ używaj znaków specjalnych: !, @, #, \$, %, ^, &, *;
- ♦ używaj słów zapisanych błędnie poprzez zastąpienie kilku znaków innymi (na przykład krqkqdył&dvndi);
- ♦ używaj pierwszych liter słów ze znanego Ci powiedzenia lub fragmentu piosenki (na przykład „Wlazł kotek na płotek i mruga, ładna to piosenka niedługa!” da hasło: Wknpi m, łtpnd);
- ♦ łącz powyższe techniki (na przykład W2k0n1#3i m, łt#nd — literę p zastępuję #, a co drugi znak wstawiam bieżący rok 2016);
- ♦ regularnie zmieniaj hasło.

Podczas tworzenia haseł NIE wykorzystuj następujących elementów:

- ♦ dowolnej części imienia i nazwiska — swojego lub członka rodziny;
- ♦ dowolnej części imienia swojego zwierzęcia;
- ♦ nazwiska panińskiego matki i babki;
- ♦ numeru telefonu;
- ♦ daty urodzin i imienin;
- ♦ ulubionych potraw, piosenkarzy, aktorów, bohaterów filmowych, książek, gazet itp.;
- ♦ tytułu filmu, nazwy miejscowości, drużyny sportowej, hobby;
- ♦ nazwisk i pseudonimów znanych osobistości;
- ♦ opublikowanych przypadkowych haseł;
- ♦ prostych modyfikacji wymienionych złych haseł, takich jak dodanie pojedynczego znaku, napisanie ich wstecz lub przestawienie liter.

Korzystaj z Two-Factor Authentication

Two-Factor Authentication (weryfikacja dwuskładnikowa) polega na połączeniu dwóch różnych metod uwierzytelniania użytkownika. Joomla! jako pierwszy z najpopularniejszych systemów zarządzania treścią posiada tę funkcjonalność wbudowaną i gotową do wdrożenia zaraz po instalacji.

Do czego można użyć tej metody? Na przykład do logowania się do zaplecza witryny. Po zastosowaniu tego rozwiązania, aby zalogować się do zaplecza administracyjnego, oprócz loginu i hasła trzeba będzie podać także specjalnie wygenerowany klucz, który możesz odczytać na swoim smartfonie lub specjalnej aplikacji zainstalowanej w komputerze.

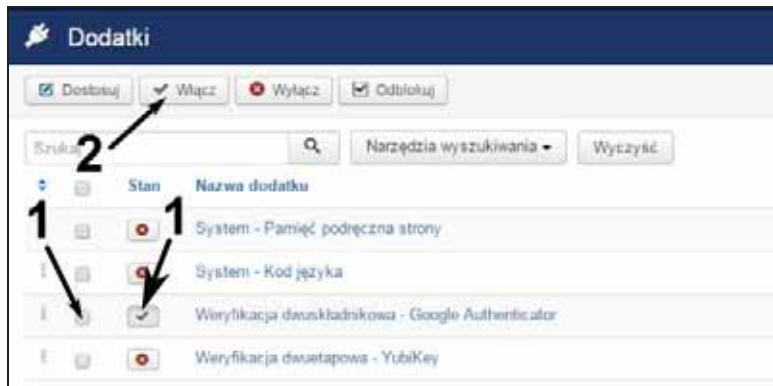
Zachęcam do wykorzystania tej metody zwłaszcza wówczas, kiedy logujesz się do witryny z różnych komputerów, np. w pracy, u znajomych i łączysz się z różnymi nieznanymi sieciami, np. w wielu popularnych fast foodach. Istnieje wówczas spore ryzyko przechwycenia Twojej nazwy logowania i hasła. To wbrew pozorom nie jest trudne, wystarczy skorzystać z wielu dostępnych aplikacji monitorujących ruch w sieci, tzw. snifferów. Możesz się przed tym uchronić jedynie wówczas, kiedy połączenie z Twoją witryną jest szyfrowane za pomocą protokołu *https*.

Jeżeli nie posiadasz certyfikatu SSL i dostęp do zaplecza Twojej witryny nie jest szyfrowany, to warto zastosować *Two-Factor Authentication*.

Krok 1. Włącz dodatek Weryfikacja dwuskładnikowa — Google Authenticator

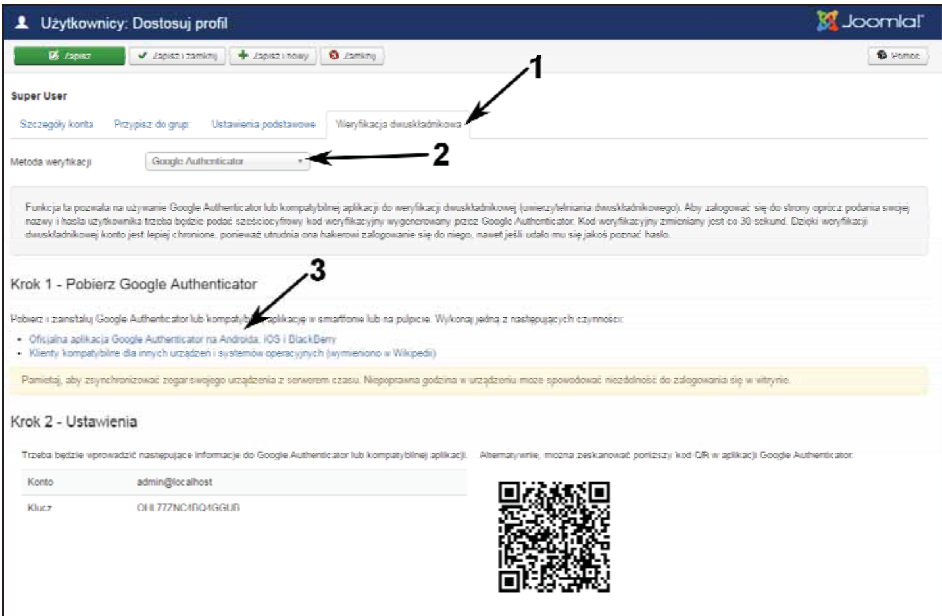
Zaloguj się do zaplecza administracyjnego swojego serwisu, a następnie kliknij w menu *Rozszerzenia* pozycję *Dodatki*. Na liście odszukaj dodatek o nazwie *Weryfikacja dwuskładnikowa — Google Authenticator*, a następnie go włącz (rysunek 11.12).

Rysunek 11.12.
Włączanie dodatku
Weryfikacja
dwuskładnikowa
— Google
Authenticator

Krok 2. Włącz weryfikację dwuskładnikową dla konkretnego użytkownika

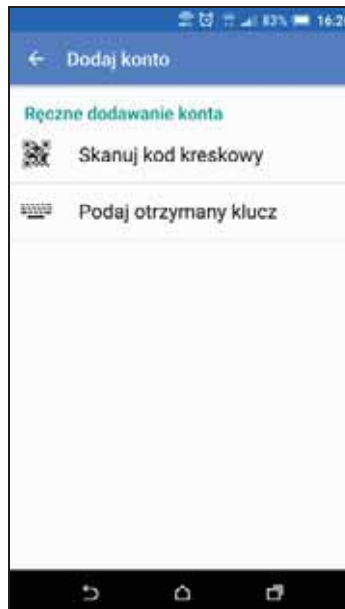
Otwórz okno menedżera użytkowników (menu *Użytkownicy/Użytkownicy*), a następnie edytuj ustawienia dla użytkownika, który ma korzystać z weryfikacji dwuskładnikowej. W moim przykładzie to użytkownik *Super User*. Kliknij kartę *Weryfikacja dwuskładnikowa*, a następnie w polu *Metoda weryfikacji* wybierz z listy pozycję *Google Authenticator* (rysunek 11.13).

Rysunek 11.13. Karta Weryfikacja dwuskładnikowa widoczna w ustawieniach użytkownika

Teraz pobierz i zainstaluj na swoim smartfonie bezpłatną aplikację *Google Authenticator*. Po zainstalowaniu uruchom ją, a następnie kliknij przycisk *Rozpocznij konfigurację*. W kolejnym ekranie możesz wybrać jedną z dwóch metod dodawania konta: *Skanuj kod kreskowy* lub *Podaj otrzymany klucz* (rysunek 11.14).

Rysunek 11.14.
Ekran aplikacji
*Google
Authenticator*

Wygodniejszą i szybszą metodą jest zeskanowanie kodu QR, ale jeżeli nie masz w swoim smartfonie oprogramowania do czytania kodów, to trzeba będzie go zainstalować. Jeżeli korzystasz z opcji *Podaj otrzymany klucz*, to w polach *Wpisz nazwę konta* i *Podaj klucz*, wpisz to, co widoczne jest w oknie ustawień użytkownika w sekcji *Krok 2 — Ustawienia*.

Po zeskanowaniu kodu lub wpisaniu nazwy konta i klucza aplikacja *Google Authenticator* wygeneruje kod, który trzeba wpisać w pole *Kod zabezpieczający* w sekcji *Krok 3 — Aktywuj weryfikację dwuskładnikową*, znajdującej się w oknie ustawień użytkownika (rysunek 11.15).

Krok 3 - Aktywuj weryfikację dwuskładnikową

W celu sprawdzenia, czy wszystko jest ustawione prawidłowo, wpisz kod bezpieczeństwa wyświetlany w Google Authenticator w polu poniżej i kliknij przycisk. Jeśli kod jest poprawny, funkcja weryfikacji dwuskładnikowej zostanie włączona.

Kod zabezpieczający

Rysunek 11.15. Kod zabezpieczający pochodzący z aplikacji *Google Authenticator*

Kliknij przycisk *Zapisz*, a następnie w sekcji *Jednorazowe hasła awaryjne* skopiuj wszystkie hasła jednorazowe i wydrukuj je (rysunek 11.16). Hasła jednorazowe mogą być przydatne wówczas, kiedy nie będzie możliwe wygenerowanie kodu za pomocą aplikacji *Google Authenticator*, na przykład z powodu braku dostępu do sieci czy awarii Twojego smartfona.

Jednorazowe hasła awaryjne

Jeśli nie masz dostępu do swojego urządzenia generującego kod weryfikacyjny dla weryfikacji dwuskładnikowej, możesz skorzystać któreś z poniższych haseł, zamiast standardowego kodu zabezpieczającego. Każde z tych haseł awaryjnych ulega aktualizacji w zależności od użycia. Zalecamy wydrukowanie tych haseł i umieszczenie ich w bezpiecznym i łatwo dostępnym miejscu, np. twój portfel lub sejf.

4602-2601-9697-7289	5200-7096-6966-0819	4417-4363-0290-6699	6211-4668-7979-9233
6896-0877-6509-3336	7902-0642-2896-7666	5501-7264-1369-8362	0605-1888-8667-8714
5952-6643-0274-2076	0039-4500-1504-7843		

Rysunek 11.16. Lista haseł jednorazowych dostępnych dla użytkownika po włączeniu weryfikacji dwuskładnikowej

Od tego momentu użytkownik będzie musiał w oknie logowania oprócz nazwy użytkownika i hasła podać także kod wygenerowany przez aplikację *Google Authenticator* (rysunek 11.17).

Rysunek 11.17. Okno logowania po włączeniu weryfikacji dwuskładnikowej

Joomla!

1. Username: jakasnazwa

2. Password:

3. Phone number: 071800

4. Language: Domyślny

Zaloguj

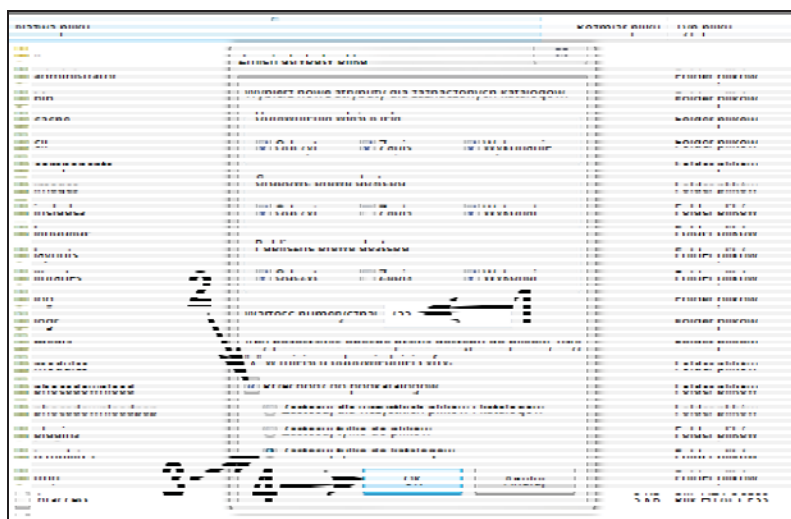
Ustaw odpowiednie prawa dostępu do katalogów i plików

Podczas instalacji Joomla! na serwerze zostaje utworzonych wiele folderów i plików. Instalator dba o właściwe ustawienia uprawnień do nich. Uprawnienia te definiują, kto będzie miał do nich dostęp. Może się jednak zdarzyć, że ze względu na specyficzne ustawienia serwera lub korzystanie z rozszerzeń podatnych na zagrożenia trzeba zmienić uprawnienia do plików i folderów.

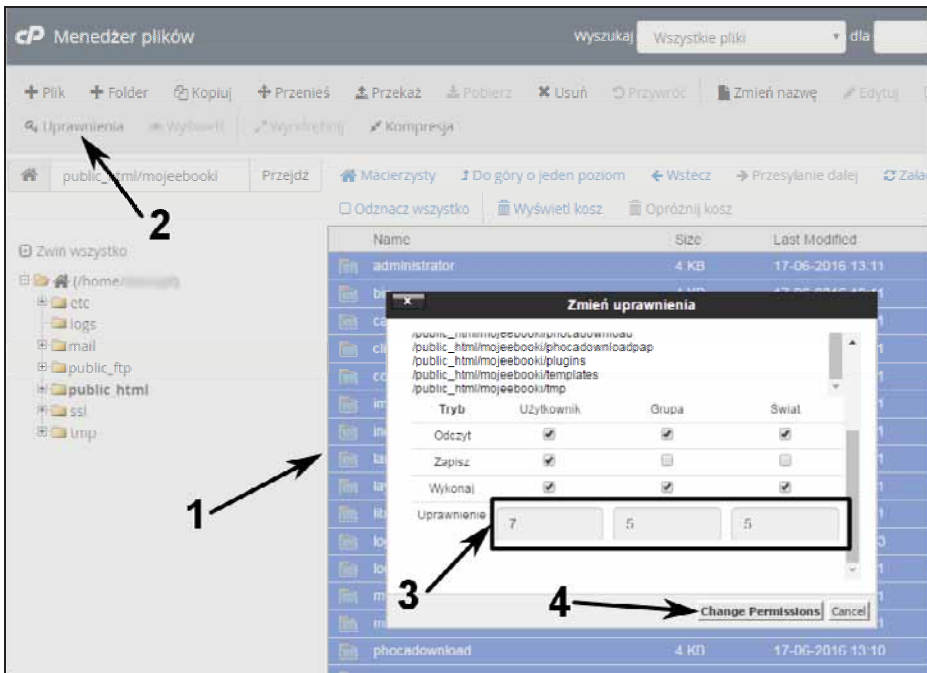
Zalecane ustawienia praw dostępu (CHMOD) do katalogów to 755, natomiast do plików to 644.

Jak zmienić ustawienia praw dostępu do plików i katalogów? Możesz skorzystać na przykład z programu *FileZilla*. Wystarczy, że zalogujesz się na swoje konto FTP, klikniesz folder lub grupę folderów prawym przyciskiem myszy i wybierzesz pozycję *Prawa pliku*... Teraz w okienku *Zmień atrybuty pliku* w polu *Wartość numeryczna* wpisz odpowiednią wartość — dla katalogów: 755, dla plików: 644 (rysunek 11.18). Jeżeli chcesz zmienić także uprawnienia katalogów podrzędnych, to zaznacz pole wyboru w polu *Przechodź do podkatalogów*, a następnie zaznacz jedną z trzech opcji.

Rysunek 11.18.
Zmiana uprawnień do katalogów za pomocą programu *FileZilla*

Jeżeli Twoja firma hostingowa udostępnia odpowiednie narzędzia, takie jak menedżer plików, to zaloguj się do panelu zarządzania swoim kontem hostingowym, a następnie otwórz okno menedżera plików. Zaznacz folder, plik, grupę folderów lub grupę plików i kliknij *Odnosnik Uprawnienia*. W okienku modalnym *Zmień uprawnienia* wpisz w polu *Uprawnienie* odpowiednie cyfry i kliknij przycisk *Change Permissions* (rysunek 11.19).

Rysunek 11.19. Zmiana uprawnień do katalogów za pomocą Menedżera plików dostępnego w Smarthost.pl

Stosuj mechanizm Captcha w formularzach swojego serwisu

Aby zabezpieczyć się przed skryptami automatycznie wypełniającymi formularze, warto zastosować mechanizm *Captcha*. Głównym jego zadaniem jest dopuszczenie do przesłania danych wypełnionych tylko przez człowieka.

Najczęstszym rozwiązaniem mechanizmu *Captcha* jest odczytanie treści z wyświetlonego obrazka. Pewnym minusem tego podejścia jest to, że stanowi ono czasami utrudnienie dla części użytkowników, na przykład osób niewidomych i tych, którzy mają wyłączone wyświetlanie grafiki w swojej przeglądarce.

Jak włączyć i skonfigurować obsługę *Captcha* w Joomla!, pokazałem w rozdziale 6., przy okazji omawiania pracy z dodatkami.

Admin Tools

Admin Tools to pakiet narzędzi, za pomocą którego możesz zabezpieczyć swoją witrynę przed różnego typu atakami, a także w łatwiejszy sposób zarządzać zasobami zaplecza.

Dzięki niemu możesz zwiększyć bezpieczeństwo i wydajność swojego serwisu. Możesz także zautomatyzować wiele zadań, co sprawi, że administrowanie serwisem będzie łatwiejsze i mniej czasochłonne.

Rozszerzenie *Admin Tools* dostępne jest w dwóch wersjach: *Admin Tools Core* i *Admin Tools Professional*. Pierwsza to bezpłatna wersja, która zawiera opcje niezbędne do podstawowego zabezpieczenia witryny. Druga wersja, której roczny koszt subskrypcji wynosi 49,20 euro, zawiera znacznie więcej dodatkowych opcji. Wersja płatna wyposażona jest na przykład w opcje umożliwiające zabezpieczanie witryny za pomocą pliku *.htaccess*, blokowanie adresów IP, z których pochodzą ataki, czy powiadamianie administratora o zaistniałych zdarzeniach.

Aby zabezpieczyć witrynę w podstawowym zakresie, wykorzystam wersję *Admin Tools Core*. Pakiet oraz jego dokumentację możesz pobrać, korzystając z adresu www.akeebabackup.com/downloads/admin-tools.html.

Z adresu www.akeebabackup.com/download.html pobierz najnowszą wersję komponentu *Admin Tools* oraz pliki językowe dla języka polskiego (rysunek 11.20), a następnie zapisz je w dowolnej lokalizacji na swoim komputerze.

Rysunek 11.20.

Przyciski umożliwiające pobranie rozszerzenia *Admin Tools* oraz plików językowych

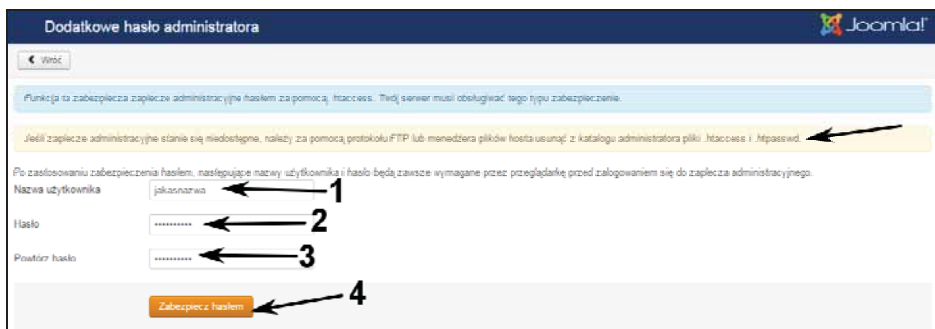

Zaloguj się do panelu administracyjnego swojej witryny i korzystając z instalatora Joomla! (menu *Rozszerzenia/Instalacje*), zainstaluj rozszerzenie *Admin Tools* oraz pliki językowe. Gdy instalacja się zakończy, z menu *Komponenty* wybierz pozycję *Admin Tools*. Poszczególne opcje widoczne na pulpicie komponentu *Admin Tools* podzielone są na dwie sekcje: *Bezpieczeństwo* oraz *Narzędzia* (rysunek 11.21). Zwróć uwagę na komunikat w prawym dolnym rogu i koniecznie go przeczytaj.

W sekcji *Bezpieczeństwo* masz do dyspozycji trzy przyciski:

- ♦ *Awaryjne wyłączenie witryny* — umożliwia zablokowanie dostępu do serwisu wszystkim użytkownikom z wyjątkiem tych, którzy wykorzystują adres IP administratora (rysunek 11.22).
- ♦ *Zabezpieczenie hasłem* — umożliwia zabezpieczenie dodatkowym hasłem różnych opcji konfiguracyjnych komponentu *Admin Tools* (rysunek 11.23).

- ♦ *Dodatkowe hasło administratora* — umożliwia zabezpieczenie hasłem folderu *twoj_serwis/administrator*. Włączenie tej opcji spowoduje wyświetlenie dodatkowego okienka z prośbą o podanie nazwy użytkownika i hasła, kiedy będziesz logować się do zaplecza administracyjnego witryny (rysunek 11.24).

Rysunek 11.24. Zabezpieczenie dodatkowym hasłem folderu administrator w komponencie Admin Tools

W sekcji *Narzędzia* znajdziesz następujące opcje:

- ♦ *Narzędzia SEO i łączy* — opcja pozwalająca udoskonalić witrynę pod względem SEO oraz obsługiwać linki podczas przenoszenia witryny. Możesz zmienić opcje w dwóch sekcjach:
 - *Migracja łączy* — kiedy przenosisz swój serwis pomiędzy różnymi serwerami, może się zdarzyć, że znajdzie się na nim wiele niedziałających linków. Taka sytuacja może być spowodowana na przykład stosowaniem adresowania bezwzględne. Aby przeprowadzić migrację linków, wybierz z listy pozycję *Tak* obok pola *Włącz migrację łączy*, a następnie w polu *Poprzednia lokalizacja (nazwa domeny)* wpisz poprzednią lokalizację linków (rysunek 11.25).

Rysunek 11.25. Migracja łączy w komponencie Admin Tools

- *Narzędzia* — korzystając z tej sekcji, możesz przekonwertować wszystkie linki Twojego serwisu na protokół HTTPS, oczywiście jeżeli posiadasz certyfikat od swojego dostawcy.

- ◆ *Czyść folder tmp* — jak sama nazwa wskazuje, pozwala za pomocą jednego kliknięcia usunąć całą zawartość katalogu *tmp*.
- ◆ *Temp and log directory check* — po kliknięciu tego przycisku *Admin Tools* sprawdzi ścieżkę dostępu do folderów *tmp* i *logs* oraz czy oba foldery mają atrybut *Zapisywalny*.
- ◆ *Zmiana kodowania bazy danych* — opcja przydatna, kiedy kodowanie Twojej bazy danych jest inne niż UTF-8, które jest wymagane przez Joomla!, oraz wówczas, kiedy aktualizujesz Joomla! ze starszej wersji niż 3.5 i chcesz, aby w edytorze obsługiwane były emotikony (*emojipedia.org*) kodowane w UTF-8 multibyte.
- ◆ *Napraw i optymalizuj tabele* — jak sama nazwa wskazuje, za pomocą tej opcji komponent będzie próbował naprawić oraz zoptymalizować tabele w bazie danych.
- ◆ *Wyczyść sesję* — opcja powoduje wylogowanie wszystkich użytkowników witryny.
- ◆ *Przekierowanie URL* — za pomocą tej opcji możesz utworzyć krótsze i łatwiejsze do zapamiętania odsyłacze. Jeżeli nie chcesz korzystać z zewnętrznych serwisów, takich jak np. *bitly.com* czy *tinyurl.com*, możesz utworzyć własny system skracania linków (rysunek 11.26).

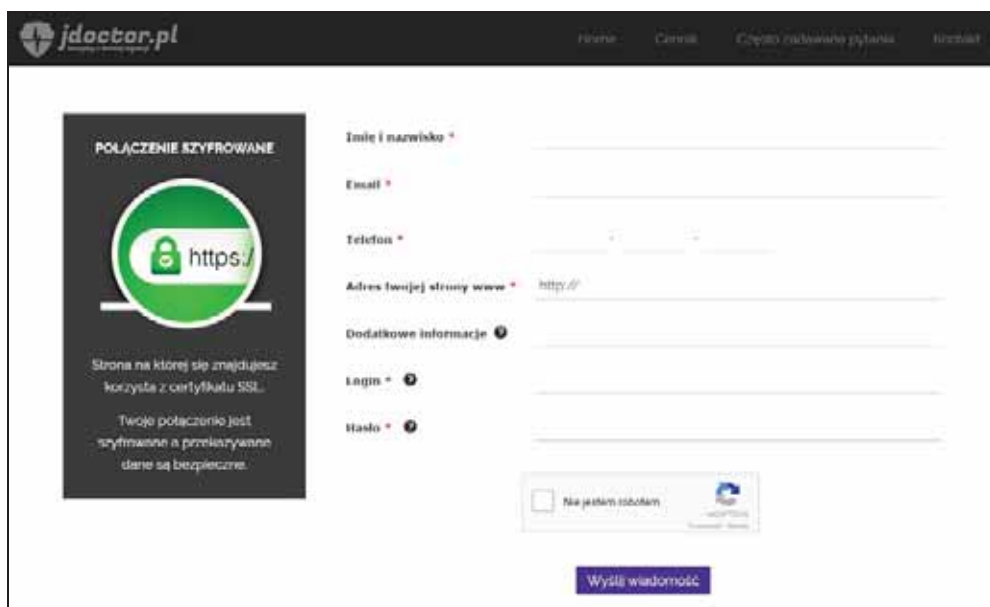
Rysunek 11.26. Tworzenie nowego przekierowania URL w komponencie *Admin Tools*

JDoctor

JDoctor (*jdoctor.pl*) to polski serwis udostępniający usługi związane z bezpieczeństwem witryn opartych na CMS Joomla!. Oferuje usługę skanowania wszystkich plików witryny w poszukiwaniu podejrzanych plików, dodanego kodu w plikach, exploitów i wirusów. W przeciwieństwie do innych skanerów, które skanują tylko pliki, do których możliwy jest dostęp online, *JDoctor* skanuje dosłownie wszystkie pliki wchodzące w skład serwisu, łącznie z plikami graficznymi oraz bazą danych. Pliki skanowane są specjalnym oprogramowaniem zawierającym bazę ponad 3000 exploitów, która systematycznie jest aktualizowana, oraz używającym różnych metod w celu potwierdzenia wyników skanowania. Dzięki temu możliwe jest rozpoznanie infekcji z dokładnością do 99%. Ważne jest to, że skanowanie odbywa się na osobnym serwerze skanującym,

a sprawdzana jest kopia wszystkich plików i bazy danych witryny. Po przeskanowaniu otrzymasz pełny raport, dzięki któremu będziesz mógł zorientować się, które pliki zawierają wirusy i powinny być skasowane lub naprawione.

Aby sprawdzić swój serwis, najpierw wypełnij i wyślij formularz kontaktowy dostępny pod adresem <https://jdoctor.pl/kontakt>. Na podany przez Ciebie adres e-mail otrzymasz informacje dotyczące dalszej procedury skanowania plików Twojej witryny. W zależności od posiadanej wiedzy i umiejętności jesteś proszony o przekazanie pełnej kopii witryny albo danych dostępowych do panelu administracyjnego. Firma bardzo mocno dba o bezpieczeństwo przekazywanych do niej danych, udostępniając zabezpieczony protokołem https formularz, w którym możesz podać wszystkie niezbędne dane (rysunek 11.27).

The image shows a screenshot of the contact form on the jdoctor.pl website. On the left, there is a dark box with a green lock icon and the text "POŁĄCZENIE SZYFROWANE" (Encrypted Connection) and "https://". Below this, it says "Strona na której się znajdujesz korzysta z certyfikatu SSL." and "Twoje połączenie jest szyfrowane a przesyłane dane są bezpieczne." On the right, there is a white form with the following fields: "Imię i nazwisko" (Name and surname), "Email", "Telefon" (Phone), "Adres Twojej strony www" (Your website address) with "http://" pre-filled, "Dodatkowe informacje" (Additional information), "Login", and "Hasło" (Password). At the bottom of the form, there is a checkbox for "Nie jestem robotem" (I am not a robot) and a "Wyślij wiadomość" (Send message) button.

Rysunek 11.27. Szyfrowany formularz, za pomocą którego można przesłać dane dostępowe do swojej witryny

Jeżeli nie masz wykonanej kopii witryny, w ramach usługi skanowania plików zostanie ona wykonana bezpłatnie, a następnie przesłana na serwer skanujący.

Po otrzymaniu pełnego raportu ze skanowania, jeżeli zostały wykryte jakieś zagrożenia, możesz samodzielnie podjąć próbę czyszczenia strony lub zlecić to JDoctor.

Serwis oferuje także usługi polegające na instalacji i konfiguracji dodatkowych rozszerzeń zabezpieczających witryny przed atakami. Dzięki temu otrzymasz powiadomienie na swój adres e-mail np. o próbie nieautoryzowanego dostępu do witryny.

Możesz także skorzystać z usługi utworzenia systemu automatycznych kopii zapasowych, które wykonywane będą cyklicznie zgodnie z zaproponowanym przez Ciebie harmonogramem.

Perfect Dashboard

Perfect Dashboard to narzędzie, za pomocą którego możesz dbać o bezpieczeństwo swojej witryny, a także zarządzać wieloma innymi witrynami. To polski produkt, który został stworzony przez zespół Perfect Web (www.perfect-web.pl) z Krakowa. Wykorzystując funkcjonalności tego narzędzia, możesz oszczędzić nawet do 50% czasu poświęconego na aktualizacje.

Za pomocą *Perfect Dashboard* jesteś w stanie w jednym miejscu zadbać o kilka aspektów bezpieczeństwa witryny omawianych w tym i poprzednim rozdziale.

- ◆ *Kopia zapasowa* — możesz zdefiniować częstotliwość wykonywania kopii, sprawdzić ich integralność oraz wybrać lokalizację, w której będzie przechowywana. To trzy bardzo ważne aspekty, o które warto zadbać, tworząc kopię witryny. Sprawdzenie integralności, to nic innego jak porównanie plików zawartych w kopii z plikami witryny. Prawdziwa kopia zapasowa powstaje wówczas, kiedy 1:1 odpowiada oryginałowi. Za pomocą *Perfect Dashboard* możesz jednym kliknięciem uruchomić proces utworzenia pełnej kopii witryny, zapisania jej w wybranej przez Ciebie lokalizacji i sprawdzenia jej integralności. Istotne jest także to, że cały proces odbywa się w chmurze, dzięki czemu nie są obciążane urządzenia użytkownika czy firmy hostingowej;
- ◆ *Aktualizacja CMS Joomla! i zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń* — to podstawowa czynność, jaką musisz regularnie wykonywać, aby właściwie dbać o bezpieczeństwo swojej witryny. Z badań wynika, że ponad 80% stron opartych na CMS Joomla! nie jest regularnie aktualizowanych. Aktualizacja Joomla! oraz zainstalowanych dodatkowych rozszerzeń wymaga wykonania szeregu czynności, o których pisałem już wcześniej w tym rozdziale, w części poświęconej aktualizacji Joomla! i dodatkowych rozszerzeń. Musisz mieć świadomość, że automatyczne skrypty hakujące mogą szybciej przejąć kontrolę nad witryną, zanim Ty zdążysz ją ręcznie zaktualizować. *Perfect Dashboard* dostarcza informacji o aktualizacjach w postaci spersonalizowanej listy zadań dla administratora, dzięki której ma on przegląd czynności do wykonania. Jest to o tyle istotne, że nie istnieje kalendarz publikacji aktualizacji wtyczek — aktualizacje wydawane są wówczas, gdy deweloper rozszerzenia znajdzie błąd w kodzie lub chce wprowadzić nowe funkcjonalności. *Perfect Dashboard* po aktualizacji przeprowadza testy i wskazuje miejsca na stronie, które należy poprawić. Czasami po aktualizacjach pojawiają się błędy wynikające m.in. z braku kompatybilności rozszerzeń z nową wersją CMS. *Perfect Dashboard* analizuje wszystkie zmiany w układzie strony internetowej, a także sprawdza, czy wszystkie tagi społecznościowe i SEO są nadal na swoim miejscu.

Aby przetestować to narzędzie, wystarczy, że utworzysz swoje konto na stronie perfectdashboard.co. Aby mieć polskojęzyczny interfejs, po zalogowaniu w oknie *Global settings* wybierz w polu *Language* z listy pozycję *Polski*, a następnie kliknij przycisk *Save all settings*. Jeżeli chcesz zapoznać się z pełną funkcjonalnością *Perfect Dashboard*, to kliknij przycisk *Rozpocznij darmowy okres próbny* lub odnośnik *wypróbuj funkcjonalności PRO przez 3 tygodnie za darmo*, znajdujący się w nagłówku i stopce strony (rysunek 11.28).

Perfect Dashboard

Zalogowany jako: [joomla@perfect.com](#)
 Rozszerzono funkcjonalność, wypróbuj funkcjonalności PRO przez 3 tygodnie za darmo

Ustawienia ogólne

Plan subskrypcji

Wypróbuj PRO za darmo

	Podstawowy	PRO
	Darmowe na zawsze	~14 / miesiąc / strona
Cena	0	ber limitu
Maksymalna liczba stron	✓	✓
Łączna aktualizacja Joomla! i WordPress przy pomocy jednego kliknięcia	✓	✓
W pełni zautomatyzowany test po każdej aktualizacji	✗	✓
Automatyczne kopie zapasowe	✓	✓
Backup scheduling	✗	✓
Zautomatyzowana Weryfikacja Kopii Zapasowej w Cnmurze	✗	✓
Automatic security audits	✗	✓
Oznaczone raporty	✗	✓

3 tygodni. Karta kredytowa nie jest wymagana. Żadnych zobowiązań. Anuluj kiedykolwiek.

[Rozpocznij darmowy okres próbny](#)

Rysunek 11.28. Włączenie darmowego okresu próbnego wersji PRO Perfect Dashboard

Kliknij w menu po lewej stronie odnośnik *Lista zadań*, a następnie w polu *Dodaj swoją pierwszą stronę do Perfect Dashboard* odnośnik *Dodaj*. W oknie *Dodaj nową stronę* (rysunek 11.29) w polu *Typ CMS* wybierz z listy pozycję *Joomla! 3.X*. W polach *Wprowadź adres panelu administracyjnego swojej strony* oraz *Wprowadź główny adres swojej strony* wpisz właściwe adresy URL, a następnie w polach *Login Administratora* i *Hasło Administratora* podaj dane logowania do panelu administracyjnego witryny. W polu *Gdzie chcesz przechowywać swoje kopie* kliknij pole opcji, która jest dla Ciebie najbardziej odpowiednia, a następnie kliknij przycisk *Dodaj stronę*.

Jeżeli Twoja witryna wymaga weryfikacji dwuskładnikowej (*two-factor authentication*) lub nie chcesz podawać danych logowania do swojej witryny, to możesz samodzielnie pobrać dodatek *Perfect Dashboard* i zainstalować go w swoim serwisie.

Jeżeli podane przez Ciebie informacje będą prawidłowe, to po chwili zobaczysz komunikat o pomyślnym zainstalowaniu dodatku *Perfect Dashboard* i szczegółach wykonanych kroków (rysunek 11.30). Kliknij przycisk *Zarządzaj stroną*, aby przejść do panelu zarządzania nowo dodanej strony.

W oknie zarządzania witryną jest szereg zakładek, za których pośrednictwem masz dostęp do informacji dotyczących zainstalowanych rozszerzeń, wykonanych kopii zapasowych, audytów bezpieczeństwa i raportów. Masz także do dyspozycji ustawienia, które możesz zdefiniować, aby zautomatyzować niektóre procesy. Kliknij zakładkę *Audyt bezpieczeństwa*, aby sprawdzić obecny poziom bezpieczeństwa witryny. W moim przykładowym podsumowaniu audytu bezpieczeństwa nie napawa optymizmem (rysunek 11.31).

Dodaj nową stronę

Typ CMS *

Joomla! 3.x

Ta strona używa dwustopniowego uwierzytelniania lub uwierzytelniania HTTP

Wolałbym nie podawać mojego logínu i hasła oraz zainstalować rozszerzenie Perfect Dashboard ręcznie

Wprowadź adres panelu administracyjnego swojej strony *

Na przykład: http://www.joomla.com/administrator

http://.../mojeebook/administrator

Wprowadź główny adres swojej strony (front-end URL) *

Na przykład: http://www.perfectdashboard.co

http://.../mojeebook

Potrzebujemy Twoich danych do logowania by zweryfikować Twoje prawa dostępu do tej strony. Dodatkowo zainstalujemy wtyczkę umożliwiającą Perfect Dashboard zarządzanie tą stroną.

Logín i hasło będą użyte wyłącznie raz oraz nie są zapisywane na naszych serwerach.

Logín Administratora

jakasnazwa

Hasło Administratora

.....

6 Gdzie chcesz przechowywać swoje kopie zapasowe?

- na Perfect Dashboard
- na Amazon S3
- gdzie indziej (dostaniesz email z linkiem do pobrania)
- lokalnie (nie zalecane)
- zdecyduję później

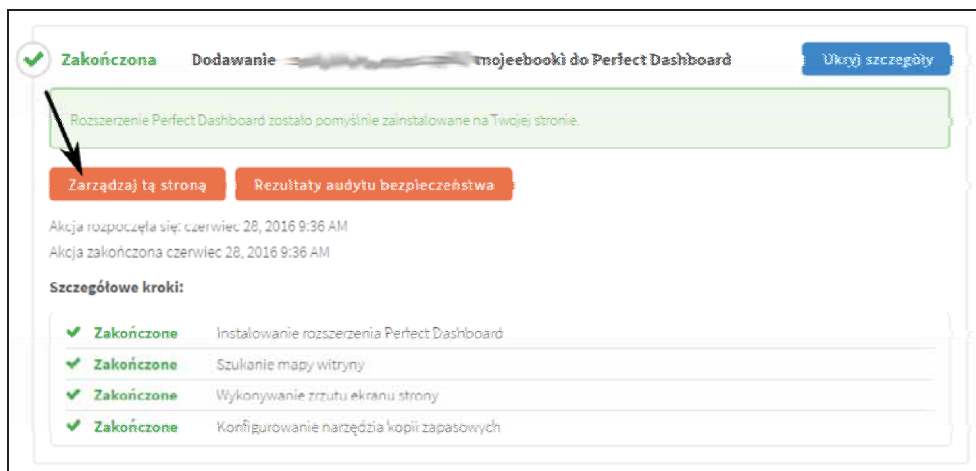
7

Dodaj stronę

Rysunek 11.29. Dodawanie nowej strony w Perfect Dashboard

Wynika to z faktu, że nie była jeszcze wykonywana kopia bezpieczeństwa, nie ma żadnej zapory sieciowej zainstalowanej w witrynie oraz niektóre dodatkowe rozszerzenia nie są zaktualizowane.

Zauważ, że obok każdej pozycji, która stanowi potencjalne niebezpieczeństwo, dostępny jest przycisk *Napraw*.

Rysunek 11.30. Komunikat informujący o pomyślnym zakończeniu procesu dodawania strony w Perfect Dashboard

Kliknij przycisk *Wykonaj kopię zapasową i testy*, aby utworzyć pierwszą kopię zapasową oraz sprawdzić jej integralność. W kolejnym oknie zdecyduj, czy test integralności chcesz wykonać ręcznie, czy automatycznie, oraz gdzie chcesz zapisać kopię zapasową, a następnie kliknij przycisk *Stwórz kopię zapasową!*. Po zakończeniu procesu tworzenia kopii zapasowej oraz testu integralności otrzymasz komunikat z podsumowaniem wykonanych przez *Perfect Dashboard* czynności (rysunek 11.32).

Aby zautomatyzować proces tworzenia kopii zapasowej, kliknij w menu odnośnik *Ustawienia*, a następnie w sekcji *Ustawienia kopii zapasowych* wybierz z listy w polu *Wykonuj kopie zapasowe co* jedną z trzech opcji: *Dzień*, *Tydzień* lub *Miesiąc* (rysunek 11.33). W zależności od wybranej częstotliwości pojawiają się jeszcze dodatkowe pola, w których możesz wybrać dzień oraz godzinę wykonywania kopii. Zapisz wprowadzone zmiany, klikając przycisk *Zapisz wszystkie ustawienia*. Od tej chwili dla wszystkich witryn dodanych do *Perfect Dashboard* będzie wykonywana kopia zapasowa ze zdefiniowaną przez Ciebie częstotliwością.

Inne przydatne narzędzia

RSFirewall! (www.rsjoomla.com/joomla-extensions/joomla-security.html) to jedno z najbardziej zaawansowanych narzędzi w zakresie bezpieczeństwa. Aby móc z niego korzystać, musisz wykupić roczną subskrypcję, której koszt to 49 euro. Rozszerzenie pozwala m.in. na wykonanie kompletnego skanowania serwisu w celu pokazania Ci słabych punktów. Po analizie informuje Cię, jak poprawić poziom bezpieczeństwa Twojego serwisu. *RSFirewall!* chroni przed atakami typu brute force, sprawdza tabele bazy danych, a także umożliwia blokowanie adresów IP, z których pochodziły próby ataków. Administrator witryny może otrzymywać powiadomienia e-mail o zaistniałych naruszeniach poziomu bezpieczeństwa witryny.

The screenshot displays the Joomla! 3.5.1 security audit dashboard. At the top, there are buttons for 'Wykonaj kopię zapasową i testy' and 'Generuj scenariusz testowy'. The navigation menu includes 'Rozszerzenia', 'Audyt bezpieczeństwa' (highlighted), 'Scenariusze testowe', 'Kopie zapasowe', 'Raporty', 'Ustawienia lokalne', and 'Notafo'. A warning banner states: 'Twój dostęp do audytu bezpieczeństwa wygasnie za 20 dni 23h 01m 43s. Przejdź na wersję PRO aby przedłużyć dostęp.' Below this, a red warning icon is followed by the text 'Ogólne podsumowanie: W NIEBEZPIECZEŃSTWIE'. A table titled 'Wersje PHP, MySQL i CMS' shows the following data:

Component	Detected Version	Required Version	Status
PHP	wykryta wersja: 5.6.22	wymagana wersja: 5.6	✓ SUKCES
MySQL	wykryta wersja: 5.6.30-log	wymagana wersja: 5.6	✓ SUKCES
Joomla!	wykryta wersja: 3.5.1	wymagana wersja: 3.5.1	✓ SUKCES

The 'Stan witryny' section contains the following items:

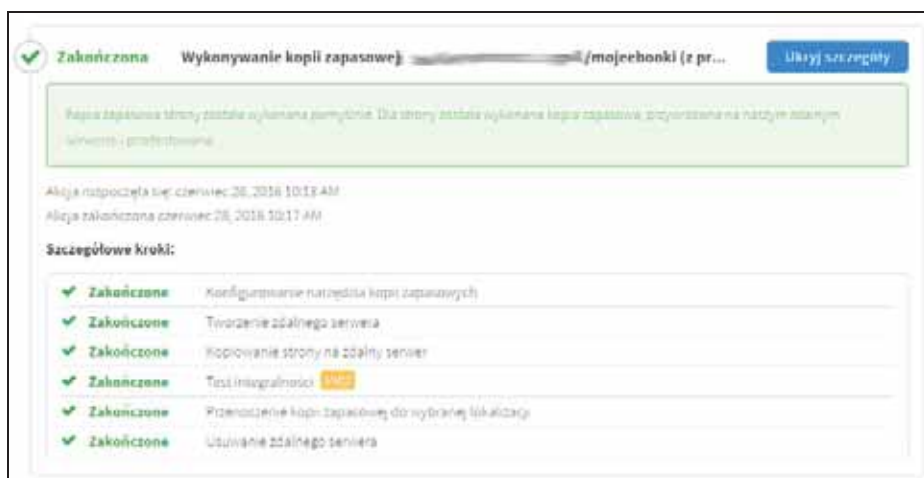
Ostatnia kopia zapasowa:	Brak kopii zapasowej z ostatnich 30 dni	✗ NIEPOWODZENIE	Napraw
Zapora sieciowa:	Nie wykryto	✗ NIEPOWODZENIE	Napraw
Wyświetlanie błędów PHP:	Błędy nie są wyświetlane	✓ SUKCES	

Rysunek 11.31. Audyt bezpieczeństwa przykładowej witryny przeprowadzony za pomocą Perfect Dashboard

Centrora Security (www.centrora.com) to komercyjny, rozbudowany dodatek, który może pomóc Ci zmniejszyć ryzyko włamania do witryny oraz zapewnić ochronę plików systemowych Joomla! przed złośliwymi atakami. Umożliwia tworzenie kopii zapasowych witryny oraz przeprowadzenie audytu plików.

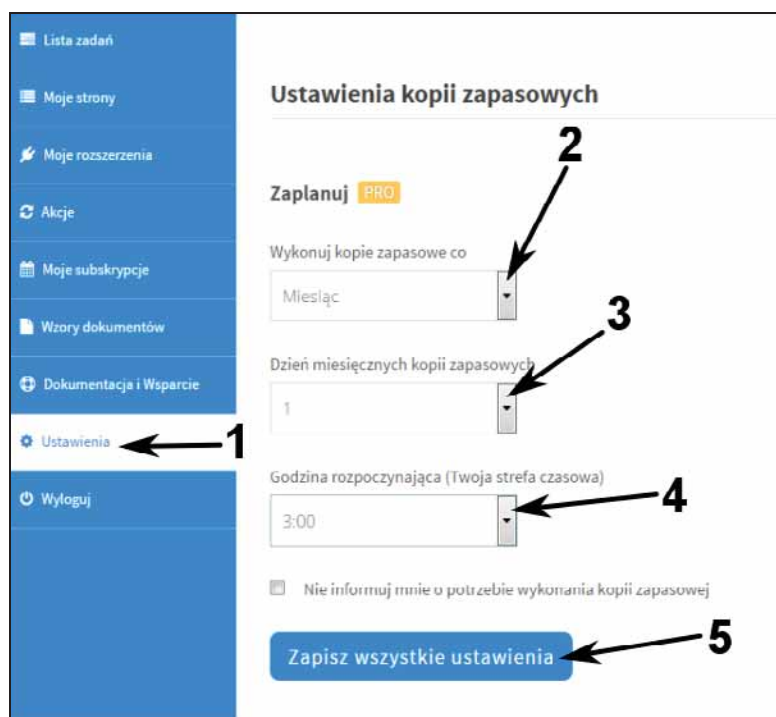
To tylko część narzędzi, jakie mogą pomóc Ci zabezpieczyć serwis. Więcej znajdziesz w katalogu Joomla! (<http://extensions.joomla.org/category/access-a-security>).

To już ostatni rozdział tego podstawowego kursu Joomla!. Serdecznie dziękuję Ci za wspólną podróż z CMS Joomla!. Jeżeli jesteś w tym miejscu, to znaczy, że udało Ci się poznać podstawy systemu Joomla! i wykonać wszystkie zawarte w książce ćwiczenia.

Rysunek 11.32. Podsumowanie wykonanych przez Perfect Dashboard czynności podczas tworzenia kopii zapasowej i wykonania testu integralności

Rysunek 11.33. Definiowanie harmonogramu wykonywania kopii zapasowych w Perfect Dashboard

Mam nadzieję, że dzięki niej jesteś w stanie samodzielnie stworzyć witrynę opartą na CMS Joomla! i zarządzać nią. Dołożyłem wszelkich starań, aby materiał zawarty w tym kursie był aktualny. Pamiętaj jednak, że świat informatyczny biegnie bardzo szybko naprzód. Być może czytając tę książkę, korzystasz już z nowszej wersji Joomla! i nowszych dodatkowych rozszerzeń. Liczę jednak na to, że jesteś osobą na tyle elastyczną, aby dostosować porady zawarte w tej publikacji do własnych potrzeb.

Jeżeli przedstawiona tematyka jest dla Ciebie interesująca, to mam dobrą wiadomość! To nie koniec porad! Mam mnóstwo pomysłów na kolejne poradniki. Aktualne informacje znajdziesz na moim blogu pod adresem www.slawop.net/szkolenia. Znajdziesz tam także mnóstwo odnośników do darmowych publikacji: <http://www.slawop.net/darmowe>. Nie zapomnij także o wielkiej skarbnicy wiedzy, jaką jest *Elektroniczna Biblioteka Dokumentacji Joomla: wiki.joomla.pl*.

Warto zapisać się na newsletter (www.slawop.net/newsletter), aby na bieżąco otrzymywać powiadomienia o moich kolejnych wpisach lub projektach.

Jeżeli dzięki tej książce potrafisz tworzyć własne witryny oraz zarządzać nimi, to już czuję się dumny! Będę Ci niezwykle wdzięczny, jeżeli pochwalisz się tym i podzielisz się swoimi spostrzeżeniami, umieszczając komentarz na stronie www.slawop.net/opinie. Będę miał wówczas pewność, że to, co robię, ma sens i warto tworzyć więcej poradników na temat Joomla!.

Aby spotkać się i porozmawiać ze mną oraz z innymi użytkownikami i miłośnikami Joomla!, koniecznie musisz być na JoomlaDay Poland (www.joomla-day.pl). Sprawdź, kiedy i gdzie odbywa się w tym roku. Być może w Twojej okolicy odbywają się także lokalne spotkania Joomla! User Group. Na stronie Fundacji PCJ Otwarte Źródła znajdziesz odnośniki do witryn poszczególnych grup: www.fundacja.joomla.pl/projekty/joomla-user-group. **Do zobaczenia!**

Skorowidz

A

Admin Tools, 442
administrator, 51, 435
adresy
 URL, 70
 wewnętrzne, 262
 z przyrostkiem, 71
Akeeba Backup, 416, 424
 kopia zapasowa witryny,
 417
 przywrócenie serwisu, 421
 ustawienia konfiguracyjne,
 425
Akeeba Kickstart, 421
Akeeba Kickstart Core, 422
aktualizacja, 61, 429, 448
 rozszerzeń, 428, 431, 448
aliasy w unikodzie, 71
arkusz stylów, 262
artykuły, 94, 165
 cytaty, 134
 część wstępna, 111
 dodatkowe ilustracje, 121
 grafika, 120
 hierarchia treści, 84
 kategorie, 87
 konfiguracja globalna, 139
 kopiowanie, 106
 listy, 131
 odnośniki, 138
 odzyskiwanie, 107
 opcje publikacji, 111
 opis zawartości obrazów, 135
 oznaczanie struktury, 130
 podział, 135, 267
 przenoszenie, 107

usuwanie, 107
wyróżnianie, 109
zakładka, 140
 Edycja artykułu, 141
 Integracja, 146
 Kategoria, 142
 Kategorie, 143
 Opcje listy pozycji, 145
 Opcje wspólne, 145
 Przegląd/Wyróżnione, 143
 Uprawnienia, 146
atrybut alt, 138
automatyczny wybór języka,
262
autor w metadanych, 70

B

baner reklamowy, 224
baza danych, 49, 77
 MariaDB, 23
 MySQL, 21
belka
 Dodatkowe informacje, 209
 Formularz kontaktowy, 209
bezpieczeństwo, 388
 SMTP, 78
 witryny, 81, 427
bezpieczne przesyłanie danych,
75
buforowanie, 73

C

Captcha, 257, 261, 442
certyfikat SSL, 75
ciasteczka, cookies, 47, 71

CMS, 12
CMS Joomla!, 18
Cookie Monster, 324
cytaty, 134
czarna lista, 81
czas
 przechowywania, 74
 sesji, 48
czcionki, 351
część wstępna artykułu, 111
czyszczenie kodu, 101

D

dane kontaktowe, 205
definiowanie podziału strony,
136
diagnostyka, 47, 73
DJ-CookieMonster
 konfiguracja, 327
DJ-ImageSlider, 298
 konfiguracja, 300
 pulpit, 299
DJ-MediaTools
 edycja elementu, 303
 instalacja, 288
 konfiguracja, 288, 304
 menedżer obrazów, 292
 panel, 289
 siatka albumów, 293
 tworzenie albumu, 291
 wygląd albumu, 295
 wyświetlanie albumów, 296
dodatek, 63, 202, 255
 Artykuły – podzieli stronę,
 267
 Captcha – ReCaptcha, 257

dodatek
 Edytor – CodeMirror, 266
 Edytor – TinyMCE, 260
 System – Joomla! Statistics, 52
 Weryfikacja
 dwuskładnikowa —
 Google Authenticator, 438

dotatki
 zakładka, 260, 266
 Opcje wyglądu, 267
 Parametry: Rozszerzone, 262
 zarządzanie, 255

dodawanie
 bloku, 365
 filmów, 264
 grafiki, 123
 ilustracji opisu, 128
 notatki o użytkowniku, 182
 obrazów, 281
 pojedynczego obrazu, 280

domena ciasteczka sesji, 71

domyślny
 edytor, 68
 poziom dostępu, 68
 szablon serwisu, 335
 szablon zaplecza, 338
 układ strony, 362

doniesienia, 61, 165

dopasowanie szablonu, 339

dostęp
 do bazy danych, 34
 do pulpitu zaplecza, 51, 52
 do wiadomości
 poinstalacyjnych, 53
 do wyłączonej witryny, 80

dostosowywanie szablonu, 334

E

edycja
 artykułu, 141
 elementu, 303
 mapy strony, 322, 324
 modułu DJ-Menu, 357
 pozycji menu, 155
 profilu użytkownika, 189
 slajdu, 308

edytor
 CodeMirror, 96
 HTML, 262

kodu, 68
 Prosty, 96
 tekstu, 68
 TinyMCE, 95, 260
 EF4, 349
 włączanie dodatku, 350

ekran
 aplikacji Google
 Authenticator, 439
 panelu administracyjnego,
 52

elementy
 poprawne, 262
 rozszerzające, 262
 zabronione, 262

email administratora, 37

encje, 262

F

Facebook, 317

fanpage, 317

filmy, 264

filtrowanie, 333
 kategorii, 239
 modułów, 230
 tekstu, 81

filtry, 89, 185, 219
 wyszukiwania, 238

firma
 1&1, 402
 AZ.pl, 400
 home.pl, 398
 Linuxpl.com, 396
 Serveradmin.pl, 396
 Smarthost.pl, 394

folder xampp, 23

foldery szablonu, 382

formularz
 kontaktowy, 207
 Niedozwolone adresy, 216
 Niedozwolone tematy, 216
 Niedozwolony tekst, 216
 Ochrona antyspamowa,
 215
 Pokaż formularz, 215
 Przekierowanie kontaktu,
 216
 Prześlij kopię nadawcy,
 216
 Sprawdzanie sesji, 216
 Własna odpowiedź, 216

logowania, 198
 rejestracyjny, 199
 szyfrowany, 447

fotogaleria, 276

framework
 EF4, 349
 Expose, 381
 Gantry 5, 357
 Gavern, 380
 Helix3, 363
 Sparky, 381
 T3 Framework, 381
 Vertex, 381
 Warp, 381

FTP, 48, 76, 389

funkcjonalność witryny, 271

G

Gantry 5, 357
 budowanie szablonu, 358

grafika, 113
 losowa, 248
 w artykułach, 120
 w kategoriach, 127
 grupy użytkowników, 57

H

harmonogram wykonywania
 kopii zapasowych, 453

hasło, 436
 administratora, 38
 SMTP, 79

Helix3, 363
 budowanie szablonu, 367
 opcje konfiguracyjne
 szablonu, 367

hierarchia treści, 84

hiperłącza, *Patrz* odnośniki

historia uwag o użytkowniku,
 196

hosting, 32, 385
 oficjalny, 391

I

ikony, 213

ilustracja
 pełnego tekstu, 120
 wprowadzenia, 120

- importowanie tabel, 410
 - indeks zawartości, 234
 - indeksowanie treści witryny, 235
 - informacje
 - o PHP, 56
 - o systemie, 55
 - instalacja, 21, 37
 - automatyczna, 32
 - DJ-MediaTools, 288
 - konfiguracja bazy danych, 38
 - konfiguracja witryny, 37
 - Phoca Download, 309
 - Phoca Gallery, 277
 - pliki językowe, 42
 - przegląd, 40
 - ręczna, 32
 - rozszerzeń, 272
 - z Internetu, 273
 - z katalogu, 275
 - z pakietu, 275
 - z WWW, 275
 - instalator, 36
 - integracja, 146
 - interfejs
 - JAMP, 29
 - projektanta menu, 152
 - interpreter PHP, 21, 26
- J**
- JAMP, 21, 26
 - interfejs programu, 30
 - lista zadań, 31
 - menu podręczne, 29
 - JDoctor, 446
 - języki, 63
- K**
- karta
 - Instaluj z Internetu, 273
 - Przypisz do pozycji menu, 344
 - Weryfikacja
 - dwuskładnikowa, 439
 - katalog
 - dzienników, 47, 73
 - obrazów, 262
 - rozszerzeń, 271, 317
 - tymczasowy, 48, 74
 - katalogi
 - tworzenie, 116
 - wczytywanie plików, 118
 - kategoria kontaktów, 214
 - kategorie, 84
 - filtrowanie, 239
 - grafika, 127
 - kopiowanie, 90
 - odzyskiwanie, 92
 - przenoszenie, 91
 - przypisywanie folderu, 279
 - usuwanie, 92
 - zakładka, 142
 - zarządzanie, 87
 - klasa JConfig, 45
 - klasy CSS, 262
 - klienci, 220
 - klient FileZilla, 416
 - klucz
 - poufny, 258
 - strony, 258
 - kod
 - języka, 262
 - z Vimeo, 264
 - z YouTube, 264
 - kodowanie encji, 262
 - kolejność wyświetlania modułów, 231
 - kolory, 351
 - komponent, 61, 201
 - Artykuły, *Patrz* artykuły
 - Kontakty, *Patrz* kontakty
 - Reklamy, *Patrz* reklamy
 - Wyszukiwarka, *Patrz* wyszukiwarka
 - komunikat o wyłączeniu, 67
 - konfiguracja
 - bazy danych, 38
 - DJ-CookieMonster, 327
 - DJ-ImageSlider, 300, 302
 - DJ-MediaTools, 288, 304
 - dodatku Captcha – ReCaptcha, 259
 - globalna, 55, 65, 79
 - globalna artykułów, 139
 - globalna użytkowników, 194
 - Phoca Download, 309
 - Phoca Gallery, 277
 - programu FileZilla, 412
 - Smart Slider 3, 308
 - SP Facebook, 318
 - układu strony, 351
 - witryny, 37
 - konfigurator Joomla!, 165
 - konta FTP, 389
 - kontakty, 61, 166, 202
 - formularz, 207
 - opcje globalne komponentu, 212
 - zakładka, 212
 - Formularz, 215
 - Ikony, 213
 - Integracja, 216
 - Kategoria, 214
 - Kategorie, 214
 - Opcje listy pozycji, 215
 - Uprawnienia, 216
 - zarządzanie danymi kontaktowymi, 205
 - zarządzanie kategoriami, 203
 - kopia zapasowa, 22, 448
 - bazy danych, 407
 - plików, 406
 - witryny, 405, 417, 428
 - kopiowanie
 - artykułów, 106
 - kategorii, 90
 - plików, 413
 - pozycji menu, 169
 - szablonu, 341
 - witryny na serwer, 411
 - korespondencja, 196
- L**
- liczba
 - anonimowych gości, 251
 - baz danych, 389
 - kont FTP, 389
 - przypisanych pozycji, 342
 - linki, *Patrz* odnośniki
 - lista
 - artykułów, 104
 - firm hostingowych, 393
 - kontaktów, 208
 - kopii zapasowych, 420
 - menu, 173
 - obrazów, 283, 313
 - reklam, 227
 - rozszerzeń, 272, 432
 - zindeksowanych treści, 235
 - listy, 131
 - mieszane, 133
 - numerowane, 132
 - wypunktowane, 132

logowanie
 do witryny, 80
 do zaplecza, 80
 lokalizacja, 48, 76

L

łącza systemowe, 167

M

mapa
 treści, 236
 witryny, 321
 mechanizm Captcha, 257, 261,
 442
 menedżer
 albumów, 292
 artykułów, 104
 artykułów wyróżnionych,
 109
 dodatków, 256
 kategorii, 91
 kategorii artykułów, 90
 kategorii reklam, 218
 klientów, 220
 Media, 113
 modułów, 241
 obrazów, 292
 stylów szablonów, 350
 szablonów, 332, 333
 użytkowników, 183
 menu, 149
 edycja pozycji, 155
 główne, 150
 kopiowanie pozycji, 169
 nawigacyjne, 53
 odzyskiwanie pozycji, 171
 pionowe, 53, 151
 poziome, 150
 pozycje, 155
 pozycje podrzędne, 160
 projekt systemu, 149
 przenoszenie pozycji, 170
 tworzenie, 153
 tworzenie pozycji, 158
 typy pozycji, 164
 usuwanie pozycji, 171
 użytkownika, 53, 185
 wyświetlanie, 172
 zaplecza administracyjnego,
 54

zarządzanie pozycjami, 167
 zmiana pozycji, 175
 zmiana właściwości, 152
 menu Artykuły
 Artykuły, 60
 Kategorie, 60
 Media, 61
 Wyróżnione, 60
 menu Komponenty, 61
 Aktualizacja Joomla!, 61
 Doniesienia, 61
 Kontakty, 61
 Powiadomienia, 62
 Przekierowania, 62
 Reklamy, 62
 Tagi, 62
 Wiadomości poinstalacyjne,
 62
 Wyszukiwanie, 62
 Wyszukiwarka, 62
 menu Layout, 362, 371
 menu Menu, 59
 menu Pomoc, 63
 menu Rozszerzenia, 62
 Dodatki, 63
 Instalacje, 63
 Języki, 63
 Moduły, 63
 Szablony, 63
 menu System, 55
 menu Użytkownicy, 57
 Grupy użytkowników, 57
 Korespondencja, 59
 Poziomy dostępu, 59
 Uwagi o użytkownikach, 59
 Użytkownicy, 57
 metadane, 46
 migawki, 247
 migracja łączy, 445
 miniaturka obrazu, 282, 284
 moduł
 Chmura tagów, 252
 Filtrowanie kategorii, 239
 Grafika losowa, 248
 Migawki, 247
 Nowości, 243
 Popularne, 245
 Tagi – Popularne, 253
 Who's online, 251
 moduły, 63, 202, 241
 typy, 243
 wyszukiwarki, 236
 wyświetlające menu, 172

wyświetlające reklamy,
 228, 232
 zarządzanie, 241

N

nagłówki, 130
 narzędzia, *Patrz także* dodatek,
 framework, program,
 rozszerzenie
 Admin Tools, 442
 SEO, 445
 narzędzie
 Centrora Security, 452
 JDoctor, 446
 Perfect Dashboard, 448
 RSFirewall!, 451
 nawigacja, 149
 nazwa
 administratora, 37
 bloku, 365
 głównego administratora,
 435
 serwera bazy danych, 38
 użytkownika, 40
 witryny, 37, 67
 witryny do tytułów stron, 71
 notatki o użytkownikach, 179
 nowe linie, 262

O

obsługa
 buforowania, 48, 74
 poczty, 78
 sesji, 48
 odblokowanie, 55
 odnośniki, 138
 odsyłacze, *Patrz* odnośniki
 odzyskiwanie
 artykułów, 107
 kategorii, 92
 pozycji menu, 171
 ogłoszenia tekstowe, 225
 okno
 Akeeba Kickstart Core, 422
 Konfiguracja globalna, 79
 Layout, 364
 lightbox, 296
 Media Manager, 377
 menedżera
 artykułów, 104

przypisanie do pozycji menu, 342
 przywracanie kopii zapasowej witryny, 405, 408, 421, 425
 publikowanie artykułu, 193
 pulpit, 55
 DJ-ImageSlider, 299
 Phoca Download, 310
 Phoca Gallery, 277, 278
 Smart Slider 3, 306
 systemu, 52

R

ranking, 392
 rankingi firm hostingowych, 391
 raportowanie błędów, 48, 75
 rejestracja
 użytkownika, 198
 witryny, 258
 reklamy, 217
 opcje globalne komponentu, 226
 tworzenie, 222, 223
 wyświetlanie, 228
 zakładka
 Historia, 227
 Klient, 227
 Uprawnienia, 227
 zarządzanie, 222
 kategoriami, 218
 klientami, 220
 repozytorium, 311
 rozmiar baz danych, 389
 rozszerzenia, 62, 271
 instalacja, 272
 katalog, 271
 rozszerzenie
 Akeeba Backup, 417
 DJ-CookieMonster, 326
 DJ-ImageSlider, 298
 DJ-MediaTools, 288, 301
 JMZ Easy PageBuilder, 381
 JSN PageBuilder, 381
 Phoca Download, 309
 Phoca Gallery, 276
 Quix PageBuilder, 381
 Shortcode Ultimate, 381
 Smart Slider 3, 305
 SP Facebook, 317
 SP Page Builder, 373
 YJ Simple Grid, 381

S

sekcja
 Baza danych, 77
 Ciasteczka, 71
 Diagnostyka, 73
 Footer, 370
 FTP, 76
 Header, 370
 Lokalizacja, 76
 Main Body, 370
 Metadane, 69
 Narzędzia, 445
 Ogólne, 66, 73, 74
 Optymalizacja dla wyszukiwarek, 70
 Page Title, 370, 372
 Pamięć podręczna, 73
 Poczta, 78
 Sesja, 74
 Serwer, 48
 System, 47
 Top-Bar, 370
 Ustawienia Proxy, 77
 Witryna, 46
 sekcje panelu administracyjnego, 45
 serwer
 pomocy, 73
 proxy, 49
 SMTP, 79
 WWW, 21
 zdalny, 32
 serwis Google reCAPTCHA, 258
 sesja, 48, 74
 siatka albumów, 293
 skórka
 dla witryny, 261
 dla zaplecza, 261
 skrypt Akeeba Kickstart Core, 423
 slajd, 299
 slidery, 297, 307
 tworzenie, 298
 słowa kluczowe witryny, 69
 Smart Slider 3, 305
 edycja slajdu, 308
 konfiguracja, 308
 pulpit, 306
 tworzenie slidera, 307
 Social Media, 317
 SP Facebook, 317
 konfiguracja, 318

SP Page Builder, 373
 układ strony, 376, 378
 spis treści, 136, 268
 sprawdzanie
 aktualizacji, 429
 portów, 28
 statusy działań użytkowników, 80
 stopka, 54
 streszczenie witryny, 69
 struktura
 artykułu, 130
 kategorii, 84
 styl prezentacji
 Karty, 270
 Strony, 269
 style
 kolorystyczne szablonu, 360
 szablonu, 350
 system, 72
 nawigacji witryny, 149
 rejestracji, 198
 szablon, 63, 331
 Beez3, 335
 Hydrogen, 364
 JM SERVICES, 350
 jm-services, 352
 Protostar, 339
 shaper_helix3, 369, 371
 szablony
 darmowe, 345
 domyślne serwisu, 335
 domyślne zaplecza, 338
 dopasowanie, 339
 dostosowywanie, 334
 kopiowanie, 341
 menedżer stylów, 350
 pliki i foldery, 382
 płatne, 345
 tworzenie, 348
 widoków, 384
 wybór stylu
 kolorystycznego, 360
 zarządzanie, 332
 zmiana opcji konfiguracyjnych, 339

Ś

ścieżka
 ciasteczka, 71
 Sendmail, 78
 środowisko, 55

T

tagi, 62, 166, 252
test integralności, 453
testowanie, 21
transfer, 386
treść, 94
 indeksowanie, 235
 dostępna, 129
tryb
 mobilny, 261
 rozszerzony, 263
Two-Factor Authentication, 437
tworzenie
 albumu, 291
 artykułu, 98
 bazy danych, 34, 410, 413
 dostępnych treści, 129
 formularzy kontaktowych,
 207
 haseł, 436, 437
 hierarchii treści, 84
 katalogów, 116
 kategorii, 86, 220, 279
 kategorii kontaktów, 205
 klienta, 221
 kopii zapasowej witryny,
 22, 405, 417, 453
 listy wypunktowanej, 133
 menu, 153
 menu użytkownika, 186
 modułu, 172, 228
 modułu Reklamy, 229, 231
 modułu wyszukiwarki, 236
 nagłówka, 131
 odnośników, 138
 ogłoszeń tekstowych, 225
 pozycji menu, 158
 przekierowania URL, 446
 reklamy, 222, 224
 slajdów, 299
 sliderów, 298, 307
 szablonów, 348
 treści, 94
 użytkowników, 177
typografia, 353
typy
 bazy danych, 38
 modułów, 243
 pozycji menu, 164

U

udostępnianie plików, 309
układ
 albumu, 294
 strony, 351, 362, 376, 378
uprawnienia, 79, 146, 197, 216
usługi hostingowe, 32, 385
ustawienia
 czcionek, 351, 353
 DJ-CookieMonster, 329
 formularzy kontaktowych,
 215
 PHP, 56
 proxy, 49, 77
 serwisu, 66
 systemu, 72
 wyglądu galerii, 284
 związane z serwerem, 74
 związane z uprawnieniami,
 79
usuwanie
 artykułów, 107
 bloku, 363
 formatowanie, 101
 kategorii, 92
 pozycji, 171
uwagi o użytkownikach, 59
uwierzytelnianie
 SMTP, 78
 użytkownika, 437
użycie wielu szablonów, 341
użytkownicy, 57, 166
 administrator, 58
 Author, 58
 Editor, 58
 Guest, 57
 konfiguracja globalna, 194
 Manager, 58
 menu, 185
 prawa dostępu, 441
 przypisywanie do grupy,
 180
 Public, 57
 Publisher, 58
 Registered, 58
 rejestracja, 198
 Super Users, 58
 system rejestracji, 198
 tworzenie, 177
 uprawnienia, 180, 216, 228

weryfikacja

dwuskładnikowa, 438
zakładka
 Historia uwag o
 użytkownika, 196
 Komponent, 195
 Korespondencja, 196
 Uprawnienia, 197
zarządzanie, 177, 183

użytkownik

bazy danych, 34, 35
SMTP, 78

W

WCAG 2.0, 129
wczytywanie plików, 118
weryfikacja dwuskładnikowa,
 437
wiadomości poinstalacyjne, 53,
 62
widok
 miniatur, 115
 szczegółowy, 115
witryna wyłączona, 38, 67
własny arkusz stylów, 262
właściwości menu, 152
włączanie
 dodatku EF4, 350
 weryfikacji
 dwuskładnikowej, 438
 wyszukiwarki, 234
wpinacz, 167
wsparcie dla klienta, 386
wstawianie
 filmów, 264
 grafiki, 124
wybór
 firmy hostingowej, 385
 grafiki, 282, 313
 interpretera PHP, 30
wydajność systemu, 21
wygląd
 albumu, 295
 kontaktu, 210, 211
 okna lightbox, 296
 slidera, 302, 305, 309
wyłączenie awaryjne witryny,
 444
wymagania techniczne, 22, 386
WYSIWYG, 68

- wyszukiwanie, 167, 238
 - rozszerzenia, 274
 - wyszukiwarka, 62, 69, 167, 233
 - filtry wyszukiwania, 238
 - indeks zawartości, 234
 - mapy treści, 236
 - włączanie, 234
 - wyświetlanie
 - albumów, 296
 - menu, 172
 - obrazów, 287
 - pozycji modułów, 337
 - reklam, 228
- X**
- XAMPP, 23
 - XAMPP Control Panel, 25
- Z**
- zagrożenia, 432
 - zakładka
 - Artykuły, 140
 - Dane reklamy, 223
 - Dodatek, 260, 266
 - Adresy wewnętrzne, 262
 - Automatyczny wybór języka, 262
 - Elementy rozszerzające, 262
 - Katalog obrazów, 262
 - Kierunek tekstu, 262
 - Klasy CSS szablonu, 262
 - Kod języka, 262
 - Kodowanie encji, 262
 - Nowe linie, 262
 - Poprawne elementy, 262
 - Przeciągnij i upuść obraz, 261
 - Skórka dla witryny, 261
 - Skórka dla zaplecza, 261
 - Tryb mobilny, 261
 - Tryb pracy, 261
 - Własny arkusz stylów, 262
 - Zabronione elementy, 262
 - Edycja artykułu, 141
 - Filtrowanie tekstu, 81
 - Formularz, 215
 - Historia, 227
 - Historia uwagi o użytkowniku, 196
 - Ikony, 213
 - Integracja, 146, 216
 - Kategoria, 142, 214
 - Kategorie, 143, 214
 - Klient, 227
 - Przedrostek słów kluczowych, 227
 - Rodzaj abonamentu, 227
 - Zliczaj kliknięcia, 227
 - Zliczaj wyświetlenia, 227
 - Komponent, 195
 - Kontakt, 212
 - Artykuły użytkownika, 213
 - Dodatkowe łącza, 213
 - Format wyświetlania, 212
 - Kategoria kontaktów, 212
 - Maksimum wersji, 212
 - Pokaż listę kontaktów, 212
 - Pokaż tagi, 213
 - Układ prezentacji, 212
 - Wizytówka, 213
 - Włącz wersje, 212
 - Wybierz obraz, 213
 - Korespondencja, 196
 - Obrazki i łącza, 191
 - Opcje listy pozycji, 145, 215
 - Opcje wspólne, 145
 - Opcje wyglądu, 267
 - Parametry: Rozszerzone, 262
 - Przegląd/Wyróżnione, 143
 - Serwer
 - sekcja Baza danych, 77
 - sekcja FTP, 76
 - sekcja Lokalizacja, 76
 - sekcja Ogólne, 74
 - sekcja Poczta, 78
 - sekcja Ustawienia Proxy, 77
 - System, 72
 - sekcja Diagnostyka, 73
 - sekcja Ogólne, 73
 - sekcja Pamięć podręczna, 73
 - sekcja Sesja, 74
 - Uprawnienia, 79, 146, 197, 216, 227
 - Witryna, 66
 - sekcja Ciasteczka, 71
 - sekcja Metadane, 69
 - sekcja Ogólne, 66
 - sekcja Optymalizacja dla wyszukiwarek, 70
 - zaplecze
 - administracyjne, 51
 - serwisu, 194
 - zarządzanie
 - artykułami, 104
 - danymi kontaktowymi, 205
 - dotatkami, 255
 - kategoriami, 87, 88
 - kategoriami kontaktów, 203
 - klientami, 220
 - modułami, 241
 - pozycjami menu, 167
 - reklamami, 222
 - szablonami, 332
 - treścią, 83
 - użytkownikami, 177, 183
 - zaznaczanie plików, 312
 - zmiana
 - kodowania bazy danych, 446
 - kolorów, 351
 - nazwy administratora, 436
 - nazwy bloku, 365
 - pozycji, 175
 - uprawnień, 441
 - właściwości menu, 152
 - znacznik
 - <blockquote>, 134
 - <q>, 134
 - znaki specjalne, 100